Mykolas Sluckis SPRE CULMI,

DLS-ÎNTORS

Coperta de : ŞTEFAN DAMO

MHKOJIAC CJiyUKHC

IIOE3flKA B rOPBI
H OEPATHO

POM AH

MOGKBA COBETCKHtt
IIHCATEJIb 1983

MYKOLAS SLUCKIS

SPRE

CULMI,

DUS-

ÎNTORS

TRADUCERE ŞI NOTE DB

NINA GAFITA

EDITURA UNIVERS
BUCUREŞTI, 1988

3ff^{c}

Partea întîi

ROMANTICĂ

I NTREAGA FIINŢA îi e cuprinsă de aşteptare : iată, din- tr-o clipă într-alta pămîntul o să se cutremure, o să-şi arcuiască spinarea, însă nu doar într-o singură cocoaşă, ci într-un nesfîrşit lanţ de ridicături, ca şi cum

la orizont s-ar ivi o caravană de cămile (nu văzuse niciodată o cămilă vie — şi-o închipuia doar după ilustrate şi filme, la fel ca multe alte lucruri din micul şi strimtul ei univers), şi ridicăturile acestea, legănîndu-se domol şi înăl- ţîndu-se, întîi încetişor, apoi tot mai repede, vor începe să-i alerge în întîmpinare, înainte de a deveni un zid compact, elastic şi ameninţător, care, pe neaşteptate, zguduit de o putere nepămînteană, avea să se burzuluiască, să se cabreze şi să acopere cerul, retezînd tot ce nu sînt munţi, piscuri, zbor. Prin urmare şi existenţa ei dinainte...

Pînă nu demult se îndoia şi singură : trăia oare cu

adevărat ? Dar dacă, de fapt, nici nu exista ? Străină pentru ai săi, inutilă pentru toţi ceilalţi... în zilele cu arşiţă nu simţea căldura, pe ger frigul, şi trebuia să se ciupească zdravăn pentru a se încredinţa — da, era vie. Odată, ascuţind nişte creioane, s-a tăiat. A trebuit să aştepte mult pînă să sîngereze, iar apa din chiuvetă nici nu s-a înroşit. N-am sînge în vine, s-a speriat ea, şi doar spaima asta a convins-o de propria-i existenţă. Şi cu toate acestea — exista ! Fie şi numai aidoma acelor mici cocoloaşe de gumă, suflate în grabă de pe foaia de hîrtie,

după ce ştergea vreo greşeală de dactilografiere, fie şi numai aşa — dar exista! Uneori cuteza chiar să arunce cîte o privire asupra străzii, pe care erau înfipţi

copacii rari, sluţiţi de foarfecele grădinarilor. Poate că acolo, undeva pe Ungă ea, care se zgribulise lingă voluminosul „Remington", curgea viaţa adevărată — acel ademenitor imprevizibil, dar care, totuşi, pe ea o apăsa atît. Viaţa aceasta se înfăţişa pentru ea într-un ciudat racursiu : jos, chiar Ungă geam — picioarele şi sacoşele grele cu cumpărături, iar puţin mai departe — roţile şi aripile murdare ale automobilelor. Pentru celelalte fete (două dintre dactilografe fuseseră deja măritate şi avuseseră vreme să divorţeze, a treia — creştea un nepot) cercetarea străzii nu era deloc ceva apăsător. Adunate una în- tr-alta într-un mic grup, ridicîndu-şi capetele, ele făceau haz pe seama trecătorilor — că doar încălţămintea şi ceea ce cară

omul în mînă pot povesti multe despre eL Pe ea însă n-o interesau detaliile comice. Nici n-apuci bine B& înţelegi în ce constă sensul lor, că au şi dispărut, întocmai greşelii de dactilografiere ştearsă cu guma. Adevărat, unele greşeli nu vor să dispară nici dacă le răzui cu lama. Rebaţi literele din nou, dar greşeala îţi rînjeşte cu neruşinare, plină de satisfacţie, ameninţînd să nesocotească nu numai succesiunea bine alcătuită a rîndurilor, ci şi curgerea monotonă a zilelor. întotdeauna cerceta îngrozită cîteva clipe o astfel de greşeală — doar îi mer- ■ese vestea că e cea mai pricepută ! — nefiind în stare ■& înţeleagă în ce chip în loc de Austria ţîşnise, pe neaşteptate, Australia şi de ce faţa colegei ei — care-1 aducea zilnic cu ea pe

băiatul acela gras — seamănă cu mu- trişoara iscoditoare a cangurului văzut nu demult la emisiunea „Din lumea animalelor". Apoi degetele porneau din nou să-i joace pe claviatură, din nou rîndurile se aliniau într-o ordine exemplară pe coala de hîrtie, însă ea •e simţea năpădită de tristeţe, de parcă cineva, după ce

II f&cuse semn să se apropie — o abandonase, la fel ca iilalt&ieri sau ca altădată, atunci cînd, în loc să urmeze conservatorul, se înscrisese la cursuri de dactilografiere. Căci tocmai aşa se şi întîmplase : pentru o dipă^se ivise un fel de tainic semn, şi se întredeschiseseră în faţa ei porţile acelui spaţiu interzis, ce se apărase mai înainte cu atîta străşnicie

de ea — spaţiul în care lucrurile, distanţele şi fiinţele vii pot să-şi schimbe fără dificultate

nu numai locurile, ci însăşi esenţa lor, — dar ea s-a pripit să se baricadeze atunci cu un gard de şipci alcătuit din cuvinte moarte. Mai tîrziu, în timp ce-şi consuma, ca în fiecare zi, la bufet cafeaua cu prăjitură — una pentru ea, cealaltă pentru băieţelul ce gîfîia în straiele prea călduroase — îi trecu prin minte că trîntise dinadins greşeala aceea. Vroia să simtă, să asculte : cît de neliniştită va începe să-i bată inima, după ce se aruncase aşa, deodată, în necunoscut ? Toate acestea i se întimplau rareori însă : şi greşelile, şi gîndurile lipsite de însemnătate, cărora numai ea le dădea importanţă, ca şi, de asemeni, scurta, foarte scurta satisfacţie pricinuită de revolta sa, desigur şi ea nesemnificativă...

Dar acum începuse viaţa ei cu adevărat. Nu se mai îndoia de asta cîtuşi de puţin, căci maşina de scris îşi încetase ţăcănitul, astfel că degetelor ei, care-i duceau dorul, nu le rămînea decît să bată darabana pe suprafeţele dure din jur. Indiferent ce aveau la-ndemînă — o copertă multicoloră de revistă, tăblia lăcuită a măsuţei, sau o tavă de material plastic. Chiar şi acum, degetele i se mişcau pe sticla geamului, adevărat, cu prudenţă şi cu teamă, ca un mers pe gheaţă alunecoasă, şlefuită de vînt. Desigur, nici vorbă de gheaţă, în vagon e-o zăpuşeală... căci prospeţimea cîmpiilor pătrunde greu aici, abia-abia de-o poţi simţi. Gheaţa e înlăuntrul meu, îşi zise zîmbind cu tristeţe gîn- durilor sale, încă nu s-a topit în întregime toată gheaţa aceea adunată de-a lungul unei vieţi întregi, dar s-a încălzit deja şi, treptat, treptat, începe să se desprindă...

Aştepta mereu, sufletul îi era inundat de o aşteptare obsedantă, plină de bucurie şi de speranţă totodată, aştepta cercetîndu-se cu mare atenţie pe sine, ascultîndu-se pe sine. Priveliştile ce se perindau fugare dincolo de fereastră îi obosiseră ochii, urechile îi asurziseră de zgomotul roţilor, degetele i se agăţau febrile de rama geamului... Intreaga-i fiinţă părea a nu fi altceva decît aşteptare şi, totuşi, îi era cu neputinţă să surprindă semnul că, iată, acum, îndată, pămîntul o să se burzuluiască. Imaginile obişnuite — colinele verzi, căsuţele şi micile grădini de pe povîrnişuri, poteca, acest avertisment concret, viu — ţine-te bine, nu te prăbuşi! — pîrîul, ce susura printre tufişuri — toate acestea deveniseră dintr-o dată neobişnuite : şi necuprinsul pădurilor, al cîmpiilor, şi drumurile drepte, ca trase cu rigla, şi casele, ce vrînd parcă să evite apropierea cu natura, da, da, fără îndoială, din pricina asta, s-au îngrămădit toate la un loc, numai ea n-a reuşit încă să se îndepărteze decît cu un pas foarte mic de cea care fusese ieri. îşi mai ţinea încă buzele strîns contractate, severe, deşi s-ar fi cuvenit ca, zburînd spre necunoscut, să le aibă destinse într-un zîmbet larg, pentru că tot ce o aştepta de acum încolo era inevitabil — la fel ca tot ceea ce fusese înainte ! — dar nu era în stare să zîmbească, o stinghereau zdruncinăturile cu care nu era obişnuită, licărirea umbrelor, ţăcănitul roţilor...

Zgomotul vagonului l-ar fi suportat mai uşor. Doar nu se putea spune că patru maşini de dactilografiat în cămăruţa îngustă de la demisol însemnau linişte ! Ceea ce o speria însă era vuietul care ba se gudura, întocmai unui dulău ciobănesc cu blana lăţoasă — întotdeauna îşi dorise un astfel de dulău credincios, — ba se repezea, se năpustea la ea ca un cîine lup costeliv şi zbîrlit, — ceva asemănător i se întîmplase în vis. Şi, pe deasupra, îi era grozav de teamă ca nu cumva în urma ultimului vagon să se închidă porţile de fier ale cerului. Să acopere din- tr-un capăt într-altul orizontul, să se împlînte în pămînt şi să nu te mai lase să pleci înapoi, dacă ţi-ai dori să te reîntorci. Da, exact, să te reîntorci... căci nu e chiar atît de rău să ai scaunul şi măsuţa ta, maşina ta de scris, cafeaua modestă, luată înainte de masa de prînz şi, bineînţeles, masa de prînz la cantina dietetică, unde se plimbă de colo-colo, printre picioare, pisica adunată de pe drumuri de bufetieră ! Cînd îţi bei cafeaua, se foieşte alături băieţaşul, iar cînd îţi înfuleci caşa de hrişcă, ce-ţi place atît — pisica. Fericirea celor doi depinde de dispoziţia ta. Pe urmă, cînd vii acasă, te întîmpină bombă- neala cu glas tare a mamei, care ceasuri de-a rîndul se ia la întrecere cu televizorul „Rekord“ pus în priză. Da, da, existaseră destule lucruri bune în trecut, şi ea n-a ştiut să le preţuiască, iar acum i se părea că ele rămăseseră acolo, în spaţiul acela atît de drag, pe care-l retezase depărtarea. Şi totuşi, de ce simte cum îi îngheaţă sîngele în vine ? Vinovată este, desigur, nesfîrşita zdruncinătură — te face să-ţi pierzi orice raţiune, nu mai ştii la ce să te gîndeşti, ce să-ţi doreşti. Nu, hotărît lucru, ea nu este ceea ce se cheamă o călătoare. Cu trenuri şi avioane a fost întotdeauna ticsită doar viaţa mamei, aşa încît pare chiar ciudat că femeia aceea masivă şi frumoasă — o piele atît de netedă şi un păr atît de bogat nu i se întîm- plase să mai vadă la nimeni altcineva 1 — nu se afla in vagon şi acum, pentru a da ordine cu glasul ei strident, tineresc. Insă şi mai ciudat e faptul că aceasta n-a putut veni nici măcar să-şi conducă fiica, ce pleca în prima sa călătorie, prima, dacă nu puneai la socoteală excursiile la Minsk, făcute cu colegele de clasă şi deplasările în orăşelul Pravieniskes, situat în apropiere, — unde tatăl îşi ispăşea condamnarea...

— N-o să mă crezi, fata mea, dar eu mă simt bine la închisoare, îi declarase tatăl clătinîndu-şi capul, sluţit de nişte firişoare de păr ce abia se căzneau să crească şi tră- gîndu-şi gîtul mai adînc în gulerul larg, prea larg al salopetei. Îndată ce mi-am făcut norma — mă şi apuc de citit !

Dorinţa aceasta a avut-o dintotdeauna — să citească multe cărţi, iar pe cele preferate — de mai multe ori. Toată viaţa însă a fost împiedicat să-şi realizeze dorinţa sa, atît din cauza propriului caracter, cît şi a ocupaţiilor impuse de ceilalţi oameni.

Ochelarii i se aburiseră, se temea ca nu cumva fiică-sa să

rîvnească la bucuria lui, iar ei îi era teamă de toate: de tatăl care se bucura în taină, de zidurile şi îmbrăcămintea de puşcăriaş. Ciocanul obişnuit şi lădiţa cu cuie arătau lugubru acolo, ca nişte unelte de tortură.

— Sînt fericit. Abia acum sînt fericit...

Asta insă părea a fi altceva — nu acea bucurie ce şi-o dorise de cînd era copil şi pe care viaţa i-o refuzase cu zgîrcenie. Alături, pe banca lată, ce părea lustruită, se afla o carte cu coperţile arse puţin : Dostoievski. „Fraţii Karamazov“. Fericirea tatălui o înspăimîntase mai mult decît sîrma ghimpată şi santinelele cu pistoale automate, — pe lîngă acestea va trebui să se strecoare din nou, plecîndu-şi ochii cu un aer de vinovăţie. Vinovăţie ? In prezenţa apărătorilor ordinei publice se simţea întotdeauna ca şi cum ar fi săvîrşit sau neapărat avea să să- vîrşească în viitor ceva interzis. Acelaşi sentiment i-1 provoca şi maică-sa, mereu gata să facă vreo năzbîtie prin care, brusc, să fie dat din nou peste cap destinul tatălui. Soldăţelul de la poartă o dezbrăcase, pur şi simplu, cu privirea : se arătase interesat nu atît de poşeta demodată, ce şi-o strîngea spasmodic la subţioară, cit de ridicăturile feciorelnice, mici şi rotunde, de sub jacheta şifonată, care şi ea nu mai era demult modernă. Uneori era privită astfel şi în viaţă (închisoarea nu însemna pentru ea viaţă). îşi ferise privirea şi schiţase un surîs, deşi încercarea flăcăului de a pătrunde dincolo de „armura“ sa nu-i trezise nici un fel de ecou. Mirată de propria-i îndrăzneală, o luase la fugă. Fugise pînă cînd simţise un junghi în coastă...

Acasă căutase „Karamazovii". Cartea veche, îngălbenită, avea mirosul nucilor cu miez mucegăit. Nu reuşise să dezghioace totul din carte, dar şi privirea prudentă, aruncată asupra celor ce se aflau doar la suprafaţă, i-a fost da-ajuns — s-a dat brusc înapoi, ca în faţa unui abis.

E cu putinţă oare ca tata, un om atît de blînd, ce nu se poate împotrivi ciudăţeniilor mamei, să poarte în suflet, fără să se gîndească la nimic, tot abisul acesta ? Pentru că e îngrozitor cînd un om se simte bine la închisoare.

Şi adică mama — femeie deşteaptă, care atunci cînd o ameninţă vreo nenorocire, devine isteaţă, chiar şi ingenioasă — nu bănuieşte absolut nimic ?

Mama începu să se mişte în fotoliul său şi şalul negru de caşmir, mîndria ei — dobîndit cu preţul unor mari eforturi — alunecă pe duşumea. Cîndva îl achiziţionase în Transcaucazia, în schimbul unui şal demodat, de nailon. Pe atunci, vizitînd Moscova, Tbilisi sau Baku se îndeletnicise adesea cu vînzări-cumpărări. Era, deci, clar despre ce va începe acum să vorbească, căci şi aşa, ţintuită cum era în fotoliu, nu înceta să se preocupe de înfăţişarea sa şi în primul rînd de faţa pe care un muşchi neascultător i-o deformase un pic. Părea că un ciob de zîmbet se împotmolise într-un loc nepotrivit, şi asta o enerva la fel ca un corp străin, ca o bucăţică de sticlă împlîntată în obraz. în

răstimpuri, mai ales cînd aştepta vizitatori străini, mama îşi tortura buzele cu ruj, ca şi cum roşul de purpură al acestuia trebuia să ardă cu văpaia lui zîmbetul acela nepotrivit, în stare să dea o expresie echivocă nu numai feţei unui om, ci şi vieţii acestuia.

— Să-ți cumperi un parfum bun, cele mai bune sînt parfumurile franţuzeşti ! — In vocea schimbată, dogită

puţin, răzbea invidia, pe care o trăda, mai mult chiar de- cît gura în flăcări, starea jalnică a mamei.

— Bine, mamă.

— Să ştii un lucru : chiar propriul tău soţ trebuie sedus ! Mereu. Să nu-i permiţi niciodată să se obişnuiască nici cu trupul, nici cu caracterul tău. Uite, eu, de pildă, îl sileam pe taică-tău să sară ca jumara pe jăratec, îl mai încălzesc şi acuma, din cînd în cînd, ca să nu se răcească.

— Ce ? Iar turbează mămicuţa ? Nu-i da prea multă atenţie. — Cînd îi spunea asta, tata încă nu fusese înveş- mintat în salopeta aceea scîrboasă, cu guler enorm, întocmai ca un ham, iar ea era o fetiţă mică, de nouă ani, cu o feţişoară nu cu mult mai veselă decît cea de acum.
— Groaznic e focul pe care omul şi-l aprinde singur în- lăuntrul său. Nimic nu-l poate stinge — doar vodca.

Şi tata se ferea de vodcă. Pe atunci era mică, iar lui îi era teamă să n-o jignească.

îşi frecă pieptul în partea stingă, dar nu-i aruncă nici o privire fiică-si, ce dîrdîia de frig lîngă el. O simţea întotdeauna apropiindu-se înainte de a-i auzi paşii şi înainte ca ea să apuce să deschidă gura. Intra în contact doar cu umbra ei — mereu vigilentă, care observa nemiloasă totul, nu pretindea niciodată nimic şi, mai ales, nu accepta recompense.

Aştepta mereu, deşi nu izbutea cu nici un chip să vadă înfăptuirea celor aşteptate, dimpotrivă, i se părea chiar că vagonul se oprise, nu mai înainta, ci doar se zgîl- ţîia din toate încheieturile, strivit din amîndouă părţile de cîmpii, gări, trenuri, inundat necruţător de lumina soarelui de deasupra, care parcă se topise şi el de căldură şi era gata, din clipă în clipă, să se evapore împreună cu oamenii, cu plictiseala şi indiferenţa lor. Din cînd în cînd roţile păreau a se pune din nou în mişcare şi trenul gonea cu toată viteza, însă făcea asta cumva într-un fel ciudat — încovoindu-se ca un arc şi îmbrîncind în prim plan ba o carieră de nisip, cu povîrnişuri golaşe, ce acoperea orizontul, ba zidul kilometric al cine ştie cărei uzine. Din pricina încordării vederea i se tulbura şi la un moment dat i se năzări că au pornit înapoi, cu toate că ea se împotrivea acestui lucru din răsputeri. Cerul se desprinse de pămînt lăsînd garnitura să treacă, plopii drepţi ca nişte luminări au dispărut, din nou foşneau împrejur tei mici, îndesaţi şi ea, iat-o, acuşi o să se pomenească iarăşi pe peronul ud al Vilniusului — căci acolo ploua fără încetare. N-o să apuce nici măcar să-şi deschidă umbrela, că femeia aceea cu haine întunecate şi trăsăturile chipului mari, imobile, tăiate parcă în piatră de dalta unui sculptor, o să se apropie de ea, îngrădin- du-i drumul. Ceea ce te frapează la ea în mod special e buza superioară, imensă, de parc-ar fi fost plămădită cu cine ştie ce tainică intenţie. Ochii cenuşii acoperiţi de pleoape umflate nu clipeau mai deloc, cînd stropii de ploaie biciuiau buza proeminentă.

— N-o să li se întîmple nimic alor tăi, fetiţo. O să-i găseşti aşa cum i-ai lăsat, vii.

Cu asemenea nepăsare oamenii vorbesc, de obicei, despre pisicile lăsate în seama cuiva. Unde mai pui că se băgase singură, fără s-o roage nimeni să le vină în ajutor, căci mamei urma să-i poarte de grijă, bineînţeles, tata, care se jurase şi acum, ca de fiecare dată, fără s-o

? irivească pe fiică-sa, că o va hrăni şi o va supraveghea, n timp ce vorbea, femeia îşi potrivea taioraşul de croială bărbătească, lucrat dintr-o stofă albastră cu dungi. Şi, de ce, mă rog, fetiţo ? Gata ? Chiar nu mai avea să-i spună nimic altceva ? Bine, dar ea nu mai este fetiţă. Altă dată, cînd o strigau „Ei, fetiţo !“ se grăbea să se întoarcă. De cele mai multe ori o întrebau cum să ajungă în vreo stradă, sau îi cereau un foc. Nu fuma, însă avea întotdeauna o cutie în poşetă, pentru a nu fi nevoită să se scuze că nu are chibrituri. E drept că, între fetiţa de atunci şi ea cea de astăzi, personal, nu prea simţea o mare deosebire, însă modul în care i se adresase această persoană impunătoare o jignise. Fraza părea să conţină o aluzie la caracterul întîmplător al situaţiei sale prezente, sau poate chiar o aluzie la faptul că această situaţie e doar provizorie. Oare în curînd o să redevină din nou fetiţă ? Şi e cazul să se întristeze mai mult de asta decît de felul jignitor în care i se vorbise ? Nu ştiu ce este acum, nici ce va fi mai tîrziu, dar ştiu precis că nu mai sînt fetiţă ! Şi unicul om care poate atesta lucrul acesta se află aici, lîngă mine. Stă aşa, dus pe gînduri, şi nu-mi dă nici o atenţie. în general, în prezenţa oamenilor, nu mă prea observă, cînd sîntem între patru ochi însă, ei, atunci e cu totul altceva. — De ce cari cu tine chibrituri ?
o întrebase, deşi nu s-a uitat la ea, cînd îşi răsturnase pe măsuţă conţinutul poşetei. Fireşte, numai eu sînt de vină. Nu mă pot obişnui cu el. Cu trupul lui mirosind a apă de colonie şi lavabou. Cu numele, care nu seamănă deloc cu al obişnuiţilor ionas-i, antanas-i şi tadas-L Cred însă că el ar fi trebuit să-i explice soră-si — doamna impunătoare în costum bărbătesc e sora lui ! — că acum nu mai sînt fetiţă. Sora însă nu-şi mai manifestase nici un interes faţă de ea, doar îşi strîmbase într-un zîmbet crispat impresionanta sa buză superioară, deasupra căreia, în firicelele mustăţii, se împotmolise o mică picătură de apă de la ploaia care, deşi invizibilă, se auzea fîşîind din ce în ce mai tare. Şi iată că, la un moment dat, deja două picături împodobeau trăsăturile create de sculptor — una strălucea pe fruntea bombată, cealaltă deasupra nemărginitei buze superioare. Gertruda. Teribil i se potrivea femeii numele acesta străin, plin de asprime ! S-ar fi cuvenit s-o adăpostească de ploaie, dar umbrela i se înţepenise şi nu vroia deloc să se deschidă.

Gertruda nu dădea atenţie degetelor tinerei ce trăgeau întruna de ghemotocul umbrelei. Sub stropii mărunţi de ploaie, ea scotocea în poşeta cafenie şi mare cît o servietă. In sfîrşit, scoase de acolo un

pachet alb, legat cu o panglică trandafirie, care putea conţine orice. Chiar şi ceva plăcut.

— Se ştie ce lipsă de igienă domneşte prin trenuri. Recunoaşte, fetiţo, nu-i aşa că ţie nici prin minte nu ţi-a trecut să iei nişte şerveţele ? Reţine însă că de acum încolo va trebui să ai grijă nu numai de propria-ţi persoană.

...Nu numai de propria-i persoană ? Oh, cît de mult şi-ar dori s-o facă, dar nu reuşeşte să se perceapă decît pe sine — trupul său, pielea sa, părul său uscat, — pe ea, ea întreagă — semănînd cu un tufiş ţepos înfipt pe un povîmiş abrupt, ce-şi întinde spre soare crengile sfîrlo- gite şi spinii răsuciţi parcă din sîrmă. De altminteri, şi asta e o senzaţie nouă, care-o bucură şi-o sperie totodată. Căci pînă nu demult nu izbutea să se afle pe sine nicăieri, pînă şi sîngele nu-i curgea în locul în care se tăia, pentru a-i dovedi că era vie. Iar acum, poftim, îşi simte sînii elastici, sîngele cald curgîndu-i în vine şi chiar dacă, după părerea mamei, nu e încă suficient de zburdalnică, a ajuns totuşi să-şi dorească ceva şi si aştepte ceva, **ba** chiar şi să călătorească încotrova...

— Timbre, plicuri, ilustrate I Cumpără, frumoaso, că nimeni, fire-ar ale dracului, nu le ia ! De ţi-o trece cumva prin gînd să le scrii părinţilor, iubitului sau neiubitului, e& ştii că fără hîrtie liniată, fără plic din ăsta, de la stat.. Ha-ha-ha, frumoaso 1 striga căscîndu-şi gura cu dinţi crescuţi anapoda, un invalid vesel, cu un singur ochi. Se aşeză, îşi întinse cu un gest larg modesta sa marfă şi ea îşi alese imediat trei plicuri, deşi nu avea intenţia să scrie nimănui.

— Iţi mulţumesc, frumoaso. Nu pentru copeici. Ha- ha-ha, pentru saftea 1 Şi invalidul o pomi mai departe pe culoar, strigînd zgomotos şi ciocănind cu catarama centurii soldăţeşti în uşile închise ale compartimentelor.

Frumoaso — o onora, adresîndu-i-se astfel şi bunica Prudencija. Poate fiindcă îi era milă de nepoata ce nu izbutea deloc să înflorească la umbra înăbuşitoare a mamei sale. Sau poate fiindcă ea vedea frumuseţea în altă parte şi nu acolo unde o vedeau toţi ceilalţi. Intr-o bună zi bătrînica de şaptezeci şi trei de ani a fost nevoită să plece într-o lungă călătorie. Pe Prudencija venise s-o ia un automobil mare, cu o cruce roşie pe caroserie. O aştepta un drum de două sute de kilometri şi bun şi rău, — iar la capătul lui, o nouă viaţă. Adevărat, bunica nu-şi mai dădea seama de nimic, nici de distanţe, nici de viaţa ce poate fi schimbată cu una mai bună. Şi mai ales nu-şi dădea seama că Frumoasa ei urma să susţină nişte examene nemaipomenit de grele. In treacăt fie spus însă, cel mai greu examen a trebuit să-l dea chiar bunica, cu toată vîrsta şi boala ei. La început au scos-o din cămăruţa ale cărei geamuri dădeau în curtea liniştită, plină de ver- deaţă, — unde, în afara gheretei cu transformatorul electric, se aflau

şi cîţiva copaci — şi au mutat-o în iad. Adică, fireşte, nu în iad, ci în salon, dincolo de pereţii căruia huruia, vuia şi urla strada. Aşa hotărîse fiica ei, femeia frumoasă şi prezentabilă. Pe atunci, chipul mamei nu fusese deformat încă de ciobul acela de zîmbet permanent, astfel că ea alerga veselă încoace şi încolo, scutu- rind pernele bunicii şi degajînd spaţiul respectiv pentru presupusul start al copilei sale. Bunica Prudencija, băgată cu sila în pat, ca un buştean, îndurase totul cu stoicism — şi imobilizarea permanentă, şi trupul din ce în ce mai umflat şi mai plin de rănile datorate şederii îndelungate în pat — că doar nu făcea altceva decît să mă- nînce şi să zacă, să zacă şi să mănînce ! — şi limba înţepenită care o condamna la singurătate, nu undeva în cine ştie ce pustietate, ci aici, în mijlocul oamenilor — însă bubuitul prelung al străzii nu-1 putuse suporta. Rămăsese doar o jumătate de om, cum spunea o vecină, căci bătrîiuca nu era în stare să se dea la o parte nici măcar din calea unei sîcîitoare raze de soare, sau să se ferească de căţeluşa vecinilor, ce se năpustea s-o miroase şi pe care
o ura cu toată puterea simţurilor ce-i mai rămăseseră încă vii. Dar mai mult decît orice ura zgomotul strecurat din stradă zi şi noapte, pentru a-i sfîşia cu gheare de fier creierul...

...Dar cine ştie, poate că bunicii îi plăcea această reptilă bubuitoare ? Se spune că nu numai în tinereţe, dar chiar şi cînd era mai în vîrstă, fusese o fire veselă, îngropase doi bărbaţi şi ăştia n-au fost singurii care oftaseră de dorul ei. Sau poate, datorită zgîlţîitului cerceve- lelor de la ferestre, a duşumelei şi a pereţilor precum şi a patului de fier, vopsit în albastru, bătrinica simţea cît de strimtă era închisoarea care-o izola de oamenii vii. Sau, la fel ca planta ce se usucă, lipsită de ploaie, tînjea după viaţa ce-şi urma cursul alături de ea, chiar dacă simţea, totodată, că o sufocă ura împotriva acesteia ?

Că avea un motiv sau altul n-are importanţă, fapt e că bunica Prudencija se punea pe gemut. Gemea încet de tot, dar atît de neomenesc de lugubru, încît părea că gemetele ei veneau din infern. Nici uşa bine închisă, nici puişorul cu care-ţi astupai urechile nu foloseau la nimic. Ţi se părea că dacă nu fugi din casă, o să începi şi tu să gemi şi că, în acelaşi timp, se vor pune pe gemut şi masa, scaunele şi absolut tot ce se afla în jur viu, sau neînsufleţit. Şi atunci, dacă asta era situaţia, cum să te mai miri că mama, care spăla răbdătoare trupul înţepenit al bunicii, a hotărît să pună capăt acestor concerte ? Să cadă la examen fetiţa ei numai pentru că ea, mama, nu procedează cu acest cadavru viu aşa cum ar fi procedat orice om normal ? ! Şi mama începu să desfăşoare o activitate furtunoasă, care sub aspectul perseverenţei nu era cu nimic mai prejos de gemetele bunicii Prudencija. începură să-şi facă apariţia, una după alta, fel de fel de comisii, care o consultau pe bolnavă, o ciupeau şi o înţepau cu acul, miroseau cu zel aerul din cameră —

dacă e sau nu cu putinţă ca acesta să fie suportat de ceilalţi locatari ai apartamentului, şi în special de tînăra generaţie — dar e puţin probabil ca mama să fi izbutit să obţină ceva, dacă nu era ceasul de aur al tatei. Adevărat, de tata nu se prea lipeau lucrurile, mai ales cele de preţ, dar cert e că dacă, într-o situaţie dificilă, scotoceai puţin printre boarfele lui, nu se putea să nu dai şi de ceva zornăitor. Aşa câ ea i-a strecurat ceasul omului indispensabil şi membrii comisiei au încetat să-i mai sîcîie.

Ca urmare, bunica Prudencija trebuia să plece într-un mic orășel din nordul Lituaniei, care pînă nu demult mai fusese sat. Se înţelege, ea habar n-avea despre această neobişnuită casă pentru invalizi. Locatarilor casei li se puneau la dispoziţie paturi cu rotile, balansoare. Celor mai în putere — grădină de zarzavat, livadă şi stupi cu albine (dacă nu lenevești, poţi obţine şi miere !) celor mai slăbiţi — aer curat şi odihnă, precum şi îngrijire plină de atenţie din partea îngerilor albi, adică a medicilor şi surorilor. însă bunica Prudencija continua să geamă, cu toate că mama îşi vîntura pe sub nasul ei mînecile bogate ale bluzei de mătase, zumzăind, mai abitir ca un roi de albine. Dac-ai şti ce te aşteaptă, ai zburda de bucurie, te-ai juca făcînd baloane de săpun — parcă ce, nu ştiu eu cum îţi lasă gura apă cînd zărești farfuria cu prăjituri ? însă deodată, bunica parcă a înțeles ceva : unul din ochii ei, ca de obicei, nu-şi putea ridica nici acum pleoapa umflată ce-l acoperea, dar în celălalt — așa ceva încă nu se mai întîmplase ! — i s-a aprins o lugubră căință pentru ceva, — poate pentru povara pusă în spinarea fiicei şi a nepoatei, poate pentru întreaga ei viaţă care nu se mai sfîrşea. Cataracta permanentă a dispărut ca prin farmec şi această neașteptată trezire a simțului, ce-i dilatase ochiul negru, ca de ţigancă, în asemenea măsură încît părea că nu mai are mult pînă să-l facă să plesnească şi să azvîrle din orbită globul injectat, plin de mucozităţi, — a însoţit-o pe Frumoasă la primul său examen...

Continua încă să mai aştepte, adîncindu-se mereu ta trecut, acolo unde nu vroia şi nu putea să mai rămînă; fie şi numai datorită acestei tăcute, aproape pioase aşteptări s-ar fi cuvenit ca ziua de ieri să se desprindă, aşa cum se desprinde pojghiţa uscată de pe o rană, să se eva- pore, aşa cum se evaporă sub razele fierbinţi ale soarelui apa din pămîntul îngheţat — căci, într-adevăr, străluceşte un soare vesel, te orbesc aceşti copaci şi aceste case, pe care nu le-ai mai văzut nicicînd altădată, nu-i aşa că străluceşte ? — munţii însă, care s-ar fi cuvenit s-o apere de trecut, mai picoteau tăcuţi şi acum în pîntecul pământului, ori în depărtări inaccesibile, în vreme ce ea, reze- mîndu-şi fruntea fierbinte de sticla geamului, se gîndea : poate că în viaţă nu există nici un fel de munţi, nu există nimic în afara unei existenţe cenuşii de fiecare zi, în afara copleşitoarelor şi tristelor ei amintiri din trecut ?

— De nimic nu are omul mai mare nevoie ca de munţi, spusese tatăl cînd s-a întors din închisoare.

I se adresase ei, dar, de fapt, nu propriu-zis ei — ci umbrei ei, care-1 urmărea cu o tăcută gravitate şi cu un devotament sîcîitor, de care însă uneori se simţea înduioşat. Despre el nu povestise aproape nimic, se simţise bine acolo — şi-atît. Fiindu-i drag mirosul lemnului, acolo lucrase cu plăcere mînuind dalta şi rindeaua. Cît despre cărţi — citise pe săturate. Chiar şi pe Engels, pe care altădată, cînd era silit s-o facă, nu izbutise să şi-l însuşească.

— Probabil ai aflat din cărţi şi unele lucruri noi despre munţi, nu-i aşa, tată ?

Brusc, tatăl îndrăznise s-o privească direct şi nu pe deasupra ochelarilor.

Viaţa de închisoare îl pusese laolaltă cu fel de fel de oameni. Unul dintre tovarăşii săi de nenorocire se deosebea de toţi ceilalţi, atît prin accentul şi obiceiurile sale, cît şi prin aspectul său exterior. Omul era de loc dintr-o regiune de la poalele munţilor Caucazului. Transportînd la Vilnius un vagon de pepeni verzi, găsise un mijloc in-genios de a pune mîna pe un camion cu textile. Cu textilele astea l-au şi prins asupra faptului.

— De nimic nu-mi pare rău, om al cărţii — aşa-mi spunea el, pentru că mă socotea grozav de învăţat, pe el direcţia închisorii nu izbutise nici în ruptul capului să-l bage măcar în clasa a treia de şcoală elementară. — Nici de banii frumoşi, care s-au prăpădit, nici de maşina care rugineşte în ascunzătoare, nici de nevasta mea tînără, care se culcă cu inspectorul de la secţia financiară ! De nimic nu-mi pare rău, om al cărţii, numai şi numai de munţi. Şi dacă n-or să-mi dea drumul, să ştii că o să mă prăpădesc de dorul lor.

Dar cine să-i dea drumul ? ! Şi omul şi-a tăiat venele cu un ciob de sticlă. L-au salvat, şi-apoi l-au trimis în sud pentru ca acolo, fie şi numai printre gratii, să-şi vadă munţii aceia ai lui.

— De nimic nu are omul med mare nevoie, ca de munţi... Şi tatăl îşi întorsese de la ea privirea, adîncin- du-se în trecutul lui mototolit.

 \

...Ah, dacă i-ar arăta cineva munţii, munţii pentru care nu-ţi pare rău să-ţi jertfeşti chiar şi viaţa !

— Ticăloșii ! Cei de teapa lor trebuie plesniţi peste bot! spusese tatăl scrîșnind din dinţi, cînd, la întoarcerea sa, n-o mai găsise pe bunica Prudencija. Patul ei de fier, vopsit în albastru, fusese vîndut pe mai nimic unui colhoznic venit la piaţă. Maică-ta e o ticăloasă! Toţi sînt niște ticăloși!

După vechiul său obicei, se adresase umbrei fiicei sale, pentru a nu-i întîlni ochii — care înţelegeau totul, care nu-1 învinuiau, dar nici nu-1 scuzau.

— Și cine, dacă nu eu, o să mai aibă grijă de bulgă- rașul tău de gheaţă ? rostise mama izbucnind în rîs.

Nu luase în seamă scrîșnitul din dinţi şi cuvintele de ocară ale tatei.

— Vrei un păhărel ? Am o licoare grozavă, -preparată din plante.

— Toţi sînt niște ticăloși! Ar trebui plesniţi ! Dă-mi un păhărel...

Dar de plesnit, de bătut, tata nu-1 bătuse decît pe unul singur, şi încă nu pe cel mai mare gunoi dintre toţi cei care, după părerea lui, meritau să fie plesniţi peste bot. Pe atunci se deplasa pretutindeni cu „Pobeda" uzinei.

Chiar alături de casa lor se lucra la o construcţie. Pe terenul neîmprejmuit erau îngrămădite de-a valma grinzi de metal, rulouri de carton asfaltat, buşteni, ţevi. Printre celelalte se tăvălea și un ghem de cablu electric. Tata tocmai venise acasă să mănînce de prînz, șoferul lui — un

I 1
* »

flăcău în scurtă de piele, înalt şi voinic, cu nişte ochi mici, iscoditori, apucase ghemul, potrivise la portbagaj două scînduri, ca nu cumva să facă hernie, — foarte gospodar omul — şi rostogolise cablul înăuntru. Tata s-a năpustit jos numai în cămaşă — văzuse totul de la fereastră.

— Descarcă ! s-a răstit el, muşcînd dintr-un castravete.

— Descarc pe dracu' ! Ce-ţi pare rău de-un fleac ca ăsta, şefu' ?

— Fleac ? Asta-i articol deficitar ! Tata a aruncat restul de castravete şi s-a apropiat în mers săltat. Ştii cum se cheamă însuşirea unui fleac de ăsta ? Hoţie ! Eşti un hoţ !

— Eh, acuma fură toţi. Iar şefii, dacă te uiţi bine, fură şi mai şi decît subalternii lor.

— Uite, eu sînt şeful tău. Ce-am furat eu ? Haide, spune!

— Păi... dacă n-ai furat, o să furi de-acum încolo !

Tatăl a tresărit, dar a reuşit să-şi păstreze stăpînirea de sine.

— La ce-ţi trebuie cablul ăsta, ai ?

Șoferul s-a fîstîcit puţin şi, o vreme, s-a scărpinat la ceafă.

— Ei, într-o gospodărie — orice prinde bine !

— Vrei să spui că furi doar ca să furi, ticălosule ? Nu de nevoie şi nu pentru câ-ţi trebuie un anumit lucru, aşa-i ?

— Nu te-nfierbînta, şefu'. Păzeşte-ţi ochelarii ! — şoferul era mult mai tînăr decît tata.

— Nu mi-a fost mie frică de alţii mai grozavi ! Și-a- cum, crezi c-o să mă sperii de-un hoţ ca tine ?

Cu o mînă tremurîndă tata şi-a potrivit ochelarii şi i-a tras un picior nemernicului. Şoferul s-a frînt în două şi s-a prăbuşit pe pietriş.

Un director nu-şi bate subalternii, unde s-a mai pomenit una ca asta ? ! Tatăl îl asculta zîmbind pe procuror. Pe hoţ l-am bătut, pe hoţ, îşi zicea el. E flăcău voinic, cu pumnul nu l-aş fi dovedit. Aşa că eu... — cu piciorul.

Cîteva luni l-au tot tîrît pe tata pe la diverse cabinete. Se deplasau la faţa locului comisii după comisii. Mama încercase, fără ştirea tatei, să cîştige bunăvoinţa revizorilor, dar ei ţineau cu toţii partea „victimei", pînă într-o zi, cind au dezgropat din grădina acesteia — o maşină de frezat...

Totul, absolut totul se petrecea în vagonul unui tren accelerat, deşi, de fapt, pînă în prezent nu se petrecuse încă nimic important. Trenul gonea pe un pămînt care, luîndu-se la întrecere cu vînturile şi norii, se dăduse brusc la o parte din calea lui, dar trenul gonea, nu acum, ci cu şaptesprezece ani în urmă. De aceea ar fi poate mai nimerit să folosim aici timpul trecut, deci ar trebui spus :în loc de se petrecea — s-a petrecut.

Aşadar trenul accelerat suplimentar — unul din numeroasele trenuri care se grăbesc spre sud în toiul concediilor de vară, gonea cu

toată viteza ; deasupra garniturii, ce se încovoia ca un şarpe, şi şuiera victorios din vreme în vreme, trîmbe de fum zburau şi se risipeau în-dată, fără a lăsa altă urmă decît mirosul amar de cărbune ars ce-ţi îmbîcsea nările, — iar pe culoarul vagonului, lingă geamul prăfuit, pe care atîrna o perdea de culoarea fildeşului, stătea o femeie cu o faţă micuţă şi foarte tînără, — ca de copil. Ochi de culoarea scrumului stins — nici mari, nici mici. Nas puţin cîm, sau mai precis — ne- avînd o linie dreaptă ideală. Buze un pic umflate, rămase parcă nemodelate pînă la capăt, la fel ca întreaga înfăţişare a femeii, a celei care fusese ea ieri, şi aşa cum o reţinuse memoria, femeia care habar n-avea ce va de-veni dincolo de staţia următoare, peste o zi sau două, şi cu atît mai mult peste un an. Feţişoara aceasta destul de palidă, ce nu se remarca prin nimic, i-o scrijelau soarele şi umbrele, vrînd să-i pătrundă sub piele, să alunge amorţeala de-acolo şi să facă loc unor simţăminte noi. La orizont licărea necuprinsul spaţiilor, în întîmpinarea lor veneau în zbor şi dispăreau apoi, rămînînd în urmă, pentru a apărea din nou, grămezi cenuşii de zgură de cărbune, care păreau a fi bucăţi din viaţa ei de pînă atunci, şi totuşi, pînă şi înnegurarea din ochii plini de tristeţe, pe care strălucirea soarelui nu reuşise încă s-o învingă, o silea să se gîndească la viitorul ei chip şi nu la cel prezent. Oare cum va arăta ea cînd avea să se întoarcă din munţi ? Nu, era încă prea devreme să ghicească, deocamdată, făptura care se lipea de geam era o fetişcană tristă, cu părul de culoare deschisă, iar faptul că era măritată deja, îl atesta doar verigheta. Cînd îşi ridică mina în dreptul perdelei, aurul acesteia străluci puternic — ce să facă ? s-o lase puţin mai jos sau s-o coboare complet, pentru ca soarele să n-o orbească ? Căsătoria ei o confirma şi mai elocvent bărbatul înalt şi solid, cu faţa prelungă. Purta şi el un inel identic, deşi era cu mult mai în vîrstă decît fetiţa. Bărbatul ieşise încetişor din compartiment şi rămase nemişcat în spatele ei, fără a se hotărî prin ce cuvinte sau gesturi să-şi facă simţită prezenţa.

Era mai vîrstnic decît ea cu un car de ani. O dovedeau în mod evident nu atît anumite semne de îmbătrî- nire — deocamdată imperceptibile, afară poate doar de chelia abia conturată din creştet, pe care, de altfel, socotea că încă nu e absolut necesar să şi-o acopere cu părul lins şi galben ca ceara — vîrsta i-o striga în gura mare aplombul său şi impresia că e conştient de importanţa propriei sale persoane. Deşi palpabilă, această impresie, la fel ca şi stofa plină a costumului de pe el, nu părea a fi dură şi nici penibilă. Bărbatului îi şedea bine încetineala afişată, care parcă sublinia că fiecare vorbă ce i se desprindea de pe buze, înainte de a o fi rostit, el
o cîntărise temeinic, apelînd la întreaga-i făptură prezentabilă, la întregul său înveliş protector de seriozitate, la toate amintirile şi deprinderile ce-1 întovărăşeau. Iată de ce zîmbetul de pe buzele-i subţiri, abia conturate, nu putea fi luat drept aroganţă, ci îngăduinţă acordată celorlalţi de un om ferm convins de justeţea concepţiilor sale. Dar buzele se retraseră imediat la locul lor ; nu erau singuri aici

şi pe deasupra se aflau într-o situaţie în care oricînd puteau interveni, întocmai unor spini, tot felul de surprize, dat fiind că ei doi — călătoreau, nu-i aşa ?

Trase cu coada ochiului fără a-şi întoarce capul. Parcă simţea cu pielea obrajilor săi proaspăt bărbieriţi şi parfumaţi cu colonie nu numai mirosul răspîndit pe culoar de oamenii străini din compartimentele vecine, dar şi distanţa ce-1 despărţea de femeie, fiinţa cea mai apropiată în clipa aceea. încă nu fusese îndepărtată din relaţiile lor intime, începute în urmă cu o lună, distanţa aceasta nici pe plan fizic, nici pe cel spiritual. Se pregăti să întindă mina şi s-o mîngîie, dar o lăsă repede în jos. Cine ştie cum ar fi reacţionat ea la o mîngîiere vizibilă. Spaima ei i-ar fi stîrnit enervarea ; bucuria, de asemeni, l-ar fi nemulţumit.

Femeia cu gît subţire, feciorelnic, îl tulbura teribil, deşi îi aparţinea cu trup, suflet şi îmbrăcăminte, — da, da, cu îmbrăcămintea ei de voiaj ! — fapt confirmat, o dată în plus, de privirea protectoare cu care ochii lui de un albastru transparent o învăluiau.

— N-ai obosit, draga mea ? Toată ziua ai stat numai în picioare.

Acum, cînd pufuşorul delicat de pe gîtul alb i se undui sub respiraţia mirosind a pastă de dinţi a bărbatului, umerii înguşti ai femeii tresăriră — întotdeauna tresărea cînd
i se adresa cineva pe neaşteptate, silind-o să se şi arate tulburată de fiecare dată, dar să şi zîmbească politicos — aşa încît, gîndi bărbatul, o să-şi permită şi el să-i ciufulească părul des, dar tuns prea scurt din păcate ! O mîn- gîiere nevinovată, îngăduită. Avu senzaţia că a băgat mina într-o perie aspră — atît de des îi era părul, păcat că nu rămăsese decît a treia parte din el, astfel că acum gîtul subţirel părea de oiţă tunsă şi izgonită în ploaie. Simţi un spasm în gîtlej ca atunci cînd îl izbea rafala unui vînt pătrunzător. Impacientat, tuşi sec.

— Mare zăpuşeală, nu-i aşa ? Aici parcă-i puţin mai răcoare. Aşa am impresia... Simţi ? A început să miroase a floarea-soarelui ! rosti ea. Ca şi cum s-ar fi trezit brusc din somn, vroia să-şi audă propriul glas. Oare nu-1 nimicise huruitul nebunesc, nu-1 strivise, laolaltă cu pulberea drumului ? Nu, glasul îi răsuna ca mai înainte, fără a spune totul pînă la capăt, lăsînd mereu destule să i se oprească în gît şi chiar undeva mai în adînc. Se şi mîndrea puţin, fireşte, în taină, cu glasul acesta al ei surprinzător de sonor. Femeia avea de gînd să se reîntoarcă în sine — că doar nimic nu se schimbase şi nici nu se va schimba ! — însă amorul propriu al bărbatului se simţi lezat de faptul că, prin sonoritatea glasului său, ea se grăbea să anuleze atingerea lui, să dea uitării unda electrică ce-i trecuse în fugă prin păr, înfiorînd-o.

— Ce fel de floarea-soarelui ? Unde-o vezi tu ? şi el îşi repezi bărbia în direcţia fîşiilor galbene ale spicelor de grîu cosite, dar încă neculese, ce licăreau dincolo de geam, — stăpînindu-se cu greu să nu strîngă la piept că- puşorul acela gata să dea crezare unei înşelătoare culori şi, în schimb, să nu aibă încredere în sinceritatea mîn- gîierii

lui.

— Da, ai dreptate ! Oh !

Cu o notă tînguitoare în glas, ea se scuză pentru greşeala făcută şi totodată pentru şederea asta prostească lîngă geam care, ce-i drept, nu era interzisă. în general, ei nu i se interzicea nimic, pentru că înţelegea la vreme şi singură ce nu se cuvine să facă. Dar chiar şi atunci cînd îşi dădea brusc seama că greşise, n-o obliga nimeni să-şi exprime regretul.

— Oricum, ai grijă, nu te obosi peste măsură. Drumul e lung, draga mea. Mîna, pe care mai stăruia încă parfumul părului ei, alunecă şi rămase suspendată în aer, la spatele ei.

Aşadar, nici de daja asta nimeni nu-i ceruse nimic, mîna lui atîrna fără să-i atingă șoldurile, şi cu toate acestea, bluza ei alba începu să vibreze. Tînăra femeie fu străpunsă de un fior adine, care-o sili să se umple de încordare şi freamăt. între el şi ea rămînea mereu o anumită distanţă. Chiar şi în clipele de apropiere intimă. De fiecare dată ea încerca să-i ascundă ceva. Dar ce anume ? Un gînd pudic, trupul dezgolit ? O clipă în amintirea lui licăriră, aidoma unor hulubi speriaţi, sînii ei pe care reuşea să-i zărească doar în întuneric, sau în cel mai bun caz în semiobscuritate. Da, trebuia să respecte o condiţie : să nu se dezbrace la lumină. Şi cît ar fi dorit s-o scoată din întuneric, din pudoarea sau spaima ce-o încătușau, s-o încălzească în palmele lui, pentru ca să se poată coace, întocmai unui fruct verde încă ; în taină își dorea pătimaş lucrul acesta și suferea teribil simţindu-se tot atît de încătuşat cît şi ea, cea ascultătoare, dar care, totuşi, în fundul sufletului îi opunea atîta rezistenţă. Prea tînăra lui soţie tremura sub palma ce-i devenea tot mai grea, iar furia strecurată în sufletul lui sporea întruna la gîndul că el, bărbatul puternic, e jefuit ziua-n amiaza mare — parcă şi auzea în spatele său respiraţia precipitată a tîlharului, simţea mîna alunecoasă, transpirată a acestuia, furişîn- du- i-se în sîn, şi cu toate acestea, în mod inexplicabil — fie dintr-o prea mare onestitate, fie din teamă — nu se decidea să plesnească degetele viclene şi astfel să-şi consolideze dreptul său la posesiune.

— Iţi sînt atît de recunoscătoare, Aloyzas... Atît de recunoscătoare... Pentru tot... — rosti ea ca şi cum, ureînd o pantă abruptă, se oprise o vreme să-şi tragă sufletul,
deşi nu exista, bineînţeles, nici o pantă — trenul gonea de-a lungul cîmpiei.

Nici pentru ea nu era clar de ce ţinuse să se arate recunoscătoare faţă de soţul său, nu era deloc clar : putea oare recunoştinţa ei să înglobeze absolut tot ceea ce se perindase dincolo de geamul vagonului ca şi ceea ce avea să se mai perinde încă de acum înainte, inclusiv acea nălucă a munţilor, care-i apăruse pe neașteptate, undeva între două staţii oarecare, eclipsîndu-i toate celelalte impresii ? Nu

pricepu nici el de ce dintr-o dată îi scăpaseră ei cuvintele acelea de recunoştinţă, dar îşi simţi respiraţia oprindu-i-se. Pentru o clipă dispăruse supunerea ei lipsită de căldură şi tainic dojenitoare. îi pronunţase chiar şi numele, ca înainte de executarea unei sărituri; alteori, cînd îi mai spusese pe nume, glasul i-a răsunat, de fiecare dată, prea plin de condescendenţă. Ah, de i l-ar rosti mai des, aşa ca acum ! Şi Aloyzas îşi simţi bătăile puternice ale inimii sub cămaşa primită cadou de la soră-sa Ger- truda, sub haina din tvveed, care, cu toată arşiţa radiind dinspre nesfirşitele miriști secerate, îl acoperea întocmai unei armuri, cu acel înveliş al importanţei şi distanţei, in care se învăţase să se înfăşoare, pentru a se apăra de ambiţii deşarte şi de banalitate. îşi văzu mina întinsă spre soţie, o mină ce părea a nu fi a lui, ci o alta, străină, poate chiar a tîlharului de adineauri, iar pe ea o văzu deasupra mîinii, arătînd ca şi cum era gata-gata să leşine, ii văzu umerii lipsiţi de vlagă, gîtul şi dunga de piele trandafirie de pe piept, din deschizătura decentă a bluzei. Niciodată, nici chiar în pat, nu s-au simţit atît de atraşi unul de celălalt ca acum, pînă şi propria respiraţie părea să-i incomodeze, cînd, deodată, cineva gemu cu voluptate. Gemu tare, parcă în bătaie de joc, să audă nu numai ei doi, ci întreg vagonul Geamătul se auzi din nou, însoţit de astă dată de un hohot vulgar de rîs care îi reprimă adevărata semnificaţie.

Undeva foarte aproape de ei, pe culoarul cufundat brusc în întuneric — trenul intrase într-un tunel — se hîrjonea un cuplu : un flăcău voinic cu un maiou portocaliu şi o fată cu păr de culoare deschisă, robustă, ce nu încăpea deloc în halatul scurtuţ şi mult prea strîmt pentru ea. Fata încerca să-şi acopere cu halatul sinul vînjos ieşit înafară, însă băiatul o îmbrîncea, zădărnicindu-i încercarea. Ea tot plesnea obrajii flăcăului cu un ziar făcut sul, dar laba lui neruşinată, lăsînd în pace sinul, se întindea acum spre cordonul de la talie. In mod neaşteptat hîr- joneala luă sfîrşit — oare fusese doar o glumă din exces de tinereţe ? — şi totuşi, în urechile lui Aloyzas încă mai răsunau atît suspinul femeii ce se abandona, gata pentru orice şi acceptînd dinainte totul, cît şi rîsul vulgar, al ei sau al altcuiva, care, jenat fiind, încercase să devalorizeze Şi chiar să mânjească totul.

Zgomotele le ascultase cu atenţie, ţinîndu-şi răsuflarea, şi Liongina — era, desigur, timpul ca el să înceapă a-i spune pe nume tinerei sale soţii! — şi geamătul şi rîsul o tulburaseră în aceeaşi măsură ca şi pe el, dar ea se arăta mirată, oarecum, că nu se mai petrecea nimic altceva, ba, dimpotrivă, călătorii din jurul lor reîncepuseră mormăiala lor nedesluşită, iar perdeaua galbenă de la geam, înhăţată de o pală de vînt, îşi reluase din nou fîl- fîirea. Şi era atît de cald, era o zăpuşeală înnebunitoare... Aloyzas văzu din nou mîna ce se întindea lacomă spre Liongina... Nu pe cea a tîlharului imaginar, ci propria-i mînă cu vinele umflate şi unghii meticulos îngrijite.

— Grozav aş vrea să fumez, şopti el abia mişcîndu-şi buzele devenite brusc prea uscate.

Ridică anevoie mîna grea, ce părea inertă, ca fracturată, își pipăi buzunarul hainei şi scoase de acolo o pipă cu muştiucul curbat. Degetele, înviorate acum, o atingeau fără prea mare gingăşie.

Pipă ? Ce nevoie are el de pipă ? Liongina îl privea nedumerită, nu pricepea nimic, nu simţea mirosul nobil al lemnului ars şi al tutunului ce nu-şi începuse încă arderea mocnită. Fumul nu-i plăcea — însă pregătirea dinaintea fumatului, aroma delicată a pipei, da. Se şi mîn- drea că soţul său are acest obicei, atît de rar printre bărbaţii din ziua de azi, care-şi aruncă chiştoacele şi își scutură scrumul pe unde nimeresc. Ochii ei, nici mari, nici mici, clipeau din cînd în cînd dilatîndu-se, şi întreaga-i fiinţă, tăinuindu-şi respiraţia, continua încă să aştepte ceva.

— Te duci să fumezi ?

— Dacă ai nevoie de mine, strigă-mă, draga mea.

— Bine. Ea își lipi strîns de tot buzele, apoi întinzîn- du-le parc-ar fi fost de gumă, izbuti să simuleze un zîmbet.

— Uite, aşa e foarte bine.

Nu înţelegea nici el ce anume era foarte bine, pentru că din vocea Lionginei dispăruse excitaţia de adineauri, pe care nici unul din ei n-o satisfăcuse. Și asta nu era cîtuşi de puţin din vina ei.

Speriat de starea lor tulbure, ca şi de propria-i stîn- găcie, Aloyzas îmbrăţişă cu o privire culoarul : o mochetă lungă, îngustă, prăfuită şi uzată, iar în spatele uşii cu geam — fierbătorul nichelat. Flăcăul cu maiou portocaliu şi fata cu păr de culoare deschisă, îmbrăcată foarte sumar, nu mai erau acolo. Să-i fi născocit el însuşi, justificîndu-şi astfel pofta neînfrînată ce-1 năpădise ? Şi totuşi, chiar şi acum, după ce dăduse adevăratul nume dorinţei ce îl cotropise mai înainte, geamătul şi risul continuau încă să se audă, laolaltă cu ţăcănitul roţilor. S-au închis oare în compartiment, unde, feriţi de priviri străine, continuă să se hîrjonească ? Şi fără voie, el își imagină ceea ce, pentru nimic în lume, n-ar fi cutezat să facă în văzul tuturor — căci vroia s-o mîngîie, doar s-o mîngîie, atît — şi, adre- sîndu-i un zâmbet prietenos soţiei, — e-aşa de istovită, sărăcuţa, n-are rost s-o mai sperii şi eu ! — porni spre platformă.

Liongina îl urmări cu privirea. Se uita cum își tîra încet, anevoie picioarele, legănîndu-se uşor, nesigur, dar nu din pricină că îl arunca vagonul dintr-o parte în alta. Nu. Căuta un reper, un punct de sprijin, vroia să-şi restabilească sentimentul pierdut al propriei demnităţi, iată ce nu-i permitea să-şi grăbească pasul. Ceva anume, între ei doi — între ea şi soţ — nu avusese loc, ceva anume necunoscut ei, complet nou, nu se întîmplase...

Mai simţea încă şi acum, furişîndu-i-se undeva la ceafă un fior — mîngîierea nesăvîrşită, la care mai înainte nici nu visase, dar, ciudat, în clipa asta avea certitudinea că are nevoie tocmai de această

mîngîiere, un lucru atît de obişnuit pentru toţi ceilalţi, primit fără o prealabilă chibzuinţă, fără să le fie jenă, sau să trebuiască să se chinuie atît. Da, avusese nevoie de mîngîierea asta încă din prima zi a vieţii lor în comun.

Nişte baschetbalişti dădură buzna din vagonul de alături şi Aloyzas se lipi de perete ca să le facă loc. Cînd începu iarăşi să înainteze, Liongina îşi pironi ochii pe spinarea lui redevenită, din nou, dreaptă şi puternică, aşa sţrînsă cum era în haina de vară, cu dungi, de culoare deschisă, şi bine croită, însă dintr-o stofă mult prea plină, şi de aceea nepotrivită cu sezonul. Altădată n-ar fi stat să mediteze la aşa ceva — rămase uimită chiar că un asemenea fleac îi trecuse prin minte tocmai acum. Căci în privinţa toaletelor, el se sfătuia întotdeauna cu soră-sa Gertruda. Dar nepotrivirea ce-i atrăsese atenţia şi pe care, mai mult ca sigur, o simţea doar ea, o duse cu imaginaţia la un alt cusur, mai serios, — i se părea că pe spatele lui, undeva mai jos de omoplatul stîng, sub tweedul hainei, se căscase o plagă şi în clipa în care cineva o va atinge sau o va lovi cu cotul din nebăgare de seamă, trecînd în fugă pe alături, ceea ce vedea acum doar ea, vor putea să vadă toţi ceilalţi ; aceştia îl vor înconjura pe Aloyzas din toate părţile, vor începe să se holbeze la el, şi-atunci, brusc, îşi va deschide şi el larg ochii... şi va vedea rana, de existenţa căreia habar n-avea pînă atunci. Liongina îşi auzi strigătul nerostit însoţit de ţăcănitul roţilor — avertizarea ei adresată soţului — şi îşi trase capul adînc între umeri. Vai, ce s-ar mai supăra pe ea Aloyzas pentru asta ! Buzele lui i-ar zîmbi, fireşte, dar în colţul lor, dispreţul ar stărui îndelung — aşa reacţionează el întotdeauna la ideile ei pe teme abstracte, sau la cele privind vreo problemă de viaţă cît de cît complicată. Strîngîndu-şi cu putere între degete pipa — încă nu îndeajuns de bine îndesată — ce răspândeşte un miros dulce-ameţitor de tutun, după care l-ai putea deosebi fără greş printre fumători, el s-ar întoarce cu faţa la ea şi, în timp ce şi-ar îngroşa vocea, pentru a-i da o nuanţă proteguitoare, s-ar interesa ce anume o înspăimântase. Surîsul ar fi cel ştiut, acela ce de-atîtea ori o jignise, însă de data asta — alcătuit cu greu şi ân mare grabă peste un chip nou, necunoscut ei, disimulând perplexitatea — el ar fi cumplit, astfel că ea s-ar incredinţa imediat că rana aceea, pe care i s-a părut că o vede pe spatele lui, nu fusese decît o halucinaţie, rod al imaginaţiei sale lipsite de maturitate. Aşadar, prinzîndu-i tandru încheietura mîinii, el ar fi nevoit să-şi repete întrebarea, pentru că ea, fie că şi-ar fi pierdut complet darul vorbirii, fie că ar încerca să se justifice, oh, nici vorbă să-l fi strigat, pur şi simplu i se păruse lui că şi-a auzit numele. Ba nu, nu-i adevărat, Aloyzas al ei e puternic şi de neclintit, intocmai ca o stâncă nebrăzdată de fisuri, şi ori de cite ori o va ameninţa vreo primejdie, o să aibă pe ce să se sprijine, chiar dacă dinspre stânca aceasta adie o undă de răceală.

...Dactilografiase detestabil manuscrisul acesta ordonat, scris

aproape caligrafic şi împestriţat ici-colo cu fraze frumos subliniate ! Da, împănase tot textul cu greşeli peste greşeli — să fi vrut dinadins şi n-ar fi putut născoci altele mai stupide ! — iar corecturile le executase cu mare stîn- găcie. Deşi îşi dădea toată silinţa, treaba nu mergea deloc,
o împiedicau adevărurile relatate de autor, greu de înţeles, nişte adevăruri lipsite de căldură. Dar chiar şi acele lucruri pe care nu le înţelegea o înspăimîntau, autorul se cocoţase foarte sus (cu siguranţă pe una din piramidele pe care le pomenea atît de des în manuscrisul său !) şi nu-şi ascundea dispreţul faţă de tot ceea ce nu este artă, ca şi faţă de tot ce nu exprimă idei despre artă, şi în primul rînd faţă de viaţa omului simplu. Foile stricate zburau una după alta la coşul de hîrtii, iar cele noi, pe care le introducea în locul lor, urmau curînd acelaşi drum. Era o căldură diabolică — douăzeci şi cinci de grade Celsius la umbră ! — şi, pe deasupra, îi mai venise şi menstruaţia, cu dureri și instalîndu-se pentru multă vreme, ca de obicei. Acul ceasului alerga neîndurător pe cadran — din clipă în clipă avea să-şi facă apariţia clientul — savantul impozant, cu un chip fără urmă de zîmbet.

Nu s-a mai dus, aşa cum făcea în fiecare zi, să-şi bea cafeaua obişnuită. Vru să-i strecoare nepoţelului colegei cîteva monede, ca să-şi cumpere singur prăjitura, dar acesta le azvîrli cît colo într-un colţ, — ce mai, un autentic îndrăgostit ultragiat! Nici la masă nu se duse. Spera că, uitînd de ora stabilită, clientul o să zăbovească la vreo cafenea, stînd de vorbă cu prietenii despre nişte teme tot atît de înalte ca cele din absurdul său articolI Deşi de la el nu prea puteai afla ceva din care să deduci că ar exista în jurul său şi nişte oameni apropiaţi. Spre deosebire de ceilalţi clienţi, stînjeniţi de scrisul lor, de mirosul răspîndit din gură, sau de manuscrisele lor voluminoase, care-ţi reduceau timpul de odihnă, el nu te întreba niciodată absolut nimic.

Cînd savantul — plin de importanţă, cu cravată la gît, deşi era o căldură ce topea asfaltul, îşi făcu apariţia cu exactitate de secundă în birou — ea înţelese că nu mai avea nici o scăpare. Luă poziţie de drepţi lingă masa ei, ca o şcolăriţă pe care o strigaseră la tablă. Rămase împietrită, cu capul plecat, trăgînd cu coada ochiului la buchetul de flori. Ghemuite lîngă pantalonii de culoarea ni- şipului, impecabil călcaţi, se răsfăţau, cu potirul corolelor întors în jos, nişte gladiole neobişnuit de frumoase şi viu colorate. Pentru mine ? Cea neîndemînatică ? Cu degete paralizate de teamă şi de ruşine, ea îi întinse lucrarea pe care abia o terminase. El puse florile pe un maldăr de copii şi începu să răsfoiască paginile dactilografiate. De spus — nu spuse nimic, doar gura i se smuci puţin într-o parte, ca într-un spasm de durere. îşi privi în tăcere buchetul şi căută un loc mai potrivit unde să-l aşeze. Florile se aprinseră în vîlvătăi. O flacără trandafirie incendie nichelul maşinii de scris, sandalele cuiva aruncate lingă măsuţa de alături, unghiile ei cu lacul cojit. Absorbit, clientul continua să

frunzărească paginile care foşneau, pantofii lui strălucitori păreau împlîntaţi în duşumea. Ea ar fi vrut să-i spună că nu-i pretindea bani, iar florile nu le merita cîtuşi de puţin. Insă buzele ei doar se mişcară uşor, fără să producă vreun sunet.

— Ia loc ! îi aruncă el şi strînse cu putere, ca pe o nuia, cozile buchetului.

Ea se trînti cu zgomot pe scaunul său, ca şi cum ar fi îmbrîncit-o cineva şi aşteptă lovitura sau cuvintele nimicitoare. In sf îrşit, avea să primească cu vîrf şi îndesat ceea ce merita pentru ieşirile sale năstruşnice, cu ajutorul cărora încerca uneori sâ se răzbune pe viaţa atît de ştearsă, de cenuşie. Simţea dureri în toate articulaţiile de parcă o bătuse cineva, dar încerca în acelaşi timp şi o mare satisfacţie, ca şi cum suferinţa ei luase sfîrşit şi supunerea îi coborîse în suflet.

— Nu trebuie să te frămînţi aşa, stimată Liongina. Gura bărbatului făcu cale-ntoarsă la locul său şi-i zîmbi încurajator. După cîte văd — îţi plac florile mele, nu-i aşa?

Flăcările gladiolelor te orbeau. Fiecare fir în parte şi întregul buchet la un loc foşnea, era proaspăt ca şi cum chiar atunci fusese cules. Un buchet atît de frumos, cu flori care să se desfacă sub ochii tăi, nu mai văzuse în viaţa ei. Şi nici n-am să mai văd, gîndi ea cu tristeţe, cu umilinţă.

— Am o soră, — bărbatul păli, luptîndu-se cu minciuna, cu toate că, pe soră-sa n-o inventase, — mare iubitoare de flori. Buchetul e pentru ea !

Trenul păcănea monoton, trecînd peste încheieturile şinelor. Clipa care le tulburase amîndurora raţiunea nu schimbă nimic, nici în vagon, nici în peisajul ce se întindea nemărginit dincolo de fereastră, adică : pătratele galbene ale miriştilor, şirurile plopilor înalţi şi zvelţi, ce sprijineau cerul scoborît, alburiu.

Am născocit, se mustra Liongina, am născocit singură totul. Din lipsă de activitate visez ba munţi înalţi, ba min- gîierea virilă a bărbatului. Fată bătrînă, cum bombănea uneori mama, fată bătrînă, împănată cu spaime ca merla- nul[1] Babei Furman cu ierburi şi condimente ; neavînd ştiucă, vecina lor prepara merlan umplut, cu care îi plăcea să-i trateze şi pe ei. Şi dacă, totuşi, acum se petrece ceva extraordinar ? Dacă şi Aloyzas e, într-adevăr, tulburat ?

Liongina o zbughi spre uşa platformei vagonului. O să se ascundă acolo pentru ca el, atunci cînd va porni înapoi, să nu apuce să-şi arboreze masca obişnuită — cea care-1 face să semene cu un portret de-al lui atîmat în apartamentul Gertrudei. Din nou i se opri respiraţia, acum însă din pricina mersului grăbit cu care nu era obişnuită. Ştia că nu-i place să fie luat prin surprindere.

— Ah, Aloyzas ! Priveşte, ia priveşte puţin !

1 Peşte din mările cu ape reci.

Aloyzas izbi cu zgomot uşa platformei, ca şi cum ar fi retezat ceva în mod iremediabil. Liongina abia avu vreme să sară în lături Inaintînd cu viteză redusă, lunecînd încet, în întîmpinarea lor veneau din sens opus nişte platforme deschise, cu ţarcuri înjghebate din lătunoaie cenuşii, deasupra cărora *se* agitau capete de cai. Multe capete, toate micuţe, şi cu coama ciufulită. Un miros tulburător de balegă şi copilărie pătrunse pe geam. Da, căluţul mărunt şi negru trăgea sania încărcată cu legături de vreascuri, tălpile săniei scoteau ţipete ascuţite pe caldarâmul întunecat, albit de zăpada gata să se topească sub soarele de martie ; iată, deasupra calului rotat se ridică aburii, iar din coaja lemnelor se scutură mici fărime.

Aloyzas o privea învăluit de fumul ce-l răspîndea pipa. Absolut nici un amănunt, nici măcar un fir de păr din pieptănătura acestuia nu făcea dovada vreunei nelinişti sufleteşti sau a vreunei slăbiciuni a trupului său. Ca şi cum adineaori vizitase Olimpul, unde se consfătuise cu înţelepţii zei ai acestuia. Nici nu-şi aruncă ochii în direcţia cailor. Era reţinut, plin de demnitate, calm. Doar avem tot timpul în faţa noastră, de ce să grăbim evenimentele, ce, sîntem

nişte adolescenţi care şterpelesc pe ascuns bucăţile gustoase de pe masa pregătită pentru ospăţ ?

— Spune-mi, ce te-a speriat așa, draga mea ?

O îmbrăţişă petrecîndu-i mîna pe după talie, dar astă nu mai era mîngîiere, ci doar atitudine protectoare şi aplomb : aşa, draga mea ! Nu instinctele ne stăpînesc, noi sîntem cei care le ţinem în frîu ! în felul acesta ele nu ni se mai par înspăimîntătoare şi nici nu pot distruge armonia noastră interioară, da, întreaga înţelepciune constă, numai şi numai, în stăpînirea de sine.

— Nimic.

— Ce, ai văzut caii, nu-i aşa ? — Nu l-a iritat faptul că, drept răspuns, ea ridicase doar din umeri, uşor, fireşte, însă vădit nemulţumită. — Nici urmă de romantism în toate astea, draga mea. Căluţii erau transportaţi la combinatul de carne.

Liongina tăcea.

— în vremurile noastre, caii nu mai sînt rentabili. La muncile cîmpului sînt folosiţi din ce în ce mai rar. în schimb în Asia Centrală, carnea de cal e la mare preţ.

Treptat, mirosul sudorii de cal şi al amintirilor se evaporase aproape complet.

— Și Lituania livrează cai Asiei Centrale. Carnea lor e cam tare, e-adevărat, însă salamurile, preparate în amestec cu carne de vită, sînt gustoase.

Aloyzas vorbea cu convingere, în perfectă cunoștință de cauză. Și fără patimă. Probabil, în același fel le explica şi studenţilor săi ce e bine şi ce e rău, ce e josnic şi ce e moral. în manuscrise, logica de netăgăduit a gîndirii lui era întărită cu citate în mai multe limbi. Iar greşelile de dactilografiere se dovedeau, pînă la urmă, incapabile să zdruncine dîrzenia din rîndurile acestora.

Șinele de cale ferată de-alături aruncau luciri sumbre. Nu, nu se întîmplase nimic. Nu venise în întîmpinarea lor nimeni din sens opus.

Deodată năvăli cu zgomot în compartimentul lor un om. Asta s-a întîmplat într-o gară mică, în care se vindeau găini fripte şi seminţe — toată lumea scuipa coji fără încetare. Vîrfurile pantofilor lui cafenii străluceau, bine întins peste costumul nou-nouţ fîșîia impermeabilul finlandez, de sub manşeta pantalonilor apăreau nişte ciorapi de un roşu aprins, aidoma guşii curcanului, iar chipul mobil, ca de dihor, însă totodată deschis şi foarte încrezător, era încins de căldură. Stropii de sudoare se prelingeau de-a lungul nasului, picurînd pe geamantănaşul îngrijit, şi acesta de import, pe care omul nu-1 pusese sub banchetă, ci şi-l aşeză cu băgare de seamă pe genunchi. Pe faţa micuţă, cît pumnul, străluceau ca două cioburi de azur nişte ochişori albaştri, ce păreau să promită o scamatorie, dar nu pentru cine ştie ce alţi spectatori, ci anume pentru ei, tinerii proaspăt căsătoriţi din

Lituania.

— în sfîrșit, Egorîci, ești printre oameni cumsecade. Ura, puișorilor ! strigă el cu o voce joasă, scîrțîitoare, ce se tot întrerupea, sau poate că era răgușită din cine știe ce pricini. Ochii săi mici îi săgetau cu priviri rapide, vesele, de parc-ar fi fost niște prieteni de-ai lui sau copii, a căror prezență îi prilejuia o nemărginită plăcere.

— Va să zică, tot te-ai strecurat, nemernicule ! îl ajunse din urmă glasul însoțitoarei, al cărei piept impunător, ieșind în relief de sub tunica uniformei, apăru în ușă. La vagonul comun e locul tău ! Las' că te-nvăț eu minte să te mai bagi în vagoane cu compartimente !

— Vedeți, puișorilor ? Egorîci își deschide larg sufletul, iar cloșca asta... — Și, fără ca măcar să se întoarcă, cu un gest neglijent al mîinii, el atinse geanta umflată, din foaie de cort, a îngrijitoarei. Bancnota de zece ruble își licări, o clipă, luciul întocmai unei miraculoase raze de soare, și femeia, bombănind puțin, de ochii lumii, plecă satisfăcută de unde venise.

în regulă ! Și-acum, doar n-o să-nceapă Egorîci să mo- țăie, n-o să-și irosească degeaba timpul prețios. Pe legea mea, puișorilor ! Și îndată, apăru pe măsuță, alături de borcănelul cu chefir, de chiflă și de niște articole cosmetice pentru femei, o sticlă de coniac „O.S.“ [1] pe care, întocmai unui scamator, o scosese la iveală nu se știe de pe unde. Să bem !

— **Cine-i ăsta, îl cunoști de undeva ? strecură printre dinți Aloyzas și, fără a întoarce capul, se uită chiorîș la soția sa.**

— Eu ? Liongina nu înțelese și surise cu un aer de vinovăție.

— Te-ntreb dacă-l cunoști, de vreme ce-i zîmbești atît de tandru ? Aloyzas nu era deloc dispus să glumească.

— De unde să-l cunosc, Aloyzas ? Dar... — Ceva, nu știa nici ea ce anume, o atrăgea la omul acesta aiurit, care dăduse buzna în compartimentul lor — îmbrăcămintea pestriță și gesturile lui largi vorbeau despre o altă lume, plină de taine pentru ea.

— Amuzant, amuzant, continuă, te rog. Aloyzas își în- clește dinții, însă deocamdată disprețul nu apucă să-i schimonosească buzele.

— Păi nu... N-aveam intenția să spun nimic.

— Atunci cînd n-ai nimic de spus, se cuvine să taci din gură.

— Bine, am să tac. Și roși, cu toate că surprinzătorul lor vecin nu putea înțelege cuvintele lituaniene, atît de puțin măgulitoare, ce îi fuseseră adresate în șoaptă. Și apoi, el nici nu le dădea atenție — se desfăta privindu-și sticla, așa cum privești o floare minunată ce-și desface petalele sub ochii tăi.

Ca de obicei, firește, spusele lui Aloyzas erau juste, iar ale ei —

1 Marcă de coniac gruzin foarte scump și de bună calitate.

nechibzuite, şi totuşi, Liongina avu impresia că Aloyzas se răzbună pe ea pentru ceva anume. Să fie oare din pricina acelei mîngîieri neîmplinite de pe culoarul vagonului ? Sau din pricina derutei de o clipă, pe care se străduia acum s-o strivească cu piciorul, ca pe o mică scîn- teie ţîşnită. pe neaşteptate din pipă ?

— Să ştii că eu nu-ţi sînt nici supraveghetor şi nici dădacă. Aloyzas tuşi sec, pentru ca fantezia ei să n-o ia din nou razna. Cine ştie ce-i mai poate trece prin minte unei femei tinere, lipsită de experienţă, dacă a fost în stare să se înduioşeze de nişte cai transportaţi la abator !

— Dar ce-am făcut ?

— Deocamdată — nimic.

— N-ar fi mai bine să ies de aici ?

— în ceea ce mă priveşte, n-am intenţia s-o iau lâ sănătoasa din compartimentul meu.

— Haideţi, puişorilor, să ne cinstim împărăteşte ! Omul se foi niţel instalîndu-se mai comod, apoi deschise, cu un pocnet, capacul geamantănaşului. Acolo erau rînduite cu grijă cîteva sticle de coniac, un borcan de jumătate de kilogram cu icre de Manciuria și un drug de salam tare şi aproape negru de afumat ce era. O să ne cinstim ca nişte împăraţi ! Şi-o să vorbim pe săturate !

— Pe mine unul să nu contaţi că o să vă ţin tovărăşie, n-are rost. Eu nu consum alcool, spuse încet Aloyzas, abia stăpînindu-şi enervarea.

— Un strop tot o să bei şi dumneata ! Să bei cu mine, dragă prietene, e-o treabă plăcută. Eu nu sînt lacom, să ştii. Şi tare-am mai dus dorul oamenilor ! Hei, gazdă dragă ! strigă Egorîci după însoţitoare, scoţînd capul pe culoar. Pahare ! Cuţite, furculiţe, haide, fuguţa 1 Pentru operativitate — plătesc separat !

Se auziră îndată paşi tîrşiţi şi zăngănit de pahare, iar în întîmpinarea acestora zbură o bancnotă de cinci ruble răsucită sul. In timp ce ei doi căscau gura la ceea ce se petrecea, ca la un spectacol, paharele se umplură şi pe farfurie se rostogoli un boţ de icre.

— Parte dreaptă la toţi. Să ştiţi că Egorîci le-a turnat tuturor aşa cum se pune la farmacie cu pipeta. Omuleţul îşi dădu capul pe spate, goli paharul şi izbucni în hohote de rîs, rînjindu-şi dinţii de aur care-i umpleau gura. Ah, mi se umple inima de bucurie ! N-o să mă credeţi, poate, dar eram gata să mă descurajez cu totul, nu ştiam că aici mă aştepta un anturaj atît de onorabil... Ei, haideţi, fraţilor, puişorilor ! Mai cu curaj !

— Eu, v-am mai spus, mi se pare, că nu... Iar doamna o să-şi exprime părerea în mod independent, — Aloyzas devenea tot mai rezervat şi mai distant.

— Eu ? Nu, nu ! protestă Liongina.

Aloyzas se întoarse cu faţa la fereastră şi Liongina îi urmă exemplul. Soarele roşu, rotund, apunea. In lumina lui pîdoasă se întindea necuprinsă cîmpia. De-a lungul ei, vrînd parcă să ajungă din urmă trenul, se tîrau rîpe adinei, cu malurile lor abrupte, mîncate de ape. Nu, nu, nu erau rîpe, ci nişte cicatrici, nişte îngrozitoare spintecături... La fel ca acelea din vremuri preistorice, cînd omul era singur şi neajutorat. E şi acum la fel de singur, îşi zise Liongina cu un suspin.

— Va să zică vă e silă, aşa-i ? Egorîci bău din nou şi se şterse la gură cu mîneca. După a doua porţie de coniac, ochişorii lui prinseră a se undui, închipuind două minuscule lacuri albastre.

— Regret, dar nu vă putem ajuta cu nimic, rosti Aloyzas şi îşi acoperi gura cu mîna. Cu mîna cealaltă o bătu uşurel pe Liongina peste genunchi — de aci încolo va trebui să-şi extindă grija şi asupra ei.

— Şi de ce, mă rog, vă purtaţi aşa, ai ? V-a jignit cumva Egorîci ? V-a supărat cu ceva ? Albastrul din ochii lui se înnegură. Că strîmbă cuconiţa din nas, mă rog, asta nu-i greu de înţeles, Opt Martie şi altele de felul acesta, ce mai, e răsfăţată ! Dar tu, că doar eşti bărbat ! Eşti bărbat, sau poate că...

Glasul omului — glasul, nu vorbele-i brutale — implora cu atîta umilinţă, încît Liongina începu să tragă nădejde că în cele din urmă o să i se facă lehamite lui Aloyzas de refuzul său, şi, surîzînd, o să-şi

ridice paharul, invitînd-o şi pe ea să guste puţin din al său, pentru a nu jigni un om de treabă ca acesta. Dar Aloyzas stătea nemişcat, continua să-şi ţină încleştate pe genunchi mîinile, cuprinse de un uşor tremur. Ocupa exact atîta loc cît trebuie să ocupe un ins, nu mai mult şi, totuşi, învăluit în îndărătnicia lui, părea că se lăţeşte din ce în ce mai mult, că devine tot mai corpolent.

— Nu vă supăraţi, regretăm amîndoi, că... Vă rugăm mult să ne scuzaţi, izbucni fără voie Liongina, neştiind nici ea de ce începuse să vorbească, poate doar pentru că tăcerea devenea insuportabil de ostilă şi, pe deasupra, plină de cruzime. Să ştiţi că noi n-am vrut să vă jignim.

Buzele lui Aloyzas se strîmbară dispreţuitoare.

— Nu trebuie să vă supăraţi. Soţul meu... Noi... .Era pentru prima dată cînd un om, pe care-l întîlnea din în- tîmplare, i-l amintise prin ceva pe tatăl său, deşi între ei, fireşte, nu era nici un fel de asemănare. Curios, oare într-o împrejurare imprevizibilă, ajuns printre oameni străini, ar încerca şi tata să-şi smulgă din suflet sentimentul de singurătate, bizuindu-se pe înţelegerea celor din jur ? Nu, nu, se grăbi ea să gonească gîndul acesta, dar pe Egorîci nu era în stare să-l privească cu duşmănie. Ştiţi, soţul meu, într-adevăr... nu bea.

— Nu bea ? Egorîci îşi şterse broboanele de sudoare de pe frunte. O namilă de bărbat ca ăsta şi să nu bea ? Adică, ia stai, ia stai puţin, coniţă, poate că n-are voie să mai bea ? A băut şi a dat cumva de belea ? Ei, atunci, se-n- ţelege, asta-i altă mîncare de peşte...

— Am eu oare înfăţişare de fost alcoolic ? Aloyzas îşi săltă cu aroganţă bărbia. Din aceia cu nasul vineţiu, da?... Şi tu... Ce, soţioara mea ştie să şi mintă ? Şi revenind din nou la lituaniană, îi şopti cu dispreţ, ca unei femeiuşti uşuratice, ceva care păru s-o ţintuiască acolo, pe bancheta ei, după care continuă în rusă : Sînt, din principiu, împotriva beţiei. Mai ridic şi eu un pahar, la cine ştie ce ocazie deosebită, dar asta prefer s-o fac — la restaurant...

— La restaurant ? Straşnică idee, puişorilor ! Hai la restaurant ! Că bănuţi are Egorîci destui, de asta puteţi fi siguri ! Şi îşi desfăcu haina — pe buzunarul de la piept, căscat din pricina teancului de bancnote, licări pentru o clipă, strălucitoare, marca fabricii.

— Pentru nimic în lume nu merg eu la restaurant cu oricine !

Aloyzas o domoli din privire pe Liongina : altfel, te pomeneşti că iar începe să se scuze faţă de alcoolicul ăsta. N-are nevoie nimeni de sacrificiile ei şi cu atît mai puţin de jalnicele-i minciuni. Ea înţelese dojana nerostită, — şi mai înţelese că orice amestec posibil din partea ei va fi dinainte neacceptat. Ah ! Aloyzas, cum îi respinge el — nu numai pe omul ăsta străin, dar şi pe ea, ca şi cum pricina vulnerabilităţii sale, pe care evită s-o dezvăluie celorlalţi oameni, ar fi ea.

Aparent nu se schimbă nimic, şedeau alături amîndoi, coapsa lui o atingea pe a ei, însă Liongina se simţea aruncată undeva departe, foarte departe. Singură-singurică, printre rîpele adinei şi înspăimîntătoare, ce se tîrau din adînca antichitate, pentru a le aminti oamenilor cîtă nevoie au ei să fie uniţi. E atît de iragil ceea ce noi, oamenii, cunoaştem deja şi înţelegem, îneît e suficient doar un gest nesocotit, sau un cuvînt grosolan, atît, pentru ca totul să se facă ţăndări. Deocamdată, Liongina încă nu-şi dădea seama că, meditînd astfel, a şi evoluat, a şi lăsat-o în urmă pe ea — cea de ieri.

— Cum adică — cu oricine ? ! Omul sări în picioare, îşi trase mai jos nodul cravatei, smuci gulerul cămăşii, dar nu simţi nici o uşurare. Ia staţi puţin, fraţilor, staţi puţin să lămurim lucrurile ! Aflaţi dar dumneavoastră, dacă nu vă e cu supărare, că anume acest „oricine", — el repezi cu zgomot un pumn în pieptu-i care vui, — extrage cărbuni dincolo de Cercul Polar. Dedesubt iad de foc, deasupra alt iad, de gheaţă. Cinci ani fără concediu, clar ? Dinţii, încă din a treia iarnă, de cînd m-am cărăbănit acolo, mi i-am prăpădit, şi el îşi rînji batjocoritor gura, cu gardul acela strălucitor de aur. Aşa, fără dinţi în gură cum eram, muierea m-a părăsit, a fugit undeva în Sud. Păi, cum, credeaţi oare altfel ? Că doar aveam şi eu muiere, ca oricare. Numai că, vezi, i s-a cam urît şi ei să se tot holbeze la aurora boreală... ba, se mai întîmpla, ce-i drept, cam rar, dar aveai uneori prilejul să admiri şi dosul vreunui urs. De altfel, n-o să mă pornesc acuma să vă spun tot soiul de poveşti. Am scăpat de acolo căpătind, pentru prima dată după cinci ani, concediu — şi-atunci, de ce să nu pot bea şi eu un păhărel, de ce să nu-mi încălzesc puţin sufletul printre oameni ? Că doar banii i-am agonisit muncind, nu-s furaţi ! Şi-acuma, haideţi, puişorilor, fiţi buni, daţi-mi voie să ies, că trebuie să cobor îndată, să-mi vizitez în drum rudele, prietenii... Că, după cîte se vede, nu mai apuc să ajung la vestitele staţiuni balneare din Sud ! Hei, se aude ? Şi fără a mai aştepta vreun semn doveditor că asprimea tovarăşilor de drum s-ar fi atenuat, dădu pe gît jumătate de pahar din lichidul acela cafeniu şi arzător. Nu-şi mai şterse buzele şi strigă după însoţitoare : Ia, haide, bagă-mâ undeva în altă gaură ! Aici nu rămîn, n-o să călătorească Egorîci cu nişte birocraţi ca ăştia ! Eh, vai de capul vostru... O să trăiţi o sută de ani şi mai bine, dacă n-o să muriţi cumva de plictiseală !

înhăţă geamantănaşul şi se năpusti afară din compartiment.

Insoţitoarea strîngea de pe masă în tăcere, străduin- du-se să nu-i atingă cumva pe nici unul din ei sau lucrurile lor. Ca şi cum ei doi, şi nu Egorîci, ar fi stîmit toată harababura din compartiment. „Icrele sînt aşa de proaspete, ce rău îmi pare că nici nu le-am gustat măcar... " Şi, ruşinată, Liongina trase cu coada ochiului la Aloyzas, — i-a surprins oare această dorinţă copilărească ? Că, după aceea, una-două, mereu o să-i scoată ochii cu pretinsa ei minciună.

— Să bem, copilaşilor ! Haideţi, heee-i ruu-up ! se auzi de pe culoar vocea sonoră, însă foarte răguşită acum, vocea pe care ea n-avea s-o uite multă vreme ; Aloyzas, în schimb, are s-o uite îndată.

El se ridică în picioare şi se întinse cu voluptate. I se părea că nu are destul loc — pentru trupul său mare, pentru starea sa de spirit plină de vioiciune, acum, după ce nu cedase şantajului, da-da, a fost un şantaj grosolan, care putea triumfa dacă, la momentul oportun, nu i-ar fi servit impertinentului replica, avînd grijă, fireşte, să-şi cruţe nervii. Ea însă, dimpotrivă, ar fi vrut să se ghemuiască, să se facă mică, mică de tot. Măsuţa lustruită lună, salteaua făcută sul, ca şi lenjeria de pat, murdară, totul în jur mirosea a pagubă. Adăpostul lor provizoriu fusese văduvit de ceva important şi bun — părea că o pasăre, ce de-abia îşi începuse cîntul, amuţise brusc ! — şi despre acest ceva îi amintea fiecare hohot vesel de ris ce se auzea de după peretele compartimentului. Nu trecu mult şi vecinii de acolo începură sâ cînte — era un cîntec deocheat, aproape obscen şi Liongina, parcă răzbunîndu-se pe sine, gîndi: sau poate, totuşi, Aloyzas are dreptate ?

— Şi dacă te-ar fi lovit ?

— Pe mine ?

Aloyzas se dădu brusc îndărăt, de-ai fi zis că, într-ade- văr, fusese lovit în plin, şi nu aşa, cîndva, mai demult, ci acum, chiar în clipa asta, şi nu de altcineva, ci de fetiţa ascultătoare, ghemuită aici, care uneori izbucneşte din senin, spunînd ceva tăios, ce surprinde în mod bizar. Dacă o vezi, aşa cum e, în pijamaua înflorată încheiată la toţi nasturii pînă sub bărbie, şi bine întinsă peste sînii abia vizibili, pare o păpuşică înfăşată. Ca de obicei, face tot posibilul să nu se dezbrace în faţa lui, deşi încăpăţînarea ei, în acest caz — spre deosebire de alte situaţii în care, fără îndoială, trebuie să i-o îndepărteze — îl excită, stîmindu-i dorinţa s-o posede. Sfiiciunea şi totodată pasiunea pentru puritate a Lionginei erau însă în totală contradicţie cu neghiobia pe care, cu atîta uşurinţă, o născocise adineaori. Căci nu era oare asta o idee năstruşnică ?... Auzi ? Să-l lovească pe el ?... Omul care a scos-o din neant dîndu-i numele său... care din nimic — din elemente primitive — îi alcătuise un chip uman nou ?

— Să fi îndrăznit numai... In timpul studenţiei boxam, ba şi la scrimă mă descurcam binişor. Aloyzas îşi repezi înainte braţul, simulînd o fandare cu o spadă invizibilă şi, totodată, cu vîrful imaginar al acesteia, încercă să ridice bărbia soţiei. Iar ea simţi organic atingerea ascuţită a metalului. Campion n-am ajuns, fireşte, dar... să fi îndrăznit numai!

Ei i se făcu deodată şi frig şi frică. îşi miji ochii. Oare o s-o ciupească dureros ? O să-i smulgă pijamaua de pe umeri ? N-are decît, asta oricum va fi mai bine, cu mult mai bine ! Pe cînd aşa, ironiile lui — lipsite de cea mai mică scînteie de umor — îţi storc, picătură cu picătură, toată vlaga. Ajungi să te simţi ca un smoc

stingher de iarbă aruncat în bătaia vintului. Biciuit, răvăşit mereu. Cel puţin aşa, n-o să mai tremur de teamă că mă poate jigni cineva!

— Ce-i cu tine, draga mea ? Şi degetele lui Aloyzas Ii atinseră cu indiferenţă pleoapele strîns lipite. Acum îşi revenise complet şi dorea ca ea să nu-i tulbure liniştea. Tot te mai torturează halucinaţiile ? Scoateţi-1 din cap pe beţivanul acela. Doar ne îndreptăm spre munţii tăi, Liongina.

— Am obosit, nu mai vreau nimic.

— Ei, asta-i bună ! Dar cine mi-a împuiat capul cu munţii ? Şi, brusc, îi trecu prin minte că singur se ambalase în această stupidă aventură : în loc să se fi repezit pentru o săptămînă-două la Palang[1], se duce în munţi. Iar acum, poftim, încep primele peripeţii. Primele — însă nu ultimele. Dumneaei, cea care poartă vina acestor peripeţii, vedeţi dumneavoastră, nu mai vrea munţi, munţii aceia ai ei, pe care şi-i dorise atît.

Eu nu i-am cerut să merg nicăieri. Mi-am imaginat, pur şi simplu, că o să închid ochii şi o să mă trezesc la poalele muntelui. Unul nu prea mare, ca să nu mă simt strivită sub greutatea lui. O înnebunise maică-sa : călătoriile de nuntă, călătoriile de nuntă sînt din nou la modă ! îi zicea rîzînd, pentru a-şi masca, cu o bucurie exagerată, zîmbetul acela lipsit de viaţă, din pricina căruia pe fiică-sa o treceau fiori reci.

— Parcă vreau şi parcă nu vreau. Nu ştiu nici eu. Ah, Aloyzas...

— Foarte mulţumesc pentru sinceritate, însă, evident, logica ta cam şchioapătă.

— Mă rog, n-ai decît să mă cerţi, Aloyzas, ceartă-mă...

— Pentru ziua de azi — ajunge. In sinea lui mai era iritat pentru jignirea adusă : pe mine... auzi ? să-şi închipuie că m-ar putea pocni pe mine pumnul unui necunoscut ? Dar bine, draga mea, toate au o limită !

Şi el luă o pastilă înainte de a adormi.

Liongina se trezi în toiul nopţii din pricina unei raze de lumină ce-i spintecă, aidoma unui brici, obrazul. Un brici ascuţit, plin de cruzime. Trenul abia se tîra pe lîngă o magazie nesfîrşit de lungă, din întuneric ţîşneau întruna becuri nemaipomenit de puternice, orbindu-te cu lumina lor.

Aloyzas dormea cu faţa în sus şi cu mîinile aşezate pe piept. Avea gura întredeschisă şi buza de jos îi atîrna puţin. în lumina orbitoare, părea că cineva, profitînd de clipa de întuneric, trăgea cu putere de dunga aceea subţire, învineţită, silindu-1 din cînd în cînd să geamă încetişor. Gemea tînguitor, ca un copil rău şi îmbufnat. Liongina se ghemui din nou îngrozită şi de gîndul acesta, ca şi de loviturile, tot

1 Staţiune balneară la Marea Baltică.

mai prelungite, ale violentelor fulgere, palide ca moartea.

Tocmai se pregătea să întindă mîna ca să-şi trezească soţul, cînd ochii lui Aloyzas scînteiară. Vîrful ascuţit al floretei sau al spadei era iar îndreptat spre bărbia ei. îmi e complet străin omul acesta, pe care-1 cheamă Aloyzas — cine e el, de fapt ? Dar tu, tu însăţi — cine eşti ? Ştii oare? Ţi-e teamă de el, ţi-e teamă şi de tine, şi toate acestea la un loc — ha, ha, — se numesc excursie în munţi — în munţi ce nu există ! — sau, cum spunea mama, în acea veche, de cînd lumea, călătorie de nuntă, ha-ha !

Tatăl nu venise la gară s-o conducă. S-a tot uitat de jur-împrejur, doar-doar va vedea strălucind ochelarii cu rame ieftine pe chipul lui aspru, pe care viaţa i-1 boţise atît. Ginerele şi respectabila soră a acestuia îl stînjeneau grozav, ca nişte temniceri travestiţi. Nu-i adevărat, de altceva era tata stînjenit. Să fi fost din pricina acelei pălăvrăgeli despre munţi, pe care-o adusese din purgatoriul său ? Presărase, fără un gînd anume, nişte seminţe ale speranţei în inimioara fiicei sale şi acum aştepta, cuprins de îngrijorare, ca ele să încolţească ?

„Nu mă face să rîd, îi spusese imediat după nuntă mama, căreia nu-i pierise graiul ca bunicii Prudencija, doar faţa-i fusese schimonosită şi partea dreaptă a corpului : mîna şi piciorul îi erau paralizate. Nu-i vorba nici de taică-tu, nici de tine... Cum poţi să crezi că ai tu vreun merit ? Eu sînt cea care ţi l-am găsit, l-am luat de mînă şi ţi l-am adus aici ! Că tu, doamne iartă-mă, n-ai fi în stare să ademeneşti nici măcar un ţînţar. Eu sînt cea care am aranjat să-ţi aducă ţie, nu altcuiva, tot ceea ce lucra şi să bată drumul pînă acasă la noi după manuscrise. Pentru că într-o ambianţă de familie şi dactilografa tot femeie e ! Crede-mă, cînd îţi spun : un capoţel, acasă la tine, face o impresie mai bună decît nişte inele preţioase la serviciu. Şi excursia voastră pe munte, tot datorită mie o s-o faceţi. Banii sînt ai bărbatului tău, dar relaţiile şi abilitatea — ale mele. Parcă ce preţ mai au banii în vremurile noastre? Aşa că, pe lîngă mine să te ţii, fata mea, nu pe lîngă tai- că-tău. Ce te-ar putea învăţa un om care se simţea bine şi-n închisoare ? După el, ar trebui să se instaleze toată lumea la închisoare, de vreme ce-i atît de bine acolo 1“ Discursurile mamei erau înceţoşate. Oare ceaţa asta nu-mi învăluie uneori şi judecata ? Căci am acceptat să mă mărit numai din respect pentru savant. Din recunoştinţă că i-a fost milă să mă plesnească peste ochi cu gladiolele acelea — după cîte greşeli îi băgasem în manuscris, ar fi putut să mă împroaşte şi cu noroi, însă lui i-a fost milă. Cît despre flori, sînt sigură că pentru mine le cumpărase, sperînd c-o să-i dactilografiez lucrarea ca lumea. M-a minţit că le cumpărase pentru soră-sa. Şi nu ştie să mintă — a pălit cînd mi-a spus asta. E foarte adevărat că nu se vede decit pe sine, nu trăieşte decît pentru sine, dar de **minţit** nu ştie să mintă. Stătea aplecat

deasupra mea ca o întruchipare a unei virtuţi profanate. Cît despre mine... ce însemnătate mai puteau avea calmul lui, care te îngheaţă, sau vorbele-i ameţitoare, vorbe, fireşte, bine chibzuite, însă din cale-afară de solemne...

Dacă e să spunem adevărul însă, Liongina acceptase să se mărite din pricina singurătăţii. Din teama lugubră că o să înţepenească, fără să se atingă de nici o altă fiinţă vie, simţind cum i se usucă şi i se zbîrceşte pielea, i se toacă şi i se răreşte părul, iar mîinile îngheţate încep să-i semene cu nişte labe vineţii şi dezgustătoare de broască...

...Doamne, oare numai de atît am eu nevoie, de un colţişor retras — şi nu de munţi, de munţii pentru care n-aş pregeta să-mi dau tot sîngele din vine, picătură cu picătură ?...

— Scoală-te, draga mea. Nişte ţigani vor cu tot dinadinsul să intre la noi.

Obrazul lui Aloyzas era nebărbierit, obosit. încă nu-i trecuse ameţeala după somniferul de aseară. Bombănea nemulţumit, pentru că, luat prin surprindere, nu apucase să intre în armura lui obişnuită — costumul. Chiar dacă în necuprinsul stepei abia începea să se lumineze, iar în gara mică şi strimtă, cufundată în noapte — felinarele își mai răspîndeau din plin lumina puternică.

— Răbdare, aveţi răbdare, cetăţeni. Oamenii dorm, înţelegeţi ? Şi Aloyzas desfăcu, cu un ţăcănit, micul zăvor al siguranţei de la uşă. Glasul era ca de hamal mahmur de la magazinul alimentar care n-a căpătat băutură în dimineaţa respectivă. împinse uşa enormă şi aprinse lumina mare — oricum nu vor mai putea dormi.

— O să trebuiască să le dăm drumul înăuntru ţiganilor, că altfel n-or să ne lase în pace.

Dar nou veniţii nu erau ţigani, ci un băiat şi o femeie cu păr de culoare deschisă şi nume sonor : înger. Nu părea cu mult mai vîrstnică decît Liongina, să tot fi avut douăzeci şi trei, sau douăzeci şi patru de ani, dar, dacă ar fi spus că abia şi-a serbat aniversarea de douăzeci, îi puteai da crezare. La fel ca numele, păsărească îi era şi vorba : turuia în rafale de mitralieră. Numai că, dacă nu avea decît douăzeci, cînd o fi avut vreme să se pricopsească cu un fecior atît de mare ? Se speria mereu că a dispărut, cu toate că băiatul, răbdător şi tăcut, nu părăsea nici o clipă compartimentul. Ea făcea ce făcea şi, brusc, sărea ca arsă: nu şi-a îmbrăţişat de mult odorul! aşa că, îngrijorată, începea să scormonească cu ochii pretutindeni. Bineînţeles, copilul nu plecase nicăieri, stătea pe vine şi-şi făcea de lucru cu catarama de la sandaua maică-si. De bucurie, îl îmbrăţişa lipindu-şi-1 de genunchi, dar cu atîta putere, că băieţelului i se tăia respiraţia, — după care continua să turuie. Povestea, trecînd de la una la alta, fără nici o legătură, aidoma unei păsărele ce zboară din creangă în creangă. Gîndurile-i erau aici, în tren, şi totuşi păreau a nu fi aici — ci undeva între cer şi pămînt.

Oricum, nici vorbă nu putea fi că înger e ţigancă ! Blondă, cu părul foarte deschis la culoare, parc-ar fi fost decolorat cu cel mai bun produs chimic din import. Să fie oare naturală culoarea lui sau i-l decolorase soarele verii ? Pe Liongina o uimea albeaţa ei strălucitoare dar şi mai mult copilul oacheş care, înţepenit cum stătea lingă genunchii femeii, părea o dojană nerostită. Părul puştiului era negru ca smoala, ochii lui, de un căprui închis, ca două castane

proaspăt descojite, încăpeau cu greu sub sprîncenele-i mici şi dese.

— Eu din Petrozavodsk. Finlandeza din Petrozavodsk. Mergem departe... La tatăl Faiz... Uite, asta Faizas al meu! Unghia cu lacul jupuit a lui înger se afundă în chica neagră şi deasă a băiatului.

Acesta se roşi din cap pînă-n picioare şi începu să se sucească în toate părţile, de parcă ar fi primit cea mai grozavă dovadă de afecţiune. Apoi se întoarse brusc şi în- hăţă mîna ce-l mîngîiase, încercînd s-o muşte pe maică-sa de un deget ; uitînd de toţi şi de toate, începură amîndoi să se întreacă în răgete, ca la grădina zoologică, unde se-n- tîmplă să vezi uneori în aceeaşi cuşcă un tigru împreună cu un pisic, sau o vulpe cu un cocoşel. Faizas clănţănea din dinţi ca şi cum ar fi fost gata, din clipă în clipă, să-i reteze mamei degetul, iar ea, chipurile, supărîndu-se, îl plesnea peste gura cu buze groase. Se tot hîrjoniră aşa pînă cînd femeia îşi aminti, pe neaşteptate, că nu-şi terminase povestea începută adineaori. îl pupă pe micuţ în creştetul negru şi ciufulit şi-l îndepărtă uşurel, cu amîndouă mîinile, aşa cum, abia atingîndu-1, îndepărtezi un balon.

— Băiat cheamă Faizas, iar tata Faiz şi soţ al meu — Achmedas. Uh, tare o să bucure soţ al meu ! De bucuria o să facă mare ospăţul, toţi rudele o să cheme. Şaşlîk *, un grozavul — kelap[1], basturma[2] ! Achmedas o să ascută pumnal al lui... Toată noapte ascută, uite-aşa hîrşti-hîrşti ! Ea înşfăcă două linguriţe de pe masă şi începu să le frece una de cealaltă, dar nu obţinu sunetul dorit. — Uite-aşa pumnal la el ! — înger aruncă linguriţele şi-şi depărtă braţele. In intervalul pe care-1 arătă ar fi încăput, cu siguranţă, o pînză zdravănă de coasă. Şi ochii ei limpezi, ca două bucăţele străvezii de gheaţă, se umplură de lacrimi. în lumina fugară a becurilor de pe marginea drumului, în ei prinseră a sălta micuţe scînteieri, nu doar de groază, ci, oricît de ciudat ar părea, şi de încîntare.

— Şi dumitale nu ţi-e frică ? se arătă curioasă Liongina, care niciodată pînă atunci nu mai auzise poveşti atît de sinistre — fără să ştie de ce, nu punea deloc la îndoială spusele femeii, deşi era limpede că aceasta exagerează, sau, în cel mai bun caz, îngrămădeşte laolaltă, în mare neorânduială, amintiri cît se poate de diferite.

— La mine, da, este frica ! Oi, mare frica ! Repede iau Faizas şi fugit. Mai fugit încă de trei ori şi tot de trei ori întors.

— Şi ai de gînd să trăieşti din nou cu bruta asta ?

Lionginei i se făcu dintr-o dată frig şi-şi strînse mai bine pătura în jurul trupului. Aloyzas stătea cu ochii pe jumătate

1 Friptură la frigare, specifică bucătăriei turceşti.

2 Pastrartiă foate pipărată, preparată din carne de vită.

închişi; îşi muşcase colţul buzei zîmbind ironic. Nu-i arunca nici o privire tovarăşei lor de drum, ca şi cum aceasta nici nu s-ar fi aflat acolo, în schimb o urmărea cu atenţie pe soţie, care, mînată de curiozitate, o îndemna fără încetare pe neaşteptata lor tovarăşă de drum să îndruge verzi şi uscate.

— Care bruta ? Achmedas bruta ? Pentru o clipă în ochii reci ai lui înger se aprinse o scînteiere de mînie, dar imediat mîniei ii luă locul compătimirea : o compătimea pe femeia naivă, care habar n-avea de toate treburile astea. Liongina se trase brusc îndărăt — schimbarea neaşteptată a dispoziţiei interlocutoarei sale o uluise, dar zîm- betul veninos al lui Aloyzas o avertiza că n-o sfătuieşte să-şi mai continue întrebările. Achmedas nu bruta ! declamă cu mîndrie înger, ca şi cum vroia să se convingă ea însăşi de asta. Achmedas — studii superior ! Asta înger — numai frizer este, înger ! S-a dat concurs de frizeri din toţi republici autonome : cine cel mai-cel mai bun ? înger — cel mai-cel mai bun, frumos tuns pe frăţior Achmedas. Achmedas invitat la vizita şi nu lăsat pleci. Nu lăsat pleci, pînă înger nu dat acord să mărite ! A încuiat...

— Şi dumneata ţi-ai dat consimţămîntul ? Asta a fost voinţa dumitale ?

— Voinţa ? înger are voinţa ? Văzut şi topit, ca ceara... Ochii de focul, părul — coama de cal! Eu rugam Dumnezeu să nu descuie... îndrăgostit ca o nebuna.

— Şi pumnalul ? Iartă-mă, te rog, ai vorbit dumneata de pumnal, sau mi s-a părut doar ? Liongina îşi cuprinse gîtul cu mîna de parcă, furişîndu-se pe nesimţite, răzbunarea o ameninţa şi pe ea...

— Pumnal ? Asta pumnal de dragostea ! Achmedas foarte iubeşte pe înger al său... Uitaţi aici! Şi izbucnind într-un hohot de rîs cam vulgar, îşi suflecă pînă sus de tot mîneca bluzei. Un umăr alb, splendid ieşi la iveală, odată cu semiluna roşie a unei muşcături. Nici la strada nu lasa, nu dă voia lucrat, frica este ca barbaţi străini să nu ma- nînce pe înger, hi-hi !... Geloz este şi pe soarele ! Credeţi, la mine că eu la golf Finic am bronzat vara mai mult, ca la Caucaz. înger începu din nou să rîdă, însă de astă dată în alt fel — trist, melancolic, ca şi cum se mira singură de această neobişnuită curiozitate geografică. De dragostea — pumnal asta, de dragostea... într-un bună noaptea chiar înjunghie la mine... N-are decît ! Ea îşi scutură cu repeziciune părul cînepiu, apoi, amintindu-şi că nu-1 mai îmbrăţişase de mult pe Faizas, îl apucă şi îl strînse atît de tare, încît băiatul începu să ţipe.

Trenul se apropia de o gară mare, unde Înger trebuia să se dea jos. Ea se precipită să-şi strîngă lucrurile şi în acelaşi timp încercă să termine de istorisit, foarte dezlînat, povestea vieţii ei: de lucrat, lucrează la Petrozavodsk. dar acuma se duce la Rostov. Acolo locuieşte sora lui Achmedas, măritată cu un ucrainean — cap

luminat, femeia asta e învăţătoare. Numai ea, ea e singurul om care o înţelege pe înger de parcă i-ar fi soră. După ce vor coborî, înger şi Faizas vor trebui să se urce în alt tren. Cel mai bun lucru ar fi să ajungă acasă după amiază, cînd pe străzile încinse de arşiţă nu întîlneşti nici măcar un cîine. Pînă nu se adună rubedeniile, Achmedas, care lucrează la un centru al Sanepidului, — ştampilează carnea ! — e bun la mine, foarte bun. Uneori îl vede, chiar că varsă lacrimi de fericire. Pe ea o prinde-n braţe şi-ncepe s-o învîrtă ca pe un copil, uitînd cu totul de fiul său, Faizas, care, nu încape îndoială, s-a dezobişnuit de tată-său şi o să-i fie grozav de teamă de un „nene" aşa de bărbos şi zurbagiu ca el. Cînd vor apărea rubedeniile însă Achmedas o să se schimbe complet : o să înceapă să înjure, să ameninţe, să alerge de colo-colo, măsurînd dintr-un capăt în altul odaia.

Fără să-i tacă gura nici o clipă, înger îşi rînduia lucrurile — fel de fel de pachete cumpărate la Tallin — da, fusese şi la Tallin, de ce nu ? Privită aşa, de la distanţă, părea că femeia e mulţumită, ba chiar că se şi mîndreşte cu achiziţiile sale turistice — şi că în timpul acestor călătorii amintirea pumnalului lung, care-ţi îngheaţă sîngele în vine, se evaporează definitiv din căpşorul ei uşuratec şi încîlcit, cu un păr atît de blond.

— Parcă poţi să ştii ? Te pomeneşti că într-o bună zi, dacă i se năzare cine ştie ce, ăsta intr-adevăr îi face de petrecanie ! Sărmana, e-aşa de tinerică ! o căină Liongina, cînd rămase numai cu Aloyzas în compartimentul răvăşit ca după o teribilă furtună — căci tăcutul Faizas, după ce izbutise să împrăştie totul, aşezase lucrurile, chiar şi pe ale lor, cum l-a tăiat capul.

— Ţi-ai şi găsit de cine să-ţi pară rău ! Tot abţinîn- du-se să nu intervină în discuţia femeilor, Aloyzas îşi consumase deja dispreţul şi enervarea. Hai, să nu ne mai gîn- dim la ea... Mi s-a făcut foame tot ascultînd pălăvrăgeala voastră. Ce-ar fi să mîncăm ceva ?

Liongina nu-i răspunse.

— La ce meditezi ? Şi, cu vîrful degetului, el îi înălţă puţin bărbia, sperînd să desluşească în ochii ei adevăratul motiv al întristării, — nu era exclus să fie doar un fleac în legătură cu pălăvrăgeala finlandezei sau, poate, mai degrabă, cu asprimea lui. Eu aş înfuleca cu plăcere un copan de găină. Tu nu ?

Ciudată şi neobişnuită era, fireşte, şi tandreţea lui, ca şi, mai ales, dorinţa subită de a mînca la o oră nepotrivită, şi cu toate acestea, Liongina nu păru deloc surprinsă.

— Ce-i cu tine, ce ai ? încerca el zadarnic să-i risipească mîhnirea, cuprins de nelinişte, dar fiind, totodată, gata să se şi înfurie. Dacă ţi-e milă de finlandeza asta, apăi... Să ştii că de-alde astea de teapa ei se găsesc pe sub toate gardurile.

Şi Liongina îşi imagină un gard lung-lung şi orb, fără nici o deschidere. Jos, sub gard, nu se afla înger, ci ea, stoarsă de puteri şi zăcînd, ca o cîrpă, iar de undeva de deasupra, de la o înălţime ameţitoare, pironită asupra ei, o privire distantă, plină de răceală — poate era a lui Aloyzas privirea, sau poate nu...

O asemenea privire fixă, care vede prin om ca prin sticlă, o întîmpinase pe Liongina, cînd, ţinînd-o de mînă, Aloyzas a introdus-o în apartamentul acela de două camere, împodobit cu mobilă bătrînească. Dulapurile lustruite străluceau, lumina becurilor se cernea domolită de abajuri masive, fiecare centimetru de parchet era protejat fie de covor, fie de vreun preş pestriţ. Trăinicia fotoliilor se conserva sub huse din pînză, cotoarele cărţilor — în spatele unor despărţituri de sticlă, pe care nu se

vedea nici un fir de praf şi nici o urmă de degete. Cea mai mare parte din numeroasele şi diferitele mărunţişuri — lucruşoare obişnuite de uz, prafuri, tuburi cu pastă, licori, pentru toate ocaziile din viaţă — erau rînduite, pe mici rafturi, în bucătărie, baie sau hol, repartizate ordonat în cutiuţe şi sertăraşe. Fiecare perie, fiecare andrea, ba chiar şi fiecare ac, aveau ambalaje şi învelitori durabile.

— O fetiţă e pur şi simplu o fetiţă, rosti vocea limpede şi sonoră, ce părea a nu cunoaşte îndoiala, o voce pe care nimic n-o putea face să se mire, în timp ce privirea circumspectă a ochilor reci, după ce-o măsură pe Liongina din cap pînă-n picioare, lunecă undeva într-o parte, făcînd-o să se simtă, o clipă, goală puşcă şi mult mai tînăra decît era în realitate. După aceea ochii s-au aţintit din nou, însă de astă dată examinînd-o nu numai pe ea, separat, ci împreună cu Aloyzas, care, stînjenit şi el, îşi muta greutatea corpului de pe un picior pe altul — şi astfel, pentru o vreme, rămaseră împietriţi amîndoi sub privirea fosforescentă, îngheţată, din ochii sumbri ai sorei lui Aloyzas — Gertruda. Nu e un monstru. Orice altceva s-ar putea spune, însă asta nu, mormăi ea printre dinţi, ca şi cum ar fi vorbit despre o păpuşă de drpe, care, evident, n-ar corespunde stilului sobru al interiorului său, dar ar fi pe deplin suportabilă, probabil, într-o altă locuinţă mai modestă. '

Aloyzas surîse puţin cam nervos, trădînd astfel importanţa pe care o acorda el impresiei produse de Liongina, deşi, chipurile, nu avea nevoie de binecuvîntarea sorei sale.

— Nu-i aşa că îţi place mîndreţea mea de fată ?

— Mîndreţe ca mîndreţe, dar, să ştii. e prea tînără.

— O, să nu crezi aşa ceva, doar nu mai are şaptesprezece anişori!

— In curînd împlinesc douăzeci, se încumetă să rostească Liongina, slobozind dintr-o răsuflare cuvintele, doar acolo, în bucăţica de aer din faţa ei. Nu ştia cum să i se adreseze sorei lui Aloyzas, încă nici lui nu-i spunea pe nume. Petele de pe faţa, gîtul şi mîinile ei încremeneau sub privirile reci, lipsite de expresie ale Gertrudei. Avea senzaţia că e năclăită de clei sau albuş de ou. Şi asta o împiedica să respire, să-şi mişte buzele, să gîndească.

— **Nimic de zis, e, într-adevâr, o vîrstă impunătoare, rosti Gertruda.**

— Va să zică, nu-ţi place mîndreţea mea de fată, da, Gerta ?

Ciudat, gîndi Liongina, cum poate cineva să-i spună acelei femei Gerta ?

— Ţi-am spus doar — nu-i un monstru ! încolo... cam tinerică. Restul se va vedea mai tîrziu.

Căutînd-o cu ochii, Aloyzas o descoperi ascunsă în- tr-un ungher, lîngă o glastră de ceramică cu imortele. Florile şi rămurelele lor uscate atenuau întrucîtva atmosfera deprimantă a camerelor ticsite cu mobilă. El zîmbi ostentativ, iar privirea, foarte asemănătoare cu

cea a sorei sale, doar un pic mai vioaie, mai mobilă, o îmbie pe Liongina să vină mai aproape. Oare, pînă la urmă, o s-o anunţe totuşi pe Gerta asta a lui de ce m-a adus aici, sau nu ?

— Nu va fi nici un „mai tîrziu“. Vineri, fetiţa asta o să devină soţia mea.

Pe chipul cu trăsături pronunţate al sorei, încadrat de un frumos păr castaniu, imensa buză superioară tresări. Tresări de parc-o izbise cineva în plin cu o piatră. Undeva, înlăuntru, în coşul pieptului, se desluşi ceva ca un trosnet. înafară răbufni un sunet ce aducea, în acelaşi timp, a hohot de plîns şi a chicotit vesel de rîs. Se lăsă o tăcere stînjenitoare. Faţa Gertrudei deveni cenuşie, aidoma unei pajişti călcată în picioare. Şi mai semăna faţa ei cu o carte preţioasă de pe vremuri, terfelită de mîini murdare şi iresponsabile, dar în care totul mai putea fi încă citit : există, au existat şi vor exista întotdeauna lucruri de preţ ce nu pot fi făcute să sufere din pricina unor hotărîri nechibzuite, chiar şi în acele cazuri în care o adaptare la anumite împrejurări se impune. Pentru a-şi ascunde chipul, extrem de expresiv, Gertruda se apucă să pună masa. Se tot opinti multă vreme trăgînd şi deschizînd sertarele scîrţîitoare ale dulapului, îndesate pînă la refuz cu cearceafuri, lenjerie de corp şi fel de fel de cupoane — căuta faţa de masă şi şerveţelele rătăcite pe undeva. Apoi, aşezînd farfuriile de porţelan, rînduind lingurile şi furculiţele de argint, se linişti în cele din urmă.

în timpul mesei, Liongina simţi din nou privirea îngheţată, sfredelitoare a Gertrudei aţintită asupra ei. N-a mai stat să aştepte pînă cînd privirea asta o va sili să încremenească, ci s-a tras puţin la o parte, aşa cum te fereşti de un obiect ce-ţi pendulează în faţa ochilor. Acum nu mai era singură, deşi nu cuteza să-şi pună mîna pe mîna J.ui Aloyzas, sau să arate, prin cine ştie ce alt mijloc, că îi .aparţine acestui om, ai cărui ochi semănau atit de mult cu cei ai sorei sale.

— După cum văd, nu pui mare preţ pe vin ! rosti Gertruda, ducîndu-şi la gură paharul de cristal.

— Nu ştiu. Şi Liongina îl goii pe al său pînă la fund, -aşezindu-1 apoi cu grijă pe masă, ca nu cumva să spargă paharul greu şi scump.

— Nu te pripi, sînt încă multe lucruri pe care nu le ştii. Vocea fermă a Gertrudei căpătă o nuanţă mai afectuoasă.

— Nu sînt o răsfăţată, rosti cu glas tare Liongina, ameţită şi de vin, dar şi de mica ei izbîndă.

— Dar, ia să vedem, cum îţi închipui tu, fetiţo, viaţa de familie ? Gertruda lupta plină de curaj pentru a nu se lăsa copleşită de înfrîngerea ce-o suferise. Pierduse imens şi era suficient ca fetiţa aceasta să înceapă a vorbi, cu glăsciorul ei cald şi plăcut, pentru ca ea să nu mai fie în ştare să bănuiască măcar ce ar putea obţine în

4»

schimbul pierderii suferite.

— Păi,... nicicum, recunoscu Liongina cu sinceritate.

— Dumnezeule, şi cu acest bagaj te înfăţişezi tu în faţa altaru... adică, vreau să spun în faţa ofiţerului stării civile!?

In vremea asta, Aloyzas se lăsă învăluit în nori de fum aromitor. Fumatul, pentru el, reprezintă un întreg ritual, -o emoţie aproape estetică, aşa îi declarase el, fără ca, înainte de asta, să-i fi povestit măcar ceva despre sine. Ei, asta-i ! doar n-o să se transforme în apărătorul ei acum, cînd îşi ţine pipa fumegîndă în mină. Sau, cine ştie ? poate ,că, dimpotrivă, Aloyzas permite dinadins ca ea să fie tocată cu un cuţit tocit, pentru ca astfel să devină mai ascultătoare ?

Liongina nu răspunse. O lacrimă furişată fără voie ar fi trădat-o — dovadă a acelui chinuit respect faţă de sine pe care-1 au fiinţele singuratice. Mai exact, rămăşiţe ale respectului faţă de sine, căci socotea că e nedemnă de Aloyzas şi că se strecurase aproape hoţeşte în viaţa lui. Dar -de ce oare mă tot scormone atîta cu privirea-i lipsită de expresie ? Ah, dacă aş iubi... Şi dacă aş fi şi eu, măcar puţintel, iubită !

—Eh, să sperăm că totul va fi bine. Tăcerea e de aur şi vorba-i de argint. Parcă aşa se spune în popor, nu ? Şi deodată, Gertruda îşi dădu seama că o supusese la un exa

4»

men peste măsură de sever. Nu vrei să-mi vezi gospodăria,, cită vreme Aloyzas se afumă aici ?

Şi începu să-i explice, cu deosebită seriozitate, la ce serveşte fiecare lucruşor. Iată, aici, o tipsie decorativă în care ticăie un ceas. Iată mixerul pentru cocteiluri şi îngheţată, şi tot aşa, îi arătă o mulţime de alte ajutoare ale gospodinei. Unele femei vorbesc cu acelaşi entuziasm despre copiii lor, îşi zise Liongina, cu oarecare înţelegere, deşi ordinea fără cusur din apartament o înspăimînta.

— Dar asta ce e ? Observase pe pervazul ferestrei de la bucătărie un ghemotoc ce nu încăpea în dosul perdelei.

— Un cactus. S-a degenerat. Trebuie să-l arunc..

Și cu un gest nervos, Gertruda potrivi perdeaua. Lionginei i se năzări că, de acolo, de pe pervaz, o privea cu suspiciune un om. Cu nişte ochi plini de ură ce păreau să prezică doar nenorociri.

...Un omuleţ — un cap uriaş, şi umflat! — se apropia ameninţător de ea, răşchirîndu-şi braţele — nişte cioturi scurt retezate — şi şchiopătînd pe picioruşele-i boante,. retezate şi acestea.

— înger, iubito ! Nememico, tîrfo, înger ! In-ge-eer î Oare de ce-mi spune înger ? Doar eu sînt — f e t i ţ a !... Picioarele i s-au împotmolit în noroi, ca în mîlul unei mlaştini. Vrea să înainteze, sprijinindu-se într-o niînă — dar şi mîna i se înfundă în mîzgă.

— In-ge-eer ! Degeaba fugi de mine, tot nu scapi ! In-ge-eer !

— Eu — nu-s înger ! Sînt Frumoasa, sînt — Bulgăraş de gheaţă... Nu-s înger !

Glasul puternic, cumplit, zguduise cerul făcîndu-1 să vuiască la fel ca tabla ruginită de pe acoperiş. Bolta zbuciumată o izbeşte peste creştet, sufocînd-o cu duhoarea-i de rugină.

Omuleţul face un salt şi corpul său sferic se împlîntă în cer. In loc de ochi și nas — nițte proeminenţe bulbucate, în locul bărbii — ţepi cumpliţi, galbeni. Dar acesta e...

— Piei de-aici! Nu eşti Achmedas ! Te-am recunoscut! Eşti cactusul Gertrudei !

Căţărîndu-se pe pervaz, omuleţul s-a făcut nevăzut. Și-acum, ce-o să se întîmple ? Nu m-a crezut că nu-s înger... nu m-a crezut!

— Trezeşte-te, draga mea. Uite munţii!

In prima clipă, Lionginei i se păru că întunericul nopţii nu se risipise pe de-a-ntregul, că bulgări de beznă s-au împotmolit în ceaţă, s-au agăţat de buşteni, ori unii de ceilalţi, alcătuind bizare îngrămădiri, ce se tot înălţau şi se tot prăvăleau fără zgomot. Monştrii aceştia întunecaţi, gigantici, îşi întindeau unii altora labele puternice şi le încolăceau, îşi arcuiau spinările, căţărîndu-se pe alte

cheaguri de beznă, la fel de diforme.

Da, întîi i se năzăriseră nişte edificii plăsmuite din neguri, speranţe şi frînturi de vis, ca atunci cînd realul apare încă de-a valma cu viziunile de curînd avute în somn, — totul în jur plutea, se transforma, se metamorfoza, cînd înghiţit de catranul umbrelor, cînd, sub razele soarelui, dezgolit pînă la zuluful lichenului prins pe vreo piatră !

— dar... zîmbetul lui Aloyzas, ţintuit pe buzele-i tremurătoare, ce păreau a repeta întocmai unduirile pămîntului răvăşit, o stînjenea. Zîmbetul era atoateştiutor, satisfăcut de efectul produs şi, în acelaşi timp, părea s-o înştiinţeze fără vorbe că ceea ce vedea în faţa ochilor încă nu erau munţii, ci doar aşa... o regiune de la poalele lor, o undă firavă, ce se rostogolise tîrîndu-se din adîncuri, — cel dintîi spasm izbucnit înafară din pîntecul pămîntului. Curînd, Liongina se încredinţă şi singură că tot ceea ce vedea împrejur era încremenit acolo de multă vreme, că straturile pocite nu se mişcau nici măcar cu viteză de broască ţestoasă, ci, mai mult ca sigur, se-nghesuiau acolo de cînd lumea : piatră peste piatră, bolovan peste bolovan, aşa încît nimic nu li se putea întîmpla, decît, poate, doar vreo pietricică, deranjată de pasul omului să se rostogolească pe abruptul povîrniş stratificat, dezghiocînd din trupul acestuia cîţiva pumni de pulbere, sau, cine ştie ? vreun sărman tufiş ţepos, legănîndu-se în bătaia vîntului, alături de catargul de oţel al liniei de înaltă tensiune, să sloboadă un spin îngălbenit în albia secată a pîrîului...

Şi, copleşită de durere, ea izbucni în plîns : e cu putinţă, oare, ca pe pămînt să nu fi rămas nimic în stare să se înalţe mai sus de această pîrj oliţă albie de piatră, — un om însetat n-ar afla în ea strop de apă ! — mai sus de aceste îngrămădiri neînsufleţite, dincolo de care, probabil, se profilează altele şi mai înalte, şi mai lipsite de viaţă ? In vremea asta mîna lui Aloyzas îi mîngîia tandru umărul,

făgăduind parcă s-o ocrotească, răsplătind-o astfel pentru supunerea şi încrederea ce i-o arătase, iar ea simţi, ca niciodată pînă atunci, că îi era dragă mîna asta, ce nu cunoştea îndoiala şi pe care te puteai bizui — ar trebui doar s-o prindă cu putere, să se agaţe de ea cu toată forţa, acum, cîtă vreme trenul, cotind dintr-o parte în cealaltă, silea pantele abrupte şi pietroase să dănţuiască, de parcă erau capabile de mişcare şi gata, în orice moment, să se avînte în înaltul cerului. Cu toate acestea, chiar şi acum, învinsă şi convinsă — da, fireşte, munţii nu-s altceva decît nişte bolovani de piatră ! — exista ceva care tot o mai împiedica pe Liongina să creadă şi să se supună pe deplin, poate chiar soarele dimineţii, scînteind cu o intensitate neobişnuită, — alta decît cea de acasă — şi aprinzînd atît de puternic muchiile pietrelor, încît părea că acuşi-acuşi vor ţîşni scîntei din ele, ca dintr-o forjă încinsă, şi-atunci, mai poţi oare crede pînă la capăt că piatra e doar o piatră şi

nu tufă de măcieş cuprinsă de flăcări mici şi stacojii ? — sau cine ştie ? poate o împiedica faţa nebărbierită a lui Aloyzas, cu ochi ce clipeau, neavînd destulă putere să suporte seninul orbitor al cerului, faţa lui, ce semăna izbitor, în momentele acestea, cu cea a sorei sale Gertruda, da, acolo pe peron Gertruda îşi impusese cu sila buzelor ei severe să-i zîmbească afectuos anume ei, Lionginei...

...Şi-apoi, mai era marea, ca o recompensă pentru toate pierderile suferite, ca o compensaţie pentru prejudiciile aduse, marea nemărginit de gingaşă şi îmbietoare, acolo, semănînd cu un uriaş ghem de aţă sinilie încîlcit, înţepenit printre pietre — de nu mi-o plăcea aici, plec mai departe ! — dincolo, scînteietoare sub razele soarelui, întocmai ca o cadă umplută cu argint pînă sus, iar undeva departe — închipuind văluri de pîclă verzuie plutind peste pajişti... Trenul pufăia chiar pe marginea terasamentului, ce sta aninat deasupra ţărmului, prin geamurile deschise vîntul repezea stropi din apa mării, şi se vedea desluşit cum, pe mal, neobişnuit de fragile horbote se rostogoleau una după alta, cum se rup sfîşiate şi se destramă pe grăunţele de piatră grosolan măcinată, împodobindu-le cu multicolore izvoade, ce nu trăiesc decît o clipă. Puse în mişcare de puterea valului, foşneau milioane de pietricele, ca şi cum întregul ţărm, cît îl cuprindeai cu ochii, stătea gata să se întoarcă de pe-o coastă pe cealaltă. Iar ei i se părea că i-ar fi plăcut grozav de mult să se lungească aici, pe pietrişul umed, să închidă ochii şi să rămînă o veşnicie aşa, culcată şi ascultînd cîntecul de leagăn cadenţat al valurilor, — la fel ca în copilărie cînd, după un plînset îndelungat, se ghemuia pe divan cu pisica miorlăindu-i la picioare...

Garnitura se tîra de multă vreme de-a lungul ţărmului stîncos şi întortocheat — autentică ramă pentru nuanţele de smarald şi ultramarinuri, în continuă schimbare, ale mării. La fiecare cotitură a drumului, soarele, înălţîndu-se sus, tot mai sus şi încingîndu-se din ce în ce mai tare, colora mereu în alt fel oglinda necuprinsă a apelor, iar Liongina, fără a-şi desprinde ochii de pe întinderea mării, implora în tăcere : hai să rămînem aici, Aloyzas, dragul şi înţeleptul meu Aloyzas, să ne pitulăm uite colo, lîngă golfuleţul acela minuscul în formă de potcovioară (sau, dincolo de promontoriul ce seamănă cu botul unui cîine tolănit, sau lîngă cioturile astea întunecate de stîncă, ce par a fi nişte bătrînele clevetitoare înfofolite în broboade) ! Să uităm de lanţurile acelea de munţi, pe care visurile mele le-au zămislit înălţîndu-se cu semeţie, căci pietrele sînt orişiunde la fel — fie că se îngrămădesc mai multe la un loc, fie că sînt mai puţine, ce importanţă are cantitatea ? — oricum, am văzut deja atî- tea, cîte n-am văzut în toată viaţa mea, şi-ţi sînt atît de recunoscătoare, mai ales pentru vîntul acesta cald şi umed ce-mi arde buzele îmbibîndu-le cu sare de parcă n-ar fi cîtuşi de puţin ale mele, ci ale lui înger, ale

neînfricatei şi nesăbuitei înger, căreia nu-i este teamă de nimeni şi de nimic pe lumea asta, nici chiar de pumnalul lui Achmedas al său, ale năstruşnicei înger, care nu pune preţ pe nimic altceva, decît doar pe dragoste...

Hai să coborîm, Aloyzas, să rămînem aici pe ţărmul acesta liniştit, inundat de soare, unde nimeni nu are alte dorinţe, în afara aceleia de a fi însetat de căldură şi azur, că doar vîntul ăsta n-o să bată întruna, o să se potolească odată, şi-atunci mă voi linişti şi eu şi, în clipocitul gingaş al valurilor, îmi voi da osteneală să te iubesc aşa cum meriţi, soţul meu grijuliu şi inteligent, care nu-şi pierde capul nici în cea mai mare harababură, iată, nici chiar aici, în această împărăţie a fericirii!

Aloyzas îşi mijea ochii — soarele îi albise complet sprîncenele, şi aşa deschise la culoare — el nu auzea ruga nerostită a Lionginei. întorcîndu-şi faţa de la ea, întor- cîndu-şi faţa de la copleşitoarea fosforescenţă, care, sporind-o pe cea dinlăuntrul ei, năvălea dinspre ţărmul ce răsuna de ţipetele copiilor, ca şi cînd cineva ciupea nişte strune nevăzute — oh, şi aici sînt copii, şi aici sînt aceşti tulburători ai liniştii — el îşi schimonosea colţurile buzelor într-o grimasă. In timp ce alături aluneca, parcă plutind, „Potcovioara“, presărată cu trupuri despuiate (sau Botul de cîine acoperit cu ciorchini de omuleţi goi), Liongina auzi cum, fără să deschidă gura, Aloyzas strecură printre dinţi:

— Asta-i odihnă, printre bezmeticii ăştia ? Cap-picioa- re, picioare-cap. Drept cine mă iei, draga mea ?

— Iartă-mă, Aloyzas. Nu ştiu ce mi-a venit. Eu...

Oamenii goi însă, ajunşi tuciurii sub razele soarelui
şi îmbibaţi de sarea mării, folosind limbajul expresiv al muţilor — în timp ce roţile trenului sfărîmau, aidoma unor coji de nucă, strigătele lor vesele — povesteau cît de bine este aici. E bine şi pe pietrele ce-ţi împung dureros trupul, e bine şi pe scîndurile tari ale paturilor, din pricina cărora ţi se-nroşesc coastele, dar mai ales, ce voluptate e să uiţi cine eşti şi cum te cheamă, — e cu putinţă să-ţi imaginezi un alt colţ de rai ?

Rai ? Liongina, care pînă mai adineauri dezmierdase cu privirea furnicarul acesta, acum nu se mai simţea în stare să găsească, pentru ea şi soţul ei, un locşor potrivit, deşi pe plajă se vedeau lucind ici-colo destule insuliţe eliberate de trupurile cafenii. Căci dacă ar fi trebuit să şi-l închipuie, totuşi, pe Aloyzas printre trîntorii ăştia, care stăteau tolăniţi fără să facă vreo mişcare, sau hoinăreau pe ţărm, pe el nu-1 vedea dezbrăcat, ci în- veşmîntat în costum şi cămaşă albă, grăbindu-se să se ferească de aceşti trîndavi pierde-vară şi, trăgînd-o cu forţa după el şi pe ea, să meargă departe, cît mai departe de aici.

— La ce meditezi, draga mea ?

— Ce oameni ciudaţi... Nici duduitul trenului şi nici funinginea

nu-i împiedică să stea să se bronzeze !... dar oricît încerca ea să-i distragâ atenţia, să-i înşele vigilenţa, simţea că zadarnic se străduia.

— Crezi oare că ăştia-s oameni serioşi ? Ori ei, ori acel Egorîci — totuna.

Aşadar, nici Aloyzas nu-1 uitase pe Egorîci.

Hamali ? Parcă poţi pune mîna pe vreunul, în îmbulzeala aceasta de pe peron, şi, totuşi, ar trebui să existe — gara e destul de mare, trenurile vin şi pleacă unul după altul, pe plăcuţele vagoanelor prăfuite sînt indicate nume de orașe mari. Ce-i drept, de jur-împrejur forfotesc un soi de indivizi ce nu inspiră încredere, strigă cu toţii de parc-ar fi în codru, şi îţi înhaţă cu insistenţă geamantanele, — însă aceştia nu-s hamali, ci proprietari buni de gură, ce-și laudă exagerat locuinţele, pe care le închiriază CiVeniţi cu mine, am tot confortul, apă la robinet, poşta-i aproape — chiar sub nas !“, „Spune, coniţă, ai mîncat dumneata vreodată smochine direct din copac ? Ei, cînd o să le guști — n-o să mai vrei să pleci de-aici !“, „O rublă — patul, dar nu-s lacom, să ştii, ţie, frumoaso, nu-ţi iau nici o copeică — numai, te rog, zîmbeşte-mi puţin, hai!“). Liongina refuza politicos, nu atît speriată de tot bîlciul acesta, cît mai curînd interesată de el. Aloyzas, în schimb, răspundea tăios, respingea oamenii, gata-gata să-i îmbrîncească cu cotul, deşi, bineînţeles, nimeni nu-i lua în seamă refuzurile — lumea de pe-aici e stăruitoare !
— un flăcău cu părul vîlvoi, care se apropie fără zgomot, înșfăcă servieta, păzită de Aloyzas mai ceva ca lumina ochilor — în ea se afla viitoarea lui carte ! — iar Aloyzas i-o smulse cu atîta înverşunare, încît flăcăul se dădu brusc îndărăt şi o luă la sănătoasa cît mai departe, ro- tindu-şi înspăimîntat ochii mari cît prunele şi bolborosind : „Piaţa-i la doi paşi, magazinul — la doi paşi — ce altceva vă mai trebuie?" In aer, deasupra mulţimii gălăgioase, ce se tocmea, se risipea întruna şi din nou se strîngea laolaltă, stăruia un miros, sau poate senzaţia a ceva căruia era cu neputinţă să-i dai un nume precis, dar acest ceva nu era adus din altă parte şi nu venea din amintire, ci era născut chiar aici, se prefira, aidoma şuviţelor de tămîie de deasupra unei imense cădelniţe invizibile, şi era —ca și palmierii scunzi, foarte robuşti, decupaţi parcă din tablă verde, ca și stratul uriaş de splendide flori roșii, sau tufele tunse cu grijă din spatele barierei de cale ferată, de acolo, din grădina aceea gata s-o ia la goană pe colină în jos, — ca şi încă multe altele, acest ceva era tot atît de pitoresc şi de înmiresmat. Din pricina acestui miros — de fapt, nu miros, ci caleidoscop de flori viu colorate — totul îţi juca în faţa ochilor, simţeai în gură un gust dulceag, capul ţi se învîrtea puţin şi aveai impresia că de acum încolo viaţa se va strecura plutind pe lîngă tine ca un norişor alb și diafan, — adio griji, adio necazuri !... Insă n-ai vreme să răsufli mai din adînc, n-ai vreme să te desfeţi cu uluitoarea senzaţie, pe care, fără îndoială, ai născocit-o doar (la urma urmei, de ce ar trebui să fie aici mai altfel decît în nordul nostru

posomorit ?). Aşezate direct pe asfalt, arătînd la fel ca petele de vopsea de pe un imens şevalet, păreau să ţipe, îmbiindu-te, prune vineţii, aproape negre, rodii purpurii, legături de ardei semănînd cu şiraguri de coral, grămezi cafenii de alune, mormane, de un verde deschis sau trandafiriu bătînd în albastru (bine zis mormane — căci, altfel, cum să numeşti cantitatea asta nemaipomenită ?) de struguri din boabele cărora ai impresia că sucul va ţîşni încă înainte de a le atinge tu cu dinţii, făcînd ca aerul ameţitor şi dens din jur să devină astfel şi mai suculent.

— Nu mai căsca gura, vrei să rămânem fără bagaje ? bombăni Aloyzas, ânsă judecind după glasul, după gura perplex întredeschisă a soţului, Liongina pricepu îndată cît de buimăcit e acesta.

In vreme ce se tot învârteau amîndoi fără rost pe peron, nefiind încă în stare să-şi vină în fire, trenul, care-i adusese pînă aici, începu să-şi huruie tampoanele. Nepăsător şi tîrîndu-se fără grabă, acesta porni în sens invers, aşadar, haide, ia-ţi rămas bun de la el pentru o lună încheiată, o veşnicie aproape, şi, totuşi, Liongina îşi dori să-l vadă plecat cît mai departe — aşa cum era, lung, cufundat într-o sumbră tăcere, şi dezgustător cu coastele lui parcă şi mai afumate acum, în plin soare orbitor, ce promitea tuturor o lumină tot mai strălucitoare. Trenul — ce asemănare cu trecutul îndepărtat, care s-a ţinut după ea tot drumul, ba şi acum părînd gata să-i ameninţe noul mod de viaţă.

— V-aş putea repezi eu, ghenaţvale [1]. Mergeţi departe? se oferi un omuleţ jerpelit, cu obrajii invadaţi de un păr negru, aspru şi ţepos, jucîndu-se cu cheile maşinii, şi avînd aerul că nu-1 prea interesează răspunsul lor. Le aruncă în sus, le prinse şi iar le aruncă. Dar iată că, pe neaşteptate, începură să se avînte în sus şi să cadă în palmă, — două legături de chei, apoi trei şi, brusc, omuleţul îşi lepădă indiferenţa, ca şarpele de casă pielea nă- pîrlită — acum aveau în faţa lor un om sprinten, cu ochi plini de vioiciune şi foarte dispus să-i ajute.

Liongina îi mulţumi cu un zîmbet, în schimb Aloyzas îl cercetă pe necunoscut cu aroganţă.

— Nu, nici vorbă, cu particularii noi...

— Cum, cum ? Ah, va să zică asta era ! Te credeam turist...

Omul îşi zăngăni cheile în buzunarul lăbărţat al salopetei, scuipa printre dinţi şi o porni repede, cu paşi mărunţi, către învălmăşeala cumplită de maşini din cealaltă parte a pieţei. Pocnindu-şi călcîiele, Aloyzas se întoarse către Liongina.

— Nu te teme. De plecat — plecăm noi. Doar n-o să înnoptăm

1 Termen autohton pentru a aborda pe cineva ; sensul este de

aici. In biletul de repartizare se menţionează foarte clar : autobuzele au curse regulate. în fond, avem o sută şaptezeci de kilometri, nu o mie. Şi apoi, nu sîntem undeva în pustiu, aşa că nu fi îngrijorată.

Faptul că refuzase să facă uz de serviciile unui particular l-a umplut de curaj pe Aloyzas, — ochii de un albastru transparent căpătaseră nuanţe şi srînteieri de oţel. îşi întoarse capul cu păr blond, nici prea repede, nici prea încet, şi îşi ţinea umerii larg desfăcuţi şi drepţi ca o copertă rigidă de carte, iar inflexibilitatea aceasta, ce se degaja din silueta lui înaltă şi zveltă, îi era dragă Lion- ginei. Aşa e el, şi gata, încercă ea să se consoleze. Nici o clipă nu-i trecu prin gînd însă că pînă azi n-a fost nevoie să-l dezvinovăţească în vreun fel. De-ar fi ştiut ce sincer din fire e Aloyzas, omul care-şi arunca adineaori atit de voiniceşte cheile, nu s-ar fi supărat.

Chioşcul albastru de scînduri nu prea semăna a casă de bilete. Prin gemuleţele sale minuscule, cu greu ar fi putut să intre pumnul vreunui bărbat mai voinic. Aloyzas zăbovi în faţa scîndurii pe care, decolorat, ars de soare şi pătat de muşte, era afişat orarul. Cum nu reuşea cu cu nici un chip să se descurce în talmeş-balmeşul acestuia, îşi croi drum către gemuleţele, luate cu asalt, ale casei. „Tu ce vrei ? Ce nevoie ai de-un sat de munte izolat ?

Ascultă aici, alege-ţi oricare altă staţiune balneară : Adler, Gagra, Piţunda, Suhumi![1] Adică de ce să nu-ţi convină, dacă tuturor celorlalţi le convine ?“ Gemuleţul se închise cu zgomot, se izbi pocnind şi celălalt, cel de alături, iar bătrînul casier îşi ciocăni cu degetul chelia netedă şi cafenie.

Aloyzas îşi arcui gîtul — te pomeneşti că acum o să tragă aer în piept şi o să înceapă să zbiere ca un taur înfuriat ! ? Da’ de unde. îşi pipăi buzunarele în căutarea pipei. Deşi mîinile îi tremurau, el nu acceleră cîtuşi de puţin ritualul obişnuit. Fără grabă şi abia atingînd tutunul, îl îndesă în pipă cu unghia. Prin tot ce făcea, prin felul în care-şi ţinea pipa, sau îşi ţuguia buzele, trăgînd din muştiuc în răstimpuri, se deosebea de localnici. Expri- mîndu-şi printr-un zîmbet ironic dispreţul faţă de dezordinea din jur, Aloyzas se îndreptă calm şi, bineînţeles, în silă, spre cealaltă parte a pieţei, unde nu se ştie din ce motiv se îngrămădiseră unul lîngă altul automobile dintre cele mai diferite. Contrar aşteptărilor însă, şoferii acestora nu se năpustiră la el ca albinele la miere, — de jur împrejur zăceau destule cotoare de mere, năpădite de viespi şi mustind încă de zeama ce se mai prelingea din ele, — aşezaţi comod la umbra micuţelor „Gaz“-uri şi a „Pobe- delor“ lor, şoferii fumau, — se-nţdege ţigări — sau ronţăiau alune şi aruncau din cînd în cînd priviri nepăsătoare asupra străinului care se apropia. Ii examinară cu atenţie costumul, pantofii, faţa foarte

1 Staţiuni balneare în R.S.S. Gruzină, pe ţărmul Mării Negre.

albă şi transpirată, dar mai ales pipa, pe care acesta o mîngîia cu degetele ca pe o făptură vie. Curios, dar nici unul dintre ei nu-şi oferi serviciile, deşi mobilul venirii sale acolo era limpede pentru toată lumea. După cum, tot atît de limpede era şi faptul că le va plăti cît îi vor cere, ba o să mai zică şi „bogdaproste". Plin de fermitate şi sever ca un inspector financiar, Aloyzas luă maşinile la rînd. începu cu o „Volgă“ nou-nouţă, fără nici o zgîrietură — aici în munţi „Vol- gile“ apăruseră nu demult şi stîrneau un entuziasm general („Aş ! îmi aştept stăpînul!“). Trecu la o „Pobedă“, de asemeni nouă, cu o cuvertură roşie aşternută pe banchetă. („Nu pot, scumpule, nu vezi că lucrez ? !). Il refuză şi şoferul unei „Pobede" uzate, cu coastele stîlcite („Ce ? nu eşti zdravăn la cap ? Cu rabla asta-n munţi ?“). Atunci, poate măcar minusculul „Moskvici" provenit din primele tipuri ? Insă nici posesorul acestei vrăbiuţe cenuşii nu avea intenţia să iasă de sub umbra deasă a salcîmilor. Soarele arunca stropi de metal topit peste creştetul descoperit al lui Aloyzas, spatele îi era lac de sudoare. Prin pîcla încinsă, licări brusc o amintire — nuanţele de smarald şi ultramarinuri de pe întinderea necuprinsă a apelor — cît de plăcut ar fi fost acum printre oamenii aceia goi ! — Umbra lui Aloyzas abia se mai tîra. Cînd începu din nou să vorbească, se adresă, de astă dată, tuturor, cu vocea stinsă, nu însă şi complet lipsită de speranţe. Gata, batem palma, nu-i aşa, cetăţeni ? Ne transportaţi, totuși, da ? Făcu un mare efort impunîndu-şi să glumească — încă n-a uitat ofensa de adineaori, asta-i cert! — cum însă şoferii, instalaţi comod la umbră, nici nu se clintiră de pe locurile lor, treptat, vocea i se înfierbîntă tot mai mult, devenind penibil de ţipătoare, dar se izbi de chipurile viclene, care, deşi reacţionaseră prompt la cuvintele lui, continuau să rămînă impenetrabile. Liongina nu auzea ce spune Aloyzas, se auzea doar pe sine, auzea doar şoapta ce ţîşnea dinlăuntrul ei, grăbindu-se să-i vină în ajutor. S-ar putea ca totul să se sfîrşească foarte prost dacă Aloyzas o să fie nevoit să-şi mai tîrască umbra prin piaţă încă vreo cîteva minute. Evident, însă, o să-şi dea seama şi el, nu se poate să nu-şi dea seama, că e ridicol aici, unde-i alt soare şi alte obiceiuri, unde căldura sufletului omenesc are mai mare preţ decît rublele sau înfăţişarea impozantă a cuiva. Se-nţelege că şi dacă va începe cu justificările o, vai, o să devină cu atît mai ridicol! Iar după aceea, o să dea vina pe ea, ca în tren, cînd a vrut să se descotorosească de Egorîci. Și deodată, îşi auzi propriul glas, glasul de odinioară ce se furişase timid prin desişul întunecat, înăbușitor al pădurii, şi simţi parcă aievea cum poteca, abia deslușită de sub picioarele ei, dispare. S-a întîmplat demult, cînd, ducîndu-se cu tatăl după ciuperci, s-au rătăcit și s-au văzut înconjuraţi din toate părţile de copaci fără grai — o pădure întreagă de uriași fără grai.

— Ei, fraţilor, ia-ascultaaa-ţi, fraţilor !

Nu te băga, asta nu-i treabă de femeie ! o va opri îndată glasul lui Aloyzas plin de încordare şi deformat de o spaimă ce îngheaţă.

Cită vreme însă el tace, prostit şi înmărmurit, cît tac şi şoferii, neclintiţi dar intrigaţi, în glasul ei răsună o undă de speranţă, ca atunci, în pădurea fără grai, cînd şi-a dat seama deodată că toţi copacii se dăduseră la o parte, pe neaşteptate, în faţa lor s-a aşternut un covor verde şi proaspăt, iar în poieniţa cu iarba necosită au prins să zumzăie albine şi alte insecte.

— Ascultaţi, fraţilor ! E oare cu putinţă să ne lăsaţi să ne uscăm la soare ca... ca nişte meduze pe pietrele de pe ţărm ?

Pete de lumină străbătură în fugă pădurea deasă, întunecată a trupurilor de bărbaţi. Mustăcioara celor tineri se zbîrli de zîmbet, ceilalţi, mai vîrstnici, rămaseră mai departe morocănoşi, trăgind cu coada ochiului — ei, doar n-o să i se aştearnă în faţă, chiar de la început, cărarea însorită, — totuşi, rîsul Lionginei, ce nu izbutise încă să-i alunge complet teama din suflet, era plin de presimţirea că totul se va aranja. Şi chiar dacă rîsul zgomotos îi sunase puţintel cam forţat, era sincer, se zbenguia laolaltă cu stropii bucuriei şi cei ai vinovăţiei mărturisite. Fără voie — vai, o să se supere teribil Aloyzas ! — ea regreta nespus aroganţa şi asprimea lui, care declanşaseră conflictul ! Rîzînd, se apleacă şi ridică servieta de jos, de pe asfalt — doar era atît de valoroasă servieta asta ! — apoi se precipită înspre maşini.

— Ascultaţi, noi n-am fost niciodată prin părţile astea. Nu cunoaştem nimic şi pe nimeni!

Glasul ei îşi luase zborul de undeva din adînc, unde atît de multe mai erau încă ferecate şi, brusc, se frînse înspăimîntînd-o pe ea însăşi : nu mai era în stare să născocească nimic, nu ştia ce să mai spună. Niciodată pînă atunci nu se adresase unei mulţimi atît de numeroase de bărbaţi trîndavi, care-o priveau ţintă examinînd-o. Şi niciodată în viaţă vocea nu-i răsunase atît de puternic într-o piaţă. Dacă n-ar fi fost acolo chipul lui Aloyzas, alb ca varul în pîcla arşiţei istovitoare, poate ar fi lăudat piaţa din jur, vegetaţia luxuriantă, stratul de flori arzînd ca focul, dar mai ales — tăria aerului parfumat, al cărui gust te gîdila în gît, ca şi cum, fără să bagi de seamă, ai fi înghiţit un bulgăr de bucurie. Ce-i drept, contrar aşteptărilor sale, nimeni nu se alătură rîsului ei, se auziră doar cîteva fraze rostite în limba guturală a celor de prin partea locului — poate că nu spuseseră nimic despre necazul lor — ci doar despre vreme sau recoltă, — şi totuşi, Liongina băgă de seamă că pînă şi cele mai întunecate chipuri,
invadate de păr aspru şi ţepos, încep a se lumina. De sub cozoroacele enorme nu-i mai împungeau pe cei doi străini acele dispreţului, nimeni nu mai avea chef să-i înjosească nici pe ea, nici pe soţul ei. Şi, în afară de asta, ea începu -să înţeleagă şi altceva : că cele întîmplate nu s-au datorat cuvintelor rostite, din care nu se ştie cît pricepuseră ei, ci unei schimbări dinlăuntrul său — în vreme ce

îşi bîiguia vorbele, de acolo, din adînc, reînviase şi se eliberase, luîn- du-şi zborul, ceva trainic.

Atît cei vîrstnici cît şi tinerii, uitînd complet de Aloyzas, începură s-o fixeze cu vădită plăcere — silueta zveltă, bine făcută, sînii mici şi tari, strînşi în bluza albă, picioarele frumoase, parcă sculptate, încălţate cu sandale roşii, cehoslovace. Fără să ştie de ce, sesiză că şi ea •era mult mai conştientă de existenţa acestor părţi ale trupului decît de faţa sa, pe care soarele arzător reuşise să i-o prindă deja puţin. Faţa ei nu reflecta încă acel ceva nou, abia descoperit înlăuntrul său : priceperea de a sesiza aşa, ca din zbor, ceva important ; de undeva din ■adînc, din învălmăşeala de percepţii se născu, brusc, convingerea că exact ceea ce se petrece acum i s-a mai în- tîmplat, dacă nu ei, atunci altcuiva, foarte apropiat. Dar cui ? Lui înger, finlandeza aceea pribeagă cu păr deschis la culoare ? Sau poate visez ? E un vis, da, fireşte, vis e ! Şi dintr-o dată totul deveni altfel: Liongina văzu cum şepcile — un fel de clătite cu un bumb la mijloc, — se ridică de pe frunţi, cum chipurile mustăcioase şi celelalte, fără mustăţi, se luminează de albeaţa dinţilor, ce păreau a nu mai avea loc în gură ; unii surideau doar, alţii hoho teau din toată inima, nimeni nu se mai ascundea, nepăsător, la umbră, deşi, fără îndoială, nicăieri în altă parte nu se afla un loc mai plăcut decît acolo, în adîncul umbrei pline de prospeţime a salcîmilor.

Rîse în hohote şi Liongina, cînd, surprinsă ea însăşi de comportarea sa, îngădui să fie apucată de mîini, ca şi ■cum n-ar fi fost vorba de ea ci de altcineva, care, în orice caz, putea dispune singur, cum credea de cuviinţă, de propria sa persoană. îmbătată de atotputernicia sa, era gata să creadă că nu alege doar un simplu mijloc de transport, pentru a ajunge într-un îndepărtat sat de munte, ci ceva cu mult mai important, ceva ce ar fi putut deveni fatal atît pentru ea cît şi pentru Aloyzas.

Ajutat de şofer, Aloyzas încărca bagajele într-o „Po- bedă“, Liongina nu mai observă nici în care anume dintre* „Pobede“, nici cine urcă la volan — un tînăr sau un bă- trîn. După ce pînă adineaori îi urmărise pe toţi cei de faţă ca printr-un binoclu, apropiindu-i şi clarificîndu-le imaginea, iat-o acum scufundîndu-se într-o pîclă de nelinişti ce nu se mai risipeau din pricina unui jurămînt, acelaşi, repetat fără întrerupere: niciodată n-am să mai fac asa ceva, niciodată !... Dar, la urma urmei, ce făptuise atît de rău, de ruşinos ? Asta n-o mai ştia, simţea însă cum în pieptul ei continuă să clocotească bucuria, — ghemul acela pe care-l înghiţise mai înainte — şi cum mîna rigidă a lui Aloyzas îi smulge servieta. Nici mîinile soţului nu le vedea, simţea doar jignirea pricinuită de atingerea plină de asprime, ca şi cum s-ar fi răstit strigin- du-i că pe viitor, în locurile acelea străine, n-o să mai aibă niciodată încredere în ea.

Drumul şerpuia aidoma unei panglici mînuită cu dibăcie de un scamator. Zăngănind, „Pobeda" condusă de şoferul tînăr care-o mîna nebuneşte, ba se prăvălea în bezna de neguri, ba se cocoţa pe cîte-un povîrniş încins de soare pînă la incandescenţă şi bătut de vînturi, pentru a-şi lua apoi zborul pe cîte-o înălţime atît de ameţitoare, încît îţi ziceai că, fără îndoială, aici, în zilele ploioase, norii se lasă pînă sub roţile maşinii. Dar aceştia încă nu însemnau munţi, ci pămînt un pic burzuluit, o repetiţie generală înainte de spectacolul propriu-zis — aşa turna la braşoave tînărul de la volan, scuturîndu-şi uşor părul jilav de transpiraţie. Pentru douăzeci şi cinci de ruble se învoise să-i ducă la destinaţie şi să le arate toate frumuseţile acestui drum săltăreţ, cu cotituri date naibii. Ici- colo, făgaşul lui părea a se despărţi în două — alături se încolăcea matca unei albii, înfundată cu bolovani şi pietriş, după spusele şoferului, un pîrîu de munte secat, care toamna şi primăvara clocotea în spume şi urla cuprins de turbare. („Iar aici, dragii mei, s-au ciocnit, cap în cap, două autobuze. Catastrofa secolului !“, „Şi, dincolo, vedeţi placa de marmură şlefuită, oameni buni ? E un monument, l-au înălţat acolo nişte bătrîni venerabili, părinţii singurului lor fiu — alergător de curse !“ „Gata ! Ţineţi-vă bine, acuşi e un defileu !“). Şoferul le aruncă din zbor şi numele defileului, dar vorbea atît de repezit şi cu nişte sunete din limba lui atît de imposibil de repetat, încît, în urletul motorului şi în nemilosul huruit al caroseriei, nu puteau desluşi nici măcar o silabă. De altfel, parcă mai avea asta vreo importanţă acum, cînd lanţuri de coline — imense clăi, golaşe sau năpădite de iarbă — îşi aruncau una alteia „Pobeda“ şi cînd, aidoma panglicii din mîna scamatorului, se încolăceau nu numai dunga îngustă de asfalt, ci şi buclele verzi ale pădurii, şi pelerinele albastre ale lanţurilor de munţi din depărtare, şi lanurile de porumb sau de floarea soarelui, şi pantele păşunilor, acoperite cu turme de oi, ca şi absolut tot ce se apropia doar o clipă de ei, atît cît să li se limpezească puţin ochii, şi îndată se clătinau, tremurau, îşi luau zborul şi se prăvăleau nu se ştie unde. Scrîncioburi gigantice de piatră îi legănau fără întrerupere, încît puteai crede

— dacă ai fi avut răgazul să mai şi gîndeşti ! — că, în- cepînd cu cea dintîi zi a genezei, pămîntul acesta nu s-a domolit încă nici acum. Alături îl ai pe Aloyzas, stofa cam aspră a hainei lui, fosăitul lui domol, dar tu simţi deodată că te sufocă aerul, care parcă prinde a se bălăbăni înăuntrul tău dintr-o parte în alta, azvîrlind afară de-a- colo toate cunoştinţele precise ce le aveai despre felul cum trebuie să şezi într-o maşină, să te comporţi, să priveşti în dreapta şi în stînga ta... Şi pe Aloyzas îl asaltau multe, foarte multe impresii — nu-i aminteşte de purtarea ei din piaţă, deşi e cert că n-o va uita, nu-i aşa ? Dar nici la asta n-ai timp să te gîndeşti !

Dănţuitul munţilor şi al văilor nu se mai termina, „Pobeda” ba luneca în jos ca un capăt de funie scăpat din mină, ba se cocoţa foarte sus pe serpentinele drumului, roţile o purtau în goană mai sus, tot mai sus, acolo unde nu erau decît pietre cenuşii şi fire uscate de iarbă nu prea arătoasă. înghesuită într-o adîncitură a banchetei, cu o mînă scoasă afară prin gemuleţul deschis şi înfigîn-du-şi degetele celeilalte în rezemătoare, însă cu atîta în- dîrjire că i se albiseră unghiile, Liongina stătea gata-gata să ţipe cu o voce care şi ei i s-ar fi părut respingătoare („Să oprească !“, „Aloyzas, somează-1 să oprească !“). însă drăcuşorul îndărătnic, poate chiar acelaşi care, în timpul dactilografierii, împănase textul lui cu greşeli stupide, sau, poate, un altul, cel care-o îmbrîncise acolo, în piaţă, silind-o să-i înduplece pe şoferi, acum îi astupă gura cu la-bele lui lipicioase. Şi chiar dacă nu-i vedea chipul, îşi desluşea propriul chicotit conspirativ unindu-se cu pălăvrăgeala şoferului ; şi ce grozav e să simţi furnicături în spate, acolo, la mijloc, pe micul jgheab ud de transpiraţie, să aştepţi un salt şi mai mare, un salt peste o prăpastie pe care n-o vezi, însă o percepi cu precizie, aşa cum percepi sticla dintr-un geam. Oare nu tot aşa ca acum, cu strîngere de inimă şi speranţă, ascultase povestea aceea îngrozitoare a lui înger despre dragostea ei ? Nu, nu, atunci era doar înspăimintată. Pe cînd acum, e cu putinţă... chiar nu-i mai este teamă deloc ?

.: — Gata ! Am isprăvit goana prin defileu ! răcni şoferul, întorcîndu-şi spre pasageri faţa prelungă. Doar trebuie să mai fie şi cîte cineva gata să ţipe de bucurie cît îlvţine gura —• cînd nu e nici ceaţă şi nici polei, care să transforme defileul în cetate inexpugnabilă ! De acum o să zburăm ca pe aripi ! în regulă ?

—Ştii, tinere, poate că, n-ar trebui ? făcu bănuitor Aloyzas trăgînd cu coada ochiului : pe volan săltau, pline de i neastîmpăr, nişte mîini cu vinele umflate, şi, brusc, vocea lui îşi pierdu siguranţa. După părerea mea... în ceea ce mă priveşte pe mine personal...

— Ce, merg prea încet ? Da ? Să accelerez ? — şi in- terpretînd în felul său dorinţa exprimată, şoferul îşi rinji dinţii mici şi ascuţiţi; mustăcioara semeaţă îi era udă, grumazul — lac de sudoare şi aceasta. Nu-mi permite tehnica, scumpii mei... Veniţi la anul — şi-o să vă duc iute ca vîntul, cu o „Volgă“ nou-nouţă !

— în regulă, lasă că e bine şi aşa ! rosti Aloyzas presimţind lipsa de siguranţă a unui astfel de zbor ţi imagi- nîndu-şi cu uşurinţă cum brusc, în plin merj, dintr-un salt, se vor desprinde de făgaşul drumului, vor rămîne agăţaţi în stare de imponderabilitate şi-apoi se vor năpusti în jos cu maşină cu tot, ca un pietroi şi se vor sfă- rîiiia în bucăţi. Nu. nu se vor sfărîma, se vor risipi ca nişte scîntei. La fel ca pocnitorile de la pomul de iarnă. Dm pricina interminabilelor talazuri de piatră devenise plictisit şi melancolic, i-ar fi plăcut să tragă în piept cîteva fumuri de tutun, însă pipa nu asculta de degetele dezvă- ţate de obişnuita lor dexteritate, muştiucul îl lovea, ciocănind, peste dinţi. Nu reuşi deloc să-şi vină în fire şi cu atît mai mult s-o susţină pe Liongina, care mereu aluneca, nu se ştie pe unde, aşa că era nevoit să aştepte clipa cînd pămintul nu va mai fi un gigantic scrînciob, ci va redeveni din nou pămint. — Auzi, prietene, zise, atingînd umărul şoferului, dar frînele, îţi sînt în regulă ?

— Frînele ? Frînele mele-s ca viorile-n orchestră ! Poftim, dacă nu credeţi...

Drumul se învolbură, se stîrni, un nor de praf. Scrlş- nind strident, dezgustător, şi răspindind un miros de cauciuc ars, „Pobeda" se ridică pe roţile din spate la fel ca o iapă ce cabrează. Fierul bubui surd, motorul se-necă şi amuţi, capota mai fumega încă, de parc-ar fi un bot de taur întărîtat. Puţin lipsi să nu dea buzna în bariera micuţă, scundă, ce alerga de-a lungul drumului, sau, mai precis, — in ferăstruica aceea albastră — o rîpă săpată de ape, rotundă ca un iluminator, prin care privea cerul. Dintr-o lovitură cu piciorul, gaura aceasta s-ar fi putut lărgi fără nici o osteneală — n-ar fi fost nevoie nici măcar de bara metalică a „Pobedei“.

Cu pieptul lipit de volan, şoferul îşi încleştă palmele pe timple. Liongina coborî cea dinţii. Aerul de munte o izbi în faţă ca o lovitură de pumn, insă capul şi trupul ii erau complet goale, — doar zgomotul strident al pneurilor, scrîşnetul lor pe pietre continua să-i mai răsune în urechi. Şubredă, proaspăt văruită — mica barieră, iar dincolo de ea cerul, pe care-1 puteai lovi cu piciorul... Fă- cînd un efort, Liongina îşi desprinse ochii de pe sandaua ei roşie, ninsă cu o pulbere albicioasă. Peretele de piatră se prăbuşea în jos, fără zgomot... De-a lungul lui se zvîr- coleau crăpături înspăimîntătoare, pietrele ieşite în afară aveau pete de licheni... Un metru mai jos de nivelul drumului, ţeapănă, dreaptă — o tufă plină de ghimpi. Un mă- cieş ?... Cum o fi izbutit să se agaţe de stratul infim de pă- mînt, adunat în cuta aceea de piatră, cum o fi prins rădăcină ? Florile i se cam scuturaseră, doar citeva, întîrziate* îşi mai scoteau la iveală smalţul. In schimb, printre frunze scînteiau... briliante. Doamne-dumnezeule, ce-s astea ? Cio- buri, ce, nu-i cît se poate de clar că-s cioburi ? Stropi de sticlă scînteiau în desişul de ciulini. Cioburile străluceau răspîndind raze diamantine — şi îţi venea să le atingi cu mîinile. Nu, n-o să poţi ajunge acolo ! Doar dacă te-ai propti zdravăn cu picioarele în

marginile ripei săpată de ape, şi-apoi te-ai apleca mult, cu tot trupul.

Numai la gindul că ar sta cu capul atîrnat deasupra prăpastiei, Liongina începu să se clatine pe picioare. Odată cu ea porni a se legăna pe cer şi discul soarelui, care, in

loc de căldură, răspîndea un frig de gheaţă. Liongina se lâsă pe spate şi îşi înălţă ochii în sus pentru ca soarele să fie din nou agăţat la locul lui. Şi să-i încălzească iarăşi trupul amorţit şi vlăguit.

Sprijinind spatele Lionginei cu palmele sale, Aloyzas *o* împinse uşurel înapoi, spre maşină, ca pe-o meduză moale, tremurătoare.

Nu apucase să se aşeze bine praful, că din nou scrîş- niră nişte frîne. De astă dată nu ale „Pobedei“ — ci ale unei „Volgi“ verzi, de culoarea ierbii crude de primăvară. Din ea săriră doi bărbaţi cu cămăşi albe şi cravate viu colorate. Unul dintre noii veniţi era mai vîrstnic — celălalt mai tînăr, unul — şofer, celălalt — pasager ; mai mult ca sigur însă că erau prieteni, pentru că, fără să se jeneze, întrerupîndu-se unul pe celălalt, îşi oferiră cu căldură serviciile.

— Dar nu s-a întîmplat nimic. Absolut nimic, le mulţumi cu răceală Aloyzas. Se simţea penibil, în fond el însuşi, nu altcineva, provocase frînarea periculoasă de adineauri, aşa încît atenţia străinilor îi era dezagreabilă.

Prăbuşită pe banchetă, ca şi cum i s-ar fi înmuiat coloana vertebrală, Liongina tăcea. Tăcea şi şoferul, pe care ei'a imposibil să-l desprinzi de volan.

— N-avem nevoie de nimic. Absolut de nimic ! Cu mult calm, Aloyzas încercă să se descotorosească de ajutoarele nepoftite.

— E bine tot ce se termină cu bine, rosti cel mai tînăr, gata-gata să-i dea dreptate. Oricum, meritaţi felicitări !

— Intr-adevăr, vă felicit, aţi scăpat cu bine ! Dispozitivele speciale de fixare a volanului nu s-au desprins ? nu-l slăbea deloc cel mai vîrstnic, ca şi cum el în persoană reuşise, printr-o minune, să ocolească prăpastia. Din cînd în cînd faţa lui expresivă se înfiora de un tremur, riduri mărunte se desfăceau uşor şi reveneau la locul lor, ca pliurile unei ţesături în bătaia vîntului. Dar cauciucurile sînt întregi ? Poftim, asta-nseamnă frîne nesincronizate l Păi, cu frînele astea circuli, djighitule ai ? şi cu mîna băgată prin geamul deschis, începu să-l zgîlţîie pe şofer.

— Am avut impresia că peste o clipă o să vă prăbuşiţi cu zgomot în jos. Îngrozitor, şase sute cincizeci de me*

[1] Djighit — călăreţ iscusit şl neînfricat. Iniţial se numeau astfel cei din munţii Caucazului.

tri. Asta e înălţimea oficială de aici, localnicii susţin însă că sînt peste o mie. Fundul e sub nivelul mării. Nimic de zis, un salto-mortale de toată frumuseţea ! Acum un an am avut prilejul să asist la un caz asemănător, pot să vă spun că, încă şi-acum... — cel mai tînăr era vădit cuprins de înfiorare, şi totodată de încîntare, în faţa tabloului pe care amintirea i-1 reînviase. In ochii săi ageri, scînteietori, licări spaima încercată atunci.

— Dar, vă repet. Nu ni s-a întîmplat nimic ! Aloyzas n-avea intenţia să se lanseze în discuţii interminabile.

— Vă rog, nu vă supăraţi că vă spun. Pericol de moarte, posibil, să nu fi fost, în adevăr, dar cînd vezi totul de la distanţă... — Tînărul

se întrerupse — în interiorul întunecos al „Pobedei" văzu o fată sau o femeie foarte tînără. Rămase uluit observîndu-i gura, mai exact, buzele —= aidoma unor mici petece de cîrpă cenuşie. Pînă şi morţii au buze mai frumoase. Chipul lui uscăţiv se învăpăie de uimire. Micul triunghi al mustăţilor, aproape invizibil sub nasul expresiv şi energic, începu să-i pulseze. Ii părea, rău de fata sau femeia asta, deşi, deocamdată, mai trăia cu intensitate bucuria că plictiseala drumului fusese risipită de un eveniment, iar el şi prietenul său au fost pe punctul de a juca rolul unor salvatori. — Iertaţi-mă, nu vă simţiţi bine ? Pot să vă ofer o gură de coniac. Nu ? Atunci, poate „borjomi“ [1] — avem în portbagaj. Guram, fii bun, se. adresă el vîrstnicului, deschide portbagajul. Doamnei sau domnişoarei acesteia, — vă rog să mă scuzaţi, nu ştiu cum să mă adresez, — îi este sete.

--- NU, nU ! . : i:

; Acum o nouă primejdie îi ameninţa. Diferită de csa care planase asupra lor în urmă cu un minut, însă, «oricum, primejdie şi asta. Micile petice de cîrpă cenuşie alunecară de pe buzele ei, care, perfide, străluceau acurn, ca rubinul, de parcă femeia lipise acolo un zîmbet provocator. Liongina repetă instinctiv lecţia însuşită nu demult, în piaţă, cînd, fără nici un efort deosebit din partea ei» toţi cei din jur i se supuseseră. Intr-adevăr, chipul cu nas acvilin şi ochi strălucitori părea gata să rămînă pentru totdeauna nemişcat, unde se afla : în gemuleţul „Pobedei“. Dacă ea avea să-i permită...

— Fiţi atent, feriţi capul.

— Cine ? Eu ? şi în aceeaşi clipă se lovi cu capul de marginea capotei aşa cum prevăzuse ea. Va să zică, refuzaţi „borjomi" ? Păcat. Este o bă-utură minunată, sîngele mu-unţilor. Nu-i aşa, Guram ? — Vorbele lui, rostite curgător, cu duioşie, se împiedicară brusc, deveniră nesigure, poticnindu-se în ironia tinerei femei.

Ehei, acum n-o să te mai poţi descotorosi de el prea uşor, gîndi Liongina înfiorată, şi de emoţia pe care o încercase, dar şi de un soi de satisfacţie răzbunătoare — de parcă izbutise să aibă cîştig de cauză într-o discuţie cu cineva ! Ia te uită, ce mai mîndreţe de bărbat încrezut, cel dintîi flăcău din sat. Descoperirea aceasta, care n-avea legătură cu elocinţa pompoasă, caracteristică celor din sud, a necunoscutului şi nici cu înfăţişarea lui de fante, acţionă asupra Lionginei într-un mod ciudat. Munţii începură din nou să se clatine în faţa ochilor ei. „Pobeda“ se smuci nebuneşte din loc... O pietricică, ţîşnind de sub pneu, se îm- plîntă.în cer... Liongina se ghemui şi îşi pironi ochii somnoroşi în deşertul albastru. Virînd fără zgomot, de astă dată mai încet, „Pobeda" se dădu îndărăt lunecînd din faţa beznei.

— Faceţi cunoştinţă. Soţia mea. Noi...

Venise cu întîrziere ajutorul lui. Aloyzas sesiză el însuşi că n-a înlăturat la timp dezastruosul eveniment. Se întîmplase ceva, ceva ce n-ar fi trebuit să se întîmple. Dar ce anume ? Asta n-a înţeles nici Liongina. Iată „Pobeda" lor — încinsă, mirosind urît din pricina vaporilor de benzină şi avînd mocheta îmbîcsită de praf. Iar alături

— intrată chiar pe pietrişul din marginea drumului, „Volga" nou-nouţă. Mistuindu-se în hăul prăpastiei, pietricica aruncată adineauri ţiuia subţirel, ca un ţînţar ce se îndepărtă. Ducea cu sine un mic fragment alterat al fiinţei ei. Și-atunci, de ce o întrista despărţirea asta, de ce i se strîngea.inima de durere ?

— în cazul acesta, îmi cer prea supus iert-aare ! De o mie de ori ! Iar a o mie una oară, pentru faptul de a nu ne fi prezentat, ca cei din urmă dintre prost crescuţi ! Şi tînărul, — de altfel, nu chiar atît de tînăr, avînd pe puţin douăzeci şi cinci de ani — fantele acesta încîntat de pro- pria-i persoană, întredeschise portiera. — Prietenul meu — Guram Mgheladze, ilustru regizor la teatrul de păpuşi! Iar supusul dumneavoastră servitor — Rafael Huţuev-Nam- regi! De ce port un dublu nume de familie ? Unul este pentru actul de identitate, celălalt — pentru afişe. Căci eu, vedeţi dumneavoastră, cumnecum, sînt artist.

—- Nu-1 credeţi pe modestul acesta — e o stea de primă mărime ! il întrerupse cel vîrstnic, adică Guram Mgheladze. Dacă nu astăzi, mîine — în mod sigur ! Regizorii de filme se bat disputîndu-şi-1. Să luăm, de pildă, fie şi numai profilul lui acvilin, cît de valoros e ! Ce mai. de neînlocuit — în rolurile de îndrăgostit romantic ! Nici n-ar avea nevoie să joace vreun rol — pentru că e îndrăgostit de toate : de munţi, de copaci, de soare ! De altfel, ar fi şi imposibil să nu iubeşti munţii de aici! Şi Mgheladze îşi desfăcu larg braţele — gata parcă să îmbrăţişeze la pieptul său necuprinsul haos de piatră, răbufnit din adîncuri şi încremenit acolo de cînd lumea.

— Eh, o dată. O singură dată m-au ademenit cei de la cinematografie şi, de atunci, nemernicul ăsta îmi face mereu zile fripte ! zise Rafael, prefăcîndu-se supărat, dar rîzînd totodată. Nu se mai bîlbîi cînd i se adresă prietenului, însă mocasinul lui cafeniu desenă cu nervozitate ceva pe pietriş.

— Arc şi săgeată. Poftim, e gata să-i facă de petrecanie unui biet păpuşar ! explică cu indiferenţă Mgheladze desenul schiţat.

—■ Ascultă, păpuşar nenorocit ! Să ştii că n-am să-ţi suport ironiile ! strecură printre dinţi Rafael pălind. Liongina îi spuse în gînd doar prenumele, nu i se adresă după răsunătorul său nume de familie.

— Acuşi mă provoacă la duel. In regulă, în regulă, gata, am tăcut. Are şi tînărul nostru muntean un temperament, de mai mare dragul ! Obrajii rotunzi ai celui vîrstnic, strălucitori de roşii ce erau, tremurau cutremuraţi de un rîs plin de duioşie.

—• Da, da, bătrine, nu uita că sînt muntean. Şi nu un muntean oarecare, ci unul de pe cel mai important lanţ de munţi! Mînia lui Rafael se risipi fără urmă, — oare jucase doar rolul unui om mînios ? Acum, din nou politicos, li se adresă străinilor : — Cei doi muşchetari, Guram şi Rafael, sînt la dispoziţia dumneavoastră !

Vădit fără chef, cu toate că îşi păstrase prestanţa, Aloyzas se înclină :

— Aloyzas Hubertavicius, profesor la Institutul de cultură din Vilnius. Dumneaei este soţia mea, Liongina... —
Habar n-avea cum ar fi trebuit s-o prezinte in alt fel, fără a-şi submina propria autoritate în faţa acestor somităţi locale. O clipă ii trecu chiar prin minte că în afara faptului că este soţia lui şi e dactilografă, nu ştie nimic, absolut nimic despre ea, deşi pînă în acel moment socotise că ştie totul.

— Frumos nume — Lon-gina ! Rafael nu izbuti să pronunţe un „1“ înmuiat, deşi îşi dăduse osteneala s-o facă. Lon-gina ! accentuă el prima silabă, retezînd astfel tot ceea ce nu era obligatoriu să facă parte din numele ei.

— Și ce înseamnă numele soţiei dumneavoastră ? se informă Mgheladze, politicos.

— Nimic. Un nume ca oricare altul. Varianta feminină a lituanianului — Lionginas, mormăi Aloyzas ; fără să vrea, o plasase pe Liongina în centrul atenţiei. Și-acum, cred că e timpul s-o luăm din loc, nu-i aşa ? Hei, prietene ! zise, atingînd spatele şoferului, care continua să stea nemişcat, parcă înlemnise acolo.

— Guram, vai de mine, Guram, noi facem aici pe cavalerii plini de nobleţe, iar musafirii mor de foame şi de sete. Ascultaţi ! La cinci kilometri de aici e un izvor şi un mic duhan [1] — o bodegă micuţă ! Și Rafael îşi pocni voios degetele, imaginîndu-şi masa cu bucate gata servite. Aşadar, stimaţii noştri, urmaţi-ne. Dă-i drumul, Guram !

— Imediat comand şaşlîkul — prin telepatie ! Şi, fă- cînd o mină poznaşă, Guram izbucni în hohote de rîs. Din păcate însă, văd că şoferul scumpilor noştri musafiri s-a prefăcut în stîlp de sare. N-ar fi cazul să-l aducem în simţiri ? Pumnul tău e mai solid, Rafael, nu ?

Fu rie-ajuns ca tînărul muntean să arunce o privire seîm^ietoare şi să tuşească semnificativ, pentru ca şoferul ,.Pobedei“ să învie din morţi. începu să ofteze, să geamă, să-şi frîngă manile. Era dispus să sărute pînă şi pietrele de sub sandaua Lionginei. Se văicări jalnic o vreme, apoi începu deodată să rîdă strident, nervos.

— Copită de măgar, cap sec ce eşti! Ce crezi că transporţi ? Coceni de porumb sau oamenii vii ? — In jurul creştetului strălucitor şi chel, flutura coama căruntă a lui Guram, iar vorbele lui biciuiau nemiloase. îl certă îndelung pe şofer, amestecînd laolaltă cuvintele ruseşti cu cele gruzine şi ascultîndu-şi îneîntat, ca la teatru, propria-i
voce. Văzduhul vuia, atît de puternic răspundea ecoul. Ameninţările

1 Denumire foarte veche folosită în Caucaz pentru o circiu- mioară sau un mic restaurant cu vînzare de vinuri.

păpuşarului se rostogoleau pînă în vîlceaua ce se zărea albăstrind undeva în adîncul de jos.

— Porneşte, porneşte imediat ! Şi mergi aşa cum ne-arn înţeles ! îl grăbi Aloyzas pe şofer.

— La revedere, pe curînd. Cam bănuiesc eu unde o să opriţi ! Închizînd cu zgomot portiera în urma lui Aloyzas, Rafael îi aruncă Lionginei, prin geam, o privire veselă şi lacomă.

li răspunse şi ea printr-o privire. însă nu una ameţitoare, care s-o ardă şi pe ea însăşi, ci una cuminte, prietenoasă, care-1 implora să uite totul. Văzută de aproape, faţa Iui Rafael nu-ţi dădea impresia că e masca unui erou de film —- fără urmă de rid, netedă, chituită cu fard — nu : era zgrunţuroasă, ca o sculptură neşlefuită pînă la capăt. Pe obrazul stîng, ca o mică potcoavă — o cicatrice. 6 fi un semn din naştere ? Urmă de cuţit ? La ceartă se aprinde uşor — oare se şi încaieră ? Faţa aceasta' îi plăcu mai mult decît profilul acvilin, pe seama căruia glumea Guram, dar acum nici ea nu mai era cea care, cu un minut în urmă, jucase rolul eroinei ce nu are nimic de pierdut, încercă să-şi alunge ameţeala, care încă stăruia, şi pentru a simţi mai bine prezenţa lui Aloyzas, Liongina se lipi de umărul lui puternic, uşor încordat. Dar inima nu-i fu năpădită nici de fierbinte afecţiune, nici de căinţă. Surprizele acestui drum de munte îi învălmăşiseră toate simţămintele. Trebuia să facă un efort şi să redevină, fie şi numai pentru scurtă vreme, din nou tandră, ascultătoare. Bat oare la o uşă închisă ? Oare eu, cea dinainte, nu mai exist ? De un lucru însă era convinsă : n-avea nici un chef ca aceşti neprevăzuţi tovarăşi de drum să se mai ivească vreodată în calea ei. In calea noastră, rectifică ea imediat în gînd. Hotărîrea de a evita noi întîlniri nu era dictată de sentimente — ci de o precauţie pur feminină. De-a lungul drumului, treptat, acumulase o oarecare experienţă. Cîndva o să devină şi ea înţeleaptă, la fel ca alte femei, poate chiar şi mai înţeleaptă ca altele, dar, deocamdată, n-avea cum să-şi dea seama de asta. Cînd „Volga" cea verde se făcu nevăzută după un munte uriaş cu povârnişul ştirbit — de acolo scoteau piatră de construcţii, pe care o încărcau apoi în vagonete — în faţa ochilor Lionginei apăru mica potcoavă de pe obrazul palid al lui Rafael.

La coborîş, drumul, torturat pînă atunci de viraje neaşteptate, deveni mai drept. Ciocăneau încă, din cînd în cînd, lovind fundul maşinii, pietricele rostogolite pînă pe asfalt de pe povîrnişurile abrupte, însă munţii cei moho- rîţi se dădeau la o parte şi, treptat, se înfăţişa vederii o vale largă, smălţuită cu iarbă de un verde delicat. Părea că undeva, în faţa lor gonea un tainic binefăcător, care descîlcea cotiturile drumului şi astupa cu pietriş hîrtoa- pele. Totul se schimbase aşa cum se schimbă decorurile la teatru : în locul pantelor abrupte şi a defileurilor, începură a se perinda agreabile coline, copaci deveniţi cenuşii, care mureau de sete, şi tomate, un imens cîmp ce părea împodobit cu ghirlande de becuri roşii. Tomatele se desfăşurau în şiruri lungi, la fel cu cele de cartofi în Lituania. Aloyzas se arătă plin de interes pentru agricultura de prin partea locului şi începu să

vorbească cu şoferul, care însă nu scotea un cuvînt, parcă se afla pe banca acuzaţilor. îi secase cu desăvîrşire izvorul elocinţei. Acum, după ce totul se terminase cu bine, fără să fi fost nevoie să se dezvinovăţească măcar, începuse să-l mustre conştiinţa.

— Nu-1 mai scoate din sărite pe bietul om ! izbucni Liongina, speriată ea însăşi de tonul poruncitor al vocii sale.

Aloyzas îşi aminti că auzise ceva în legătură cu răul de munte, ceva asemănător răului de mare. Oare suferea şi ea de răul acela din pricina înălţimii, a trepidaţiilor şi *u* zgomotului ?

Munţii rămîneau tot mai în urmă, se ascundeau tot mai des după dîmburi izolate sau grămezi de piatră, însă Liongina simţea organic prezenţa lor, mai precis — necesitatea lor... Căci, cine oare susţinea, ridicînd în înalturi, pînza albastră a cerului, dacă nu ei ? Deodată îi trecu prin minte că, poate, nu numai acea mică potcoavă de pe obraz, dar şi omul care-i răsărise în drum aidoma unui spiriduş ieşit dintr-o cutie fermecată, Rafael — tot o plăsmuire a munţilor fusese. Şi totuşi, grozav şi-ar fi dorit Liongina ca munţii s-o înconjoare din nou, să se ridice la orizont în toată maiestuoasa lor înfăţişare, făcînd ca realul să pară născocire, iar născocirea real. Iată, a fost de ajuns să gîndească doar asta, pentru ca imediat, undeva de- parte-departe, în direcţia în care ducea drumul, să apară, pe neaşteptate, un nouraş alb. Deşi goneau intr-acolo, nou- raşul răminea pe loc. Drumul începu iar să cotcască întruna, să se tîrască în sus, în schimb nouraşul n-avea de gînd să-şi schimbe poziţia. Stătea atîrnat, încremenit acolo pe bolta albastră. Cînd se uita mai atent, Liongina observă că norişorul se sprijină pe ceva. Aidoma unei păsări cu penaj alb şi aripi întinse — se lăsase pe ceva albastru, ceva ce nu era nici depărtare, nici aer condensat. Pasăre dacă era, ar fi zburat demult. Nu ! Tot munţi sînt, doar că-s încă şi mai înalţi, încă şi mai maiestuoşi ! Şi Lionginei începură iarăşi să-i ţiuie urechile, ca acolo, lîngă rîpa rotundă, săpată de ape, în mica barieră de ciment de deasupra prăpastiei.

Să fie acesta izvorul promis ? Vîna micuţă de apă nu susura, nimeni nu lua apă de acolo, însă camioane şi maşini mici înconjurau pe cîteva rînduri o construcţie scundă, zidită din piatră şi stropită neglijent cu vopsea albă. Prin geamurile larg deschise, ce încercau să reţină ultimele raze ale soarelui de seară, se prefira miros de came friptă, ceapă şi oţet. Mirosea a slănină prăjită pe jar, a vin care, turnat din belşug, încinge sîngele, pe scurt — a fel de fel de năvalnice desfătări ale vieţii. La fereastra din capăt, un bărbat, depărtîndu-se de cărbunii încinşi, se aplecase înafară, aproape pînă la jumătate, ca să se răcorească. Mînecile suflecate ale halatului alb, descheiat, părul abundent de pe piept, buzele ce căutau cu lăcomie răcoarea... Faţa de un roşu cărămiziu a bucătarului strălucea, de parcă atunci o scosese dintr-un cazan cu apă clocotită. Spu- nînd ceva cu o voce răguşită, guturală — nu se ştie cui, nu se ştie ce anume ! — el dispăru înăuntru, unde, de-a lungul pereţilor se tîrau reflexele focului şi se auzeau glasuri de

bărbaţi răcnind cît îi ţinea gura.

— Şaşlîk, rosti şoferul înghiţind în sec. Fac ăştia un şaşlik, de-o să vă lingeţi degetele, nu alta.

— Dă-i drumul, dă-i drumul ! îi aruncă Aloyzas şoferului, cînd acesta încetinise, şi se încordă de parcă era călare şi strîngea pîntecul umflat al calului. Înainte, am spus ! M-am săturat de-atîtea aventuri !

Ultimele cuvinte le strigase în lituaniană, surprinzînd privirea pe care i-o aruncase Liongina. Sub un alun, înconjurată de o droaie de copii, îşi scînteia verdele deschis o „Volga". Aloyzas nu-i adresase şoferului ordinul său, ci Lionginei, luîndu-şi astfel revanşa pentru comportarea ei

nestăpînită de acolo, de lîngă prăpastie. Ii strînse umărul într-o încleştare pe care **n-o** slăbi decît după ce duhanul dispăru după nişte copaci. Prin atitudinea sa energică, subliniată de o privire severă, Aloyzas nu-i pretindea numai supunere, el vroia ca Liongina să plece de aici ca soţie a lui, şi nu pur şi simplu să accepte ca el **s-o** tîrască după sine ca pe o oaie cu funia la gît. **In** ceea ce o privea, ea, dimpotrivă, ar fi vrut să rămînă făptură necuvîntătoare. Porunceşte-mi, Aloyzas ! Procedează cum crezi tu de cuviinţă. N-am să-ţi mai ies din cuvînt niciodată. De azi înainte nu mai vreau nimic. Sînt şi aşa sătulă pînă la refuz de pămintul acesta care se clatină, de culorile şi mirosurile lui violente. Şi ea se lipi în tăcere de soţul său. Avea impresia că nu fugise de circiuma aceea, ci de **un** nor negru, spintecat de tunete şi fulgere, — deşi de jur împrejur era cald şi linişte.

O senzaţie de neobişnuită linişte o cuprinse şi pe ea cînd şoferul opri pentru a controla cauciucurile. Chiar lîngă drum răsuna, destul de guraliv, un clipocit. Se vede că acesta era izvorul, sau mai precis o mică vînă desprinsă din el, ce curgea pe aici. O scinteiere jilavă, hoinară licărea prin frunziş, iarbă şi vreascuri, — de fapt ceea ce vedea nu erau cîtuşi de puţin vreascuri, ci strujeni de porumb uscaţi ; pîrîiaşul clipocea pe mai multe glasuri, după cum erau şi obstacolele ce trebuiau învinse : vreun mic prag de piatră, vreo sticlă goală, sau vreun cauciuc uzat de automobil. Iată, nenumărate şuviţe înspumate pipăiau un bloc de granit, cu o frunte lătăreaţă, şi adine împlintat in pămînt — n-aveai nici cum să-l clinteşti din loc şi nici cum să sari peste el ! — şi-atunci, murmurînd cu duioşie. pîrîiaşul îşi repezea cotul mai încolo, şi piatra aceea marc ia-o de unde nu-i, în schimb, vîna mică şi subţire de apă, cioindu-şi un jgheab mititel pe alături, alerga încă şi mai veselă, înainte, intr-acolo unde era multă lărgime şi libertate, unde puteai face larmă cît pofteşti sau, unde, dimpotrivă, desfăşurîndu-te pe întinderea unui fluviu întreg, puteai să taci îndelung.

Cînd Liongina începu să-i vorbcască lui Aloyzas despre asta, ei surîse.

— Fluviu ? Grozav fluviu, nimic de zis ! Se termină acolo unde din pirîiaş se preface în baltă, — uite-o, balta de colo, de lîngă ferma de vaci. Vezi cum stau proţăpite doniţele în fluviul tău ?

In fluviul meu ? De ce al meu ? Şi de ce trebuie să te bucuri că un pîrîiaş gureş devine baltă rău mirositoare ? Dar lui nu-i răspunse la întrebare : se simţea şi aşa vinovată. Se întîmplase ceva ce n-ar fi trebuit să se întîmple
— deşi nimeni nu putea spune ce anume —, iar ea, nu numai că nu se împotrivise, dimpotrivă, contribuise chiar la declanşarea acelui ceva. Pe ea însă, care nu înţelegea nimic în mod desluşit, ci doar construia vagi ipoteze, o în- spăimînta nu atît culpa de acum, cît, mai cu seamă, cealaltă — care avea să se săvîrşească în viitor. Tocmai pentru cea de atunci se căia dinainte.

„Volga" verde îi ajunse din urmă şi dispăru în goană, pusă pe fugă de umbrele aruncate din belşug asupră-i de copaci, de coline, de casele cu acoperişuri joase, plane, cu uşi şi ferestre larg deschise. Brusc, Lionginei i se năzări: uite, unde trăiesc oamenii fericiţi, nu vezi nicăieri nici un fel de lacăte, doar puse la uscat pe funii mănunchiuri cu tot soiul de ierburi şi fructe, sau rufe de toate culorile. în verandele deschise pătrunde, dinspre plita micuţă, cît palma, ce fumegă în grădină, fumul gras, cu mirosuri vestind cina; două vecine, fără a coborî nici una din micul ei cerdac şi fără a conteni să piseze nu se ştie ce, fiecare în cîte-o piuliţă, stau de vorbă, clinchetul clopoţeilor de prin tufişurile dese ar putea deveni, dintr-o clipă în- tr-alta, behăit, muget, sau fîşîitul şuviţelor de lapte — totul este la vedere, descoperit în faţa cerului şi a pămîntului, în faţa celor ce trec pe drum, pe jos sau în vreun vehicoL Dacă maşina şi-ar fi redus din viteză — adevărat, acum şoferul nu mai gonea cu aceeaşi semeţie ! — Liongina ar fi putut observa nu numai fericirea netulburată sau oboseala de pe feţele localnicilor, dar şi cîte ceva în plus : nepăsare, amărăciune din pricina vreunei speranţe neîmplinite, ba chiar şi invidie faţă de ei, cei ce goneau cu maşina, ducînd totodată cu sine, pe geamurile „Pobedei[1], ultimele pete de lumină ale zilei. Dar cine ar fi fost în stare să desluşească înţelesul vorbei străine, aruncată în urma ta, cînd abia de poţi prinde din zbor nişte sunete cu care nu eşti deprins ? Ce te faci dacă e un reproş şi nu un salut de bun venit ? E mai bine, deci. că şoferul nu încetineşte, Liongina nu vrea să se atingă de viaţa altora, care are-ntotdeauna şi altă faţă, în afara cdei vizibile. Dar gîndi : dacă, pe neaşteptate, toată frumuseţea asta, toată fericirea asta, or s-o năpădească într-o bună zi, la fel ca amintirile de la o înmormîntare fastuoasă ? E cu putinţă oare să se înmormînteze pe sine înainte chiar de a fi început să trăiască ? Enigma acestui sfîrşit inevitabil, ce plutea în aer, pe undeva prin apropiere, i-o şopti şi amurgul. Părea că o stîncă uriaşă, prăvălindu-se, acoperise valea pe de-a-ntregul, astfel că totul, pînă şi panglica albicioasă a drumului se dizolvă pentru o clipă, în funingine. Sau poate că nu era vorba de o stîncă, ci de un tăvălug gigantic. înmuiat în catran, care strivea fără zgomot tot ce-i ieşea în cale şi nimeni nu putea nici să-l oprească, nici să-i schimbe direcţia.

— Aşa e în Sud. In ţinuturile astea, draga mea, întunericul cade întotdeauna brusc. Aici totul e altfel. Nu e ca acasă. Aloyzas profită de întunecimea neaşteptată şi de deruta soţiei, pentru a o sili să se simtă şi mai legată de el.

Deodată Liongina desluşi, dar nu cu ochii — ochii ei demult nu mai vedeau nimic — ci cu întreaga-i fiinţă, ce tînjea mereu după lumină, o mică scînteie verde. O clipă, aceasta licări prin apropiere, apoi, ajungînd din urmă maşina, dintr-un salt, i-o luă înainte. Plutea pe undeva prin faţa lor, ba dispărînd, ba reapărînd din nou, de parcă, neobosită, le călăuzea drumul. Ca şi cum abia aşteptase să se ivească această primă luminiţă, începură să strălucească şi altele, să se

aprindă, cînd mai jos, cînd mai sus, agăţîndu-se de povîrnişuri şi pripoare, iar cele mai temerare se cocoţară tocmai pe bolta cerului — se risipiră de-a lungul acesteia pînă hăt-departe, şi de acolo, din înalt, tot clipind, lăsau să cadă jos, în bezna adîncă, mici boabe strălucitoare. Părea că stelele nu licăresc doar, ci zuruie totodată. Îndepărtînd zăbranicul sumbru de întuneric, se trezi la viaţă şi terra, care începu să discute cu cerul. Văzduhul se umplu de zgomote percutante, un fel de sunete ascuţite şi stridente, de triluri şi ţîrîituri, ce răsunau din toate părţile. Urechile vuiau, mulţimea sunetelor dese, sacadate, amestecate toate laolaltă, nu înceta nici pentru o clipă.

— Asta-i ţîrîit de cicade, Sînt la fel ca greieraşii noştri de cîmp, doar puţintel mai mari. Informaţia asta Aloyzas o scosese tot de prin cărţile lui.

Se prea poate să fie cicade, îşi zise Liongina, văzîn- du-se silită să-i facă această concesie, după ce, deprimată mai întîi din pricina beznei neaşteptate, fusese acum din nou readusă la viaţă datorită luminiţelor. Foarte posibil ca Aloyzas să aibă dreptate — n-au decît să ţîrîie pînă n-or mai putea greieraşii ăştia de prin partea locului ! — totuşi, chiar din prima clipă în care tăciunii stelelor străpunseseră întunericul şi, pe cerul fără hotar, începură să ardă in vîlvătăi aştrii, reluînd din nou acea veche, de cînd lumea cale, fără de sfîrşit, ce nu depinde de voinţa noastră, dar e indisolubil legată de noi, oamenii, Liongina nu înceta să se tot mustre îndurerată : de ce oare, bulgăraşule de gheaţă, altădată nu vroiai să priveşti cerul ? Sau dacă-l priveai, de ce nu vedeai nimic acolo ?

Şi ar fi continuat, de bună seamă, să se tot cicălească încă multă vreme, de n-ar fi salvat-o oboseala. Liongina aţipi şi avu un vis. Poate că nici nu fusese vis, ci pur şi simplu un fel de viziune, apărută la hotarul dinaintea somnului, aupă o zi agitată, cînd încă mai simţi, auzi şi înţelegi totul, dar nu ai puterea şi nici dorinţa să-ţi rînduieşti impresiile în micul sipet al memoriei, sau să clarifici fără întîrziere ce semnificaţie poate avea fiecare din ele. Nu era o halucinaţie, dar nici un vis nu putea fi, pentru că, ceva mai tîrziu, avea să-şi amintească pînă şi cum se că- ţărau din nou pe munte, care, de astă dată, nu era nici golaş, nici acoperit de păduri fremătătoare, ci amenajat pentru locuit, cum se tîrau pe ulicioara îngustă, şerpuitoare, înghesuită din amîndouă părţile de verande şi acareturi, iar copacii, nemaiavînd loc după gardurile de piatră ale curţilor, îşi întindeau crengile în ulicioară şi ciocăneau, cu mere şi prune, în capota maşinii. Ulicioara, acum nu mai era cea dintîi, ci o alta, în care abia de mai putea răzbi lumina din ferestrele adumbrite de reţeaua deasă de crengi, — căci pretutindeni se unduia o vegetaţie năvalnică. ce părea neagră in noapte — era bîntuită de sunete de radio, de mugete, behăituri şi mirosuri de mîncare ca şi de curiozitatea localnicilor — vroiau să ştie cine a venit atît de tîrziu, de ce goneşte şi duduie maşina şi încotro se îndreaptă ? La

fiecare pas cite cineva, dînd la o parte perdeaua întunecată de verdeaţă, răcnea nişte cuvinte neînţelese, într-o limbă străină, iar şoferul, respin- gînd parcă o minge ce-i fusese trimisă, răcnea, la rindul lui, ceva drept răspuns, și abia într-un tîrziu ţîşni în mijlocul drumului un flăcăiandru, farurile „Pobedei" î] plesniră puternic peste picioarele subţiri, de ţi se părea câ o să i le fringă, dar ţi-ai găsit — sprinten, mlădios ca o nuieluşă, ţopăind, el alerga in faţa maşinii, în timp ce aceasta se tîra în urma lui, tot mai sus şi mai sus, pînă cînd se opri, proptindu-se într-un perete sau într-o poartă. Băiat şi şofer se făcură nevăzuţi de parcă-i înghiţise pă- mîntul. Ceasul de la bordul maşinii ticăia şi tot ticăia neobosit, ea şi Aloyzas, fără a coborî, aşteptau de o veşnicie la poartă, în spatele căreia — acum se putea vedea bine — se înălţau nişte construcţii mari şi copaci. De cealaltă parte a porţii se zbuciuma un dulău înverşunat, zornă- indu-şi lanţul şi lătrînd asurzitor — ca şi cum dirija un numeros cor de cîini de ţară gălăgioşi. Cînd, în sfîrşit, izbuti să se ridice deasupra gardului, apăru un cap mare, cît o minge de fotbal, un piept voinic şi nişte labe puter- nice. Mîna cuiva agita un felinar, luminînd, printre tufele crescute mari şi dese, cărăruia, — pe aceasta se rostogoliră înapoi pe ulicioară, şoferul şi băieţandrul, — iar o voce guturală, bătrînească, domolea cîinele, îndemnîndu-1 să tacă. îi vorbea în ruseşte, pentru ca noii veniţi să înţeleagă ce spune şi să nu se sperie, şi cu toate acestea, omul care se apropiase — cu felinarul şi o puşcă de vînă- toare pe umăr, un moşneag şchiop, căruia mereu i se închidea un ochi, — suspina înspăimîntat şi bolborosea ceva nedesluşit.

— Directorul nu-i aici — e la nuntă, administratoarea nu-i aici — e la altă nuntă, vai, vai, vai ! traducea suspinele bătrînului băieţelul cel isteţ.

Dulăul îşi zomâia lanţul şi scheuna, şoferul, moşneagul şi băieţandrul, adunaţi tustrei, se sfătuiau în legătură cu ceva, Aloyzas zîmbea cu neîncredere, strîmbînd din nas şi negăsind cuvinte prin care să-şi verse năduful şi să-şi exprime dezamăgirea. Prin împletitura deasă de crengi se ivi luna şi lumina ei lividă inundă ulicioara, ca pe o scenă pe care trebuia să se săvîrşească o crimă, sau ceva asemănător, dar... nu, nu se va întîmpla nimic în- spăimîntător — continua să-şi zică Liongina, care nu-şi revenise complet nici acum. Nu se grăbea să iasă din fundul maşinii unde era cald — te pomeneşti că nu-i vor da ascultare picioarele şi, pe deasupra, ce nevoie are ea să risipească grupul ce-o impresionase atît de mult : moşneagul cu puşca, ştrengarul şi dulăul ? Dintre toţi ceilalţi moşneagul se agita cel mai tare, vioara întîi, însă, rămînea bâieţandrul, ascultau toţi cu atenţie şi cu respect vocea lui de alto în schimbare şi, în plus, tot el traducea jelaniile răzleţe ale moşului, alegîndu-le pe acelea care, după părerea lui, erau mai importante.

— Bărbatul se duce cu bătrînul, femeia cu mine ! hotărî băiatul; şoferul refuză îndelung şi în mod enervant plata, mormăind că mai

bine l-ar înghiţi pămîntul decît să ia bani de la ei.

„Pobeda“ viră şi îndată luminile ei de poziţie, cobo- rînd panta, începură să danseze, îndepărtîndu-se. Fără să lase din mîiru servieta şi sacoşele, Aloyzas înainta repede, cu paşi mărunţi, în urma paznicului, acoperindu-şi faţa cu cotul, să nu i-o şfichiuiască din întîmplare vreo creangă, vreo rufă pusă la uscat sau cine ştie ce altceva — n-avea nici o încredere în misterioasele umbre, şoapte şi foşnete din jur şi nici în dulăul ce schelălăia în răstimpuri, ce-i drept, binevoitor acum, dar care putea, cu o singură lovitură de cap, să doboare un om ostenit. Aloyzas mai păşea încă prin curte, împiedicîndu-se ba de o tufă, ba de un scaun de grădină împletit, în vreme ce Liongina trecuse deja pragul de piatră de la intrare. Casa era din lemn, asta a înţeles-o după zgomot: scara, duşumeaua, uşile — totul scîrţîia, ca şi cum o avertiza că fiecare pas al ei se aude şi, dacă va fi nevoie, va constitui o dovadă de nătăgăduit. Dovadă pentru ce anume ? Pentru respiraţia ei sacadată, plină de nelinişte ? Dar cine-i interzice să înainteze încetişor, cu ochi deschişi ce nu văd nimic, în întîmpinarea destinului, care, în clipa aceasta, îi arată atîta bunăvoinţă ? Băiatul o conducea, ţinînd-o de degetul arătător de la mîna stîngă — i-a fost ruşine s-o ia de braţ — avertizînd-o de fiecare dată cînd se apropiau de vreun cot al micului coridor, sau de vreo mobilă ascunsă în întuneric. O cameră, sforăit de oameni ce dorm, apoi o altă cameră, mai mică... Băiatul o duse pe Liongina lîngă un pat, bătu cu palma peste pătura de pe el — nu era ocupat; în partea opusă, lipit de celălalt perete, se afla alt pat, pe care dormea cineva, şi, judecind după respiraţia uşoară, era o femeie. Auzi un foşnet — băiatul se lăsase să alunece de pe pervaz în grădină — tocmai vroia să se repeadă la geam — oare nu cumva se lovise ?

— cînd o lovi în ochi lumina lunii. Astrul încremenise în fereastră, mare şi roşu, parcă făurit din aramă. Starea de somnolenţă stăruia, Liongina căscă şi se prăvăli pe pat, arcurile o îmbrăţişară şi-o săltară pînă în tavan — ba nu, şi mai sus, pînă la luna ce rîdea cu gura pînă la urechi !

— apoi începu să plutească, să plutească, să plutească...

Cum ? S-a şi făcut dimineaţă ? Casa, care pe timpul nopţii îi înghiţise pe toţi ca o balenă, îşi deschidea acum larg şi în toate direcţiile geamurile, apărea la lumina zilei plutind parcă printre desişurile plantelor agăţătoare, de unde ieşeau de-a rostogolul, piuind speriaţi, nişte puişori de găină. Ciudată mai era casa aceasta — adusă parcă direct din visul ce nu se mai sfîrşea — încărcată de mansarde şi balconaşe, sprijinită pe coloane de lemn, împodobită în exces, cu tot felul de detalii arhitecturale, pe care erau întinse prosoape şi costume de baie... Liongina se aplecă peste pervaz înafară — frunzele mai erau ude de rouă. Fundamentul înalt al casei îl încingeau de jur împrejur, ca nişte grămezi de cărbuni cuprinse de flăcări, tufe de trandafiri, sădite la întâmplare, însă cu mare generozitate, — întregul văzduh era îmbibat de parfumul lor, ca şi de aroma proaspătă de răşină. Colega de

cameră nu se mai afla în patul de alături. Făcînd să se cutremure sub pașii săi micul coridor, de parcă mărşăluia un regiment întreg, în cameră îşi făcu apariţia Aloyzas — avea o faţă boţită, somnoroasă.

— Ce-nseamnă asta ? E casă de odihnă pentru oamenii de ştiinţă aici, sau ?... Iar dumnealor îmi bagă sub nas, vezi doamne, micul dejun ! Ce naiba să fac eu cu dejunul lor, dacă soţilor nu li se pune la dispoziţie o cameră separată ? Nici nu m-am bărbierit, fir-ar a dracului de treabă !

îl necăjea mai ales faptul că nu se bărbierise, îşi tot freca cu palma obrajii cu fire blonde de păr aspru şi refuza să asculte ce-i spunea femeia micuţă cu ochii de culoare închisă, basma neagră şi şorţ alb, care venise alergînd în urma lui. Femeia îl invita să servească micul dejun, pentru că pe urmă, zicea ea, totul o să se aranjeze, o să vină directorul de la nuntă — doar i se măritase o nepoată, cum să nu se fi dus la nunta ei, dacă biata copilă e orfană — zău, în casa asta nimeni n-a rămas niciodată fără cameră, indiferent dacă era căsătorit sau celibatar, şi nimeni, martor e domnul-dumnezeu, nimeni n-a divorţat din vina lor ! De îndrăgostit, e-adevărat, s-a mai întîm- plat să se îndrăgostească oamenii, dar de divorţuri, ea una, nu ţine minte să fi auzut vreodată şi doar încărunţise muncind aici, — de sub basma i se vedeau şuviţe de păr alb, dar gura-i mergea mai ceva ca la una tînără. Socotind că-1 înduplecase pe Aloyzas, gazda cu ochi ageri o luă în primire pe Liongina, copleşind-o cu complimente

— ce frumuşică, ce tinerică e, ca un trandafir din cei de sub ferestre, care fuseseră premiaţi la Tbilisi... Liongina, fireşte, ar fi cedat şi fără complimentele ei — în toată casa se răspîndise un miros foarte apetisant de omletă — dar, surprinzînd un tremur în colţul buzelor lui Aloyzas, se văzu nevoită ca, în mod politicos, să refuze şi ea micul dejun.

Continuînd această banală discuţie — gazda vorbea tot mai tare şi mai insistent, ceilalţi putînd să plaseze doar din cînd în cînd cîte o vorbuliţă-două, — traversară cu toţii camera şi se opriră lîngă geamul ce dădea înspre curtea din dos. Nişte magazioare, pivniţe... Dar ăsta ce-i ? In spatele şopronului cu lemne se înălţa gîrbovit, acoperit de o pădure atît de deasă încît verdele ei părea aproape negru, un munte masiv, ce semăna cu o făptură preistorică, fantastic de greoaie, rătăcită, se vede, noaptea prin partea locului şi adormită acolo. In adevăr, ceea ce se vedea uimitor de aproape, nu era muntele propriu-zis, ci

o labă uriaşă, pe care acesta şi-o repezise înainte, un mic dîmb. Părea că din doi-trei paşi ai putea parcurge dis- stanţa pînă la unghiile galbene ale acesteia, zece paşi ţi-ar fi fost de-ajuns să tragi o fugă pe laba-i roşcată, iar pe urmă, după alte cîteva zeci de paşi, gata, atingeai coama verde, aproape neagră a muntelui, prevăzută, chiar la mijloc, cu o adîncitură, un fel de şa ! — iar dincolo de această şa foarte confortabilă (cu siguranţă) pentru odihnă, se înălţa, semănînd cu silueta unui străjer morocănos, un alt munte, mult mai abrupt şi

mai înalt, cu piscul învăluit în ceva alb, ce putea fi un nor, putea fi ceaţă, după cum nu era deloc exclus să fie seninul acestei zile lungi care de-abia începea. Unde se termina vălul acela şi unde începea cerul — asta n-o mai puteai desluşi.

— Urcăm, Aloyzas ? Liongina propuse asta simplu ca şi cum pentru ea ascensiunile erau un lucru obişnuit. Hai să ne repezim pînă acolo şi-napoi, pînă vine directorul.

— După ce ne-am chinuit toată noaptea ? Aloyzas o privi lung, bănuitor — el nu închisese ochii pînă dimineaţa, iar ea, poftim, mai visează încă şi acum. Ce, ai înnebunit ?

— Un-doi — şi sintem în şa ! Iar de-acolo...

— Da de unde, copiii mei ! Vi se pare doar că munţii sînt aproape. Munţii sînt întotdeauna departe de om, zise gazda, începînd să-şi agite mîiniVe, speriată, nu glumă, că cei doi se vor şi năpusti, intr-adevăr, în munţi, înainte de a-şi fi venit in fire după oboseala drumului. Pînă acolo e grozav de departe !

Nu, nu, probabil că tot mai visez : visez că muntele ăsta, fiara asta care seamănă cu un mamut îngenuncheat, sau cu un pangolin gigantic se află chiar aici, alături, îşi zise Liongina, cuprinsă de bucurie şi în apelaşi timp de nerăbdare, ca şi cum, grăbită să plece undeva, îşi opărise beregata cu un ceai prea fierbinte. Eh, parcă ce altceva poate fi, dacă nu vis, de vreme ce în fiecare dimineaţă cînd o să te trezeşti, o să vezi monstrul acesta care te inspăimîntă, dar te şi atrage totodată ? Bine, o să mai aştept, cu condiţia să nu-mi tulbure nimeni visul, să nu alunge fiara asta stranie....

Soarele nu mai mîngîie acum, dimpotrivă, din cînd în cînd arde de-a binelea, promiţînd o zăpuşeală fără seamăn. Seninul zilei înălţă tot mai sus şi mai sus cerul, muntele de dincolo de gard îşi scutură şi el definitiv urmele somnolenţei, devine tot mai mare şi mai posomorit — acum i se pot vedea distinct nu numai contururile, ci şi detaliile — terase largi, cabine micuţe lipite pe povîmişuri, iar şi mai sus, pînă către şaua aceea, zgîrieturile potecilor cc se întretaie, se încrucişează una cu cealaltă. Oare nu e ca într-un vis, faptul că acest colos poate fi escaladat de nişte omuleţi micuţi ? Oare nu pare vis faptul că încep deodată să răsune glasuri cunoscute şi în curte năvălesc rîzînd Guram şi Rafael ? Energia lor dezlănţuită zgudui casa de odihnă de sus, din acoperiş, pînă-n subsoluri, încît părea că pînă şi pietrele gardului s-au însufleţit. Imediat, personalul de serviciu, care nu avea obiceiul să se grăbească vreodată, se puse pe alergătură. în mai puţin de cincisprezece minute lui Aloyzas şi Lionginei li se oferi o cameră. O reţinuseră pentru soţia nu ştiu cărui mare şef, — de la ferestrele odăii puteai admira privelişti minunate, una — dădea înspre munţi, cealaltă în valea în care cobora, alunecînd domol, satul, şi prin care, chiar prin culcuşul văii, se rostogolea un rîu de munte.

o

Brusc, activitatea furtunoasă a celor doi necunoscuţi, sau mai precis, a celor doi cunoscuţi, care adineauri îi intensificase Lionginei impresia că totul se petrecea în vis, în clipa următoare o trezi la realitate, li reveni din nou in urechi ţiuitul şuierător, pătrunzător, ca şi cum în albastrul cerului s-ar fi împlîntat o pietricică. Şi iarăşi, nu numai că vedea şi auzea, dar, pe deasupra, şi simţea totul cu fiecare fibră a trupului său, de parcă nu l-ar fi avut acoperit cu nici un fel de veşmînt. Tot astfel, goală, îi apărea în faţa ochilor şi înger, deşi aceasta purta în tren un frumos costumaş sport şi un batic modern la gît. Ii mai trecu prin gînd şi altceva : orice va face de acum încolo în camera aceasta- — fie că se va ocupa puţin de gospodărie, fie că va citi, sau îşi va îmbrăţişa soţul — mereu o s-o urmărească Rafael, vocea lui, grija lui, va- gile lui intenţii care o tulburaseră atît. Ce fel de intenţii ? Ah, toate astea nu-s decît nişte născociri prosteşti, bune poate doar pentru o fetiţă naivă. Pe cîtă vreme ea e femeie în toată fir,ea, iată-1 pe soţul ei — un om instruit, serios. La nevoie o va apăra cu pieptul lui puternic, o va ocroti!

— N-ar fi mai bine să-l aşteptăm pe director ? — N-avea intenţia să cedeze uşor, dar nici să refuze o cameră bună nu vroia. Din cauza asta vocea îi era puţin tîngu- itoare.

— Asta mai lipsea ! exclamă Aloyzas privind-o ţintă. Ce, nu-ţi sînt pe plac apartamentele şefilor ? Haide, Liongina, nu mai face nazuri.

— Tu n-ai impresia că aici e prea mult soare ?

— Totul este relativ, scumpă soţioară. Nu uita că noi, nordicii, nu avem niciodată destul soare şi lumină. Lasă, o să ne acomodăm. Şi pe deasupra, uite, există draperii de culoare închisă.

Trase de şnur, draperia grea se desfăşură foşnindu-şi franjurile uzate, şi imediat, în odaia cufundată în semiîntuneric, rămase doar o unică fîşie de lumină. Pe salteaua în dungi era aşezat un mic teanc cu lenjerie de pat, care mirosea a proaspăt şi a săpun. Aloyzas rămase în picioare cîteva clipe, chibzuind ce ar trebui să facă mai întîi. O privi pe Liongina, privi rufele.

...Numai de nu s-ar apropia acum să mă îmbrăţişeze ! Numai de nu s-ar decide să-şi exercite autoritatea masculină răstumîndu-mă pe pat! Nu trebuie, Aloyzas, nu, în clipa asta nu-mi aparţin nici mie însămi. în odaie, âici, lingă tine, e doar învelişul, carcasa mea. Iar eu, eu mă aflu încă acolo unde, deasupra prăpastiei, presărat cu diamante, străluceşte măcieşul. Ce senzaţie ameţitoare şi in acelaşi timp înspăimîntătoare — să te arunci acolo unde nu vrei şi nu poţi, acolo unde nu există nimic, în afara vidului albastru, ce se cască în fata ta, deşi, în realitate, chiar şi vidul acesta e o amăgire, pentru că mai departe, dincolo de el, e pămîntul dur, care ucide. Şi cu toate astea eu am fost acolo, am vrut să trec peste mica barieră. Ba mai sînt şi acum — tot acolo... Privesc muntele din apropiere ca. pe o fiară, — se

îndepărtase deja, dar iată-1 apropiindu-se din nou, pe furiş... Ştiu că acesta nu-i chiar munte propriu zis, ci unul mai mititel, munţii adevăraţi sînt inaccesibili, dar mai ştiu că încă niciodată pînă acum privirea mea n-a cutezat să se ridice atît de sus. Te rog, Aloyzas, nu mă atinge ! Peste un ceas, sau, mă rog, diseară,
o să fiu pregătită. Ştiu, îţi sînt soţie. Nu mai sînt o fetiţă, înţeleg că marea, munţii şi norii nu schimbă nimic în viaţa oamenilor. Dar îngăduie-mi să mă liniştesc mai întîi, să-mi vin în fire, şi-atunci eu şi tu...

Scînteieri lacome se aprinseră în ochii lui Aloyzas, dar se şi stinseră. îşi drese glasul şi, enervat, trase draperia la loc. în cameră năvăli din nou soarele, lumina limpede a zilei, care întotdeauna simplifică totul. Pereţii de lemn aveau tapete. Unele fîşii, probabil înlocuite de cu- rînd, aveau desene în culori mai aprinse. Pe tavan se zărea o pată, cam cît o turtă de floarea-soarelui — oare aici, toamna, pătrunde apa prin acoperiş ? In afara celor două paturi nichelate, cu ornamente sferice, în cameră se mai afla o masă pătrată, vopsită în alb, şi două fotolii de pe vremuri, capitonate cu pluş de un roşu purpuriu. Era mai nimerit ca acestea, fireşte, după ce ar fi fost recondiţionate, să se afle într-un muzeu.

După ce mai întîi oftă din adînc, Liongina se apucă să facă paturile. îşi dădu toată osteneala să nu-1 atingă deloc pe Aloyzas, nici măcar cu privirea. El se pregătea să se bărbierească. Ritualul împrospătării sale o să-l absoarbă total, şi astfel aveau să se volatilizeze şi resturile pasiunii. Trebuia doar ca ea să mînuiască cu mai multă iuţeală lenjeria asta scrobită prea tare, lipită şi scorţoasă, cîtă vreme el îşi mai admira în oglindă propriile degete în plină ac

tivitate. După aceca, uitind complet de ca, o să se pornească să geamă de plăcere, răcorindu-şi cu apă obrazul bărbierit.

...Nu, Aloyzas, dragul meu, bunul meu Aloyzas, nu ! Nu trebuia să mă asculţi. Uf, că nici eu nu ştiu ce vreau... Sau, poate, vreau să arunci briciul şi să-ţi lipeşti obrazul nebărbierit, ce înţeapă neplăcut, de al meu ? Haide, îm- brăţişează-mă tare-tare de tot, pentru ca toate fanteziile mele puerile să plesnească, exact ca un balon de săpun. Şi, la urma urmei, uite, eu nici nu cred că munţii şi spaţiile întinse au o existenţă de sine stătătoare, în timp ce noi, umile gingănii, o avem pe a noastră, de asemeni de sine stătătoare... Nu cred, nu cred, nu cred ! N-ai decît să rîzi de mine cît vrei, dar eu cred, dimpotrivă, că munţii ar dispărea, s-ar face una cu pămîntul, la fel ca muşuroaiele de cirtiţă, dacă eu nu i-aş mai privi ! De fapt, nici n-au existat munţi aici, înainte de a veni eu. Cînd îmi arunc privirea — se trezesc şi ei din amorţire, se înalţă văzînd cu ochii, se înaltă acoperind cerul. Rîzi, Aloyzas, rîzi, ai tot dreptul să rîzi. Pentru că, fireşte, în realitate totul este exact pe dos ! Munţii există din vremuri imemoriale. p[e] cînd eu, da, eu sînt cea care n-am trăit cu adevărat, pînă cînd n-am simţit chemarea lor, pînă cînd n-am venit aici să îngenunchez la poalele lor. Da, mie, biet bulgăraş de gheaţă, mie, căreia nici măcar singe nu-mi curgea atunci cind mă tăiam, mie, Aloyzas, mi s-a oprit pulsul şi mi s-a tăiat răsuflarea privindu-i. Crezi că-i o mare prostie ce-am spus, Aloyzas ?

— Cred că nu vom trece imediat la o odihnă intensivă, făcu Aloyzas ştergîndu-şi cu mare atenţie aparatul de ras. Mă refer la băile de soare.

— Tu ştii mai bine.

— De asemeni, şi pentru mersul pe munte e încă prea devreme. Ştiu, ştiu, tu erai în stare să te şi năpusteşti sus. Din cauza soarelui. Aloyzas îşi miji ochii înroşiţi. Asta ar fi o prostie, după părerea mea. Întîi trebuie să ne obişnuim cu casa, cu grădina. în sfîrşit, să cutreierăm întreaga aşezare. De acord ?

— Tu ştii mai bine. repetă ea mecanic.

— Dar tu ? Tu ?

— Eu am să fac aşa cum o să spui tu.

— Doar nu crezi că-s plutonier, şi tu soldat de rind !

— Bine, Aloyzas. Nu mă mai chinui.

— Termin îndată. Nu mă refeream doar la aclimatizare, draga mea. Vezi şi tu că nu sîntem pe o insulă pustie. Cei care se află la odihnă aici, ne sînt vecini. Fireşte, e foarte bine că, venind încoace, am intîlnit nişte tovarăşi de drum agreabili, dar... n-ar fi frumos din partea noastră dacă am continua şi de aci înainte să apelăm la serviciile lor. Vă mulţumim, stimabililor, o să ne orientăm şi noi ce şi cum, şi o să începem să ne descurcăm singuri. Uite, am luat cu mine clteva fleacuri de chihlimbar. Le oferim şi lor cîte un cadou şi, în felul acesta, ne descotorosim. Ce părere ai ?

 — Ar fi şi mai bine dacă le-am plăti, la fel ca şoferului.

— Inchipuie-ţi, — Aloyzas nu sesiză ironia, — tînăml acela a refuzat să ia banii. Pînă la urmă tot n-am reuşit să i-i strecor. Eu, zicea, era cît pe ce să vă omor. Eu, zicea, vă rămîn îndatorat pentru totdeauna. Ciudat om !

Liongina deschise larg fereastra. Corul păsărilor răsuna în zeci de glasuri. Albinele zumzăiau. Paznicul de noapte umbla de colo colo în jurul stupilor. Văzînd-o, îi zîmbi larg, arătîndu-şi dinţii — una din pleoape începu să-i zvîcnească violent. Gazda cu basma neagră şi şorţ alb, curăţa cu nisip un ceaun de aramă, pe care-1 mîngî- iau razele soarelui. Mai departe, dincolo de terenul de volei, scinteia bara „Volgăi“. Pretutindeni — acest Rafael! Pe Guram îl uitase cu desăvîrşire, aşa cum uiţi un trecător oarecare întîlnit întîmplător, sau un copac din grădină...

Satul cobora către rîu, a cărui albie se prelungea în vale printre vii şi cîmpuri cu porumb, iar cu celălalt capăt suia în munte. Poate cîndva, în trecut, o fi avut de gînd şi el să se cocoaţe mai sus, însă s-a împotmolit între două stihii. Mărturia acestor cutezătoare eforturi ale sale era micuţa capelă albă, lipită de povirniş, la o înălţime de jumătate de kilometru. Rîul încerca să sape casele la temelie, torentele vroiau să le distrugă, dar aşezarea era bătrînă şi vicleană, mai vicleană şi mai bătrînă decît bă- trînii în viaţă de peste o sută de ani de pe aici, care, în dimineţile cu rouă îşi încălzeau oasele la arşiţa soarelui, la fel ca şopîrlele şi-apoi, cît e ziulica de lungă dădeau de mîncare porcilor şi mînau vacile, mici şi iuţi de picior, de la un petec de iarbă la altul. Mai făceau şi alte munci: mărunţeau strujeni de porumb pentru aţîţat focul, tăiau tutunul ce creştea, tot acolo, sub ferestrele caselor, dar nu se oboseau peste măsură, ascultînd de poveţele soarelui, adică, în orele cînd dogorea mai tare, moţăiau la umbră, rămînînd imobili, ca pietrificaţi, dacă, fireşte, nu-i mîna din urmă vreo treabă anume sau vreo grijă deosebită. De aceea era uimitor să vezi cîte un bătrânel din aceştia slăbănog, sfrijit, cu păr cărunt, bătînd în albăstrui, care, fără să se fi odihnit deloc după amiază, seceră grîu sub arşiţa soarelui. Şi, ca să nu se prăbuşească de pe panta abruptă în desişul de arbuşti ţe- poşi, ce se înfoiau ţanţoş dedesubt, se lega cu funia de un copac. Singur secera, singur lega snopii, singur rîn- duia clăile micuţe.

— Dar tinerii ce fac ? Copiii, nepoţii bătrînului ?

— Tinerii sînt cu tractoarele, gonesc pe cîmpuri! răspunse, la uimirea Lionginei, băieţandrul atotştiutor, cu care făcuseră cunoştinţă în noaptea trecută. Cînd o să fiu mare, mă fac şi eu tractorist. Că munca de aici e murdară !

Va să zică, sînt în sat şi fel de fel de bătrîni şi fel de fel de tineri, dar satul e unul singur pentru toţi, şi — atunci cînd toamna o să năvălească torentele din munţi, ulicioarele lui or să se prefacă în pîraie de clisă — aşa le spusese soţilor Hubertavicius paznicul de noapte, clipind semnificativ — dar astea n-or să poată duce cu ele, decît, poate, doar vreo pereche de cizme de cauciuc, uitate pe lîngă poartă de cine ştie ce

gospodină nepăsătoare, sau vreun vas, din care i se dă cîinelui să mănînce. Uneori, se întîmplă să se burzuluiască şi rîul, să se reverse peste maluri, umflat de lut, de pietre, buşteni şi copaci smulşi cu rădăcină cu tot, însă îl domolesc îndată munţii — nu-1 prea lasă să-şi facă de cap. Cîtă vreme se încaieră apa cu piatra, omul poate sta liniştit să asculte cu urechea lipită de gîtul urciorului de lut, cum fierbe, bolborosind, vinul cel nou, sau să încerce gustul rachiului de casă, care se face aici în fiecare grădină din prunele culese direct din copac. Aşa că, oricît a încercat natura, n-a putut pune stă- pînire pe sătuc, nici chiar cu ajutorul cutremurelor n-a putut pune stăpînire, — deşi, pînă şi la casa de odihnă încep uneori din senin să se legene becurile electrice, şi nu odată s-au pomenit găinile azvîrlite de pe stinghia pe care dorm. Ba, mai demult, după cum istorisea băieţan- druli, cutremurul a scuturat, din crăpătura unui perete de bîme, o comoară cu monede de pe vremea ţarilor, pe care a găsit-o bunicu-său.

— Şi ce-a făcut cu comoara ? se arătă curioasă Liongina, văzînd că Aloyzas evita să pună întrebări.

: — A predat-o statului. Ca să cumpere armament.

— Armament ? porni din nou întrebarea Lionginei.

• — Îhî. Tancuri, avioane. Pe atunci era un război mare !

Război ? Oare şi aici, în munţii aceştia îndepărtaţi, să fi ajuns mirosul prafului de puşcă ?

■ Ca şi în oricare alt sat din lume, de la ferestrele şi uşile caselor, de prin crăpăturile boschetelor, acoperite cu viţă sălbatică, de pretutindeni, îi pîndeau pe noii veniţi ochii unor bătrînele stafidite. Nu erau neastîmpărate ca bătrînii, care se căţărau pe povîrnişuri, dar le vedeai peste tot. Feţe brăzdate de zbîrcituri, îmbrăcăminte largă, neagră şi o curiozitate de neînvins care confirma, sau dimpotrivă, contesta — cine să mai înţeleagă asta V ! — eternitatea. Atras de apariţia lor, ieşi pentru o clipă la lumina zilei şi un chip îngrozitor — părea ars, sau mîn-cat de sare. încă şi mai îngrozitor însă fusese zîmbetul care se furişase pe chipul acesta. Bătrînă îi zimbi Lionginei, ca şi cum i-ar fi fost cunoştinţă veche.

— E bolnavă de cancer, cancer din cauza soarelui ! îi-avertiză în gura mare băiatul, venit cu ei ca însoţitor.

Soarele care topeşte gheaţa din trupul meu, soarele care-mi pătrunde în suflet — să fie oare soarele atît de primejdios ?

Liongina nu mai îndrăzni să se uite îndărăt. Nu mai avea încredere în acest pămînt din piatră, dimpotrivă, acum avea impresia că manifestase o admiraţie exagerată faţă de el. Da. da, de azi înainte va trebui să păşească cu mai multă băgare de seamă, să se uite bine pe unde calcă. Dacă de sub pietre se strecoară vreo viperă ? Sau dacă tresare pămîntul ? Atunci, lutul, presat într-un strat dens, o să se desfacă şi o să dea la iveală... fireşte, nu cine ştie ce altceva — neliniştea din sufletul şi din trupul ei.

■ Oricît încerca, tot nu izbutea Liongina să şi-o scoată din cap pe

bătrînă aceea cu chip înspăimîntător. Mi-a zîmbit. Dar de ce tocmai mie ? Masca îngrozitoare stăruia dinaintea ei, încețoșîndu-i ziua, umbrindu-i toate celelalte chipuri, chiar și pe acela al frumosului Rafael, care făcea ce făcea și le ieșea în cale ca din întîmplare, deși, de fapt, era foarte clar că se ținea după ei ca o umbră... Nu se puteau obișnui deloc nici cu clima de aici — ziua arșiță, noaptea frig — nici cu mîncărurile picante, de la care își simțeau gîtlejul arzînd ca opărit, și nici cu faptul că, alături, dincolo de gard, stînd cu botul pe labe, picotea muntele și, totuși, pe Liongina o atrăgea teribil geamul, sau mai precis portița de lemn, din spatele căreia îi zîmbise chipul devorat de soare. Din grupul nostru de trei — Aloyzas, eu și băiețelul care ne însoțea — ea m-a remarcat pe mine. De ce tocmai pe mine ?

Bătrînă părea să fi așteptat venirea ei. Abia se ivi Liongina în capătul ulicioarei, că aceasta și apăru la portiță. Privea răbdătoare, cu ochii aceia fără sprîncene și fără gene, pîndind-o dacă nu cumva o să se strecoare pe lîngă ea, ca celelalte turiste : acestea tresăreau, iuțeau pasul, iar cele mai fricoase, mai ales cele cu copii, pur și simplu făceau cale-ntoarsă. Liongina înaintă direct spre bătrînă — fără a privi rănile care-i desfiguraseră fața, dar și fără a întoarce capul în altă parte. O clipă se auzi foșnetul ușor al îmbrăcăminții largi, negre, și masca înfiorătoare dispăru. Nici că se poate mai bine ! De ce să mă bag eu ? Dar, de vreme ce tot m-am hotărît, haide, să mai aștept puțin. Unde s-o fi ascuns ? La fel cu celelalte căsuțe din sat și aceasta era șubredă, ba, privită de un nordic, părea chiar prea șubredă : ridicată din mai nimic și ținîndu-se nu se știe pe ce — doar colțurile i se sprijineau pe bolovani mari de piatră, rotunjiți de valuri, ăsta îi era tot fundamentul. Pe dedesubt porcii intrau nestingheriți, iar de păsări ce să mai vorbim ! Pe veranda, la fel de șubredă, se ajungea urcînd o scăriță de lemn, lingă care se înălța un perete văruit, complet alb, — acolo era cameră de locuit. Sădiți în dezordine împrejurul casei, meri, peri și alți pomi fructiferi, iar dincolo de livadă, pe coastă în jos, grădina de zarzavat : roșii, vinete, pătrunjel, care începea chiar de lîngă pereții construcției și își prăbușea peste căsuță lăstarii noduroși ai viței de vie, iar mai încolo își ridica vîlvoi păstăile țepoase ale fasolei, împungînd văzduhul cu ele. Totul era ca pretutindeni, pînă și glasurile ce răsunau în grădină, — oare trudeau acolo copiii și nepoții bătrînei ? — dar liniștea *o* silea pe Liongina să fie numai ochi și urechi, mereu i se părea că, pe ascuns, cineva o urmărește cu atenție, îi cercetează fața, îmbrăcămintea, și—i vede chiar și inima fremâtind temătoare.

Bâtrina apăru la fel de neașteptat precum dispăruse. Stătea în picioare, continuînd să țină cu mîna crengile dese, date la o parte, pentru ca nu cumva să rămină lipsită de apărare, dacă va fi nevoie să se ascundă din nou. Să fie oare micul loc de aici portița ei de scăpare în caz as pericol, ușa către lumea celor sănătoși ? Reapăru cam la trei pași distanță de Liongina, dar nu se apropie mai mult. Stătea și aștepta, dîndu-i astfel posibilitatea blondei din îndepărtate ținuturi să se retragă. Liongina nu se clinti din loc, deși goliciunea

înspăimîntătorului chip o dogorea ca focul. In fond, să n-o rupi la fugă acum, era mai uşor decît să fugi — întoreîndu-i spatele. Probabil, făcînd-o, i-ar fi luat ceafa foc. Văzuse cîndva un om căzut dintr-o maşină — se zvîrcolea, cu spatele cuprins de flăcări. Bătrina bodogăni nu se ştie ce, poate in gruzină, poate în ruseşte, ceva ce semăna şi cu o urare de bun- venit şi cu o invitaţie de a intra. Vocea îi era stinsă, răguşită. Cîţi ani să aibă ? Optzeci, o sută ? Liongina tot mai continua să stea înlemnită, cînd, brusc, nişte degete puternice şi aspre o apucară de mînă. Mîna aceea nu era deloc bătrînă, cu toate câ ieşise de sub broboada neagră cc* revărsa doliul peste capul, umerii şi pieptul femeii. Nu, se vede câ Lionginei i s-a năzărit doar că mîna ei tremurătoare fusese încleştată de o alta — putea, foarte simplu, să şi-o smulgă din palma bătrînei şi gata ! Ce vrea de la mine ? Ce vreau eu de la ea ? Mîna transmitea o stranie agilitate şi o căldură năvalnică, de parcă, în realitate, nu aparţinea unei bătrîne, ci altcuiva, unei tinere femei.

Cînd. în sfîrşit, mîna Lionginei încetă să mai tremure, femeia o trase uşurel după sine şi, fără a-i da drumul, porni cu spatele înainte. Treptele scîrţîiau asurzitor, podeaua verandei scotea scrîşnete ascuţite. In timp ce înainta aşa, bătrina continua să tot bodogănească, şi chiar dacâ nu puteai înţelege nici o vorbă din ce spunea, sensul era clar : trebuie să fi fost, fireşte, o urare de bun-venit pentru musafiră şi obişnuitele cuvinte de politeţe. Iar vocea, acum, cînd gazda începuse să vorbească mai tare,, căpătase inflexiuni suave, pline de vioiciune, care dezminţeau faptul că ar avea optzeci sau o sută de ani.

In odaie era răcoare — aici nu pătrundea soarele dogoritor, — atît de răcoare şi de curat că Liongina se jena să păşească bocănind cu pantofii ei prăfuiţi. Arătînd spre laviţa curăţată cu atîta zel, încît albul ei strălucea, femeia îşi scoase broboada şi rămase legată doar cu o basma neagră de stambă, care-i înfăşură strîns capul, fără a-i ascunde însă faţa şi mai ales pieptul. Gîtul apărea alb şi neted, deloc îmbătrînit, iar sînii i se legănau, plini şi tari, ca ai unei femei de cincizeci de ani, care alăptase mulţi copii. Surprinzînd privirea întrebătoare a Lionginei, ea clătihă din cap, retezînd totodată cu cotul, ca şi cum acesta ar fi fost o seceră, grămada imaginară de copii, ■— gestul era foarte clar, tot atît de clar ca un fulger ce spintecă cerul nopţii, — nu, nu avusese copii !

Totul, inclusiv înfăţişarea tinerească a acestui trup viguros, părea iluzoriu, părelnic, un miraj ! — cu excepţia rănii larg deschise de pe faţă, singurul fapt de necontestat, care-i plasa din nou, tocmai faţa, în prim plan. Pînă acum Liongina îşi dăduse toată silinţa să nu-i vadă faţa, chiar şi atunci cînd o privea. Nu putea îndepărta sefifcaţia că, dacă îşi va aţinti ochii asupra ei, îngrozitoarea mască avea să i se lipească ei înseşi pe chip. O şă-i acopere capul — fruntea, nasul — şi o să devină, obr^ul ei. Cînd era micuţă de tot, o înspăimînta gîndul că s-ar putea preface în cîine sau pisică, dacă ar privi prea mult aceste

animale. Cum nu credea în superioritatea, de. altfel, iiisuficient confirmată, a omului faţă de fraţii săi ro,ai mici, dintr-o anume pornire a subconştientului său, încerca să se apere singură. în clipa de faţă asta însepma teama de autodistrugere, teama de moarte.

— Nu, bunicuţo, nu trebuie ! începu să protesteze, cu glas tremurător Liongina, cînd văzu că bătrînă se pregătea să-i ofere o trataţie, aşa cum se obişnuieşte.

— Nu buicuţo, nu buicuţo ! ripostă femeia stîlcind cuvintele ruseşti pronunţate, totuşi, clar şi arătîridu-i prmtr-un gest expresiv, cît de gustoasă ar fi fost trataţia ei, dacă musafira nu s-ar arăta atît de trufaşă.

Tot bodogănind „nu buicuţo, nu buicuţo" şi aiter- nînd uneori şirul ordonat, curgător al vorbirii gruzine, cu cuvinte dintr-o limbă străină, ea se apropie de peretele pe care, în rame, sub sticlă, sau pur şi simplu prinse cu bolduri, atîraau nişte fotografii. Unele erau decolorate, altele însă mai clare, — printre ultimele remarcîndu-se un soldat cu mustăţile răsucite în sus, stînd lîngă o fată frumoasă, cu o coadă atît de lungă, încît capătul acesteia se încolăcise, ca un motănaş de angora, pe poala fustei celei ce şedea jos. E cu putinţă, oare, ca fata din fotografie să fie ea ? Pe vremea cînd încă nici prin minte nu-i trecea că o neştiută zgripţuroaică o să-i pocească astfel chipul ? Nu, nu se poate ! Și, fără să vrea, Liongina îşi acoperi ochii cu palmele, însă bătrîna, preocupată cum era de propria-i persoană, nu-i observă gestul. Chicotind satisfăcută, ea spunea ceva, fără îndoială, ceva în genul: „Ia te uită ce bătrînă, ia te uită cum nu e bună de nimic !“ Pe neașteptate chipul i se înseninâ, dacă se poate spune asta despre un asemenea chip. Renunţînd la fotografii — gestul făcut cu mîna însemna pesemne : să mai aştepte ! — ea se strecură spre dulap. Dulapul, din lemn de mahon, vechi, tot numai crăpături, pe care erau sculptaţi ciorchini de struguri, se înălţa impunător, aidoma unui martor aducător de probe. Probe cu mai multă greutate şi mai vrednice de luat în seamă decît fotografiile. Gazda îşi trecu palma prin faţa uşii acestuia, uşurel, ca şi cum nici n-ar fi vrut s-o atingă, o mîngîie şi o deschise, mormăind ceva cu multă gingăşie, ba chiar cu un fel de umilinţă, de parcă acolo se afla ascunsă o fiinţă capricioasă ce nu-i dădea întotdeauna ascultare. Din dulap năvăli un miros pătrunzător de ierburi, direct peste faţa neprotejată de piele, dar femeia nu-1 lua în seamă — chicotea amuzată, azvîrlind, cu mîini tremurătoare, de-a dreptul pe podea, fel de fel de veşminte : o rochie simplă, în care cîndva făcuse, pesemne, menajul acasă, sau le dăduse o mînă de ajutor vecinelor, o alta, de sărbătoare, cu care pleca la oraş după tîrguieli, sau se ducea să cînte la cor. Ca număr de exponate, tot ce era acolo, ar fi fost suficient pentru un întreg muzeu de etnografie, lipsea doar manechinul — o siluetă mlădioasă, cu mijlocul subţire şi cu un chip tînăr, frumos, — Liongina simţi deodată că i se răcesc mîinile şi picioarele, că spatele i se acoperă de sus pînă jos cu coşuri mari,

devine aspru ca o râzătoare, iar limba i se umflă în gură. Deodată, plutind parcă prin aer, începu să se apropie de ea o rochie dintr-o mătase albastră decolorată, cusută, mai mult ca sigur, pentru nunta ce nu mai avusese loc
cu acel soldat mustăcios, încă o singură clipă — şi gata, totul s-a terminat : fie că strigi, fie că nu strigi... nu, se înfiora de groază — fiecare din celulele trupului ei ce nu apucaseră încă să se pietrifice, fiecare picătură de sînge ce încă mai curgea : nu, mai bine să nu mai văd nici soarele, nici munţii, nimic !

Ce mai, nu fu în stare să-şi stoarcă din gîtlej nici un cuvînt de protest şi se lăsă îmbrăcată — părea că se pregăteşte să plece într-o călătorie in ţara gheţurilor eterne. Și, imediat îşi văzu imaginea reflectată în oglinda fără luciu — o siluetă albăstrui-străvezie, ca o şuviţă de fum, neînchipuit de zveltă şi graţioasă, dar avînd, în locul feţei proprii, masca înfiorătoare a bătrînei.

— Bătrînă ? Pleacă mereu la Tbilisi, pentru tratament. **stă** cît stă acolo şi iar se întoarce acasă. Are un fecior — profesor celebru, şi alţii doi, tot doctori. La urma urmei, de ce să nu călătorească şi ea ? Informaţia aceasta, primită de la băieţandrul ager şi atotştiutor, însoţitorul lor, părea să fi fost întru totul demnă de crezare.

Liongina însă, chiar dacă **nu** ştia nici ea de unde aflase, era convinsă de altceva : nu exista nimic şi cu atît mai mult, nici un fel de feciori, nimic, în afara dorinţei mistuitoare de a exista, de **a** trăi, de a iubi. Desigur, mai era ceva ce nu ştia Liongina — ce se întîmplase cu ea însăşi: trăise un fel de vis, fusese un joc al imaginaţiei înfierbîntate, sau poate doar o plimbare de somnambulă ziua în amiaza-mare ? îi mai răsuna în urechi chicotitul şi bodogăneala, auzea desluşit cuvintele gruzine — şîj totodată, acel „nu buicuţo" — oare cine i le şoptise cu atîta ardoare ? Iar nările îi mai erau excitate încă şi acum de mirosul greu de ierburi, răspîndit din dulap, care, oricum, nu s-ar fi putut deschide singur, chiar dacă, să zicem, ea ar fi pătruns nepoftită, într-o casă pustie şi misterioasă...

E prea mult aer din acesta dens, irespirabil, ca un aluat, ce te împresoară de pretutindeni. Simţi că îţi este imposibil să-ţi deplasezi picioarele, să-ţi mişti chiar şi limba-n gură. De plimbări, s-au săturat amîndoi — au hoinărit peste tot, chiar dacă n-au ajuns pînă la rîu şi nici pe munte n-au urcat. De-altfel, nici localnicii nu-şi prea dădeau ghies sâ urce pe munte, decît dacă aveau
neapărată nevoie s-o facă — şi aşa se istoveau destul căţărîndu-se mereu pe pripoare şi povirnişuri şi urcînd pe ulicioarele întortocheate pînă la magazin, farmacie, frizerie sau la sediul colhozului. în treacăt fie spus, pînă la urmă, s-a dovedit că potecile ce se încrucişau pe spinarea muntelui, ca nişte curele de rucsac, nu erau neapărat cărări, cele mai multe erau foste adînculturi pe care odinioară se coborau buştenii. Acum nu mai erau necesare — după război n-au mai rămas copaci de

doborît.

Deodată răsună un zăngănit puternic. Era bucătăreasa, care bătea într-o bucată de şină de cale ferată, din fundul grădinii, chemîndu-i la cină pe toţi cei aflaţi la odihnă. Străpungind perdeaua deasă de verdeaţă, zăngă- nitul metalic plutea pînă departe, peste întreaga vale. La orice mişcare a Lionginei, fotoliul împletit trosnea tîn- guitor. îl găsise chiar lingă uşă. Să-i fi făcut iarăşi cineva un serviciu fără a fi rugat ? Oricum, e plăcut să-ţi risipeşti osteneala şezind intr-un fotoliu ca ăsta.

— Eu nu-s în stare să măninc nici o înghiţitură, Aloyzas.

Fotoliul de muzeu scîrţîi un timp sub greutatea lui Aloyzas.

— Nici eu, draga mea. Totuşi, ar fi o impoliteţe.

— Hai să născocim ceva. De pildă... că m-am îmbolnăvit, în regulă ? O insolaţie sau un şoc termic, de acord ?

Fotoliul lui Aloyzas scîrţîi dezaprobator. O minciună? Din nou o mică minciună ?

— Se vede că, într-adcvăr, căpuşorul tău s-a încins peste măsură. Şi doar ţi-am spus, leagă-ţi o broboadă...

Cuvintele lui se scufundă în întuneric, o beznă de nepătruns le astupă ochii, gurile. E muntele, a acoperit soarele de zici că e un snop înfoiat de grîu. Pentru ca nici unul din spicele de lumină să nu răzbată în afară, a presărat deasupra lor pietre şi ţărină. Acum e greu să mai înţelegi unde se termină peretele muntelui şi unde începe hăul. Toată lumea din jur pare a fi oarbă, nu se mişcă decît pe dibuite. Un plînset de copil răzgîiat — întunericul neaşteptat i-a smuls mingea din mîini. O şuviţă de lapte ţîşnind pe o piatră — mina tremurătoare a cuiva n-a nimerit unde trebuie şi laptele — ce sacrilegiu ! — curge pe-alături de doniţă : mulgătoarea invizibilă izbeşte coasta vacii invizibile, aceasta îşi ridică mî- nioasă capul, coarnele i se împlîntă în frunzişul întunecat şi pe pămînt cad grindină nişte fructe. Laolaltă cu toate zgomotele acestea se împleteşte un rîs de fată, care întîi se intensifică însoţit de fîşîitul îndrăcit al unor roţi de bicicletă, pentru ca, tot atunci, să se prăbuşească undeva, de parcă l-ar fi înghiţit pămîntul. Glasurile oamenilor, răcnetele animalelor sînt prea neînsemnate pentru a se putea împotrivi bolovanului de beznă ce se năpusteşte asupra lor. Iată-1, acuşi o să se furişeze aproape de tot, chiar aici, o să strivească pervazul de lemn al ferestrei, şi, fără nici un fel de avertisment, o să-i strîngă într-o încleştare inima care, cît a fost ziua de lungă, a tot bătut, gata sg sară afară din coşul pieptului şi din gît.

; Să aprind lumina, draga mea ? se oferi Aloyzas.

Liongina nu-i răspunse, contururile abia bănuite ale înălţimilor o tîrau după ele acolo unde nu este nici zi, nici noapte, unde nu există obligaţii de nici un fel şi nici tentaţii. Cu o condiţie : să nu-ţi doreşti nimic, să nu rîv- neşti la nimic ! Bezna nemărginită şi tu — un firicel de praf cenuşiu. Atît. In cazul acesta, n-o să-ţi mai fie teamă de vipera încolăcită sub piatră, sau de... soarele care-ţi va devora faţa, la fel ca femeii aceleia.

Dar Aloyzas nu vroia să accepte cu supunere scufundarea în întuneric — începu să-şi pipăie genunchii cu Pwa^ţna> să se caute prin buzunare. Şi o să fumeze oare, fără să-şi admire rotocoalele de fum ? Păi, cum va ră- mîne atunci cu plăcerea estetică ? Pipăind, mîna lui găsi ceea ce căuta, dar nu, nu scoase pipa din buzunar, ci se întinse spre Liongina şi rămase aşa, nemişcată, undeva lîngă ea. Nici un gest de răspuns. Şi-atunci, degetele-i desfăcute lunecară încetişor în sus, apărură o clipă în dreptul frunţii, a nasului ei, fără a se hotărî să-i atingă buzele. Liongina se stăpîni cu greu să nu-i apuce palma mirosind uşor a tutun şi să nu-şi lipească buzele de ea. Dar dacă, după aceea, n-o să mai urmeze nimic ? Nimic, doar o simplă atingere ? Propriile-i mîini, ca şi buzele ei se ailau în întuneric — dar şi le simţea străine, de parcă altcineva i le încredinţase prin procură, doar pentru un timp limitat. Poftim, o să-i muşc mîna asta timidă, care nu are încredere în mine ! Şi, prostită de spaimă, îngro- zindu-se ea însăşi de această pornire, încercă să prindă cu dinţii mîna soţului.

— Aşa, va să zică, ştii să şi muşti ? Ia te uită ! făcu Aloyzas rîzînd îngăduitor şi se feri, prin întuneric, de dinţişorii ascuţiţi şi furioşi.

Afară, de cealaltă parte a ferestrei larg deschise, nu mai era întuneric beznă. Catranul cel negru se scurgea prin văgăuni, ponoare, şanţuri, se învălătucea în ghemotoace, ce se prindeau prin pilcurile dese ale tufişurilor, pieptănînd şi netezind într-alt fel pămîntul, în timp ce tuşe pastelate, din aceeaşi culoare predominantă, aşterneau mici punţi între acoperişuri şi copaci, îndulcind muchiile ascuţite ale pietrelor împrăştiate pretutindeni. Intîi sfioase, apoi cu tot mai multă îndrăzneală, începură să se aprindă luminile — ferestre galbene, becuri stinghere pe sub porţi şi pe stîlpii de pe străzi, sau pietrişul scînteietor risipit pe tot cuprinsul boitei cereşti

— astfel că întunericul de antracit plesnea, se sfărîrr.a, se ghemuia pe lîngă coloşii negri ai colinelor din apropiere, care nu puteau deveni nici mai rare şi nici mai spălăcite, pentru ca se contopiseră cu munţii, înălţaţi din beznă şi încremeniţi acolo de cînd lumea.

— Draga mea, am o idee. Ce-ar fi să bem nişte vini- şor ? — Deci, Aloyzas devine bine dispus ! — Haide să sărbătorim inaugurarea casei !

— Şi de unde vin ? Doar magazinul e închis la ora asta. Liongina îi răspunse maşinal, deşi propunerea îi surîdea. La urma urmei, de ce se indispusese aşa pe întuneric ? Căci, nu s-a întîmplat nimic deosebit, s-a lăsat seara, atît, nu s-a dezlănţuit nici un cataclism, care să întoarcă pe dos măruntaiele pămîntului.

— Hocus-pocus ! Vin, ciocolată, sardele şi o cheie de conserve grozavă, din acelea mixte ! Şi, voios, Aloyzas scoase din servietă, pe rînd, toate cele enumerate. Dar aici ce-o mai fi ? Aa ! Două cubuleţe de brînză topită !

— Iartă-mă, Aloyzas, nu mă simt în stare să accept invitaţia la ospăţ. Cînd mănînc brînză topită, îmi vine să vomit.

Aşadar, Gertruda băgase pe furiş toate astea. Cine altul s-o fi făcut, dacă nu ea ? Umbra ei gonise de-a lungul a mii de kilometri, luîndu-se la întrecere cu trenul, pentru a face pe grozava faţă de ea, de Liongina. Nu-i ajunge că dă buzna în toate visele, iată că acum a venit să astupe şi munţii cu buza ei umflată !

— Poţi să nu mănînci, dacă nu vrei. Un pahar de vin, însă, ştiu că nu strică nimănui.

Exact aşa ar fi spus şi Gertruda dacă s-ar fi aflat într-un moment de bună dispoziţie. Şi şi-ar fi holbat imediat ochii sticloşi, străduindu-se să desluşească dacă nu cumva refuzul ei ascunde cine ştie ce alt motiv.

Aloyzas tot se mai învîrtea cu sticla şi tirbuşonul în mînă, cînd, o bubuitură puternică se auzi pe coridor, iar de pe uşa de placaj, toată numai crăpături, se scuturară cîteva cojiţe de vopsea. Şi, ca o rafală de vînt, dădură buzna în camera lor musafiri.

— Fericire şi numai bucurii casei acesteia ! Vă facem o prea respectuoasă invitaţie şi vă rugăm să n-o luaţi în nume de rău ! Trei zile de aclimatizare sînt mai mult decît suficiente, asta-i şi părerea celor mai savanţi dintre medici. Şi-apoi, ştiţi, nici umanismul nostru nu e nelimitat ! turuia, făcînd plecăciuni adinei, Guram Mgheladze. Chelia lui, înconjurată de şuviţe lungi, cărunte, sclipea, gulerul cămăşii orbitor de albe, răsfrînt peste reverul hainei, strălucea, ca de altfel şi faţa mare, bine bărbierită, brăzdată de nenumărate riduri mărunte, care însă, ciudat, n-o îmbătrîneau cîtuşi de puţin.

— Intraţi, vă rog, poftiţi ! De fapt, nu prea înţeleg...
— zise Aloyzas, stingherit de parcă fusese surprins făcînd ceva nepermis.

— Trebuie să sărbătorim inaugurarea casei! A dumneavoastră şi a noastră. După vechile tradiţii ale acestei case de odihnă, în asemenea ocazii slujitorii artei şi ai ştiinţei se adună la un loc ! Din spatele lui Guram apăru Rafael Huţuev-Namregi. Nasul lui energic, frumos, împrumuta umbrei de pe perete un aer războinic. Părul ondulat i se ciufulise puţin şi dădea impresia că, anticipînd plăcerea ocaziei sărbătoreşti, omul apucase deja să bea un păhărel. Purta o cămaşă uimitor de albă, pantaloni deschişi la culoare, ba chiar şi pantofi albi. Iar cravata pestriţă avea colorit de pasăre tropicală.

—- Noi tocmai ne pregăteam să gustăm ceva şi să ne culcăm. Aloyzas se zăpăcise complet şi, cuprins de îngrijorare, se holba la el ca la un fulger globular. Ştiţi, totul e-atît de surprinzător.

— Surprizele... sînt surorile veseliei! zise rîzînd Guram şi îl dădu mai la o parte pe strălucitorul Rafael — faţa acestuia avea şi ea luciri de lună plină. Să cinăm după obiceiurile noastre !

— Vă rugăm să ne scuzaţi, dar, după ziua de azi, ne simţim amîndoi foarte obosiţi. Soţul meu, fireşte, vrînd să mă cruţe, refuză invitaţia dumneavoastră. Liongina se rezemă de umărul lui Aloyzas, demonstrînd astfel întrea- ga-i supunere şi dependenţă faţă de el.

Cum va găsi de cuviinţă să hotărască stăpînul meu, aşa va fi, spunea vocea ei, dar în ochi i se reflectau fulgere albastre, roşii şi verzi

— penajul păsării tropicale
— cravata lui Rafael. Sărbătoarea ce năvălise pe neaşteptate era o sărbătoare a ei. Liongina simţi că se clatină, ca şi cum cineva ar fi încercat să-i tragă covoraşul de sub picioare. Nu, nu era asta, tremura, pur şi simplu, scîn- dura pardoselii pe care stătea. O clipă doar şi o trambulină invizibilă avea s-o salte în sus, de unde nu va mai putea atinge pămîntul cu picioarele şi va trebui să zboare. Vai de mine, dar eu nu ştiu să zbor ! O să cad ca un pietroi. N-are importanţă !

— O clipă, dragul meu ! Fără nici o jenă, Guram se întinse, luă sticla din mîna ţeapănă a lui Aloyzas, şi începu s-o întoarcă pe toate feţele, la lumina becului. Nu vă supăraţi că întreb, chiar aveţi intenţia să beţi oţetul acesta din import ? Şi unde ? ! Aici, în patria strugurilor şi a vinului ?

— Ar fi o jignire adusă munţilor şi cîmpiilor noastre ! declară Rafael luînd sticla şi cercetînd-o şi el cu atenţie. Vă aşteaptă, dragi prieteni, u-unicul vin, care, deşi, e-a- devărat, nu poartă un n-nume, este foarte valoros. Demult s-ar fi dus vestea despre el în întreaga lume, ca despre vinurile Ţinandali sau Gurdjaani[1], dacă bărbaţii de prin partea locului ar fi consimţit să-şi p-petreacă zilele uscîndu-se de sete. Adevăraţii suverani n-nu-şi expun capetele încoronate în văzul lumii pentru a fi a-ad- mirate, privilegiul acesta nu-1 au decît d-diletanţii. Aşa că, vă rugăm să poftiţi !...

Faptul că se bîlbîia — ca atunci cînd s-au întîlnit pe drum — îi trăda tulburarea, deşi chipul lui Rafael radia de bucurie. Liongina băgase de seamă : bîlbîiala lui nu avea legătură cu pronunţarea anumitor sunete — pronunţa perfect toate consoanele. E oare, intr-adevăr, emoţionat ? Din pricina mea ?

— Bine, dar noi nu sintem somităţi, sau persoane cu funcţii înalte, aşa că nu e cazul să vă deranjaţi, se împotrivea stinjenit şi întrucîtva ofensat Aloyzas.

Liongina continua să se rezeme de umărul lui, dar cu mai puţină convingere acum, pentru că nu avea intenţia să-i ţină isonul, dacă încăpăţînarea lui ar fi persistat. Aştepta o soluţie de compromis. Dar pe chipul lui Aloyzas se contura tot mai evident zîmbetul acela strîmb, chi-nuit, de parcă cineva i-ar deschide gura cu sila, desfă- cîndu-i buzele. Prima dată cînd Liongina îl văzuse la fel de zăpăcit şi furios erau la ofiţerul stării civile — li se propusese şi lor să ia parte la ceremonia festivă a colectivului tinerilor căsătoriţi. Atunci, Aloyzas făcuse doar o remarcă sarcastică, acum însă era gata să-şi încleşteze şi pumnii.

— Dumneavoastră sînteţi musafiri aici ! Şi, după obiceiurile noastre, nimic nu poate fi mai de preţ decit musafirul. Musafirul este trimisul lui Dumnezeu — aceasta-i dorinţa lăsată cu limbă de moarte de

1 Oraşe în R.S.S. Gruzină, renumite pentru vinurile purtînd aceleaşi nume.

■J*

strămoşii noştri ! perora Guram, bătîndu-l părinteşte pe umăr pe Aloyzas, ceea ce îl înfuria şi mai mult. Nu putea suferi să fie atins de oameni străini — el nu se urca niciodată într-un troleibuz arhiplin, şi nu intra într-un cinematograf asediat de mulţime.

Deodată, în odaia lor năvăliră şi alţi participanţi la proiectatul ospăţ. Supărat, Aloyzas îşi dădu seama că nu va putea domoli starea lor de spirit plină de voioşie, ce nu ţinea seamă de nici un fel de logică, şi se gîndea cum să bată în retragere în mod onorabil. Să le accepte, cu singe rece, propunerea ? Toată nădejdea şi-o punea în firea blîndă a Lionginei, chiar dacă în timpul călătoriei aceasta se schimbase, devenind aproape de nerecunoscut. Ea se desprinse de umărul lui şi cu toate că adineauri parcă abia se mai ţinea pe picioare, făcu o piruetă zglobie pe toculeţele pantofilor. Ii zîmbi soţului, apoi împărţi surîsuri seducătoare şi celorlalţi bărbaţi.

— Vă mulţumim, vă mulţumim ! într-o clipă sintem gata ! Ne acordaţi un minut, să ne aranjăm puţin ţinuta?

Lărmuind satisfăcuţi, bărbaţii ieşiră imediat din cameră. Glasurile şi paşii lor făceau să răsune toată casa
— atît de confortabilă pe întuneric ! — în timp ce becul din tavan licărea legănîndu-se întruna.

— Cum adică... pe mine mă refuzi, iar cu ei ?...

— Lasă, Aloyzas. Suportăm noi şi asta. Doar sintem musafiri.

— Va să zică, dc dragul politeţei va trebui să tot petrecem in fiecare noapte ?

— Mă rog. atunci hai să desfacem conserva de peşte a Gertrudei.

— Ce amestec are Gertruda aici ?

— In cazul acesta, gata, bărbătele, îmbracă-te. Nu-i politicos să nesocotim dorinţele gazdelor.

— Şi gazdele ? Ele nu le nesocotesc pe ale noastre ?

Liongina nu răspunse. Se şi afla în faţa oglinzii. Oboseala ii dispăruse fără urmă, iar tristeţea, mîhnirea, indiferenţa se risipiseră şi ele. I se părea că păşeşte din nou prin piaţa gării, că, din nou, cuvintele îi sînt ascultate cu atenţie, iar dorinţele îndeplinite de aceşti bărbaţi atît de mindri. Mai simţea parcă şi acum o undă din aroma aceea, deşi acolo, lîngă gară, mirosea mai degrabă a frunze de dafin, a lămii şi a coajă de eucalipt, pe cînd aici, la poalele munţilor, doar a cer senin. Atunci era convinsă că nu vor fi lăsaţi să se usuce ca nişte meduze pe pietrele de pe ţărm. Iar acum... hei, mai ştia ea şi acum cîte ceva, dar ceea ce ştia nu vroia s-o mărturisească nimănui, nici chiar sieşi. în casa asta totul are să se schimbe, înainte ca ea să mişte măcar un deget. Ea ? Fetiţa ? Bulgăraşul de gheaţă ? Soţioara modestă şi ascultătoare a şefului de catedră Aloyzas Hubertavicius ? O, nu, o alta, care nu-i seamănă deloc, o femeie mîndră de valoarea sa, una ce îşi potriveşte ba zîmbetul neruşinat al nomadei înger, ba masca înfricoşătoare a bătrînei gruzine, dar care ştie de pe acum că, la timpul cuvenit, chipul ei va fi altul, cu desăvîrşire altul !

Fericită, tocmai se pregătea să-şi tragă pe ea rochia de fiecare zi.

— Nu mă face de ruşine, draga mea — Aloyzas îşi înnoda cea mai frumoasă dintre cravate —, te rog, rochia albastră cu fir argintiu.

Liongina luă imediat de pe umeraş o rochie decoltată, pe care i-o vîrîse pe gît maică-sa. Era dintr-o mătase al- bastru-închis, cu mînecile largi, puţin strîmtate către încheietura mîinii. Aloyzas o examina cu un ochi critic şi, deşi rămase mulţumit, bombăni :

•— O să stăm şi noi, de ochii lumii, o oră-două şi gata ! Eu aşa intenţionez să fac. în ceea ce te priveşte, vei decide singură. De asta are fiecare capul său pe umeri — să judece ! Ai înţeles, draga mea ?

— Am înţeles, scumpule. Liongina era gata să promită orice, numai să nu-1 facă pe Aloyzas să se răzgîn- dească.

Mansarda era chiar sub acoperiş, geamurile ei dădeau în toate cele patru zări. Printr-un geam, pătrundea înăuntru o ramură cu mere iernatice, pe jumătate verzi încă,
— sferele mici, purpurii, luceau discret în lumina luminărilor şi a cerului. Curentul, venit de pretutindeni, gonea dintr-un colţ în altul zăpuşeala zilei, cum fugăreşti o pisică mare şi leneşă. Fiecare se instalase pe unde-a putut : pe braţul unui fotoliu capitonat, pe o şa veche, strivită sub greutatea trupului — pe vremuri era conac aici ! — sau pe vreun taburet scîrţîitor, lipsit de stabilitate. în schimb, masa era ca un altar — o faţă de masă albă ca zăpada, feluri de mîncare şi băuturi nemaivăzute : în castronaşe — verdeţuri şi legume, în vaze cu picior înalt — fructe.

— Gustă, gustă, pîinică, fata mea ! o îndemna administratoarea pe Liongina, învîrtindu-se ca un titirez în jurul ei. Faţa mică şi smeadă nu i se vedea deloc, doar şorţuleţul alb şi broboada neagră. Frige de fierbinte ce e, chiar acum am scos-o din tone [1]. Dacă te interesează, o să-ţi arăt cum se coace pîinea la noi.

O turtă albă-albă şi uşoară ca fulgul. E caldă încă. Şi crocantă. Şi miroase — ca plăcinta coaptă de paşti în copilărie. însă Liongina nu apucă să înghită nici măcar o îmbucătură.

— Gustaţi vinişorul! E de-al nostru, de prin partea locului, tescuit din strugurii noştri ! căutau s-o înduplece pe Liongina mai multe glasuri deodată. Toţi erau amabili şi atenţi, deşi nu reuşea să le reţină chipurile. Oare, se cuvine să bea vin ? Nu, doar n-o să se apuce acum să bea vin.

Nici să bea, şi nici să mănînce... Se săturase cu altceva, cu mirosuri şi culori, aici pînă şi denumirile mîn- cărurilor — haciapuri*,

1Cuptor de pămînt, pe pereţii căruia se pun la copt turte, ce înlocuiesc pîinea, turte de pline.

suluguni[1], lobi[2] ! — aveau rezonanţe muzicale — allegro, andante, scherzo ! O îmbătaseră sclipirile luminărilor, care, apropiind, aducînd în mod neaşteptat aici trecutul îndepărtat, făceau să pară confuză imaginea despre timp, — mai lipseau doar zalele şi spadele, în locul cravatelor şi al ceasurilor de mînă. Dar de ce nu se aud solemnele, răsunătoarele şi înduioşător de plăcutele cuvinte prin care, într-o anume ordine, fixată de cel ales să conducă ospăţul, îşi aduc laude unul altuia bărbaţii ? Fiecare îndemn de a ridica paharul, cu scînteieri de vin alb şi roşu, înseamnă o invitaţie de participare la un fel de întrecere, întrecere cu toţi ceilalţi şi cu tine însuţi, prin cuvinte alese, pe care să nu le fi rostit încă nici unul dintre vorbitorii dinaintea ta. Acestea, tocmai aceste cuvinte trebuie, chiar acolo, pe loc, să-şi desfacă mugurii şi, învolburate, să foşnească aidoma frunzişului bogat, pentru a dărui mesei sărbătoreşti fructele sale suculente ! Oamenii de aici nu beau şi, cu atît mai mult, nu fac beţii, deşi vinul curge din belşug din urcioare şi clocoteşte în gîtlejuri, — ci vorbesc, vorbesc, vorbesc şi chiar şi Liongina, beată acum, în nici un caz din pricina vinului — doar cîteva picături îi umeziseră buzele ! — simţea că, în jurul acestei mese, nu trebuie să cauţi identificări cu realitatea. După cum nu trebuie să cauţi nici lupta de fiecare zi a omului cu piatra, nici soarele, care, pur şi simplu, arde pînza cămăşilor pe spinările bătrînilor. Nici măcar zgomotul surd al cutremurelor nu pătrundea aici, decît poate doar ca ceva anecdotic, deşi oamenii din sat îşi povesteau mereu pe şoptite fel de fel de lucruri despre acestea, ca despre un permanent război în miniatură, — căci foarte aproape, de cealaltă parte a munţilor, se afla Turcia, unde pămîntul se clătina întruna sub picioare din pricina cazanului ce clocotea în adîncurile lui. Şi totuşi, toate acestea se auzeau susurînd în vorbele oamenilor, în rîsul lor foarte viguros, absolut toate — şi soarele, care făcea pămîntul să crape, şi piatra, cu menirea ei de obstacol, atît pentru brăzdar, cît şi pentru rădăcinile de tot felul, şi încă multe-multe altele, pe care le inspira în pieptul său, împreună cu aerul de aici nu numai localnicul, dar şi omul venit de aiurea. Sau, cine ştie, poate că oamenii glumeau doar, îşi lăsau la o parte, pentru o clipă, grijile şi glumeau cu chipurile lor foarte serioase şi

1 Brînză iute, picantă, care se consumă prăjită.
2 Mîncare picantă preparată din fasole murată.

autentic însufleţite ? Căci era minunat să auzi cum despre un omuleţ oarecare, Lipsit de însemnătate, ce şedea la umbra unui paltin cu trunchiul gros — în jurul scaunului său zăceau grămezi de ziare ! — se spunea pe un ton cucernic, solemn pînă la ridicol :

— în poeziile sale, în uimitoarele sale strofe auzi freamătul vîntului de munte !

Sau cum, despre un altul — matematician cu o frunte înaltă, ce ronţăia cu poftă nişte verdeţuri, pe care şi le îndesa în gură cu toptanul — frunzele acestora se agitau sub nasul lui ca nişte mustăţi, — se povestea, cu aceeaşi solemnitate :

— Cînd setea nu ne-o putem potoli îndeajuns cu poezia divină, îngenunchem, pentru a sorbi din izvorul în- cîntătoarelor sale ecuaţii !

De frumos — era frumos, dar din stînga, o voce ironică, de şarpe perfid, îi șoptea tot timpul („Aici nici chiar însuși Rustaveii[1] n-ar mai avea nimic de făcut ! Şi nici domnul Einstein. Nu aveţi aceeaşi impresie, madam ?“) Nu, Liongina nu avea impresia asta — cuvintele toasturilor erau încărcate cu o forţă tainică, şi ea vedea aievea vîntul de munte ce ţintuia pe piatră iarba rară. vedea cum el susţinea, o clipă doar, firicelele ei firave, cum le lăsa apoi libere, pentru ca din nou să le pieptene şi nu se mai sătura privind degetele puternice, delicate ale vintu- lui ce mîngîia fiecare fir de iarbă. Or, omuleţul acela scund — băgase ea de seamă — are nişte degete uimitor de delicate. Cît priveşte cuvintele pompoase, acestea îşi revărsau spuma şi se opreau — nu-i obligatoriu să crezi în ele, e de ajuns că te-au umplut de încîntare gheizerele lor fantastice, ce se ridică, aidoma munţilor, ai căror coloşi se înalţă şi ei în apropiere, făcînd dovada existenţei a ceva, ce poate că nici nu există de fapt. Da, totul la masa aceasta era nemaipomenit de luminos şi măreţ, la fel ca pe munte : prietenia, laudele exagerate, modestia. Nemaipomenit — dacă priveşti de jos, dîndu-ţi capul pe spate... Dar dac-ai privi de sus, de pe culmi ? O, doamne, de-aş privi doar o singură dată de pe culmi ! De-aş putea ajunge măcar pînă la micuţa capelă!

—; Ce să spun, ştim să ne lăudăm, nu glumă ! Cu cît e mai mic un popor, cu atît mai mulţi lăudăroşi are ! Şi asta iar i se şoptise din stînga, ca să nu se mai topească atîta de încîntare.

Şi chiar dacă nici prin gînd nu-i trecea să fie de acord cu vocea aceasta lucidă, care spulbera toate cuvintele alese rostite acolo, Liongina nu se hotăra s-o contrazică, deoarece în cazul acesta, ar fi trebuit să se încaiere nu numai cu vocea, ci şi cu ochiul care-o privea mereu pieziş, arzînd ca un cărbune încins, şi cu nasul acvilin, şi cu

1 *Şota Rustaveii* (sec. 12), poet și umanist gruzin, autor al poemului „Viteazul în piele de tigru", conceput în spiritul eposului cavaleresc.

cravata semănînd cu o pasăre tropicală, ce-şi fîlfîia penele scinteind în toate culorile curcubeului. Atît ochiul cît şi nasul păsării de pradă erau, după cîte se pare, gata să se înfigă fără întîrziere în ea şi să nu-i mai dea drumul, de îndată ce va îndrăzni să deschidă gura.

Intre timp masa era stropită tot mai des cu şuviţe de vin — şi vinul nu e ca apa, se urcă la cap ! Ordinea severă începea să se încîlcească, faţa de masă, pătată acum, se şifonase, masa se clătina şi ea din cînd în cînd, — ce să le faci, doar sînt şi ei oameni şi nu zei, nu-i aşa, Aloyzas ? Dar el n-o auzea — polemiza, însufleţit, pe o temă oarecare, cu matematicianul. La începutul ospăţului, privirea lui, aidoma unui braţ, o susţinuse mereu, din celălalt capăt al mesei, pentru ca ea nu cumva să întreacă măsura, devenind pentru cei de alături ceva foarte gustos, ceva de felul unui pui fript — din care se găseau, îngrămădiţi acolo, destui alţii şi fără ea — iar acum, poftim, nici n-o băga în seamă. După culoarea schimbată a feţei lui se vedea bine că băuse peste măsură, — să fie, oare, şi el fascinat de atmosfera asta lipsită de banalitate ?

—Iar cel de colo — e arhitect Şoapta din stînga încerca să-i atragă atenţia asupra unui lungan slăbănog, cu capul dat puţin pe spate, care, cu un aer plin de importanţă, îşi umplea pipa. Ştiţi prin ce a devenit celebru ? Prin chioşcurile de comerţ vopsite în albastru, brrr ! Sînt o ruşine naţională chioşcurile lui, dar, să vedeţi cum or să-l ridice îndată în slăvi, mai ceva ca pe Osc ar Nie- meyer[1]!

Vecinul din stînga nu izbutea cu nici un chip să-i surprindă zîmbetul hoinar, de o pămînteană şiretenie şi totodată complet desprins de lumea înconjurătoare. Dar omul era insistent, şoptea şi tot şoptea şi iată că, exact ca la o comandă a sa, o voce de bas începu să bubuie :

— Distincţia construcţiilor maestrului... Cînd vulturi vor plana deasupra lor...

— Să-nnebuneşti, nu alta ! Ce v-am spus ? ! jubilă, învăluitoare, vocea — odioasă în clipa asta pentru Liongina, căci ameninţa să-i strice toată sărbătoarea.

Vocea îi aparţinea lui Rafael Huţuev-Namregi, la fel ca şi ochiul scînteietor, ca şi nasul acvilin ; dar, în fond, numele lui dublu de familie — ce altceva era, dacă nu tot trufie ? Osanale de felul acestora îi mîngîiaseră şi lui inima, fără îndoială, da, da, era şi el un fiu al acestor munţi care a supt, odată cu laptele mamei, savoarea obi- ceiurilor autohtone, doar că acum le reteza pe toate din rădăcină, pentru a-i fi ei pe plac. în schimb, acest Ver- giliu al ei nu uita să bea şi să mănînce, avea nişte dinţi — albi şi puternici — care spărgeau nuca, simplu, dintr-o singură

1Celebru arhitect contemporan — a construit oraşul Brasilia (1957—1960), devenit noua capitală a Braziliei.

strînsoare. Dinţii aceştia, ce măcinau totul şi mustăcioara ce se mişca fără întrerupere le vedea ea şi fără să-l privească pe Rafael — iată, chiar acum şi-a înfipt furculiţa într-o bucată de friptură rece de curcan înecată în sos de nuci; intenţionase s-o pună în farfuria Lionginei, cum însă ea se ferise ridicînd cotul, s-a apucat s-o devoreze singur, fără să uite nici o clipă, totuşi, să urmărească, cu iscusinţă de comentator sportiv, nu numai ce se petrece la masa ospăţului, dar şi în ce dispoziţie se află ea, vecina din imediata lui apropiere.

— Poate că aveţi dreptate, încercă ea să scape de şoapta protectoare a vecinului, impunîndu-şi, totodată, să-i observe degetele, unsuroase de la grăsimea fripturii de curcan. La urma urmei, cît mă pricep eu la arhitectură ? Cît despre chioşcuri ?... E rău — cînd nu există.

— Vorbiţi serios ? O femeie ca dumneavoastră ? Rafael începu să dea din cap şi cravata îi alunecă într-o parte, iar cămaşa foarte albă, care nu mai era acum etalon de prospeţime, ci şifonată, lăsa să apară, de sub mîne- cile-i suflecate, nişte mîini acoperite cu păr negru şi des.

— Ce fel de femeie ? Poftim, spuneţi, ce fel de femeie ? Sînt dactilografă. O simplă dactilografă de instituţie. N-aţi ştiut asta ? zise Liongina precipitat, dintr-o răsuflare şi cu o bucurie aproape răutăcioasă, fără să priceapă nici ea ce anume o îmboldea să se răfuiască cu vecinul său pentru remarcile lui pline de sarcasm, care, de fapt, stabiliseră un echilibru rezonabil, — altfel întreaga sărbătoare ar fi fost doar un minunat fel de mîncare fără pic de sare. Poate faptul că, luînd în derîdere acele fraze, construite din cu- vinte frumoase, ce se rostiseră acolo, el nu făcuse decît să distrugă ceva cu mult mai important, plăsmuit de visurile ei, munţii ? Să-i distrugă ? El ? Acest pierde-vară pe care-l întîlnise din întîmplare pe drum ? Actoraşul ăsta ? Uitase cu desăvîrşire cît respect avea ea, de obicei, pentm actori. Odată, încă pe cînd era în clasa a cincea, i se încredinţase un rol. N-avea de spus decît două fraze şi un „ha-ha“. Frazele le pronunţa acceptabil, rîsul, însă, i se împotmolea, de fiecare dată. Dar nu în gît, unde se opreşte sputa bolnavilor de bronşită. Zadarnic îşi forţa coardele vocale pe stradă sau sub plapumă, în pat. Ajunsese să creadă că oricine ştie să rîdă, şi, în special, că actorul adevărat e un supraom. Cum nu obţinea nici un rezultat, i s-a făcut milă învăţătoarei de ea şi a eliminat din rol „ha- ha“-ul acela. Nu, de astă dată aureola de artist nici vorbă să-l poată salva pe vecinul cel impertinent. Ba, mai mult, acum o sîcîia şi cu neajunsurile lui fizice. Cicatricea, mica potcoavă de pe obraz, era dezgustătoare... Unde să se fi ales cu ea, în vreo colonie de delicvenţi ? Şi apoi, capul, capul lui avea o formă inegală, neregulată, chiar dacă de departe arăta ca o reclamă de frizerie. Ce să spun, o mîn- dreţe de bărbat ! Nasul mare, ochii ca nişte cărbuni încinşi — majoritatea muntenilor îi au astfel. Se aprind la fel de tare şi atunci cînd ponegresc cu înverşunare un comesean şi atunci cînd înfulecă cu mare poftă un copan de curcan. Aşa cum îl vedea, transpirat, sfîşiind cu dinţii friptura de curcan, o irita la culme. înfăţişarea prozaică a omului

obişnuit anulase imaginea solemnă, laolaltă cu speranţele spontane ce i se înfiripaseră în suflet. Mai bine rămînea aşa cum apăruse în faţa ei pe drumul acela şerpuitor din munţi — un bolovan de piatră, căzut dumnezeu ştie de unde, din care mai fumegau încă nori de praf.

— Ia te uită, vrei să spui că eşti dactilografă ! După ce îşi şterse buzele şi degetele cu şervetul de pînză, Rafael îl azvîrli, şifonat, pe masă. Nu, n-aţi fost deloc originală, Longina. Mă rog, sînteţi liberă să credeţi ce doriţi, Lon- gina. Ultima frază o rostise doar de dragul numelui. Numele îi plăcea. Ii plăcea să-1 strivească între dinţi, ca pe o nucă.

— Aveţi impresia că mint ? Şi îşi avîntă mîinile, într-un gest profesional, deasupra farfuriei — o imaginară claviatură a maşinii de scris. — dar pînă şi ei i se păru că spusese un neadevăr. Atît de mare era distanţa dintre ea — cea de ieri, şi ea — cea de acum.

— Lon-gina ? Lon-gina minte ? zise el gata să se sufoce din pricina rîsului stăpînit cu greu. Paharul din mina pe care o ridicase, se clătină puţin şi o picătură de vin roşu, cu agilitatea unei insecte de noapte, o porni în jos, pe pieptul larg, de-a lungul cămăşii albe. Chiar şi cînd minţi, trebuie să ştii s-o faci. Ba, aş spune chiar că, pentru a fi mincinos, trebuie să fii astfel din născare, dragă Lon- gina.

— Doamne, aţi pătat o cămaşă nouă ! Palma Lionginei, care se întinse instinctiv spre pată, simţi, ca o arsură, pieptul lui Rafael. Ca şi cum ar fi atins o rană deschisă — înspăimîntată, ea îşi retrase mîna.

Rafael ar fi vrut să i-o reţină puţin, dar faţa femeii, roşie ca focul, îl împiedică s-o facă.

— Nu mă atingeţi ! Şi, în general, glumele dumneavoastră... mă plictisesc !

Acum regreta că se ambalase într-o discuţie intimă. Căci ea, deşi mai era un puişor ce încă n-a ieşit cu totul din găoace, era de fapt o soţie în toată regula, o femeie măritată ! Şi, deodată, surprinse ca prin ceaţă privirea lui Aloyzas — nu se îndreptase în mod special asupra ei, pur şi simplu alunecase peste toate celelalte feţe din jur, transpirate şi devenite foarte asemănătoare între ele. O privi şi aşa, nitam-nisam, izbucni în rîs, nechezînd ca un armăsar. Ce-i asta ? Aloyzas cel serios şi rezervat — nechează? Cînd o să-şi audă rîsul, o să se sperie singur ! Dar nu şi l-a auzit. Iată, acum i se adresează renumitul arhitect, fără a uita să ciocnească paharul cu el. Iar acum, iată că şi Aloyzas îşi întinde din proprie iniţiativă paharul plin în direcţia cuiva. Ar trebui, evident, să-i atragă atenţia — doar vinul nu e apă ! — însă amorul propriu nu-i permite să facă aşa ceva. Da, aşa e, sînt o simplă dactilografă. Dar, ia priveşte, cum o asaltează toţi, din toate părţile, pe dactilografa ta. Asta-i pentru Aloyzas. Şi tu îţi închipui oare că, dacă-i dactilografă, poţi s-o pipăi cu degetele pline de grăsime ? Asta e pentru Rafael. Şi acum, pentru mine : poate că, odată şi odată, o să fiu şi eu altceva ? Sau, dacă n-am să izbutesc să fiu altceva, poate măcar o să pot deveni eu însămi ? Căci am acum şi suflet, şi sentimente, şi .-speranţe. Pînă adineauri n-am avut nimic din toate astea, dar acum le am. De pildă,

dacă în clipa asta m-aş tăia, mi-ar ţîşni sîngele şuvoi. Ca dactilografă, trebuie să recunosc, eram destul de mediocră, ha-ha ! Şi Liongina izbucni într-un ris zgomotos. Uite că ştiu să şi rid ! Asta pentru că mi-am amintit cîteva din greşelile acelea absurde, strecurate în manuscrisul nu ştiu cui — oare nu chiar în manuscrisul lui Aloyzas ?

— De-acum înainte, gata, pe cămaşa asta scumpă, din import, o să se răsfeţe o pată dezgustătoare, zise ea, fără a se mai arăta dispusă să-i dea o mină de ajutor vecinului. N-ar fi rău totuşi să răsturnaţi peste pată solniţa.

Rafael schiţă un gest dispreţuitor de lehamite cu mîna.

— Nu-i nimic, Lora o să-i vină de hac ! Ştiţi, ea face adevărate minuni.

Ce mitocan, vrea să-mi dea de înţeles că are o femeie ■şi, probabil, nu numai una, tipii ăştia oacheşi şi pe deasupra cu nasul acvilin sînt întotdeauna înconjuraţi de admiratoare, iar ăsta, pe lîngă faptul că e cîrlionţat, mai e şi artist de cinema ! Una, pesemne, îl hrăneşte, alta îl spală şi-i scoate petele de pe haine, a treia... Ah, cît îmi eşti de nesuferit — asta o gîndise în lituaniană, dar, fără .să-şi dea seama, o spuse cu voce tare.

— Poftim ? Vorbeaţi cu mine ?

— Cu dumneavoastră !

— în cazul acesta, vă rog să-mi traduceţi.

— Şi fără traducere, nu e clar ?

— Ştiţi cu ce seamănă acum ochişorii dumneavoastră senini ?

— Cu un lac de munte, ce seînteiază sub razele soarelui dimineţii, nu-i aşa ? declamă ea în stilul bombastic al toasturilor.

— Bravo, Longina ! Vă rugăm însă. nu ne luaţi nouă, muntenilor, cea din urmă dintre arme — elocinţa ! i se adresă Guram Mgheladze aplaudind-o. Nu de alta, dar prin munţi şi acum mai hoinăresc... urşii. Aşa că avem încă nevoie de bărbaţi.

Gîtul lui Rafael se făcu roşu-sîngeriu, ca şi cum căra . în spate un frigider — ziua, Liongina îi văzuse transpor- tînd amîndoi, în sripa sccundară a casei, unde locuiau, un frigider „Saratov“. La drept vorbind îl ducea Rafael singur, Guram nu făcea decît să-l susţină un pic. Acum Rafael tăcea, îi secase întreaga elocinţă, şi Lionginei i se făcu milă de el, — il asemui cu un pîrîu zăgăzuit care nu mai poate nici să alerge, nici să susure. El ridică paharul şi îl goli dintr-o înghiţitură, fără să bage de seamă că amestecase vinul roşu cu cel alb. Nici după al doilea pahar nu-şi reveni, în urma loviturii pe care i-o dăduse, prin replica sa, Guram, cel mai bun prieten al său, ce-i cunoştea punctele vulnerabile. Pentru că altceva, mă rog, poate că îl şi ocolise uneori, însă atenţia femeilor — niciodată. Şi cînd colo, poftim... Necăjit, Rafael se trase înapoi cu scaun cu tot, lovindu-se cu ceafa de peretele acoperit cu şipci de lemn. Cînd în cele din urmă începu să vorbească din nou, cuvintele rostite nu erau nici ruseşti şi nici gruzine, aşa cum vorbeau toţi ceilalţi aflaţi în jurul mesei, ci altfel de cuvinte, pe care niciodată pînă atunci Liongina nu le mai

auzise. Sunetele curgeau duioase şi, totodată, puţin rigide, zgrunţuroase, foşnind ca lichenii ce se tîrăsc pe pietre, despicîndu-le. îşi găsise un interlocutor ? Nu, recita în surdină versuri în limba lui maternă. Acum, după ce Rafael se izolase de toţi ceilalţi, prin acele armonii arhaice, ce-şi aveau originea, mai mult ca sigur, încă în vremurile lui Noe, el îşi recăpătă aerul misterios, la fel de misterios ca şi al munţilor ce dorm în noapte. Dumnezeu ştie de ce fapte neîngăduite ar fi el în stare, Dumnezeu ştie ce nenorociri i-ar trece prin minte să provoace. Să vrea doar, şi ar putea sili şi pămîntul să se clatine sub picioare. Mai. cu seamă dacă l-ar jigni cineva în vreun fel.

— Atenţie, dragi musafiri, vorbitorii se vor ocupa acum de dumneavoastră ! îi avertiză părinteşte Guram Mgheladze ducîndu-şi un deget la buze şi Liongina îşi aţinti privirea asupra unui bărbat înalt, în costum negru, ce se ridicase în picioare. N-o uimea costumul sobru, de- gală, singurul dintre toate hainele în culori deschise purtate de ceilalţi, ci pletele care împodobeau capul omului. Pe asemenea claie, o barză şi-ar fi putut face cuib.

— ...educator al tineretului... celebru om de ştiinţă din Lituania... orice piatră din patria lui îl cunoaşte... sîntem mîndri că de azi înainte ne vom putea socoti printre prietenii săi...

Urmind exemplul celorlalţi, în cinstea cărora se ţinuseră toasturile pînă atunci, Aloyzas se ridică rezemîndu-şi mîinile lungi de marginea mesei. Pumnii, cu vinele umflate, abia îşi făcură loc printre farfuriile şi vazele pline toate cu cite ceva. O vreme, pe chipul îmbujorat, moleşit puţin din cauza vinului băut, rătăci un zîmbet servil. Căuta un punct de reper pentru a se putea simţi el însuşi — nu un sac ghiftuit cu vin şi mîncăruri necunoscute, sau o mo- mîie nevoită să dea din cap respectuos, în semn de aprobare, în tactul laudelor aduse şi care se străduia din răsputeri să nu sughiţă. Liongina se întoarse către el cu scaun cu tot, vrînd să iasă în evidenţă printre ceilalţi, astfel ca soţul să-şi poată opri ochii asupra ei. Dar zîmbetul lui vag, neîncrezător şi totodată puţin speriat lunecă pe lîngă ea, abia atingînd-o. Aloyzas îşi îndreptă privirea către celălalt capăt al mesei — ochii i se aţintiră, imobili, pe chipul lui Rafael, aflat în umbră. Acolo, în semiobscuritate, străluceau ochii, părul, dinţii acestuia. Străluceau cu o tacită ironie îndreptată împotriva tuturor participanţilor la acest mister [1] sărbătoresc.

1Referire la ritualurile religioase secrete (mistere) din Grecia şi Roma antică, la care luau parte numai cel iniţiaţi, şi al căror ceremonial consta, în primul rînd, dintr-o reprezentaţie teatrală evocind mituri

Transpirat din pricina tulburării şi mormăind cuvinte de mulţumire, Aloyzas ciocni paharul cu acela al oratorului. Imediat îl înconjurară din toate părţile alte pahare — scînteiau şi se multiplicau în faţa ochilor lui. Ridicîndu-1 pe al său, el îl băgă în grămada de pahare. Se auzi un zăngănit, şi vinul se scurse pe mîinile cuiva.

— Ce faci, Aloyzas ? nu se mai putu stăpîni Liongina şi strigătul ei reuşi să îndepărteze vălul întunecat de pe ochii soţului.

Intr-adevăr, ce se petrece ? De ce **trag** la măsea atîta vin ? Doar ăsta-i alcool ! Ce-o să-şi închipuie gazdele despre mine ? Toate aceste gînduri răzleţe erau întipărite pe chipul lui Aloyzas, ca nişte litere înscrise pe o coală de hîr- tie. Se trînti cu zgomot pe scaunul său şi, jenat, încercă să :se ascundă după o vază cu flori. Sărmanul, acum o să-l mustre conştiinţa pentru că a întrecut măsura, îl compă-timi Liongina. Brusc, îşi aminti nechezatul lui cabalin. Oare vroia astfel să se răzbune pe mine pentru buna mea dispoziţie, pentru că... sînt fericită ? O năpădi ciuda, îi era necaz pe el, simţămînt care poate că nu era prea întemeiat. Bine, dar totul n-a fost decît un joc. nimic altceva decît un simplu joc, încerca ea să se dezvinovăţească. Ceremonia, întreruptă pentru cîteva clipe, îşi reluă desfăşurarea aşa cum cerea rînduiala.

— ...Desluşim pe chipul ei floarea minunată a unui minunat ţinut... o femeie încîntătoare... prietenă devotată şi păzitoare a vetrei căminului... prin modestia ei, care o întrece pe cea a unei flori de cîmp... ferice de stejarul pe a cărui puternică tulpină, cu gingăşie se încolăceşte ea, asemeni viţei de vie sălbatice...

Iarăşi, zăngăniră şi scînteiară paharele umplute cu vin. Tulpina stejarului şi mlădiţa fragilă a viţei de vie, menită să umple cu seva ei ciorchinii strugurilor care, aidoma cuiburilor de păsări, fi-vor adăpostiţi de viguroasa coroană. Există oare o imagine mai splendidă decît aceasta? Şi, merită reţinut, că strălcitoarea metaforă n-a rostit-o fitecine — ci un poet autentic, îi şopti Lionginei, din capătul opus al mesei, Guram, a rostit-o poetul favorit al Tbilisi-ului, cel în faţa căruia, atunci cînd, ameţit de băutură, îşi tîrăşte paşii clătinîndu-se pe picioare, se opreşte un nesfîrşit convoi de troleibuze, pentru ca el să poată traversa în deplină siguranţă de pe o parte pe alta a bulevardului. Iată ce fel de poet o ridicase în slăvi ! Entuziasmat de cuvintele poetului, pînă şi ofensatul Rafael dădea din cap în semn de aprobare... Şi-atunci, să te mai miri că veninul laudelor i s-a strecurat şi Lionginei în sînge, făcînd-o să simtă o dulce durere la lingurică, în pofida fap-tului că raţiunea — acea clarvăzătoare raţiune feminină — îi cerea să nu dea atenţie hiperbolelor ? După ce îşi înghiţi pe neobservate nodul ce i se urcase în gît, în mijlocul tăcerii generale, ea mărturisi cu glas sonor :

legate de diverse zeităţi: Demeter şi Kone, Diony- sos şi Orfeu etc.

— Cît de dragi îmi sînt munții voștri ! Toată viața am sperat să-i văd. I-am văzut, și-mi vine să plîng, și mi-e- frică, pentru că acum mi-au devenit și mai dragi...

Toată viața ? Dar, de fapt, pînă acum tu încă n-ai trăit ! Și n-ai văzut nimic. N-ai văzut nici măcar Pun- tuko [1] — ha-ha ! Ce-i drept, însă, ai învățat să rîzi.

— Da, toată viața am sperat să-i văd. Liongina își șterse o lacrimă timidă și, plină de hotărîre, goni toate în

[1] Mare bloc de granit, monument al naturii din epoca glaciară., aflat în raionul Anikșciansk — R.S.S. Lituaniană.

doielile. încă de pe vremea cînd nici nu ştiam ce înseamnă o speranţă... Jur, vouă vă jur, că niciodată n-am să uit munţii voştri !

— Bravo ! Ura-a ! strigă din răsputeri cineva.

In ochişorii congestionaţi ai poetului amator de băutură, luceau lacrimi de înduioşare, şi administratoarea, care apăru imediat lîngă el, se grăbi să i le şteargă, ca unui copil, cu o batistă dantelată. Guram Mgheladze începu să tuşească stînjenit — el strigase adineaori — apoi, brusc, se înstăpîni o tăcere atît de deplină, încît de dincolo de ferestre se auzeau cum zboară de pe o creangă pe alta liliecii. Parcă trebuia să se întîmple ceva anume, acum, în tăcerea aceasta, cînd nimeni nu mai clefăia şi nu rîgîia, — nu se putea, era cu neputinţă să nu se întîmpls nimic, de vreme ce toată lumea era atît de emoţionată ! Și, într-a- devăr, iată că Rafael, scuturîndu-și cîrlionţii şi desprinzîndu-se din întuneric, de parcă ieşea dintr-o peşteră, începu să cînte, — încet, atît de încet încît cei de faţă îşi opriră respiraţia. Firicelul subţire al melodiei înfiripate fu prins de Guram, care îl acompanie în terţă, cu un bubuit surd, apoi se alătură şi vocea de tenor gingaşă, tremurată, a poetului cu ochii roşii, şi îndată, după ce-şi potriviră glasurile şi intrară pe rînd, unul cîte unul, încă peste o jumătate de duzină de alte glasuri bărbăteşti, cîntecul — o melodie gruzină polifonică — începu să curgă, să curgă, să răsune. D'n pricina aerului care vibra, flăcările luminărilor păreau gata să se stingă ; de partea cealaltă a ferestrelor, creşteau, în toată înălţimea lor — munţii, ce-şi re- dobîndiseră înfăţişarea stihinică de la începuturi, iar melodia îţi pătrundea în sînge, inima ţi se înfiora şi,, neobosită, şoptea întruna că eterne nu sînt decît piscurile, culmile şi depărtările, că vrednic de milă este cel a cărui, inimă nu-şi încetează bătăile, atunci cînd ochii i s-au oprit înmărmuriţi pe stîncă ce-i atîrnă deasupra capului sau pe- o alta, ursuză, îngrămădită undeva sus, la înălţimi inaccesibile... Ah, dar toate astea cu siguranţă le-ai născocit tu singură, Liongina ! Și ea lupta din răsputeri să nu se- lase copleşită de vraja cîntecului. Şi, mă rog, de ce eşti. atît de fermecată ? Toţi bărbaţii aceştia cîntă ceva despre- un băiat şi o fată şi încă despre un vultur — aşa îi explicase vecinul din dreapta, care ciugulea dintr-un ciorchine de strugure, aruneîndu-şi în gură boabă după boabă. Dar

Liongina nu auzea nici ce i se traduce, nici explicaţiile date. Melodia se legăna în ritm cu munţii, purtînd-o, du- cînd-o cu sine, ba ridicînd-o în înălţimi ameţitoare, ba coborînd-o, cu mare grijă — aşa cum aşezi pruncul în leagănul lui, — şi culcînd-o apoi, jos în vale. Cu, sau fără ea — uneori Liongina lăsa să-i scape firul şi nu izbutea să se agaţe imediat de un altul ! — cîntecul se legăna fără încetare, repetînd linia unduitoare a munţilor, şi părea că nimeni nu l-a început nicicînd şi nimeni nu-1 va sfîrşi vreodată. In vuietul plin de înfiorare dispărură, se dizolvară şi Rafael şi Guram Mgheladze şi gloriosul poet, care-şi acoperise cu pleoapele ochii înroşiţi, cînd, pe neaşteptate, o voce de bariton se avîntă din nou în zbor, ţîşnind din armonia disciplinat

aliniată a celorlalte glasuri, aidoma unei creste înzăpezite ce străpunge cerul... Era Rafael — Liongina nu vru să-i privească faţa transpirată, torturată de suferinţă, care lucea, ca o piatră biciuită de ploaie.

Cuprinse de bună dispoziţie, gazdele pretinseră acum să cinte şi ei doi, musafirii, un cîntec de-al lor, lituanian ! Glasul lui Aloyzas scîrţîia ca o roată neunsă cînd trebuia să acompanieze pe cineva, aşa că, a cînta era pentru el totuna cu a-1 sili să se dezbrace faţă de oameni străini, dispuşi să-ţi cerceteze fiecare aluniţă. Nici Liongina nu se putea numi o cîntăreaţă, însă execută şi ea un cîntecel simplu, pe care i-1 cînta cîndva bunica Prudencija, izbutind, cu vocea ei gravă, limpede, cu timbru profund, să facă faţă atît de bine, încît îl uimi pînă şi pe Aloyzas — el nu s-ar fi aşteptat de la ea la una ca asta — ca să nu mai vorbim de toţi ceilalţi, care-i ascultaseră cîntecelul copilăresc ţinîndu-şi răsuflarea, ca şi cum sub ochii lor înflorea pentru a doua oară un tînăr copăcel ce-şi scuturase prima floare în pragul primăverii...

— Aloyzas !... Nu mai dormi, te rog, ascultă !

Ar fi vrut să-i spună cît de recunoscătoare îi era pentru această, cea dintîi şi, mai mult ca sigur, cea din urmă, excursie a lor în munţi. Doamne, cum mai cîntaseră cu toţii j Cît de uniţi, cu cîtă forţă şi totodată cu cea mai mare gingăşie, ca şi cum îşi treceau din mînă în mînă un prunc adormit, pe care maica sa îl luase cu grijă din leagăn. Glasurile lor îl legănau şi-i cîntau nani, pentru ca pleoapele lipite de somn ale micuţului nici măcar să nu tresară, cu toate că, în acelaşi timp, ecoul puternic al aceloraşi glasuri făcea să se cutremure cerul. Sau poate că nu era asta, ci altceva, cu totul altceva — poate era chiar glasul munţilor, îndureratul lor suspin pentru că, după ce atinseseră apogeul atotputerniciei, fuseseră condamnaţi pentru vecie la nemişcare, astfel că nu le rămînea altceva de făcut decît doar să-i invidieze pe omuleţii micuţi, aceste fiinţe jalnice şi ridicole, dar care, în schimb, se puteau mişca, şi mişunau la poalele lor ?... Nu-i adevărat, oamenii aceia care cîntau erau înţelepţi şi puternici. Iar faptul că se copleşeau cu laude în mod nestăpînit, peste măsură, unii pe alţii, că ridicau în slăvi atît meritele reale cît şi cele închipuite ale comesenilor, acesta era doar un joc, o loterie cu toate numerele cîştigătoare, la care fiecăruia, chiar şi unui şoricel cenuşiu, venit din nord, şi rătăcit acolo — îi poate surîde norocul. Şoricelul — e ea, căreia acum îi este grozav de teamă să nu adoarmă şi, astfel, senzaţia de netulburată fericire să se destrame !

— Aloyzas ! Hei, Aloyzas, trezeşte-te odată ! Haide, spune ceva, orice, de pildă că soţia ta s-a ţicnit! Dacă îi spui asta, n-o să mai facă pozne.

Aloyzas rîgîi în somn — era neobişnuit cu chefurile cu multă băutură şi mîncăruri picante. Liongina se repezi să-l întoarcă pe o coastă. Tata o ruga să facă asta întotdeauna, pentru că sforăia cînd dormea cu faţa în sus şi se temea să nu se sufoce în somn. In părul şi îmbrăcămintea Lionginei mai stăruia încă mirosul sărbătorii — nu se îndura să-şi scoată rochia. îşi descălţă soţul de pantofi, apoi se întinse

şi ea alături, dar imediat se ridică din nou. Il privi. Voluminos, greoi, transpirat. Dogorea ca focul. Dar n-o deranja respiraţia lui fierbinte. Şi nici senzaţia că îi este complet străin, aceeaşi, resimţită din prima zi cînd s-au cunoscut, şi care nici acum nu dispăruse.

Era culcat pe duşumea — asta i se părea ciudat, mai mult chiar decît ciudat. Aşa cum arăta, întins direct pe podeaua de scînduri neacoperită, cu cămaşa ieşită de sub curea, cu pantalonii şifonaţi, nu s-ar fi găsit un loc pentru el nu numai în imaginaţia ei agitată şi gata să-şi ia zborul, dar nici măcar în cele mai banale, cele mai lipsite de emoţie gînduri. Stătea culcat şi se răcorea, la fel ca o piatră încinsă, răspîndind un miros puternic de alcool. Oare cîrid o să se trezească, o să redevină iar cel dinainte ? O să strîmbe din nas văzînd dezordinea din jur şi o s-o întrebe, cu vocea sonoră a Gertrudei : cum de-ai fost în stare, fe- ■tiţo, să-ţi faci de cap aseară, într-un asemenea hal ? Trăgea dinspre ferestre şi îşi simţi spatele înfrigurat. Smulse pătura de pe pat şi, după ce îl înveli pe Aloyzas, se lipi şi «a de eL Bolborosind ceva nedesluşit prin somn, el îşi frecă puţin obrazul de umărul ei. Poate că, cine ştie, vrînd să se obişnuiască cu un culcuş tare, îşi căleşte articulaţiile încătuşate ? Oare, cînd se va trezi, cătuşele, ce-i înăbuşă ■cuvintele, respiraţia, gîndurile, vor cădea sfărîmate şi ele? Iar el, rîzînd din toată inima de sine însuşi, după ce se va întinde cît e de lung, o să-i facă un semn cu mîna che- anînd-o să-l urmeze în munţi ? Pe povîrnişuri, roua va străluci pentru ei, în mii de boabe de sticlă multicoloră, iar în faţa ochilor, se va undui galbenă o cărăruie, croită .anume pentru ei, de o şoplrlă... Ea îşi miji tare de tot •ochii pentru a face să dispară scînteierea îmbietoarelor privelişti. Iată-i căţărîndu-se amîndoi pe o pantă, întin- Zîndu-şî unul altuia mîinile... De sub picioarele lor o mul- rţime de pietricele se avîntă, şi aidoma unor păsări, o por- aiesc zburând, în jos... Nu în sus, — ci în jos... Ia te uită cît de sus — sus de tot — au izbutit ei să urce ajutîndu-se unul pe celălalt! Şi, cuprinsă de o senzaţie plăcută, ea .aţipi, apoi auzi cum cineva, şîşîind într-un anume fel, de ziceai că s-a fript cu o zeamă fierbinte, domolea cîinele, .ajutorul de nădejde al paznicului şchiop. Pe sub ferestre "păru a se desluşi un freamăt uşor de vînt, sau poate un foşnet de pomi.

Cînd Liongina se trezi de-a binelea, în odaie tocmai se furişa tiptîl o rază de soare. Bezna se risipise, deşi tot se mai ghenraia prin unghere. Ca şi pînă atunci, ea şi Aloyzas stăteau culcaţi alături pe podea, printre hainele aruncate în dezordine. Privirea i se tîrî leneşă, urmînd drumul razei de lumină care, doar prin simpla-i prezenţă, părea că ameninţă să distrugă actualul echilibru, şi aşa destul de precar, sădind în locul lui noi temeri: cum avea, oare, să fie ziua care abia începea ? — şi trezind mustrări de •conştiinţă pentru ziua de ieri. Iar pe pervazul ferestrei

— ce-i acolo ? — un coş cu prune ! Nişte prune mari, rotunde, de un negru brumat, fără luciu. Şi Liongina încetă .să se mai gîndească la razele supărătoare de adineaori.

— Aloyzas, uită-te puţin, Aloyzas !

Sprintenă, se ridică de jos şi dintr-un salt fu lîngă fereastră. Nu ! Bunătatea nu luase sfîrşit odată cu noaptea.
Ce altă dovadă trebuia, mai inocentă şi mai plină de nobleţe decît asta ?

Deşi strigătul Lionginei îi străpunse urechile ca o înţepătură, Aloyzas nici nu se clinti. Auzise totul — ea ştia că auzise. — dar in capul care vuia sub ridurile tremu- rînde de pe frunte, sub pleoapele strinse cu putere, ce nu-1 mai puteau feri de lumina stridentă a dimineţii, forfotea un întreg furnicar. Gindurile se îmbulzeau, se îmbrir.- ceau, se războiau între ele, cădeau, dar şi aşa, azvîrlite in toate părţile, se regrupau din nou, fără întîrziere. imediat, tirîndu-se şi cărînd cu ele fapte — şi mari şi m'ci — iar pe el îl treceau năduşelile pentru fiecare din ele. Din pricina broboanelor de transpiraţie, fruntea lui deven< strălucitoare şi părul i se udă la rădăcină. Ferindu-se de nerăbdarea Lionginei, enervat de expresia propriului chip de om trezit înainte de a-şi face somnul, Aloyzas încerca să se reîntregească din fragmentele disparate, aruncate la întîmplare pe podea şi care nu vroiau nicidecum să-i dea ascultare. Oare picioarele acestea mari şi greoaie, mîinile ca nişte cioturi tremurătoare, îi aparţin într-ade- văr lui ?

— Ce, m-am îmbătat ca un porc aseară, nu-i aşa ? în-trebă el pe un ton tînguitor, trecîndu-şi limba ţeapănă peste buzele spuzite.

— Vai de mine, ce tot vorbeşti, Aloyzas ! Erai doar bine dispus.,, foarte bine dispus. Acolo toţi erau bine dispuşi.

— Mi-amintesc că s-a spart un pahar... Nu cumva l-am spart eu ? Prin crăpăturile pleoapelor care-i acopereau ochii, se prefira o undă de deznădejde. Nu vroia dinadins să dea crezare ciripitului însufleţit al soţiei, care căuta să atenueze lipsa de tact a comportării sale.

— S-au spart mai multe pahare. Dar nimeni nu s-a plîns din pricina asta, pentru cîteva copeici acolo. Mai bine, ia uită-te aici, Aloyzas ! Şi ea îi arătă cu mîna coşul. Crezi că apăreau prunele astea aici, dacă vreunul din noi le-am fi jignit pe gazde ?

Deşi temerile nu i se risipiră, Aloyzas nu mai continuă discuţia şi Liongina răsuflă uşurată — vălul tulbure al mahmurelii se îndepărta, fără să întunece ziua ce abia începuse. Ziua lor ! Ospitalitatea gazdelor şi, mai ales, cîn- tecul de aseară, semănînd cu un ceremonial, ca un fel de botez, le întredeschisese o uşă către lumea in care străinilor nu le era îngăduit să intre. Şi Liongina nu se îndoia nici o clipă că era vorba de acea lume a munţilor, ce avea să li se dezvăluie chiar astăzi.

— Va să zică, aşa ? Eu îmi fac mii de reproşuri, iar altora puţin le pasă ! zise Aloyzas zîmbind strîmb. Mi se pare că te-ai produs şi tu cu un solo — sau am visat eu ?

Gata, a tot tatonat pînă a găsit ceva care să poată atenua sau chiar

înlătura cu desăvîrşire culpa proprie, dacă, eventual, greşise el cu ceva.

— Ei, m-au rugat foarte mult. Ar fi fost nepoliticos din partea mea să nu accept să cînt.

— Ca să vezi ce poate face politeţea ! Minuni, draga mea : prea tăcuta mea soţioară s-a pus pe cîntat !

Liongina urmărea cu îngrijorare cum îşi pipăia Aloyzas pieptul, faţă, ca şi cum căuta nişte vînătăi sau cine ştie ce alte dovezi în stare să ateste faptul că aci nu se afla el, Aloyzas Hubertavicius, insul echilibrat şi serios, ci o haimana şi un beţivan. îşi mirosi chiar şi palmele, de parcă le-ar fi murdărit fără voie cu găinaţ. Era profund dezgustat de propria-i persoană, pentru că alunecase din învelişul ei obişnuit, cît se poate de confortabil şi suficient de încăpător, pentru întreaga esenţă a fiinţei sale. E dezgustător ! Atît de dezgustător că ţi se face greaţă ! Intr-un colţişor al conştiinţei sale persista chiar uimirea, o uimire cît se poate de lucidă, că îl mai suportă soţia şi, fireşte, că se suportă ea însăşi, căci, bineînţeles, se murdărise şi ea, tot atît cît şi el, chiar dacă petele de pe chipul ei erau camuflate de strălucirea tinereţii. Nedormită, avînd pe ea doar combinezonul şifonat şi strîns pe trup, ea tot strălucea, or, asta constituia un reproş în plus la adresa lui, căruia îi venea să urle ca un cîine, sub povara inutilă pusă în spinare de nişte oameni total străini.

— Ştii ce ? Hai să tragem o fugă să ne spălăm la izvor ! propuse Liongina, în timp ce el căsca, trecîndu-şi degetele prin părul încîlcit şi încleiat de năduşeală. Apa ţîşnea cu putere dintr-o conductă aflată dincolo de gardul grădinii, iar pietrele netede, răspîndite împrejur, luceau cu scînteieri jucăuşe. Apa de izvor o să ne învioreze grozav !

Aloyzas nu-i răspunse, doar schiţă un surîs. Poftim, iată şi dovada că ei îi provoacă, totuşi, repulsie un soţ nebărbierit, ciufulit, arătînd îngrozitor, şi-atunci îi propune un remediu care să-i cureţe murdăria — izvorul, de unde se adapă boii şi măgăruşii. în locul ei, s-ar fi exprimat chiar mai grosolan in privinţa sa — spunînd : vai, ce groaznic duhneşti a băutură ! — lasă că miroase destul şi ea, chiar dacă puţintel mai plăcut. La urma urmei, dacă nu era ea, care-a uitat complet aseară de demnitate şi amor propriu, in schimbul laudelor de două parale, a unor hiperbole de-a dreptul anecdotice, ce frizau clovneria, parcă s-ar fi apucat el să dea pe gît, să toarne ca într-un butoi atîta alcool ?

— Gata, mergem să ne spălăm. Liongina nu-1 mai zgîl- ţiia acum cu voioşie, ci pur şi simplu din obligaţie. Tot la izvor spălăm şi prunele.

— Prunele ? întrebă mirat Aloyzas, ca şi cum auzea pentru prima dată despre asta şi se ridică de pe podea. Care prune ?

Raza de soare îi scoase în evidenţă buza lăsată în jos, îi împestriţă obrajii cu pete şi riduri, îi făcu vizibilă chelia, ce începea să i se contureze în creştet. Aşa o să arate in pragul bătrîneţii, o săgetă pe Liongina un simţămînt acut de milă, cu toate că pe dinăuntru fierbea deja de supărare, aşteptînd reproşuri noi, încă neformulate desluşit, ci reţinute în spatele dinţilor încleştaţi. Ceea ce le făcea să devină şi mai dezgustătoare şi mai indecente. Ar fi preferat să-i spună numai cuvinte sincere, fie chiar şi brutale, care, fireşte, n-ar bucura-o, dar nici n-ar

trebui să-i mai fie jenă de nevoia elementară a trupului, care se vroia biciuit de apa îngheţată a izvorului ! Soarele părea că s-a decis să-l transforme în mumie pe Aloyzas, dacă va continua să rămînă în acelaşi loc, şi iar o copleşi mila faţă de soţ — pentru că refuza cu îndărătnicie să se lase antrenat într-o atît de neînsemnată încălcare a programului, care, cine ştie, s-ar putea să devină un început de înţelegere între ei doi. Acelaşi simţămînt de milă o mai încercase odată, acolo, în vagon, în timpul călătoriei — atunci, însă, era mila pentru băiatul cufundat în somnul copilăriei.

— Uite ce prune mari şi coapte. Uită-te puţin, Aloyzas!

Poate că prunele brumate, încă pline de rouă — din astea n-ai putea cumpăra în nici o piaţă ! — îi vor îmbuna privirea tăioasă şi îi vbr înlătura starea sufletească apăsătoare ?! Aşa sperase Liongina, dar acum nu mai avea răbdare.

— Hai, să facem totuşi ceva, Aloyzas !

Aloyzas îşi frecă insistent fruntea, vrînd parcă să alunge, măcar dintr-un colţişor, durerea sicîitoare ce-i cuprinsese tot creierul. Tîrîndu-şi cu greu trupul şi buimăceala, el «e deplasă, impleticindu-se. pînă la fereastră.

— Ia stai puţin, cînd le-ai observat tu, mă rog, aici ?' întinse mîna. dar nu atinse prunele. Ştii cumva cine le-i adus ? Gazdele ?

— De unde să ştiu ?

— Ei, ştii tu, dar nu vrei să recunoşti. Foarte bine. Şi zici că-s frumoase prunele astea, da ?

înhaţă coşul şi, fără să aştepte răspunsul, îi făcu vînt, aruncîndu-1 cît colo. Prunele zburară prin tufişuri, ca un stol speriat de vrăbii, cîteva din ele se rostogoliră prin cameră.

— De ce-ai făcut asta ? De ce-ai făcut asta ?

Liongina îsi acoperi ochii cu palmele de parcă o lovise cineva. Avea senzaţia că obrajii i-au devenit dintr-o dată aspri, zgrunţuroşi, iar faţa — o crustă imensă. încă.
o clipă şi o să arăt ca bătrînă aceea, o tortura gîndul.

— Şi eu care credeam că toate farsele au luat sfîrşit acolo, la masă ! Aloyzas arăta acum din nou calm şi liniştit. în fine, îşi făcuse omul datoria, adevărat, neplăcută, dar inevitabilă. Procedase cît se poate de just, aşa că nici prin gînd nu-i trecea să ia în seamă toate mutrele ei. Şi-acum, gata, în pat !

— Dar e deja zi, Aloyzas ! Ochii îi sticleau plini de suferinţă, vocea însă nu vroia deloc să-i îmbătrînească, şi nici să îngheţe — avea inflexiuni tinereşti, provocatoare chiar.

— La culcare, am spus. Imediat ! Aloyzas n-avea intenţia să-şi risipească vorbele în van.

Fără să aştepte încuviinţarea sau ajutorul ei, trase energic canaturile geamului şi-l închise cu zgomot. Cerce- velele vechi scîrţîiră, bucăţi de chit se desprinseră şi căzură pe podea. Manile lui se luptau acum nu numai cu rama, ci cu tot lanţul muntos ce se profila răzbind prin ceaţă,

scînteind în lumina soarelui şi parcă furişîndu-se aici, chiar sub ferestrele lor, mai aproape decît în toate celelalte dimineţi. Unul dintre cîrlige, scăpînd din lemnul putrezit, îi zgîrie degetul. Cuprins de furie, Aloyzas linse picătura de sînge ţîşnită din zgîrietură. Asta mai lipsea, să se schilodească din cauza ei ! Cu chiu cu vai trase draperia şi trecuse deja pe-alături, dincolo de Liongina,
— care încremenise urmărind îngrozită accesul lui mut <ie furie, — cînd deodată raza de soare se strecură iarăşi printr-o crăpătură.

— Culcă-te ! Cu tine vorbesc !?...

Ea se miră cum de nu i transformă chipul în rană sîn- „gerîndă. Şi-atunci, el se apropie şi-i strînse cu atîta putere umărul, încît acesta trosni din încheietură.

Camera cu storurile trase era încă inundată de o lumină discret-învăluitoare. Deşi era în plină zi. Pe perete vibrau ondulîndu-se. numeroase băşicuţe aurii, unul din picioarele mesei se împotmolise intr-o băltoacă gălbui- strălucitoare, iar praful, con înceţoşat, plutea alene în raza luminoasă. Aloyzas stătea culcat, buimăcit şi sleit de puteri din pricina repetatelor încercări de a reuşi să-i stoarcă soţiei, întinsă alături, măcar un suspin de recunoştinţă, ceva care să semene puţin cu cîntecelui acela simplu de aseară. Ea însă tăcuse mereu în timp ce îi smulgea combinezonul, tăcuse mereu în timp ce o mingîia frenetic. Acum Aloyzas stătea culcat, — era istovit şi atît de îndepărtat sufleteşte, că nici nu putea bănui ce se petrece în ■capul ei, plin de nelinişti, întîi pentru zborul neaşteptat de ieri, apoi pentru prăbuşirea de azi, la fel de neaşteptată. Iar acolo, înăuntru, se învîrtea fără încetare aceeaşi placă: ah, Aloyzas, sărmanul meu Aloyzas, dacă ai fi fost aşa, mai demult, in tren, ba nu, încă înainte de plecare, dar acum nu mai pot, nu accept, pentru că am şi eu un suflet, care mă priveşte ţintă eu ochii săi mari şi larg deschişi. Tu aştepţi să-ţi fiu recunoscătoare, iar eu, în clipele astea, tremur de frică să nu-mi fi rămas cumva vinătăi pe gît şi pe braţe pentru că, avîndu-le, aş putea oare să-mi mai ridic ochii spre cer, sau să apar în faţa munţilor purtînd pe încheieturile mîinilor urmele cătuşelor de roabă ?

Liongina se mira că nici acum obrazul nu-i era încă acoperit de cruste respingătoare. Avea senzaţia că îi fusese substituită o altă persoană, — cineva îi băgase ei însăşi, cu de-a sila, pe o alta. O fiinţă speriată de moarte, tre- murînd de groază şi murdară. O să se simtă penibil cînd •ochii ei vor trebui să se ascundă de poetul acela prietenos, sau să-l ocolească pe bunul Guram Mgheladze. Cit despre Rafael... Pentru că ei cred cu toţii că mai sînt şi acum cea care. aseară, !e-a cîntat cîntecelui copilăresc...

Aloyzas trăsese un pui de somn şi acum îi strivea sinii cu cotul. Ea, în schimb, avea o poftă grozavă să-i azvîrle braţul, să se ducă încetişor pînă la geam şi să tragă în piept, cu lăcomie, aerul proaspăt. Oare se mai înalţă încă, la fel ca ieri şi ca alaltăieri, valurile încremenite de pia-

tră semănînd cu nişte pangolini ? Şi mai strălucesc oare, aidoma fulgerelor, pantele de piatră abrupte şi golaşe, eliberate de umbre ?

— Stai culcată ! A fost suficient să se mişte puţin, că mîna lui Aloyzas i-a strivit şi gîtul. Iţi spun eu cînd e timpul să ne sculăm.

Dimineaţa îşi făcea simţită prezenţa, bocănind, din cînd în cînd, cu potcoavele boilor şi ale măgăruşilor şi ră- sunînd cu glasurile tinereşti ale bătrînilor ce-i mînau din urmă. Decepţionat de trupul soţiei, total indiferent, refu- zînd să răspundă mîngîierilor lui, Aloyzas se lăsă să alunece încet din pat. Zăpuşeala istovitoare îi înăbuşea gîn- durile privitoare la ceva ireparabil, ceva despre supunerea răsplătită cu violenţă fizică. îndepărtă cu un gest molatic draperia, deşi nu sconta pe vreo adiere răcoroasă.

Pe un postament, stropit cu vopsea galbenă şi verde, aşezat chiar lîngă fereastră — din nou, un coş ! în care, din nou, erau puse prune vineţii. Glumeţi oameni, nimic de zis ! Să le fi adunat cu sîrguinţă pe cele împrăştiate prin tufişuri ? Ei, aş ! E o prostie ! Doar n-aveau să-şi piardă timpul cu aşa ceva, cînd prune din astea zac grămezi, peste tot, nici porcii nu le mai mănîncă.

— Le-au cules chiar acuma. Şi nici postamentul nu le-a fost lene să-l care pînă aici. Cum se face că le-am intrat în graţii atît de grozav ? bombănea Aloyzas tot mirosind coşul, ca şi cum ar fi fost plin cu balegă de măgar. Sau, poate că asta n-are nici o legătură cu mine !? O fi onorariul trimis soţioarei mele pentru solo-ul ei ? Cucoanele cu buze vopsite de pe-aici se distrau ciugulind boabe de struguri, în timp ce a mea... Recunosc, mie mi se urcase alcoolul la cap, dar, oricum, tot mai ţin minte cîte ceva. Va să zică, din nou prune ?

Se aplecă peste pervaz, luă, cu o strîmbătură de dezgust, coşul, dar nu-l puse la loc, ci îl aduse înăuntru. Liongina îl urmărea cum păşea prin odaie, cu prunele în mînă, stînd ghemuită în pat, ca o mică fiară încolţită şi refugiată în vizuina ei, care, fiind deja descoperită, devastată,
nu mai prezintă nici o siguranţă. Căzuse de la o mare înălţime şi căderea ei nu se mai sfîrşea. Tiranul o storsese de vlagă ca pe o cirpă, iar acum îşi bătea joc scoţîndu-i ochii cu prunele. Să fie Aloyzas un tiran plin de cruzime? Adineauri, cînd se abandonase reveriei, îi şoptea că nu poate trăi fără ea, şi-atunci, de ce continuă s-o tortureze? Refuză să admită ideea că are şi ea un suflet, de-aceea e atît de crud ? Sau poate că, bătîndu-şi joc, în mod subtil, se răzbună pentru propriul zbor, la care a renunţat sau n-a avut parte de el niciodată ? Deci, nu degeaba, acolo în tren, cînd s-a dus să fumeze pe platforma vagonului, ei
i s-a năzărit că vede pe spatele lui o rană sîngerîndă. Dez- meticeşte-te, Aloyzas, cît încă nu e prea tîrziu !

Fără să lase coşul din mînă, Aloyzas se aşeză pe marginea patului, şi smulse pătura de pe bărbia Lionginei.

— De vreme ce tu, draga mea, taci cu încăpăţînare, mă văd nevoit

să vorbesc eu. Evident, n-o să mă apuc acum să bat apa în piuă pe tema prunelor şi a altor fructe uşor perisabile. Nu contest faptul că bărbaţii au cîntat binişor. Şi cu toate acestea, departe de mine gîndul că nu există şi ansambluri mai bune decît acesta, format din cinci sau şase amatori ameţiţi de băutură. Departe de mine gîndul acesta! Şi, ridicînd coşul cu prune, îl aşeză pe picioarele ei. Dacă vreodată o să ne fie dor de folclorul caucazian, avem oricînd posibilitatea să ascultăm profesionişti, există doar atîtea coruri de stat, fac turnee — şi virtuozii şi cei lipsiţi de virtuozitate. In sfîrşit, există discuri. In orice caz, eu personal, de azi înainte, nu mai vreau să fiu tîrît cu sila în rai, nici dacă aş crede în raiul acesta. Cît priveşte prunele, draga mea, — el ridică din nou coşul şi-l mută pe pîntecele Lionginei — să ştii că piaţa e invadată de prune. Consider că întrebări nu sînt, nu-i aşa ? Şi, din moment ce nu sînt, asta-i tot ce am avut de spus. Aloyzas se ridică de pe pat ; arcurile somierei, eliberate de imensa greutate, slobozîră ţipete stridente. Liongina rămase culcată, fără să dea vreun semn de viaţă. Avea impresia că trupul ei se umflă ca un stîrv, sub razele dogoritoare ale soarelui.

— Iar acum, permite-mi să restitui ăst plocon... gazdelor. împrejurările o impun ca gestul meu să rămînă anonim !

Liongina auzi cum, izbindu-se de crengi, prunele s-au împrăştiat, iar coşul a căzut cu un pîrîit surd.

Reuşiră să iasă din casă abia către ora mesei, **cînd!** soarele ardea cu o furie ajunsă la paroxism. Era un alt fel de soare acesta — unul care muşca nemilos, care sfîşiase demult vălul delicat al dimineţii şi acum calcina **tot ce-i** ieşea în cale. Ciorapii lui Aloyzas se înnegriră imediat din cauza transpiraţiei — îşi făcuse şi o rosătură la picior, aşa că mergea şchiopătînd, şi bombănea întruna. Lionginei i se muiase stratul gros de pudră, cu care se străduise să-şi mascheze **gîtul,** ce se resimţea serios în **urma dovezilor** de tandreţe ale soţului. **O javră** de căţel fără stăpîn, **ce** se foia în umbra unui castan, începuse să dea din coadă **vă-** zjndu-i, dar l-a speriat soarele dogoritor, aşa că n-a riscat s-o ia la goană, ţinîndu-se după ei. Evitind trecătorii, cotiră pe o potecă izolată, pe care încă nu umblaseră **nicio**dată oină atunci. Poteca se roti puţin, făcu **nişte ocoluri** printr-un lăstăriş prăpădit şi îi conduse la micul cimitir al satului. Un dîmbuşor cenuşiu, din toate părţile bătut de vînturi — vegetaţia fusese roasă de capre — pe care se inălţau, înfipte alandala, monumente funerare netede, **din** piatră. Pe unele se puteau citi inscripţiile, pe altele nu se mai desluşea nimic. Nici un copac, nici o floare, — oricum. aici, n-ar fi putut creşte nimic ! Cîteva capre albe ciuguleau arbuştii ţepoşi şi iarba aspră. Eternitatea nu păreau £-o confirme alte mărturii în afara mormintelor — nişte moviliţe de pietriş albicios — fără îndoială, pe cei ce aveau de îngropat aici pe cîte cineva, îi treceau toate năduşelile, pînă izbuteau să sape o groapă. Deasupra cimitirului sătesc, fără să aducă nici cea mai mică adiere de răcoare, cenuşii şi pociţi, străjuiau munţii, ca ceva de care nimeni, absolut nimeni, nici chiar ei înşişi, nu avea nevoie —

forţă nechibzuită îi tîrîse cu sila încă în vremuri străvechi, şi îi aruncase aici, tocmai pentru că nu erau nimănui de nici un folos. Privirea deznădăjduită, plină de tristeţe a Lionginei rătăcea între bolta de deasupra — alburie de dogoarea ce o încingea — şi dezgustătoarele grămezi cenuşii de pietre. Brusc, se surprinse gîndind : ar cam fi timpul să ne amintim de nordul nostru răcoros.

— Aş vrea să mor, spuse Liongina cu o voce stinsă. Hai să plecăm acasă, vrei ?

— Ce sînt prostiile astea — ce, vrei să plecăm înainte de terminarea concediului ?

Simţul înnăscut al ordinei nu-i permitea lui Aloyzas să recunoască deschis că şi el ar fi fugit cu mare plăcere

de aici. Iar flecăreala despre moarte a soţiei îi intrase pe o ureche şi îi ieşise pe alta.

Fără a-şi mai face griji că i-ar putea vedea cineva, o luară la picior, alergînd aproape, spre casă. Repede ! Să se vîre în vizuina lor, să-şi scoată limba de-un cot de căldură, ca şi căţeluşul de adineauri şi să aştepte răcoarea serii...

— Ei, drăcie, ce-nseamnă asta ? Aloyzas nu apucă să-şi scoată decît un singur pantof şi. şchiopătînd, se tîrî pînă la fereastră. Iarăşi prune ! Iarăşi ! Dintr-un alt soi acum — roşii, dolofane. Şi nu le-au mai pus în coş — ci într-o strachină de lut frumoasă. Un vas de ceramică neagră, preciză el maşinal. Şi, după ce o privi chiorîş pe Liongina, continuă : Ei, ce părere ai ?

Ea nu-i răspunse şi Aloyzas apucă strachina dintr-o margine. Acuşi o să-şi facă vînt şi o s-o azvîrle cu atîta putere de-o să-i zboare cioburile pînă sus, pe munte ; dar, prin grădină, hoinăreau oaspeţii casei de odihnă. Su- rîzînd strîmb, doar cu jumătate de gură, el puse vasul la loc şi apucînd de codiţă o prună, muşcă din ea.

— Sînt dulci — puţin acrişoare. începu să mestece. Şi îţi astîmpără setea. Gustă şi tu !

Zeama ţîşnea în toate părţile şi i se prelingea pe bărbie, încît aveai impresia că Aloyzas le rumegă cu sîmbure cu tot.

Ba nu, sîmburii îi scotea din gură şi-i aşeza pe micul jgheab al pervazului.

Liongina se apucă să aranjeze scaunele din odaie, pentru a nu fi nevoită să-şi vadă soţul nimicind prunele. Metodic. Una cîte una.

Au dispărut munţii ei, s-au prăbuşit ! Iar acum n-or să mai existe nici prunele — această jalnică răsplată, această vagă consolare. N-o să mai existe nimic altceva, în afara amintirii despre înverşunarea cu care se mişcau maxilarele lui Aloyzas.

— Nu vrei ? Au mai rămas cîteva.

— Aş vrea să mor. Şoptise abia auzit, acelaşi lucru pe care-1 mai spusese şi la cimitir.

Noaptea, îl treziră nişte şoapte surde, semânînd a des- cîntec. Liongina gemea prin somn — glasul părea al unei femei bătrîne chemîndu-şi cu disperare moartea ce nu mai venea. Reuşi cu mare greutate să reziste pînă dimineaţă, dar nu-şi trezi soţia.

In zori, cînd o strigă, ochii ei îl priviră toropiţi de o beznă tulbure, in care nu existau nici munţi, nici soare. Erau goi. în ei nu exista nimic, nici măcar javra aceea de căţel iară stăpîn cu botul murdar.

— Ia spune-mi, ce semnificaţie are pentru tine noţiunea de „moarte[1]*, draga mea ?

— Nici una. Nu mai vreau să trăiesc şi gata.

— N-ar fi rău să citeşti cîte ceva, ca să vezi ce spun despre moarte oamenii înţelepţi.

— Nu-mi pasă de nici un fel de oameni înţelepţi. Vreau să mor.

— O moarte stupidă, nu face raţională existenţa omului. E un

nonsens.

întreaga mea existenţă e un nonsens. Ştiu foarte bine lucrul acesta şi, de aceea, nu-mi mai doresc nimic altceva.

Şi, aşa dezbrăcată cum era, se duse, lipăind, pînă la geam. Dădu puţin la o parte perdeaua şi simţi izbind-o în ochi bulgărele imens al soarelui, ce abia se rostogolise din defileu. O lumină trandafirie o inundă pe Liongina din cap pînă-n picioare. Un asemenea răsărit de soare nu mai vâzuşe niciodată.

O senzaţie de încîntare şi, totodată, plină de amărăciune, o cuprinse, ca şi cum ar fi simţit că nicicînd nu-i va fi dat să mai vadă aşa ceva.

— Aşadar, zîmbim din nou, draga mea ! Aloyzas spera că izbutise, totuşi, să-i risipească gîndurile mohorîte. Dar de ce un zîmbet atît de trist ?

îşi desfăcu larg braţele ca pentru a o cuprinde, dar ea se strecură pe-alături. De murit nu pot să mor, încă nu pot, dar, oare, cum voi putea să trăiesc ?

— Trîndăvie fără sfîrşit! Aloyzas se lăsase cu toată greutatea pe balustrada verandei şi privea în vale. Oare cînd mai apucă oamenii ăştia de pe aici să mai şi lucreze ? La amiază nu-i lasă căldura infernală, de întunecat se întunecă devreme, iar cînd răsare luna — se pun pe jucat.

Liongina, care-şi aruncase pe umeri un şal, — îi era frig — începu şi ea să asculte cu atenţie. Oare cine bate toba pe cazanul de aramă al lunii? Şi cine izbuteşte să scoată sunetele astea puternice din fluer ? Auzindu-le, pînă şi uriaşul baldachin înstelat tresare, cu toate Carele şi cu toate Căile lui Lactee, strămutîndu-se domol dintr-o necuprinsă depărtare într-alta. Pe terasa naturală, aflată Pe micul dîmb din apropierea bisericuţei coşcovite, se vedeau ca-n palmă nişte oameni, un grup. înăuntrul pereţilor, pe jumătate dărîmaţi, printre pietre, se înălţau, ţepene, tufe de ciulini, — ziua aruncaseră şi ei o privire Pe acolo, — terenul de alături, însă, era bătătorit ca o *nasă, pe care luna aşternuse acum o faţă de masă verzie. în mijlocul cercului — picioarele desculţe ale cuiva. Păi, ăsta nu poate fi altcineva decît ştrengarul acela, însoţitorul lor ! Cine mai are picioare atît de neastîmpărate ? **Plutea** şi tot plutea domol în cerc, se apleca, se unduia r5sucindu-se, parcă gata să se înşurubeze în pămînt ca o rădăcină, şi din nou plana în zbor de pasăre, pe deasupra Aceluiaşi cerc. Coapsele lui scăpărau şi scăpărau într-una, Jar dansul părea că va dura o veşnicie, susţinut şi stîrnit de sunetele dese, sacadate, ale micii tobe. Din cînd în cînd ®e auzea cîte un strigăt gutural, ăsta-i Rafael, îl recunoscu Jfnediat Liongina, cu cîtă greutate izbuteau degetele lui s& ţină pasul cu cele mai iuţi picioare din sat. Rafael scotea strigăte furioase, de fiecare dată cînd se nesocotea ritmul. Liongina aştepta cu nerăbdare clipele acestea, — gla- Su**l** lui devenea din ce în ce mai răguşit, **iar** sunetele dese, ®acadate, îndrăcite se accelerau tot mai mult. Toba bubuia Rata să plesnească, picioarele scăpărau, **şi** se părea că cei doi au

de gind să silească pămîntul pietros să se legene Ca un scrînciob **şi** apoi să cheme acolo, lîngă pereţii albi, toată suflarea. Ritmul se strica tot mai des şi Liongina începu să înţeleagă că aceasta era o chemare, o chemare d'' dor, adresată ei. Oriunde se întîlneau amîndoi, Rafael
0 făcea să se simtă mistuită de privirea lui arzătoare, mîn- dră şi plină de supunere totodată. Iar dansul, dansul nu era docît o viclenie de-a lui, o îndrăzneaţă încercare de a o Reduce. Căci ştrengarul de băiat, un semn de i-ar face, Sl e gata să se arunce şi în prăpastie pentru el. Ce vor dt' la mine ? Sau poate că Rafael vrea, astfel, să-mi amintească ceva anume ? Cîntecul munţilor, care a şi murit ? Înfrigurată, Liongina îşi înfăşură mai strîns şalul pe trup.

— Hm, dansuri populare ? Ne-am putea duce şi noi Puţin pînă acolo, vrei ? îi propuse Aloyzas nehotărît. Se PUctisise şi el să tot stea în casă.

•— E frig. Şi, pe deasupra, nu ne-a poftit nimeni.

— Nu te mai înţeleg. La început erai gata să alergi după orice bătrînă zdrenţăroasă, îmbrăcată în costum naţional, după orice măgăruş cenuşiu, şi acum...

— M-am săturat de prune.

— De prune ? Ce amestec au prunele aici ? Faptul că soţia iar nu-1 înţelegea îl irita teribil. Dumnealor... au vrut să-şi bată joc un pic de noi. Iar eu le-am răspuns după merit. Asta-i tot.

Liongina se ridică şi, ţinîndu-se de balustradă, o pomi spre odaie.

— Ba nu, nu e tot. Mai ai în rezervă încă un mijloc de educaţie : poţi să-mi tragi o bătaie.

Asta a spus-o fiind deja în cameră.

— Să-ţi trag o bătaie ? Eu... ţie ?

Aloyzas se aprinse la faţă, privirea îi alunecă urmînd direcţia privirii, lipsită de viaţă, a ei. Ochii amîndurora se aţintiră asupra peretelui camerei, de parcă acum l-ar fi descoperit pentru prima dată. Tapete decolorate, o crăpătură, şerpuind pe una dintre bîrne, şi nimic altceva. Nici măcar o pată care să prezinte vreun interes. Un vid. TJn nonsens. Negru şi lucitor, un păianjen micuţ se lăsa în jos de pe tavan, — casele vechi sînt pline de asemenea păianjeni, — dar pînă şi el se îndreptă imediat în altă parte, ocolind pustiul searbăd, banal. Intr-un colţ al camerei, pe podea, — servieta lui Aloyzas cu cartea începută, cu gînduri atît de îndepărtate de această năucitoare plictiseală şi, tot în cameră, trandafirul galben pe care administratoarea îl tăiase din grădină şi îl pusese în apă
— poţi sesiza chiar şi parfumul acestuia ! — însă privirea rămînea mai departe fixată pe peretele gol. Iar acolo — pustiul.

— Fleacuri. Să nu dramatizăm. Aloyzas se dezmetici, îşi veni în fire şi întoarse spatele vidului. Nu, să nu mai privească în direcţia aceea. Să nu mai vadă. Şi nici ei, Lionginei, să nu-i îngăduie s-o facă.

— Poftiţi înăuntru, nu ne ocoliţi, oameni buni ! îi îndemna

binevoitor, cu un gest al mîinii, un vînzător cu ochi bulbucaţi, răsărit în faţa lor ca din pămînt.

Şi curînd se treziră amîndoi, stînd în picioare, în încăperea de la demisol a micului magazin. De jur-împrejur atîrnau coase şi lanţuri, erau rînduite baloturi de ţesături ieftine şi alte mărfuri necesare locuitorului de la sat, dar

nu era nici un cumpărător — ţipenie ! îşi dădură repede seama că, de fapt, vînzătorul îl cinstea, într-o anexă a casei, pe un plutonier de miliţie care şedea acolo, năduşit tot, şi cu centura neîncătărămată. Şi unul şi celălalt se repeziseră să-i reţină pe eventualii cumpărători. Aloyzas se apăra energic dînd din mîini.

— Vinul e din butoiul căruia i-am dat cep cu prilejul botezului unui nepot de-al meu ! se jura vînzătorul şi, din dorinţa sa de a le fi pe plac, ochii lui păreau gata să-i ţîşnească din orbite. Vin din ăsta nu găsiţi în Saratovul dumneavoastră, oricît de mult l-aţi plăti !

— Noi sîntem din Vilnius, preciză Liongina.

— Puteţi să fiţi chiar şi din Moscova, chiar şi din New York ! Parcă cei din New York au avut de unde mirosi, măcar, un vin ca acesta ? Vă dau în scris că nici chiar Rockefeller, dacă l-ar gusta, n-ar îndrăzni să strîmbe din nas !

— Are dreptate, vinişorul e grozav, îl susţinu plutonierul cel gras, frecindu-şi fruntea trandafirie şi transpirată. Ştiţi de ce trăiesc mult bătrînii noştri ? Asta să nu-i întrebaţi pe oamenii de ştiinţă, întrebaţi-mă pe mine şi pe Goga !

— De ce ? repetă cel căruia i se spunea Goga. Eu ştiu, dar nu vă răspund. Gustaţi... şi o să înţelegeţi şi singuri! Le întinse un pahar mare, şlefuit în faţete.

— Nu, nu, noi am venit să cumpărăm ceva ! protestă Aloyzas. Doar ca să cumpărăm.

— Cum doriţi. Puteţi să cumpăraţi şi pe urmă să beţi. Puteţi întîi să beţi şi pe urmă să cumpăraţi. Preţurile mărfurilor sînt de stat, aşa că n-or să se schimbe, iar vinul nu se vinde pe bani. Aşa, acuma, ia să vedem, ce-aţi vrut să cumpăraţi, oameni buni ?

— Ce spuneai că-ţi trebuie, draga mea ? Presat de perseverenţa lui Goga, Aloyzas se fîstîci de-a binelea.

— Mie nu-mi trebuie nimic.

— Am un mic ceas de aur „Zarea“. Au fost şapte, dar n-a rămas decît unul singur, le oferi plin de voioşie vînzătorul. S-ar putea crede că gospodinele noastre le folosesc drept umplutură la aluaturi, în loc de stafide.

— Parcă mare nevoie are o femeie frumoasă de aur ? Ea şi singură străluceşte mult mai tare decit aurul tău ! plasă un compliment plutonierul, a cărui faţă se înroşi, rivalizînd cu jambonul, din care cîteva felii frumos tăiate se aflau pe un tocător de lemn. Tot acolo era pus un ardei verde şi nişte roşii.

— Mie îmi trebuie ochelari fumurii de soare ! declară Aloyzas fără urmă de zîmbet. In fine, bine că i-a venit ideea, în fine, o să se poată descotorosi de sîcîitoarele lor gazde.

— Slavă domnului că nu doriţi soarele de pe cer ! Pe acesta Goga n-ar fi putut să-l coboare de acolo, nici chiar pentru dumneavoastră. Dar ochelari de soare avem. Adevărat că în ultima vreme nu mai cumpără nimeni aşa ceva şi predecesorul meu a fost nevoit să le reducă preţul. Ştiu că se tăvălea, pe undeva pe-aici, o

pereche. Dar unde anume ? Aşa că, pînă îi caut eu, o să trebuiască, oameni buni, să gustaţi din vin, împreună cu prietenul mc-u Şalva. Vinul s-ar putea să vă placă, — s-ar putea să nu vă fie pe plac, dar o bună înţelegere cu miliţia, nu s-a îr.tîmplat niciodată să nu-i folosească cuiva !

— In cazul acesta o să gustăm cu plăcere din vinul dumneavoastră, se învoi Liongina, care, ascultînd flecăreala însufleţită a omului, arăta acum mai destinsă, aşa încît Aloyzas cedă.

— Eu, Şalva, mă închin respectuos în faţa dumneavoastră. O să-mi dau toată silinţa să nu vă supăr în nici un fel. In sănătatea dumneavoastră şi în sănătatea tuturor rudelor dumneavoastră ! spuse voios, dintr-o răsuflare, miliţianul cel voinic, întinzîndu-le musafirilor cîte un pahar mare, şlefuit în faţete, întîi lui, apoi ei. Şi, îndată, urciorul cu gîtul îngust începu să murmure.

Intre timp, din micul magazin se auzeau fel de fel de zgomote, — baloturile de ţesături care se izbeau în tejghea, zdrăngănitul băiţelor pentru copii şi al bidoanelor pentru gaz, zornăitul mănunchiurilor de lanţuri.

Aloyzas bău jumătate de pahar şi îi aruncă o privire încurajatoare Lionginei, care abia îşi umezise buzele. Cu ea nu poţi şti niciodată ce are de gînd : dacă îi interzici ceva — îşi iese din sărite, dacă-i permiţi ceva — se opune.

— Femeile, întotdeauna ţin morţiş să-şi urmeze drumul lor, începu să filozofeze, parcă ghicindu-i gîndul, Şalva, şi turnă din nou în paharul lui Aloyzas. Noi, bărbaţii, sîntem cei care trebuie să ne acomodăm **cu** felul lor de a fi. **In** caz contrar, nu le-am fi de nici **un** folos, căci ar deveni şi ele bărbaţi.

— E un vin extraordinar, zise Aloyzas dumirindu-se, în sfîrşit, că trebuie să-l laude.

— Vinul e ca şi femeile, merită mult mai mult decît laude. Faţa lui Şalva se încinse din nou, semănînd acum cu roşia pe care tocmai o tăia cu cuţitul său finlandez. Respect şi dragoste !

— Mulţumesc, zise Liongina. dar nu sorbi din vin. Nu-i venea să bea, nici să mănînce, deşi îi plăcuse şi semiobscuritatea, îmbibată cu miros de vin, din această anexă a casei, şi discuţia celor doi filozofi de provincie, care atingeau cu atîta gingăşie punctele vulnerabile, de ziceai că mînuiesc un pufuleţ moale şi mătăsos de gîscă. Se simţea foarte stingherită, de parcă venise cu faţa nespălată şi mîinile murdare şi se aşezase la o masă deosebit de curat aranjată, la care n-o poftise nimeni.

Se reîntoarse şi Goga. Deşi murdar din cap pînă-n picioare şi cu o zdrelitură sub un ochi, era fericit. Poftim ochelarii!

Acea jumătate de oră petrecută în micul magazin sătesc a fost pentru Liongina una dintre cele mai luminoase impresii rămasă din excursie — ce-i drept, foarte curînd şi acestea, luminoase, împreună

cu cele întunecate, aveau să se mistuie undeva într-un ungher tăinuit al fiinţei sale, de parcă nici n-ar fi existat niciodată, şi totuşi, chiar şi aşa, aproape uitate sau risipite, ele aveau să-i încălzească din cînd în cînd sufletul cu căldura lor. De Aloyzas cel cu ochelari fumurii, o să-şi amintească foarte vag, dar achiziţia aceasta a lui va deveni, cu timpul, o amintire plăcută. Cînd ieşi, cu chiu cu vai, din micul demisol, Aloyzas mirosea puţin a vin : Liongina avea senzaţia că bărbatul de lîngă ea nu e el, ci un altul. Un necunoscut, pe chipul căruia scînteiau în răstimpuri, reflectînd razele soarelui, lentilele negre ale unor ochelari demodaţi, însă, în schimb, foarte solizi. Aloyzas, adică celălalt bărbat, necunoscutul, îşi expunea fără teamă fruntea în faţa soarelui şi a umbrelor, a copacilor şi a pietrelor, chiar dacă la început se împiedicase de cîteva ori şi era cît pe ce să-şi scrîntească un picior. De aci înainte, toate intenţiile şi încercările oamenilor dinafară se vor lovi de aceste lentile, de bazaltul lor negru, în care se reflecta absolut totul. De pildă, cînd Liongina întreba în ce direcţie trebuiau s-o ia — în dreapta sau în stînga, — Aloyzas nu-i răspundea

imediat, ci abia după ce se consulta cu cel camuflat in dosul lentilelor fumurii. Ochelarii îi confereau un aer de măreţie, acelaşi ca al unei case cu multe anexe, la intrarea căreia eşti nevoit să aştepţi pînă cînd gazdele, pitite pe după perdelele nenumăratelor geamuri, ajung să se lămurească cu ce intenţii ai venit. Cît priveşte intenţiile lui proprii, ele deveniseră cu desăvîrşire de neînţeles. Pîl- pîia, oare, în sufletul lui, măcar o fărîmă de căinţă pentru ceea ce făcuse ? Sau un pic de compasiune ? De altminteri, Liongina nu îndrăznea să-şi manifeste curiozitatea în sensul acesta, la fel cum nu îndrăznea să se abată, nici cu un pas, cît de mic, de la cărarea pe care mergeau amîndoi.

Aloyzas nu avusese deloc intenţia să poarte ochelari, dar după ce şi i-a pus, nu i-a mai scos — erau pentru el ca o armură de război. Cu ea putea trece nestingherit pe lîngă privirea întrebătoare a lui Guram Mgheladze, sau pe lîngă Rafael Huţuev-Namregi, al cărui profil acvilin desena umbra unei păsări de pradă. Să mai cuteze şi acum să i se bage în suflet cu sîcîitoarele lor invitaţii!... Nici o grijă, putem coborî şi fără însoţitori pînă la rîul ce clocoteşte înspumat în vale ! Iar mica piaţă cu prune — aceleaşi de care se săturase pînă-n gît — cu cartofi, la fel de albi şi de scumpi ca ouăle, şi cu brînzeturi bine pătrunse de soare, preparate din lapte de oaie, o găsim noi și singuri ! Și pe munte o să urcăm tot singuri, cînd se va mai potoli căldura !

Pentru Liongina însă, era mult mai dificil să treacă cu capul plecat pe lîngă cei doi. Era suficient să audă ră- sunînd, în treacăt, rîsul vesel al lui Guram, — mereu grăbit să ajungă undeva —, sau să deslușească urma întipărită în praf a mocasinului lui Rafael, delicată, aproape feminină, și îndată începea să se deruleze în faţa ei, foșnind și fișiind, filmul întrerupt al ultimelor zile. De fapt, viaţa ei începuse cu această excursie în munţi, or munţii, batjocoritori şi aroganţi, se reflectau doar în ochii arzători ai lui Rafael. Și nu erau cîtuşi de puţin acei coloşi cenuşii, lipsiţi de viaţă, aşa cum i s-au părut nu demult, cînd i-a privit din cimitirul sătesc cufundat în tăcere, ci nişte uriaşi plini de vigoare ce sprijineau pe creştetele lor
— cerul.

Treptat, ulicioara se îngustă, dar cînd făgaşul **i** se **izbi** de cîmpul deschis, speriată de necuprinsul văii, ea coti iarăși în înghesuiala construcţiilor şi a grămezilor de pietre, ghemuindu-şi din nou marginile, ca foietajul unei plăcinte de piatră, pe a cărui crustă verzuie, sărăcăcioasă, acum stătea şi ciugulea iarba — un măgăruş. Curînd, căl- cîiul desculţ al drumului de ţară îşi încălţă anevoie o gheată strimtă de piatră, pe care n-o azvîrli din picior

decît atunci cînd cerul albastru se deschise larg dinainte, şi cînd drumul, alergînd grăbit, ocoli o stîncâ gigantică, desprinsă, probabil, cîndva, cu vuiet mare, din înălţimi. Această pietricică, ce producea o impresie copleşitoare te făcea să te gîndești la o construcţie cu multe etaje, fără geamuri, lăsată puţin pe-o coastă. In spatele ei, pe povîrniș în sus, o întreagă escortă — bolovani de piatră de diferite dimensiuni şi blocuri de granit netede, mai mari sau mai mici. De un astfel de bloc era agăţată o arba[1] iar micul platou al celui de alături, era ticsit de copii gălăgioşi. Ce făceau acolo, se jucau ? încercau să-şi smulgă din mînă, unul altuia, un porumb fiert ? Nu prea semăna a joacă. Una din roţile arbalei scîrţîia tînguitor, iar vizitiul, cu bărbia plină de peri aspri şi ţepoşi şi cu părul **alb-** albăstrui din pricina bătrîneţii, era peste măsură de mîniat. Se auzeau strigăte agitate, războinice, copiii furioşi sfîşiau ceva, nici vorbă de joacă !

Liongina începu să alerge, îşi luă avînt, făcu o săritură şi iat-o acum ţinîndu-se de bolovanii de piatră se căţăra sus. Fusta ii flutura umflată de vînt, picioarele ei bronzate străluceau în soare. Uitase cu desăvîrşire ce ar putea crede despre ea bătrînul pustnic, copiii. şi, în fine, el — soţul.

— Ce-i acolo ? o întrebă Aloyzas de jos.

Liongina nu-i răspunse, căpușorul ei blond părea înconjurat de cîrlionţi negri.

Bătrînul îşi îndemnă boul din jug plescăind din limbă şi imboldindu-1 cu băţul, aşa că arbaua se urni din loc. O roată uriaşă se cocoţă cu mare greutate pe o piatră netedă, dreaptă. Scuipînd vajnic, aşa ca să se audă pînă în sat, moşneagul plecă mai departe purtat de carul lui duruitor.

— Ce-i acolo ? De ce nu răspunzi ? încercă să se informeze Aloyzas, enervat de ieşirea copilărească a Lion-ginei. Cît stătuse pe loc şi îl bătuse soarele aşteptînd-o, a transpirat, aşa că, udîndu-se, elasticul de la costumul de baie începuse să-l ardă, să-l usture. Doar ne înţeleseserăm să mergem să facem o baie ! S-a tot smiorcăit: la rîu, la rîu, şi-acum poftim ! nu mai are nevoie de rîu ?

— O viperă... Au ucis o viperă !

Palidă, Liongina tremura. Trupul ciopîrţit al reptilei mai zvicnea încă sub ochii ei.

— Și ce mare pagubă ? In munţi sînt vipere cîtă frunză şi iarbă ! Ți-ai găsit pe cine să jelești! Aloyzas îşi potrivi ochelarii pe nas și porni înainte vrînd s-o atragă și pe ea după sine, pentru că Liongina era pe punctul de a izbucni în plîns.

Deodată începu să alerge, îl ajunse din urmă şi îl depăşi, apoi

1 C&ruţA cu dou& roţi, folosită in Crimeea, Caucaz, şl Asia Centralfi.

se întoarse cu faţa şi scînci:

— Aloyzas, dă-mi voie să urc pe munte ! Ochii ei plini de îngrijorare sfredeliră bazaltul ochelarilor fumurii. Fii bun şi dă-mi voie, te rog !

— Se uită copiii la tine ! Deveni din ce în ce mai nervos — unde e logica ei ? Adineaori era cît pe ce să-şi piardă cunoştinţa din cauza unui şarpe nenorocit — şi acum, deodată, iată, i s-a făcut de munţi! Dacă nu încetezi imediat, n-o să ne mai ducem la rîu cum ţi-am promis, ci...

— ...ci o să ne întoarcem acasă şi o să ne băgăm în pat, da ? Liongina strigă cît o ţine gura, cu brutalitate, cu impertinenţă.

— Se uită oamenii la noi. Potoleşte-te odată ! şuieră el furios printre dinţi.

— Care oameni ? Aici nu sîntem decît noi, tu şi cu mine... Scoate-ţi ochelarii !

Fără să-şi cea seama ce resort anume îi punea în mişcare mîna, îşi scoase totuşi ochelarii cu lentile negre. Cî- teva clipe nu văzu nimic altceva în afara unor fulgere. Soarele se rostogolea năvălind direct peste el, aidoma unui corp cosmic incandescent, lanţul de munţi se curbă înfricoşător ca un fierăstru uriaş, ce scînteia orbindu-1. Jur împrejur erau răspîndite pietre care parcă ameninţau să-l strivească. Şi cît de multe erau ! Iar povîmişurile astea, pe care creşteau tufişuri pline de ţepi, cu siguranţă câ erau năpădite de buruieni otrăvitoare. Dar unde-o fi Liongina ? A dispărut în viitoarea asta... Oare să aibă şi el vedenii ziua-n amiaza mare, la fel ca ţicnită asta de soţie? Aloyzas îşi puse repede ochelarii şi-i apăsă cu palma, ca

să se fixeze mai bine. Aşa ! Lupta cu lumina şi întunericul a luat sfîrşit. Pietrele încremeniră pe locurile lor, soarele îşi pierdu strălucirea. Liongina... Liongina îşi ţinea capul aplecat şi desena ceva pe pietrişul mărunt cu vîrful pantofului. Doar n-o să te apuci s-o chemi la ordine aici, faţă de oameni străini. Doar n-o să te apuci s-o cerţi, aşa cum e acum, copleşită de deprimare şi tremurînd din tot trupul. După ce îi biruise împotrivirea în pat și după ce făcuse în aşa fel încît din toate consideraţiile ei prosteşti despre moarte să nu rămînă piatră pe piatră — vrînd- nevrînd — o să-l urmeze ea !

— Stai să-mi trag puţin sufletul. Aloyzas se opri la umbra unui nuc rămuros. Și tu, bagă de seamă, nu te îndepărta prea mult.

— Păi, aici e apa mică. Abia ţi se udă tălpile.

— Nu glumi, doar ăsta-i un rîu de munte ? Se des- călţă şi tălpile lui goale ciufuliră iarba scundă de un verde aprins. Mai încolo, in arşiţa soarelui, erau doar cîteva petece brun-roşcate şi cenușii, cu firele proţăpite în sus. Nu uita asta, draga mea.

Vocea lui deveni mai caldă. Şi vocea, şi privirea, de parcă aveau de-a face, într-adevăr, cu o fetiţă mică de tot, ce trebuie supravegheată. Adineaori pufăia sufocîn- du-se de ciudă şi o tîra încoace aproape cu sila, iar acuma — era plin de tandreţe ca un frate mai mare. Ah, dac-ar fi fost aşa şi mai înainte !.. Cine știe, poate că uneori o fi fost și aşa, dar ea n-a observat ?

— Şi, vezi, nu te duce departe ! Pornise spre ea, dar câlcă pe o pietricică ascuţită şi începînd să dea caraghios din mîini, o zbughi înapoi sub copac. Se lungi cu fsţa în sus şi îşi expuse picioarele la soare — erau albe şi nu prc»a musculoase, pentru că nu umblase desculţ niciodată pînă acum. Aici, în împărăţia pietrelor, Aloyzas era foarte neajutorat — cu asta şi singur era de acord. Clipind din ochi, fericit că poate să stea fără să se mai mişte şi să se consume din cauza neîndemînării sale, Aloyzas căuta totuşi ca nici reacţiile Lionginei să nu-i scape de sub control : teama şi, totodată, dorinţa ei nebună de a se arunca în torentul care mugea. — Te ţii de o tufă şi te stropeşti puţin cu apă... Ne-am înţeles ?

Ea continua să stea pe mal, o reţineau nu cuvintele — cl vocea devenită caldă, plină de grija tandră a soţului, dor în acelaşi timp o mai reţineau picioarele lui, ce se iveau din umbră, caraghioase, de parcă nu-i aparţineau lui Aloyzas ci altcuiva, unui ins simplu şi mai uşor de înţeles. Şi dacă tandreţea asta a lui nu-i decît un şiretlic ? O zgardă discretă în locul patosului brutal de adineauri ? Sau poate că, dimpotrivă, atitudinea de intoleranţă, ca şi obiceiul de a vorbi sentenţios şi foarte de sus despre orice — sînt doar un norişor aşezat în dreptul soarelui ? Iată-1, a apărut aşa, deodată, şi acum, cînd nici nu te aşteptai să-l vezi... Şi adică, să fi fost doar o nălucire viaţa de fiecare zi alături de el, viaţa aceea mai rea decît moartea ? Dar

prunele, şi astea tot o nălucire au fost ? Prunele şi supliciul umilitor, atunci cînd mă strivea storcîndu-mă de vlagă, ca pe-o cîrpă ?...

— Ştiu să înot ! zise înlăturînd ferm toate dubiile şi îi întoarse spatele, ca şi cum acel Aloyzas, devenit mai bun, nu existase nicicînd.

Liongina nu ştia să înoate. Ea ştia să zboare. Era convinsă : dacă ar trebui, s-ar putea desprinde de pămînt. Pentru a face acest lucru o singură dată în viaţă, ar fi avut destulă hotărîre şi puteri. începuse s-o creadă adineauri, în timp ce trăgea în piept aerul îmbibat de arome al acestui pămînt — un aer care, pur şi simplu, te îndeamnă să pluteşti în văzduh — şi în timp ce îşi simţea sîngele pulsîndu-i în vine. Nu ea — alţii i-au dat de înţeles că n-ar fi decît o cîrpă. Au trîntit-o la pămînt şi după aceea au tăvălit-o prin noroi. Aşa că acum, înainte de a se ridica în înalturi, trebuie neapărat să se spele bine de tot. Să-şi frece energic pielea, îndepărtînd murdăria...

O vreme îşi plimbă talpa piciorului pe deasupra torentului înspumat ce alerga năvalnic. Apa clocotea ca şi cum, dedesubtul ei, ar fi ars un foc zdravăn. îşi strînse pleoapele cu putere şi păşi în uncropul rece ca gheaţa. Nici nu apucă să geamă, că viitoarea tulbure o cuprinse, o arse — întîi cu limbi de văpaie, apoi cu un fier îngheţat şi din nou o pîr- joliră limbile de văpaie. în jurul ei totul vîjîia şi bubuia, cerul se despica sub nişte lovituri teribile, împroşcînd-o cu bucăţi zornăitoare. Pe-alături, pe lîngă umărul ei biciuit de vîrtejul apei, se rostogoli un buştean negru, vîscos ; tot ce era împrejur o izbea luînd-o drept ţintă : odgoanele de oţel ale şuvoaielor, pietrele ce se tîrau pe fundul albiei. Nu izbutea cu nici un chip să-şi desfacă braţele, să tragă aer în piept, i se părea că e răsucită, mereu şi mereu răsucită în acelaşi loc, iar malurile, deşi goneau mînioase chiar alături, fugeau de ea, ba dispărînd, ba răsărind foarte aproape — cînd golaşe, cînd crescute cu tufişuri dese, sau pline de cioturi şi crengi negre, răspîndite pretutindeni, şi împotmolite acolo ; cît despre nucul rămuros, acesta a ţîşnit pe neaşteptate de la locul său şi s-a agăţat de malul celălalt !...

Aloyzas, ajutor ! Dar glasul îi era mut. Rafael, ajutor !.. Rafael!.. Ra !.. Nici măcar numele cu sunet de speranţă nu-1 mai putea striga : i s-a oprit în gît, astupîndu-i-1, un dop dur, vîscos, — încă un efort — şi coşul pieptului o să-i plesnească. Liongina gonea mereu încotrova, uitând complet ce ştie să facă. Torentul o tîra, o scufunda cu cap cu tot, pentru ca din nou s-o arunce cu putere la suprafaţă. Aerul o şfichiuia doar şi se strecura pe nesimţite, lunecînd pe lîngă ea, silind-o să înghită spumă şi să se sufoce. O izbitură. Se izbi cu tot trupul, pe care nu mai era stăpînă, de ceva foarte mare şi foarte dur. I se părea că, fiind mai întîi ţinută de mîini şi de picioare, fusese legănată, şi-apoi i se făcuse vînt, pentru a fi azvîrlită pe o suprafaţă netedă, de metal, ceva ca o poartă de fier. Zân- gănitul

acesteia începu să-i răsune în cap şi în tot corpul. Dar malul, pămîntul, cerul — întreg iureşul acela, se oprise în loc. Doar la tîmple îi mai stăruia o durere surdă. Insă îndată ce-i ţîşni din gît şi din nas o mucozitate greţoasă, durerea dispăru...

Gemu. Făcu un efort să-şi mişte puţin mîinile, picioarele. Dar durerea se răspîndi iarăşi, cuprinzînd-o toată.

Liongina fusese aruncată pe un banc de nisip, mai exact, pe o ridicătură rămasă neînvinsă de-a lungul a mii de ani, rezistînd turbatelor torente de munte. înfipt alături, drept ca o torpilă —, se afla buşteanul care o ajunsese din urmă în apă...

— Cum e apa ? Eu am aţipit puţin.

Din cauza ochelarilor, Aloyzas nu putea vedea paloarea cadaverică, de pe faţa Lionginei. Paloarea pătrundea — pete-pete — prin bronzul pielii, acoperindu-i cu un fel de coji faţa şi gîtul.

— A-a-apa e b-bu-nă... — îngăimă ea cu buze tre- murînde.

— Grozavă baie trebuie să fi făcut, dacă te-ai mînjit în halul ăsta din cap pînă-n picioare, zise Aloyzas surîzind şi cercetînd-o cu atenţie.

— M-am zgîriat un pic. Uite...

Şi îi întinse mîna dreaptă, la care nu se lovise. De durut, o durea şi dreapta. Iar trupul şi-l simţea atît de greoi, de parcă nu-i aparţinea. Capul i se înclina mereu într-o parte, gîtul nu izbutea să mai susţină greutatea lui sporită înzecit.

— Şi doar te-am prevenit, mi se pare, Aloyzas se lungi din nou la umbră, expunîndu-şi la soare doar picioarele. Nici pînă acum nu observase că Liongina se clatină. Şi cu atît mai mult n-a putut să observe că nucul uriaş, cu o parte din crengi uscate, ieşite în afară, şi acoperit de sus pînă jos cu bulzii verzi ai nucilor — copiii încă nu apucaseră să bată nucii — se clatină şi acesta de parc-ar fi beat.

Liongina se lăsă jos, pe pămînt. Se aşeză cuprinzîndu-şi genunchii cu mîinile. Privea cum malul, cu iarba crescută bogat, mai continua să se legene. Apoi, domol, se răsturnă pe-o coastă şi se lipi de pămîntul tare, cald, — sprijin pe care întotdeauna te poţi bizui, — sub a cărui scoarţă stătea, aşezată în straturi, piatra ; iar straturile de piatră, bătrîne de milenii, erau nepăsătoare în egală măsură, atît faţă de toate fleacurile şi necazurile oamenilor, cît şi faţă de dîrzenia sau înfrîngerile acestora. Nepăsătoare ? Pămîntul vuia surd, acompaniind vîjîitul apei, veşnica ei răzvrătire. Torentul continua să gonească, să se prăbuşească din înălţimi în vale, purtînd în el pieirea celor imprudenţi şi disperaţi.

Am fost avertizată. M-au avertizat munţii. în schimb, acum sînt curată. îmi e atît de curat trupul... şi sufletul.

— Nu te supăra, draga mea. Mă sîcîie teribil inactivitatea. Mă gîndesc că ar cam fi timpul să mă apuc de lucru, ce părere ai ?

De la o vreme Aloyzas nu-şi mai scotea ochelarii nici în cameră, numai atunci cînd avea de gînd să se culce, îi aşeza pe noptieră. Orbitele lui, nebronzate la soare, apăreau atunci, la lumina becului, strident de albe, ca la nevăzători, însă era sigur că noaptea vedea mai bine ca ziua. în liniştea casei vechi, tihnite, încerca să-şi facă soţia să priceapă că viaţa lor în comun va continua şi după ce vor înceta să mai existe soarele orbitor şi emoţiile dogoritoare de aici. Clipele acestea vor pieri înghiţite de flăcări, nu-şi vor lăsa în urma lor nici măcar cenuşa, în vreme ce viaţa lor adevărată se va desfăşura acolo, în îndepărtatul colţ de ţară, unde s-au născut, acolo în casa pe care, ce-i drept, încă n-au apucat să şi-o întemeieze. Aşa fiind, ar fi meritat oare să se frămînte atît, atunci cînd a venit la ei Rafael Huţuev-Namregi, pentru a-i chema să urce împreună pe munte ? Adevărat că nici el, Aloyzas, n-a fost prea amabil, declarîndu-i că pentru astfel de excursii oamenii trebuiesc anunţaţi din vreme. Doar munţii n-o să

fugă nicăieri ! De urcat, pot ei să urce şi singuri pe munte, dar nu oricum, ci pregătindu-se de cu seară, făcîndu-şi rost de încălţăminte potrivită şi de bastoane. Aaa, inadmisibil ! — încă nu-i povestise Lionginei pînă acum ? Da, exact, în partea a doua a cărţii sale va fi examinată, cu deosebită atenţie, problema educării personalităţii umane şi a limitelor optime ale individualismului. Căci, stimulînd în individ dorinţa de a se exprima pe sine, noi îi trezim în mod sigur potenţele egocentrice, cele care, la rîndul lor, stîrnesc biologicul din om. Şi uite, aici, ar fi foarte intere^ sant de ştiut ce crede ea despre toate aceste lucruri ?

— Dar tu ce-mi porunceşti să fac azi ?

— Azi ? Aloyzas era orb tocmai acum cînd izbucnea lumina dimineţii, ce deschidea larg porţile întinderilor şi depărtărilor. Şi exact ca un orb, care se împiedică de toate lucrurile din jur, nu dorea să meargă nicăieri. Odih- neşte-te şi tu, plimbă-te prin grădină. Poţi să-i ceri administratoarei un hamac, e bine aşa ?

— E bine. O să hoinăresc şi eu de la un boschet la altul, ca o bătrînă.

— Ehei, unele dintre bătrînele astea care hoinăresc aşa, dacă te uiţi bine, mai şi citesc cîte o carte, reuşi să-i plaseze Aloyzas.

— Sînt sătulă de cît am tot citit, dactilografiind...

— Hai, să nu ne certăm, se grăbi el să-şi atenueze reproşul. Un lucru e cert: că nimeni n-o să scrie cartea — în locul soţiorului tău, nu-i aşa ? Iar după masă, îţi promit, pe cuvînt de onoare, că mergem să ne plimbăm prin împrejurimi.

Şi Aloyzas îşi băgă nasul în hîrtiile scoase din servieta sa încăpătoare, aceeaşi pe care, în timpul călătoriei; o păzise ca lumina ochilor, iar Liongina ieşi afară, pentru a pătrunde în lumea scinteietoare şi unduitoare a depărtărilor albastre, depărtări care, de fapt, nu erau altceva decît şiruri de munţi. Masivul verde — pangolinul, iată-1, s-a aplecat puţin mai jos, pentru ca ea să i se poată urca mai uşor pe grumaz. Iar după aceea, totul o să devină, desigur, cît se poate de simplu — nu va trebui să facă altceva decît să se rostogolească, în chip de mică minge, de-a lungul spinării largi de piatră ! nu, mai bine să nu se uite... Şi Liongina îşi cobori privirea. Vai de mine, mi se pare că ieri nu era aici — jos, şerpuia o crăpătură cu marginile zdrenţuite : în faţa pămîntului scorojit teribil din pricina uscăciunii o cuprinse groaza. Acuşi, îndată, o să audă cum, trosnind, o să se sfîşie scoarţa pînă în adînc. De cînd sînt ei aici, nu plouase nici măcar o dată ! Pe neaşteptate, printre crengile trandafirii ale unui arbust, răscolite cu vuiet de umerii cuiva — în timp ce frunzele se scuturau şi se tot scuturau, — văzu cum, gîrboviţi sub greutatea rucsacelor, urcau panta, cu paşi repezi, Rafael, iar în urma lui, lovind pietrele cu băţul, Guram. Şi unul şi celălalt purtau pălării albe, din acelea cu care umblau pe aici bătrinii şi, într-adevăr, dacă, brusc,

amîndoi ar fi luat înfăţişarea unor bătrîni cu părul alb, ea nu s-ar fi arătat deloc mirată. Sau, să zicem, a unor şopîrle strălucitoare... Pentru că, dacă-i vorba de cei doi — era posibil orice, în privinţa ei însă... Şi valul de ciudă de mai înainte o răscoli cu şi mai mare putere. încă puţin, şi Rafael o să dispară în tufărişul acela scund, iar dincolo de tufăriş — se căsca rîpa, din pricina căreia n-o să-i mai poată vedea multă vreme pe nici unul din ei. Sub borurile largi ale pălăriei, Liongina nu-i putea desluşi trăsăturile, dar simţea, ştia, că privirea lui Rafael se furişează de-a lungul gardului casei, scotoceşte toate aleile, ca şi potecile din livadă. Ce cauţi, frumosule ? Hai, du-te, vezi-ţi de drumul tău !

Ba nu, stai puţin, Rafael! Ar fi vrut să-i strige tare de tot, ca s-o audă : ia-mă şi pe mine pe munte ! Ia-mă, n-o să-ţi fiu povară. O să mă ţin pe urmele voastre. Vreau să urc şi eu măcar pînă la capelă. Ştiu că, nefiind obişnuiţi, o să-mi fie greu. Dar astea-s fleacuri ! Pot să cad, si mă duc de-a berbeleacul, să mă rănesc — nu contează. Dar dacă nu apuc să urc pe munte, o să mor pe loc. Sau o si mă veştejesc. Aşa că, oricum, deşi lent — de murit tot o să mor !

...N-ai decît să mori. Ce-mi pasă mie ? Lasă-mă în pace, îndărătnico, doar eşti soţia altuia. Eu — o am pe Lora. Lora ! Lo-ra ! De cîte ori plec pe munte, ea mă aşteaptă în vale. Şi fără să se tînguie. E-n stare să stea acolo o mie de ani să mă aştepte ! Ea nu-mi cere nimic. Nu mă leagă de mîini şi de picioare. Pe cînd tu — să-ţi fie ruşine !

Liongina îşi auzi propria voce scoţînd din piept exact sunetele de care era nevoie în clipa asta. Exact aşa trebuie să-i vorbească Rafael, care o desconsideră... Şi iată, brusc, şi el şi Guram se făcură nevăzuţi în rîpa aceea.

...începea iar o altă zi, şi iar o aştepta masivul-pango- lin, plecîndu-şi grumazul, pînă jos de tot, la picioarele ei.

— Ce facem azi, Aloyzas ?

— Ceea ce am făcut şi ieri. Eu am lucrat foarte bine, iar tu te-ai bronzat mai mult.

— Pămîntul s-a scorojit — din pricina uscăciunii. Liongina îi comunică asta ca şi cum l-ar fi anunţat despre îmbolnăvirea neaşteptată a unui om. E brăzdat de crăpături şi geme.

— Numai oamenii gem atunci cînd îi doare ceva, pro- stuţa mea... Şi-apoi, chiar şi dintre ei nu gem decît unii. Alţii ştiu să se stăpînească.

— Cei care poartă ochelari negri ?

— Crăpăturile le văd şi eu. E tributul sudului însorit, ■draga mea. Şi Aloyzas surise cu îngăduinţă. Pentru strunguri însă, uscăciunea asta este exact ceea ce le trebuie. Tfli-a spus administratoarea. Mai bine te-ai duce să stai puţin de vorbă cu ea, pînă mai migălesc eu aici cîte ceva. Auzi ?

Liongina auzi cum se deschide, cu un ţăcănit, servieta şi cum începe să foşnească hîrtia. Deasupra foilor se aşternuse o pulbere de calcar. Aloyzas o îndepărtă scuturîn- •du-le furios. Dar şi mai desluşit auzea ea, chemînd-o tânguitor, vaietul pămîntului pietrificat, pămîntul de la poalele colosului suspendat deasupra satului. Şi dacă, dintr-o dată, o să se despice, trosnind şi gigantul acesta, dacă vor începe să se clatine şi se vor prăbuşi micile insuliţe ale pădurilor, tîrînd cu ele fuioarele de nori ce s-au încîlcit acolo, dacă vor urma aceeaşi cale şi colţii piscurilor acoperiţi cu vată, cei de sus-sus de tot, şi dacă odată cu toate -celelalte se vor nărui pînă şi nemărginitele spaţii, acele :spaţii incolore ale Universului ?

— Unde-aţi pornit-o ? Pe munte ? Merg şi eu cu dumneavoastră ! se oferi, ţîşnind din tufişuri ca o şopîrlă, ştrengarul de băiat, proaspătul lor însoţitor şi dansator. Picioarele lui subţiri şi viguroase ca ale unui cîine de vînătoare, băteau pasul pe loc pline de neastîmpăr.

— Nu, nu, te rog. Liongina căută cu înfrigurare în gînd un pretext sâ se descotorosească de el. Mai bine aju- tă-mă în alt fel, uite : dacă soţul meu o să strige de la fereastră : „Liongina !“, tu să

răspunzi: „E aici !“ Sau : „E acolo !“ De acord ?

— Şi dacă vă vede ?

— N-are cum să mă vadă, pentru că lucrează. Acuma capul lui e doldora de probleme mult mai importante.

— Bine, în regulă !

— Dar pe tine cum te cheamă, voinicule ? Mîna, ridicată pentru a-i ciufuli părul din creştet se opri la jumătatea drumului din pricina viitoarei mustăcioare, ce mijea pe buza de sus a băieţandrului.

— Tamaz. Şi pe dumneavoastră — Lon-gina ?

Pronunţă ca Rafael. îi trecu prin minte că aşa trebuie să fi arătat în adolescenţă şi Rafael. Cu picioarele sprintene şi nespălate, purtînd o cămaşă din acelea încinse la brîu, de-a lui taică-său, ori una ponosită, de lucru. Cu singura deosebire că nasul băieţelului e şi mai impunător decît al celuilalt. Pare arc încovoiat — nu nas.

— Hei, stai puţin, nu e bine, Lon-gina !

Ia te uită, merge încetişor în urma ei. O să se ţină scai şi o să-i strice toată ziua, ziua ei de sărbătoare. Ce-i de făcut ?

— Mai întîi, pentru tine — eu nu sînt Longina ci...

— Tanti, tanti Lon-gina ! surîde el satisfăcut, cu o gură pînă la urechi. Şi faţa începe să-i semene cu un pepene verde crestat. Nu-mi plac picioarele dumneavoastră, tanti Lon-gina.

— Vai de mine, Tamaz !

— Adică nu picioarele, vă rog să mă iertaţi — pan- tofiorii. Cu pantofiori din ăştia se merge la dans, nu pe munte.

— Data viitoare cînd vin, o să-mi aduc echipament de munte. La revedere, prietene !

Şi o porni sprintenă, ţopăind, ca şi cum ar fi fost gata îmbrăcată într-un astfel de echipament.

— Dincolo de capela aceea mică e un izvor ! o ajunse clin urmă, grăbită, vocea lui Tamaz. Puteţi să beţi, să nu vă fie frică, acolo-i o apă curată — foarte curată !

— Mulţumesc, Tamaz.

Acum îl vedea pe băiat de undeva de sus, de parcă ar fi urcat într-un balcon, la etajul cinci al unui bloc, deşi, cu toată goana ei, nu izbutise să se îndepărteze prea mult.

— Dacă vi se face foame, căutaţi prune. Sînt cîte vreţi, trebuie doar scuturat copacul ! Sau coarne !

— Bine, Tamaz.

— Şi dacă iese afară soţul să vă caute ? Ce facem atunci ?

Liongina se avîată tot mai sus — vrea sâ disparâ şi ultima legătură cu valea. Cu pămîntul !

— Atunci, — mormăi Tamaz de acolo, din vale, — atunci am să-i spun că aţi coborît pînă la piaţa mică. Să cumpăraţi fasole. Nici o mîncare nu-i mai bună decît lobi. Spuneţi-mi, o vreuna mai bună ?

Din cîte își amintea Tamaz, fasolea a fost întotdeauna pentru el cea mai grozavă mîncare. Firește, nu trebuiesc uitate cantitățile nelimitate de struguri, prune, mere. coamc* și alte verdețuri. Căci Tamaz — era orfan, nu avea nici tată, nici mamă...

Liongina nici nu mai simţea cărarea sub tălpi. Ah, de-ar putea urca sus, cit mai sus. Avea senzaţia că zboară, că i-au crescut aripi. De bucurie, i se puse un nod în gît, care-o împiedica să respire — ia uite. ce bine merge ea : ușor, repede, — și mai spuneau unii că e greu de urcat pe munte... Dimpotrivă, — cărarea bătătorită de oameni și animale, încrustată bine in piatra poroasă, îţi face vînt tot mai sus, — ai impresia că te împing din spate niște roţi uriașe ce se mișcă întruna, însă domol, domol, ca-n vis ! Adineaori, o astfel de arba trecea scîrţîind chiar pe-alături. O sarcină enormă de vrcascuri se sprijinea direct pe dosul boului. Liongina strigă din răsputeri, pentru a-i da bineţe bAtrinului cu pielea tuciurie, de bronzată ce era, în vremo ce acesta, cu mînă sigură, își strunea boul, ajuns pe neașteptate în faţa unei surpături de teren. Era bătrînul el I De flecare dată cînd ieșea, se întîlnea cu bătrînul ăsta ce p&rea veșnic, de-o vîrstă cu lumea. Nu, să nu exagerăm, nu chiar de fiecare dată, ci doar în momentele ho- •tftritoare ale vieţii sale. Bătrînul și-a ridicat foarte sus toiagul lung, cu vîrf ascuţit — cu toiege din astea își mînau din urmă boii oamenii de prin partea locului. Să-i fi răspuns astfel la salut ? Surise și o porni în sus ţopăind și mai sprintenă ca pînă atunci.

După aceea nu se mai întîlni cu nimeni. Nu mai văzu decît un ghemuleţ cenușiu, ce o zbughi în vizuina lui mă- turîndu-și urmele cu coada. Poteca bătătorită — lustruită pînă la luciu, de parcă ar fi fost o pîrtie bine netezită de schiuri, — dispăru fără urmă. Și abia atunci își simţi ea picioarele. Capul și trupul îi erau ușoare ca fulgul, în schimb picioarele... Noroc că, din cînd în cînd, descoperea și pietre netede, tocmai bune să te caţări pe ele. De pe una — pe cealaltă, de pe aceasta — pe o a treia, apoi să mergi ţinîndu-te după urme abia vizibile, de animale sălbatice necunoscute, sau urmărind vreun făgaș de torent prăfuit, spălat cîndva de ape, sau chiar, de ce nu ? luînd-o de-a dreptul prin locuri pustii, peste care stăruia, albăstruie, pîcla... Agăţîndu-se cu toate puterile de prea plinul bucuriei ce-o năpădise, — din pricină că deasupra ei nu se afla decît cer, din pricină că nimeni nu-i interzicea să respire, trăgînd cu nesaţ aerul în plămîni, să-și șteargă, și din nou să-și șteargă transpiraţia ce-i curgea șiroaie, din pricină că sufletul i se înălţa undeva deasupra trupului, devenit tot mai greoi, deasupra vieţii sale, trăită atît de lamentabil și de prostește, — Liongina se grăbea să ajungă sus, cît mai sus.

Uneori își arunca privirea asupra văii pustii, dar nu se oprea din

mers, ca nu cumva ceea ce rămăsese acolo, învăluit în ceaţă şi enigmatică depărtare, s-o tragă în jos, înapoi, ca o cocoaşă. Nu, să nu se mai gîndească la tainele pămînteşti, plăcute, e-adevărat, dar vai, cît de neînsemnate ! în munţi e-atît de încîntător ! Valurile de piatră o ridicau din ce în ce mai sus, în timp ce jos, totul se micşora, încremenea, îşi pierdea culoarea. Ceea ce părea sublim şi inaccesibil, arăta acum lipsit de valoare şi teribil de naiv : cu cîtă uşurinţă reuşea să acopere întreaga întindere a văii, umbra micului nor ce plutea alături de ea. De multă vreme trecuse Liongina peste spinarea pangoli- nului, masivul acela tolănit mai aproape de sat decît toţi ceilalţi şi a cărui respiraţie fierbinte o simţise de atîtea ori arzîndu-i obrajii, iar acum iată-1, arată la fel de jalnic ca un căţel jigărit şi fără adăpost. Aici, la înălţime, era liberă să privească sau să închidă ochii, să tacă sau să strige

cît o ţinea gura. Hei, tu de colo ! — ar fi vrut ea să-i strige cu mîndrie pangolinului învins, însă îi era teamă de confraţii lui, care, acolo sus, în cer, s-au şi ridicat în două picioare, aşteptînd-o.

Vedeai pretutindeni că verdele verii pălise treptat, lă- sînd cele mai frumoase poiene în seama nuanţelor ruginii ale toamnei. Sub un arţar sclipea o tipsie de aramă cizelată. Sub un mesteacăn — alta, şi, de asemenea alta sub un conifer necunoscut... Iar lor, copacilor, le venea tot mai greu să urce ţinînd pasul cu Liongina, care mergea gîfîind. In schimb arbuştii plini de ţepi, ca şi ciulinii o urmăreau în mod stăruitor zgîriindu-i pieptul şi picioarele. în păr i se agăţaseră o mulţime de scaieţi, iar nările îi erau asaltate de mirosuri înţepătoare. în sfîrşit, muntele şi-a coborît un umăr şi s-a aşezat ca şi cum ostenise să tot înainteze în sus. Cu greu răzbi Liongina pînă pe o terasă curată, netedă, unde putea să-şi odihnească picioarele şi să-şi potolească răsuflarea sacadată. Dacă nu se termina panta asta uşor înclinată, aş fi mers, şi aş fi tot mers, îşi surprinse ea gîndul ipocrit răpus de picioarele grele ca plumbul. Zărind în faţa ochilor o potecă, se bucură teribil şi sări în picioare, dar se prăbuşi pe loc — abia avu timp să observe încotro se îndreaptă cărarea. Foarte bine, fie şi aşa, o să încep iar să urc în patru labe, agăţîn- du-mă de bolovanii zgrunţuroşi sau modelaţi de torente, ca de coasta fierbinte a unui armăsar de rasă. A călări pe un astfel de armăsar, e totuna cu a zbura ! Deodată însă, cînd Liongina se agăţă de unul din bolovani, acesta se clătină uşurel, lunecă de la locul lui şi se rostogoli în vale, tîrind după el alte pietre şi stîrnind un ecou asurzitor. Li- pindu-se de povîrniş, ca un neînsemnat firicel de nisip, încremenită de spaimă şi încîntare, Liongina îşi dădu seama automat — deşi nu se gîndea la asta, n-avea timp ! — că o astfel de prăbuşire, care să bubuie prelung şi puternic, amplificată de vuietul ecoului, n-o să mai audă niciodată în viaţa ei. Totodată însă mai bănuia şi altceva : că nu numai la atît se reduce tot farmecul munţilor, după cum nu numai la atît o să se limiteze şi spaima care o ţintuise pe loc. Cînd praful se aşeză şi bubuitul încetă, începu să- urce din nou.

Bău din apa ce se prelingea susurînd din crăpătura unei stînci. Vai, ce apă grozavă ! Parc-ai suge un ţurţure- atîrnat sus, în bolta albastră. Odată cu ea, puţin mai la o parte, se lipi de firicelul umed şi răcoros şi un gindac, ce semăna a cărăbuş. Elitrele lui galbene tresăreau pe pietricica, neagră de plictiseală, pe care se aşezase. Liongina se simţi înrudită cu mica vietate, pe care natura o înzestrase cu aripi, pentru a putea zbura atît de sus. Se lăsă pe vine, încercînd să înveţe de la ea cum să soarbă de pe pămînt roua cerească, iar aripile acesteia, deşi minuscule, îi stîrniră invidie. Cu toate acestea, cînd îşi luă zborul, gîndacul o porni bîzîind în jos, pe cîtă vreme ea se simţi atrasă, cu şi mai multă forţă, in sus. Oprindu-se să-şi tra'jă sufletul pentru a doua oară, gustă citeva boabe din coarnele

culese încă jos, în timp ce se tîra pe sub arbuştii aceia sîngerii. Acreala lor îi făcu gura pungă, ca şi stomacul, astfel că setea începu s-o chinuie din nou, dar Liongina înţelese imediat că, fără ajutorul gîndacului, nu va mai găsi vîna de apă a izvorului, deoarece chiar în faţa ei, parcă anume aşteptînd-o acolo, se zbîrlise o îngrămădire de pietre, pe care n-ar fi fost în stare s-o înfrunte cu nici un chip.

Stai şi odihneşte-te puţin, îşi porunci ea, uită-te bine, cercetează cu ochii de jur împrejur. Fă-o pa furiş, bineînţeles, pentru că cel ce năzuieşte să se avînte pe înălţimi nu trebuie să stea cu frica-n sîn. Asta cu atît mai mult cu cît acum, în loc de picioare, ai de tîrît nişte istovitoare greutăţi din fontă. Chiar lîngă mormanul de pietre se desluşea, întunecată, urma unui foc. Se vede că de aici, după ce au făcut focul cu cîteva vreascuri şi au prins puteri, mîncînd conservele încălzite pe jăratic, Guram şi Rafael au pornit-o în jos, urmînd direcţia pe care se rostogolise cutia goală și zornăitoare de tablă. Nu, nu coborîse decît Guram singur. Rafael se mai afla încă pe munte ! El ii veghea zborul ! Ii arăta drumul ! Căci altfel, dacă nu era sprijinul lui, ar fi fost ea în stare să ajungă pînă aici ? Da, el e aici, fără îndoială, deşi aseară îi auzise glasul răsunînd dinspre bucătărie, — se plîngea că şi-a făcut ferfeniţă pantalonii. Alunecase pe o piatră, și praful s-a ales de pantaloni lui noi! In timp ce administratoarea îi cîrpea, el trăncănea. Chipurile — dacă unora munţii le iau viaţa sau judecata, — pe alţii îi lasă fără pantaloni. Nu, nu se poate ca Rafael să nu fie, totuşi, pe munte, el e întotdeauna pe munte şi, pe deasupra, se mai şi poartă necuviincios : haide mai repede, Lon-gina ! Lon-gina ! Ea îi simţi respiraţia încinsă ciufulindu-i părul şi se urni din loc. Acum, aproape că se sprijinea deja cu bărbia pe bariera de piatră, mai înaintă tîrîndu-se pe miini şi îşi proiectă trupul de cealaltă parte. Dar nu se putu ţine cum trebuie şi, clipind des din pleoape, căzu. Din fericire — pe moale : în scobitura de piatră era depus un strat subţire de pămînt. Să stau puţin întinsă, pînă îmi vin în fire. Cum adică, să trîndăvească aici printre pietre şi muşchi ? Sus ! Trebuie să răzbească la lărgime, unde să vadă tot cerul din capăt în capăt, unde să nu se mai afle nimeni altcineva — în afară de ea şi de Rafael. Acolo, sus, o să moară de fericire...

...Ba nu, o să mor aici. Şi nu de fericire — de spaimă...

Şi din nou, străpungindu-i trupul de sus pînă jos. o îngheţă vechea spaimă, spaima care-o încremenea cîndva în asemenea hal încît, dacă se întîmpla să se taie, nu-i curgea nici o picătură de sînge. Adevărat, acum n-o mai înspăimînta ideea că o să dispară fără urmă, idee căreia cîndva i se împotrivea, introducînd dinadins cele mai absurde greşeli în manuscrise, acum Liongina se temea că n-o să poată birui etapa următoare. Pentru că, în timp ce stătea pe loc aici şi gîfîia, o s-o ajungă din urmă alţii, care

o vor lipsi de puritate, de dreptul de a atinge cea dintîi, de a vedea cea dintîi, ce se află dincolo. Pe nesimţite, obrazul pe care i-1 încălzea soarele se răci. Soarele se dăduse la o parte. Grăbeşte-te, îşi porunci ea din nou şi se ridică în picioare. O parte a fiinţei sale mai zbura încă planînd lin, escaladînd bolovani şi ocolind capcanele întinse de tufişurile ţepoase, pe cînd o alta, sleită de puteri, plină de zgîrieturi, abia se mai tîra şi ardea de dorinţă să se cuibărească pe lîngă vreo piatră caldă, chiar dacă şi aceasta, foarte curînd, se va răci, — să se cuibărească, şi să nu se mai mişte de-acolo. Căci pietrele nu-şi pierd niciodată puterea. Partea zburătoare a sufletului o sfătuia cu blîndeţe să nu îngenuncheze, o ademenea spunîndu-i cît de aproape e infinitul şi o îndemna să-şi mişte picioarele stîlcite, umflate, ce păreau a nu-i aparţine Lionginei, ci unui elefant bolnav. Cînd cuvintele nu mai foloseau la nimic se lăsa atrasă de vreo aşchie de cristal de stîncă scîn- teind orbitor prin pietriş, sau de vreo floare albastră agăţată cutezător în vreo piatră. Ia, priveşte în urmă, căuta ea să se stimuleze. In vale începe să se întunece, înseamnă

că trebuie neapărat să faci încă un pas mic, înainte de a apune soarele. Rafael o să fie încîntat de tine.

In schimb, mintea lucidă, sau mai exact picioarele pe care nu le mai putea mişca, îi şopteau altceva Lionginei. N-ai cum să fugi de amurgul care, uite, s-a şi furişat la poalele munţilor. Chiar dacă ai răzbi pînă la un loc deschis luminii, nu vei găsi nici acolo altceva — acelaşi decor te aşteaptă : pietre împrăştiate şi spini uscaţi, lipsiţi de viaţă. Pînă şi alpiniştii se-ntorc de sus, purtînd tot inimile lor în piept. Ah, dacă ar ajunge sus, pe culmi, şi-a- colo, cineva să-i înlocuiască inima cu alta nouă — curajoasă, mîndră, nepărtinitoare ! Şi totuşi, Liongina nu-şi pierdea speranţa : încă un pas-doi — şi avea să vadă ceea ce nu mai văzuse pînă acum, să înţeleagă ceea ce nu în-ţelesese, sau măcar să priceapă desluşit de ce o mistuie dorinţa nebunească de a ajunge sus, pe înălţimea asta goală, stearpă, lugubră...

Dar nu mai apucă să facă încă un pas. Mica supra faţă netedă şi comodă, pe care se odihnise cu un minut în urmă, ţîşni deodată în sus, o smulse de pe peretele de piatră, aruncînd-o pradă unei dureri ce-o străpungea cu suliţe scînteietoare de foc, după care se atîrnă, cu toată înspăimîntătoarea sa greutate, deasupra ei. Liongina nu sesiză că, de fapt, talpa de piele a pantofului ei alunecase de pe blocul de piatră... Nu înţelesese nici măcar că, zdre- lindu-şi mîinile desfăcute, în încercarea lor de a se agăţa de vreo ieşitură a peretelui stîncii, se prăbuşise în jos, căzuse. Din cauza izbiturii, cerul deveni negru, şi cînd se lumină din nou, pe întinsul lui clipeau, înghesuite una într-alta, numeroase pete roşii, iar capul ei era bîntuit de o durere surdă, ca şi cum îl apăsa o piatră foarte grea. Recunoscînd mica suprafaţă netedă, Liongina se mişcă uşor, dar în aceeaşi clipă simţi sfredelind-o în coasta stîngă o săgeată încinsă, ca de jăratic şi, totodată, un ba-ros greoi izbind-o peste genunchiul drept. Partea zburătoare a sufletului, care-şi fîlfîia cu neastîmpăr aripile, trecuse deja dincolo de peretele de piatră, dar fu nevoită să se întoarcă în trupul încătuşat de durere şi neputinţă. De-abia acum se dumiri Liongina ce se întîmplase şi începu să geamă.

...Dacă nu mă tîrăsc să ies de sub peretele acesta, o să mor de groază şi de durere, pentru că aici are să se întunece mai devreme decît în oricare alt colţ al pămîntului...

Şi începu să se tîrască. — în urma ei, pe peretele de piatră, mîinile rănite lăsau pete de sînge.

Doamne, dumnezeule-doamne, şoptea Liongina încer- cînd să ridice capul şi să-şi îndoaie piciorul înţepenit. Durerea nu-i mai tortura genunchiul, dar acesta refuza s-o asculte. Printre firele ţepoase şi rare de iarbă, ea privea valea care, treptat, se înfăşură într-

o pîclă albăstruie, din ce în ce mai întunecată, — dar o privea nu numai cu ochii! — ci şi cu gura uscată, cu faţa şi cu trupul, cuprinse de fierbinţeală. Drumurile, ulicioarele şi casele din sat, ba chiar şi panglica năvalnicului rîu, i se păreau, de aici, neînsemnate ca dimensiuni, nestatornice, dependente de strălucirea soarelui sau de capriciile vreunui norişor pribeag. Cu o singură mînă, dacă ar fi fost în stare să şi-o ridice, ar fi putut scufunda în umbră micile cuburi, pueril dispuse, ale căsuţelor, ca şi catargele liniei de înaltă tensiune. Şi totuşi, tu n-ai venit din altă parte — ci tot de-a- colo. Iar trupul te-a silit să cazi, ca să-ţi amintească cine eşti...

Liongina se uita în jos, dar vedea nu numai nişte cutii de chibrituri, lipsite de caracteristicile reale ale esenţei lor — în locul fermelor, şi nu numai nişte fuioare de lînă — în locul drumului, fumegînd de praf, ce trecea de-a lungul islazului, ci se vedea, totodată, şi pe ea însăşi... avînd dimensiunile grăuntelui de mac, iar în piept, o inimioară mai mică decît cea dinainte, o inimioară care bătea înspăimîntată. Se vedea pe sine izbindu-se în cădere de oameni, — ca de un fel de obiecte cu muchiile rigide, care-i provocau dureri, deşi fiecare din ei, şi bunica — Prudencija, şi mama — Ligija, şi tata — Tadas, aveau, fără îndoială, cîte un punct vulnerabil propriu, care poate că-i făcea chiar să sufere, însă îşi ascundeau cu multă grijă slăbiciunile, minţindu-şi astfel destinul. încă din fragedă copilărie, de la primele deşteptări pe întuneric, de pe atunci de cînd universul pentru ea nu era altceva de-cît un amurg, răzbind cu greu pe cerul plumburiu, sau luminiţa abia pîlpîind pe palierul scărilor, unde stăruia mirosul nesuferit de pisici, încă de pe atunci simţise această ipocrizie care îi îndepărta pe toţi cei ce încercau să se apropie de ea, inclusiv pe tata. Senzaţia aceasta o îndepărtase pînă şi pe ea de sine însăşi, lipindu-i. ca ceara de albine, pleoapele peste ochi, ca să nu vadă nici dragostea, nici suferinţa, nici bucuria şi astfel să nu se poată mira şi ea, laolaltă cu sute de alţi ochi în care scînteia plinătatea imaginilor vieţii. Cît de puţină a fost lumina pe care am absorbit-o şi, la rîndul meu, cît de puţină lumină am iradiat eu — de cîtă lumină s-a bucurat, de pildă, bunica Prudencija din partea mea ? Poate că, de fapt,, n-am făcut altceva decît să-i grăbesc sfirşitul. în închipuirea Lionginei, apăru pe rînd fetiţa părăsită de mai ieri. apoi tînăra care, sătulă de singurătate, s-a aruncat în braţele celui dintîi bărbat ce i-a oferit protecţia sa. Sărmanul meu Aloyzas, cum ai putut trăi lîngă o fricoasă ca mine ? Lîngă o fiinţă atît de săracă cu duhul şi atit de egoistă ? Greşelile acelea neruşinate, cu care mă mîn- dream, — cîtă micime, cîtă meschinărie ! Aici, unde pămîntul urcă, dar oricît încearcă, tot nu izbuteşte să se înalţe pînă la cer, — pare meschin tot ce nu se poate ridica sus... tot ce e incapabil să-şi ia zborul... Dar, oare, eu sînt, cu adevărat, eu ? Oh ! ce-o să mă fac cu mine însămi ?

...Nu, cu capul greu ca un pietroi şi cu genunchiul umflat, care mă doare tot mai rău, n-o să mă pot tîrî prea departe. O să mor aici. De un singur lucru îmi pare rău •_ că nimeni n-o să afle vreodată cît mi-am dispreţuit inima asta mizerabilă. Măcar de-aş muri mai repede, cît mai repede cu putinţă ! Să-mi aşez pentru o clipă piciorul, binişor, să nu mă doară... să sorb cu tot trupul întreaga vîlvătaie a serii ce însîngerează zarea dincolo de piscul înalt, dincolo de cel mai înalt şi mai de neînvins pisc...

Mai stătuse ea cîndva aşa ca acum, aproape leşinată^, deşi atunci nu urcase nicăieri — era culcată în pătuţul ei, înspăimîntată şi de întuneric, şi de singurătate, dar mai ales de omul care i se părea că va fi altfel decît toţi ceilalţi oameni din lume. Colosul acela cald apărea la câpă- tîiul ei şi o strivea cu extraordinara lui bunătate. Aceasta avea să fie răzbunarea pentru vina — nu a ei, ci a altcuiva sau, poate, a nimănui, — dar care a mocnit mereu în adîncul ei, încă de la primele licăriri ale conştiinţei, răzbu narea pentru permanenta sa ingratitudine pentru hrană, pătuc şi pentru acele impetuoase, maladive — aidoma ciupiturilor — dezmierdări ale mamei. Aşa se face că Liongina începuse să caute cu întreaga-i fiinţă, pe care atunci încă nu avusese posibilitate să şi-o cunoască nici ea însăşi pe deplin, să caute în tăcere ceva ce, de fapt, nu pierduse şi să nutrească, totodată, în taină, credinţa că undeva — mai mult ca sigur în sufletul unui om obişnuit — se află o parte din ea, cealaltă parte, ce nu e nici atît de friguroasă şi nici atît de prăpădită, şi care, la timpul potrivit, se va reuni cu ea, da, tocmai această parte — prea mare şi generoasă, pentru a conţine şi perfidie. I se părea că perfidia pătrunsese numai în fiinţa sa, că, în mod inexplicabil, ajunsese să facă parte integrantă din ea. De aceea, încă de pe cînd era fetiţă micuţă de tot, visa să dispară, îndată ce va apuca să tragă în piept parfumul binelui, să dispară înainte ca răul să se extindă, să se răs- pindească înlăuntrul ei, înainte ca perfidia să devină monstruoasă. Visa să dispară brusc şi pentru totdeauna, chiar dacă pe atunci nu înţelegea încă prin ce anume bezna şi frigul nopţii se deosebesc de bezna şi frigul neantului. Tată, iartă-mă, tată ! Nu trebuia s-o scoţi din pătuc ps Bulgăraş de gheaţă ! Eu, numai eu sînt cea care ţi-am transformat viaţa într-o rană deschisă ! In faţa ochilor îi răsări chipul tatălui şi Lionginei i se păru că e un pic mai cald acum, printre bolovanii cenuşii de piatră, ce deveneau tot mai reci.

Aşa cum se întîmplă de obicei în munţi, aşa cum văzuse deja că s-a întîmplat şi la poalele lor, întunericul năvăli brusc. Năvăli pe tăcute, fără cel mai mic foşnet, acoperi dîmburile ca şi văgăunile, bolovanii împrăştiaţi pretutindeni ca şi aşchiile — fragmente de-ale lor, pe care le-ai fi putut împinge fără greutate cu piciorul. Vălul de beznă sfărîma munţii, aşa că nu-i de mirare că acelaşi văl ■o strivi şi

pe Liongina ca pe un vierme neînsemnat.

Ea se chircea şi se tînguia, uitînd cu desăvîrşire că adineauri vroia să moară. Valea de jos devenise o călimară gigantică plină pînă la refuz cu cerneală. Un monolit de bazalt mult mai negru şi mai înspăimîntător decît înşişi munţii. O imensă piatră funerară prăvălită peste ceva, în- mormîntat acolo, — ceva ce îi fusese răpit ei pentru totdeauna ! Aloyzas ! Bunul meu Aloyzas ! Il chema pe Aloy- zas, vroia să vină el, s-o scoată dintre nemiloasele pietre de moară, care transformau totul — pînă şi speranţa ! — într-un supliciu insuportabil. Nu mai fi supărat, Aloyzas, te rog ! Ştiu că eşti supărat pe mine, pentru că n-o iubesc pe Gertruda. Mi-e teamă de ea şi o respect, mi-e tare teamă de ea şi o respect tare mult. Atunci, în gară, cînd n-am apucat să deschid umbrela ca s-o feresc de ploaie, să ştii că n-a fost vina mea — umbrela s-a înţepenit. Dar o să-mi dau toată silinţa şi o s-o iubesc, o s-o iubesc ca pe o soră, ca pe o soră a mea mai mare — pe care n-am avut-o. Ştiu, ştiu, Gertruda ţi-a fost ca o mamă, aşa că de azi înainte o s-o iubesc şi eu ca pe o mamă, — pe care, de asemeni, n-am avut-o... Dar, te rog, vino, vino şi salvează-mă, Aloyzas ! Liongina gemea învi- nuindu-se pentru acea — puţin spus nesocotită şi nechibzuită ! — fugă pe munte. De azi înainte — ei bine, să vină el numai s-o salveze ! şi... şi o să-l urmeze pe Aloyzas ca un căţeluş devotat, o să devină umbra lui permanentă. Iar munţii n-o să mai vrea nici să-i privească, de parcă aceştia n-ar exista, o să acopere cu tuş negru ademenitorul lor miraj din memorie... Oare mă auzi, Aloyzas, înţeleptul meu Aloyzas ? Am fost şi-aşa cu destulă cruzime pedepsită — pentru neascultare, pentru trufie. Bătrînă cu chip înspăimîntător m-a avertizat. Era cît pe ce să mă înec, atunci cînd nu te-am ascultat ! Mai bine muream în rîu... Vai, ce frig e ! începură s-o scuture frisoanele. **în** jurul ei, întuneric şi frig, parcă simţea suflul iernii. Cuprinsă de o spaimă şi mai puternică, Liongina jura să fie ascultătoare nu numai acum, dar mereu de azi înainte, dacă, fireşte, va mai apuca să vadă ziua de mîine. Aloyzas, oare mă auzi, Aloyzas ?

Tremura toată, o istovise durerea, întunericul, frigul, ca şi spovedania făcută. în vreme ce aştepta să audă drept răspuns un ecou, vreun semn oarecare că fusese auzită, fruntea i se acoperi cu broboane reci de transpiraţie. Avea impresia că s-au scurs nu minute, ci ore întregi. Acum murmura cu voce mai stinsă numele lui Aloyzas — nu mai avea încredere în el. I se părea că, încă de la început, s-a îndoit de reuşita încercărilor sale şi că, de fapt, nu fă-cuse altceva decît să se străduiască să aprindă, — în ploaie şi în bătaia vîntului — nişte chibrituri ude. în mijlocul acestui pustiu necruţător, în care din cînd în cînd doar piatra trosnea despicîndu-se, numele soţului era lipsit de

rezonanţă şi nu-i insufla curaj. Nu, nu are ce căuta Aloyzas aici, nici ochelarii lui negri fixaţi pe nasul drept, nici degetele lungi şi albe, care uitînd de tot şi de toate — chiar Şi de tînăra sa soţie — ha-ha ! — își făceau de lucru foşnind nişte pagini moarte, în căutarea concordanţei dintre —• oh, doamne, oare cum spusese el ? — dintre modalităţile de autoexprimare spirituală a individului şi forţele egocentriste. Forţele ? Numai de nu m-aş scăpa pe mine de frică — iată ce reprezintă acum o autentică faptă de vitejie ! Că altfel or să mă găsească moartă într-o băltoacă... Aloyzas, n-o să mai poţi scăpa de ruşine dacă nu reuşeşti să-ţi salvezi soţia ! De fapt, aici, în întuneric şi în frig — brr, am înţepenit din cap pînă în picioare ! — un alt nume i se zbuciuma foarte insistent în creier, un nume care îi sfredelea Lionginei tîmplele şi-i desfăcea gura pentru strigăt. Rafael! Curajosul, mîndrul meu Rafael! Pentru că, în fond, din cauza ta m-am năpustit pe munte, direct în botul căscat al pangolinului. Salvează-mă, Rafael, chiar dacă sînt departe de a fi ca Lora ta. Ascultătoarea Lora, răbdătoarea Lora... Iţi jur că o să fiu ca ea, dar, te rog, nu mă lăsa pradă frigului şi beznei veşnice ! Să ştii că pînă azi eu nici n-am trăit cu adevărat — abia acum, seara, în lumina ultimelor raze de soare, am văzut ce microscopică inimioară am. Căci munţii... munţii sînt, la drept vorbind, — casa ta, Rafael!

Liongina își muşca buzele, ca nu cumva să-i strige numele, — căci e dezonorant, e ceva teribil de ruşinos ca atunci cînd chemi, să rosteşti numele altcuiva — nu al soţului tău ! — în suspinele ei înăbușite însă se desluşea : Rafael !

Și fără să se mai poată stăpîni nici o secundă, ea răcni din toate puterile : Ra-fa-el! Cioburile ecoului de pretutindeni se prăbușiră peste capul ei, dar Liongina zîmbi. înfiorat de strigătul ei, vălul de beznă tresări. Zidul negru începu să se clatine şi se dădu la o parte. Pe catifeaua de un albastru întunecat a cerului apăru silueta munţilor — o caravană de cămile ce îşi tîrau şi îşi tot tîrau cu greu, fără odihnă, picioarele ! — iar cerneala din călimara gigantică a văii nu mai era atît de îngroşată ca mai înainte — se diluase. Acolo, în adîncul îndepărtat de jos, începură a licări, ca o ploaie măruntă şi deasă, mici stropi de lumină, de parcă cineva împrăştiase un pumn de nisip galben.

Tot ce se afla la poalele munţilor prinse viaţă. Ca nişte păsări ce se adună în stoluri şi-apoi se risipesc în toate părţile, începură să se agite felinarele. Păşirile ţipau cu glasuri omeneşti, lătrau cum latră cîinii, dar ea, Liongina, nu mai auzea toate astea. Pierzîndu-şi cunoştinţa, se agăţase instinctiv de un bloc de piatră, ieşit înafară din po- vîrnişul abrupt, pentru a nu se mai prăbuşi acolo unde nimeni n-ar mai fi putut s-o găsească.

— Vreau să mor... să mor...

Durerea din coaste o îmbrlnci pe Liongina din ceea ce era şi nu

era somn, era şi nu era leşin. Văzu pereţii cu tapete, un fotoliu cu haine îngrămădite pe el, lumina becului reflectată în lentilele negre ale ochelarilor — oh, iarăşi ochelarii aceştia ! — şi, cuprinsă din nou de o lugubră muţenie, se scufundă în coşmar. Se tîra, se prăbu-şea, se ridica, şi iar începea să se tîrască. Stelele atîrnau jos de tot, ca nişte prune pe crengile lor, însă ea nu reuşea, cu nici un chip, să ajungă pînă la ele. Vai. cît de mult dorea să poată ţine în palmă măcar una ! Aprinzîn- du-se, ele se îndepărtau pentru ca, după o vreme, să coboare — de astă dată chiar deasupra capului ei, ademe-nind-o cu strălucirea lor rece. Abia acum înţelese ea, în sfîrşit, de ce fugise pe munte, fără să-şi procure o încălţăminte potrivită — fugise spre stele ! Pieptul îi dogorea ca focul, în schimb spatele îi înţepenea, cuprins de o răceală de gheaţă. Diagnosticul agentului sanitar din localitate suna : comoţie cerebrală, — el mai bănuia că ar putea fi vorba şi de o pneumonie. Aloyzas, care pînă atunci şezuse încremenit în faţa mesei, începu să se fră- mînte din ce în ce mai tare. îşi desprinse trupul greoi din fotoliu şi, cu mare efort, porni să-şi tîrască picioarele grele ca plumbul, ca şi cum nu ea, ci el s-ar fi căţărat toată ziua pe pantele abrupte. In nenumărate rînduri se tot apropiase de Liongina. Dar de la ea venea un miros dezgustător de ceacea [1] cu care administratoarea îi fricţionase trupul scuturat de frisoane. Liongina uriaşe de durere. în timp ce mîinile musculoase ale femeii cu basma neagră *o* frămîntau neîndurătoare. Ba mai mult, printre mirosurile neliniştitoare, care lui îi aminteau de nenorocire şi de oameni străini, răzbătea, în mod sîcîitor, un miros de

1 Termen gruzin pentru rachiu obţinut prin distilarea tescovinei, rachiu de tescovină.

transpiraţie de bărbat, ce îl împiedica să glndească in linişte şi să vină, tot în linişte, lingă patul soţiei. Gemînd mereu de parcă se opintea să ridice o mare greutate, Aloyzas se apropie de astă dată foarte mult de pat. Cu o mină ţeapănă, dădu pătura la o parte, fără a se putea hotărî să atingă trupul încins de fierbinţeală şi roşu ca jupuit de piele. Era numai zgîrieturi de sus pînă jos, iar sub sîni se vedea o vînătaie. La altceva nu se mai uită — însă cheagul acesta negru de sub sîni... Măcar de nu şi-ar fi fracturat vreo coastă. Se perpelea gîndindu-se la sănătatea ei, dar în plus era torturat de o mare îngrijorare — viaţa se fcurzuluise, se cabrase ameninţător în faţa lui, deşi avusese impresia mai înainte că el, Aloyzas, e cel care o ţine In friu cu mină sigură.

Liongina scrîşni din dinţi. Aloyzas luă un prosop plusat şi şterse cu grijă năduşeala de pe trupul fierbinte, simţind aproape organic că firişoarele de bumbac îi răzuie 'dureros pielea. Din nou îl izbi în nări mirosul străin, mirosul bărbatului care-o purtase în braţe pînă acasă. Dîn- <iu-şi brusc seama că ea îngheţa de frig, o acoperi la loc şi începu să-i potrivească pătura băgînd-o pe dedesubt. Tăcea asta cu stîngăcie, de parcă vroia mereu să-şi ferească faţa de foc. Ea scrîşni iarăşi din dinţi. Mai simţea şi acum pe trupul său mîinile străine, — viguroase şi tandre. Mîinile o purtaseră înfăşurată într-o haină îmbibată de transpiraţie. O purtaseră pe povîrniş în jos, de pe un prag pe altul, iar ei i se năzărea, dimpotrivă, că pluteşte în sus, spre stelele care-i alunecau mereu din palmă, devenind din ce în ce tot mai micuţe. Şi acum, în delirul său continua să viseze la ele. Uneori se simţea uşoară ca fulgul, alteori ca un sac plin cu pietre, tîrît cu un suprem efort. Lîngă ei doi, chiar alături, ţopăia Tamaz, luminînd drumul cu un mic felinar, căutînd mereu cărarea şi marcir.d cu strigăte de avertizare locurile primejdioase. Cîte- odată băiatul îi apuca fie o mînă, fie unul din picioare,
— ce-i atîrnau ca nişte ramuri uscate — trăgîndu-le într-o parte sau în alta. Hei, diavol împeliţat, mai încet! horcăia un glas cunoscut, deşi foarte schimbat, zgîriat parcă de nişte pietre cu muchiile ascuţite. Mai tare nu putea vorbi din pricina potecii alunecoase, ce abia se desluşea şi a salturilor, ca de cangur, pe care le făcea coborînd. Aidoma unor păsări speriate, îşi luau zborul de sub picioarele lui pietre ce se rostogoleau pînă la poalele muntelui, deşteptînd din somn, cu zgomotul lor, stîncile şi copacii. Glasul strivit sub greutatea ei, întrerupt de propria răsuflare, îi aparţinea lui Rafael. Şi mîinile care-o ţineau — îi aparţineau tot lui. Ale cui să fi fost, dacă nu ale lui Rafael ? Haina lui, pieptul lui, de care se lovea la fiecare salt, ca de o minge dură venită în zbor către ea. Din cînd în cînd izbutea să desluşească numele ei, pronunţat cu duioşie şi puţin stîlcit : Lon-gi-na, Lon-gi-na. Poate era un alint,

poate o îmbărbătare, pentru că la un moment dat s-a împiedicat şi era gata să cadă împreună cu povara sa. S-a împiedicat, însă n-a lăsat pămîntul s-o atingă, doar, deasupra capului ei, stelele s-au învălmăşit, într-un dans haotic şi o clipă s-a aprins o torţă scînteie-toare, cu a cărei flacără cineva părea că încearcă să-i ardă ochii. Tîrîndu-şi povara printre trunchiurile negre ale copacilor, Rafael obosise, obosise îngrozitor, se clătina pe picioare ca un om beat. Urla — cu lătrat de cîine — ori de cîte ori îl plesnea vreo creangă peste obraz, sau îşi lovea piciorul de vreun ciot înfipt în pămînt. Foşnetul frunzelor vestea că se aflau deja aproape de sat. La un moment dat, el o desprinse de trupul său, încercă s-o aşeze pe pă-mînt, deşi ea începu să geamă protestînd şi împotrivin- du-se din răsputeri să-i elibereze grumazul din strîn- soare. N-avea încredere în el. Se temea că o s-o părăsească acolo şi, furişîndu-se, o să dispară în întuneric. El răsufla greu şi scrîşnea din dinţi de oboseală.

— Nu vreau... nu vreau jos... sus... vreau numai sus...

— Auzi, Tamaz ? Sus... Las' că t-te-nvăţ eu m-minte sus... Ta-taci din gură ! N-nu mai pot! se răsti Rafael şi o azvîrli pe o pernă moale de muşchi. Trebuia neapărat să tragă aer în piept şi să expire în voie. Trebuia să-şi umezească cerul gurii trecîndu-şi limba peste el. Trebuia să se rezeme de trunchiul unui copac şi să stea puţin pe loc.

— ...să mor... mai bine să mor...

EH se sperie cumplit, începu să rostească precipitat nişte scuze, stîlcind şi repetînd la infinit numele ei. Doar zăcuse cîteva ceasuri bune după ce a căzut, sărmana de ea ! Singură-singurică în beznă şi în frig ! După ce o luă în braţe, ei i se năzări din nou că zboară mai sus, deşi începuse să se simtă deja mirosul de casă de om, de bălegar şi de fum de la tulpinile de porumb.

Strîns lipită la pieptul lui, acum nu mai vroia să moară. Din nou îşi dorea cu ardoare ca senzaţia aceea că e
Uşoară ca fulgul, pe care-o încerca odihnindu-se în **bra**ţele lui puternice, **să** nu se sfîrşească niciodată. **In cele** din urmă însă, ba recăpătîndu-şi cunoştinţa, ba prăbu- Şindu-se în delir, dădu cu ochii de strălucirea lentilelor [n]egre ale ochelarilor. Şi, brusc, excursia în munţi, **care** [a]bia începuse, luă sfirşit. Iar dorinţa **de** a se scufunda **din nou** în bezna neantului, birui încercarea raţiunii de a **se** [a]8ăţa de lumina slabă a becului electric.

— Linişteşte-te, Lionge... Era pentru prima dată că Aloyzas, fără să vrea, i se adresase astfel, cînd ea a deschis ochii — şi numele de alint nou, neobişnuit, o reţinu [0] clipă, deasupra abisului.

Dar pînă să descopere, cu privirea ei împăienjenită, buzele care-i pronunţaseră atît de ciudat numele, pînă să încerce să ridice mîna, pe care de fapt n-a mai putut s-o ridice — ca să arate că, iată, te aud, — vălul leşinului o Năpădi din nou. Faţa lui Aloyzas deveni una cu

peretele camerei, cu panta abruptă a masivului muntos — zdrunţu-ʳoasă, presărată cu proeminenţe ascuţite şi primejdioase.

— Stai culcată, Lionge, stai culcată, repeta el mereu, deşi în pat se zvîrcolea — plin de răni, sleit de puteri — doar trupul ei, căci sufletul, pîrjolit de un foc neştiut de nimeni, mai plutea încă undeva departe-departe.

Aloyzas îi vorbea, căuta s-o înduplece, şi se minuna el însuşi că aşteaptă şoapta ei, care cu siguranţă avea să Provoace o şi mai mare derută, că aşteaptă, ca pe o fanare, o privire din partea ei, — şi dacă atît şoapta cît şi Privirea. îl vor sili să se ia cu mîinile de cap, să se năpustească îngrozit afară din casă şi să se tînguie fără glas, acolo sub cerul rece, ce-1 va trezi la realitate, pentru ca, într-un fel oarecare, să-şi poată înăbuşi îngrijorarea Pentru soţia bolnavă, cît şi propria sa derută ? Sau dacă nu e vorba decît de o găoace, de găoacea sa personală, sub care bunătatea laolaltă cu micul ghem al suferinţei pulsează, zvîcnesc, la fel cum zvîcnea vipera aceea ciopîrtită pe munte de băieţandri ? Pretutindeni în jur sînt mii, milioane de pietre, întreg pămîntul aflat sub cerul de aici răsună de pietre, dar nu există nici măcar o pietricică — una singură, capabilă să ucidă această suferinţă & lui. Şi el vorbea, vorbea fără întrerupere pentru a şi-o alunga, pentru a se izola, pentru a nu mai auzi cum ţipă în el demnitatea călcată în picioare şi batjocorită, vorbea fără întrerupere, nefiind în stare să găsească răspunsul la

o unică şi teribil de simplă întrebare : cum, în ce fel să întîmpine el ziua care va veni ?

— Dormi, Lionge, nu fi îngrijorată. A fost agentul sanitar aici, ţi-a făcut un vaccin antitetanic, trebuia neapărat, erai toată numai răni, parcă te-au rupt cîinii. Din patru în patru ore, administratoarea o să-ţi facă injecţie cu penicilină şi streptomicină, agentul sanitar ia toate măsurile... — despre pneumonie Aloyzas nu suflă o vorbă. Eu îi rugasem să-ţi dea un somnifer, dar bătrînul n-a vrut, nu e nevoie, zicea, un organism tînăr îşi restabileşte singur bioritmurile. Genunchiul nu e fracturat — o simplă lovitură, nimic alarmant, doar la una din coaste s-ar putea să fie, în cel mai rău caz, o fisură. E un doctor foarte, foarte iscusit, de cincizeci de ani practică medicina, se pricepe chiar şi la naşteri, aşa că nu trebuie să te temi de nimic. Odihneşte-te în linişte, mîine vine medicul de ia spitalul raional, însă tu, după părerea agentului sanitar, ai nevoie numai de odihnă ; dacă nu se vor ivi simptome de agravare, n-am să-i las să te ia la spital, crede-mă. pe cuvînt de onoare.

Termenii medicali şi denumirea medicamentelor, această succesiune neîntreruptă de cuvinte sonore, lipsite de conţinut, au mai calmat-o puţin. Despre principalul element inclus în diagnostic — pneumonia — Aloyzas nu spusese nimic, deoarece sufletul Lionginei, după ce s-a tot zbuciumat printre stele, acum se reîntorcea mereu în trup, aşa că nu ştia nimeni cînd i se putea trezi şi spiritul de sacrificiu, care nu iartă pe nimeni.

— Să mor... să mor cît mai repede !

Plutind încet prin ceaţă, ieşiră la iveală ochii, care nu prea semănau a ochi, ci mai degrabă cu lanternele de poziţie ale unui automobil ce şi-a pierdut direcţia. Brusc, tiradele logice ale lui Aloyzas fură definitiv nimicite de această alunecare în imperiul groazei, în abis, unde nu exista nimic de care te-ai fi putut agăţa. Se simţea el însuşi doborît. Vocea lui golită de căldură, abandonată, zăngănea ca tinicheaua unei cutii goale. Dacă va reîncepe să vorbească acum, va fi, sigur, şi mai puţin coerent ca înainte.

— De ce să mori ? Nu trebuie să bagi frica în oameni, draga mea, reveni la tonul său arogant de totdeauna şi atît de deplasat în prezent, dar sesiză imediat asta, şi, pentru a repara situaţia, spuse repede, dintr-o răsuflare,

surprins el însuşi de vorbele rostite : Ia, stai puţin ! Ce-ar fi să ţi-l chem aici pe Rafael ?

Şi, auzindu-şi propriile cuvinte, rămase înmărmurit. Nu reuşea nici în ruptul capului să-şi imagineze cum ar putea arăta ei amîndoi, stînd lîngă patul bolnavei. Ca lîngă un sicriu ? Dar de ce — amîndoi ? O să stea doar Rafael ! Liongina era, de asemeni, uluită, însă în

clipele acestea ea înceta să mai existe — își adună puterile pentru un nou salt, pe care îl va face nu se știe în ce direcţie — spre lumină sau spre beznă. Oare ce altceva să mai întreprindă el, pentru a pune capăt acestei sinucideri prelungite peste măsură, pentru a face să dispară din odaie mirosul ca de înmormîntare al crengilor de brad ?

— Cînd dormeai, l-ai chemat mereu. Așa că m-am gîndit... Firește, el merită asta pe deplin. Doar ţi-a salvat viaţa ! zise Aloyzas trecînd din nou la tonul său didactic, menit să-i dea curaj lui însuşi şi să-l ridice deasupra amorului propriu lezat, deasupra compătimirii — ce-i strivea spasmodic pieptul — compătimirea faţă de ea și faţă de sine. Poate că și-a riscat propria viaţă. Da, da, draga mea. Dacă nu era el, cine ştie unde ai fi fost tu acum. E de datoria ta, deci, să-i mulţumeşti, Liongina.

— Să-i mulţumesc ?

Lanternele de poziţie de pe chipul Lionginei se stinseră. Adineaori fugea înspre ceva mîncînd pămîntul, dar se oprise o clipă, își pironise ochii în adîncul său, în trupul plin de julituri, în sufletul chinuit, torturat de dorinţe contradictorii. Să-l mai văd măcar o singură dată... Viu şi nevătămat. Să-l aud pronunţîndu-mi caraghios numele r Lon-gina. Să mă lipesc de el tare, tare de tot, astfel ca nimeni să nu mă poată desprinde. Nimeni ! Ei bine, da, sînt o ticăloasă... sînt îngrozitoare ! Hei, oameni buni, puteţi să mă azvîrliţi la lada de gunoi, ca pe un stîrv de pisică ! Aloyzas e nobil şi e bun. Prea bun cu mine...

— Aş vrea să crăp... Mai bine aş crăpa...

După ce spuse asta cu un horcăit abia auzit, ea se prăvăli din nou undeva în gol — cărarea dreaptă s-a frînt brusc, pentru a o proiecta, împreună cu Rafael, ba şi cu Tamaz în plus, într-o fîntînă. într-o fîntînă fără fund. Stop ! — strigă Rafael susţinînd-o cu o mînă, iar cu cealaltă prinzîndu-se de un trunchi firav de copac. S-a prins cu atîta putere, încît copăcelul s-a îndoit pînă la pămînt, iar rizomul acestuia, neputînd să reziste, a început să trosnească şi să iasă din sol. Plin de îngrijorare, Aloyzas pipăia fruntea Lionginei, apoi îi atinse cu palma și gîtul. De unde a apărut aici Aloyzas ? Îl privea cu ochi tulburi, cuprinşi de groază, ca şi cum văzuse furișîndu-se lîngă ea un criminal. Da. El are să-l îmbrîncească binișor pe Rafael și copăcelul nu va rezista...

— Totuşi, mă duc să-l chem. Aloyzas o pomi încet spre uşă, aşteptînd ca intenţia să-i fie încurajată sau, dimpotrivă, reprimată. Insă ea nu-1 mai vedea — se lăsase în genunchi lîngă şuviţa subţire de apă, alături de un cărăbuş sau de un altfel de gîndac, ce lingea piatra umedă. Apa avea gust de ţurţure desprins direct din cer. Insecta îşi ridică elitrele, îşi mişcă aripioarele delicate şi supse din pămîntul abia umezit. Ah, dac-am putea avea şi noi aripi, ca gîndacul acesta... ca păsările... ca -stelele...

Aloyzas era scuturat de frisoane. Ii era frig. Oare ce-o fi acolo ? Nişte oameni se apropiau încetişor, cîinii lătrau, torţele răspîndeau scîntei, nu se putea şti ce fel de ceremonie se petrece — înmormîntare, nuntă sau altceva ? înconjurat de o mulţime gălăgioasă, cu o înfăţişare de nerecunoscut, dătinîndu-se şi purtînd în braţe o povară lipsită de formă, înainta Rafael.

— Luaţi-o de pe mine ! M-mă sugrumă ! Guram, salvează-mă ! Acuma, n-naiba să vă ia, voi o să trebuiască să mă salvaţi pe mine ! strigă Rafael şi cu ultimele puteri, izbucni în rîs, aşezîndu-se direct pe pămînt. Guram, trage-o de picioare. S-a zgîriat, s-a lovit, dar e v-vie... Că, uite, se bagă pe munte care şi cum i se năzare. Haide, luaţi-o odată de pe mine !

— Lăsaţi-1 pe soţ... E soţul ei aici ! Şi o mînă energică, poate a administratoarei, îl trase pe Aloyzas în mijlocul cercului format.

Cu degete crispate, Aloyzas îşi frecă obrajii. Nu mai era nimeni în jur — nici oameni, nici cîini. Nu era decît muntele, acelaşi masiv suspendat deasupra satului. Cum face un pas — matahala sinistră se burzuluieşte cabrîn- du-se. Şuvoaie, ba calde, ba reci ii biciuiesc faţa — e răsuflarea înspăimîntătoarei fiare. Apoi, pangolinul trage la repezeală pe nările lui toată căldura, — un frig de gheaţă îi încleştează, într-o strînsoare, gîtlejul şi rămîne uimit că n-au încărunţit încă, acoperindu-se de promoroacă, tufele de trandafiri şi tulpinile merilor. Prins în cătuşele acestui ger năprasnic, Aloyzas nu-şi mai poate striga, acolo, sub botul pangolinului, toată revolta, toată ura. Monstrul devine din ce în ce mai mare, acoperă tot cerul. Nu mai e fiară, nu mai e munte — e forţa oarbă a Universului. Un rînjet enigmatic al haosului etern, transformat, pentru o clipă doar, în piatră, pămînt şi vegetaţie mizeră. Cînd se va sătura să facă pe monstrul de piatră burzuluit, cabrat, — o să se prăbuşească cu zgomot, strivind acoperişurile şi merii. Dar ce-i asta ? Încep să am şi eu vedenii ca Liongina ? In faţa ochilor apăru Lionghina silindu-1 pe Aloyzas să se urnească din loc.

Va trebui să mă duc să bat la uşă, se precipită el îndreptîndu-se spre geamul micii clădiri anexă, prin care pătrundea o lumină gălbuie. Acolo locuiesc Rafael şi Guram. Mult mai uşor i-ar fi fost să rostogolească, în sus pe povîmişul abrupt, un bolovan uriaş, modelat de torente, decît să bată la uşa aceea. Alta era acum cea mai fierbinte dorinţă a lui — să se dea cu capul^le pietroiul alb şi rotund de lîngă gard, pe care ziua era atît de plăcut să şezi cu privirea aţintită asupra văii.

— Bună seara, ghenaţvale ! Vocea prietenoasă îl făcu să tresară. De lîngă peretele pavilionului se desprinse umbra unui om. O şapcă uriaşă şi un chip micuţ ca de veveriţă — aşa arăta cel ce se apropia. Reuşind să-i alunge teama, gîndul lui Aloyzas îi sugeră : trebuie să fie călăuza aia mizerabilă a lor ! Ah, mai bine ne-am fi

prăbuşit atunci în prăpastie amîndoi! — Vă rog să mă iertaţi că, în puterea nopţii, vă salut cu bună seara. E-adevărat că soţia dumneavoastră s-a îmbolnăvit ? Casa noastră e în celălalt capăt al satului ! — şi îşi flutură mîna arătînd undeva într-o parte şi în sus. Acolo se vedea licărind fie un foc, fie o steluţă, nu puteai desluşi ce anume e. Dar, fără a mai aştepta să i se răspundă, băiatul îl trase pe Aloyzas de mînecă.

— Nu-i nimic serios... Aloyzas nu era niciodată dispus să-şi împărtăşească necazurile unor străini, însă atingerea acestui om nu-1 enerva deloc.

— Nu vă supăraţi pe mine, nu-i aşa ? Vă duceam iar nişte prune. Tînărul avea în mînă un săculeţ.

— Va să zică tu... tu aduceai prunele ? Aloyzas se clătină de parcă l-ar fi izbit cineva cu o piatră.

— Nu vă faceţi griji, stimate. Bunicul meu... Mai are puţin şi împlineşte suta. El mi-a poruncit. Erau cît pe ce — mi-a zis — să-şi piardă viaţa, din pricina unui neghiob de şofer... Şi nimic altceva nu-i mai de preţ decît viaţa. Cît despre mine, nici nu mi-e greu să fac ce mi-a cerut. Aici la noi, cuvîntul unui om mai în vîrstă se respectă cu sfinţenie, ghenaţvale.

Aloyzas înghiţi nodul fierbinte din gît. Simţi deodată că îşi mişcă mai uşor picioarele. Nimic altceva nu-i mai de preţ decît viaţa ? Viaţa ei ?

Geamul galben era chiar alături.

Tăceau amîndoi, de parcă în odaie ar fi plutit, în- tr-adevăr, miros de crengi de brad şi de luminări de ceară aprinse. Se aşezară foarte incomod — la căpătîiul şi la picioarele patului, unul în faţa celuilalt. Alb ca varul, Aloyzas şedea ţinîndu-şi spatele foarte drept, ochelarii negri te împiedicau să-ţudai seama de adevărata lui stare de spirit — supunere în faţa inevitabilului şi dezgust faţă de orice, inclusiv faţă de propria persoană. Rafael se tolănise în fotoliu, cu picioarele crăcănate, — oboseala se făcea simţită şi acum. Capul i se lăsa mereu într-o parte, ca şi cum omul era gata să adoarmă şi să se rostogolească pe duşumea şi, cu toate acestea, zîmbetul vag şi inofensiv care-i flutura pe buzele uşor umflate era triumfător. Deşi spontan, zîmbetul era şi justificativ şi provocator, totodată. Glas plăcut, o cicatrice dizgraţioasă pe obraz, iar acum, iată, şi acest mic zîmbet de cuceritor sau de campion... Destinul se amuză, dîndu-i mereu prilejul să iasă în evidenţă faţă de toţi ceilalţi, gîndi Aloyzas. De parcă nu s-ar fi născut să-şi trăiască propria existenţă, ci să tortureze şi să dezorganizeze existenţa altora. Dar, de fapt, ce reprezintă în realitate, mă rog, existenţa aceasta a lui ? Dar a ta ? O parte din existenţa lui Aloyzas — dacă nu chiar întreaga lui existenţă — depindea, în momentul de faţă, de aceste buze groase

şi crăpate, de micul lor zîmbet stupid, care era cînd provocare, cînd justificare.

— Vă rugăm să ne iertaţi că nu vă lăsăm în pace să vă odihniţi. V-am invitat aici la rugămintea Lionginei, rosti el în silă, deşi mai spusese asta dincolo, în clădirea anexă şi pe drum, cînd se îndreptau încoace. Nu ştia nici el de ce se ascunde în spatele numelui ei. Căci acum ea avea mintea întunecată. Nu putea răspunde de faptele sale. Aşa încît, consecinţele venirii lui Rafael aici cădeau doar pe capul lui.

— Da, da, înţeleg, mormăi Rafael. îl enervau întrucîtva şi fraza rostită şi situaţia echivocă în care se afla el însuşi.

— Cine-i aici... cine ? se desluşi o şoaptă de parcă cineva s-ar fi apropiat încetişor, în vîrful picioarelor şi, ţinîndu-şi mîna la ochi, ar fi încercat să distingă un mic punct, undeva, într-o scînteietoare depărtare.

Rafael îşi schimbă poziţia, dar tăcu, neînţelegînd lituaniana. Aşa că fu nevoit Aloyzas să vorbească :

— Avem un musafir, draga mea, Rafael. S-a abătut pe-aici ca să afle cum te mai simţi.

— Da, da, sînt aici, spuse Rafael dregîndu-şi glasul şi, brusc, se simţi atît de stînjenit, ca şi cum venise nechemat.

— Ai venit ? Ai venit în sfîrşit ? Cît de mult te-am aşteptat. N-ai să mai pleci ? N-ai să mă părăseşti ?

Pe Aloyzas şoapta ei îl ignora complet — sau, mai exact, deşi nu considera prezenţa lui o piedică — socotea că, pur şi simplu, el e ca şi cum n-ar exista.

— El e aici... aici... iar tu spuneai... că o să mă arunce, ca pe o cîrpă... spuneai... — Liongina discuta despre vestea îmbucurătoare cu un interlocutor invizibil, poate chiar cu umbra, apărută pentru cîteva clipe, a lui Aloyzas, şi contesta nişte idei imaginare ale acestuia. — Ai venit... tu ai venit — şi din nou întreaga ei gingăşie se revărsă asupra lui Rafael.

Şoptea mijindu-şi ochii, fără să facă nici o mişcare sub pătură, dar bucuria de a-l recunoaşte nu era o continuare a delirului. Şi fără să-l vadă, simţea prezenţa lui Rafael. După miros, după respiraţie, după cuvintele incoerente ale omului care nimerise într-o cursă. Şi încă după aroma abia simţită de vin ce răzbătea printre diversele mirosuri de medicamente.

— Totul o să fie bine. Cu o mînă tremurătoare Rafael mîngîie pătura, fără a cuteza să se atingă de talpa, ce ieşea de sub ea, a piciorului Lionginei. Gestul trebuia să-i demonstreze — în primul rînd lui — că nu îi e teamă de nimic.

— Da, da, agentul sanitar nu ne-a speriat prea tare, îl susţinu Aloyzas în mod cît se poate de concret, însă urmărind cu coada ochiului mina lui Rafael, care căuta să-şi atribuie numai şi numai sieşi dreptul — ce îi aparţine,

de fapt, lui — de a o atinge pe Liongina şi, ca răspuns, mîngîie uşor pieptul bolnavei. Totul o să fie bine. Dar, în primul rînd, se cuvine să vă mulţumim dumneavoastră, tovarăşe Huţuev. — Numele de familie ţîşni aidoma unui peşte negru de adînc. Locul lui — nu era aici.

— N-nu, vă rog, n-nu e cazul! N-am făcut nimic deosebit... — se eschivă mărinimos şi, de aceea, cu o uşoară notă de bravadă, Rafael. Atitudinea aceasta însă îl ajută să devină mai degajat. Noi ne-am născut şi am crescut în munţi. Aşa că nu e prima oară că hoinărim pe sus. Dar ea, ea s-sărăcuţa, a suferit mult.

Ea. Orice întorsătură luau, atît discuţia cît şi gîndurile celor doi bărbaţi, totul se oprea la ea. Ea ! Plăpîndă, ca un fir de păianjen bătut de vînt, dar puternică prin neînvinsa ei năzuinţă de a-şi atinge ţelul, un ţel care, poate, nici ei nu-i era cunoscut.

Cînd ochii lor se întîmiră încă o dată, pironiţi asupra ei, care respira egal, cu un calm ce părea aproape artificial, amîndoi înţeleseră : sub stratul de zgură ce-i acoperă conştiinţa, mocneşte un foc puternic. Flacăra lui, peste care e presărat acum scrumul neputinţei fizice, brusc, are să izbucnească şi va preface în cenuşă consimţămîntul lor convenţional.

— Aloyzas ! Bunul meu Aloyzas ! îşi aduse ea aminte deodată de soţ, ca şi cum şi-ar fi revenit definitiv din delir, iar el păşi mai aproape. Să nu-1 laşi să plece, te rog, da ? Promite-mi că n-o să-l laşi.

— Rafael nu pleacă nicăieri. De astă dată nu mai avu curajul să pronunţe Huţuev. Şi se miră el însuşi că poate fi aproape recunoscător pentru acestă îndoielnică încredere a ei.

— Rafael ! Ia-mă în braţe, Rafael... Strînge-mă cît mai tare, ca să nu-mi fie teamă... Iarăşi avea nevoie de Rafael, iarăşi glasul lui răzbătea prin beznă şi frig pînă la ea. Tare, ca să-mi trosnească oasele... Nu vreau în jos... Nu... Numai în sus... unde nu e nimic... nici aer... Rafael! Unde eşti, Rafael ?

Rafael începu să se mişte în fotoliu, apoi se lăsă din nou pe spate. Surîsul victorios ce-i atinse doar în treacăt buzele dispăru imediat şi chipul i se crispa într-o grimasă de nemulţumire.

— Sînt aici... aici. Sîntem aici, şi eu şi t-tovarăşul Aloyzas, d-discutăm, se grăbi el să pună capăt viitoarelor ei efuziuni. Vorbea cu mare greutate, parcă mărturisea că furase ceva. In sătucul în care se născuse, nu era crimă mai îngrozitoare decît furtul. Dacă vreunul dintre localnici fura o papahâ *, ceilalţi consăteni îi aduceau, unul după altul, papaha lor. Dacă fura un urcior — cărau, pe rînd, cu toţii şi lăsau în faţa casei hoţului — urcioare...

— Da, da, discutăm. Aloyzas se temea să nu fie prins cu minciuna, deşi Liongina, peste care se revărsase valul tulbure al delirului, nu mai auzea nimic.

— îi spuneam... Așadar, ce anume vă spuneam ? Și Rafael îi aruncă o privire, sperînd ca Aloyzas să-i vină în ajutor.

— Am impresia că dumneavoastră nu sînteți gruzin, nu-i așa ? începu Aloyzas în silă, doar pentru a nu mai trebui să asculte tăcerea plină de încordare, semănînd cu cu cea dinaintea exploziei unei bombe.

— E cu putință să nu vă fi povestit nimeni nimic despre mine ? Rafael se învioră brusc, — simțea nevoia acută de a se regăsi pe sine și, ciudat, acum glasul nu i se mai poticnea. M-am născut, am crescut și mi-am făcut studiile în Gruzia. Sînt îndrăgostit de ținutul acesta — de altfel, ar fi imposibil să nu fii îndrăgostit de el ! — deși în vinele mele nu curge prea mult sînge gruzin. Străbunicul era cerchez, trecuse de partea răzvrătiților lui Șa- mil[1]. A lupta împotriva armatei țariste. Compatrioții mei reușiseră să captureze atunci chiar și un tun. Dar succesul nu i-a întovărășit prea mult timp. Străbunicul meu a fost ucis. Și din tot aulul[2] n-au rămas în viață decît doi copii, care se ascunseseră într-un desiș de arbuști, — viitorul meu bunic și o surioară a lui. Un ofițer rus, care-i salvase pe amîndoi de baionetele detașamentului de represalii, i-a dus la Petersburg, și i-a dat la școală. Bunicul s-a căsătorit cu o rusoaică, — a cărei mamă era gruzină — și a plecat să lucreze în Gruzia. La rîndul lui, tatăl meu, inginer de mină, s-a căsătorit cu o osetină, născută din sînge armean amestecat cu gruzin. Ah, sînt sigur că am reușit să vă încurc de-a bine- lea, nu-i așa ?

Se încurcase și el, adevărat, nu în arborele său genealogic — ci în timp și spațiu. Așadar, iată situația : lumina electrică arde, el stă tolănit în fotoliu, miroase a vin, pe care l-a băut împreună cu Guram, iar coborîșul de pe munte, neînchipuit de greu, nu se mai isprăvește. Il face să se clatine, gata-gata să se prăbușească. Și, mă rog, de ce s-a pornit el să arunce aici praf în ochi, vrînd să-l ducă cu zăhărelul pe lituanianul ăsta plin de ifose ? Că doar nu furase nimic ! Poate jura pe bunicu-său, de care e foarte mîndru. A salvat un om, atît. Dacă nu chiar de la moarte, măcar de la o boală grea. Intr-adevăr, omul acesta — e o femeie care-i place. Și încă îi place foarte mult. Dar, ia te uită, cui ar putea ea să nu-i placă ? Părul ei bogat și blond, pufușorul mătăsos al sprîncene- lor... Glasul, care susură aidoma unui izvor, ce-și face drum prin nisipul moale și curat... Da, cărui bărbat ar putea ea să nu-i placă ? Doar unuia în

1 Conducător (aprox. 1798—1871) al mișcării de eliberare a muntenilor din Daghestan și Cecia, împotriva feudalilor autohtoni și a politicii coloniale a guvernului Rusiei țariste.

2* Sat, termen din Caucaz și Asia Centrală.

ale cărui vine ar curge, în loc de sînge... apă chioară. S-o poarte în braţe a fost greu. Ce vorbă — greu ! Golgotă, nu altceva — calvar şi netulburată fericire. De aceea nimeni n-are să-i aducă papaha sa. N-o să primească nici măcar una singură. In celelalte aule, dacă cineva lua femeia altuia, i se tăia o mînă sau i se ardeau ochii. In locul de baştină al străbunicului său, un aul de pe lîngă cascada Nam- regi — acum au băgat-o într-o conductă ca să învîrtă tur-binele — oamenii aşezau în curtea tîlharului un munte de papaha sau de glugi...

Aloyzas asculta şi nu tocmai. Nu-i intrau deloc în cap nici un fel de fapte, de evenimente. Erau prea numeroase. La fel de numeroase ca pietrele aflate aici pretutindeni. Nu observa decît mîndria, ce însoţea fiecare cu- vînt rostit de bărbatul acesta tînăr, talentat şi sigur de el. Şi, iată —■ femeia. Pe ea, chiar şi în delir prezenţa acestui om o linişteşte. Cutele de pe fruntea încruntată i se netezesc, articulaţiile rigide i se destind, buzele i se dezmorţesc, de parcă întreaga ei fiinţă s-ar elibera pentru totdeauna de teamă şi nesiguranţă. în delirul ei, femeia îi face declaraţii de dragoste, în timp ce soţul legitim, urmărind toate acestea, e gata să-l implore să nu plece, ca şi cum, deîndată ce o să plece el, pe ei doi o să-i înghită abisul... Nebunie, îşi spunea Aloyzas în gînd, doar că nu se ştie a cui: a ei, a lor, a amîndurora, sau e o triplă nebunie ? Şi, pe deasupra îl sîcîia o durere în spate de parcă cineva i-a înfipt acolo un foarfece, pe ca- re-1 tot răsuceşte cu o mînă nemiloasă, sfîşiindu-i rana.
De ce un foarfece ? Pentru că, dacă era cuţit, durerea ar fi fost mai suportabilă. Gertruda avea, aruncat pe undeva printre catrafusele ei, un foarfece uriaş de croitorie. Maică-sa, răposata, făcea croitorie de plăcere — se vede că aşa ajunsese foarfecele la ea. De multă vreme nu-şi mai amintise de mama. Simţi foarfecele împlîntîn- du-i-se şi mai adînc în came.

In liniştea odăii scîrţîiau din vreme în vreme fotoliile şi se auzea respiraţia Lionginei. Cînd domoală, aproape regulată, cînd accelerată, precipitată, însoţită de gemete şi tresăriri spasmodice ale muşchilor. N-o mai interesa nici unul, nici celălalt, deoarece, preocupaţi de grijile lor, se izolaseră amîndoi de ea. Rafael îşi privi ceasul şi Aloyzas îi urmă exemplul. De la începutul confruntării lor se scursese o jumătate de oră, dar, aşa cum se întîm- plă în vis, reperele precise relativ la timp rămăseseră in-sesizabile. Ducîndu-şi degetul la buze, Rafael schiţă un gest de avertizare că se retrage. Aloyzas nu se grăbi să-l reţină.

— Dacă va fi n-nevoie de ceva, eu... Noi, Guram şi cu mine... M-maşina e oricînd la dispoziţia dumneavoastră'

Acum, Rafael nu-şi mai concentra atenţia asupra ochelarilor

negri, cu străluciri posomorite, ai lui Aloyzas. N-o vedea decît pe ea, numai şi numai pe ea. Femeia visată, pe care soarta i-o aruncase în braţe, fără însă a-i îngădui să se atingă de ea. li mai era încă încins de dogoare tot trupul de la fierbinţeala ei — nu va uita niciodată povara pe care-o purtase ! — şi acum, să plece de aici fără a trage în piept, pentru ultima oară, parfumul părului ei ? Nu, asta nu ! Şi se ridică în picioare, apoi se apleca deasupra Lionginei.

Ea începu imediat să se mişte, ca şi cum abia aşteptase să se întîmple asta, ca şi cum tot calmul ei nu fusese altceva decît un acoperămînt subţire, mai subţire chiar decît cearceaful. Mîna îi ţîşni fulgerător de sub pătură şi se înfipse în părul lui Rafael. Nu-i dădea drumul, SI trăgea spre ea, încordîndu-şi toate puterile, nu atît ale

trupului său istovit, cît mai ales ale sufletului răscolit de nelinişti şi care nu vroia să ţină seama de nici un fel de oprelişti sau raţiuni lucide. S-a înfipt în el ca atunci cînd se aplecase deasupra ei pe pragul acela de piatră, unde zăcea mai mult moartă decît vie, după ce se prăvălise de pe povîrniş. Tot ca acolo îi trăgea şi acum spre ea capul, gîtul, umerii, aşa că el fu nevoit să se aplece şi mai jos, ca să n-o scoată goală pe jumătate din aşternut. Sîngele i se urcase la cap, în mica potcoavă de pe obraz se împotmolise o picătură de transpiraţie. Liongina nu-i dădu drumul pînă în clipa cînd fruntea lui îi atinse fruntea. Atunci îi lăsă liber părul, îi apucă mîna şi şi-o lipi de pieptul ei gol.

Aloyzas se trase brusc înapoi şi încremeni. Drept, solemn, ca şi cum aducea o jertfă în faţa unui altar, — adevărat, altarul era al unui zeu bizar, străin, de altă credinţă decît a sa. De sub rama rotundă a ochelarilor negri se rostogoli o lacrimă.

— D-dar linişteşte-te, te rog... Linişteşte-te, Lon-gina... — murmura abia auzit Rafael, şi în glasul sugrumat se amestecau laolaltă durerea aproape organică, dragostea pătimaşă şi ruşinea. Soţia dumneavoastră e b-bolnavă. Nu e vina ei... asta e din cauza b-bolii ! spunea el cu glas răguşit, bîlbîindu-se tot mai tare şi pierzînd speranţa că s-ar putea elibera fără ajutorul cuiva din afară, sau că s-ar putea dezvinovăţi măcar în vreun fel oarecare.

Totul dură o veşnicie — strania lor îmbrăţişare şi privirea Lionginei aţintită asupra lui Aloyzas. Oare cînd avea să se sfîrşească vrăjitoria asta ? Ce caută privirea ei lugubră, ce se căzneşte ea să descopere pe chipul lui devenit mască împietrită ?

Aloyzas îşi şterse cu degetul mare lacrima ce i se prelingea pe obraz şi încremeni din nou.

— Aş vrea să crăp... Ar trebui să crăp ! Din nou licări, pentru o clipă, mîna albă a Lionginei, care, de astă dată, îndepărta de lingă ea capul lui Rafael, ca pe o piatră. Puzderie de pietre se rostogoliseră gata s-o strivească, şi iată eă pe una dintre acestea, ea a avut tăria s-o dea la o parte. Acum ochii îi ardeau cu flăcări reci, izvorîte din nişte adîncuri în care nu mai era nimic înspăimîntător.

— Ea... Cred că şi-a ieşit din minţi! E n-nebună ! în- găima sufocat Rafael, retrăgîndu-se de lîngă pat.

Ii era ruşine să-şi ridice capul, să-şi îndrepte umerii. Nu se pricepea să adopte o atitudine de vinovat — ar fi preferat să lupte cu un duşman adevărat, decît să implore îndurare, după ce fusese învins. Căci, simţea, chiar dacă nu înţelegea de ce, din ce cauză, simţea că pierduse. Da, aşa a fost : a vrut, a avut chef să se facă remarcat de femeia aceasta şi s-a purtat cu ea întocmai ca un atlet, un săritor în faţa ştachetei — s-a grozăvit în fel şi chip, şi-a etalat, în văzul tuturor, graţia şi curajul, s-a străduit să-i apară într-o lumină cît mai favorabilă. Exact, dar pe munte, acolo, s-a purtat de la început pînă la sfîrşit ireproşabil ! In fond, nu-i aşa ? Femeia, ea

a fost cea care s-a simţit foarte atrasă de el, se lipea toată, îl implora să n-o lase din braţe, deşi el, atingîndu-i sînii, simţea cum îi clocoteşte sîngele în vine — şi tot astfel o să-l simtă clocotind, ori de cîte ori îşi va aminti de acele gheţuri şi văpăi — însă Rafael bănuia instinctiv că dezlănţuirea pătimaşă a femeii nu era îndreptată spre fondul său masculin, ci viza altceva, ceva ce nu avea legătură cu nici un bărbat, sau dacă avea, totuşi, vreo legătură indirectă, aceasta se făcea prin lanţuri ameninţătoare, care nu puteau fi sfărîmate decît dacă se ajungea undeva sus, pe nişte culmi înalte, mult prea înalte pentru a-i sta în putere omului să le învingă.

— Sper... că nu mai e nevoie de mine.

El se întoarse şi ieşi grăbit din odaie.

Pe Liongina o trezi soarele. De astă dată, trezirea în plină zi nu mai semăna cu acele străfulgerări de lumină, răzbind cu greu prin ceaţa deasă. Totuşi, Aloyzas nu observase nici o schimbare. Stătea posomorit, cu faţa întoarsă spre pat, şi îşi ţinea coatele pe masă, spnjinindu-şi astfel umerii răpuşi de oboseală, pleoştiţi.

Auzind că buzele ei şoptesc ceva, el se precipită.

— Să-l chem pe agentul sanitar ? îndată, îndată ! Şi sări în picioare pentru a-şi alunga amorţeala.

Liongina întoarse capul şi privi în urma lui. La fel ca atunci, în culoarul vagonului, pe spatele lui Aloyzas se căsca o rană deschisă. Pe care nu i-o făcuse mîna altcuiva — ci mîna ei.

— Nu pleca, îl rugă ea cu o voce lucidă, însă abia auzită, stinsă.

Era vocea unui om bolnav. Şi mîinile, şi pieptul erau ale unui om bolnav. în vocea şi în trupul ei muriseră atîtea... jj

— Aloyzas, sînt eu... Mă mai recunoşti ?

Auzindu-i vocea, **şi** văzînd, în **locul ochilor, petele** acelea tulburi, i se strînse inima.

— Eu... eu... îndată.

Aloyzas îşi scoase ochelarii fumurii şi se apropie.

Partea a doua

DRAMATICĂ

| NTRĂ, IŞI SCOATE şi îşi atirnă în cuier pălăria şi paltonul, aruncă

o privire de jur împrejur, dacă nu cumva e o dungă galbenă pe podea, nu e, şi nici nu poate fi, decît dacă doar, în graba de dimineaţă, ar fi lăsat el singur lumina aprinsă la baie ; îşi descalţă pantofii, apoi cu degetele piciorului caută, pe pipăite, unul din papucii de casă, şi agăţîndu-1, şi-l încalţă, îl descoperă în acelaşi fel şi pe cel de-al doilea, îşi freacă puţin mîinile — palmele îi sînt uscate şi pielea, încălzită prin frecare, trosneşte uşor. Ei, ce facem, lucrăm puţin ? Zăboveşte o clipă, ca şi cum cineva ar trebui să-şi exprime acordul faţă de intenţia sa, dar, aşa cum de altfel spera şi el, în toată casa — nici ţipenie ; şi-atunci, mijindu-şi ochii, începe să-şi plimbe mîna pe suprafaţa peretelui — lumina îl orbeşte, păi, bi-neînţeles, pe scară e întuneric, becul s-a ars acum trei zile, ar trebui schimbat, şi gîndul acesta sîcîitor îl indispune — asta mai lipsea! să se preocupe acum şi de toate nimicurile vieţii cotidiene ! Apucă servieta, îşi îndreaptă spatele, îşi desface bine de tot umerii şi trăgînd adînc în plămîni aerul cald, uscat din pricina radiatoarelor caloriferului, răsuceşte, cu un ţăcănit, comutatorul din camera care e şi birou şi dormitor în acelaşi timp. Ba, pe deasupra, ai putea primi aici şi cîte-un musafir, dacă, pe neaşteptate, şi-ar face apariţia vreunul. Ei bine, şi-acum să lucrăm puţin, să ne dăm chiar osteneala să muncim din răsputeri ! Nimeni nu aprobă, nimeni nu se-mpotri-veşte — asta ne şi trebuie — tam-tararam, tararam-tam- tam ! — îşi lasă servieta jos, lîngă biroul care seamănă cu o cămilă încărcată de poveri, ce stă în genunchi dor- mitînd — şi într-o parte şi în cealaltă, teancuri de cărţi, iar la mijloc o claie lăsată pe o coastă, că te şi miri cum de nu se dărîmă : mape, reviste, broşuri, hîrtie de scris. Ce bine e să stai aşa, lingă masa de lucru, să-ţi laşi în voie mîinile să se încălzească tot mai tare şi să ştii că acuşi o să-ţi abandonezi trupul în îmbrăţişarea fotoliului comod şi-apoi toată seara n-o să-ţi mai scoţi capul dintre hîrtii, orice s-ar întîmpla, de-ar fi să se despice în două şi cerul bîntuit de tunete. De altfel, nici vorbă de tunete — pe stradă e o dezgustătoare burniţă de toamnă, — cu atît mai bine, nimeni n-o să te deranjeze. Nu au cum să te ameninţe nici alte daruri oferite de natură — fel de fel de inundaţii, cutremure, uragane — e chiar plăcut să constaţi că Ţările Baltice sînt într-o zonă cu climă temperată, adevărat, nu strica să fi fost mai puţină umezeală. *„Umiditate relativă nouăzeci şi şase la sută“* — de azi dimineaţă îi răsună în urechi vocea crainicului de la emisiunea „Ultimele ştiri". Se întinde fără grabă să coboare storul de la fereastră. In dreptul uşii de la intrare se aud zgomote de paşi : chipul i se lungeşte în aşteptare. Slavă domnului, s-au îndepărtat în grabă, deci n-o să vină nimeni, n-o să facă murdărie, n-o să-i risipească în discuţii sterile cheful de lucru : e-atîta timp de cînd n-a mai chemat pe nimeni şi nici el nu s-a dus nicăieri, tocmai pentru a nu se împotmoli în diferite fleacuri obositoare şi inutile. Păşeşte

cu hotărîre ridicîndu-şi cît mai sus picioarele de pe podea, şi se îndreaptă spre dulapul din perete : înainte de a le fi atins, uşile acestuia se deschid larg şi parfumul de lăcrămioare, cu care sînt impregnate toaletele soţiei, îl izbeşte în obraz — unda mirositoare ţîş- neşte cu putere scoţîndu-1 din minţi! Dacă-1 mai miroşi mult o să te înduioşezi şi o să-ţi piară cu totul pofta de lucru, aşa cum păţeşti mereu de la o vreme încoace. Şi, mă rog, pe unde umblă dumneaei haimana pînă la ora asta ? Rătăceşte fără rost prin vînt şi prin băltoace, sub cerul ăsta greu de nori... Şi, cu mare precauţie, ca şi cum mirosul ar avea mîini ca să-l înhaţe şi să nu-i mai dea drumul, el pescuieşte din dulap un umeraş de lemn pe care-şi atirnă cu grijă costumul îmbibat de fumul tutunului — toţi cei de la catedră pufăie, — e oribil. Reuşeşte cu multă dibăcie să-şi bage umeraşul tocmai în fundul dulapului, cît mai adînc în grămada de haine, aşaaa. acum totul o să duhnească a tutun, adio, lăcrămioare, cu atît mai mult cu cît nici nu sînt franţuzeşti ci din cele fabricate la Riga. Mai trebuie doar să-şi tragă pe el pantalonii săi strimţi, gen sport, să se bage în pulovărul gros lucrat de mînă, să-şi spele cu multă apă şi săpun mîir.ile, şi după aceea — tam-tararam, tararam-tam-tam !

Şi Aloyzas Hubertavicius — da, fireşte, despre el este vorba — căci cine altul s-ar mai fi pregătit atît de temeinic să se aşeze la lucru ? — îşi dezmorţeşte degetele. Trosnetul articulaţiilor — pare o promisiune că tot ceea ce şi-a propus să facă în seara aceasta, se va realiza. Insă, cînd omul are de gînd să mute şi munţii din loc, se cuvine să stea cîteva clipe să mediteze în linişte, să piară din preajma lui — aidoma unor bucăţele de gheaţă ce s-au topit la mal, s-au desprins şi, purtate de ape, au pornit să plutească departe, cît mai departe, — toate chipurile oamenilor străini, toate frazele şi zîmbetele. De cele absolut întâmplătoare care l-au sîcîit pe stradă sau în autobuz s-a şi descotorosit deja în timp ce urca scările. Acum, hai, să-i dăm un brinci şi fizionomiei şefului de catedră P.: laţe de păr căzute pe frunte, ochi cu neputinţă de văzut — în totul o mutră de căţeluş flocos. Monden şi comod — debitezi nimicuri oficiale fără să te temi că, pe neaşteptate, ai putea întâlni privirea atotînţelegătoare a unui om cumsecade. Chipul colegului D., nu e, de fapt, un chip, ci pur şi simplu un fier de călcat încins la maximum — radiază fie de căldura alcoolului dat pe gît, fie incitat de vreo noutate scabroasă, ba uneori, dacă nu izbuteşti să te faci nevăzut la vreme, te zăpăceşte cu amîndouă deodată. Insă cel mai insistent este colegul N., mai exact fostul coleg. Cum te-a prins pe stradă, te-a şi apucat de reverele paltonului. Se uită la tine şi imediat aruncă o privire undeva pe-alături, la tine şi iarăşi urmă- reşte din ochi vreun trecător, iar în tot timpul acesta nici gînd să dea drumul reverelor tale ! La început ţi se pare doar caraghios, pe

urmă te enervezi de-a binelea, şi totuşi, uite, oricît ar părea de ciudat, de N. nu rîde nimeni niciodată. Unii îl stimează, nu se ştie de ce, alţii, în mod inexplicabil, se cam tem de el, deşi N. se numără printre ultragiaţi. Mereu nu-şi vede capul de treburi, — nu de ale lui, ale altora — şi e într-o permanentă agitaţie : ba ii face rost cuiva de ceva, ba sare să ia apărarea altcuiva. Ceea ce, insă, nu-mi este clar deloc e altceva : ce tot vroia să obţină de la mine ! — Şi, nemulţumit, Aloyzas face o strîmbătură. A tot pălăvrăgit de una de alta, şi, la un moment dat, brusc, a pomenit numele prorectorului Eu- geuijaus E. Adevărat, n-a spus nimic concret, doar aşa, ceva foarte pe departe şi, discutînd pe ocolite, mă rog, într-un fel asemănător cu adierea uşoară a vîntului, ce nu izbuteşte decît să încreţească aproape imperceptibil suprafaţa unei ape. Chipurile, nu tot ce străluceşte — e aur curat... Căci dacă ai scormoni puţin pe dedesubt... Siop, scumpule, gata, nu-mi pasă cine eşti sau cine sînt ceilalţi de-o teapă cu tine ! N-aveţi decît să scormoniţi dedesubturile oricui poftiţi, dar în nici un caz ale lui Eu-geni jaus, de el să nu vă atingeţi, pentru voi el este pro rectorul — iar pentru mine, Aloyzas Hubertavicius, este în plus şi Genius şi, aş putea spune că mi-e prieten, amic dacă nu ne-am întîlni atît de rar. Insă, mă rog, e ceva normal, doar n-o să te apuci să-l baţi la cap pe reprezentantul conducerii! Nu ? Fără a mai aştepta riposta cuvenită, colegul N. a luat-o din loc. Să sperăm că a fost prima şi ultima dată cînd a abordat astfel de discuţii... In schimb, iat-o, de pildă, pe colega C. — are o mutrişoară plăcută, îngrijită, de pisicuţă, şi în ochişorii albaştri nici urmă de falsă blîndeţe sau şiretenie vulgară ; cu toate acestea, nu-i bine să ai prea multă încredere nici în ea, căci, oricum, e femeie. De s-ar ţine doar de dizertaţia ei, mai treacă-meargă, dar nu — ea mai scrie uneori şi poezioare ! Ei, gata, ajunge cît ţi-ai bîrfit colegii, lasă-i să trăiască aşa cum sînt, că altfel o să ţi se facă lehamite de tine însuţi înainte de a te aşeza în faţa colii albe de hîrtie, fără să poţi avansa, a cîta oară ? nici măcar cu un rînd. Da, de la excursia eşuată şi atît de stupidă, care m-a plictisit de moarte, excursia aceea pe munte, au trecut şapte ani, or cartea o începusem cu mult înainte. Ei, asta-i, n-a existat nici o excursie, — tam-tararam, tararam-tam-tam ! — şi chiar de-ar fi existat n-a mai rămas nici urmă din ea, aşa că, fă bine şi scoateţi-o din cap, cum ai scoate praful dintr-un covor dus afară în curte şi scuturat cu bătătorul.

Cu înfăţişarea sa îngrijită şi viguroasă, aceeaşi de acum şapte ani — umerii foarte drepţi, semănînd cu coperta rigidă a unei cărţi deschise, capul prelung, puţin dat pe spate şi bărbia repezită înainte, — Aloyzas se îndreaptă plin de fermitate spre biroul care nu întotdeauna se aseamănă cu o cămilă. Uneori — pare o mică movilă, un mormînt supraîncărcat cu coroane de flori veştede. Ezită să se aşeze pe scaun, însă nu imaginea stăruitoare ce-l

transportă, pentru o clipă, în orăşelul îndepărtat, la cimitirul în care odihnesc rămăşiţele pămînteşti ale tatălui său îl reţine, ci altceva ; da, să aprinzi lampa de birou şi să-ţi rezemi coatele de tăblia mesei de scris nu e un lucru chiar atît de simplu. In loc să dea la o parte, prin- tr-o mişcare decisă, mormanele îngrămădite acolo, Aloyzas scoate din servieta sa umflată o nouă porţie din producţia de hîrtie. A avut noroc. A găsit la papetărie un bloc de cartotecă. Da, acuşi o să transcrie totul pe fişe şi o să arunce la coş petecele de hîrtie îngălbenită. Albul imaculat al cartonaşelor tari, neatinse încă de degetele nimănui, îi dă curaj şi mîna i se întinde automat spre stilou. Cu buzele subţiri strîns lipite, cu sprincenele blonde în-cruntate, e gata să păşească în acele spaţii în care nu stăruie mirosul de transpiraţie al trupurilor omeneşti şi nici nu mocnesc senzaţiile apăsătoare ce ar putea aminti de ele. Briciul ascuţit al raţiunii a retezat tot ceea ce nu prezenta importanţă ; acum pluteşti în imponderabilitate, în faţa ta e doar fericirea deplină şi puritatea esteticii. Păcat că fişele sînt atît de mici... nu-ţi permit să te des-făşori. Dacă şi-ar vedea chipul reflectat în geamul dulapului de bibliotecă, i-ar atrage atenţia lipsa obişnuitului zîmbet strîmb din colţul buzelor, această zeflemea îndreptată asupra stupidităţii întregii omeniri — şi chiar împotriva lui însuşi. A dispărut, s-a făcut nevăzută zeflemeaua, de parc-ar fi astupat-o cineva cu chit, dar Aloyzas nu mai vede nimic acum. Liongina n-a înţeles nici-odată că surîsul acesta dispreţuitor îl terorizează şi pe el, nu numai pe ea, cum îşi închipuie. Dar nu grimasa de nemulţumire alungă umbra Lionginei ci toba bubuitoare : tam-tararam, tararam-tam-tam ! Bine că nu-i ea aici. E bine ? Peniţa zgârie hîrtia grosolană, aţoasă. Şi doar îi promisese c-o să-i facă rost, de la agenţia ei, de hîrtie netedă, lucioasă, eh, parcă te poţi bizui pe ea ? Peniţa zgîrie, stropii de cerneală sar în toate părţile, degetele i s-au

învineţit ca la copii cînd culeg afine. Ciudat, el n-a fost niciodată la cules de fructe, cu toate că locuiau chiar în marginea pădurii. Fructe culegea mama...

Nu-i prea plăcea mamei să se ocupe de treaba asta, întotdeauna căuta să scape în vreun fel. Poate pentru că, avînd vederea slabă, în coşuleţ nimereau odată cu fructele şi o mulţime de gunoaie. Sau poate pentru că îi tremurau degetele — parcă-i uşor să pipăi cu astfel de degete obiectele mici, ca de pildă, acul, nasturii ? Şi, bineînţeles, boabele fructelor. Desluşeşti roşiii lor aprins chiar sub nasul tău, dar nu poţi nici în ruptul capului să le apuci. Aşa că ei, copiii, ori de cîte ori vroiau fructe, aduceau oglinda şi o aşezau în faţa mamei, silind-o să-şi privească chipul : părul vîlvoi, ochii umflaţi... Dacă n-o convingeau nici în felul acesta, îi cîntau încetişor cîntecelul pe care, cu o seară în urmă, îl cîntase ea, răcnind cît o ţinea gura, în tufişurile de pe malul rîului. De obicei cîn- tecelul i-l fredona, cu glasul ei sonor, Gertruda — toţi ceilalţi membri ai familiei se ruşinau de mama mahmură după beţie, vorbeau cu glas scăzut de parcă se simţeau ei înşişi vinovaţi de ceva. Amintindu-şi de cele petrecute în ajun şi copleşită de groază, mama se năpustea să facă orice fel de muncă — cu cît erau mai multe de făcut, cu atît mai bine ! — iar pe furiş trăgea mereu cu coada ochiului la Gertruda — îi iertase oare aceasta măcar o părticică din vină ? Dacă în clipele acelea cineva dădea de înţeles că ar vrea nişte zmeură sau afine — mama în- hăţa îndată coşuleţul de nuiele şi o rupea la fugă în pădure, ca şi cum bunăstarea întregii familii nu depindea decît de coşuleţul acela de nuiele.

Cînd se întorcea acasă, o întîmpina Gertruda, care îndată ce punea stăpînire pe coşuleţul acoperit cu frunze de ferigă, nu-l mai lăsa din mîinile sale vînjoase. Feriga zbura cît colo sub gard, iar mama, fără nici o clipă de răgaz, se năpustea la porcii care, înfometaţi, guiţau asurzitor. — Hubertavicius-ii trebuiau să aibă o alimentaţie cu mare valoare calorică. Gertruda spăla fructele în cî- teva ape, turna peste ele lapte, le presăra cu zahăr şi punea cea dintîi farfurie plină ochi în faţa frăţiorului său preferat. Boabele fructelor nu mai miroseau a pădure, ci aveau mirosul mîinilor curate, cu unghiile îngrijit tăiate ale Gertrudei. Mîinile sterilizate ale sorei, buza ei supe- rioarâ — groasă şi elastică de parc-ar fi fost din cauciuc — l-au lipsit din cea mai fragedă copilărie de toate bucuriile vieţii : şi de aerul proaspăt, şi de seninul cerului, şi de soarele scînteietor, şi de fructele de pădure prinse pe ră- murelele lor încă pline ele rouă. Cînd îl lua cu ea să se plimbe prin pădure — în familie se spunea : ieşim să luăm aer curat, sau scoate copilul la aer curat ! — ea, pur şi simplu, îşi paraliza fratele

cu grija-i permanentă. N-avea voie copilul să se încălzească la soare nici în mai, nici în iunie. Păşea în silă, abia-tîrîndu-şi picioarele, cu

o pălăriuţă de pai pe cap, trasă pînă deasupra sprînce- nelor, dacă-i era ruşine să se ascundă sub umbrela pestriţă a sorei. Abia la începutul lunii iulie i se permitea, şi asta numai după nesfîrşite rugăminţi din partea lui, să-şi scoată cămăşuţa pentru un sfert de ceas, la care se adăugau apoi zilnic, tot cîte zece minute, ceea ce se chema „a face băi de soare". în timpul plimbărilor Gertruda ducea răbdătoare coşul cu mîncare şi aromele plăcute, pe care acesta le răspîndea, îl făceau pe micul trîntor, obosit şi iritat, să se mai împace oarecum cu soarta sa. în loc să se aşeze fără grijă pe vreun bolovan acoperit cu muşchi, de pe care cerul părea a nu fi departe, Aloyzas trebuia să care cu el un scăunel pliant, scîrţîitor şi cu picioarele strimbe, primit cîndva în dar de tatăl său de la un învăţător, coleg de-al lui, moşier scăpătat. Totuşi, lui Aloyzas îi făcea plăcere să se înfrupte cu bunătăţile din coşul Gertrudei; soră-sa aştemea pe iarbă o faţă de masă înflorată şi scrobită. Blinelele erau gustoase şi prinse, răsucite cu grijă pe furculiţă ! Băieţii, adunaţi gloată împrejur, se prăpădeau de rîs ori de cîte ori vedeau faţa de masă şi scăunelul. Din pricina asta Gertruda se străduia să-i evite. Nu-i dădea mîna ca ea, elevă de liceu, cu sîni deja împliniţi, să se încaiere cu nişte huligani. Dar ştia să se răzbune pe cei mai obraznici folosind un procedeu aparte, bun mai degrabă pentru oameni în toată firea decît pentru nişte copii. Punîndu-şi micul ceas de mînă al mamei — mama nu-1 purta niciodată — sora lui lua la rînd toţi vecinii.

—Vai, Gertute, ce frumoasă te-ai făcut, ce mare ai crescut! o întîmpina binevoitoare gazda, îndreptîndu-şi spinarea de deasupra stratului pe care-1 plivea şi freeîn- du-şi mîinile murdare de pămînt, acasă nimeni nu îndrăznea să-i spună nici Gertrute, nici Gerta — ci i se adresau rostindu-i numele întreg.

Gertruda făcea o reverenţă plină de politeţe în faţa tuşicii şi, cu o voce glacială, îşi relata plîngerea, susţi- nîndu-şi-o cu argumente juridice, pasămite, alaltăieri la orele douăsprezece şi douăzeci — Gertruda se uita cu coada ochiului la micul ceas, ca şi cum acesta ar fi arătat şi acum aceeaşi oră, — Kazus sau Leonas al dumneavoastră a aruncat în fiul domnului Hubertavicius, învăţătorul, cu ghinde de anul trecut. Privirea aruncată pe micul cadran al ceasului o convingea definitiv pe tujică de adevărul acuzaţiei — căci se petrecuse doar nu aşa... oricînd, ci fix la ora douăsprezece şi douăzeci de minute ! Ştergîndu-şi apăsat buzele cu mîneca, femeia apuca mîna Gertrudei să i-o sărute, iar seara, bărbăţelul ei. muncitor la fabrica de cherestea, îi ardea respectivului Leonas sau Kazus o

papară numărul unu, astfel încît tînărul avea să ţină minte multă vreme ce înseamnă să deranjezi odrasla suferindă de plămîni a învăţătorului, atunci cînd aceasta foloseşte una din cuceririle civilizaţiei — scăunelul pliant. Din spusele tatălui rezulta că toţi Huberta- vicius-ii au suferit de plămîni, cu excepţia, fireşte, a ma-mei şi a Gertrudei, care, glumea posomorit tata, n-ar putea fi răpusă nici de microbii de pe planeta Marte. Pe bunica şi pe una dintre surorile tatălui oftica le băgase in mormînt încă de tinere, iar pe unul dintre fraţii lui — la anii maturităţii. Chiar şi tata expectorase ani în şir bacili Koch, iar Tautvydas, fratele mai mic al lui Aloyzas, tot din pricina acestora se ofilea. Pe Aloyzas boala nu pusese stăpînire, deşi toţi îi prevestiseră că va deveni tuberculos şi, în consecinţă, se purtau cu el de parcă ar fi fost deja bolnav. De salvat, l-a salvat Gertruda, sentimentul datoriei din ea, cunoaşterea regulilor de igienă, însă, nu-i mai puţin adevărat că ea a acoperit, totodată, cu o pînză cenuşie cerul copilăriei şi al tinereţii lui. Şi trebuie spus că, pînza aceasta dezgustătoare mai duhnea în plus şi a pucioasă. De aceea în conştiinţa lui Aloyzas oftica şi rîia[1] se reuneau într-un tot unitar. E drept că rîia le-a căzut pe cap mult mai tîrziu, în anii ocupaţiei nemţeşti Desigur, nu e exclus ca mirosul de pucioasă şi cearceafurile pătate cu alifie să fi reuşit să învingă nu numai rîia ci, odată cu ea, şi rămăşiţele tuberculozei. Amintirile care-1 năpădiseră erau penibil de înfricoşătoare şi, dezmeticindu-se, Aloyzas s-a mirat teribil cît de departe l-a putut duce pata de cerneală de pe degetul său. Nu-i a bună să faci astfel de digresiuni, nu-i a bună. Dacă o să tot deviezi astfel, n-o să-ţi mai termini cartea în vecii vecilor, tam-tararam, tararam-tam-tam !

Aruncînd stiloul, Aloyzas întinde mîna după un creion. Poftim, sînt neascuţite ! Şi Liongina asta, unde-o fi dispărut ? Era demult timpul să fie acasă. Ea are obligaţia să ascută creioanele şi, la nevoie, să repare siguranţele electrice, sau să bată cuie unde e necesar. Da, se însurase cu o făptură smerită, friguroasă, cît se poate de modestă şi, ia te uită, ce de talente ascunse zăceau în ea ! în orice caz, nici tu nu eşti un om lipsit total de calităţi. Poftim ! Şi Aloyzas se adînceşte în descifrarea unui careu de cuvinte încrucişate pe care-1 începuse ieri. Alaltăieri îl copiase dintr-o revistă. Ia, să vedem ! Dar parcă poţi face o treabă serioasă cu creioanele astea ? ! Pătrăţel negru — pătrăţel alb — negru — alb — negru — negru — negru — alb — alb... Un trosnet — şi creionul se rupe. Aloyzas scoate din paharul de lemn un creion nou şi se

1 In lb. rusă joc de cuvinte intraductibil — ceahotka (oftică) şi cesotka (rîie).

chinuie îndelung să-l ascută cu lama. A şi transpirat pînă a izbutit să îndepărteze de pe bastonaşul din mijloc cămăşuţa lui de lemn. Vîrful ascuţit al creionului se înfige ca o suliţă în construcţia fragilă şi pestriţă de pătrăţele : negru — alb — alb — negru... Se aude un bubuit, un vuiet din ce în ce mai puternic şi micile pătrăţele luminoase se umplu de întuneric — parcă a trecut un troleibuz pe strada cufundată în noapte — iată ce înseamnă pătrăţelele haşurate cu creionul. La rîndul lor, celelalte, albe — înseamnă ploaie torenţială, un gol lugubru în jur, flori copleşite de deznădejde înflorind pe asfalt. Pătratul negru — e planeta care, printr-un miracol mai e locuită, e larma veselă a celor ce se întorc acasă, cel alb — necontenita aşteptare, urmele spălate de ploaie ale paşilor ei uşori. Negru — alb. Iarăşi alb ? Au crescut năvalnic, s-au înălţat pînă la ■cer florile otrăvitoare, torţele rarelor troleibuze inundă cu jerbe de stropi tulpinile lor ţepoase. Namilele astea de un verde întunecat nu mai au loc pe asfalt şi se tîrăsc spre casele oamenilor. Iată-le întinzîndu-se către ferestre, pretin-

zînd să fie lăsate înăuntru — una din ramuri s-a şi furişat în odaie şi-l înţeapă în piept...

Ce pot să însemne toate astea — tam-tararam, tara- ram-tam-tam ! — dacă nu jocul unei imaginaţii zbuciumate ? Aloyzas mototoleşte foaia mîzgălită şi o aruncă la coş. Nimereşte alături ! Se apleacă, făcînd scaunul să scîrţîie şi scotoceşte sub masă, — caută acolo ghemoto- cul de hîrtie. Na, că am dat de dracu, am halucinaţii ! îşi mîngîie pieptul cu palma ca şi cum l-ar mai durea şi acum locul unde a simţit înţepătura. Ce moale, ce pufoasă e lîna. O jumătate de an a tot migălit Liongina pînă i-a tricotat pulovărul ăsta cu degetele ei care, istovite după ziua de muncă, refuzau s-o mai asculte. Aloyzas încearcă să se convingă că Lionginei nu i se poate întîmpla nimic rău. Căci, deşi vin rar, deşi trec la intervale mari de timp, troleibuzele mai circulă încă. Şi îndată ce se gîndeşte la ea are impresia că o şi vede pe Liongina zîmbindu-i prin ploaie şi întuneric. Aşadar, a catadicsit totuşi ? In sfîrşit. Aloyzas îşi încleştează strîns buzele şi, întocmai ca odinioară la şcoală, îşi aşază mîinile pe masă. Ce, gata ? A fost suficient să-şi strîmbe puţin gura într-un rictus şi te-ai şi topit de dragul ei, ca un biet prostănac ademenit de învelitoarea viu colorată a unei bomboane ? Dar cîţi nervi tociţi pînă acum ? Cît timp preţios irosit într-o aş- teptare absurdă ? Iar lucrarea, din pricina asta, n-a avansat nici măcar cu un pas. Şi, treptat, îngrijorarea provocată de absenţa soţiei se transformă în supărare. Aloyzas îşi scoate ceasul de la mînă şi îl fixează pe masă, chiar în faţa lui. Ca pe un corp delict.

După ce reţine cît e ora, se apleacă din nou deasupra teancului de hîrtii, devenit sensibil mai subţire, datorită foilor întrebuinţate la dezlegarea cuvintelor încrucişate. Sfera gîndirii pure e învăluită de o ceaţă groasă, cu neputinţă s-o străbaţi de unul singur şi avînd o astfel de greutate pe suflet. Cînd Liongina o să se strecoare acuşi în odaie şi o să înceapă să se gudure ca o pisică plouată, el n-o să-i adreseze nici un cuvînt — doar o să ciocănească cu unghia în gemuleţul ceasului de pe masă. Iar dacă ea îi va spune că a uitat, o să-i explice cu multă răbdare cîte ore sînt într-o zi şi o noapte şi cîte minute fac toate aceste ore la un loc. In treacăt fie spus, şi un minut este alcătuit la rîndul său din şaizeci de secunde care, şi acestea se cuvine să le trăieşti, de la prima pînă la ultima. învaţă aritmetică, draga mea ! Ah, aşteptarea asta i-a stricat toată seara, tocmai cînd era gata să se apuce de lucru, animat de cel mai deplin spirit de sacrificiu ; s-a străduit să nu se enerveze nici din pricina întunericului de pe scară, nici din pricina parfumului de lăcrămioare exagerat de puternic din dulap, nici a creioanelor neascuţite. Şi rezultatul ? Unde e rezultatul ?

N-a avut parte decît de o mică bucurie, atunci cînd, rupînd unul după altul creioanele de pe birou, completa pătrăţelele din careul cuvintelor încrucişate — fagurii aceia albi şi negri ! Cît era de

îngrijorat, cît a tremurat pentru ea uitînd totul şi iertîndu-i totul — ce a fost. ca şi ce va mai fi. încet, cu vîrful ascuţit al creionului, Aloyzas îşi apropie tot mai mult ceasul cu cureaua uzată şi cu cadranul său şters, abia vizibil. Ceasul ăsta are şi el foarte mulţi ani. La fel ca şi suferinţa lui. Cînd te izbeşti de o veche suferinţă, îţi dai seama că ar fi o prostie s-o retră- ieşti şi, oricît de plăcute ar fi unele clipe din viaţa ta, ele nu mai pot schimba absolut nimic.

Soneria. Prelungă, stridentă, îţi sfredeleşte urechile. Liongina ? De obicei, ea îşi dă toată silinţa să se furişeze încet-încet, ca nu cumva să-l întrerupă de la lucrul lui la manuscris. Şi-atunci, ce-nseamnă asta ? Aloyzas nu poate suporta zgomotele străine care-i poluează creierul. Cu un aer total absent, el arborează o mină severă, îşi ridică sus de tot elasticul pantalonilor sport şi, tîrîndu-şi agale picioarele, se îndreaptă spre uşa de la intrare. Stop ! Nici un pas mai departe ! Se imaginează pe sine îmbrăţişînd-o în faţa uşii pe Liongina — udă din cap pînă în picioare, speriată, da-da, mai mult ca sigur că e speriată. Nu cumva au fugărit-o nişte derbedei ? Cu un minut mai înainte s-ar fi repezit şi ar fi îmbrăţişat-o emoţionat, acum însă, face un efort, impunîndu-şi să deschidă uşa.

Foarte bine că nu s-a grăbit cu îmbrăţişările. Nu e Liongina, e o necunoscută care se năpusteşte înăuntru. Pare a nu fi femeie măritată ci o copilă, dar e masivă şi urîtă. Vizitatoarea are în mînă o geantă sport şi e înfofolită pînă sub ochi într-o broboadă, de-ai zice că pe stradă scîrţîie deja zăpada sub tălpi.

— O clipă ! Sînteţi cumva de la deratizare ? Atunci, să ştiţi că stăpîna nu este acasă. Nici stăpîna, nici şoarecii ! Şi Aloyzas îi taie calea. Se simte foarte stînjenit — făi ii haină, fără cravată, în papuci.

— De unde pînă ur.de — şoareci ? Ochii fetei, lipsiţi do expresie, semănînd cu nişte pietricele negre, neşlefuite, ciip;-3c de cîteva ori.

— Ah, aşadar sînteţi de la gaze... Verificarea gazelor. Ascultaţi-mă bine, doar v-ara mai spus-o : stăpîna nu este acasă, iar eu...

Fără să ţină seamă de refuzul lui ferm de a o lăsa să pătrundă în apartament, vizitatoarea începe să-şi scoată broboada înfăşurată în jurul capului. De fapt, nu e o broboadă. ci mai degrabă un şal nesfîrşit de lung — pe care îl deapănă şi îl tot deapănă, aşa încît Aloyzas începe să se simtă penibil, ca şi cum, dintr-o clipă în alta, şalul acesta fără capăt l-ar putea prinde şi pe el în încîlcitura lui. In sfîrţit iese la iveală un păr aspru şi tuns scurt, în scări.
O fi fost internată în vreun spital ? Şi totuşi, tunsoarea asta masculină n-o sluţeşte cîtuşi de puţin. O clipă îi trece chiar prin minte că, într-o altă conjunctură, fata ar putea arăta cu totul altfel,

şi Aloyzas o priveşte bănuitor, cu şi mai multă suspiciune.

— Nu mă cunoaşteţi, tovarăşe Hubertavicius ? Şi, totuşi, sînt una dintre studentele dumneavoastră. Adevărat, nu sînt chiar a dumneavoastră, pentru că nouă ne ţine prelegerile docentul M., dar el îmbolnăvindu-se, îi ţineţi locul înainte de sesiune — dumneavoastră. De aceea, poate, n-am avut încă timp să facem cunoştinţă. Ea îşi descheie scurta de blană sintetică. Pe Aloyzas îl izbeşte în nări un puternic miros de transpiraţie. Bluza fetei e acit de udă şi lipită de ea, încît sînii supli — par complet goi.

Aloyzas se trage brusc în lături din faţa trupului în- fierbîntat al musafirei. Să se înşele el într-atît, încît să nu-şi mai recunoască studentele ? ! Deşi nu trecuse nici un minut de la apariţia acesteia, el avusese de cîteva ori senzaţia că se află în mare încurcătură. Da, bineînţeles, aşa este, i-au băgat pe gît cu sila grupa sărmanului M., care a avut un accident de automobil, şi totuşi, ciudat, cum de n-a reţinut căpşorul acesta tuns scurt ? O priveşte cu mare atenţie, şi îşi aminteşte ca prin ceaţă — da, exact, a mai întîlnit-o la facultate, dar de ce îşi etalează sînii aici, în faţa lui, ce speră să obţină ?

In timpul acesta musafira nepoftită nu stă degeaba : îşi suflecă pantalonii sport complet deformaţi, îşi desface şireturile şi îşi descalţă bascheţii. Ia te uită, te pomeneşti că dacă înfăţişarea lui ar fi mai puţin severă şi-ar scoate chiar şi ciorapii de pe picioarele astea mari şi deloc feciorelnice, atît de mult îi place să se abandoneze reveriilor. Are ciorapi de lînă, roşii, împletiţi ca la ţară, iar tălpile — de fapt, nu tălpi, ci mai degrabă lopeţi, bune de scos pîinea din cuptor — stau bine înfipte în pămînt. Aloyzas nu ştie dacă e bine sau e rău, dar, după toate probabilităţile, domnişoara are intenţia să rămînă aici mai multă vreme.

— îmi permiteţi ?

Şi fără să aştepte invitaţia lui, pătrunde, în mers săltat, în odaie. Aloyzas continuă să stea încă în vestibul, ţinînd în mînă şalul, al cărui miros de transpiraţie îl enervează teribil. Oare cînd s-a pomenit cu el în mînă ? Musafira se trînteşte pe divan, de parcă nu s-ar afla pentru prima dată în casa aceasta, şi îşi pune picior peste picior. Observînd că faţa gazdei devine tot mai palidă, ea se aşază puţin mai decent, dar nu-şi clinteşte genunchii din loc. Aloyzas îşi simte gura uscată : să fie oare din alea care ?... A avut adesea prilejul să audă că pentru unele studente nu înseamnă mare lucru să-şi petreacă noaptea cu profesorul lor. Nu crezuse şi nici nu va crede pentru nimic în lume una ca asta.

— Te rog să te aşezi în altă parte. Da, da, în altă parte !

Glasul lui, puţin tremurat la început, se redresează imediat şi Aloyzas, cu un gest hotărît, îi arată fetei un scaun, dar chiar în clipa aceea şalul îi scapă din mînă. Conştient fiind că e gazdă, el îl ridică de jos şi-l pune pe spătarul scaunului. Şalul însă alunecînd de acolo, îl sileşte să se aplece din nou, astfel că sîngele, năvălind cu putere, îi colorează obrajii. Ce lungă, ce nesfîrşit de lungă şi incomodă chestie şi şalul ăsta ! Nu-i de ajuns că a venit nechemată, acum, poftim, mai pierde-ţi vremea şi cu boarfele ei ! îşi zice, simţind cum îi creşte furia, pentru că i-a fost ratată seara, chiar dacă şi alte multe seri, asemeni acesteia, se încheiaseră tot cu un gol. Mînios, mototoleşte şalul şi i-1 aruncă posesoarei, iar aceasta, prin- zîndu-1 din zbor, şi-l pune pe genunchi.

— Aşază-te în altă parte... O să stai mai comod.

— Dar stau foarte comod şi aici. Sper că nu v-am deranjat, nu-i aşa ? Poftim, ei nici nu-i pasă că profesorul e stînjenit şi nici prin gînd nu-i trece cît de mult îl tulbură trupul ei tînăr şi viguros. După cîte văd, aveţi un apartament cam micuţ

— Cum, cum ?

— Am avut ocazia de curînd să merg în vizită la unul dintre colegii dumneavoastră. E un începător în comparaţie cu dumneavoastră, dar de trăit, trăieşte... Trei camere, de fapt, nu camere, adevărate saloane. Cămin din marmură albă. Covoare.

Incîntarea din glasul ei scăzut e falsă. Pietricelele negre, inexpresive ale ochilor sînt la fel de nepăsătoare faţă de lux ca şi faţă de sărăcie.

— Ia, uitaţi-vă, se coşcoveşte tencuiala. Şi colo şi dincolo.

Atenţia dispersată a acestei domnişoare, ochii care scotocesc prin toată odaia, îl fac pe Aloyzas să nu se mai poată concentra şi, fără voie, începe şi el să-şi plimbe privirea de la un obiect la altul.

— Vai de mine, vedeţi acolo o bucată cît o balegă zdravănă de vacă ? O să cadă ! Drept pe masa dumneavoastră ! E adevărat ce se spune, că scrieţi o carte ?

— Iartă-mă, te rog. De fapt, ce doreşti dumneata ? Aloyzas se stăpîneşte cu greu, simte că acuşi va începe să drăcuie. Nu încape îndoială că fata ţese în jurul lui un soi de pînză de păianjen din care, dacă n-o rupe imediat, îi va fi peste putinţă să se elibereze mai tîrziu.

— Nimic deosebit. Veneam într-un suflet de la antrenament şi cînd mă uit la geamul dumneavoastră — lumină. Cum să vă spun, eu sînt voleibalistă. N-aţi ştiut ?

— Şi ţi se pare că ai ales momentul cel mai potrivit pentru o vizită. Nu-i aşa, colega ? Aloyzas împunge cu degetul de cîteva ori cadranul ceasului. E nepoliticos, fireşte, dar tipa merită să înghită hapul. Ceasul a încetat să mai fie un corp delict împotriva Lionginei, acum e un simplu obiect care indică ora.

— Vai, ce bestie mai e şi antrenorul ăsta al nostru. Ne pune să alergăm pînă ne trec toate năduşelile. Nu vedeţi ? Miros a transpiraţie de la şapte poşte. Iar în sala de sport nu există duş. Şi din nou, în mod intenţionat, sau fără să-şi dea seama, îşi etalează sînii. Cînd să mai am timp să şi învăţ ?

— îmi pare rău pentru dumneata. Dar nu văd cu ce te pot ajuta ?

— Aţi omis să-mi treceţi nota de la examenul de diferenţă.

— Iartă-mă, dumneata nu eşti cumva... Almon6... Al- mone J. ? — în sfîrşit, în memoria lui se lămureşte totul — şi numele şi prenumele, şi mîzgăleala îngrozitoare : în şapte fraze — şapte greşeli de ortografie. Da, acum e cît se poate de clar. — Ţi-am pus un doi la lucrarea de control, am desenat, ca să spun aşa, o lebădă. La ce altceva te mai referi ?

— Tovarăşe profesor, haideţi să ne înţelegem în felul următor

: dumneavoastră aţi omis, pur şi simplu, să-mi semnaţi carnetul de note. Şi fata îl asaltează nu numai cu glasul, ci şi cu tot trupul său masiv, impertinent, cu ochii săi imobili, lipsiţi de expresie.

— Nu înţeleg... Iţi baţi joc de mine ?

— Nu zău, parcă ce vă costă ? Mai ales că nici nu sînt o studentă din grupa dumneavoastră. Sînt doar o oarecare Almone. Umilinţa ei nu e prea sinceră, în schimb, fata e cît se poate de sinceră atunci cînd nu acordă nici o atenţie faptului că Aloyzas e înfuriat la culme. De altfel, colegul pe care dumneavoastră îl înlocuiţi, mi-ar fi semnat fără nici un fel de discuţie. Poftim, carnetul meu de note !

Aloyzas începe să răsfoiască în silă carnetul primit. Mototolit, cu colţurile îndoite, acesta duhneşte a sudoare de gladiator.

— în halul ăsta arată carnetul dumitale de note ? Vai, colega, colega...

— Ce rost are să-mi ţineţi predici ? Mai bine aruncaţi o privire asupra notelor mele !

— Numai cinci de sus pînă jos ? Ba nu, uite şi un patru şi uite... E cu putinţă ca astea să fie, într-adevăr, notele dumitale ? Aloyzas are senzaţia că a fost pur şi simplu tras pe sfoară. Ce s-a intîmplat cu perspicacitatea lui, cu flerul teribil, caracteristic oricărui profesor ? înseamnă că e ceva ce nu sesizezi, ceva ce-ţi scapă.

— Doar nu vreţi să spuneţi că mi-am pus singură r.o- tele astea de cinci. Pe chipul lui Almone se iveşte un zîm- bet vag, ce pare a nu-i aparţine — sinii îi tresaltă tot mai neastîmpăraţi, iar mirosul de transpiraţie devine din ce
în ce mai pătrunzător. Vedeţi, şi dumneavoastră eraţi gata-gata să nedreptăţiţi o studentă sîrguincioasă.

— In mod sigur carnetul acesta de note e al dumitale ? Aloyzas aruncă o privire pe fotografie. Umerii de acolo sînt învăluiţi în păr bogat, ondulat — o adevărată claie.
Şi totuşi tunsoarea scurtă, şuviţele lipite pe frunte îi vin mai bine.

— Am fost nevoită să-l tund scurt. Cu laţele acelea lungi şi încîlcite îmi era ruşine să alerg pe teren. N-aveţi nici o îndoială, tovarăşe profesor, acolo sînt eu — eu în persoană ! Semnaţi şi n-o să ne mai certăm.

— In ceea ce mă priveşte, eu nu mă cert deloc, dar nu examinez studenţi la domiciliu. Prezintă-te la catedră. Şi, în timp ce vorbea, continua să mediteze la părul ei. Spune-mi, nu-ţi pare rău ?

— De ce să-mi pară ? Ah, de părul frumos de acolo ? Fireşte că-mi pare rău ! Dar ce să-i faci ? eşti nevoit să trăieşti nu aşa cum vrei, ci aşa cum trebuie.

— Eh, asta-i o generalizare mult prea sumbră...

— Nu-mi mai faceţi atîta morală, profesore. Spune- ţi-mi mai bine altceva : în ceea ce vă priveşte, dumneavoastră trăiţi aşa cum

vreţi ? în regulă, s-o lăsăm baltă. După cîte-am înţeles, vreţi să-mi semnaţi carnetul la catedră, da ?

— Numai dacă o să-mi răspunzi la întrebările puse.

— Și chiar n-o să vă fie lene să-mi puneţi întrebări ? De altfel, pot să vă spun că sînt unele persoane cărora le place noua mea pieptănătură, şi ea îşi netezi cu palmele mari, puternice, părul.

— Nu ţi se pare că batem apa-n piuă ?

Aloyzas se ridică de pe scaun. Ea însă nici gînd să se mişte.

— Și perdelele, ce îngălbenite sînt... Să le vedeţi pe ale colegului dumneavoastră, începătorul acela, şi-a adus perdele din Franţa. Nu ştiu cum suportă soţia dumneavoastră asemenea perdele ?!

— Lasă-i în pace şi pe colegul meu şi pe soţia mea. Şi. în genere, ajunge ! Vizita a luat sfîrşit ! Aloyzas aproape că îşi strigă vorbele, şi accentele acestea stridente, străine vocii sale, îi sînt şi lui dezagreabile...

— Dar asta de aici ce e, tovarăşe profesor ? Și ochişorii fetei, în care nu-i nici urmă de teamă, privesc fix scoica aflată pe unul dintre rafturi, o scoică a cărei formă seamănă cu o pîlnie străveche pe gramofon, iar culoarea, de un trandafiriu delicat, e întocmai ca pielea unui prunc sau ca un boboc de plantă tropicală gata să se desfacă. Săltîndu-se de pe arcurile divanului, Almone sare în picioare şi, cu mîini dibace, înhaţă scoica exotică de pe raft.

— Auziţi ? Vuieşte ! — şi-o apropie de ureche şi se lipeşte toată de Aloyzas, ca să poată auzi şi el.

Ochii lui — şi, foarte aproape, alături, obrazul fierbinte, pielea cu pori dilataţi a fetei. Iar pupila-pietricică a prins viaţă, în întunericul ei s-au aprins scînteietoare luminiţe, izvorîte dintr-o clocotitoare bucurie lăuntrică. Acum mirosul de transpiraţie care-i învăluie laolaltă pe amîndoi i se pare chiar agreabil.

— Vuieşte ! E o scoică tropicală adevărată ! N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. Aţi adus-o chiar dumneavoastră de departe, dintr-o călătorie peste mări ?

— Da’ de unde ! Eu ? Nu. Atenţia ei avidă îi face plăcere, însă răspunsul său lipsit de vlagă nu-l satisface deloc. E un cadou ! Mi l-a oferit un prieten.

Nu un prieten — o prietenă, rectifică el în gînd. Şi, de fapt, nici prietenă nu era... Ci aşa... Eh, fleacuri. O cutiuţă goală de la medicamente, o amintire despre o boală de care ai suferit în copilărie. Atît !

— Nu vreţi să mi-o vindeţi mie, profesore ? Degetele puternice, cu unghiile rupte, nu vor să dea drumul pradei.

Cred că nu-i zdravănă, îi trece prin minte lui Aloyzas, şi gîndul acesta îi risipeşte mila de care se simţise cuprins mai înainte. Oare n-a avut parte niciodată în viaţa ei să vadă ceva mai frumos ? S-ar

cuveni, probabil, să-i pună un trei în carnet şi ducă-se învîrtindu-se ! Acum însă, după ce-a apucat să spună „nu“, e cu neputinţă să-şi schimbe hotărîrea. Ei, să facă bine să tocească, să-nveţe pe dinafară şi să ştie materia ca pe „Tatăl nostru" ! Acelaşi lucru i l-a spus şi ei.

— Nu, nici în ruptul capului, n-aveţi decît să tociţi dumneavoastră rugăciunile, vi se potriveşte mai bine.

— Mie ?

Mama, sărmana, ea se ruga — singura din toată familia şi pentru toată familia. După ce se mînjea din cap pînă în picioare cu noroi, blestemîndu-se şi pe ea şi pe ceilalţi, după ce se tăvălea multă vreme în praful drumului, şi la propriu şi la figurat — odată a trîntit-o cu adevărat o căruţă cu doi cai — rugăciunile înflăcărate, şi munca iar o puneau pe picioare. Tot aşa se întîmpla şi cînd se ridica de jos, cădea şi din nou se ridica, de parcă era alcătuită din fragilitatea ierbii şi duritatea fierului. Dar oricît de ciudat ar părea, Gertruda nu moştenise de la maică-sa decît duritatea fierului. Nici atunci cînd a trintit-o căruţa — a şchiopătat după aceea o jumătate de an ! — nu s-a astîmpărat, a încercat mereu, la fel ca înainte, să-şi scuture de pe umeri jugul familial, dar pentru că de fiecare dată dădea greş, începea să se roage din nou cu înfocare şi să facă o mulţime de treburi.

— Sper să ne mai vedem ! ?

— Nu mă îndoiesc. Şi Aloyzas încuviinţă cu o mişcare a capului, fără s-o privească.

— Sînteţi un om încăpăţînat. De ne-clin-tit. Sau, poate că, totuşi, v-aţi răzgîndit ? Se spune că ultima clipă... este cea hotărîtoare.

— Pentru dumneata... hotărîtoare a fost penultima.

Aloyzas ia din cuier scurta şi i-o îndeasă în braţe. Ar fi vrut să-i vîre, totodată, şi aerul îmbîcsit de transpiraţia ei, care invadase toată casa, numai s-o vadă că-şi ia tălpăşiţa.

Nu închide imediat uşa în urma vizitatoarei. Să se mai primenească puţin atmosfera.

In faţa uşii de la intrare Liongina zăboveşte puţin, vrea să-şi obişnuiască ochii cu întunericul — pe scări e beznă. Mai greu îi vine însă să-şi stăpânească respiraţia care-o sufocă şi tremurul buzelor. Tot drumul de la staţia de troleibuz şi pînă aici a urmărit-o un individ care-i propunea să se culce cu el, făgăduindu-i, în schimb, neobişnuite desfătări. Baticul i s-a lipit de părul ud, de pe impermeabil se scurg picături de apă direct pe podea. Alte picături se desprind de pe nas, rostogolindu-i-se pe obraji. Ciudat, oare de ce n-a strigat după ajutor ? I-a fost teamă, dar nu poate spune că s-a speriat de moarte. Uf, Aloyzas tot n-a schimbat becul, deşi i-a promis s-o facă. Liongina încearcă să-şi alunge enervarea, înainte ca aceasta s-o cuprindă şi mai mult : ştii doar că pentru el orice

clipă e preţioasă. Deşi cu greu, izbuteşte totuşi să desluşească prin întuneric butonul soneriei — dacă l-ar apăsa, Aloyzas i-ar deschide, chiar dacă ar face-o fără prea mare grabă. Nu. Mai bine să se descurce singură. Altfel o să-l audă bombănind-o că îl împiedică să se concentreze. O vreme,
Liongina se învîrte pe lîngă uşă, cum dumnezeu să găseşti cheile, cînd mîinile ţi se rup de greutatea sacoşei cu alimente, a plasei cu cartofi şi mere, a poşetei şi a topului de hîrtie învelit în punga de polietilenă ? Punga e pentru el, pentru Aloyzas. îi place hîrtia lucioasă, rezistentă.

în clipa cînd se aude pocnetul broaştei şi spatele ei se înfioară de scîrţiitul uşii ce se deschide, pe nasul Lionginei nu se mai prelinge o picătură de ploaie — ci una de transpiraţie. îşi trece peste prag sacoşele, intră, şi închide încetişor uşa în urma ei. Se străduie să nu scoată nici un foşnet, nici un fosăit — din cameră pătrunde in vestibul lumina lămpii de birou. în cercul de lumină verde deschis al veiozei — Aloyzas, cartea lui, speranţa şi ţelul întregii lor vieţi. încă de pe cînd se mai afla pe stradă, stătea la cozi, sau era în troleibuz, îşi imagina în răstimpuri această luminoasă aureolă şi, pentru o clipă, povara i se părea mai uşoară. El se întoarce spre ea cu scaun cu tot, fără însă a lăsa din mînă creionul — şi umbra acestuia profilată pe perete pare o suliţă. Liongina îşi înclină puţin capul pentru ca ascuţişul cuprins de tremur al suliţei să nu i-1 străpungă. Ţinîndu-şi respiraţia, ea se furişează în bucătărie. Căci pe Aloyzas chiar şi respiraţia ei l-ar putea deranja. Şi-apoi, şi ea are neapărată nevoie să-şi vină în fire, să tragă în piept o gură din aerul odăii, pentru a simţi că se află într-adevăr acasă, pentru a se obişnui cu ideea că e deja aici şi că din clipă în clipă i se poate striga cu reproş : pe unde umbli brambura, neruşinato ? Cîte din preţioasele idei zămislite în mintea mea le-ai omorît înainte de a se fi născut! Doar şi Aloyzas, cît de bine ştie ea lucrul acesta, trebuie şi el să se deprindă cu prezenţa ei, cu ea, care acum nu mai seamănă deloc cu cea care se îmbulzea în troleibuze şi lipăia prin ploaie, sau cu cea pe care o aşteptase el, ascultînd cu încordare zgomotul sutelor de paşi ce se apropiau şi se îndepărtau mereu. Cît a fost ziulica de lungă s-a îmbrîncit printre oameni, coate străine i-au atins îmbrăcămintea, mîinile, ba chiar şi gîn- durile — nu mai ştie nici ea singură ce anume s-a păstrat în ea din ce îi aparţine şi ce anume e străin, împrumutat ? Uneori, cînd privirile li se întîlnesc, ei i se pare că a lui o străpunge, trece prin ea, ca şi cum Liongina cea reală i-ar zîmbi de altundeva, aflîndu-se în urma ei, în spatele celei intrate pe uşă. în zadar cauţi, dragul meu, nu există altă Liongina, însă atunci cînd mă întorc acasă, arăt, pur şi simplu, într-un hal fără hal. Sînt aşa de obosită, că pînă şi părul îl simt apăsîndu-mă ca o povară. Uite, dacă i-ai povesti asta cuiva, nici nu te-ar crede, decît poate doar dacă ar fi psihiatru. Dar

la unul din ăştia mi-e şi groază să mă gîndesc ! Extenuare excesivă şi abrutizare
— mai mult de-atît n-ar putea descoperi nici medicul. Ba nu-i adevărat, cîte ceva, foarte puţin, tot mi-a mai rămas. Pentru că acolo, pe stradă, un necunoscut a încercat să intre în vorbă cu mine. S-a ţinut scai după mine. Iar pe ea o îneca rîsul — nici să-i dea drumul nu putea şi nici să şi-l stăpînească nu era în stare. Cel care o urmărise pas cu pas, tîrîndu-se după ea şi strecurîndu-i fel de fel de glume obscene, era un ştrengar impertinent, un mucos care, din nefericire, i-a stîrnit rîsul. Hei, fetiţo, vino cu mine să ne distrăm la mansardă ! O să-ţi dau bomboane ! In clipa în care Liongina s-a întors brusc cu faţa la el însă, pe băiat l-a apucat sughiţul. Ce-o fi văzut el oare pe chipul meu ? Ce, cu una ca mine n-ai chef să te distrezi ? Hohotul sarcastic de rîs i se opreşte în gît, e groaznic, măcar de nu l-ar speria pe Aloyzas cu cotcodă- citul ăsta înăbuşit de găină buimacă. Ajunge, e timpul să şi-l scoată din cap pe prostănacul care-i debitase atîtea necuviinţe. Fireşte, ziua asta nesfîrşită ar cam fi timpul s-o uite, dar, din păcate, ea, ziua, nu vrea s-o lase în pace, dîndu-i ghes să izbucnească în rîs sau în plîns. Eh, toate astea sînt nişte fleacuri în comparaţie cu... Cu ce ? „In comparaţie" cu ce ? Şi Liongina se grăbeşte să-şi răspundă singură, pentru ca să nu ţîşnească de undeva un alt răspuns, unul care n-ar avea loc să-i intre nici în cap, nici în inimă, nicăieri. Iar răspunsul ei e invariabil acelaşi : în comparaţie cu lucrarea lui Aloyzas, cu scîrţîitul scaunului său ce se aude din timp în timp, cu nesfîrşită lui răbdare, cu imensa, pur şi simplu, uluitoarea lui perseverenţă !...

Aloyzas adună într-un mic teanc hîrtiuţele răspîndite, muşcă de cîteva ori capătul creionului şi se ridică de la birou. Măcar de s-ar putea stăpîni puţin, de nu s-ar năpusti dincolo, zgîindu-se la Liongina ! Aşadar, a apărut, în sfîrşit, şi dumneaei ! Udă din cap pînă-n picioare, înţepenită de frig... Dar, mă rog, cine-i de vină ? Era demult timpul să fi fost acasă. Şi el mai zăboveşte puţin, pînă cînd simte că elanul bucuriei s-a topit, pînă cînd tremurul plin de neastîmpăr al mîinilor lui s-a domolit şi acesta. Pune la locul ei scoica, pe care o înhăţaseră degetele lui Almone. Un boţ de carne, atît! Proastă şi antipatică. Acum i se pare insuportabil mirosul străin, necuviincios. Nu, colega, cu mine n-o să-ţi meargă. îmbărbătat de gîndul acesta, Aloyzas se mai linişteşte puţin. Se întinde cît e de lung, îşi îndreaptă umerii şi, convins că amînase deja suficient în- tîlnirea, se îndreaptă încetişor spre bucătărie. Şi totuşi, se pare că iar a întrecut măsura — niciodată nu izbuteşte el s-o ia prin surprindere. Acum chipul ei s-a schimbat deja, devenind un fragment dintr-o masă amorfă, docilă, pe care oricît

de mult te-ai strădui s-o modelezi, tot n-ai obţine altceva dedt o formă ştearsă, lipsită de personalitate şi care, indiferent de unghiul din care o priveşti, îţi apare aerodinamică. E o soţie cumsecade, grijulie, nu se cruţă deloc, îşi dă seama întotdeauna care-i sînt îndatoririle faţă de soţ, şi aşa mai departe. Atîta doar că în clipele acestea, cînd abia îşi stăpîneşte răsuflarea şi încearcă să-şi domolească zbuciumul lăuntric, nu ştii niciodată la ce se gîndeşte ? Sau, de pildă, ce gîndeşte ea despre mine şi despre toată povestea asta născocită cu volumaşul meu — această adunătură de citate luate la întîmplare de peste tot, — ce gîndeşte ea cînd nu e nevoită să se ferească de privirea mea neiertătoare, oare îşi mai aminteşte foarte clar şi acum imaginea ei din timpul acelui delir desfrî- nat, cînd oscila între doi bărbaţi fără să se poată decide pe care din ei să-l prefere ? îşi mai aduce ea oare aminte vreodată de căderea ei de pe munte, de pangolinul apoca-liptic ce rînjea arătîndu-şi colţii ? Da, atunci în aer mirosea a praf de puşcă şi a neant — dacă ar fi fost pe timpul lui Puşkin sau Lermontov s-ar fi auzit bubuit de pistoale ! Bine, dar e ridicol să te mai gîndeşti la asta de vreme ce vina este iertată demult şi totul a fost cu desă- vîrşire uitat. Acum o ai aici pe ea, iat-o... s-a întors, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat... Dar în liniştea din jur pare că dospeşte ceva... Oare cum îi apar eu cînd nu e nevoită să-mi facă pe voie, să mă respecte pentru tîmplele încărunţite şi pentru creştetul cu părul rărit ? O, de-aş auzi odată măcar din partea ei un cuvînt de adevăr — şi nu de consolare ! Şi, pe neaşteptate, are senzaţia că a spart un vas de sticlă şi că abia se tîrăşte, călcînd cu tălpile goale direct pe cioburi.

— Aloyzas, tu eşti ? De ce taci ?

Dar tace şi ea, da, deocamdată încă nu se află aici, deşi a rostit deja primele cuvinte şi chiar pe un ton aproape familiar, exprimînd o totală supunere faţă de tutela şi exigenţele lui ; cu toate acestea, Liongina nu s-a dezbrăcat — ciudat ! De obicei se grăbeşte să-şi scoată hainele, de care s-a plictisit de-a lungul zilei — să scape de privirile, de atingerile străine. Şi-a lăsat sacoşele pe podea şi stă aşa, aplecată deasupra lor, ca şi cum are de gînd să iasă din nou din apartament — după cine ştie ce fleac uitat afară, sau pentru a aduce cu sine o altă femeie ce aşteaptă în îaţa uşii şi care va începe să se mişte, să vorbească şi sâ facă fel de fel de lucruri în locul ei.

— Dezbracă-te, de ce stai aşa ?

Nu l-a auzit ? Crispîndu-se la atingerea ţesăturii sintetice, udă şi lipicioasă, Aloyzas îndepărtează de pe Liongina învelitul impermeabil. Spatele ei, deşi umed, nu miroase deloc a transpiraţie — cu totul altceva decît alcătuirea robustă a trupului lui Almone. Pentru a face să dispară definitiv mirosul celeilalte, Aloyzas îmbrăţişează pe la spate talia subţire a soţiei şi palmele

lui se strecoară pe sub bluză incercînd să-i simtă sînii mici şi tari.
— Oh, Aloyzas ! geme Liongina şi se îndoaie din şale.
împotrivirea e abia schiţată, însă el îşi retrage imediat mîinile, pentru ca ea să nu se considere cumva o învingătoare după toată aşteptarea lungă şi chinuitoare, la care-1 supusese şi după toată această zi sterilă, ce nu i-a dăruit nici o idee creatoare.
— Dar, spune-mi, unde te-ai istovit atît de tare, Lionge ? Asta nu e, de fapt, o întrebare, după cum nu e nici reproş. Tot ceea ce ar afla acum despre treburile şi grijile ei, n-ar face decît să-l indispună şi mai mult. Deci, să aştepte mai bine pînă cînd va decide ea singură ce să dezgroape pentru el de sub dărîmăturile zilei care a trecut. Oricum ar fi, tot o să iasă la iveală ce n-a putut obţine, în ciuda eforturilor depuse, ca şi ceea ce, împotriva voinţei şi dorinţei sale, cărase acasă, şi care, practic, seamănă cu noroiul de pe cizmuliţele ei. Se simte penibil observînd-o cum se străduie să-şi aranjeze bluza ieşită din fustă. Pumnul ei micuţ se strecoară fără dificultate pe sub cordon, unde ar mai putea încăpea unul la fel. Slăbeşte pe zi ce trece tot mai mult, cu toate că nu se plînge niciodată de sănătate.

— De ce ţi s-a părut câ sînt istovită ?
Mormăind ceva nedesluşit, Aloyzas prinde pumnul micuţ al soţiei, — nu rezistă tentaţiei de a-i îndrepta pe rînd, unul cîte unul, degetele subţiri în palma sa. Sînt, pur şi simplu, aidoma unor rămurele uscate... Dar Liongina îşi retrage mîna, de parcă ar simţi că cineva străin încearcă să pătrundă cu forţa în lăuntrul tainic, ascuns privirilor celorlalţi, al fiinţei sale.
— Nu sint nici un picuţ chinuită, cum crezi. Astea-s născociri de-ale tale.
Și imediat, fiindu-i teamă că s-a trădat, adaugă :
— Arăt îngrozitor ? Dar să-mi spui adevărat, Aloyzas !
— Ai o înfăţişare agreabilă.
— De ce nu spui că sînt frumoasă ?
— Asta se înţelege de la sine. A avea o înfăţişare agreabilă, dacă vrei să ştii, e o calitate cu mult mai mare,
— este chiar o dovadă de cultură.
— Ce grozav ştii tu să te eschivezi. Mai bine spune-mi adevărul...
— Dacă vrei adevărul-adevărat, atunci uite, arăţi puţin cam obosită...
— Da' de unde puţin ! Sînt sleită de puteri ca o mîr- ţoagă. Mă învîrt tot timpul parc-aş fi pusă în priză.

Jilăvit de umezeala străzii, glasul ei se zbate, ca o cîrpă udă bătută de vînt. O orgă demult dezacordată, răguşită, incapabilă să mai scoată vreun sunet melodios. Speriată câ şi-a pierdut nu numai vocea, Liongina îşi pipăie gîtul, îşi ciufuleşte pârul — coama deasă şi aspră nu se mai în- foaie acum, ca de obicei; da, o să trebuiască să mă recondiţionez, toată, din cap pînă-n picioare, bucăţică cu bucăţică.

— De ce nu mi-ai dat telefon ? Ţi-aş fi ieşit înainte.

înţeleg şi unul şi celălalt că acestea sînt doar vorbe şi nimic altceva. Dacă s-ar fi smiorcăit puţin, fireşte că s-ar fi tîrît şi el afară din bîrlog. Incruntîndu-şi fruntea în bătaia ploii, ar fi filozofat cu înţelepciune — cît de tainic şi incognoscibil este universul noaptea ! — dar, în sinea lui, ar fi fost indignat. Ar fi întîmpinat-o posomorit, fo- săind, tuşind şi scuipînd cu năduf.

— Crezi că mie mi-e frică de ceva ? Nu mi-e frică nici un piculeţ, să ştii ! rosteşte, cu voce stinsă, Liongina. Asta e provocarea pe care o aruncă ea străzii întunecoase, năpădite de vînt, ce continuă să se mai tîrască încă în urma ei, provocare îndreptată împotriva a ceva de care nu mai vrea să-şi amintească, dar adresată în acelaşi timp şi lui, lui Aloyzas, grijilor lui meschine, dezarmant de meschine.

— Am spus eu că ţi-e frică ? Mai bine să fie de acord cu ea decît s-o contrazică ; altfel, te pomeneşti că de pe buzele astea palide, care-au apucat să soarbă multe din amărăciunile de femeie — în pofida chipului şi a siluetei care îi mai sînt încă, în mare măsură, feciorelnice — o să se desprindă un geamăt care-o să-l răscolească, făcîndu-1 să fie la fel de tulburat cum e şi ea în clipa aceasta. Da, nu încape nici o îndoială că, în timp ce el moţăia deasupra foii de hîrtie, în timp ce încerca să respingă atacul necuviincioasei sportive, s-a întîmplat ceva. Ştii, mi-a trecut prin minte o idee genială. Şi ca orice lucru genial — extrem de simplă : uite, tu aşază-te, stai liniştită aici, şi odih- neşte-te, iar eu am să pregătesc ceaiul. Ei, ce zici de asta ?

— Doamne-dumnezeule, dar tu n-ai mîncat încă nimic! Spaima ei nu pare prea sinceră, faptul că el e flămînd n-o tulbură în mod deosebit.

— în primul rînd, să ştii că eu am luat o gustare. In al doilea rînd, pentru cină e mult prea tîrziu. Un ceai, însă, e întotdeauna bine venit. Englezii îl beau cu începere de la ora şase dimineaţa şi pînă noaptea. Dacă le-am urma şi noi exemplul, ce părere ai ?

— Al cui exemplu ? Liongina s-a prăbuşit din nou în cine ştie ce genune. Acum priveşte cu nişte ochi care nu mai văd şi nu mai înţeleg nimic.

— Ziceam că am de gînd să fierb un ceai.

Doar trebuie să priceapă, în sfîrşit, şi ea că n-a fost o glumă din partea lui, ah, serile astea sînt un supliciu, nu altceva. în clipa de faţă, nu-şi mai dă seama nici el dacă a scornit istoria cu ceaiul numai ca s-o tachineze, sau pentru că, realmente, îi este milă de

soţia atît de obosită, de istovită.

— Să fierbi un ceai, tu ? Nu mă face să rîd, Aloyzas. Privirea, redevenită doar pentru o clipă conştientă, se furişează, alunecă din nou undeva pe-alături.

— Ca să-ţi demonstrez că nu glumesc, uite, spune-mi, te rog, unde ţii tu ceaiul ? Implîntat în golul din jur, glasul lui răsună mai puternic, ca şi cum n-ar vrea s-o ajute, ci s-o pedepsească.

— Rămîi puţin aici cu mine, dragul meu. Acuşi o să-mi revin şi o să le fac pe toate. Liongina refuză să pătrundă în miezul intenţiei lui, deşi nu se îndoieşte de dreptul soţului de a pretinde şi a dojeni. Se luptă cu sine — simte neapărat nevoia să fie absolut convinsă că e deja în stare să-şi mişte mîinile şi picioarele şi, în special, că vrea să facă ceea ce a făcut zi de zi şi pînă acum. Stai jcs.

Ea se lasă pe taburet şi, atingîndu-1 uşor cu mîna, îl îndeamnă şi pe Aloyzas să se aşeze alături, dar el refuză, clatină din cap şi rămîne în picioare, undeva deasupra ei, înalt, drept, cu mărul lui Adam foarte proeminent. Da, e necesar să păstreze o anumită distanţă, — din două capete, unul măcar trebuie să judece cu luciditate. De-ajuns că şi-aşa, fiindu-i milă de ea, era cît pe ce să se ambaleze într-o întreagă aventură. Să fierbi un ceai — e o aventură ? — îşi surprinde el gîndul ironic, reminiscenţă a vremurilor de odinioară, cînd cu ajutorul zîmbetului strîmb din colţul gurii reuşea să învingă primejdii şi mai mari.

— Stau şi eu puţin de tot rezemată ae perete şi-ndată mă şi apuc de treabă. Uite-aşa ! Liongina face un efort să-şi ridice mîna de pe genunchi, dar nu e în stare. Stă jos, umerii i s-au încovoiat fără voie şi buzele crăpate ii tresar în răstimpuri, aidoma unui fluture fixat cu acul. Chinuit, mai mult mort decît viu şi, totuşi, ce plăcut e că-şi poate mişca aripioarele la căldură. Obrajii palizi i se îmbujorează treptat şi Aloyzas îndrăzneşte să vorbească acum pe un ton mai sever :

— Tu îţi dai seama cît e ceasul ? Unu — după miezul nopţii!

— Cum o să fie unu — după miezul nopţii ? se miră Liongina somnoroasă, ca şi cum nu ea catadicsise să-şi facă apariţia atît de tîrziu acasă, ci o altă femeie care îşi însuşise numele ei.

— Să ştii că vorbesc cu tine foarte serios *)*

Aloyzas se stăpîneşte cu greu, îi vine să zgîlţîie din răsputeri trupul ei lipsit de vlagă. De altfel, ajunge cît şi-a hărţuit nervii proprii, odată şi odată tretmie să se termine cu enigmele şi cu starea asta de spirit detestabilă. Insă, chiar şi acum, cînd încearcă să elucideze definitiv lucrurile, îşi dă seama că, de fapt, nu doreşte cu orice preţ aşa ceva. Elucidarea ar putea încîlci totul şi mai mult. De aceea o lasă mai moale, dar continuă să-şi cerceteze soţia cu priviri sfredelitoare. Şi totuşi, spune-mi, Lionge, ce s-a întîmplat cu tine ? Probabil, am şi eu dreptul să ştiu...

— Cu mine ? Nimic. Absolut nimic... Poate cu tine ?

Ei bine, ăsta nu-i un răspuns, ci mai degrabă un pretext oarecare, dacă nu cumva chiar o impertinenţă. Da, într-adevăr, cu el s-a întîmplat ceva, n-a apucat încă nici singur să-şi dea seama prea bine ce anume, dar s-a întîmplat. în primul rînd, torturat de îngrijorare din pricina ei, n-a avansat nici măcar cu un rînd la lucrarea sa. în al doilea, o fată, o depravată, a pipăit cu labele ei scoica de sidef — de acum înainte o să-l sîcîie mereu urmele degetelor ei străine. In al treilea, fiind foarte enervat, a ajuns să se trădeze pe sine, să-şi trădeze principiile : era cît pe ce să se apuce să pregătească ceaiul! El, care pînă acum nici măcar o dată n-a aprins aragazul. Se-nţelege, nu-i nevoie de cine ştie ce pregătire ştiinţifică pentru asta, s-ar fi priceput el să se descurce cumva, dar dacă începe azi cu ceaiul — mîine ce va mai fi ? Ce alte pretenţii va avea ea de la el mîine ? Iată în ce cursă era gata-gata să nimerească ! Are chiar sentimentul că e un criminal — faţă de sine şi faţă de Gertruda. O şi vede cît se poate de clar pe soră-sa — stă în picioare, în pragul uşii. Chipul îi este neclintit, ca de piatră, iar imensa buză superioară, bosumflată a dezaprobare.

— Prostii. Ce putea să se întîmple acasă ?

Nu, nu intenţionează să se trădeze. Cît despre Gertruda, ea n-are ce căuta aici. Şi, totuşi, şi-o imaginează pe soră-sa, iat-o, s-a răsucit pe călcîie şi se îndepărtează în timp ce el îi urmăreşte cu privirea silueta plină de tulburare ofensată. Căci om e şi ea, nu ? Adevărat, nu ne vedem uneori luni în şir şi nu-i telefonez. Astăzi însă mă simt aşa cum nu m-am mai simţit niciodată pînă. acum, — un autentic Hubertavicius, pătruns de respect pentru familia din care face parte.

— Acasă... acasă ?

Dar ce-i asta ? Doarme cu ochii deschişi şi totodată se străduieşte să zîmbească ? Chipul îi este alb, neted, încremenit. Pe un asemenea chip nici gînd să poposească vreun fluturaş. Ai impresia că dacă şi-ar impune să zîmbească forţat — faţa ei s-ar face ţăndări. Jur că n-am văzut niciodată la ea un chip ca ăsta, ba nu, mint, am văzut. Nu vreau să-mi amintesc unde.

— Mă rog. N-ai decît să-ţi rezolvi treburile cum vrei, dar întoarce-te totuşi mai devreme acasă. Plimbările tale nocturne s-ar putea termina rău ! Trebuie, cu orice preţ, s-o silească să-şi vină în fire, dacă, evident, nu simulează totul pentru a-1 determina să se îndepărteze şi mai mult de principiile sale, şi să abdice de bună voie de pe altarul sau piedestalul familial, pe care — cine altcineva dacă nu tot ea ? — i l-a construit. E cu putinţă, draga mea, să nu fi auzit despre studenta aceea ? A fost găsită într-o rîpă, undeva în afara oraşului... Trei desfrînaţi, printre care un minor fugit dintr-o colonie de reeducare... Nu, zău, chiar n-ai auzit despre asta ?

— Mi-a povestit cineva încă anul trecut. E cert că Liongina trage de timp — sînt ultimele ei momente de inactivitate, de lîncezeală.

— Anul trecut, zici ? Şi tu îţi închipui că alte istorii de felul acesta nu s-au mai petrecut de atunci ? într-ade- văr, anul trecut a fost asta... Ia te uită, ce exemplu neizbutit i-a servit. Şi ce de farse i-a jucat memoria în seara asta ! — Iar despre o femeie în vîrstă se spune că...

— Ai face mai bine să te uiţi cu atenţie la femeia în vîrstă de lîngă tine ! Brusc, Liongina se desprinde de lîngă perete şi străduindu-se să se ţină dreaptă, îşi înalţă spre soţ chipul ei lipsit de viaţă. Aveai impresia că dacă s-ar prăbuşi acum, ai auzi un zăngănit de cioburi. Pe ea, pe asta de aici, a acostat-o pe stradă un derbedeu beat. Nu mă crezi ?

— Pe tine ? Un tip beat ? Evident, trebuia să se aştepte la asta, că doar nu degeaba i s-a năzărit lui că vede, dincolo de geam, tot felul de bizarerii, deşi acolo nu se afiă decît nişte copaci desfrunziţi şi biciuiţi de ploaie, copaci cît se poate de obişnuiţi.

— Adică de ce nu şi pe mine, de vreme ce sînt acostate femeile în vîrstă ? Doar sînt şi eu destul de bătrînă ! Şi, în loc să scoată un strigăt de disperare sau de revoltă, ea izbucneşte în rîs, hohoteşte într-un asemenea hal, că se izbeşte cu ceafa de perete, se îneacă, sughiţe, insă nu se poate opri cu nici un chip, chiar dacă înţelege că hohotul ei e plin de necuviinţă şi jignitor. Şi mai înţelege încă ceva : că rîde acum nu de mutra buimăcită a urmăritorului, în clipa cînd ea şi-a întors faţa spre el, ci rîde de ea însăşi, de încercările ei absurde de a se împotrivi inevitabilului. Sau poate că toate astea nu merită decît un su- rîs fugar şi nimic mai mult ?

— Şi de ce nu mi-ai spus asta din capul locului ? Na văd ce ţi se pare atît de amuzant ?

Aloyzas îşi desface, îşi îndreaptă bine de tot degetele pentru a nu încleşta pumnii, pentru a nu-i ridica deasupra chipului palid ce-şi bate joc de el, — da, fără îndoială că-şi bate joc de el ! Cutezase cîndva mai demult, să facă ceva asemănător, ce-i drept, nu chiar cu pumnul, dar din pricina izbiturii şi-a pierdut el singur echilibrul şi a trebuit apoi să se tîrască în praful drumului, alături de trupul ei, prăbuşit acolo, şi s-o implore să se ridice. Să fi născocit singură toată povestea cu derbedeul, altfel de ce-ar rîde atîta ? Dar dacă, totuşi, încearcă din răsputeri să mascheze, cu acest rîs, ce-i sfîşie pieptul, ceva cu mult mai îngrozitor, care i-a lovit sufletul în punctul cel mai dureros? Pentru că nu ţine minte să se fi pierdut ea vreodată cu firea din pricina născocirilor. Că a fost cîndva obsedată de munţi, asta-i altceva, acolo munţii ţi se băgau, pur şi simplu, în ochi, intrau pe fereastră — acei coloşi de piatră se aflau pretutindeni, nu trebuiau născociţi. Dar oare nu cumva tot ce se

petrece acum s-a zămislit încă acolo, în umbra lor de gheaţă ? în adîncul acelor abisuri ?

— Nu, nu se mai poate, trebuie întreprins ceva ! Trebuie !

Se tot învîrte în acelaşi loc, căci bucâtărioara e cît o colivie. Dar ce anume ? Ce ? Să-i şteargă lacrimile astea năprasnice ? Să-i aducă puţină apă să bea ? Să-i cheme pe vecini ? O, dar ea n-o să permită nimănui să se apropie — cu ghearele o să-şi apere dreptul la rîsul acesta neghiob. Ai impresia chiar că degetele-i răşchirate, cuprinse de tremur, sînt gata să sfîşie în bucăţi pe oricine. Şi-atunci ? S-o ducă, mîine chiar, la un medic ? Pentru că, fără îndoială, e o criză de isterie, un şoc nervos. Termenul ce i-a venit în minte — şoc — pare să clarifice, într-o oarecare măsură, ceea ce se petrece şi-l mai linişteşte puţin. Trece totul imediat, trebuie să treacă, dacă-i vorba de un şoc. Uite, a şi început să respire cu nesaţ aerul pe gură şi să sughiţă mai rar, cu toate că nu s-a oprit încă din tremurat. Vezi ? Dacă te-ai fi pripit, făceai din ţînţar armă- Bar. Şi ai fi ajuna de rîsul lumii ! Ceva trebuie să facă, bi-neînţeles, dar nu aşa, pe negîndite, ci numai după ce va examina situaţia sub toate aspectele, şi după ce va reflecta serios şi asupra unor eventuale consecinţe.

— Tu te extenuezi, asta e. Şi el mîngîie uşor aerul din jurul ei, fără să-i atingă trupul abia domolit, scăpat parcă dintr-o încăierare. Te extenuezi, iar eu sînt mult prea exigent.

Nu-i răspunde, e încă îr.spăunîntată de criza sa de isterie, — tardive, abia acum ajung în conştiinţa ei ecourile rîsului chinuitor de mai înainte.

— Boala de nervi — acesta e flagelul secolului nostru. Fraza, deşi banală, îi dă curaj. Privirea Lionginei, care observase cum n-a îndrăznit el s-o atingă cu mîna, se umple de o caldă recunoştinţă. Ai prea multe griji pentru un singur om. Ce-ar fi să încercăm să redistribuim obli ga- ţiile familiale, vrei, Lionge ? Şi sociologii fac această recomandare — Aloyzas vede că Liongina îşi revine şi treptat încearcă să-i stîrnească interesul pentru o propunere în înfăptuirea căreia nu prea crede nici singur. în fond, el nu rîvneşte cu ardoare la obligaţii suplimentare pentru sine, ci la linişte, o linişte pe care să n-o tulbure accese de rîs maladiv, incidente petrecute pe stradă sau vizite stranii — şi din nou simte mirosul lui Almone ! — Aş putea să cumpăr eu, de la cel mai apropiat magazin, pîinea şi laptele, de acord ?

Liongina îşi îndreaptă spatele ostenit. Rîsul a fost foarte folositor : a izgonit încordarea aceea spasmodică din trupul ei. Acum ai putea modela din el fără dificultate, ca din aluat, orice altceva. E drept, mare lucru n-ai obţine, doar puţină răsătură de pe covată, atît de puţin cîntăreşte ea acum. Capul lui Aloyzas vuieşte din pricina vidului — imens, incomensurabil — dinăuntru.

— Şi atunci ar fi şi pentru tine niţel mai uşor. Tu auzi ce-ţi

explic ?

— Aud, dragul meu, aud.

— Și ce ai de spus ?

— Am de spus „mulţumesc". Dar de ajutor, n-am nevoie. Sînt rezistentă, puternică, uite, o să vezi îndată ! Glasul i-a răsunat acum mai vioi, dar cu toate acestea ea nu se decide încă să se ridice de pe taburet. N-am să îngădui ca soţul meu să-şi pierdă vremea pe la cozi.

— Parcă-s puţini bărbaţii care se îmbulzesc prin magazine ? Crezi că eu nu văd ?

— Ăştia nu-s bărbaţi ! Bărbaţii ar trebui să cumpere numai vin, bomboane şi flori !

Vorbele nu sînt ale ei, sînt ale Gertrudei, surioara lui le-a repetat de-atîtea ori că i s-au întipărit în minte... dar oare nu cumva le-a dres ea cu puţină ironie ? Nu-nu 1
Liongina s-a întors deja din bizara călătorie, s-a trezit de-a binelea, redevenind iar soţia sa ascultătoare. Cînd începe să vorbească cu el, îşi dă seama că, de astă dată, ea rosteşte propriile lui cuvinte, nu pe ale altcuiva :

— Cînd lucrezi la o carte, gîndurile trebuie să-ţi plutească în înălţimi inaccesibile. Cratiţele şi cîrpele de bucătărie sînt sfetnici răi. Dacă există pe lume ceva cu adevărat sacru, acel ceva este, în primul rînd, foaia de hîrtie scrisă de mîna cuiva. Apropo, ţi-am adus hîrtie de scris de bună calitate.

Frazele auzite cîndva de la el sînt banale — şi lui i s-a urît de ele — însă vocea Lionginei e inegală, sacadată. Ea le rosteşte cu un aer solemn, gonindu-şi astfel din minte istoriile năstruşnice ce i le povestise adineaori, aşa că, treptat, Aloyzas începe să-şi recapete respectul faţă de propria-i persoană. O, da, desigur, ar fi dorit să găsească în inima ei, de pe care gheaţa a prins a se topi, mai multă înţelegere, pentru a-1 face să uite complet seara atît de sumbră şi pentru a-i insufla încredere mai fermă în vocaţia sa, — or vocaţia, ce poate fi altceva decît cartea lui ? — dar se teme că, implorîndu-i tandreţea, s-ar umili. Cu ani în urmă Liongina sesizase deja că e lipsit de fermitate — acolo, în munţi, în munţii aceia blestemaţi, cînd viaţa în comun abia începută era gata-gata să se nă- ruiască. Norocul lui că atunci a reuşit să se stăpînească la vreme.

— Mă rog, într-un fel sau altul, hai să ne înţelegem, draga mea : aceasta să fie ultima oară cînd vii acasă după ora douăsprezece ! Auzi, Lionge ? Dacă o să te îmbolnăveşti, cine-o să fie de vină ? Pe cine-o să învinuieşti tu ?

Pe tine — pe cine altcineva ! — îl biciuie gîndul tocmai acolo unde îl durea mai tare, şi abia acum înţelege el pe deplin de ce toată seara a lîncezit, ca de altfel în atî- tea alte seri, la masa de lucru fără să scrie nici un rînd în plus ? Poftim, încearcă să te

adînceşti în labirintul abstractizărilor, să te convingi de înţelepciunea prăfuită de vremuri a unor citate, să uiţi de toţi şi de toate, atîta timp cît eşti nevoit, în permanenţă, să stai cu nervii încordaţi, urmărind cu gîndul o făptură ciudată — care nu mai e o fetiţă, dar nici femeie nu poate fi socotită — pînă cînd aceasta o să-şi isprăvească goana pe interminabile cărări de furnică ! ? Iar tu în vremea asta, aşteptînd-o, îţi îmbîcseşti sufletul cu naiba ştie ce mizerii! Doar ticăitul ceasului — nici un alt sunet în tot Universul, doar tremu- rul nervos al secundarului — nici o altă mişcare în jurul tău. Bine, dar în felul acesta te transformi într-o amibă, te cobori pînă la modul ei de a percepe lumea, astfel că, brusc, pentru tine încetează să mai existe Universul, împreună cu toate marile enigme ale cosmosului, încetează să mai existe şi viaţa şi estetica. Da, da, dacă o să mai ai parte de cîteva asemenea seri de veghe, o să devii cu siguranţă un organism monocelular.

Liongina se află deja în faţa aragazului: îl aprinde, pune ceainicul la fiert. Cuţitul, ascultînd de mîna ei, taie pîinea în felii subţirL Ea se apleacă şi scoate de pe raftul de jos al dulapului-masă de bucătărie, borcanul cu dulceaţă ; apoi se întinde tare, ridicîndu-se pe vîrful picioarelor, către raftul de sus — acolo, într-o cutie de tablă se află ceaiul. Bluza i-a ieşit iarăşi din fustă şi, săltîn- du-se, i-a dezgolit spatele lucios, ce nu pare cîtuşi de puţin obosit. E din nou rezistentă, e din nou puternică ? împrejurul ei se învolburează un vîrtej de mişcări, mirosuri, sunete. Nu, nu-i adevărat, nu se întîmplase nimic, absolut nimic, tot ceea ce era sortit să se întîmple a rămas undeva în trecut. Viitorul depinde numai de tenacitatea, de dîrze- nia lor şi de lucrarea lui, da, întocmai : de lucrarea lui, tam-tararam, tararam-t.am-t.am !

îşi beau ceaiul împreună şi spectacolul acesta obişnuit îi destinde. Aloyzas îşi imaginează chiar cum, foarte cu- rînd, pe patul, cu cearşafurile proaspăt schimbate, foşnind plăcut de apretate ce sînt, el avea s-o îmbrăţişeze, iar ea, pe jumătate adormită, o să se abandoneze mîngîierilor sale. Dar, cînd ajunse în pat şi îi puse mîna pe pîntece, Liongina suspină şi se întoarse cu spatele, — ascuţite, coastele ei se profilau prin ţesătura pijamalei.

— Mline, în regulă ? Sînt atît de obosită...

Şi pentru că nu-şi retrage mîna, ea adăugă :

— Obosită de moarte !

Dimineaţa, — posomorită, apăsătoare, — nu se deosebeşte prea mult de noaptea care trecuse, cu excepţia unui singur detaliu : pata palidă a lunii a dispărut de pe cer. Pretutindeni automobile de toate culorile — un imens morman de metal stropit cu noroi, pe care o forţă oarbă aci îl îngrămădeşte laolaltă, aci îl azvîrle din nou în toate direcţiile. Examinîndu-şi cu atenţie imaginea reflectată în oglinda fără luciu şi închipuindu-şi ce se întîmplă pe stradă pe o vreme ca asta, Aloyzas, care îşi înnoadă cu gesturi

studiate cravata, simte că îl trec fiorii. Curînd moina de pe stradă are să-l înghită şi pe el, dar deocamdată, în clipele pe care le are încă la dispoziţie, îşi poate permite să se răsfeţe în căldura uscată a casei, savurîn- du-şi în tihnă cafeaua neagră şi aromată, cafeaua de dimineaţă. Treptat, sub degetele lui se înfoaie nodul roşu, cu reflexe albastre, al cravatei — nici prea mare, nici prea mic, exact aşa cum îi place lui, — şi asta ii potoleşte insatisfacţia faţă de el însuşi şi faţă de dimineaţa mohorîtă. Nu poate pricepe nici el ce anume l-a supărat mai mult : refuzul Lionginei de a-i accepta mîngîierea, sau seara pe care o ratase în aşteptarea ei. Mă rog, ajunge. De-o fi una, de-o fi alta, următoarele şase ore, în care va trebui să bage în căpăţîna unor tineri imbecili filozofia esteticii — cutia lor craniană e ticsită cu orice : baschet, beţii, femei, în fine, posibil să fie şi cîteva idei mai înalte, dar ele în nici un caz nu privesc noţiunile obiectului predat de dîn- sul — îi vor risipi starea de spirit chinuitoare ce a pus stăpînire pe el în dimineaţa aceasta.

Şi-acum, încă o privire în oglindă, ultima, oho, parc-ar fi gata să pornească, cu paşi mari, hotărîţi printr-o întindere însorită şi nu pe trotuarul murdar. Costumul gri închis, cu dungi discrete, cu revere modeme, foarte late, cămaşa de un alb orbitor, gulerul cu colţurile ascuţite, nodul cravatei roşii bătînd în albastru. Totul, absolut totul stă ca turnat pe el. Cămaşa însă mai păstrează căldura maşiiiii cu care i-a călcat-o Liongina şi în căldura aceasta el simte un soi de reproş. în timp ce îşi dezmorţea mădularele făcîndu-şi exerciţiile de înviorare, sau fuma, ea muncea de zor : dădea cu aspiratorul, punea masa, ba reuşise să şi calce între timp. Dar el îndepărtează în grabă reproşul, căci aşa e de cînd lumea : unii au de rezolvat sarcini de mare răspundere, iar alţii — micile griji cotidiene. Aseară, indispus de absenţa ei, a fost gata să comită o greşeală, oferindu-se să fiarbă ceaiul, era cît pe-aci să încalce rînduiala raţională ce se stabilise în familia lor. Da, bine zis, raţională. Definiţia exactă pe care i-o formulează creierul îl convinge de justeţea comportării sale, aşa în-cît, alungind mustrările de conştiinţă, îşi potriveşte cu grijă manşetele, nu cumva ies prea tare din mînecă ? Pentru că dis-de-dimineaţă se vor aţinti asupra lui cîteva zeci de ochi. Puţină mătreaţă pe guler, nişte pantaloni ponosiţi, o cămaşă lipsită de prospeţime — şi gata, ţi-a fost subminată autoritatea. De aceea nu-i deloc simplu nici măcar să te piepteni, mai ales dacă, dintr-o dată, a început să ţi se dezgolească creştetul. De ce dintr-o dată ? Doar îşi aduce perfect de bine aminte seara în care a simţit că i-a apărut chelia. Asta se întîmpla la teatru — în timp ce pe scenă se juca o piesă, pe neaşteptate s-au deschis larg uşile terasei şi curentul i-a ciufulit frizura, — pipăin- du-şi îndată după aceea creştetul, pe care pielea era ca de curcă, constatase că desişul de acolo dispăruse, lăsînd în locul său un gol.

— Nu are importanţă, deocamdată nu sînt încă o epavă,

mormăie Aloyzas zîmbind forţat, — bombăneala asta făcea parte din ritualul zilnic, la fel ca şi privirea admirativă a Lionginei, pe care fără să vrea o surprinde fixată asupra sa. Matinal — proaspăt bărbierit, dichisit, cu capul, pe care şi-l ţine drept, dat puţin pe spate ! — i se pare că e mai înalt, că răspîndeşte în jur vigoare şi fermitate.

Ca şi cum ar fi ieşit la suprafaţă din nişte tainice adîncuri, apare lîngă el, în oglindă, silueta Lionginei.

— Nu fii supărat pe mine, dragul meu. Eram atît de istovită aseară.

— Arăt eu ca un tiran ? şi, plin de mîndrie. el îşi înalţă bărbia — nu, nici vorbă de buhăveală sau cute de grăsime.

— Tu ştii doar că sînt întotdeauna ascultătoare. Uite, ţi-am ascuţit creioanele.

Ţine strîns în căuşul palmelor creioanele ascuţite. Oare cînd a avut vreme ?

— Am afirmat eu vreodată că eşti neascultătoare ?

Ea o zbugheşte în odaie, de unde se aude imediat foşnetul hîrtiilor de pe masă şi zgomotul creioanelor, ce-şi reiau locul în paharul lor de lemn. Fii atentă, nu cumva să atingi scoica ! — vroia el s-o avertizeze, însă în cazul acesta, ar fi trebuit să-i spună că aseară a fost aici o persoană dezgustătoare, care a înhăţat scoica exact ca un vînător ce îşi apucă iepurele rănit. Dezgustătoare şi, totuşi, atrăgătoare. Nu ştie nici el prin ce anume. De fapt poate că atrăgătoare nu e tocmai epitetul potrivit. Desigur, n-ar fi deloc exclus să-l ia gura pe dinainte şi aşa, printre altele, fără să intre prea mult în amănunte, să-i spună şi ei despre asta, doar nu se întîinplase nimic grav, o dăduse afară pe neobrăzată şi cu asta basta ! — dar supunerea Lionginei, neexprimată în cuvinte, îl sileşte să fie cu ochii în patru. Bine că cel puţin n-a încercat aseară să-i obţină mîngîierile cu forţa, ca odinioară, acolo, în munţi — în munţii aceia îngrozitori ! — ce scump l-a costat înflăcărarea de atunci şi, de ce n-ar recunoaşte-o deschis ? îi mai costă încă şi acum. Cîndva, îi pretindea ascultare şi un neprecupeţit spirit de sacrificiu, iar acum, cît de necesară, cît de scumpă i-ar fi încrederea ei!

— Te rog să mă ierţi, Aloyzas, aseară ţi-am ascuns că...

— Oftează din rărunchi, consumîndu-şi pentru această unică frază tot aerul din plămîni.

— Termină, Lionge. Ţi-ai băgat în cap fel de fd de prostii. E ridicol ! Rîzînd abia auzit, prefăcîndu-se amuzat, Aloyzas se străduieşte să se descotorosească de spaima ce i se furişează treptat în suflet. Eh, se vede că n-o să mai poată intra astăzi în amfiteatru proaspăt şi simţind pe obrajii bine raşi înţepăturile plăcute ale apei de colonie. Costumul nou, cenuşiu închis, de pe el o să arate ca agăţat pe umeraş, starea de spirit plină de vigoare o să se risipească

fără urmă și îi va fi peste putință să se concentreze. Sper că nu i-ai făcut de petrecanie urmăritorului tău ? A rămas in viață, desigur, nemernicul, nu-i așa ?

— Un derbedeu, înțelegi, un derbedeu mucos. Cînd m-am întors cu fața la el, i s-a făcut frică... Dar ceea ce vreau să-ți spun, e mult mai înfricoşător... Tu...

Din nou nu are destul aer şi el se grăbeşte s-o întrerupă :

— Știu, știu — maică-ta. întotdeauna te întorci de la ea de parc-ai fi turmentată. Ce-a mai făcut, a declarat greva foamei, n-a mîncat cu poftă prăjiturile „Napoleon" pe care i le-ai dus ?

Ce teribilă concesie îi face amintindu-şi de maică-sa. Bani îi dă, cheltuielile nu i le controlează, dar n-o poate suferi pe soacră-sa : nici bolile ei şi nici discuțiile despre ea.

— Nu, Aloyzas. Ieri s-a purtat cuviincios. Nici un capriciu. Deşi avea un motiv întemeiat : am apărut la ea a'oia pe la unsprezece.

— Draga mea, tot ce era în adîncurile fanteziei mele s-a epuizat. Ai avut cumva vreun necaz la institut ? Parcă nu mi te-ai plîns de nimic ! Aloyzas vede că soția lui se afundă tot mai adînc într-o sinistră viitoare. Trebuie neapărat să iasă la mal înainte ca torentul tulbure s-o poarte cu el cine ştie unde. Oare din pricina oboselii, a extenuării ti trec ei prin minte lucruri ce încă nu s-au întîmplat ?

— Institutul nu are nici un amestec. Stăm acolo cît durează orele de serviciu — unii cască, alții sforăie. Nu, nu-i vorba despre asta, dragul meu.

Rămîne perplex în fața hotărîrii ei de a doborî toate barierele înălțate de el. Uite cum poți să te rostogolești în mlaștină, unde nu ai nimic de care să te agăți, iar în cap... bîntuie vidul, singura soluție — să te legi de cuvin- țelul cam vulgar *„sforăie*,* dar, se cuvine oare ? Ei bine, e cert că ea exagerează cu dreptul pe care şi-l arogă de a-1 indispune. Și Aloyzas izbucneşte şuierînd mînios :

— Ai de gînd să-mi spui odată ce s-a întîmplat ?

— Cu mine, după cum vezi, nimic. Nu m-a sfîșiat nimeni în bucăți. Ii aruncă o privire piezișă, — ochii ei sînt alburii ca la peştele alterat. Cu Anicetq. Cu Anicetq L.

— Care Anicetq ? Doamne, ia te uită ce sensibili mai sîntem ! zbiară Aloyzas şi o undă liniştitoare de uşurare îi răcoreşte fruntea înfierbîntată. Va să zică, din ditamai norul — o singură picătură ?

— Dacă mai țipi, nu mai scot un cuvînt. Dar e ceva sinistru.

— Chiar sinistru ? Haida, de ! Și Aloyzas, care pornise spre vestibul, se întoarce călcînd apăsat. Dar ce anume s-a întîmplat ?

— Anicetei i s-a întîmplat.

— Am auzit deja că Anicetei. Şi ție ? Ție nu ți s-a întîmplat nimic ?

— Nu. nu m-a sfîșiat nimeni în bucăți, repetă ea una din

mojiciile spuse mai înainte.

Dacă nu era seriozitatea aceasta dementă a Lionginei, Aloyzas ar fi rîs din toată inima, deşi, adevărat, nu-i place să facă aşa ceva. S-a agăţat de el şi nu-i dă drumul, deşi nu se poate spune că-1 ţine sechestrat — poftim, poţi pleca sănătos, cît e ziua de lungă, uşile-ţi sînt larg deschise pînă la următoarea criză de isterie, care s-ar putea să fie însă mult mai dezagreabilă.

— Ia stai puţin, n-o cunosc şi eu pe Anicetq asta ?

— A dat odată fuga pînă aici, mai demult, după nişte conspecte. E colegă de an cu mine. Una slăbuţă, cu sprîn- cene negre. Suferă de ulcer duodenal.

— Nu e una care pufnea mereu în rîs ? Trebuie să-i lase timp, totuşi, Lionginei să-şi vină în fire, că doar se istovise destul cîntărind în braţe cine ştie de cînd bolovanul, pînă şi-a luat avînt să-l arunce.

— Rîdea, pur şi simplu. Tu discutai foarte didactic ! Iar pe dînsa orice atitudine afectată o face să rîdă. Mai tîrziu vroia să afle de la mine dacă nu cumva eşti de viţă nobilă.

— Adevărat ? Perspicacitatea Anicetei îl măguleşte teribil pe Aloyzas, dar buzele i se crispează fără să vrea, aşteaptă cu sufletul la gură noutatea, care acuşi va ţîşni purtîndu-1 cine ştie pe unde.

— Te rog însă, Aloyzas, nu mă întrerupe. Liongina continuă să-i răspundă la întrebări, îl şi dojeneşte uneori şi, totuşi, Aloyzas nu e pe deplin convins că ea discută, într-adevăr, cu el. Ce-i drept, cine altul, dacă nu el, ar accepta să asculte pînă la capăt pălăvrăgeala ei nătîngă ? Micul lui zîmbet ironic ricoşează fără a produce vreo impresie deosebită asupra Lionginei. Şi abia acum observă el că în dimineaţa asta Liongina s-a gătit, ca şi cum nu s-ar duce la serviciu, ci altundeva.

— Aşa ceva i se poate întîmpla cuiva doar în vis, într-un coşmar... Imaginează-ţi, noi aveam seminar la economie politică şi profesorul docent, ca de obicei, îi căuta Anicetei nod în papură pentru un fleac — chipurile, folosise un termen neadecvat.

— Nici un termen nu e fleac.

— Parcă mi-ai promis să nu mă întrerupi! ?

Nu-i promisese, dar pentru propria lui linişte, nu mai obicctează.

— Pe scurt, s-a încins o discuţie aprinsă, că doar nici Anicetş nu se lasă prostită, aşa că tot discutînd amîndoi, n-au observat cum a intrat tiptil în amfiteatru o femeie cu o telegramă în mînă. E vînzătoare, lucrează împreună cu Anicetq. Se uita la noi, ne tot făcea semne, dar pe Aniceta părea s-o evite. Cineva a luat hîrtiuţa şi i-a transmis-o Anicetei, ea a despăturit-o şi cînd a ţipat odată ! un ţipăt strident, înspăimîntător ! N-am auzit în viaţa mea un astfel de răcnet...

— In amfiteatru ? De faţă cu toţi ceilalţi ? Aloyzas nu e de acord cu cineva care-şi manifestă sentimentele in public şi totuşi acum se preface că e mirat — nu are de ales, trebuie neapărat să anuleze în vreun fel, să îndepărteze acel ceva ce se apropie, ameninţînd să-i distrugă echilibrul sufletesc. Să nu dea atenţie noutăţii îngrozitoare, asta n-o să-i meargă ; însă poate reuşeste măcar să limiteze totul la un cadru adecvat pentru o dezbatere. Capacitatea de a percepe trăsăturile caracteristice formei

— este o particularitate distinctă, proprie unei personalităţi evoluate. Cît despre Liongina, ea n-a pus niciodată mare preţ pe determinări şi forme. Aşa că acum se aruncă din haos într-o spaimă şi mai mare.

— Dar ce putea ea oare să facă altceva, ce ? Pentru că pe Vangute, fetiţa ei... a doborît-o o maşină... pe Vangute a ei!

— Pe fetiţă ?

Evident — doar nu poate fi vorba de o pisică... Aloyzas refuză să intre în amănunte. Evită spitalele, înmormântările, monumentele funerare, căci şi acestea tot pentru morţi se fac.

— Vangute... Vangute...

Inutil s-o mai întrebe dacă accidentul a fost mortal, sau s-a soldat doar cu rănirea victimei. în privirea încremenită a Lionginei se citeşte un singur răspuns, deşi pentru el nu e prea clar — de ce, cu ce scop şi cine are nevoie de absurditatea aceasta sinistră ? Panica o copleşeşte pînă. într-atît, încît chiar şi lui i se pare că în jurul ei adie suflul înspăimîntător al morţii, — a simţit asta atunci cînd, parcă într-o supremă încercare de a face ceva pentru a se salva, ea s-a lipit de el cu tot trupul. Aloyzas a fost întotdeauna sănătos, încă de pe cînd era micuţ în jurul lui se înălţase zidul fortificat al unei alimentaţii abundente şi al permanentei tutele din partea Gertrudei şi, totuşi, spaima în faţa acestei absurdităţi — moartea, il obsedase fără încetare tocmai în anii copilăriei. Pe o fîşie de pămînt aflată între nişte stinghii albicioase şi un gărduţ din şipci vopsit în verde, Hubertavicius-ii aveau cîţiva meri, un sal- cîm şi nişte tufe de liliac. Dar nici un trecător nu îndrăznea să rupă vreo creangă înflorită, cum se întîmpla în grădiniţele celorlalţi vecini. Iar ei, proprietarii, nu trebuiau să păzească nimic, pentru că oamenii străini se fereau singuri, atît de cei ai casei, cît şi de florile, de fructele lor

— de teamă să nu se molipsească. Perdelele de dantelă de la ferestrele lor păreau că luminează întreaga stradă, într-atît de strălucitor le era albul, înăuntru în casă duşumelele vopsite în roşu luceau fără urmă de praf şi cu toate acestea în permanenţă se auzeau, aidoma barosului ce loveşte nicovala, tuşea tatălui, şi odată cu ea cea a frăţiorului său Tautvydas, ţinîndu-i isonul şi dînd impresia că bate şi el în răstimpuri cu un ciocănel. Cu puţin înainte de a se stinge, băiatul n-a mai tuşit — în pieptul lui îngust, micuţ ca la puii de pasăre, horcăia şi scîrţîia ceva

— părea că Tautvydas înghiţise lanţul de la bicicletă, care acolo, înăuntru, îşi zornăia din vreme în vreme verigile. Să te ferească dumnezeu să mănînci din farfuria fratelui tău, Aloyzas, — Gertruda nu-i spunea niciodată Aliau, sau Aliuk, cum îl striga mama, — şi nu cumva să te joci cu jucăriile lui ! Dar, mai ales — să nu te gîndeşti la el. Pentru că tu *te-ai născut cu căiţă pe cap,* nu trebuie să uiţi asta, — tu abia împliniseşi un anişor şi gungureai deja, piuiai ca un

1
4

puişor, iar la doi ani ai pus-o la punct pe o tuşică din vecini, venită să împrumute nişte sodă, că de ce, pasămite, vrea să ia de la noi ceva care nu-i aparţine ! El îşi iubea frăţiorul, dar era obligat să se iubească numai pe sine, să se iubească şi să-şi amintească mereu că s-a născut cu căiţa pe cap, că viaţa o să-i fie îndelungată şi fericită, că i se prevesteşte un destin fără seamăn, poate chiar uluitor, că i-a fost hărăzită o menire deosebită, adevărat, încă necunoscută, dar care, în orice caz, va fi grandioasă. De fiecare dată cînd Gertruda nu se afla prin apropiere, mama îl expedia în curte pe ditamai mototolul, care abia se mişca pe picioarele lui şubrede, înfofolit cum era în haine călduroase. De ce îl gonea ? Oare pentru ca să vadă lumea şi cu ochii proprii, nu numai cu ai Gertrudei ? Fe crengile pomilor şi jos, sub ei, merele putrezeau — dacă le-ar fi dat cuiva degeaba şi tot nu le-ar fi luat nimeni. Albinele bîzîiau vesele, prin iarbă mişunau o mulţime de furnicuţe negre, ia te uită, o iau şi ele la goană de la noi ! Oare şi lor le e teamă ? Dar cum poţi să-i sileşti pe oameni să creadă că au nevoie de tine şi că te-ai născut cu căiţa pe cap nu numai pentru a realiza năzuinţele sorei tale, ci şi pe acelea ale lor ? Respectînd indicaţiile fiicei, mama spăla foarte des duşumelele, aerisea lenjeria de pat, opărea cu apă clocotită vesela, însă totul, chiar şi masa răzuită şi spălată pînă la luciu, dezminţea prin discreta sa strălucire sublimele proorociri ale Gertrudei.

— Cum spuneai că o cheamă, Vangute ?

Da, e cu mult mai bine că e vorba de Vangute, pe care n-o cunosc, decît de frăţiorul meu Tautvydas, care odihneşte demult în micul său sicriu. Pe mîna lui uscăţivă mă- tăniile semănau cu un lanţ de bicicletă ; vai, cît m-am mai bucurat atunci: în sfîrşit, bine că a fost îngropat în pămînt lanţul acela nesuferit, aşa că n-o să-l mai aud zornăind şi scîrţîind în pieptul fratelui meu, adică într-un piept de om, chiar dacă părea a fi al unui pui de pasăre.

— Haide, Aloyzas, nu te mai preface că nu ştii nimic ! Doar ţi-am povestit. Anicetg. ne-a împuiat capul la toţi cu Vangute a ei — în glasul Lionginei, care continua si stea strîns lipită de el, se strecoară o undă de căldură şi ţi se pare că, în timp ce vorbeşte, fetiţa o să se încălzească şi o să poată reveni la viaţă. *Cine bîzîie aşa* ? *O albinuţ*o. *Dar ce nume de familie are albinuţa ? Bondar* ? *Dar ţintarul, are şi el nume de familie* ? in timpul pauzelor rî- deau toţi cu lacrimi de istorioarele astea ale Anicetei.

— Era copilul ei ?

— Nu, nu era ai ei. Al fratelui ei era. Unicul copil la părinţi. Fratele e invalid, are o soţie tînără şi foarte firavă, care nu poate să aibă copii, mereu avortează. Cînd Vangute s-a îmbolnăvit de febră paratifoidă, Anicetq s-a internat cu ea în spital. îţi dai seama cît de mult trebuie să iubeşti un copil, ca să te internezi cu el într-un

1
4

spital de boli contagioase ? Am crezut că inima Anicetei n-o să re- ziste, răcnea cît o ţinea gura şi se izbea cu capul de pereţi.

— înţeleg. Şi nu încape nici o îndoială că tu n-ai putut s-o laşi singură şi ai alergat după ea ! Aşa-i ?

— Daca ai fi auzit-o cum se zbuciuma de durere !

— Deci, ai condus-o la gară ? Foarte frumos din partea ta. Şi ce-a fost mai departe ?

— N-a mai fost nimic. Şi nici n-o să fie. Noi nu în- tîrziem cumva, Aloyzas ?

— Nu, nu întârziem. Dar nu mi-ai spus ce-ati făcut ia gară ? Aloyzas sesizează că nu i-a spus tocmai esenţialul, îi e teamă, se vede. şi ei. să nu se prăbuşească din nou în torentul de lavă.

— Ce-am făcut ? Am degerat o oră încheiată în gară Aniceta a plecat, iar eu am tras o fugă la mama. Altceva ce te mai interesează ?

— Ai remuşcări că n-ai plecat cu prietena ta ? Draga mea, dar nu trebuie să suferi atîta pentru fetiţa asta...
Cu infinit de mare precauţie încearcă să se apropie de torentul clocotitor. Nu pronunţă numele, pentru că şi numele copilului adie a moarte. La fel ca numele lui Tautvydas. într-un sertar al scrinului lor de acasă se afla un giulgiu. 1-1 arătase chiar frăţiorul lui. Abia aşteptau toţi să vină Costeliva să-l ia cît mai repede ! Atît din milă pentru el, cît şi de teamă ca lanţul de bicicletă să nu înceapă să zornăie şi în piepturile lor. — Este într-adevăr ceva nespus de trist, dar oare ai tu vreo vină ? Sau conştiinţa ta ? Ia gîndeşte-te puţin, nu-i destul că îţi îngrijeşti cu atîta demnitate mama grav bolnavă ?

— Ah, iar ai început să vorbeşti ca atunci, cu Anicet^. Conştiinţă, demnitate ! Te pomeneşti că de asta m-a şi întrebat ea dacă nu cumva eşti de viţă nobilă ?

— De altfel, să ştii, Liongina, că familia tatălui meu, Ignas Hubertavicius, este realmente de obîrşie străveche. Ne tragem din vechii Zemaitijos-i, nobili scăpătaţi. Tai- că-meu avea chiar şi o seamă de acte...

Şi brusc se opreşte, înţelegînd că nu e deloc momentul să se fălească cu arborele său genealogic.

— Şi de ce nu mi-ai spus mai demult ? Aş fi plesnit de mîndrie... în ceea ce mă priveşte, ştii bine că nu e cazul să vorbim de cinste şi conştiinţă. Pe mama o compătimesc, pur şi simplu ; cîteodată o compătimesc, cîteodată o urăsc.

în clipa aceasta întreaga ei fiinţă e vulnerabilă, descoperită ca o rană de pe care a fost smuls pansamentul. Te fereşti s-o atingi de teamă că o să ţipe de durere. Ce bine ar fi să-şi ia inima în dinţi şi să pătrundă în adîncurile sufletului rănit, deschizîndu-şi totodată pe al său, ca la o spovedanie şi astfel să reunească suferinţa şi pierderile amîndurora într-un singur tot, intr-o unică şi indivizibilă suferinţă. Să-şi zvlrle cît colo *căiţa de* pe *cap,* care-i ţine de cald destul de puţin, vai, mult prea puţin. Să se scufunde împreună în adînci abisuri şi tot împreună să iasă apoi din nou la suprafaţă. De fapt, pînă acum ei doi nu trăiseră niciodată o suferinţă comună, în afară poate doar de cea de atunci, cînd se aflau în munţi, în munţii aceia perfizi ! — însă acolo, fiecare din ei suferise în felul său. Dar oare e cu putinţă să începi viaţa de la capăt acum, cînd cea mai mare parte din ea s-a şi scurs ?

— Sâ porţi de grijă unei femei atît de grav bolnave... Şi în loc să-şi îmbrăţişeze soţia, el o bate uşurel pe umăr. Care alta ar fi dat dovadă de atîta răbdare ?

Liongina clatină din cap, de astă dată cu mai puţină îndărătnicie : ce amestec are mama aici ?

— Lionge dragă, tu nu-ţi aparţii doar ţie. Aloyzas face o scurtă pauză şi fără a aştepta ca, eventual, să fie contrazis, continuă aproape în şoaptă : Uită-te la mine, pri- veşte-mă ! Aş fi fost eu în stare să scriu dacă nu erai tu ? Crede-mă, aseară, în timp ce stăteam cu

urechea aţintită să-ţi aud paşii, n-am fost capabil să scriu nici măcar un rînd... Doamne, cîte nu mi-au trecut prin minte. De fiecare dată cînd aici aproape, pe stradă, goneau troleibuzele, mi se năzăreau fel de fel de monştri.

— Da, Aloyzas, ştiu, cartea ta. îţi mulţumesc că mi-ai amintit. Şi ai dreptate. La toţi m-am gîndit, în schimb pe omul cel mai apropiat, şi cel mai drag, l-am uitat. Liongina şi-a coborît pleoapele să n-o mai vadă pe Vangute alergînd după albinuţă. *Dar ce nume de familie are ălbi- nuţa ? Bondar* ? Apoi, imediat, le strînge tare, tare de lot, pentru a goni imaginea dureros de minunată apărută pentru o clipă. Obrazul bărbierit cu grijă al soţului miroase a apă de colonie, mirosul o ameţeşte, învăluie într-o pîcla străvezie spaima pentru cele petrecute şi, laolaltă cu spaima, şi mica foaie de hîrtie cu careul de cuvinte încrucişate, pe care a descoperit-o, şi nu pentru prima oară — ci ori de cîte ori şterge praful de pe biroul lui. N-ar recunoaşte pentru nimic în lume că nu-1 uitase nici o clipă pe Aloyzas, mai ales atunci cînd a luat-o la fugă părăsind-o pe Anicet^, pe biata Vangute, — Altădată să nu mă laşi să-ţi povestesc, Aloyzas ! Uite, cînd o să-ţi termini cartea, o să organizăm o petrecere. O să fie cea mai frumoasă zi din viaţa noastră, nu-i aşa, dragul meu ?

— Aşa e, draga mea. Cine are de înfăptuit un ţel măreţ, acela trebuie să învingă toate obstacolele...

— Iţi promit că de azi înainte niciodată n-o să mă mai auzi plîngîndu-mă de ceva ! Pentru că lucrul cel mai important e buna ta dispoziţie. Nu-i aşa, Aloyzas ?

— Aşa e, Lionge.

— O să mă fac luntre şi punte, pentru ca nici un fel de griji să nu te mai îndepărteze de la masa de scris. Nici un fel!

— Tu ai fost întotdeauna sprijinul meu cel mai devotat.

— Nu-i adevărat ! Sînt proastă, rea, am căutat să mă răzbun pe mine însămi. Dar îţi jur că aşa ceva nu se va mai repeta, n-o să-ţi mai dau nicicînd prilejul să te plingi de mine.

Faptul că raţiunea i-a revenit pe neaşteptate în timp ce chipul i-a rămas în continuare ca de ghips, i se pare cam suspect lui Aloyzas, dar consideră că e mai bine aşa decît s-o vadă autoflagelîndu-se în mod absurd pentru
o vină inexistentă. O, da, halucinaţiile sînt lăcuste lacome. Hrana lor o constituie voinţa lipsită de hotărîre, sentimentele răvăşite, imaginaţia înfierbântată. Şi, deşi e jenant să-şi amintească, trebuie să recunoască totuşi că aseară delirase şi el. Prin urmare, putem pune punct, draga mea ? Cu cît mai puţine emoţii de felul celei de aseară, ba chiar şi al acesteia de azi dimineaţă, ne vlăgu- iesc raţiunea, cu atît mai necuprinse devin spaţiile în care ideea liberă îşi poate lua zborul.

în timp ce coboară scara ei se ţin de mîna, împletin- du-şi degetele, reuniţi prin măreaţa lui menire, care peste zi, e-adevărat, îşi va mai diminua puţin luciul din pricina cenuşiului toamnei, a poverii

apăsătoare de griji cotidiene, ca şi a altor numeroase lucruri fără importanţă. Deocamdată, însă, nici intemperiile şi nici gîndurile de altă natură nu vor izbuti să-i întunece cîtuşi de puţin strălucirea. Dar strada sfîşie solidaritatea lor şi iată-i păşind deja fiecare separat, ca şi cum nu şi-ar aparţine unul celuilalt. Se ştie doar că asupra lui se îndreaptă zeci de ochi : ai vecinilor, ai studenţilor ce locuiesc prin apropiere. Aşa că el o depăşeşte întotdeauna cu o jumătate de pas, pentru ca nimănui nici măcar prin gînd să nu-i treacă ideea că ei doi sînt la fel cu toţi ceilalţi — perechile acelea mergînd braţ la braţ, despre care nu ştii niciodată care din doi e cap de familie, bărbatul sau femeia. Aşadar, priviţi-o, aceasta este soţia sa — păstrătoarea căminului său, o funcţionară obişnuită, — nici chiar în gînd Aloyzas nu precizează că Liongina e dactilografă — şi pri- viţi-l pe el, savantul care promite foarte mult, asistent la facultate şi, fireşte, viitor profesor. Oricine-l întîlneşte dimineţile — văzîndu-l cum trece ţanţoş, cu bărbia puţin înălţată şi răspunzînd la saluturi cu un aer indiferent, -abia ridicîndu-şi pălăria cu două degete — îşi spune fără
a avea vreun dubiu : trebuie să fie un tînăr profesor, acesta nu poate fi decît profesor ! Pînă şi Lionginei
— contaminată deja de agitaţia generală a dimineţii — i se pare că soţul este mai bun, mai prezentabil, mai impunător decît toţi ceilalţi bărbaţi. Doar o clipă le-a mai rămas să fie împreună şi, totuşi, la despărţire ea nu îndrăzneşte să-şi apropie obrazul de obrazul lui. Iar ca să-i dea mîna ca unui străin, se jenează. Aloyzas o atinge uşurel cu umărul şi ea îl petrece cu privirea pînă cînd silueta soţului dispare în viitoarea străzii.

Şi-atunci, în timp ce el se depărtează purtat de o forţă oarbă necunoscută, aceeaşi forţă ce o împinge şi pe ea în direcţia opusă, Liongina surprinde, sau poate i se pare doar ci surprinde, privirea plină de implorare pe care Aloyzas, întors cu faţa spre ea, i-o adresează : ai încredere îu mine, draga mea! Ai încredere chiar dacă te îndoieşti, chiar dacă eu însumi nu mai cred în mine !

— Hubertavifiiene, te cheamă şeful! Liongina, care tocmai scotea husa de pe maşina greoaie de scris, are impresia că vocea secretarei e penibil de violentă. Te aşteaptă demult.

— După cîte ştiu — e nouă fix.

— Nu mă interesează ce ştii dumneata ! Şeful a venit acum o jumătate de oră. Te aşteaptă în biroul lui.

Furia aceasta cu dinţişori ascuţiţi de şobolan şi fundă de şcolăriţă e gata la orice de dragul şefului său. Porunceşte tuturor imitîndu-l, cu singura deosebire că ţipă mai ascuţit şi e mai cicălitoare decît el. Urmîndu-şi suveranul, ea s-a transferat de la o instituţie mult mai mare la acest serviciu. Nu demult duetul lor făcea să tremure nu numai cîteva încăperi, ca aici, ci zeci de birouri — glasurile lor bubuiau autoritare băgînd spaima în instituţiile şi serviciile

subordonate. Iar înainte de asta, basul şefului se auzise tunînd într-o mică localitate dintr-un îndepărtat fund de ţară, printre pini şi nisipuri, unde-i convingea pe ţărani să se înscrie în colhoz. Ţinutul era minunat : sol nisipos, hrişcă şi ciuperci. Ţăranii, naivi şi neştiutori de carte, pasionaţi culegători de ciuperci, toţi pînă la ultimul, se agă-ţaseră cu mîinile de cozile propriilor căluţi, împotrivin- du-se să-i dea. Cînd făcea agitaţie, el le promitea marea cu sarea, crezînd şi singur în ceea ce le spunea, cîteodată însă era, desigur, nevoit să mai ia de guler pe cîte cineva, sau chiar să-l convingă cu patul armei. Peste puţin timp,.

şi tot acolo, a ajuns şi celebru : după ce îşi înaintase deja raportul cu privire la colectivizarea încununată de victorie — în procent de sută la sută — o împuşcătură din- tr-un tufiş i-a zdrobit laba mîinii stingi. Toate acestea Liongina le aflase din memoriile şefului, pe care i le scrie un ziarist cu mutră de popîndău — umblă încălţat cu nişte ghete foarte uzate, cu vîrfurile săltate mult în sus. Mîz- găleşte ceva pe cîteva hîrtioare şi-apoi încearcă să vîneze de pe la cineva o bancnotă de cinci ruble, să se dreagă după beţie. Cum nu-i o treabă deloc simplă s-o înduplece pe secretară, caută să-i înduioşeze pe ceilalţi funcţionari cu suflet mai milostiv. De curînd Liongina îi dactilografiase un nou capitolaş. Nu destul că s-a chinuit o mulţime pînă să descifreze hieroglifele strîmbe ale scribului, a trebuit, pe deasupra, să scoată şi ea din buzunar o rublă şi cincisprezece copeici. Asta pentru că, spunea el, o rublă înseamnă pomană, pe cînd o rublă şi cinsprezece reprezintă o datorie decentă. — începe prost ziua mea, îşi zise Liongina indispusă, probabil că am făcut o mulţime de greşeli. Dar, mă rog, după cele întîmplate ieri, n-au decît s-o învinuiască de orice, puţin îi pasă ; va trebui doar să-şi impună să tacă din gură, ca nu cumva să le stârnească milă.

Se ridică de pe scaun şi avînd senzaţia că picioarele îi sînt de lemn, o urmează pe secretară. Furia nu-i aruncă nici o privire, exprimîndu-şi în felul acesta dispreţul, însă taioraşul nou de pe ea i-1 evaluează dintr-o privire. E din jerseu, strîns pe corp şi are o culoare plăcută, roşu- închis. Ce bine că mi l-am pus, se felicită Liongina în sinea ei, deşi nu mai are timp să se consoleze cu superioritatea toaletei sale — dincolo de uşa biroului se auzea vuiet de cascadă.

— Ei, gata ? ai isprăvit cu manichiurile şi pedichiurile dumitale ? Ca şi cum eu n-aş avea altă treabă decît să stau şi să aştept cînd o să binevoieşti dumneata să apari! se prăvăleşte asupra ei, gata s-o trîntească la pămfiit, basul bubuitor.

Aplecat deasupra biroului său, ţinînd în mîna dreaptă un creion, se află în faţa ei un uriaş cărunt, pe trupul căruia costumul şi cămaşa cumpărate de gata sînt prea strimte. Creionul — e şi acesta neobişnuit, de dimensiuni gigantice şi împodobit cu vederi din Leningrad. Cît e ziua de lungă, în timp ce examinează hîrtiile aduse

la semnat,
şeful nu-1 lasă din mînă. La drept vorbind, nu prea are ce face el aici : instituţia e lipsită de importanţă, minusculă, extrem de paşnică şi de bine organizată, o instituţie în care toate situaţiile statistice sînt prelucrate de femei
— contabile sau funcţionare obişnuite la serviciul de contabilitate — astfel că şefului nu-i rămîne altceva de făcut decît să-şi deseneze pe hîrtii complicata sa iscălitură. Tin- jind după o activitate agitată, el îşi pune pe alergătură funcţionarii, încurcă rînduiala statornicită, pretinde în fel şi chip accelerarea ritmurilor. In asemenea momente ochii de sub sprîncenele sale stufoase şi cărunte aruncă fulgere, întocmai ca pe vremuri, căci iată, în sfîrşit, acţionează, nu mai e nevoit să stea cu privirea aţintită într-un punct fix, aşteptînd ceasuri în şir să sune vreun telefon, care abia dacă izbuteşte să-i risipească plictiseala. Pe măsuţa rotundă de lîngă birou se află trei aparate, fiecare de altă culoare, Par flori de hîrtie ce nu se ofilesc niciodată şi nu au miros.

— Poftim, admiră-ţi opera ! Mi-ai făcut bucata, iar eu îmi storc creierii cum să ies din încurcătură !

Din pricina acestei noi salve, abdomenul Lionginei se încleştează într-un spasm. Celelalte părţi ale trupului nu şi le mai simte. Cu cotul stîng, şeful împinge către ea de-a lungul întregii suprafeţe a mesei o coală de hîrtie. Lion- gina recunoaşte că e ceva dactilografiat de ea, deşi deocamdată nu desluşeşte nici un cuvînt şi, cu atît mai pu- ţins, vreunul care să fi fost scris greşit.

— Se poate una ca asta ? Va să zică, după părerea dumitale, la noi în Lituania organele puterii mai sînt reprezentate şi acum de biserică ? ! In loc să scrii *muncito- resc-ţărănesc,* dumneata pui — *creştinesc* ![1] Cu vreo zece ani în urmă ştii unde te-ar fi azvîrlit pentru o astfel de greşeală ? Sigur, dumneata n-ai de unde să ştii. Eşti din generaţia foarte delicată. Crescută în sere.

— Sînt foarte obosită, tovarăşe şef. Am o mamă grav bolnavă. Vocea tînguitoare, cu inflexiuni slugarnice, o dezgustă şi pe ea.

— Dar cine figurează la mine în ştatele de plată — dumneata sau mămiţica dumitale ?

— Doar ştiţi şi dumneavoastră că studiez şi la curs seral.

— Mă rog, să-ţi fie de bine ! N-ai decît să studiezi sănătoasă ! Noi nu ne opunem.

— O să rebat îndată repejor, curăţel, frumos, continuă ea în acelaşi spirit. Fără nici o greşeală...

— încă o singură „greşeală[1]* din asta — şi-o să zbori de-aici ca

1 In limba rusă eroarea e de o singură silabă : *hristianskaitu* (creştinesc) — in loc de *krestianskaia.* (ţărănesc).

din puşcă ! însă lucrarea n-am să ţi-o dau s-o rebaţi ! şi, brusc, mînia lui se potoleşte. O să corectez singur, de mînă. Hei, ce te uiţi aşa la mine, ce, crezi c-am să te mănînc ?

— Atunci pot pleca, tovarăşe şef ? Am mult de lucru, şi din nou simte ceva în abdomen, un fel de ghiorăit suspect, în vreme ce muşchii gîtului şi ai umerilor îi tremură cuprinşi de sfîrşeală, ca şi cum ar fi ridicat o uriaşă povară.

— Ai tot timpul să lucrezi! Ia te uită, dumneaei, vezi doamne, are mult de lucru. Iar eu trîndăvesc, nu-i aşa ?

Din clipa asta şeful n-o mai înspăimîntă — aşadar, nu mai trebuie să se transfere în altă parte ! — şi, brusc, pe Liongina o cuprinde un alt simţămînt, de care îi e greu să scape : mila, mila aproape maternă a femeii faţă de bărbatul acesta neglijat, lipsit de îngrijire şi cu o viaţă sufletească atît de încîlcită. Iar pe deasupra în mintea ei se furişează şi un alt mic gînd, unul poznaş. Ehei, altfel de secretară i-ar trebui lui în locul furiei — papagalul acesta vorbitor îmbibat de răutate... Şi o altă femeie... In faţa ochilor minţii îi apare blonda cu sîni mari şi obraji rumeni. Dacă şi-ar pune pe cap o boneţică albă şi apretată, ai jura că-i bufetieră la vreun birt unde vinde vodcă lungită cu apă.

— Toată vlaga din trup mi-a supt-o copilaşul dumnealui, se plîngea ea colegelor Lionginei, odată cînd, directorul fiind plecat din instituţie, dăduse buzna în biroul lor. N-a supt numai lapte de la sînul meu, mi-a băut şi tot sîngele din vine ! Doar vedeţi că m-am uscat de tot!

Ochii femeilor, care observaseră pînă şi firul ce i se dusese la unul din ciorapi, nu descoperiseră însă la nevasta şefului nici unul din semnele acelea de uscăciune de care vorbea ea. Probabil că altceva se usca în inima sau în capul ei.

Da, Lionginei îi e tare milă de el... Pare un copac retezat de la rădăcină... Nestăpînit din fire, se aprinde uşor, dar supărarea îi trece repede... Ce-ar fi dacă s-ar apropia încetişor şi i-ar ciufuli părul cărunt, care, deşi rărit deja, mai continuă să se proţăpească încă şi acum, semeţ ca o perie. O clipă îşi şi închipuie că atinge cu degete tremurătoare pielea uscată a capului, vai, cît de penibil ar fi pentru ea dacă ar face-o !

— Mai rămîi şi tu puţin aici! Că doar nu-ţi dă mîn- carea în foc ! Acum o tutuieşte, deci partea oficială a audienţei a luat sfîrşit. Ai răbdare ! Nici prin minte nu-i trece s-o invite să ia loc pe scaun. El însă a sărit de la biroul său şi nu-şi mai află locul, măsurînd odaia dintr-un colţ în altul.

— Inchipuie-ţi, a încuiat copilul în baie ! Nu spune cine l-a încuiat, dar pentru Liongina e cît se poate de limpede totul. L-a ţinut aşa o jumătate de zi. Dacă începi să ţipi — i-a zis — dau drumul la

robinete și te las să te îneci! Din pricină că a urlat atîta, copilul a făcut hernie. Iţi vine să-ţi ieși din minţi, nu alta!

— N-ar fi rău s-o duceţi la un doctor.

— Ţi-ai găsit ! E șireată, bestia ! Faţă de străini e prietenoasă, blîndă, de zici că-i bună de pus la rană. O întruchipare a maternităţii fericite ! Iar cînd nu sînt alţii în jur, îţi face viaţa iad ! Copilul ei, născut de ea, și nu-l iubește. Ce-i de făcut ? Oare n-ar fi mai bine să divorţez ? Și vorbind, ochii lui lacomi încearcă să deslușească un răspuns în privirea ei evazivă dar în același timp plină de compasiune. Alţii, nu vezi ? divorţează și gata ! Și încă de mai multe ori. Dar copilul ?

— Ei, vedeţi, tocmai asta e, copilul...

— De ce oftezi ? Eu aștept un sfat... și ea stă și oftează. De oftat, știu să oftez și singur, n-ai grijă ! Și să scrîșnesc din dinţi știu, sau să-i dau peste bot dușmanului ! Pe cînd aici, unde-i dușmanul ? Să mi-l arate mie cineva cu degetul și-atunci... Ei, bine, haide, du-te, că altfel, cine știe, te pomenești că o să te apuci și de bîrîit, chipurile, mi s-a spovedit șeful.

— N-am obiceiul să pălăvrăgesc.

încă o clipă și Liongina, nemaiputîndu-se stăpîni, s-ar fi năpustit în colţul odăii unde se afla creionul acela gigantic, strîns în pumn și privirea plină de tristeţe aţintită in perete. Dar, de la pasul acesta ireparabil — fără îndoială, va trebui să-și caute un alt loc de muncă ! — o reţine, ţintuind-o locului, o cumplită bănuială, în care la început îi vine greu să și creadă : haida-de, ia vezi, chiar atît de sinceră, de dezinteresată e mila ta ? !... Bineînţeles, îţi este milă și de copilaș, și-l compătimești și pe tatăl acesta bătrîn, dar cel mai mult te îngrijorează altceva : pentru tine, omul acesta reprezintă conducerea. Unde în altă parte vei putea găsi tu un loc mai bun decît cel de aici ? Ce importanţă are că îl auzi mereu tunînd și fulge- rînd, atîta timp cît poţi să vii și să pleci de la slujbă după pofta inimii. Unde și cine ţi-ar mai îngădui una ca asta ? Numai și numai de bunăvoinţa șefului depinde s-o scoţi la capăt cu serialul pînă la obţinerea diplomei și, pe deasupra, și cu îngrijirea mamei grav bolnavă.

— Vai de mine, astăzi am atîta de lucru ! spune tare Liongina, cu o voce melodioasă, și se retrage cu spatele înainte spre ușă, cuprinsă dintr-o dată de teamă — nu cumva să-și închipuie cine știe ce intrigantele de la birou. Gîndul acesta o îngrozește de-a binelea, însă totodată o și ajută să se descotorosească de altă constatare neplăcută : așadar, uite că se pricepe să fie și ipocrită, să afișeze o compasiune lipsită de sinceritate !

Pe raftul din faţa mașinii ei de scris, teancul de pagini dactilografiate crește văzînd cu ochii. Este primul și, întotdeauna, teancul acesta are ceva aparte, nu apucă să se îmbibe de oboseală și de enervare, nu are nici o ștersătură, e curat, plin de făgăduieli,

întocmai ca prima zăpadă, sau ca cea dintîi baie în rîu. Mai tîrziu, ceilalţi vor tulbura apa, vor călca în picioare troienele — vor mîzgăli paginile îngrijit dactilografiate.

— Salut, Lionge ! Ce faci ?

— Bat. Da' tu ?

— Durui și eu !

E un mic duet : Liongina şi responsabila grupei lor de la seral, dactilografă şi ea. Cînd se întîlnesc, nu prea reușesc să se apropie sufletește una de cealaltă, în receptoarele telefoanelor. însă, prietenia lor își învolburează spuma jucăușă ca cea a șampaniei.

— Ascultă, Lionge, eu le-am sunat de aici, pe rînd, pe toate fetele noastre la telefon şi toată lumea a votat pentru coroană.

— Ce fel de coroană ?

— Ei, o coroană pentru biata de Vangute. Punem la bătaie fiecare cîte două ruble, două ruble de căciulă, stăruie responsabila, sesizînd că Liongina n-o susţine deloc. Da' ce-i cu tine, ce ai ? Nu ești de acord ?

— Doamne fereşte ! Receptorul e gata să-i alunece din palma năclăită brusc de o transpiraţie abundentă. Cum a fost cu putinţă să uite de sărmana Vangute ? Atunci credea c-o să se desfacă pămîntul sub picioarele ei înghiţind-o, nu mai vroia să trăiască, nu mai vroia să-şi iubească soţul — şi acum, gata ? a uitat-o ?... — Contribuie tu şi pentru mine. In regulă ?

— Stai puţin, că n-am terminat. Lumea cere să fie trimisă la faţa locului o delegaţie.

— Foarte bine !

— Nu mă-ndoiesc că vrei să mergi şi tu, nu-i aşa ?

— Eu ?

— Merg cu tine, doar n-o să te duci de una singură.

— Regret, dar... eu...

— Ce, l-a apucat turbarea pe stăpînu-tău ? Responsabila îi spune stăpîn — şefului lor. Vrei să-ţi fac eu rost de un certificat medical ? Una din prietenele mele are un prieten — măcelar la un spital...

— De unde-ai mai scos-o şi pe asta ? Nu-mi interzice nimeni. Eu şi singură am...

— Ascultă, ești sau nu prietena Anicetei ?

— Bineînţeles că sînt, draga mea. Mi-e foarte, foarte milă de ea. Și de ea, şi de nefericitul ei frăţior, şi de cumnata aceea bolnavă care n-o să mai poată naşte niciodată o altă fetiţă. Dar cel mai tare mi-e milă de micuţa floare călcată în picioare, de Vangute. Nu-mi iese din minte cît de frumos vorbea ea... Insă, vă implor, nu mă siliţi să merg acolo !... Eu...

— Ce ! Nu suporţi înmormîntările, nu-i aşa ?

— N-nu... In general, da. Ah, nu mă mai chinui, pentru dumnezeu !

Ce greu a reuşit s-o scoată la capăt, noroc cu responsabila care i-a dat ideea cu înmormîntările. Iată : în jurul chipului micuţ şi alb al lui Vangutâ semănînd cu o lună încremenită, s-au aprins pentru o clipă ţi s-au stins îndată nişte lumînărele galbene. Broboadele negre şi ciorapii negri de capron s-au contopit cu întunericul cimitirului şi totodată şi cu mila ei, care chiar dacă îi sfîşie inima, ea ştie că e doar o milă ipocrită.

Dar cel mai tare mi-e milă — de micuţa floare călcată în picioare. Da, vorbele acestea atît de binevenite le rostise gura unei femei limbute, căreia, de fapt, nu-i este milă de nimeni. Va să zică, de azi înainte o să fiu o femeie lipsită de inimă ?

Micul teanc de pagini proaspete, de astă dată altul pus tot acolo pe raft, e de un cenuşiu murdar. Nu vor mai fi de-acum pagini curate care să-ţi mîngîie sufletul. Ah !

De n-ar mai auzi ţipetele disperate ale Anicetei. De nu le-ar mai auzi !

— Draga mea, de unde nu e, nici dumnezeu nu cere. Totuşi, să ştii, Liongina, că eşti mult prea sensibilă ! Tăcerea prelungită a interlocutoarei sale i se pare suspectă responsabilei de grupă. Nu-i nimic, înhămăm noi pe altcineva la treaba asta dacă tu eşti bolnavă... Sau poate că ai altceva ?... Poate că tu... Ei bine, bine, gata ! Nu te mai întreb nimic.

— O să-mi naşti copii, scumpa mea. Întîi un fiu şi pe urmă — o fiică. Dacă se va întîmpla să fie gemeni, o să întîmpinăm bucuroşi şi o pereche ! i-a declarat Aloyzas cu toată seriozitatea, fără urmă de zîmbet, aproape imediat după ce s-au întors din călătoria de nuntă, care, în loc să consolideze, era cît pe ce să destrame, să rupă legătura lor fragilă.

Da ! Era absolut necesar să scape de toată harababura, să răpună mormanele de piatră ce se ridicaseră acoperind nu numai bolta înaltă a cerului, dar şi sufletele lor. în primul rînd, Aloyzas renunţă la ochelarii fumurii — da, da, universul se cuvine să-l vezi cum se prezintă el şi nu aşa cum ai dori tu să fie ! în sinea lui se înfiripa o convingere fermă : totul o să se schimbe în bine, de îndată ce va apărea noul vlăstar, pentru care trecutul părinţilor o să însemne doar petecul de pămînt în care şi-a înfipt el rădăcinile. îndată ce acesta va începe să se tragă spre soare, va pretinde să i se rezerve un loc al său, atît în spaţiu cît şi în inimi, ignorînd cu ostilitate tot ceea ce nu contribuie la năzuinţa lui de a creşte, de a se înălţa. Nu se ştie cine îi şoptise lucrul acesta, poate chiar Gertruda, dar oricum, fie că-1 îndemnase ea, fie că se hotărîse din proprie iniţiativă, cert este că Aloyzas era decis acum să taie nodul gordian dintr-o singură lovitură. Emoţia copleşitoare stîrnită de apariţia noii vieţi, bucuriile şi grijile ce ii vor asalta, le vor ajuta să astupe surpătura ce se căscase nu se

știe exact unde, dar care putea să se deschidă din nou sub picioarele lor în orice clipă, de îndată ce unul dintre ei ar aluneca pe neașteptate. Aloyzas simțea cu întreaga lui ființă : surpătura n-a fost încă astupată, în pofida faptului că Liongina, care se prăbușise din înălțimi, se străduia din răsputeri să uite forța de seducție a munților. își tîrîse cu greu și atît de multă vreme picioarele prin cenușa care se răcea din ce în ce mai mult, încît chipul și gîndurile ei au devenit și ele cenușii. Dacă cineva s-ar încumeta în prezent să-i amintească cum, nu de mult, încercase să zboare fără aripi, nu i-ar da crezare. Ce-i drept, cu puțin timp în urmă, pe tăblița școlărească da ardezie a cerului din sud mai licărise încă într-o fulgerare de-o clipă formula de nepătruns a imposibilului, însă, brusc, un burete îmbibat de apă s-a izbit cu zgomot tocmai acolo, astfel că în locul formulei n-a mai rămas nimic altceva — doar o pată murdară și spălăcită. Strălucirea înflăcărată din ochi i s-a decolorat, iar unda aceea de tristețe reținută dinainte nu s-a mai întors în ei. A murit și Liongina cea bîntuită de disperări și cea care se temea pînă și de propria-i umbră. Acum mișcările-i sînt lipsite de vlagă, privirea indiferentă, de parcă tot ceea ce o înconjoară nu e decît ceva provizoriu, plin de nesiguranță și care urmează să rămînă tot astfel, neschimbat... pentru totdeauna.

De astă dată Aloyzas nu mai vroia să tărăgăneze, n-a mai continuat să pufăie enigmatic din pipa sa, ci, plin de fermitate, a orientat întreaga lor viață către un alt făgaș

— copiii trebuiau să-și facă apariția acum, fără întîr- ziere, și nu abia după terminarea volumașuui său, așa cum plănuiseră ei mai demult. De altfel se grăbea și el să-și consolideze ambițiile de mascul — îl preocupa mereu ideea de a găsi o modalitate prin care să înlăture definitiv din conștiința ei orice i-ar fi putut aminti de celălalt bărbat, de farmecul și superioritatea lui. Știa că Liongina nu aparținuse nici unui alt bărbat în afara lui, dar fie și numai gîndul la o astfel de posibilitate îl înfuria peste măsură, îl acoperea din cap pînă în picioare de o transpirație rece și-i încleștea spasmodic pumnii. Ațîțat în felul acesta, abia dacă mai avea vreme să smulgă rochia de pe ea, iar apoi, încă transpirat, sleit de puteri, cuprins de turbare din pricina nereușitei, începea s-o dorească din nou. Indiferentă la început față de mîngîierile soțului, Liongina doar accepta cu resemnare să fie îmbrățișată; treptat, însă, asaltat de nepotolita lui înverșunare, trupul ei a învățat să-i răspundă, să iasă în întîmpinarea dorinței lui, așa încît cîteva clipe trăia și ea împreună cu el aceleași impulsuri, pînă în momentul totalei abandonări reciproce, după care Aloyzas începea să-și simtă sufletul cuprins de o nouă nădejde, iar ea — de deznădejde, ca și cum l-ar fi mințit în mod conștient. Bine, dar trupul ei, de fapt, nu e ea însăși, ci doar un obiect care, răspunzînd înfierbîntatelor efuziuni ale bărbatului său, gemea de plăcere sau de durere, cu un glas care într-adevăr era al ei. Insă în timp ce trupul consimțea : ei bine — vrei gemeni, dragul meu ? poftim, n-au decît să fie gemeni! — sufletul ei striga : nu / în

pofida faptului că îşi poruncise sieşi să fie ascultătoare, gata să facă absolut tot, indiferent ce i-ar outea pretinde el, soţul legitim. Treptat, s-a obişnuit chiar să aştepte mîinile lui, căutările febrile şi insistente ale acestora, de parcă trupul i-ar fi fost un continent încă neexplorat, incapabil să se cunoască pe sine, pînă în clipa în care soţul n-avea să-l descopere şi să-i dea un nume. Gîtul ei delicat, adîncitura aceea de pe spate ca o mică vîlcea, sînul stîng un pic mai mare decît cel drept şi avînd o aluniţă, toate păreau a nu fi existat înainte de atingerile lui, furişate pe ascuns şi împresurînd-o din toate părţile ca un vîrtej, atingeri ce-i stîmeau dorinţa de nestăvilit de a găsi înlăuntrul său o forţă capabilă de ceva cu mult mai important decît acea scurtă clipă de uitare de sine. Uneori îşi vedea exact ca într-o oglindă trupul desfrînat — formele feminine cu rotunjimile lor îşi băteau joc de strădania ei de a-şi păstra în fundul sufletului convingerea că este o fiinţă înţeleaptă şi curată. Nici chiar însărcinată fiind, tot n-a izbutit să stabilească un contact rezonabil între trupul — acum gata să rodească şi spiritul său plăpînd de lîngă care acesta fusese smuls. Adevărat că o forţă cu mult mai puternică decît tăcuta-i împotrivire i-a înceţoşat rămăşiţele de puritate, fără însă a putea s-o schimbe pe ea, fără să-i răscolească pînă în adîncuri spiritul, în aşa măsură încît uitînd totul şi renunţînd la toate — cu excepţia acelui minuscul, aproape insesizabil mugur de viaţă — să se lase, cu toată credinţa şi nădejdea, doar în seama destinului său de femeie. îşi impunea mereu : o să fac absolut tot ce vrea el, ce-şi doreşte el, tot ce poate să calmeze şi să satisfacă orgoliul său, căci, iată, în loc să mă dispreţuiască şi să-mi întoarcă spatele ca unei fiinţe nedemne, el se avîntă cu tot sufletul spre mine, îmi dăruieşte un copil, copilul lui care, bineînţeles, cu timpul o să devină, în mod indiscutabil, al meu.

— Dacă o să fie băiat, îi vom spune Ignas. — Aloyzas îşi aminteşte de tatăl său.

— Ignas, Ignelis ? întreabă Liongina, ascultînd cu atenţie rezonanţele fiecărei silabe şi zîmbind neîncrezătoare unui mic punct, ce abia dacă licărea, ca o nedesluşită pată în întuneric — viaţa ce urma să se nască nu pusese încă stăpînire pe închipuirea ei.

— Domnule Ignas ! Acolo, în rîpă, doamna Igniene dansează cu foc cadrilul... — se auzea deodată în dosul ferestrei şoapta respectuoasă şi totodată perfidă a vecinului.

Tatăl, dînd la o parte cartea de pe genunchi, îşi întindea braţul după cravată. Mîinile lui slabe, osoase, nu reuşeau să-şi potrivească la repezeală manşetele. Dar Gertruda apărea imediat lîngă el: îl ajuta să-şi încheie gulerul cămăşii, — alb, însă, ce-i drept, cam îngălbenit — să-şi pună haina neagră, din stofă de bună calitate, dar roasă şi aceasta pînă la luciu pe la coate. Şi Ignas Kuber- tavidius, înveşmîntat în obişnuita sa armură, cuprins de revoltă şi de o cucernică indignare, se răstea cu severitate la copii:

— Ţsst! Să n-aud pe careva bocind !

De fapt nimeni n-avea de gînd să bocească. In casă era linişte la fel ca în dimineţile geroase de iarnă, deşi afară era vară în toată legea.

— **Bastonul!**

Gertruda îi întinde bastonul — o nuia din lemn de brad împodobită cu un model gravat, primită în dar de la şeful ocolului silvic.

— Nu cumva să-ţi treacă prin minte să te ţii după mine !

Tatăl îl avertizează pe Aloyzas nu numai cu vorba — sprîncenele îi sînt încruntate, iar ochii aruncă scînteieri de furie. Cînd coboară din cerdac în stradă n-ai zice că e fiinţă omenească, ci mai curînd fulger globular rostogo- lindu-se, însă... — vai de mine, ce naiba m-a apucat ? doar mă privesc trecătorii — aşa că, brusc, îşi amintește că el e domnul învățător în persoană. încetinește deci pasul și începe să-și agite nuielușa : nimeni nu trebuie să-și închipuie că aleargă ca la incendiu, ci, dimpotrivă, că a ieșit să se plimbe, să ia puțin aer curat.

— Şi tu, ce te-ai speriat aşa ? Halal bărbat, n-am ce zice ! Mai bine dă fuga s-o aperi pe mama !

Și în loc să-și țină frățiorul sub aripa sa ocrotitoare, ca de obicei, Gertruda îl îmbrîncește pe Aloyzas, silindu-1 să pornească în urma tatălui, așa că, buimăcit, băiatul se năpustește în stradă. Aleargă, însă nefiind obişnuit să alerge, simte broboanele de transpiraţie invadîndu-i ochii.

Şi pe deasupra grozav îl mai roade îndoiala. Adică, ce are de gînd Gertruda ? De ce nu s-a repezit ea în urma tatălui care-şi tot agită bastonul ? Cui oare, dacă nu Gertrudei în primul rînd, i-ar da ascultare Ignas Hubertavi- cius ? Pe cînd aşa, singur cum e în plină stradă, fără tutela soră-si, fără să audă cuvintele ei pline de calm şi care întotdeauna pot să prevadă dinainte totul, se simte cuprins de teamă. Orăşelul s-a lăţit pînă hăt-departe, ba urcă acum şi în sus pe coastă, aşa că nu mai e orăşel — ci oraş adevărat — mare şi înţesat de oameni, iar mămica lui, a lui Aloyzas, *dansează cu foc cadrilul* şi tata se duce repede după ea. Nu, bineînţeles că nu dansează cadril, or asta e ceva mult mai înfricoşător ! Şi pe deasupra băţul din mîna tatălui e încă şi mai înfricoşător. Din cînd în cînd, tatăl se oprește puțin din mers și aruncă o privire în urmă, nu cumva să alerge careva în spatele lui! Și-a- tunci Aloyzas se ascunde repede după vreun copac, sau o zbugheşte pe după colţul vreunui gard. Trecătorii care-i întîlnesc îşi ridică pălăriile salutîndu-1 pe tata, ba cîteodată îi adresează şi lui cîteva cuvinte. însă nici tatăl şi nici fiul nu observă feţele oamenilor — acestea sînt pentru ei doar nişte pete albicioase. Două căruţe huruitoare, care s-au întîlnit venind din direcţii opuse, îi silesc pe amîndoi să se oprească. Vai, dar caii aceştia doi — atît cel negru ca

pana corbului, cît şi celălalt, sur — îi cunosc foarte bine ! Pe vizitii, însă, nu-i ştiu. Tatăl îl observă pe Aloyzas şi nu se ştie de ce nici nu-l alungă şi nici nu-l ameninţă cu băţul. Bineînţeles, acuma nu sînt decît un străin pentru el, îşi spune băiatul, aşa-i întotdeauna cînd i se întîmplă cuiva o mare nenorocire — îi simte pe toţi cei din jurul său complet străini. Dar de

ce, de ce oamenii cei mai apropiaţi se urăsc, în loc să fie uniţi, ca o singură fiinţă ?

Iată şi rîpa, pe fundul căreia aleargă un pîrîiaş rău mirositor ducînd cu sine scursorile de la tăbăcărie. Aici e groapa de gunoi a oraşului şi tot aici sînt îngropate stîrvurile animalelor pierite. Crengile copacilor sînt înfricoşătoare, negre, ca şi cum ar fi fost îmbibate cu toate spaimele din văgăună : locşorul acesta e căutat mai ales de sinucigaşi — cîţiva oameni apucaseră deja să se spîn- zure în salcia flenduroasă de colo, dar şi mai potrivit socoteau locul acesta... iubitorii de vodcă.

O sticlă goală, de jumătate de litru, pe care copiii o împinseseră cu picioarele pînă se rostogolise foarte aproape de apa pîrîului, licărea sub razele prietenoase ale soarelui, iar mama lui Aloyzas — doamna Igniene, adică doamna învăţătoare, înjura birjăreşte micile haimanale în timp ce cobora cu greu, mai mult tîrîndu-se, pentru a-şi recupera comoara.

— Ticăloşilor!.. Mînca-v-ar moartea ! N-aţi mai apuca ziua de mîine ! Lovi-v-ar damblaua ! Să n-aveţi parte nici măcar de-un ciot, de care să vă spînzuraţi hoitul!..

Cînd însă deasupra văgăunei apare impresionanta siluetă a lui Hubertavicius, copiii se împrăştie care-ncotro — cu toţii sînt elevi de-ai lui, sau au fost pînă foarte de cu- rînd. Tufele uscate trosnesc sub picioarele lor, iar ochii iscoditori le lucesc din tufişuri aidoma unor cărbuni încinşi : ia să vedem, ce se va întîmpla acum ? Statura tatălui se înalţă tăcută deasupra malului îngrămădit cu mormane de gunoi, în timp ce mama, reuşind să-şi ridice sticla de jos, o şterge grijulie cu poala fustei sale în dungi. E beată în asemenea hal. încît îşi duce la gură sticla goală şi, cu un zîmbet absent, continuă s-o sugă.

Tatăl tuşeşte. O dată, apoi încă o dată. N-are nevoie să se prefacă, la el coşul pieptului e veşnic bîntuit de accese de tuse. Şi deşi, nu încape îndoială, privirea mamei desluşeşte doar copacii ce se leagănă — oamenii sînt prea mici pentru a-i vedea ! — ea simte

prezenţa tatei, simte furia lui. Clătinîndu-se şi mormăind nişte sunete nearticulate, femeia încearcă să se caţere sus — alunecă, se prăbuşeşte, şi din nou se tîrăşte în patru labe.

Neclintit, Ignas Hubertavicius se înalţă deasupra rîpei — e negru de supărare şi aşa cum e, îmbrăcat în

costumul negru din stofă de bună calitate, pare şi mai întunecat. Lui Aloyzas, care-1 cunoaşte atît de bine, chipul tatălui i se pare a nu fi altceva decît un nor negru — un nor prevestitor de furtună, sfîşiat de fulgere şi sufocat de accese chinuitoare de tuse. De îndată ce la malul rîpei se iveşte capul mamei — un ghem de păr bălai, în care s-au încurcat firicele uscate de iarbă şi brusturi — deasupra lui se avîntă nuiaua de brad. Dar nuiaua tremură, pentru că tremură şi pumnul care o strînge din răsputeri, după cum tremură din tot trupul şi Ignas Hubertavicius

— uf, cum se năruie întreaga lui viaţă respectabilă !

— Haide ce mai aştepţi ? Loveşte-mă !... Mai bine m-ai omori... Uite, vezi ? Nici oftica nu se lipeşte de mine ! răcneşte mama cu un glăscior subţire, plîngăreţ. Altul era glasul ei adineauri, cînd îi blestema pe ştrengarii aceia.

Iată, acuşi băţul o să se abată şuierînd peste capul cu părul vîlvoi, peste umeri, peste urechea în care străluceşte un cercel de argint. Lui Aloyzas i se pare chiar că simte în nări mirosul de transpiraţie din părul mamei şi, laolaltă cu el, un miros de sînge. însă nuiaua. în loc să lovească năprasnic, se înfige în pămîntul gras, iar tatăl apucă mîna mamei. Dar nu i-o **Tăsuceşte** cu umăr cu tot — nu ! — ci încearcă să-şi lipească buzele încinse de fierbinţeală de degetele tremurătoare ce tot vor să se smulgă din strînsoare. îi sărută palma şi-i sărută pe rînd fiecare degeţel. Cîndva, demult, sărutase ca acum mîna unei fetişcane de la ţară, elevă de-a lui, şi minunea s-a săvîrşit: fetişcana a acceptat să se mărite cu el. O, doamne ! Doar nu-şi închipuie că sărutările lui ar putea reînvia minunea de atunci, aşa cum se întîmplă cînd, vrînd să reîmprospătezi o franzelă uscată, o pui să se-ncălzească în cuptorul maşinii de gătit ? !

De îndată ce i se risipeşte simţămîntul de mare uşurare ce îl încercase pentru faptul că n-a trebuit să simtă mirosul de sînge, sufletul lui Aloyzas e cuprins de un alt simţămînt, cu neputinţă de explicat. Nu, nu e nici de dezgust faţă de părinţi, în special faţă de tatăl său, după cum nu e nici urmă de ură. îl doare însă gîndul că fusese pîngărit ceva cu mult mai important decît mama, care dansase cadril în faţa ştrengarilor acelora, sau decît tata, care-şi avîntase băţul pentru lovitură şi nu lovise.

Da ! Fusese strivit şi batjocorit ceva ce nu aparţinea, de fapt, nici unuia dintre ei, chiar dacă acel ceva îi reunea laolaltă atît pe ei doi, cît şi întreaga lor familie. Iar el, Aloyzas Hubertavicius, nu va putea niciodată să se împace cu ceea ce se întîmplase acolo.

— Fii te rog mai atent, domnule tată ! i se adresase odată lui Ignas Hubertavicius cu o voce plină de afectare, ce trebuia de fapt să-i ascundă enervarea, fiica sa Gertruda. Ai grijă să nu-1 stropeşti pe Aloyzas cel înţelept! aşa îl botezase ea în glumă pe slăbănogul de îrate-său, care zăcea toată ziua cu nasul în cărţi.

Era un neadevăr acesta. Căci dacă tuşea, tata îşi ducea întotdeauna mina la gură. Altul era adevărul : tuşea îl îneca ori de

cîte ori se apropia de feciorul său mai mare, vrînd să-i explice acestuia un lucru inexplicabil: de ce nu poate s-o convingă şi s-o facă să renunţe la vodcă pe mama, care decădea treptat tot mai mult şi mai mult. I-a distrus tinereţea — da, aşa a fost ! — pentru că a împovărat nişte umeri delicaţi de femeie cu o familie de ofticoşi — acesta era adevărul adevărat ! Dar cum, cu ce te poţi justifica în faţa copiilor — această imensă bogăţie pe care tu ai creat-o, dar care în ochii celor ce au menirea de a o păstra pentru viitor nu-ţi este subordonată cîtuși de puţin ? Cum ? Cu ce ? Iar Gertrudei, care şi atunci, la fel ca şi acum, manifesta aceeaşi perseverenţă în atingerea scopului urmărit. Gertrudei îi plăcea să glumească. Adevărat că de regulă, glumele ei erau însoţite de rîs, un soi de rîs care, departe de a aminti susurul unui pîrîiaş, semăna mai curînd cu fornăitul robinetului de la conducta de apă. îl dechidea şi sesizînd utilitatea sau, dimpotrivă, efectul dăunător al glumei sale, il răsucea imediat înapoi, închizîndu-1.

Aşa se face că de fiecare dată tatăl se îndepărta de fiu, ştergîndu-şi cu batista mototolită între degete buzele încinse de fierbinţeala dinlăuntrul trupului său. buzele acestea delicate şi frumos conturate. Tot trupul îi era cutremurat de tuse, iar pe fruntea înaltă şi netedă, aceeaşi ca cea din fotografiile foarte vechi. îi cădea, undu- indu-se, o şuviţă de păr cărunt. De omul acesta ce părea coborît direct din fotografie — pe atunci, fireşte, cu mult mai tînăr — se îndrăgostise mama, fetişcana modestă şi voinică de la ţară, care, după ce se terminau lecţiile la
şcoală, spăla cu mîinile ei butucănoase cămăşile de mătase ale tînărului învăţător. Cine ştie dacă-şi mai amintea acum de mătasea aceea moale şi de visurile dulci, mătăsoase, care pe vremea aceea îi stăpîneau gîndurile ? Cînd a izbucnit războiul, Ignas Hubertavicius a început să evite amintirile despre trecutul său, ca de altfel şi grijile apăsătoare ale vieţii cotidiene. Acum gîndurile tatălui se înălţau în zbor planat pe deasupra oraşelor cu zidurile dărîmate, pe deasupra mormanelor de cenuşă şi a munţilor de cadavre. Mulţi dintre cunoscuţii sau colegii săi de muncă îşi închideau cu îndărătnicie ferestrele caselor şi odată cu ele şi ochii, pe cîtă vreme tatăl cutezase mult prea devreme să privească totul făţiş, fără ocol.

— S-a năpustit din cuşca ei fiara asta sălbatică şi acum se adapă cu cisterne întregi de sînge omenesc. De cine se teme vampirul ? De Dumnezeu ? Da de unde ! Pe Dumnezeu l-a ademenit de partea sa, înscriind pe fiecare cataramă „Gott mit uns“ [1]. După ce-o să înfulece o jumătate de omenire pe cealaltă — pe cei ce vor izbuti să se salveze cumva de bombe şi gloanţe — o s-o prefacă în dobitoace.

Mama doar clătina din cap — nu îndrăznea să-l contrazică. Dispăruseră fără urmă şi cozile bogate şi albastrul senin din ochii săi, nu-i rămăsese decît credinţa în Dumnezeu şi rarele, şi poate tocmai de aceea atît de îngrozitoarele ei căderi, cînd se îmbăta cu samagon[2].

1 „Domnul fie cu noi" (lb. germană).

2 Rachiu de casă ; basamac.

Cum nu reuşea să-şi spele cu samagon suferinţa din suflet, se împotmolea şi mai mult în noi păcate, lăsîndu-se în voia suferinţei sale şi a îndurării lui Dumnezeu. Pentru ea Dumnezeu rămăsese acelaşi din anii copilăriei — îşi avea lăcaşul în biserica catolică, în chipurile sfinte, în amulete. Oricine îl putea batjocori sau mînia, după cum oricine se putea face vrednic şi de iertarea sa.

— Nu mai băga spaima în copil, domnule tată. Bietul Aloyzas n-o să mai poată învăţa, iar la noapte o să aibă numai coşmaruri, încerca Gertruda să-l convingă să tacă pe capul familiei mistuit de patima acuzatorului, atîta timp cît nu-l sufoca un nou acces de tuse.

— Poftim, copiilor li se răpeşte dreptul de a fi copii! Dacă li s-ar întîmpla aşa ceva bătrînilor, sclavilor, invalizilor sau celor care le cîntă-n strună călăilor, aş mai înţelege, dar... copiilor ?

— Domnule tată, te rog, termină cu scandalul ! Ai uitat cam repede, se vede, sejurul la răcoare. — In anul 1941, toată luna iulie, tata fusese reţinut la comisariatul de poliţie ; acolo, în pivniţa rece cu ziduri de piatră, tuşea
i se agravase şi după aceea nu i-a mai trecut niciodată. — Să nu-ţi închipui că acum o să-ţi mai caute-n coame careva dintre ei. De ce te grăbeşti atîta să-l treci pe Aloyzas în rîndul orfanilor ?

Sănătoasă tun, ajutată de vocea-i puternică, Gertruda se străduia cu tot mai multă înverşunare să înalţe în jurul fratelui său ziduri fortificate, peste care nu-i era îngăduit nimănui, nici chiar lui însuşi să treacă. Zilele lui Tautvydas erau acum numărate : dacă s-ar fi încumetat să-l încălzească cu propria-i răsuflare, ca pe un pui de curcă îngheţat, cu lăbuţele chircite deja, n-ar fi făcut decît să-şi vatăme propria-i sănătate, pentru că sărmanului copil nu i-ar mai fi ajutat la nimic. Maică-sa, indiferent de ce spunea tata şi oricît i-ar fi sărutat el mîinile, nu era, la urma urmei, decît o alcoolică. Iar el, tatăl, deşi coboritor dintr-un neam de viţă nobilă odinioară, ce altceva era decît un flecar şi un ratat ? Da, fără îndoială, numai prin Aloyzas ar putea fi reînviată gloria Huberta- viciusilor, boieri din neamul Zemaitijos, care cîndva, în anii îndepărtaţi, sărăciseră şi ajunseseră ţărani. Fireşte, nu zăngănindu-şi paloşul şi călărind pe cai înspumaţi cu tropot vajnic de copite va reînvia el numele strămoşilor săi, nu — fruntea înaltă şi inteligentă a băiatului, aptitudinile lui deosebite pentru limbile străine care îi uimeau pe profesori, toate acestea constituiau tot atîtea dovezi că era vorba de un viitor gînditor. Era însă absolut necesar să-i apere trupul şi spiritul de barilul Koch, să vegheze să nu se risipească într-o viaţă chinuită şi modestă, lipsită de perspectivă, să nu se integreze în cerinţele unei existenţe cotidiene banale, care-i putea nimici orice năzuinţă nobilă. Simboluri ale genului de existenţă adecvat pentru el deveniseră calupul de humă — din care mama fierbea un terci subţire, rău mirositor, folosit la spălatul rufelor în loc de săpun — şi boţul de unt rînced, căpătat în schimbul lingurilor de argint, primite de ea cîndva drept dar de nuntă.

In pieptul tatălui începuse o asemenea huruială de parcă acolo cineva se străduia din răsputeri să pună în mişcare un motor foarte

ruginit.

— Nu-l mai speria, că şi aşa e mort de spaimă ! spunea el, şi începea să rîdă în hohote. Ce fel de om vrei să crească din el dacă-i astupi urechile şi-l legi la ochi ? Un egoist scîrbos, căruia să-i fie ruşine de un tată ce-şi scuipă ultimele rămăşiţe de plămîni şi de propria-i mamă, cea care l-a adus pe lume ?

Insă îndată ce izbutea să-şi stăpînească rîsul şi tuşea, uita de Gertruda şi continua să peroreze adresîndu-se de astă dată unui auditoriu imaginar :

— Ce-aveţi de gînd ? Să creşteţi o fiară ? în cazul acesta nu-i nevoie să-i daţi carne în fiecare zi, şi-n schimb, ghiftuiţi-l cu spaimă ! Decît aşa viaţă, mai bine lipsă ! Nu, hotărît lucru, în zilele noastre este de o mie de ori mai bine să fii ofticos ! Uite, eu şi Tautvydas, — şi zicînd asta strîngea la pieptul său trupuşorul mezinului — sîn- tem bolnavi, dar cel puţin suferim de o boală omenească şi nu de una animalică. De aceeaşi boală au suferit Kudirka[1], Visinskis[2] Biliunas[3], Janonis[4], cei mai de omenie oameni ai poporului nostru ! Aşa că departe de noi gîndul de a ne schimba boala cu o banală turbare cîinească. Nu, nu, n-o să vă meargă, domnilor naţional- socialişti.

Trezit de tuşea sfîşietoare, Ignas Hubertavicius era zguduit de accese de-a lungul întregului an, zi şi noapte, însă acestea îl chinuiau mai ales în zori. Aloyzas se furişa din pat şi, cu inima zvîcnind, pornea în urma tatălui, care pe jumătate dezbrăcat ieşea în curte. Bolnavului
i se părea că acolo, încleştîndu-şi mîna pe trunchiul mărului, va reuşi să tragă în piept mai mult aer proaspăt. însă răcoarea şi umezeala nu făceau decît să-i intensifice suferinţele, astfel încît, chircindu-se din tot trupul, el se năpustea înapoi în casă. Aflat pe verandă şi tremurînd ca varga, Aloyzas nimerea în îmbrăţişarea costelivă a tatălui.

— Şterge-o de-aici ! spunea acesta cu un oftat, îm- brăţişîndu-l şi în acelaşi timp îndepărtîndu-l pe fiul său.
Caută să rămîi în preajma Gertrudei, ea are dreptate : sînt un ratat, un muribund. Asta ar mai lipsi, ca înainte de a pune mîinile pe piept sâ-l molipsesc şi pe copilul sănătos. Să ştii că Gertruda, aşa necioplită cum e, te iubeşte. Caută să te afli mereu în preajma ei şi o să rămîi în viaţă !

Nici în cameră nu rămînea multă vreme, ci se furişa din nou, ieşind pe stradă — să stea puţin la aer, să privească stelele, să simtă în nări mireasma proaspătă a vîntului de cîmpie. Nu ştia nici singur ce să vrea, ce să facă pentru a-şi uşura chinurile. Ah ! Măcar de-ar putea s-o tragă pînă la primăvară ! Mai tîrziu însă, plin de iritare, blestema primăvara aşteptînd căldura verii, dar cum nici vara nu-l

1 Kudirka, V. (1858—1899) — scriitor şi publicist lituanian.

2 ViSinskis, P. (1875—1906) — critic lituanian.

3 Biliunas I. (1879—1907) — scriitor, critic şi publicist lituanian.

4 Janonis J. (1896—1917) — poet revoluţionar proletar lituanian.

ajuta în vreun fel, îşi punea toată nădejdea în toamnă, în iarnă. Starea sa se agrava din ce în ce mai rău, aşa că începuse să aştepte ziua cînd va fi aşezat în sicriu. Teribil se mai temea de această ultimă călătorie. Aloyzas îşi dădea seama că toate predicile tatălui, toată revolta şi văicărelile erau doar încercări de a evita confruntarea cu inevitabilul, dorinţa de a ieşi din încurcătură, de a se strecura cumva mai uşor prin ştreangul tot mai îngust al sfîrşitului de neînlăturat.

— Tăticul meu drag ! Tăticul meu scump ! rostea Aloyzas şi se năpustea plîngînd cu sughiţuri în braţele tatălui — îşi impunea să uite de ce picioarele acestuia erau atît de osoase, de descărnate, se lipea cu tot trupul de ele şi imediat începea să se simtă nespus de bine. Iar celălalt, îmbrăţişîndu-şi strîns copilul, încălzindu-1 cu ultimele pîlpîiri de căldură, îşi zicea că, aşa cum se simţea acum, ar fi avut destul curaj să coboare în groapă.

— Ei gata, şterge-o de-aici, destul că-1 avem pe Tautvydas ! Şi tatăl îi strîngea urechea, întocmai ca într-un cleşte, pedeapsă de care pînă nu demult se păzeau ca de foc elevii lui ; unii dintre ei, amintindu-şi, se vede, de urechelile din şcoală, îi mai strecurau cînd şi cînd învăţătoarei cîte o jumătate de pîine. De regulă, chiar şi elevii trecuţi de vîrstă şcolară, cînd erau astfel urecheaţi, săreau din bancă urlînd — Aloyzas însă nu simţea nici o durere, ci doar ura tatălui faţă de tot ceea ce socotea el că este iraţional şi cu toate acestea refuză să se supună lui» voinţei lui.

După ce-1 îndepărta, împingîndu-1 de lîngă el, tatăl se ghemuia într-un ungher şi suferea singur acolo, învăluit într-o întunecată şi nesfîrşită noapte, bîntuită de răsuflarea morţii — dar nici moartea, se pare, nu vroia să-l ocrotească la sînul său. Nu se simţea uşurat decît atunci cînd auzea vocea viguroasă a Gertrudei, care iradia din toţi porii arome de mere zemoase şi o sănătate ce sfida totul, o sănătate de animal. Ea ştia foarte exact ce trebuie să facă pentru Aloyzas spre a evita soarta de care avuseseră parte tatăl şi frăţiorul său mai mic : să nu se gîn- dească la moarte, la nenorociri, la jigniri sau boli ! — şi să se alimenteze bine, avînd o hrană consistentă, bogată în grăsimi. Iar ingeniozitatea Gertrudei era de-a dreptul inepuizabilă. O silea pe mama să care în micuţele sate de prin împrejurimi, tot ce mai rămăsese din bunăstarea lor de altădată : costumul de sărbătoare al tatălui, o glastră de cristal, micile cupe de argint din care de Crăciun, acasă la ei, i se oferea băutura-preotului. Încă de pe atunci s-a dovedit că Gertruda se pricepea la boala familiei tot atît de bine ca un medic autentic. Să respire mai adînc, să facă mai multă mişcare ! îl povăţuia dînsa. In fond, ea fusese cea care sacrificase viaţa tatălui şi a lui Tuatvydas pe cînd aceştia mai trăiau încă — fapt confirmat de tuşea lor — în vreme ce Aloyzas... Tot soră-sa deschidea larg geamurile şi-l punea să facă gimnastică. Uneori însă, în timp ce îşi tot agita mîinile aşa cum i se cerea s-o facă, în sufletul lui Aloyzas se furişa dintr-o dată îndoiala : dar la urma urmei cine sînt eu, de se face ea luntre şi punte de dragul meu şi e gata să-i îngroape pe toţi ceilalţi înainte de vreme ? Prin ce anume sînt mai bun, mai grozav decît alţii ? Tata a

citit mii de cărţi. Tautvydas este cu mult mai bun, mai sensibil ca mine. Oare voi fi eu în stare să înfăptuiesc speranţele Gertrudei, pe care, de altfel, le aprobă în taină şi tata, chiar dacă ponegreşte în gura mare perseverenţa fiicei în urmărirea acestui scop ? Dar mă rog, să zicem că rămîn în viaţă, ei şi ? ce-i cu asta ? Adică va trebui să respir mereu în contul celor răposaţi, să justific existenţa şi moartea lor prin propria-mi viaţă ? Şi pe deasupra să-i mai fiu veşnic recunoscător pentru asta Gertrudei ? Bine, dar în cazul acesta e mult mai uşor să ajung să-mi zornăie şi mie în piept, ca lui Tautvydas, lanţul de bicicletă ! însă lui Aloyzas îi era teamă de moarte şi de aceea se străduia din toate puterile să rămînă în preajma Gertrudei, pe care n-o iubea cîtuşi de puţin. Il iubea pe tata, pe frăţiorul său, chiar şi pe mama o iubea,
dar nu pe soră-sa, femeia aceasta mătăhăloasă cu glas pătrunzător...

într-una din zile trecu pe sub ferestrele Hubertavi- ciusilor un lung şir de fantome îmbrăcate în zdrenţe şi minate din urmă de paznici. Din masa lor nu se desluşea lămurit nici un chip anume, dimpotrivă, părea că cei ce se tîrau anevoie nu erau făpturi omeneşti, ci mai curînd o ceată de umbre. Nenorociţii aceştia îşi fixau cu insistenţă privirea pe absolut tot ce se afla în jurul lor — stîlpi şi obloane de geamuri — ca şi cum aşteptau ca toate acestea să se însufleţească şi, întinzîndu-le mîna, să le dea de pomană. Nu se auzeau gemete, ci doar fîşîitul stîmit pe caldarîm de nenumăratele picioare ce abia se tîrau — un fîşîit în care se zbuciuma parcă disperarea resemnată în faţa inevitabilului. Fîşîitul acesta i-a stăruit în urechi lui Aloyzas toată ziua, deşi, foarte curînd, pe caldarîmul devenit pustiu nu mai rămăsese nici o dovadă că pe acolo trecuseră oamenii aceia condamnaţi la moarte. Tata nu se putea linişti în nici un fel, refuza să se întindă în pat şi măsura odaia în lung şi în lat — chipul său devenea tot mai palid şi tuşea îl înăbuşea.

— Ar trebui să se spintece cerul dintr-un capăt în celălalt, dacă există în adevăr un cer deasupra capetelor noastre ! vorbea el de unul singur. Fiara sălbatică îşi devorează în continuare, una după alta, porţiile şi nimeni nu îndrăzneşte să-i vină de hac, nimeni ! Ei bine, unde anume s-a spintecat cerul ? Aş vrea să văd şi eu, unde ? Haide, arătaţi-mi voi dacă sînteţi aşa de înţelepţi ! — Fiind conştient de absurditatea celor ce se petrecuseră adineauri sub ochii săi, tata se enervă în asemenea hal, încît
i se declanşă o puternică hemoptizie.

Aloyzas alergase îndată să-i ajute să se întindă pe pat şi-i tot potrivea pernele îndesîndu-le sub el, Gertruda se năpustise în pivniţă şi începuse să spargă gheaţa aflată sub un strat gros de rumeguş. Aşchiile ascuţite săreau în toate părţile de sub toporişcă, mirosea a sînge. Mama turnase apă pe tăblia mesei şi o spăla, avînd grijă ca lăturile să se scurgă în găleata aşezată dedesubt, cînd deodată, se auzise în dosul ferestrei ceva ca un rîcîit. Şi, fără să bată la uşă, în bucătărie dăduse buzna un om, sau mai exact fantoma unui om. Abia după ce străinul şi-a tras broboada înfăşurată pe cap, a devenit clar că era bărbat şi nu femeie. Ar fi fost cu neputinţă însă să-ţi dai seama

cîţi ani putea avea omul. Pe chipul umflat, tot numai zgîrieturi şi vînătăi, ardeau cuprinşi de fierbinţeală nişte ochi negri — de fapt un singur ochi, pentru că în locul celuilalt se bulbuca doar crusta uscată a unei cicatrici.

— Nu vă speriaţi, ochiul nu mi l-au scos azi. Meii demult, acum o săptămînă. Credea, desigur, că cel mai înfricoşător lucru in înfăţişarea sa era ochiul scurs, din pricina căruia, socotea el, nimeni nu-i îngăduia să se apropie. Pe toţi evreii i-au împuşcat acolo, în carieră. Ascun- deţi-mă undeva, oameni buni.

După hemoragia avută tatăl zăcea fără cunoştinţă. Mama trăgea cu coada ochiului cînd la el, cînd la musafirul nepoftit ce se oprise în faţa ei cu mîinile întinse ; ea şoptea fără încetare o rugăciune. Singura care a ştiut imediat cum trebuie să procedeze, de parcă aşteptase de-mult vizita aceasta, a fost Gertruda. în primul rînd l-a înşfăcat pe Aloyzas — să-i facă vînt în altă cameră, ca să nu-1 mai vadă pe omul cu ochiul scos. într-adevăr, lui Aloyzas îi era groază să privească obrazul acela, dar se împotrivise din răsputeri să plece de acolo. Ce rău făcuse evreul acesta ca să fie pedepsit ? Şi de ce nişte oameni, la fel cu el, îl vînează fugărindu-1 ca pe o fiară ? Băiatul se mai temea şi de altceva : te pomeneşti că privirea înnebunită a fugarului avea să-i ceară lui să răspundă la toate aceste întrebări ? Cîrpele murdare ce atîmau în zdrenţe pe trupul fugarului, părul de pe obraji, aspru şi ţepos, în care se vedeau cheaguri de sînge, dar mai ales găvanul acela gol, cu marginile cusute parcă cu aţă groasă, stîrneau în sufletul lui Aloyzas nu numai milă şi dezgust, dar şi sentimentul că are şi el în toate acestea o vină, chiar dacă nu-şi da seama exact despre ce vină poate fi vorba. Mai avusese o senzaţie asemănătoare nu demult, în faţa sicriului lui Tautvydas : deşi chipul frăţiorului mort era curat şi liniştit, totuşi pe deasupra lui, întocmai ca şi pe deasupra acestui om, începuse deja să-şi fîlfiie aripile moartea, doar că de astă dată ea nu mai făgăduia izbăvirea de chinuri ca atunci, ci, dimpotrivă, cuprinsă de furie, ameninţa să-şi dezlănţuie toată nemărginita-i cruzime — ca şi cum timpul s-ar fi oprit brusc în loc şi doar ea, moartea, rîn- jindu-şi gura hîdă, a rămas să stăpînească peste toate. îşi aminti că atunci i s-a părut că vede cum catafalcul împodobit cu coroane, pe care fusese transportat la cimitir cadavrul fratelui său, se prăbuşeşte în şanţ, lăsînd să împungă cerul doar an fragment din oiştea sfărîmată.

—_ Sînt singur-singurel. Lor nici nu le trece prin minte că trăiesc. Nimeni nu ştie, nimeni !... — răzbea dinspre prag, abia auzită, şoapta evreului — căci glasul apucase să i-1 sugrume deja moartea.

Gertruda încerca să-l tragă la o parte pe Aloyzas cer- tîndu-1 :

— Nu-i treaba ta să stai aici. Lasă, nu te teme, că-1 ajutăm noi pe omul ăsta. O să facem tot ce va fi posibil !

Gertruda i-a poruncit mamei să găsească o bucată curată de pînză iar ea adusese imediat ligheanul, un urcior cu apă şi săpunul.

— Acuma, te rog să te speli şi pe urmă o să-ţi pansăm ochiul, îl invitase ea venind foarte aproape, cît pe ce să-l atingă chiar pe bietul om, îmbrăcată cum era în rochia ei cu flori viu colorate — tînără,

curată, răspîndind sănătate prin toţi porii. Mai mult ar fi fost imposibil să se apropie şi pe Aloyzas îl fulgerase gîndul că ea trebuie să i se pară acelui nefericit un înger coborît din cer. Lasă că-ţi tom eu, haide, spală-te, i-a spus Gertruda, aplecînd mai tare urciorul cu apă.

— Ei cred că sînt un cadavru. Ascundeţi-mă, vă implor, ascundeţi-mă undeva ! Evreul nu pricepea deloc ce vrea fata de la el. Deşi totul era simplu, cît se poate de simplu — fusese rugat să se spele. Pînă aici mai bătuse şi pe la alte case, dar nimeni nu-l rugase să facă aşa ceva — într-una din izbe i-au strecurat în mînă nişte cartofi, iar în alta o bucată de pîine. Da, el uitase că oamenii se mai şi spală.

— Nu-i frumos să umbli în halul ăsta. Se sperie copiii cînd te văd, a căutat să-l lămurească soră-sa turnînd din urcior apă peste palmele cu pielea crăpată şi negre de murdărie. Apoi, înălţîndu-se în vîrful picioarelor, i-a pansat ea însăşi găvanul gol ; ţinînd pansamentul din pînză de casă, mîinile ei albe se avîntau împrejurul capului fantomei, aidoma aripioarelor unui înger.

— Dumnezeu să vă dea sănătate, domnişoară, că nu v-a fost silă de mine. Nu-i aşa că n-o să mă alungaţi ?

— Ia loc puţin, odihneşte-te, şi Gertruda a tras lîngă el taburetul.

— Eu ar fi trebuit acum să fiu un cadavru. Şi nu sînt cadavru. Că doar nu v-aţi fi ostenit dumneavoastră să pansaţi ochiul unui cadavru, nu-i aşa ?

Trecînd pe lîngă Aloyzas, Gertruda l-a bătut pe umăr : chipurile să fie liniştit, că sora lui e plină de hotărîre şi neînfricare.

— Nu te teme, n-o să-l lăsăm noi fără ajutor pe omul acesta, spusese ea tare, ciufulind părul frăţiorului. Da, ea n-ar fi avut nevoie de încurajarea nimănui!

Prin pîcla de disperare şi neputinţă ce-l învăluia, Aloyzas a văzut cum Gertruda a silit-o pe mama să scoată din sobă ceaunul de tuci în care de obicei fierbeau hrana pentru porci, şi cum aceasta, continuînd să-şi şoptească rugăciunile, a început să scormonească în ceaun, scoţînd de acolo cîţiva cartofi, pe care i-a înfăşurat apoi într-un ziar. Gertruda a început să se agite din nou în jurul vizitatorului, al cărui cap bandajat părea, în lumina scăzută a înserării, o pată mare şi albă. Întinzîndu-i pachetul, Gertruda îi explicase cu o voce blîndă, arătînd înspre uşă :

— Ţine asta şi haide să ne luăm rămas-bun înainte de despărţire. îmi pare rău, dar la noi nu poţi rămîne. Nu poţi! Dacă ar fi fost măcar o posibilitate cît de mică, eu niciodată...

— Domnişoară, eu pot să stau nemîncat, pot să nu mănînc deloc, chiar dacă nu sînt cadavru. Pot să nu mă- nînc nimic şi o săptămînă încheiată, bolborosea omul. Am învăţat să mă hrănesc numai şi numai cu iarbă...

— Ah, doamne-dumnezeule, dar dumneata nu pricepi că nu poţi rămîne la noi ? ! îmi pare nespus de rău, dar trebuie să pleci de aici. Există motive foarte serioase pentru asta. Dacă vrei să ştii... nimeni nu îndrăzneşte să rupă nici măcar un măr din grădina noastră.

Convins nu se ştie din ce pricină, poate de albeaţa strălucitoare a pielii ei, poate de acele aluzii nedesluşite pe care le rostise adineauri, omul tresărise şi se ridicase de pe taburet.

— O clipă, l-a reţinut Gertruda ; aşa era ea, de cîte ori se apuca de vreo treabă, o făcea temeinic ! Se poate, mamă ? Doar nu vrei să mănînce omul fără sare ? !

Fără a înceta să-şi mormăie rugăciunile, mama i-a întins un pic de sare şi Gertruda, punînd-o într-un corneţel *de hîrtie, i-a strecurat-o nenorocitului.

Forfota şi foşnetele din jur, dar mai ales glasul Gertrudei l-au făcut pe tata să-şi revină. Respira anevoie, asculta atent ce se petrece în coşul pieptului său, dar a înţeles imediat ce se întîmpla la bucătărie.

— Va să zică izgoneşti omul din casă ? s-a răstit el la Gertruda agitîndu-şi mîna osoasă şi îngălbenită ce părea un semn de întrebare.

— El singur vrea să plece. Doar ştii bine şi dumneata, domnule tată, că musafirilor nu le place să rămînă mult timp la noi.

— Lasă că îl întrebăm noi îndată... îl întrebăm... Tatăl a încercat să se ridice în capul oaselor, dar n-a izbutit.

— Se vede că dumneata, domnule tată, nu te gîndeşti deloc la familie şi la Aloyzas, nu se dădea bătută Gertruda.

— Ia vino încoace puţin, a chemat-o. Vreau să te privesc de aproape.

Gertruda, ştiindu-se cea care-1 ocroteşte pe vlăstarul sănătos, nădejdea întregii familii, pe Aloyzas, şi că deci nu are nici un motiv să se simtă vinovată de ceva, se apropiase săltîndu-şi cu îndrăzneală bărbia.

— Să-ţi aduci aminte întotdeauna de ce te-am bătut ! Şi tatăl a plesnit-o peste obraz cu dosul palmei. Sîntem ofticoşi, a rostit el apoi ştergîndu-şi cu batista băşicuţa trandafirie de pe buze şi totodată ridicîndu-se puţin. N-o să-ţi fie teamă să mănînci din aceeaşi oală cu nişte ofticoşi ?

— Ofticoşi ? Evreul n-a înţeles ironia amară a gazdei, — a fi ofticos înseamnă pentru el o speranţă inaccesibilă, o tindă a raiului. Ofticoase, bolnave de inimă, reumatice puteau fi socotite doar făpturile vii şi nicidecum cele cărora li se luase dreptul de a-şi spune oameni. Asta ştia el foarte bine, chiar dacă se dezobişnuise să se spele.

Cîteva ore mai tîrziu au fost arestaţi capul familiei, musafirul său şi un birjar din localitate. Printre „vînă- torii" înarmaţi pînă în dinţi se tot vîntura de colo-colo şi un găligan blond, cu mutră spălăcită — unul dintre absolvenţii tatălui dinainte de război, care trăgea din cînd în cînd cu coada ochiului peste gard, arătîndu-se destul de interesat de farmecul ce abia înmugurea al Gertrudei. Omul de la Gestapo care conducea acţiunea, vrînd să respecte instrucţiunile, avusese de gînd să ridice întreaga familie, dar fostul elev a intervenit în favoarea soţiei şi a copiilor celui arestat. Pe evreu l-au ciuruit cu gloanţe dintr-un pistol automat încă la marginea drumului, fără să-l mai aducă pînă la carieră. Pe tata l-au împuşcat peste trei zile în curtea închisorii, între

două camioane tixite cu boarfe confiscate de prin casele oamenilor... sub coviltirul unuia din ele se înălţa, drept, un ficus cu frunze mari ca nişte pingele... Intelectual prieten cu evreii, iar pe deasupra mai scuipă şi sînge... Respectivul este, în mod indiscutabil, un individ de calitate inferioară, şi fiind de calitate inferioară, rezultă că nu este om. Cînd trimiţi un glonte într-unul ca ăsta, nu te simţi răspunzător nici în faţa lui Dumnezeu şi nici faţă de propria-ţi conştiinţă. Deci, doboară-1, culcă-1 la pămînt ca pe un cîine de pripas. A încerca să meditezi sau să schimbi ceva în mersul acestui joc sîngeros e deja din cale-afară de tîrziu şi, deocamdată, din cale-afară de devreme.

— Oricum, nu mai aveam mult de trăit, apucase tata s-o consoleze pe Gertruda, care se strecurase în închisoare să-i aducă pachetul cu provizii şi rufe. Aşa, cel puţin o să ştiu pentru ce mor. Dar, imaginează-ţi! De cînd sînt aici, nu mai scuip sînge !

Glontele a atins ficusul, frunzele s-au scuturat şi au acoperit chipul grav al lui Ignas Hubertavicius. Cel îngăduitor faţă de slăbiciunile omeneşti şi neînduplecat în faţa violenţei.

Intr-o noapte, după ce zgomotul din căminul studenţesc se domolise şi ei doi, osteniţi de îmbrăţişări pătimaşe, se odihneau, Aloyzas, care spera mereu că odată cu trupul ce i se supunea ascultător va obţine şi afecţiunea, căldura sufletului ei, îi spuse Lionginei:

— Ascultă, Porumbiţa mea, aşa ise adresa el pe atunci, rostind fără urmă de dezgust cuvîntul acesta simplu de alint pe care cu o jumătate de an în urmă nu l-ar fi îngăduit pentru nimic în lume. Crezi că eu nu-mi dau seama că avem neapărată nevoie de un spaţiu vital ? Chiar dacă va fi minim, chiar dacă nu va avea decît cincisprezece metri pătraţi, dar să fie spaţiul nostru. Aici, unde cacofonia nu încetează nici zi, nici noapte, orice armăsar se poate năpusti înăuntru ca să rîdă de goliciunea trupurilor noastre. Şi-apoi Ignelis, cum oare o să se simtă el aici ? Nu vreau ca primele impresii din viaţa lui, deşi inconştientă încă, să i se întipărească în suflet între pereţii aceştia coşcoviţi. Fireşte, institutului nostru i se repartizează un spaţiu locativ foarte mic, în timp ce pretendenţi sint cîtă frunză şi iarbă şi, totuşi, am o speranţă. N-am umblat niciodată după chilipiruri şi cunoştinţe utile, iar pentru formula *dă-mi — ca să-ţi dau* am un profund dispreţ, însă în situaţia de faţă procedeul se impune. Ştii, întîmplarea face ca prorectorul nostru să fie un fost prieten de-al meu, elevul lui Ignas Hubertavicius, şi anume Genius.

— Care ? Ochelaristul ? Tovarăşul acela respectabil, Eugenijaus E., care ne-a onorat cu prezenţa la cina de la restaurant, în seara nunţii noastre ? se informă cu prudenţă Liongina, spunînd *ochelaristul* deşi ar fi trebuit să spună *morocănosul.* După ce s-au întors de la ofiţerul stării civile, unde avusese loc înregistrarea căsătoriei, ei nu organizaseră o mare petrecere. Toate intenţiile pe care le avusese mama Lionginei, de a invita un mare număr de rude de la ţară, s-au risipit izbindu-se de refuzul politicos, dar ferm, al lui Aloyzas. Doar se căsătorise cu fata ei, precizase el, nu cu rudele

acesteia şi consideră că, în cinstea evenimentului respectiv, se cuvine să fie servită o cină modestă, la care vor lua parte numai rudele şi pri-etenii cei mai apropiaţi. Nimeni nu găsise nici o clipă de răgaz să ceară şi părerea Lionginei, dar în fundul sufletului ea îi fusese recunoscătoare lui Aloyzas pentru hotă- rîrea luată. Şi aşa s-a simţit, pur şi simplu, epuizată de prezenţa la cina festivă a două persoane — cumnata sa, de pe chipul căreia n-a dispărut nici un moment grimasa plină de ostilitate care-i schimonosea gura, şi bărbatul zîmbitor, în aparenţă blajin, ce purta ochelari cu ramă din aur veritabil. Nici el nu rostise un cuvînt toată seara. Din rama ochelarilor săi ţîşneau în ochii celorlalţi luciri scîn- teietoare, a căror strălucire te ameţea. Ochelarii şi zîmbetul — dezvelind nişte dinţi albi şi foarte sănătoşi — res-pingeau cu succes atacurile nenumeroşilor musafiri, care încercau să afle părerea lui Eugenijaus E. în diverse probleme. Acesta însă nu catadicsise să-şi formuleze vreo opinie nici măcar în legătură cu vremea sau cu calitatea mîn- cărurilor servite. Curios că, pînă şi glasul lui Aloyzas devenea altul cînd se adresa ochelarilor de aur. Cei invitaţi la cina festivă erau, în genere, colegi ai soţului ; unii, după ce băuseră deveniseră mai paşnici şi mai amabili, alţii, dimpotrivă, mai agresivi şi mai sîciitori, singur prorectorul rămăsese neschimbat şi, aparent, de un calm imperturbabil — nici nu s-a îmbujorat măcar după copioasa trataţie.

— De unde pînă unde — *ochelarist ?* Ah, da ! Şi Aloyzas, amintindu-şi ochelarii cu ramă de aur, pufni în rîs. Ai dreptate, să ştii că tot el poartă zilnic şi un inel cu o piatră preţioasă enormă. Şi totuşi, el este pur şi simplu — Genius.

— Dar de ce ai spus despre el: *un fost prieten* ?

— Ei, asta-i bună, prieten şi gata ! Nu te mai lega şi tu de un cuvînt! Enervat, Aloyzas tăcu dintr-o dată. Fireşte, reluă el după un timp, acum ne întîlnim mai rar. Omul a ajuns sus de tot.

— Şi te deranjează funcţia lui importantă ? Sau, dimpotrivă, îl deranjează pe el funcţia ta lipsită de importanţă ? Liongina, care în genere era destul de perspicace, refuza uneori să înţeleagă lucruri cît se poate de simple.

— Nu m-am gîndit la asta. Nu ştiu. Aloyzas întîrzie cu răspunsul, — niciodată nu se grăbea cînd îşi exprima opinia despre cineva şi-l judeca întotdeauna pe cel în cauză după experienţa sa personală. Cum să-ţi spun, sentimentul propriei demnităţi sau nu ştiu ce alt demon mititel mă reţine să afişez relaţii de prietenie cu el.

— Şi va trebui să te înjoseşti prea mult, da ?

— într-o oarecare măsură, da. Genius împrumuta cărţi de la tata şi uneori venea la noi încălţat cu galoşii direct pe piciorul gol. La insistenţele tatei, sora lui mai mare a fost scutită de taxele şcolare la liceu. Iar tatăl lui Genius era un mare beţivan. în vremea noastră, chiar dacă eşti alcoolic la pătrat, nici măcar pălăria nu reuşeşti să ţi-o bei, ori pe atunci oamenii îşi cheltuiau pe băutură totul, pînă la ultima leţcaie, rămîneau muritori de foame fiind forţaţi să-şi vîndă întreaga avere.

— Şi îţi închipui că lui o să-i facă o deosebită plăcere să-şi amintească despre beţivul de taică-său ?

— Vai de mine, Porumbiţo, ce-ţi trece prin minte ! Crezi că am să mă apuc să-i scot ochii cu trecutul său ?

— Dar, de fapt, de ce te bizui tu atît de mult pe dîn- sul ? Eliberează el repartizările pentru locuinţe ? Mai mult ca sigur, există un prorector pentru problemele administrative. Şi, în afară de asta, însuşi rectorul reprezintă sindicatul.

— Există, bineînţeles, cum să nu existe ! Rectorul nostru este unul dintre tovarăşii de luptă ai lui Kipro Pa- trausko şi Tado Ivanausko [1]. O adevărată relicvă. Dar, în fapt, Eugenijaus e cel care are de spus ultimul cuvînt in toate problemele institutului. Atunci, în seara nunţii, în timp ce ne ridicam cu toţii de la masă, el mi-a şoptit : Auzi, Aloyzas, dacă ai vreun nceaz, te prezinţi imediat direct la mine.

— Chiar el, Eugenijaus E. în persoană ?

— Genius, Eugenijaus, sau respectabilul tovarăş Eugenijaus E. — care-i deosebirea ? El nu-i dintre cei care-au ajuns în fotolii înalte prin maşinaţii de şarlatani. Are o inteligenţă extrordinar de lucidă şi o capacitate de muncă imensă, diabolică.

— Şi pînă acum el n-a aflat că ai nevoie de o locuinţă ?

— Păi, nu-ţi dai seama cîte griji are omul pe cap ? Să nu crezi cumva că o să vină el să bată la uşa noastră ca să ne spună : cînd o să terminaţi de gîngurit, porumbeilor, daţi fuga la Comitetul Executiv să vă luaţi repartizarea, că a şi fost emisă. Eu o să trebuiască să fiu cel dintîi care-i va bate la uşă.

— Oricum, e înjositor.

— Da, însă... Aşa că, ţinînd seama de asta, te rog, Po- rumbiţo, să fii mai tandră cu mine. Apreciază-mi eroismul. Pentru că eu va trebui să roşesc — nu tu.

Şi asta nu era decît o parte, una din intenţiile animate de bărbătească rîvnă, pe care le nutrea Aloyzas. El mai avea de gînd să rupă definitiv nu numai cu propria viaţă, cu care fusese obişnuit mai demult, ci şi cu viaţa dusă de Liongina înainte de căsătorie, pentru ca din sfărîmăturile acestora să construiască un edificiu nou, raţional — chiar dacă deocamdată destinaţia lui nu-i era încă suficient de clară.

— După părerea mea, scumpo, ar fi timpul să te apuci de învăţătură. Căci, cum vine asta ? O femeie intelectuală din zilele noastre — fără licenţă ? Soţul tău, recomandat pentru titlul de conferenţiar universitar, va primi, dacă totul va merge bine cu cartea, catedră de profesor. Ei, şi-atunci, cum te vei simţi alături, neavînd o licenţă ?

— Nu te merit, dragul meu.

— N-am spus cum vei arăta alături ci am zis şi o repet: cum te vei simţi alături ?

1 *Kipro Patrausko* (1885—1968) — renumit cîntăreţ lituanian, artist al poporului din U.R.S.S. ; Tado *Ivanausko* (1882—1970) — savant lituanian, biolog.

— Indiferent. Nu te merit, asta e.

— Sper că ţi-am dovedit îndeajuns cîtă nevoie am de tine.

— Tu da, Aloyzas, bineînţeles că ai dovedit-o. In schimb eu, vai, dovedesc cu totul altceva. Că nu-ţi corespund deloc... că-ţi stric viaţa.

— Cine m-a învăţat să spun *porumbiţo ?*

— Asta e foarte puţin, Aloyzas, atît de puţin !

— Ei bine, atunci, poftim, ai acum prilejul să te evi- denţiezi! o ţinea el una şi bună, împiedicînd-o să continue cu părerile de rău. Să nu-ţi închipui că va fi uşor şi plăcut să te duci la cursuri în fiecare seară.

— Seara ?

— Seara, porumbiţo ! Numai seara !

— Mă rog, fie, asta nu mă sperie. Dar ce anume aş putea urma 7 La conservator nu sînt cursuri serale. Şi nici la medicină. Şi oricum, chiar dac-ar fi fost, eu tot n-aş putea s-o scot la capăt. Să fim serioşi.

— Nici că se poate mai serioşi! Uite, îţi propun — ştiinţele economice. Acolo există facultate la seral. Exact ce-ţi trebuie ! Ei, ce părere ai, porumbiţo ?

Ce putea ea oare să mai spună, de vreme ce toate ideile dubioase ale lui Aloyzas, care uneori îl uimeau pînă şi pe el însuşi, începuseră rînd pe rînd să fie traduse în viaţă ? La consultaţia de la dispensar o anunţaseră că e însărcinată. Deşi, în afara unor uşoare ameţeli, nu simţise nimic deosebit. Peste o săptămînă s-a prezentat pentru a doua oară la medic. — Dar ce-i cu dumneata, chiar nu te bucuri deloc ? E foarte bine că nu ai nici un fel de stări proaste. La femeile sănătoase aşa trebuie să fie pînă le vine ceasul să nască. Natura nu poate fi înşelată. Doctoriţa era dispusă să filozofeze puţin. Haide, du-te acasă, spune-i soţului bucuria şi fii prudentă, la fel cum e şoferul care are de transportat un pasager. Unul foarte fragil şi foarte capricios, deşi, după cum susţii dumneata, nu simţi nimic deosebit.

Cît despre discuţia privind viitoarele ei studii, aceasta se desfăşura pe divan, în mijlocul camerei goale în care orice şoaptă stîrnea ecouri ostile. Nu mai era odăiţa de la cămin, ci un apartament separat, format dintr-o cameră cu un hol spaţios, baie şi bucătărie. Viitoarea locuinţă a fiului lor. Adevărat, casa nu era nouă, pereţii erau numai răni de la cuiele smulse, aveau pete dreptunghiulare — rămase de la tablouri — şi dîre semănînd cu rîurile de pe hărţile de geografie. Pînă şi tavanul era pătat — în mod evident, de şampanie. Doar trăiseră aici oameni care s-au străduit să lase cît mai multe semne despre şederea lor, indiferent ce dovezi reprezenta fiecare din aceste semne. Chiar dacă aminteau de nimicuri sau frivolităţi... Nici urmele noastre n-or să arate mai estetic, continua să se tortureze Liongina, deşi, fireşte, n-o să ne apucăm să murdărim dinadins pereţii. In clipa asta avea senzaţia că ea însăşi e o pată mare şi spălăcită, care colorează în cenuşiu tot ce se află în jur. Sau un peşte dormind în mîlul şi algele de pe fundul unui lac. Un astfel de peşte îi arătase în copilărie tatăl, după ce îndepărtase pătura de zăpadă de pe faţa transparentă a gheţii. Oamenii care au trăit aici făceau zarvă împuşcînd în tavan cu dopurile sticlelor. Pe cînd ea, rămînînd între aceeaşi pereţi nu va fi în stare să

răspîndească nici tristeţe şi nici bucurie, deşi Aloyzas, prin grija lui neîntreruptă, încerca să măture dînd la o parte nămeţii care au troienit-o. Vorba şi mersul lui deveniseră mai viguroase, mai hotărîte, ochii nu întotdeauna observau micile neglijenţe ale ţinutei proprii — nodul de la cravată lăsat mai jos sau pantofii prăfuiţi, — ceea ce altădată l-ar fi enervat mai mult decît o lucrare neefectuată. Totodată însă, Liongina simţea că soţul aşteaptă ca ea să-i arate mai multă căldură şi încurajare.

— Interesant, — rosti ea încetişor, în timp ce spaţiul din jur neîiind înţesat cu nici un fel de obiecte, îi repeta ca un puternic difuzor, vorbele, — interesant, oare cei care-au locuit înaintea noastră în apartamentul ăsta erau fericiţi ?

înţelegea foarte bine că nu după asemenea vorbe tîn- jea Aloyzas, nu ele îi puteau aduce binemeritata răsplată pentru faptul că-i iertase acel păcat îngrozitor şi se străduia, de unul singur, cu perseverenţă, să înalţe din ruine viaţa lor, a amîndurora. însă în apartamentul pe care-1 obţinuseră nu se instalase decît trupul ei — spiritul mai călătorea pe undeva, neînscris în cartea de imobil şi negăsindu-şi liniştea.

— Păi, nu ţi-am povestit ? Genius, Eugenijaus ! Ah ! nici nu-ţi închipui cît a făcut el pentru noi !

Şi Aloyzas se porni să-l proslăvaescâ pe prorector — trebuia neapărat, cu orice preţ s-o scoată pe Liongina din melancolia ce-o stăpînea şi, totodată, să-şi scuture puţin şi propria-i blană, în care se agăţaseră destui scaieţi. La catedră, la decanat, la comitetul sindical — unde numai n-a trebuit să se ploconească, să se milogească cerînd locuinţă cu un glas tremurător, care aducea mai mult a implorare. Toţi îl băteau pe umăr, îi promiteau mereu şi din nou îl minţeau, pînă în clipa în care au auzit o uşoară bătaie in masă a palmei lui Eugenijaus E. Asta a rezolvat problema. I-a dat locuinţă în adevăr, şi trebuie să-i fie recunoscător, dar a făcut-o într-un mod de parcă-i dăduse ceva din propriul său buzunar. în mintea lui Aloyzas, întotdeauna atît de scrupulos, de cinstit, mai răsuna încă şi acum bătaia aceea uşoară cu palma în masă.

— Eu însă tot la foştii locatari mă gîndesc,

— Te rog scoateţi-i din cap, porumbiţo ! Cine ştie cîte apartamente au distrus ăştia ? ! Mai mult ca sigur că şi acum chefuiesc pe undeva. Cei de teapa lor n-au nevoie de locuinţe, ei aşteaptă mereu pretexte pentru petreceri. Şi Aloyzas reveni iar la Eugenijaus E. — Ca prorectorul e aşa, că prorectorul e pe dincolo, doamne, cîte nu i-a fost dat să audă la adresa lui! Doar ţi-am mai spus-o, Li- onge, nu-i aşa ? Iţi aminteşti ? E un prieten adevărat. Ei, ce zid, de acum înainte poţi să ai încredere în mine ?

— întotdeauna am avut încredere în tine.

— Adevărat ? Bine, hai să nu mai răscolim trecutul. Ajunge ! Şi începu să rîdă cu gura pînă la urechi. Altădată nu i-ar fi tresărit decît colţurile buzelor şi Liongina ar fi fost nevoită să ghicească dacă e doar un pic nemulţumit de ea sau e înfuriat de-a binelea...

— Spune-mi, tu îi cunoşti ? Eu am găsit pe-aici pe undeva

mingiuţă, roasă toată...

— Păi, cine nu-i cunoştea ? Aloyzas se apăra din răsputeri de foştii locatari, ca nu cumva aceştia să-i pună în pericol fericirea pe care el avea intenţia s-o clădească aici, chiar dacă deocamdată făcea asta de unul singur. Nişte leneşi şi mari slujitori ai lui Bachus. Aci divorţau, aci îşi zvîrleau iar boarfele în aceeaşi grămadă ! Se pricopsiseră cu un copil şi-l tot trăgeau în toate părţile ca pe-un broscoi de picioare, ea — ca să stea cu dînsa, el — ca să i-1 dea lui, pînă cînd s-a sufocat bietul ţînc de pneumonie. Nu aşa se cuvine să trăieşti, nu aşa ! Şi unde ziceai că-i mingiuţa aia? Ia dă-mi-o, s-o văd. Da, a ros-o cîinele. Pentru că, vezi doamne, pe urmă îşi făcuseră rost de un cîine — în locul copilului !

Tare nu-i venea să se dezlipească de Liongina, de căldura trupului ei. Nu-i făceau plăcere nici pereţii cenuşii, numai crăpături, cu cuie înfipte pe suprafeţele lor ca nişte spini şi nici parchetul crestat peste tot cu toporul. Aloyzas lipăi cu picioarele goale pînă la geam — înainta cu băgare de seamă să nu dea peste vreo ţeapă — îl deschise larg şi azvîrli cît colo ultimul lucru care mai amintea de viaţa străină ce se scursese acolo. Liongina auzi mingiuţa căzînd cu zgomot şi rostogolindu-se apoi pe asfalt. Cum era toată numai urechi, i se păru că fusese izgonit însuşi spiritul ei lipsit de noroc, tot ceea ce mai rămăsese încă din mica ei fericire atît de curînd ofilită.

— Aici, porumbiţa mea, o să gîngurească băieţelul nostru ! Aloyzas se aşează pe marginea divanului; privită de jos, faţa lui îi apărea ca un detaliu de monument. Tu
o sâ te apuci de învăţătură, iar eu o să-mi termin cartea. Doar omul — nu e o amibă. Omul e viu numai atîta vreme cît ţine în mînă făclia cu care-şi luminează propria-i cale. Făclia cîte unuia abia-abia dacă pîlpîie, pe cînd a altuia luminează ca un far şi împrăştie întunericul; important însă este să te avînţi înainte, să înaintezi mereu. înaintez, ded. exist, am putea spune parafrazînd cugetarea înţeleptului din antichitate. Viaţa omului, draga mea, este prea scurtă, nu merită să-ţi risipeşti forţele sufleteşti compăti- miadu-i pe rataţi sau alte fiinţe mărunte transformate în paraziţi şi trîntori. înţelegi la ce mă refer ?

— Aproximativ da.

— Şi-atunci, de ce nu te bucuri ?

— O să învăţ să şi înţeleg, să mă şi bucur.

— Timpul nu aşteaptă, draga mea. Gata. Sus. Scularea. începem curăţenia. — Aloyzas îi întinse mîna.

Liongina se ridică, deşi n-avea chef nici să se ridice şi nici să se apuce de vreo treabă.

— Ce eşti aşa posomorită, ţi s-au înecat corăbiile ? Doar nu pregătim cuibuşorul acesta pentru oricine, îl pregătim pentru băieţelul nostru !

Dar nici aici, la fel ca şi zilele trecute la consultaţie, Liongina nu se simţi copleşită de fericire.

...Bine că am vorbit doar la telefon cu responsabila de grupă, cel puţin nu mi-a putut vedea mutra. Vai, ce dezgustător pot să arăt ! Şi, brusc, maşina de scris a Lionginei, care ţăcănea monoton, aproape ca

un automat, amuţi.

O scurtă pauză — să-şi mai odihnească degetele. Trase din mașină cu un gest repezit foile de hîrtie. S-au şifonat. Va trebui să le rebată. Se ridică de pe scaun mirată de oboseala care a năpădit-o mult mai devreme ca de obicei. Să iasă să fumeze o ţigară ? Poşeta uite-o sub birou, gata deschisă. Doamne, cît de multe sînt îngrămădite în ea, chiar şi un pachet de ţigări pe care i l-au dat la chioşc în loc de rest ! Ei, asta ar mai lipsi ! Nu, ea nu fumează, încă nu fumez, rectifică Liongina, dar uneori e adevărat, mi-am mai făcut şi eu cheful. Cînd te simţi execrabil, îţi face bine să-ţi pîrleşti puţin plămînii cu o ţigară.

Stînd în toaleta placată cu faianţă albă, Liongina asculta cum curge apa de la robinet. De fapt nu-i adevărat, nu asculta. O ispitea oglinda. Da ! Datorită spiritului întreprinzător al noului director, la toaletă strălucea acum o oglindă în care te puteai vedea din cap pînă în picioare. Liongina privea fix aşteptînd clipa în care pe suprafaţa lustruită de argint va apare imaginea ei. E oare cu putinţă ca masca albă şi lunguiaţă de acolo să fie propriul ei chip ? A simţit ea de cîtăva vreme că faţa i-a devenit ţeapănă şi încremenită ca strînsă într-o menghină, însă atît de rigidă şi de albă ca acum parcă nu fusese niciodată. Dacă ar atinge-o o palǎ de vînt sau o privire, s-ar face pulbere şi s-ar scutura la fel ca ipsosul uscat peste măsură. Iar ochii — ochii au dispărut. S-au prăbuşit undeva. Cine vede o faţă ca asta nu-şi poate închipui decît lucruri rele : fie că am prădat casa de bani, fie că am ucis pe careva. Da, eu am ucis-o pe Vangute, ieri am ucis-o. Chiar dacă de fapt alţii au ucis-o, m-am alăturat imediat şi eu acestora — renegînd-o. Iar adineauri, cînd n-am acceptat să duc coroana, am ucis-o pe Anicetei. La drept vorbind, însă, pe mine, pe mine însumi m-am ucis, eu am murit ! Ha, ai murit ? Nu, tu eşti nemuritoare. Te-ai rostogolit altădată de pe culmi atît de înalte şi puţin ţi-a păsat — te-ai ridicat şi gata, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Parcă taioraşul nou de pe tine nu constituie şi el un argument în sensul acesta ? Haide, de ce nu rîzi ? Doar e teribil de comic. După toate încercările prin care ai trecut, să te prăpădeşti acum de durere pentru o Vangute oarecare sau pentru Anicet^ ? Ha-ha ! Şi mai ziceai că r/a ştii să rîzi, iar cînd trebuia s-o faci, scoteai doar un fel de cîrîit. Uite că acum ai învăţat şi asta. Şi să rîzi în hohote şi să trăieşti — deşi n-ai chef nici de una, nici de cealaltă.

Da ! Mare scofală ! M-am îmbrăcat într-o haină nouă... m-am înfăşurat în ea ca într-un giulgiu, asta-i ! Aşa e, însă pentru că i-am făcut sînge rău furiei — sînt bucuroasă nevoie mare. Aşadar, să zîmbesc în sfîrşit, aşa cum se cuvine s-o facă o femeie ce şi-a învins rivala, haide, dragă, relaxează-ţi muşchii feţei, uite ce obraji contractaţi, crispaţi ai. Mai cu curaj, mai cu curaj ! Aşa ! Acuşi or să-ţi apară gropiţele care-s atît de seducătoare. A. uite şi un rid mititel de-a curmezişul frunţii — penibil ! Eşti încă prea tînără pentru riduri. Aşa, acum e perfect ! Liongina rînji dezvelindu-şi dinţii şi, drept răspuns, îi rînji din oglindă un chip străin. Principalul însă... sînt ochii. Vai de mine, parcă-s proteze, ochi de

sticlă. Haide, des- chideţi-vă ! Uitaţi ziua de ieri. Priviţi drept înainte, priviţi cu încredere, voi n-aveţi de ce să vă ruşinaţi. Ei bravo ! — o mutrişoară ca asta merge pusă şi pe un afiş de reclamă pentru tîrgul de la Leipzig. *Vizitaţi messa*[1] noastră / Evident, n-o să aveţi prilejul nici să plecaţi acolo şi nici de nimic altceva n-o să aveţi parte, dar nimeni nu vă împiedică să admiraţi afişul : privelişti atît de minunate ca acestea contribuie la o mai bună dispoziţie. Cerul albastru, micul geamantan de voiaj, siluetele pline de optimism ale femeii şi bărbatului. Da, afişele trăiesc în locul nostru.

Oricît se străduia Liongina, nu izbutea s-o scoată la capăt cu ochii. Au încetat să mai clipească, dar s-au ghemuit în fundul orbitelor ca nişte gîndaci. Gîndaci speriaţi, care n-au vrut multă vreme să-i asculte măgulitoarele rugăminţi. Abia într-un tîrziu s-au adaptat la noua situaţie, s-au aplecat pe pervazul orbitelor şi au prins puţin curaj. Iată-i — larg deschişi, stupizi şi neruşinaţi. Acum chipul meu e, din toate punctele de vedere, chipul unei femei modeme, preocupată de munca sa. Poate doar e puţin cam palid. Cred că nu i-ar strica un pic de fard.

Şi, cu gîndul la fard, Liongina se întoarse la maşina sa de scris.

Atmosfera specifică amfiteatrului îl întîmpina întotdeauna încă de la distanţă. La o parte gînduri străine, să nu rămînă decît tema, tema, tema ! Acesta este efectul produs asupra sa de participarea spectatorului, cititorului, ascultătorului. Deci : Căile şi metodele de fuzionare, de contopire cu imaginea. Rolul intuiţiei. Şi mai este ceva esenţial — exercitarea influenţei psihologice asupra auditoriului pentru a-1 atrage la discuţii. Tema este aproape liberă, exemple şi fapte cu privire la artă se pot da din oricare epocă, începînd cu anticii şi pînă în zilele noastre. Aloyzas inaintează solemn prin mulţimea care-1 salută — pare un preot catolic purtînd potirul cu mir, căruia nu-i este Îngăduit să rostească nici un cuvînt. El se conduce după o lege de neclintit : atunci cînd e gata să urce la catedră, nu trebuie să-l mai preocupe nimic altceva decît tema respectivă.

— Felicitările mele, felicitările mele ! i se adresează cineva şi, brusc, în faţa lui apare fostul său coleg N. Aloyzas nu reuşeşte să-l ocolească pentru a pătrunde în amfiteatrul plin de larmă, din imediata sa apropiere, căci este înşfăcat de reverele paltonului. Mustăciosul N. e slăbuţ şi mic de statură — îi ajunge doar pînă la umăr — însă are mîini puternice. L-a înhăţat şi-l trage într-un ungher despărţit de restul vestibulului prin nişte palmieri.

— Dar ce faci, colega ?

Aloyzas e dezgustat de violenţa cu care a fost îndepărtat de amfiteatrul ticsit — şi nu numai cu studenţi de la institutul de cultură, de obicei vin să-i asculte lecţiile şi studenţii institutului pedagogic, aflat în vecinătate. Senzaţia de nemulţumire i se amplifică şi mai mult datorită respiraţiei străine ce-i bicuieşte obrazul. Pielea lui deli-

1 *Die Messe :* tirg de mostre (lb. germană).

cată nu suportă atingerile brutale, schimbările brusce de temperatură, mirosurile străine şi mai ales acela de usturoi care-i asaltează acum nasul. Pe lîngă aer curat şi spaţiu larg, Aloyzas Hubertavicius pretinde ca nimeni şi nimic să nu-1 stînjenească în gîndurile şi în mişcările sale.

Lui N. însă puţin îi pasă de grimasa nemulţumită a colegului său, ca şi de muşchii contractaţi spasmodic ce-i schimonoseau chipul. Ochişorii lui mici, ce ard ca nişte cărbuni încinşi, par gata-gata să străpungă cu dogoarea lor învelişul de protecţie al trufaşului Aloyzas.

— Te salut cu respect ! Demult trebuia s-o faci ! împreună — vom muta şi munţii din loc. Felicitările mele !

— Cărbunii se apropie tare, tare de tot, ameninţînd să-i ardă bărbia. Buzele lui N., prinse de arşiţă şi in acelaşi timp umede, foarte răsfrînte, împrăştie o ploaie de stropi mărunţi.

— La ce munţi te referi dumneata ? Cu ce ocazie mă feliciţi ? Iartă-mă, nu pricep nimic.

— Ei, asta-i bună — cu ce ocazie te felicit ? Nu mai departe decît ieri mi-ai promis sprijinul dumitale, moral şi material, în chestiunea demascării potentatului, a tovarăşului Eugenijaus E. ! Aşadar, vom mobiliza opinia publică, vom da în vileag apucăturile lui dictatoriale şi maşinaţiile acoliţilor săi. Felicitările mele !

Aloyzas e teribil de tulburat, stratul protector a dispărut de pe chipul său rămas acum fără apărare.

— Maşinaţii ? Eroare, colega ! Nu ţi-am promis absolut nimic şi nici nu puteam să-ţi promit.

— Cum ? Dumneata ai şi uitat discuţia noastră de ieri ? Iţi retractezi deci propriile cuvinte ? Felicitările mele ! în alt sens, desigur.

N. dă drumul reverelor paltonului, dar se înfige în mînecă, pe care începe s-o tragă ca un pompier ce-şi manevrează furtunul, silindu-şi astfel colegul să se răsucească dintr-o parte în alta. Mustăcioara i s-a umezit, s-a pleoştit obosită, focul din ochişori i s-a stins, dar treptat jarul se adună acolo din nou — N. trebuie să convingă, N. trebuie să acţioneze !

— Ieri, după cîte îmi amintesc, ai vorbit dumneata. Pe mine nu m-ai lăsat să plasez nici un cuvinţel. Aloyzas izbuteşte să-şi elibereze aproape complet mîneca din mîi- nile puternice ale interlocutorului, ba o clipă i se pare chiar că acesta a capitulat şi e gata să-i dea drumul, însă nu, nici pomeneală ! N. se răzgîndeşte şi-l înhaţă cu şi mai multă putere. M-ai asaltat cu fapte ce nu prea corespund realităţii.

— Felicitările mele, felicitări ! Va să zică, dumneata te îndoieşti de faptul că Eugenijaus E. îşi construieşte o vilă ? Că foloseşte pentru construcţie mijloace de transport şi materiale ce aparţin institutului ? Bineînţeles că nu cărămidă, nu !... plăci de finisaj, echipament tehnico- sanitar, parchet... toate articole deficitare. Şi nu e suficient de concret pentru dumneata faptul că acolo, sub pretext că îşi efectuează practica obligatorie, se spetesc muncind pentru el studenţii noştri ? Şi în plus, cine altul, dacă nu el, fără să facă prea multă vîlvă, se răfuieşte cu acei membri ai colectivului care îndrăznesc să-l critice ? Ei bine, unul dintre aceşti membri se află chiar în faţa dumitale ! Care,

sărmanul, a scăpat cu viaţă deocamdată !

Şi colegul N. se bate cu pumnişorul în piept, ca şi cum acolo, sub paltonul bleumarin demodat, se afla armura lui de cavaler. Da, acum e momentul s-o ia la fugă, mai ales că lui N. — care s-a dezlănţuit de tot — îi face semne pline de nerăbdare o femeie aflată de cealaltă parte a palmierilor. E trecută de prima tinereţe, dar mai este încă zveltă, iar părul, despărţit printr-o cărare, e atît de bogat ! Cu un gest autoritar N. o avertizează însă că nu vrea să fie deranjat şi femeia, supunîndu-se, se întoarce cu spatele. Oare să-i facă rost el de ceva ? Să-i ia apărarea în faţa cuiva ? Procese, pile, probleme de spaţiu locativ ? Neglijent cum e. cu înfăţişarea sa nu prea atractivă — cînd vorbeşte i se văd dinţii ştirbi din faţă — e posibil ca fostul său coleg să aibă succes la femeile frumoase ? Fireşte, nu aceste semne de întrebare îl ţintuiesc locului pe Aloyzas. E prea enervat pentru a se retrage fără a da riposta cuvenită. Faţa şi-o simte ca opărită, mintea îi digeră cu mare greutate faptele de necrezut, aproape fantastice, ce par in total dezacord cu realitatea. Sincer. întotdeauna, ne- ştind să-şi flateze interlocutorul, el nu are de gînd să renunţe la propriile păreri, la cunoscuta sa apreciere pozitivă asupra activităţii tovarăşului Eugenijaus E., însă atît de aproape scînteiază ochişorii interlocutorului ce nu suportă nici o contrazicere încît, pur şi simplu, îi este cu neputinţă să-şi dea capul pe spate şi, plin de trufie, să-l pună la punct. Şi pe deasupra, învinuirile lui N. au pătruns mult mai adînc decît i se pare lui Aloyzas, aşa că a şi început să simtă în suflet un fel de remuşcări. Practic, aici acţionau nu numai şi nu atît faptele ce l-ar putea impresiona profund pe oricine, ci şi convingerea neclintită în justeţea unei cauze, care se desprindea din tiradele lui N. în vremurile noastre, cînd oamenii sînt absorbiţi, în genere, de treburi mai importante sau mai mărunte, o astfel de convingere de-a dreptul fantastică într-o idee a ta, fie ea şi *idee fixe* *, şi pe. deasupra nişte ochi atît de convinşi de dreptatea proprie, incontestabilă, pe care nimic n-o poate face să se năruie — este un fenomen rar...

N. împotriva lui Eugenijaus E. — este acelaşi lucru cu David împotriva lui Goliat şi asta impresionează, în pofida faptului că te dezgustă buzele umede, mirosul de usturoi, atitudinea necuviincioasă faţă de interlocutor. Tocmai de aceea Aloyzas nu este pe deplin mulţumit de sine cînd, în sfîrşit, reuşeşte să obiecteze destul de nepoliticos :

— Iartă-mă că ţi-o spun, dar dumneata ai fost destituit pentru incapacitate profesională. Aceasta a fost decizia adoptată de comisia de calificare. Or, toată lumea ştie că dispoziţia rectorului se bazează pe concluziile acestei comisii.

— Felicitările mele! Sînt de-a dreptul fascinat de sfînta dumitale naivitate ! Strălucirea febrilă din ochii lui N. este acum străpunsă de scînteieri lucide, care ca nişte minuscule ace sînt îndreptate direct spre fruntea lui Aloyzas. Păi tocmai asta e mafia ! Ei pot crea orice comisie, care este în stare să semneze cu ochii închişi — orice !

Mafie ? Cuvinţelul acesta gazetăresc atît de modern te obligă a

naibii de mult. Aici nu mai ai de-a face cu limba ta maternă, în care poţi sesiza zeci de nuanţe la fiecare cuvînt. Odată ce e mafie, înseamnă că e crimă !

Dar nici de astă dată fostul coleg nu-1 lăsă să deschidă gura.

— Da, da '. Despre oricine şi orice '. Ieri mai erai un respectabil profesor, iar mîine afli că eşti un escroc ale cărui calităţi morale şi de cunoaştere a obiectului predat nu corespund procesului de instruire şi educare ! Exact aşa s-a întîmplat cu mine, cu un al doilea, cu un al treilea profesor şi s-ar putea ca într-o bună zi să ţi se întîmple şi dumitale ceva asemănător, tinere coleg. Da, da, şi dumitale !

De furie, chipul lui Aloyzas devine pentru o clipă alb ca varul. Aşadar, nu e de ajuns că învinuirile pline de venin ale lui N. sînt extrem de părtinitoare, acum are îndrăzneala să-l mai şi ameninţe. Provocare, asta este adevărată provocare !

— Fii liniştit, mie n-o să mi se întîmple aşa ceva ! îi aruncă el tăios lui N. şi în mod demonstrativ îşi duce ceasul la ochi, însă fiind cuprins de turbare, nu-i vede acele, doar pata nedesluşită şi alburie a cadranului. Studenţii aşteaptă de-o veşnicie !

— Nu te alarma, am cronometrat timpul. Şi din nou,
N. face dovada că la el luciditatea minţii se îmbină în mod ciudat cu strălucirea fanatică din priviri. Şi eu, aşa cum de altfel ai avut ocazia să te convingi adineaori şi eu sînt un cm destul de ocupat. Evident, nu-ţi doresc ca şi dumneata să ai parte de o soartă ca a mea, dar... în caz de ceva — reţine, te rog, că îţi stau oricînd la dispoziţie, colega!

— Să sperăm că stăm de vorbă pentru ultima oară. Dumneata probabil nu ştii, stimabile, că Eugenijaus E. este prieten din tinereţe cu mine. Împroşcîndu-l cu noroi pe el, m-ai jignit şi pe mine. Regret din suflet că am fost nevoit să pierd în zadar cincisprezece minute. Şi Aloyzas îşi duce din nou ceasul la ochi, îl cercetează cu atenţie şi totodată se desparte definitiv de interlocutorul său.

— Aşa, va să zică ! Felicitările mele ! Insă de astă dată... de-a-ndoaselea, cum se spune în popor. Nu sînt urări de sănătate ci de veşnică odihnă ! Uimitor, cît de repede ai trecut în lagărul duşmanului ! Aş fi foarte curios să ştiu ce anume te atrage la mafia asta ? Mă rog, într-un fel sau altul, oricum, nu te sfătuiesc să scuipi în puţ... Nu am nici un dubiu că o să încerci să te mai întîl- neşti cu mine. O să ai nevoie de mine, să ştii. Da, da, o să ai nevoie de mine ! La revedere !

— 0 clipă !

Dar fostul coleg se şi face nevăzut ca o fantomă la cîntatul cocoşului. Vai, nici că se poate mai bine. Mirosul nesuferit de haine vechi şi de usturoi începe să se simtă tot mai puţin. Se spune că usturoiul ar fi un remediu preventiv împotriva gripei. Asta mai lipsea, o epidemie de gripă ! Dar de ce totuşi adineaori am încercat să-l reţin ? Ce i-aş fi spus ? Scuză-mă, n-am vrut să te jignesc ? Drept să spun, m-au trecut fiori pe spate fie şi numai la una din supoziţiile lui — practic pe nimic fondată — că m-ar ameninţa şi pe

mine soarta peştelui azvîrlit pe uscat. In treacăt fie spus, unul ca el nu se sufocă, ăsta-i îmbrîn- ceşte în vîrşă pe alţii ! Şi trebuie încolţit şi sfîrtecat fără menajamente ! La prima ocazie o să-i spun de la obraz tot ce gîndesc despre el şi — adio ! Dumneata, o să-i spun, eşti un intrigant şi un calomniator ! Mă rog, poate că îi spun, poate că nu — pentru că iar o să mă înhaţe de haină şi o să înceapă să mă stropească cu scuipatul acela veninos. Pe unul ca ăsta dacă-1 scuipi între ochi, zice că l-a stropit roua ! Nu. Cel mai bun lucru este să te faci că nu-1 observi, cînd treci pe lîngă el să te uiţi în altă parte. Pentru nimic în lume n-o să-mi ridic pălăria ca să-l salut, — asta doare mult mai mult decît oricare cuvînt ! Aloyzas dădea din mîini ca după o încăierare şi se enerva tot mai mult. La ce ne mai putem aştepta dacă aici între zidurile institutului, vom începe să ne pierdem timpul cu intrigi şi certuri şi să ne facem zile fripte unul altuia ? Mafia ? Cuvîntul *mafie* este aproape întotdeauna însoţit de *gangsterism.* Fie că învinuirile lui N. sînt născocite, fie că... Nu ! Odată cu capul n-am să cred că Genius, Eugenijaus E. !... Ajunge ! E timpul să-mi scot din minte toată infamia asta dezgustătoare, tot noroiul ăsta !

Ascultîndu-i vocea sonoră de la catedră, în ochii ascultătorilor se aprindeau întotdeauna licăriri de încîntare. Chiar dacă nu în toţi ochii, în cei ai fetelor din primele rînduri, neapărat. Episodul cu Mona Lisa, cînd un tînăr italian s-a năpustit cu cuţitul să sfîşie tabloul — pentru ce femeia înfăţişată în el dăruieşte zîmbetul său tuturor, ca o tîrfă ? — n-a impresionat auditorul. Tema preferată — operele de artă şi consumatorul — s-a transformat în ceva cît se poate de anost. Materialul pe care şi-l procurase era interesant fireşte, însă din tot ce spunea... lipsea scîn- teia. Venind la curs o purtase în suflet, dar s-a furişat cineva şi i-a strivit-o în picioare. Aloyzas s-a descotorosit repede, atît de chipul lui N. cît şi de mirosul de usturoi pe care acesta îl răspîndea, dar iată că încordarea din glas mai persista. în vreme ce îşi dregea vocea — avea senzaţia că i s-a oprit un os de peşte în gît — se căznea să-şi amintească o serie de termeni exacţi, care brusc îi dipăruseră din memorie. Vocea lui, servindu-1 de obicei atît de bine, nu reuşea să pună stăpînire pe auditoriu, ci bubuia la în- tîmplare. Nici faţa nu-i mai dădea ascultare. Simţea cu fiecare din porii ei detalii cărora altă dată nu le-ar fi dat nici o atenţie. Adevărat, toate băncile erau ocupate, dar alteori pe aceleaşi bănci erau îngrămădiţi şi mai mulţi ascultători. Pe cei ce nu veniseră parcă îi simţea cu pielea de pe frunte, aşa cum orbii simt cîte un obstacol ivit pe neaşteptate în calea lor. Conspecte nu-şi făceau decît cîţiva, foarte puţini, băncile din fund căscau, şuşoteau, îşi trimiteau bileţele. Da, demobilizase întregul auditoriu cu expresia nemulţumită şi plîngăreaţă de pe chipul său.

Poftim, pereţii sînt coşcoviţi, au tencuiala căzută pe alocuri pînă la cărămidă, tavanul e afumat, cercevelele de la geamuri sînt strîmbe... Şi în vremea asta unii îşi construiesc vile proprii din materiale deficitare! Aloyzas îşi mută privirea de la pereţi încercînd să-şi concentreze atenţia asupra vreunui chip atrăgător, care-i urmărea cu

interes prelegerea. In sfîrşit descoperi un astfel de chip — ochi albaştri, buze pe care încă nu le-a sărutat nimeni, cu excepţia mamei — însă îl şocară aproape dureros trei inele de prost gust etalate pe degetele fetei. Liongina nu şi-ar fi pus nici unul din ele, deşi îi place şi ei să-şi atîrne fel de fel de zorzoane. Insă Liongina nu-şi atîrnă niciodată orice. Lăcrămioarele... Parfumul acela persistent, de neuitat cu care erau îmbibate toate hainele din dulapul lor... Ei asta-i, Liongina îi mai lipsea ! Aici stăpînă trebuie să fie doar vocea lui şi nimeni altul. *Ai încredere în mine chiar dacă eu însumi nu mai cred în mine !* Oare în asemenea hal să fi fost copleşit de panică atunci cînd îşi luase rămas-bun de la ea ? Dar ea, ea o fi înţeles oare ! Şi dacă expresia nu fusese altceva decît o simplă figură de stil retorică, un procedeu pe care el, ca un lector experimentat ce era, U folosise ? Aloyzas nu era tentat niciodată să nege faptele neplăcute doar pentru că ele sînt neplăcute. Foarte posibil ca ceva în genul acesta să fi licărit o clipă în privirea lui de rămas-bun, însă intenţia îi fusese cu totul alta : aceea de a sublinia nu atît rolul său, cît mai ales al ei. Fii tare, ca să pot birui îndoielile de care, ca orice orn raţional, sînt torturat. Rămîi cu mine şi voi găsi puteri să înving totul, oricît de greu mi-ar fi! Asta vroiam eu să-i sugerez, şi cînd colo, drept răspuns, ea şi-a agăţat pe chipul său de ghips un surîs pe care se căznea să-l facă binevoitor. Cu un chip ca ăsta poţi povesti, rîzînd în hohote, cum te-a acostat pe stradă un aventurier oarecare. Cu un chip ca ăsta nu e deloc dificil să povesteşti despre biata fetiţă lovită de maşină, fetiţa din cauza morţii căreia trebuia să se fi oprit din eterna sa rotire însuşi pămîntul. Dar pentru Dumnezeu, draga mea, nu-mi mai împlînta în spate pumnalul ca atunci cînd ne aflam în munţi, în munţii aceia blestemaţi! Atunci s-a prăbuşit peste noi o avalanşă, un torent uriaş, nimicind totul în calea sa. Din care abia am scăpat — mai mult morţi decît vii. Şi oare am scăpat cu adevărat ? Poate că şi acum în urma noastră se mai tîrăşte cu foşnet lugubru laba monstrului uriaş, pîndind cea mai mică greşeală pe care am putea s-o facem ? Să n-o lăsăm să ne strivească, draga mea ! Tam-tararam, tararam-tam-tam ! Şi, brusc, Aloyzas văzu dinaintea sa chipuri mirate. Un murmur de nedumerire străbătu întreaga sală. Oare trîntise toate astea cu glas tare ? îşi scutură capul cu un aer ofensat, uimindu-şi şi mai mult studenţii, obişnuiţi să aibă în faţa lor un profesor foarte ponderat întotdeauna. Nu e vorba numai de pielea de pe faţă — subţire ca foiţa de ţigară şi gata să se rupă la fel de uşor ca ea. Şi sufletul lui putea fi străpuns — nu, nu neapărat cu un pumnal — era suficient pentru asta şi un mic ac. Deodată uşa amfiteatrului se deschise scîrţîind. Aloyzas îşi ridică înfuriat sprîncenele, deşi nu interzicea să se intre în timpul orelor sale. Dar încetişor, uşa se închise la loc. Nu intră nimeni şi el, devenit brusc excesiv de sensibil şi vulnerabil, încercă o mare dezamăgire. Să fi aşteptat pe cineva ? Nu, nu ! Şi totuşi, parcă sesizase absenţa cuiva. Şi nu a oricui ! Nu ! Absenţa lui Almone J., tînăra aceea proastă şi cam impertinentă. Să dai buzna în casa omului şi să-i pretinzi o notă pe care n-o meriţi ? Altădată, pe cele de felul ei le trata fără menajamente — în doi timpi

și trei mișcări le arăta ușa. Sau le întîmpina cu un mic surîs care le convingea în mod concludent că încercările de a se milogi pentru notă sînt lipsite de orice speranță. Și-atunci de ce n-a dat-o afară, de ce la urma urmei nu s-a răstit la ea ? Ciuntind și încheind brusc lecția neizbutită, el părăsi amfiteatrul purtîndu-și chipul încet, cu multă băgare de seamă, ca pe un vas deosebit de fragil. îți dădea impresia că dacă s-ar împiedica ori s-ar agăța de ceva, acesta s-ar sparge în mii de cioburi. Liniștindu-se puțin și trezindu-se la realitate, rămase o vreme în fața geamului deschis ce dădea în curtea rtiicuță a institutului — lîngă zidul de vizavi cei cîțiva brăduți piperniciți, micul mesteacăn cenușiu cu coliviile negre ale graurilor atîrnate pe crengi, mormanul de nisip descărcat acolo pentru niște lucrări de reparații și, deasupra tuturor acestora, îngrămădirea acoperișurilor de țiglă, care se profilau pînă hăt-departe în zare, iar și mai sus, un cer posomorit prevestind zăpadă. Deci iată : totul e la fel cum a fost, iar el — același de mai înainte. Senzația că ar avea un chip despărțit de trupul, de sufletul său — a dispărut fără urmă.

In micul subsol al cantinei studențești, în fața tejghelei cu automatul pentru cafea, vuia zarva celor ce se îmbulzeau în dezordine așteptînd să fie serviți. Aloyzas tocmai vroia să se retragă rapid cînd o făptură energică, purtînd taior și pantaloni, îl prinse de braț și-l așeză cu forța pe un scaun. Nu-i plăceau fetele cu pantaloni, deși moda aceasta se răspîndise grozav de repede și cucerea din ce în ce mai mulți adepți. Nici nu apucă să-i vadă deslușit fața, că tînăra se și înfipse deja în capul rîndului, se și înghiontea deja printre tinerii voinici de acolo, și aducea deja pe o farfurioară două cești aburinde cu cafea, iar pe o alta niște prăjituri.

— Iți mulțumesc, colega, și Aloyzas împinse ușor în direcția fetei o grămăjoară de monezi. Cînd cunoști bine și știi să analizezi istoria artelor, cînd înțelegi cum caruselul modelor se învîrte în conformitate cu legile obiective, opoziția față de pantaloni nu este prea rezonabilă, și totuși ceva îl împiedica să accepte cu calm noutatea și în felul acesta și serviciul femeii îmbrăcate după ultima modă.

Cu o mișcare abilă ea mută copeicile înapoi și una din micile monede se rostogoli zornăind pe dușumea. Fata cotrobăi puțin pe sub masă și alătură imediat grămăjoarei banul ridicat de jos.

— Nu-mi permite conștiința să mă hrănesc de pe urma unei burse de student, rosti el răspicat și serios, fără urmă de zîmbet.

Făptura cu pantaloni își scutură energic coafura vopsită chimic. Părul de un galben deschis ca ceara și ondulat în bucle mari fusese probabil pînă nu demult strîns în codițe, ce se legănau pe spatele ei delicat.

— Vai de mine, tovarășe profesor ! Cine mai trăiește astăzi din bursă ? Nimeni nu se mai întreține acum nici din bursă și nici din retribuție.

— Bine spus. Aloyzas își drese glasul, nu reușea deloc să găsească un ton mai vesel. O clipă i se păru chiar că cineva încearcă iar să-i jupoaie pielea de pe frunte. Regret, dar în persoana mea și

prilejul să vezi tocmai un astfel de măgar. Fără îndoială, dumneata i-ai fi zis mai degrabă idiot, eu însă spun... măgar. Şi de aceea îţi pretind : ia banii de aici, sau...

— Sau ce ? O să vă ridicaţi şi o să plecaţi. în ochişorii mici ca de pasăre licăriră scînteieri pline de respect. Bine, îi iau ! Puteţi să vă beţi cafeaua cu conştiinţa împăcată.

— Nu trebuie să te neliniştească prea mult conştiinţa mea. Măgarul e un animal cinstit. Cine îşi face datoria fără a se gîndi cum să se îmbuibe mai tare, acela... — însă imediat îşi dădu seama că o luase prea de sus — doar n-avea de gînd să-i facă morală, din contră, el punea întotdeauna mare preţ pe posibilitatea de a rămîne la aceeaşi distanţă şi faţă de sfinţi şi faţă de păcătoşi, cum se spune.

— N-am să tăgăduiesc, e-adevărat: concepţiile mele de viaţă se deosebesc întrucîtva de ale dumneavoastră. E clar că studenta avea nevoie să obţină ceva din partea lui

— înţelegea el asta foarte bine — iar fata, contînd pe tinereţea şi frumuseţea ei, se şi avîntă năvalnic, plină de curaj înainte : Am însă intenţia să trec de partea dumneavoastră. Da-da !

Şi izbucni în rîs. Fără îndoială, în spatele rîsului lipsit de sonoritate şi nu prea sincer, se afla un calcul precis.

— Vai, dar cît de rapid te reeduci dumneata ! — Aloyzas se lăsă pe spătarul scaunului, rezemîndu-şi din nou coatele pe braţele acestuia. Socotea discuţia interesantă prin sinceritate, chiar dacă motivul ce o determina pe interlocutoare să-i vorbească nu era dintre cele mai evlavioase cu putinţă. După senzaţia de înţepenire ce-l copleşise adineauri în amfiteatru, avea poftă să se amuze, să flecărească puţin discutînd în contradictoriu cu cineva.

— Nici nu vă puteţi imagina cît de rapid. Să ştiţi că sînt într-o situaţie mult mai proastă decît dumneavoastră ! răspunse fata fără să se simtă ofensată, ci dimpotrivă, parcă bucurîndu-se de ceva. La salariul dumneavoastră sînt sigură că nu atentează nimeni, pe cînd bursa mea atîrnă de un fir de păr.

— Zău ?

— Vă miraţi ? Dumneavoastră ? Şi fata îi surise ca unui partener de joc surprins tocmai cînd îşi ascunde cărţile de privirea indiscretă a rivalului.

— Bine, dar înfăţişarea dumitale înfloritoare, îmbrăcămintea modernă — cît pe ce să spună *pantalonii* — sînt în total dezacord cu previziunea asta sumbră.

— Mă rog, de vreme ce dumneavoastră faceţi asemenea afirmaţii, o să încerc să mă simt mai liniştită.

— Dar de ce-i atit de important pentru dumneata faptul că tocmai eu fac asemenea afirmaţii ?

— Ah, stimate domnule profesor, — studenta se încumetă să-i atingă cotul cu lăbuţa ei de păsărică. Dumneavoastră aţi omis să-mi treceţi nota de la colocviu.

— E de-a dreptul nemaipomenit! Dar nici nu ne cunoaştem, colega... colega... ăăă ?

— Audrone J. Din grupa temporar transferată la dumneavoastră, grupa condusă de sărmanul M. care a fost accidentat.

— Spune-mi te rog, Almone J. e în aceeaşi grupă cu dumneata ?

Numele l-a pronunţat involuntar. Nu avusese deloc intenţia să întrebe tocmai asta. Şi iarăşi i se năzări, ca adineaori în amfiteatru, câ pielea de pe frunte i se jupoaie, alunecind încet în jos, iar trupul i se acoperă de o uşoară transpiraţie. Halal grupă... Ia să vedem, ce minunăţii o să mai aflu ?

— Da, sîntem prietene. Bun, am înţeles, cu Almone aţi rezolvat, nu-i aşa ? Atunci, semnaţi-mi şi mie carnetul şi să ne despărţim prieteni. Asta nu înseamnă că de-acum înainte n-o să ne mai întîlnim niciodată ! Şi fata îi dărui un zimbet cochet ce-şi luă zborul de pe chipul ei ca o mică pasăre.

— Almone J., la fel ca şi domnia-ta, stimată domnişoara, are un doi. Şi chiar dacă îmi eşti simpatică, nu am dreptul să-ţi modific nota pînă cînd nu ţi-o corijezi dumneata singură.

— Probabil că şi dumneavoastră îmi sînteţi simpatic, tovarăşe profesor, dar un lucru nu ştiu : v-ar face plăcere să vă convingeţi de asta înainte de a-mi da nota de trecere? Micuţa pasăre revenită la cuibul său aştepta un semn de încuviinţare, pentru a-şi lua din nou zborul. Aloyzas înmărmuri, fruntea îi deveni purpurie. Cred că nu vă închipuiţi că mă ofer în schimbul unei note ! ? Oare arăt eu ca una din alea ?

— Nu, ca una din alea nu arăţi, şi se abţinu cu greu să nu adauge : arăţi mai rău ca ele. Discuţia nu-1 mai incinta deloc, deşi Audrone J. se tot agita în faţa lui aidoma unei rîndunele ce-şi fîlfiie aripioarele, ba avîntîndu-se în înalt, ba coborînd fulgerător jos, chiar deasupra pămîntului. Ceea ce îl scotea din sărite pe Aloyzas însă era propria sa nesăbuinţă : nu i-ar fi fost deloc greu să bănuiască şi de la distanţă că tînăra e o tîrfă.

— Almone susţine că, fără îndoială, ei o să-i puneţi notă de trecere.

— Şi dumitale — cu dragă inimă. Vrei chiar aici, la măsuţa asta ? Cum preferi să-ţi dai examenul: oral ? în scris ?

— Vai de mine, cafelele noastre s-au răcit! exclamă Audrone şi sări în picioare. Subţirică, în pantalonaşii strînşi pe picior, părea şi acum, cu toată perfidia ei, atrăgătoare. Aduc imediat alta, fierbinte !

— Nu te obosi, colega. Mă tem că asta n-o să-ţi sporească şansele.

— Chiar aşa de naivă nu sînt, tovarăşe profesor. Dar mă întreb :

adică de ce în loc să vă bateţi capul cu o neghioabă, să nu vă aranjaţi o mică sărbătoare pentru dumneavoastră ? Şi, minunîndu-se parcă ea însăşi de propria-i propunere, îşi mai scutură odată căpşorul blond cu bucle mari, vopsite chimic. Pentru dumneavoastră. Şi, bineînţeles, pentru mine. Parcă ce vă costă ? îmi puneţi notă de trecere în carnet şi gata — fiecare îşi capătă cadoul !

— In primul rînd — munca, dragă colega. Şi-abia după aceea — sărbătoarea !

— Nu vă supăraţi că vă spun, dar judecata asta înţeleaptă... s-a demodat. In vremurile noastre totul e exact pe dos. Acum Audrone nu mai avea cum să bată în retragere, aşa că miză totul pe o singură carte, arătîndu-se foarte încîntată de îndrăzneala ei. Sărbătorim o dată şi apoi, sărbătorim din nou !

— Şi toate astea dintr-o singură bursă ? Aloyzas nu intenţiona să înceapă o nouă discuţie, sociologia nu ţinea de domeniul său.

— Mi se pare că am lămurit deja aspectul acesta, tovarăşe profesor. Doar nu sînteţi nici dumneavoastră picat din cer. Fiecare student, cu excepţia celor crescuţi la orfelinat, are părinţi, iar părinţii aceştia...

— In-te-re-sant, — impertinenţa ei îl făcu să-şi piardă graiul, — şi pe cine mai au încă părinţii dumitale ?

— Mă au pe mine şi încă o studentă. Asta-i soră-mea. Şi o căsuţă micuţă la Palangq. Dar mîinile ei desemnară altfel de casă, care numai micuţă nu era.

— Dă-mi, te rog, carnetul dumitale de note.

— Mi-1 semnaţi ? Vai, sînteţi pur şi simplu fermecător)

Aloyzas răsfoi puţin carnetul şi miinile începură să-i tremure. Din nou majoritatea notelor — cinci. Doar ici- colo cîte un patru. Şi nici un trei. Întocmai ca la Almone, cu singura deosebire că era un carnet mai curat şi ţinut într-o învelitoare de celofan. Ce-i absurditatea asta ? De cînd au ajuns să fie examenele de diferenţă obstacole de neînvins pentru siudenţii fruntaşi ? Două-trei ore să fi stat să-şi parcurgă conspectele şi n-ar fi trebuit să se înjosească.

— Vă place Palangq ? Puteţi veni să staţi acolo cu toată familia. întotdeauna o să vi se pună la dispoziţie o cameră liberă. Cu tot confortul... brazii bat la ferestre şi cum străbaţi păduricea, e marea.

— Nu-mi place marea, şi Aloyzas închise carnetul de note. Acum totul era clar. *Dă-mi — ca să-ţi dau.* Nu-mi plac staţiunile balneare.

— Păcat. Audrone nu se îndura să-şi ia ochii de pe chipul viril, frumos, însă după părerea ei, cam bleg. Poate, totuşi, faceţi o încercare ? Zgomotul valurilor încă n-a dăunat nicicînd... nimănui, tovarăşe profesor.

— Ai grijă, colega, nu cumva să-ţi dăuneze dumitale. Aloyzas se ridică atît de brusc, încît era cît pe-aci să răstoarne măsuţa. Unui student slab, poate că i-aş fi dat o notă de trecere — din milă. Dumitale, însă. nu.

— Şi dacă sînt şi eu o studentă slabă ? Guriţa i se schimonosi într-un zîmbet fără vlagă — de astă dată mica pasăre nu se mai înălţă în zbor victorios ! — iar pe buza de sus apărură mărgeluşe de transpiraţie. Te pomeneşti că îmi destăinuie cine ştie ce suferinţă ascunsă ? Cîte nu
i se pot întîmpla unui om tînăr ! Dar nu. Zîmbetul se termină cu un hohot de rîs puternic, impertinent, şi fata continuă : Doar oameni sîntem cu toţii, fiinţe vii... şi fiecare avem slăbiciunile noastre. Am sau nu am dreptate ?

— Se prea poate. Deşi interlocutoarea îl decepţionase cu desăvîrşire, el se reaşeză totuşi. Oare ce-ar mai fi în stare să-i promită acum, după ce refuzase să *asculte zgomotul valurilor* pe gratis ?

— Şi deoarece recunoaştem slăbiciunile ca fiind manifestări umane, haideţi să adăugăm tot aici şi indulgenţa. Audrone îşi dădea seama că pierde partida, dar continua să lupte din toate puterile.

— Socoţi oare că n-am fost cît se poate de indulgent cu dumneata, colega ? Glasul lui deveni mai aspru. Trebuie

să repeţi cursul. Nu văd o altă modalitate de a te putea ajuta.

— O s-o vedeţi, o s-o vedeţi!

— Cum trebuie să înţeleg ce spui dumneata ? Şi fără să se mai stăpînească, se trase cu scaun cu tot, cit mai departe de măsuţă.

Audrone nu făcu decît să-şi ridice unul din umerii săi firavi. Se simţea jignită şi n-avea de gînd să dea vreo explicaţie.

— Iţi mulţumesc pentru cafea. Presupun câ sîntem chit — nu ?

Aloyzas se ridică, îşi îndreptă umerii şi o porni cu paşi mari şi apăsaţi spre ieşire. Uită să se aplece puţin şi se izbi cu atîta putere de pragul de sus, că văzu stele verzi, întoarse capul, aruncînd o privire plină de asprime celei vinovate de neatenţia sa, de parcă vroia să-i ceară socoteală pentru această porcărie. Audrone J. însă nu se mai uita la el. Muşcîndu-şi buzele de necaz, îşi aduna lucru- şoarele de pe masă. La fel ca precupeţul care n-a avut noroc să-şi plaseze marfa la piaţă. Dar această abilă comparaţie nu-1 linişti pe Aloyzas. Da, nu trebuia să accepte servicii din partea ei, chiar dacă şi-a plătit cafeaua de care nici nu s-a atins. Şi aseară, cu Almone J. — nu era cazul să-şi facă de lucru, ca de altfel şi azi cu neobrăzatul acela de N., care împroşcase cu noroi un om respectabil. N-ar fi tolerat aşa ceva pentru nimic în lume înainte de excursia în munţi, în munţii aceia nenorociţi, care i-au complicat atît de mult existenţa ! Uitase că trecuseră şapte ani de cînd văzuse aievea zidul acela gata să se năruie peste capul său descoperit, pe care şi-l simţea încremenind în bătaia vîntului îngheţat. Altădată, cînd zidul încă nu exista, inculţii şi leneşii se fereau de el ca de foc, chiar dacă nu se răfuise cu nimeni în mod meschin, pentru nimicuri. Pe atunci, în loc să îndemne zadarnic pe fitecine la bunăcuviinţă, era suficient să-şi fluture zîmbetul ironic în colţul gurii pentru ca imediat orice neisprăvit să încremenească descumpănit, iar neobrăzarea să-i piară ca prin farmec. Şi totuşi, orice s-ar spune, Audronâ J. e simpatică, îi dădu ghes pentru o clipă gîndul pervers. Destul ! Vino-ţi în fire! Incheie-te, cum se zice, la toţi nasturii! Să nu rămînă nici o crăpătură cît de mică — pentru îndoieli, slăbiciuni sau milă.

— E batista dumneavoastră, tovarăşe profesor ?

— Mulţumesc.

Aloyzas cercetă cu priviri bănuitoare batista ce i se întindea, ca şi cum cineva încerca să-i strecoare o broască. Lui nu i se prea întîmpla să-şi piardă lucrurile.

— în sfîrşit, bine că v-am întîlnit !

Unghiuţe roşii, date cu un lac atît de strident, încît privind luciul lor orbitor te dureau ochii şi un mic inel de platină cu diamant. Rareori ai prilejul să vezi strălucind diamante pe degete studenţeşti şi de aceea Aloyzas nu-şi ridică imediat ochii de pe mînuţele atît de bine îngrijite. Reţine : nu i-a fost silă de batista ta mototolită, îl fulgeră gîndul.

Şi un miros deosebit de distins. Parfumul, posibil sâ nu fi fost cel mai bun cu putinţă, însă, fără îndoială, era franţuzesc. Un taioraş negru cu o tăietură sobră. De sub părul arămiu, unduind în valuri

grele — întocmai ca la străvechile statuete — strălucea chipul unei femei frumoase, conștientă de valoarea sa. Genele puţin lăsate în jos şi vopsite artificial dovedeau că posesoarea depune un efort destul de mare cu această ocupaţie ca, de altfel, şi cu toate celelalte griji cotidiene.

— Văd că întUnirea noastră nu vă încîntă în mod deosebit !? Ochii i s-au deschis mai larg şi pe fruntea netedă, cam îngustă, s-au ridicat arcuindu-se, sprîncenele pensate, subţiri ca firul de aţă, iar capul, îngreunat parei de povara de aramă a părului, s-a lăsat puţin pe spate, sco- ţînd în evidenţă linia mlădioasă a gîtului prelung şi alb ca zăpada. își dă toată silinţa să semene cu cineva, îşi zise Aloyzas, dar nu-mi dau seama cu cine anume ? Cu Ne- fertiti ?

— Scuză-mă, colega, în sala de lectură — nu stau de vorbă. Și cu atît mai puţin în probleme străine de cursul meu.

— Problema mea nu e deloc străină. Dimpotrivă, ne priveşte pe amîndoi.

Vocea făcu să se năruie întrucîtva asemănarea cu fragila statuetă străveche. Era joasă, puţin răgușită, ca și cum numai dintr-o eroare îi fusese încredințată acestei frumuseţi de rafinată distincţie.

— Pe noi amîndoi ? In cazul acesta, te ascult.

— Nu vă speriaţi, n-am venit să vă cer pensie alimentară. Şi umorul era mult prea vulgar pentru delicata statuetă, dar se armoniza perfect cu vocea. Sînt căsătorită şi nu am de gînd să divorţez.

Evident că nu e celibatară, îşi zise Aloyzas, altfel de unde inelul acesta şi mirosul plăcut pe care nu-1 poate avea nici unul dintre parfumuri, cu excepţia celor franţuzeşti ?

— Sînt nevoită să constat, tovarăşe profesor, că aţi dat dovadă de atitudine inumană. Unei femei căsătorite — dumneavoastră i-aţi trîntit un doi.

Acum vocea tinerei femei a devenit mai melodioasă, ochii mai binevoitori, iar linia mlădie a gîtului, ireproşabilă — într-adevăr ca la Nefertiti, în schimb el, Aloyzas. începu să aibă din nou senzaţia — pentru a cîta oară în aceeaşi zi ? — că faţa îi ia foc. Parcă îi jupuia cineva pielea. Prin urmare, colecţia de pierde-vară se completează cu încă un exemplar ? Al treilea caz din grupa colegului care a nimerit în spital ? Simplă întîmplare, coincidenţă ? Mare drăcovenie şi asta...

— Colega face parte cumva din grupa profesorului M. ? întrebă Aloyzas grăbindu-se să depăşească momentul de confuzie şi să arboreze o mină indiferentă.

— Acum... sînt la dumneavoastră.

— Păcat! îi scăpă lui fără voie.

— Şi de ce, mă rog, aveţi dumneavoastră o atitudine atît de nefavorabilă faţă de colegul M. ? Părea că vocea scîrţîitoare, vulgară, dinamitînd statueta pe dinăuntru, avea s-o facă să explodeze. Nouă, tuturor, el ne era foarte drag. Desigur, nu era atît

de autoritar ca dumneavoastră... dar în privinţa notelor nu existau nici un fel de probleme. Trebuie să recunoaşteţi, tovarăşe profesor, că n-aţi procedat just !

— După cîte ştiu, n-am spus nimic ireverenţios la adresa lui M.

— Nu despre asta e vorba. Mi-am amintit de el doar aşa, în treacăt. Haideţi, să nu mai discutăm în contradictoriu, de acord ?

Tînăra şi frumoasa femeie surise abia perceptibil — era evident că discuţia o obosise, ca de altfel şi nevoia de a se linguşi pentru a cerşi o notă. înţelegea şi singură că farmecul unei Nefertiti nu se reduce doar la gîtul prelung şi ţinuta maiestuoasă. Pe de altă parte, nici scopul care o îndemnase să intre în rolul respectiv — acela de a cerşi o notă de trecere. — nu era prea nobil şi, în consecinţă, însu- fletirea şi farmecul iniţial se risipiră treptat, lăsînd să le ia locul vulgaritatea înnăscută.

— Posibil că eu să nu fi procedat, într-adevăr, just. Dar nimic nu ne împiedică să învăţăm, cum se spune, din propriile greşeli. In sfirşit, modulaţiile din glasul lui Aloyzas reuşiră să capete o anumită vioiciune. Deci, să pornim cu forţe reunite şi să corectăm situaţia. Prezintă-te din nou la examen, colega, — şi incidentul va fi lichidat! Această propunere practică îl făcu să-şi revină şi el, iar obrajii încetară dintr-o dată să-i mai ardă. Nu ! Oricît de bruşte ar fi schimbările de temperatură de pe chipul său, nu vor izbuti să-l determine să se îndoiască de principiile sale. Care sînt severe şi juste.

— Eu, o femeie în toată firea, căsătorită, să mă obosesc pentru un fleac ca ăsta, o notă de trecere ? Oare e chiar atît de greu pentru dumneavoastră să-mi puneţi nota şi să semnaţi ?

— Nici prin gînd nu-mi trece una ca asta. In timp ce Aloyzas îşi strîngea în grabă cărţile de pe masă, studenta, cuprinsă de enervare, făcea acelaşi lucru cu ale sale.

— Şi chiar nu mai aveţi să-mi spuneţi absolut nimic, tovarăşe profesor ?

Pe Aloyzas îl învălui din nou o undă de parfum, ca şi cum tinăra şi-ar fi umezit iarăşi cu colonie chiar în clipa aceea taioraşul modem, şi pieptănătura complicată, ce înlocuia în cazul său, podoaba de pe capul Nefertitei, sau cine ştie cărei alte regine din timpuri străvechi.

Aloyzas nu răspunse.

— In cazul acesta, — femeia se sculă în picioare, astfel că fu nevoit şi el să se ridice, dar, pentru a nu părea co- vîrşitor de uriaş alături de statura ei ipinusculă, se gîr- bovi puţin şi-şi trase capul între umeri, — în cazul acesta mi-e milă de dumneavoastră. Pentru că dacă o ţigancă v-ar ghici acum viitorul, v-ar prezice că vă aşteaptă numai necazuri şi, dimpotrivă, că nu vă aşteaptă nici o călătorie de plăcere.

Aloyzas se uită la ea chiorîş şi se depărtă cu un pas

— stînd aproape, nu reuşea s-o cuprindă cu privirea de sus pînă jos. Dar nici distanţa nu-i fu de mare ajutor — prea departe era el de tot ce înconjoară acest gen de femei, ca să-şi poată imagina, fie şi într-o mică măsură, cum ar arăta ea în alt loc, acolo unde nimic n-o obligă să se stă- pînească sau să se prefacă, dacă vrea să ameninţe un om ce nu-i greşise cu nimic. Se înfruntase şi cu ea, ca şi cu Audrone J., de parcă le-ar fi întîlnit pe o insulă pustie, — unde eşti nevoit să-l judeci pe cel ce-ţi iese în cale doar după glas și înfățișare — deși amîndouă apăruseră în fața lui din vălmășagul, din desișul vieţii, unde oamenii, aidoma copacilor, îşi au împletite atît rădăcinile cît şi crengile.

— O ţigancă ? Ce să caute aici o ţigancă ? Nu contenea să se frămînte cumplit, meditînd la izolarea sa, la această uluitoare desprindere a lui de realitate.

— Dacă nu înţelegeţi aluziile, o să vă spun pe şleau: nu vă mai prefaceţi că nu m-aţi cunoaşte ! şi izbucni în hohote puternice şi vulgare de rîs. Cerceii de argint de la urechi începură să-i zăngăne şi Aloyzas se gîndi că, după cîte ştia el, Nefertiti nu purtase cercei. Rîsul insolent făcea să se clatine întreaga faţadă cu ajutorul căreia studenta nu reuşise să obţină nimic sau aproape nimic. Se izbise, chiar de la început, nu atît de principialitatea lui Aloyzas, cît mai ales de fermitatea convingerilor acestuia, însă nici o clipă nu încetase să-l considere altceva decît o piedică, pe care o poți oricînd îndepărta, printr-un mijloc sau altul: fie că o dai la o parte din drum, ca pe un lucru de prisos, fie că o cumperi, ca pe un obiect. E foarte adevărat că multă lume nu mă cunoaşte pe mine... şi pe tatăl meu. Şi chiar dacă mie personal lucrul acesta nu întotdeauna îmi face plăcere, n-am încotro ! Am eu vreo vină că sînt fiica lui ?! Şi izbucni iarăşi în rîs, fără să se preocupe de faptul că tisul impertinent nu se potrivea deloc cu înfăţişarea ei. Tăticul meu şi cu prorectorul Eugenijaus E... sînt prieteni nedespărţiţi. Merg la vînătoare împreună. N-aţi ştiut ? Duminica asta au împuşcat doi mistreţi şi o vulpe.

— Nu sînt vînător, nu mă interesează trofeele vînă- torilor.

— Ia ascultaţi, tovarăşe profesor, dumneavoastră nu ştiţi, într-adevăr, cine este tatăl meu ? Sau nu vreţi si ştiţi ?

— Ai dreptate, colega. Nu sînt curios din fire. Dar să ştii că dacă vrei să te prezinţi din nou la examen, trebuie să te pregăteşti temeinic. Apropo, care e numele dumitale de familie ?

— A-a... V-aţi răzgîndit deci ? Chipul tinerei femei se însufleţi, dar strălucirea aceea de statuetă străveche pe care o avusese la început nu mai reapăru. Mă numesc Aldona J. Iar tăticul meu, tovarăşul J., este întotdeauna gata să le vină în ajutor oamenilor aflaţi la strîmtoare. Şi, vă asigur, n-o să vă pară rău !

— Carnetul de note... dă-mi, te rog, carnetul de note ! Simţea că se sufocă. Cuprins de furie și înroșindu-se din cap pînă-n picioare,

Aloyzas răsfoia carnetul de note. Cinci de sus pînă jos. Exact aşa îşi închipuise şi el. Cu un gest repezit, îi restitui carnetul. Cu bine, colega ! Mă tem că dacă vom continua discuţia, n-am să mai pot aprecia în mod obiectiv cunoştinţele dumitale, atunci cînd vei binevoi să te prezinţi la examen, după ce vei termina de repetat întregul curs !

De uimire şi indignare, Aldona rămase cu gura căscată. E de presupus că Nefertiti nu lăsase niciodată să-i atîrne atît de prosteşte maxilarul interior. Aloyzas coborî 6cara în fugă, ascultînd atent cum îi răsună în urechi zgomotul paşilor săi viguroşi. în sfîrşit, procedase exact aşa cum se cuvine să procedeze un profesor care se respectă şi care se bucură, la rîndul lui, de respectul celorlalţi. A lovit-o în plin pe impertinenta ce cutezase să-l ameninţe cu influentul său tăticuţ ! Nu, niciodată nu mai păţise una ca asta. S-a întîmplat uneori că a mărit şi el cîte o notă. Să zicem, din motive de boală, sau ţinînd seamă de frecventa sîrguincioasă la cursuri, dar aşa — să desfiinţeze un doi fără reexaminare ? Şi, pe deasupra, s-o mai şi facă cedînd în faţa unei ameninţări ? Şantaj ! Ce altceva poate fi dacă nu şantaj, în cel mai deplin înţeles al acestui cuvînt cunoscut în întreaga lume ? Cînd o să mi se ivească prilejul, o să-i comunic totul direct tăticului, chiar dacă e o persoană marcantă. Şi chiar dacă se duce la vînătoare cu mai ştiu eu cine ! în treacăt fie spus, însă cum e cu putinţă ca Eugenijaus, un om atît de cumsecade, să împuşte animale ? Şe opri avînd senzaţia că altcineva îi şoptise această întrebare. Şi, de fapt, nu chiar oricine

— ci fostul lui coleg N. Hei, voi lighioane mărunte, — şi încă astea nu sînt toate, da, da, nu sînt toate — felicitările mele ! Bineînţeles, învinuirile lui N. nu sînt decît fum, ceaţă, atît... Şi Aloyzas depăşi grăbit umbra colegului, ce se înfiripase o clipă în preajma sa, dar de astă dată fără să-l mai urască atît. La urma urmei intrigile lui N. nu mă privesc cîtuşi de puţin, slavă domnului, am treabă pînă peste cap. Principalul e că n-am cedat la presiuni, că i-am arătat in felul acesta Aldonei J. cine sînt şi, totodată, ce este

ea. Și plin de mîndrie, Aloyzas își ridică brusc capul, își repezi bărbia înainte și privi în jur. Ia să vedem, oare nu cumva se înghesuie prin apropiere și alți clienți, de felul acelei sfinte treimi — Aldona, Audrone... și Almone ? Pe primele două le-a pus la punct binișor. Pauza dinaintea numelui lui Almone însemna că nu vroia s-o îmbrîncească și pe ea alături de celelalte două". Ea nu încercase nici să se prefacă și nici nu amenințase. Asta n-are importanță, eu o să fiu la fel de exigent cu toate trei. Cît de tăios i-a retezat-o acelei necivilizate Nefertiti — *mă tem că dacă vom continua discuția, n-am să mai pot aprecia, în mod obiectiv...* Oare să-mi fi revenit simțul umorului sugrumat pînă acum de atîtea necazuri ? Eh, vom trăi și vom vedea, tam-tararam, tararam-tam-tam !

Și Aloyzas începu să-și încheie cu gesturi energice paltonul. Cînd tocmai înghesuia în butonieră nasturele de sus, îl izbi în nări un miros dulceag. Iarăși parfumul franțuzesc al Aldonei J. ? își mirosi mîna. Cum de avusese timp să se îmbibe aici parfumul ăsta ?! Nemulțumit de el
— ia te uită, m-am grozăvit degeaba ! — ieși din institut. Pe stradă mirosul străin se evaporă imediat, laolaltă cu senzația ce-1 rodea într-ascuns, — dormita în sufletul său, dar în orice moment se putea trezi — că făcuse ceva ce n-ar fi trebuit să facă. In piață îl întîmpinară vîrtejuri albe. In sfîrșit zăpadă, în sfîrșit o să se așeze vreme de iarnă. Sub urmele proaspete de pași mai răzbatea încă mîzga întunecată, dar din cerul coborît foarte jos, chiar deasupra capului, cernea și cernea fără încetare. întinse mîna pentru ca stratul subțire de zăpadă albă să-i acopere și mîneca. Gata, ajunge cît am tot bătut pasul pe loc, la drum ! Simțind fulgi de zăpadă pe gene. Aloyzas își miji ochii. Insă mirosul nu se topea împreună cu fulgii delicați și pufoși, ci îi pătrundea cu sila în nas, în gît- lej și chiar mai adînc, în plămîni. Haide, să trag în piept cu toată puterea aerul răcoros și proaspăt. Așa, și încă o dată, încă o dată ! Pentru ca mirosul insinuant, grețos de dulceag, dezgustător de rafinat, exact ca cel de sînge diluat, să dispară...

Pînă n-a fost lovit, n-a simțit mirosul acela dulceag, cu toate că propria-i mănușă era îmbibată de sînge. Nici lovitura n-o simțise, ea i se năzări doar ca prin vis, abia după ce Aloyzas își venise în fire. Mănușa adversarului îl
atinsese cu gingășie aidoma unui rotocol de fum sau de ceață. Clănțănitul dinților l-a auzit, dar bubuitul podelei sub trupul său care se prăbușise — nu l-a mai auzit. Prosopul jilav răsptndea un miros dezgustător de dulceag, începură să sa contureze ca prin ceață părți disparate din silueta antrenorului — fruntea, ca un bolovan uriaș, apoi nasul turtit, apoi buza de jos, umflată și semănînd cu o lipitoare. Antrenorul muia în apă un șervet, cu care ștergea fața lui Aloyzas. Mirosul de singe n-avea nici o legătură cu șutul delicat, care stinsese lumina. Sîngele nu-i aparținea lui, ci adversarului, pe care-1 atinsese de cîteva ori. Totuși, mirosea exact

ca sîngele lui. Un miros înecăcios şi pătrunzător. Prosopul cald. lunecos, îi intra în gură pro- vocîndu-i o senzaţie de vomă. Ah, să dea la o parte odată prosopul ăsta, să-şi ascundă faţa de mirosul nesuferit. Insă mîna refuza să i se ridice, doar de undeva, din străfundul pieptului năvăli înafară aerul. Auzi un sughiţ şi i se păru că altcineva, nu el sughiţase.

— Stai liniştit, nu te mişca ! Glasul antrenorului se prăbuşi cu zgomot peste timpanele lui şi se rostogoli vuind de-a lungul trupului inert, culcat cu faţa în sus, provocîn- du-i o durere cumplită. Singur ţi-ai căutat cnocautul, gură cască ce eşti ! N-ai stofă de boxer.

Iar partenerul, şi el mai mult mort decît viu, — un lungan cu şort foarte larg din satin — se agăţase de corzile ringului şi se legăna dintr-o parte în cealaltă. Pe chipul lui, tot numai pete roşii, se citea uimirea. Era mai uşor decît Aloyzas, însă croşeul său pur şi simplu îi smulsese acestuia pămîntul de sub picioare.

—Că doar eu abia te-am atins ! se tînguia cu glas plîn- găreţ namila, ca şi cum el însuşi, nu adversarul său, ar fi zăcut nemişcat pe podea.

Puteam foarte bine să-l răpun eu, dar n-am vrut, se înfiripă gîndul într-un ungher luminos al creierului năpădit de ceţuri dulcege. Aloyzas credea că zîmbeşte. Dar buzele ca şi muşchii nu-i dădură ascultare.

— Nici tu n-ai stofă de boxer ! Sînteţi amindoi niştş nătărăi ! strigă antrenorul scos din fire, în timp ce urechea sa experimentată asculta cum inima celui făcut cno- caut reîncepea să bată normal.

Aloyzas n-avea de gînd să devină boxer. Vroia doar ca în locul muntelui de grăsime care-1 invadase, să obţină tun munte de muşchi — acesta era ţelul pe care-1 urmărea.

Promovase deja în anul doi, la universitate nu ştia nimeni despre boala familiei Hubertavicius, dar el tot nu putea să uite trecutul. Avea impresia că alţi studenţi sînt mai sprinteni, mai puternici decît el. Reuşesc să fie mai degajaţi nu numai în relaţiile dintre ei, dar şi faţă de fete. Gertruda, la care locuia pe atunci, pleda cu înfocare pentru tenis. E un joc elegant şi totodată atletic, zicea. Nu este exclus să fie aşa. Pe terenul de tenis, rachetele bine întinse şi bluzele albe se agitau fără încetare, dar şi acestea răspîndeau izul cunoscut al alimentaţiei bogate în calorii şi împănate cu vitamine. Pe cîtă vreme Aloyzas, dimpotrivă, visa la forţă şi rezistenţă fizică. Să fie în stare să primească cu curaj orice lovitură. Să se clatine sub izbitura ei, dar să rămînă în picioare. Şi să răspundă şi el prin- tr-o lovitură. Nu ardea deloc de dorinţă să strivească nasul adversarilor. Principalul era să nu se lase luat prin surprindere în clipa cînd l-ar ataca cineva mai puternic, şi astfel să se convingă definitiv că frăţiorul Tautvydas fusese cel din urmă tîrîie-brîu din neamul lor. Să nu-şi precupeţească forţele, chiar dacă l-ar trece toate năduşelile, să nu-i fie teamă că asta i-ar influenţa în rău sănătatea, iată la ce năzuia el. Dar undeva, în

spatele acestor lucide şi concrete impulsuri şi dorinţe — pe care şi le trecuse, în ordinea importanţei, pe o foaie de hîrtie — în adîncul fiinţei sale simţea că pulsează, chiar dacă nu era pe deplin conștient de asta, dorinţa de a-şi arde cu fierul roşu din suflet simţămîntul ce-1 sîcîise încă din fragedă copilărie, anume acela că persoana sa ar prezenta doar o valoare relativă, şi, bineînţeles, să se elibereze pentru totdeauna de tutela stînjenitoare a Gertrudei.

— Loveşte, loveşte-1, se agita antrenorul dansînd în jurul lui. Dezmorţeşte javra asta afurisită ! Uf, ai pierdut ocazia. Şi iar ai pierdut-o, căscatule ! Dormiţi amîndoi. Ehei, băiete, căscăun cum eşti, dacă erai pe ring, o încasai serios !

Să surprinzi atacul adversarului, să-i contracarezi limbile de foc ale loviturilor. Apoi, trecînd la apărare defensivă, să te adăpostești — ca atunci cînd te prinde ploaia torenţială — şi să te odihneşti. Lasă-1 să-şi agite mănuşile pînă s-o istovi, şi-atunci...

De fiecare dată el dădea impresia că-şi adună forţele pentru lovitura de graţie, pe care pînă la urmă n-o mai aplica. Tocmai în momentul cel mai prielnic Aloyzas în- tîrzia.

— Dormeai, de-aia ai încasat croşeul. Să ştii că aici treaba-i aşa : ori dai tu — ori te atinge celălalt ! bombănea îngrijorat antrenorul. Şi doar te-am avertizat de-atî- tea ori: nu dormi în ring, Hubertavicius, nu dormi! Că aici e cu totul altceva decît să te giugiuleşti în pat cu o fată. în cuvintele antrenorului se simţea dojana, dar în acelaşi timp şi o undă de duioşie, pentru ca băieţandrul să nu se simtă chiar ultimul dintre ghinionişti.

— Knockaut, antrenorule? Chiar cnocaut a fost ? Acum Aloyzas îşi revenise întrucîtva : putea vorbi şi era în stare să-şi perceapă trupul ca fiind ceva separat de podea şi de atracţia terestră, ceva greu ca plumbul ce îl imobilizase acolo. Dură foarte mult şi îi trebui un mare efort pînă să-şi ridice mîna, o greutate imensă de două puduri, pentru a-şi îndepărta ceaţa de pe ochi, iar de pe buze ghemotocul dulceag şi umed.

— Cnocdaun, a fost un cnocdaun obişnuit. Privirea antrenorului lunecă undeva pe lîngă el, iar obrazul lui plin de cicatrici, de la nenumăratele lovituri primite, se întoarse în altă parte. Auzi dumneata, cnocaut în timpul antrenamentului, asta-i ceva nemaiauzit! Scandalos ! îi era teamă de consecinţe, deşi respiraţia băiatului revenise la normal. Şi nici nu mai sughiţa. E rezistent ca un taur, dar uite că n-are scînteie. Nu simte în mănuşă neastîm- părul victoriei. Regret, dar va trebui să ne despărţim.

— Eu, fără să vreau... fără să vreau... bîiguia adversarul, care nu arăta nici el cu mult mai bine decît cel pe care-1 făcuse cnocaut.

— Ei, haide, nu te mai frămînta atîta ! şi Aloyzas îi atinse cu blîndeţe mîinile bandajate, care, de slabe ce erau, păreau labe de găină.

N-are decît sa îndruge antrenorul verzi şi uscate ca să-şi pună

pielea la adăpost. Cnocaut a fost. Pentru el, pentru Aloyzas, totul era cît se poate de clar. I se întîm- plase aşadar, cel mai îngrozitor lucru. Nu există ceva mai îngrozitor. Şi asta nu numai în box — aşa credea pe atunci — şi imediat, întreaga sa fiinţă, abia revenită la viaţă, fu năpădită de un val de mîndrie. Intr-adevăr, mî-am revenit destul de repede ! Asta este esenţialul. Pe măsură ce-şi recăpăta cunoştinţa, apărură din neant pămîntul, oraşul — pe care va trebui să-l străbată, pentru a

ajunge acasă. E adevărat că pereţii se mai clatină încă în faţa ochilor şi tot ce ating cu mîna începe să miroase dezgustător. Insă, a doua oară, o lovitură ca asta n-o să mă mai doboare.

— Ei, ce zici, poţi să te tîrăşti singur pînă acasă ? Antrenorul îl bătu uşurel pe spate şi-l împinse dincolo de uşă. împreună cu el se năpusti şi valul apăsător de ceaţă, ce inunda toate străzile. Revenindu-şi cu desăvîrşire, Aloyzas îşi dădu repede seama că înaintează agale în cu totul altă direcţie, spre aeroport. Dar îndată, cu toată ceaţa din jur, izbuti să se reorienteze şi s-o pornească încet spre casă.

Hotărît lucru, n-avea să mai calce niciodată în vreo sală de sport. Nu erau pentru el loviturile absurde date în para de box sau în capul adversarului. Bine că învăţase să-şi apere trupul, să-şi apere demnitatea. Şi mai învăţase să se apere de sine însuşi. Aşa că, ce altceva ar fi putut să-şi mai dorească ?

— De-acum înainte o să mă apuc de un alt gen de sport, mai estetic. De scrimă, să zicem ! o anunţă el pe Gertruda, după ce ajunse în sfîrşit acasă. Şi zîmbi fericit, deoarece chiar şi prin perdeaua de ceaţă, pe care-o purtase cu sine pînă aici, vedea ceea ce ea nu putea să vadă.

De altminteri, cîte ceva mai vedea şi soră-sa. Zîmbetul forţat, lipit parcă pe chipul lui şi care nu se desprinde de acolo, deşi ai impresia că e gata să-i smulgă lui Aloyzas falca din loc. Faptul că nu se repede ca de obicei, flămînd ca un lup, să-şi înfulece biftecul rece cu frunze de salată verde în jur. Şi că, fără a-şi scoate pantalonii şi a-i aranja cu grijă, ca să nu le strice dunga, se prăbuşeşte pe divan, întocmai ca buşteanul purtat şi răsucit pe toate feţele de torent.

Abia apucă să-i vîre la subţioară termometrul, că micuţa coloană de mercur a şi suit pînă la treizeci şi nouă. Gertruda s-a năpustit la telefon şi a chemat „Salvarea'[1]. Peste douăzeci de minute ambulanţa cu cruce roşie opri sub geamurile apartamentului, iar medicul preciză diagnosticul — comoţie cerebrală.

— Huligani ? se informă el cu un aer preocupat, scăr- pinîndu-şi uşurel, cu degetul, nasul lung.

— Am căzut. Am alunecat pe stradă, şopti Aloyzas zîmbind fericit. Gravitatea diagnosticului nu făcea decît să-i confirme gravitatea situaţiei pe care şi-o dorise. Oricum, fie că l-ar fi mustrat sau nu cineva, de schimbat tot nu se mai putea schimba nimic. Indiferent dacă era vorba de comoţie sau de orice altceva. Căci, ceea ce trebuia să se întîmple, se şi întîmplase.

— Păi atunci, cum o să te mai descurci iama, dacă în plină vară aluneci în halul ăsta ? îl întrebă enigmatic medicul, plimbîndu-şi neîncrezător nasul lung dintr-o parte în alta. Era foarte grăbit şi refuză cafeaua oferită.

— Crezi că nu ştiam că te duci să te baţi cu pumnii ? astfel caracteriză Gertruda, plină de dispreţ, lecţiile pe care le lua fratele

1
8

său la secţia de box.

Pe ea n-o satisfăcu diagnosticul medicului de la „Sal- vare“. Aşa că se instală la telefon şi, prin intermediul cunoştinţelor, reuşi să dea de un faimos neuropatolog. Filfizonul cu înfăţişare tinerească şi păr încărunţit pe alocuri, confirmă diagnosticul colegului său. Principalul e, declară el, ca bolnavul să stea la pat. Era mai înţelegător decît celălalt — îşi bău cafeaua şi nu protestă cînd mîna plină de distincţie a Gertrudei se furişă în buzunarul hainei sale.

— Dumneavoastră îl îngrijiţi în mod exemplar pe bolnav, o lăudă el, în timp ce se îndreptă spre ieşire. In caz de ceva, daţi-mi un telefon. Il voi vizita cu plăcere din nou.

— E singurul meu frate, rosti cu modestie, fata, drept răspuns. Era înaltă, frumoasă. Păcat doar că avea un chip prea sever şi fără urmă de zîmbet.

Și-a îngrijit fratele cu rîvnă de mamă, nu de soră. Ba chiar mai bine decît o mamă, dacă e să ne gîndim la cea care-l adusese pe lume. Gertruda nu trăia nici o clipă pentru sine, ci doar pentru el, pentru continuatorul neamului lor, pentru cel căruia îi fusese hărăzit să aducă faimă şi măreţie acestui neam.

— Miroşi a grajd, spunea ea uneori în treacăt, arun- cînd în cada de la baie maieurile şi chiloţii fratelui.

— Iau lecţii de gimnastică, răspundea el fără să-i dea nici o altă lămurire, deşi, în ochii plini de nelinişte şi de teamă că s-ar putea da de gol, stăruia o implorare mută.

De aceea era nevoită să se piardă în tot soiul de presupuneri — pe unde-i umblă haimana fratele pînă noaptea tîrziu ? Să se ducă în control la sala de gimnastică ?
— nu, asta nu i-ar ierta-o niciodată. Cînd s-a întors într-o zi acasă cu un ochi umflat — vînătaia de atunci l-a sluţit mult timp — pentru prima dată îi trecu prin minte Ger- trucîei, că cineva l-ar putea schilodi sau chiar ucide. Poftim ! pe bietul băiat îl zdrobesc pumnii teribili ai cuiva, iar ea, care a ştiut în vremuri mult mai grele să-l apere de boala ce îl ameninţa cu moartea, acuma — cînd totul este atît de simplu şi de uşor — nu mai e în stare să-l ocrotească în nici un fel. Gîndul acesta era mult mai dureros decît o nenorocire reală. O lungă perioadă a trăit aşa, înnebunită de groază, cu sabia lui Damocles deasupra capului. Aştepta lovitura de graţie care trebuia s-o doboare şi pe ea. Se temea şi aştepta.

Şi uite că acum Aloyzas făcuse comoţie cerebrală. Slavă domnului că a rămas în viaţă.

Un bulgăre de zăpadă era cît pe ce să-i zboare lui Aloyzas Hubertavicius pălăria de pe cap. Hohote de rîa, hărmălaie —- doar coborîseră din înalt primele păsări albe. Aşa că n-ai încotro, trebuie ori să arunci şi tu un bulgăre, ori s-o iei la sănătoasa. O fetişcană cu beretă de culoarea zmeurei rîdea impertinent. Cu învăţatul, probabil, nu se prea omoară, dar bulgării ştie să-i arunce cu iscusinţă... Să fie

oare şi ea din aceeaşi grupă nefastă ? Cît de prost a picat internarea în spital a acestui M. ! Afurisită treabă ! Inima i se strînse de o presimţire lugubră şi-i venea, pur şi simplu, să renunţe la grupa respectivă. Să renunţe ? El ? Acuma, după ce se înfruntase cu Almone J., cu Audrone J. ori cu Aldona J. ? Nu ! Renunţarea ar fi însemnat o capitulare necondiţionată. Termenul exact, cu rezonanţă internaţională îi insuflă fermitatea de care tocmai avea nevoie. Fetiţa zmeurie se dădu, brusc, în lături din faţa maxilarelor puternic încleştate ale profesorului. Să fiu oare chiar atît de fioros ? De fapt, dacă stai să te gîndeşti cum se cuvine, trebuie să recunoşti că un trei pus din milă nu se prea deosebeşte de un doi. Aşa că, adună-le din nou carnetele, mîzgăleşte-le cîte un trei la fiecare şi nu-ţi mai toci nervii. Vai de mine, se poate una ca asta ? Parcă ce, aici e vorba numai de nervi ? în primul rînd există o anume noţiune căreia îi spunem conştiinţă. Şi apoi există obiectul pe care îl predă el: estetica. Ori aceasta este foarte strîns legată de etică. Un compromis de-al lui, cît de mic, ar însemna o jignire adusă propriei sale persoane. Şi, în afară de asta, cine-i poate garanta că după o concesie nu vor urma şi altele ? Toţi vor începe să-l poarte încolo şi încoace, cum o să le treacă prin minte, ca pe un taur cu

inelul băgat în nări. Rîzînd în gura mare pe la spate, vor arăta cu degetul pe cel îmblînzit — iată, chipurile, de cine poţi să-ţi baţi joc cît pofteşti fără a fi pedepsit ! De cine ? De el — profesorul de frunte care, la urma urmelor, este un savant! Doar pregăteşte un volum — o importantă lucrare teoretică ! Adevărat, o să mai treacă multă vreme pînă s-o termine, dar ce poate face dacă e atît de hărţuit ? Şi acasă şi la institut. Aş ! nu va permite el unor pierde-vară să-l ducă de nas !

Morocănos, Aloyzas urmărea zborul fulgilor de nea şi în acelaşi timp realiză că nu din pricina lor e atît de revoltat. Oare din nou încearcă cineva să-i frîngă şira spinării ? Adică toată povestea asta cu notele şi grupa nefastă a lui M. să fie doar o perdea străvezie ? E cu putinţă oare ca neplăceri şi mai mari să se furişeze nevăzute în preajma sa, să-i dea tîrcoale rînjindu-şi colţii ? Un bulgăre ce-i zbură şuierând pe lîngă ureche îl sili să analizeze cu mai multă atenţie situaţia creată. Fleacuri. Nu există nici o poveste. Există doar trei studente care se fac luntre şi punte să capete notă de trecere fără să se prezinte la examen... „Poveşti" de felul acesteia sînt cu duiumul la fiecare profesor ! Şi totuşi îl cuprinse o nelinişte, de parcă nişte duşmani misterioşi l-ar fi înconjurat pe tăcute. îi apărură în memorie, aliniate unul lîngă altul, chipurile colegilor săi de catedră, prinseră contur fizionomiile celor din conducere şi, în mod cu totul neaşteptat, silueta micuţă, pirpirie a fostului coleg N. Neurastenicul acesta e posedat de o idee *fixe* — demascarea lui Eugenijaus E., care-i un om cumsecade şi un bun conducător. Aloyzas nu poate uita cit de mult l-a ajutat Eugenijaus după catastrofa aceea din munţi. Da-da, catastrofă ! A fost o înspăimîntătoare catastrofă, chiar dacă nu s-a soldat cu morţi şi înmormîntări. Chiar dacă toate victimele au rămas în viaţă. Numai în vremurile de demult tragediile se încheiau cu vărsări de sînge... De altfel există o singură fiinţă capabilă să aprecieze în mod realist şi lucid situaţia de faţă — Gertruda ! Lucrător cu. muncă de răspundere şi avînd zeci de oameni în subordine. Şi funcţionînd nu într-o instituţie extrabugetară oarecare,, ci într-un mare minister. Cît a tot stat în cumpănă să chib- zuiască dacă trebuie să se ducă sau să nu se ducă — şi dacă o să se ducă la cine anume să meargă ? — se opri chiar alături un taxi, din care coborîră nişte pasageri.

— Mai repede, n-am timp de pierdut ! Şi şoferul aproape că-1 trase în maşină pe Aloyzas, care descumpănit, bătea pasul pe loc.

Vulpoiul bătrîn şi versat începu să învîrtă cu dibăcie volanul blestemînd tot ce-i ieşea în cale : semafoarele, pietonii, zăpada. Ia te uită la ei, ce se mai bucură — vezi doamne, a început să curgă din cer puf alb ! Aştia n-or să-şi vină în fire decît atunci cînd vor vedea accidente şi răniţi la tot pasul, iar doctorii, săracii, or să se spetească muncind. Uf, pentru şoferi mîzga asta e o adevărată nenorocire, fie că frînezi fie că nu frînezi ! Aloyzas însă nu-1 asculta, se gîndea la ale lui: să mă duc aşadar la Gertruda? Hotărîrea nu-1 entuziasma deloc. La început nici nu-i trecuse prin minte că, mergînd pe jos,

avea de făcut doar trei colţuri de stradă, pe cită vreme şoferul o să ocolească mai bine de un kilometru. La drept vorbind, însă, i-ar fi fost jenă să se ducă la Gertruda pe jos. După cum s-ar fi simţit penibil să apară în faţa ei cu o pălărie decolorată, sau cu nişte ghete prăfuite. Adevărat că acum port o pălărie nou-nouţă şi ghetele sînt cele de gală. Totul ar fi în perfectă ordine, cu excepţia vizitei propriu-zise, pe care nici n-am visat să i-o fac, iar ea... cu atît mai puţin. Haide, gata, trebuie să-mi pregătesc o frază introductivă... Felicitări cu ocazia... aniversării care a şi trecut ! De fiecare dată cînd se apropia data respectivă, Aloyzas cerea insistent să fie trimis în sector să ţină o conferinţă.

— Fiţi amabil şi opriţi la o florărie, îl rugă el politicos pe şofer.

— Ei asta-i, bombăni nemulţumit acesta. Mi-aţi spus — la minister.

— Mergem după aceea la minister.

— Cum doriţi, acceptă fără chef şoferul. Numai că la florărie, vă spun eu dinainte, n-o să vă pricopsiţi cu nimic.

Şi avu dreptate, colindară pe la vreo trei florării, dar flori... nicăieri. Nu erau şi gata. Pretutindeni numai ghivece, din cele care se pun pe scenele teatrelor la rampă — or, cînd vrei să oferi cuiva nişte flori îţi trebuie, totuşi, ceva mai frumos.

— Să ne repezim pînă la piaţă ! propuse şoferul, căruia i se făcuse milă de clientul său. Acolo sînt mormane de flori. Ca în plină vară.

Intr-adevăr, peste tot grămezi de garoafe şi trandafiri: sub umbreluţe, sub abajururi de plexiglas, sub sticlă Şi cît de minunat se învolbura roşul lor aprins acum, cînd totul în jur era acoperit de zăpadă proaspătă. Fericit că în sfirşit a găsit flori, Aloyzas înşfacă grăbit, fără să se mai tocmească, trei garoafe superbe.

— Acuma, unde mai mergem ? In mod evident, şoferul dădea semne de nervozitate. Că eu demult trebuia să fiu deja la gară. Trebuie, mă-nţelegeţi, să aştept acolo o persoană. Pe unul care a fost în vizită la cuscru-meu, la ţară. Mi-a promis că-mi aduce cîrnaţi proaspeţi, nişte sîngerete. Mergem la minister ?

— La minister, încuviinţă Aloyzas printr-o mişcare a capului şi în aceeaşi clipă, brusc, îl fulgeră prin gînd : cît de provincial o să arăt cu florile astea în mînă, pe coridoarele ministerului şi mai ales în somptuosul birou al Gertrudei !

Un minut mai tîrziu, după ce taxiul, licărindu-şi luminile de poziţie, dispăru lăsînd în urmă doar nişte dîre în zăpada udă, Aloyzas se indispuse de-a binelea : de unde-i venise ideea asta stupidă să-şi caute consolare la Gertruda, care era îmbîcsită de sus pînă jos de mirosul urît al hîr- tiitor oficiale şi al pereţilor banali din birourile instituţiilor ? E cert că venirea lui n-o va tulbura cîtuşi de puţin, dar văzîndu-1, o să fie teribil de mirată : nu-şi prea răs- făţase Aloyzas sora cu vizitele. Insă mirarea, sau, mă rog, oricare alt sentiment mai tandru, n-o va împiedica să se agaţe de îndoielile lui,

de tonul lui acru, pe scurt, de toată povestea asta stupidă, care zău dacă are vreo însemnătate — nimic, în afara unor coincidenţe absolut întîmplă- toare. O să se agaţe de el cu toată puterea, cum a făcut atunci cînd reuşise cu greu să se tîrască pînă acasă, clă- tinîndu-se pe picioare, rezemîndu-se de toţi pereţii, viu, dai cu privirea încă împăienjenită din pricina cnocautu- lui. Teribil se mai enervase Gertruda în ziua aceea, — oare de atunci i-a ieşit atît de mult în afară şi a înţepenit aşa buza superioară ? Şi totuşi, brusc, în ochii ei, undeva în adtncul lor se aprinsese în vîlvătăi o tainică bucurie, care-i strălumina chipul : acum, mort de oboseală cum e, vrînd-nevrînd Aloyzas o să-i îngăduie să aibă grijă de el, acum va putea să-l înfeşe mai strîns decît înainte. El va începe iar să alerge cu paşi mărunţi, urmînd-o ascultător peste tot, aşa cum alerga cînd era micuţ şi cînd ea îl scotea la plimbare în pădure *să ia aer curat.* Insă vîlvătăile- bucuriei licăriră doar o clipă şi îndată ss făcură nevăzute, alungate de năvalnice porniri de grijă şi spaimă, întocmai cum îşi ia zborul cîte o pasăre care, imprudentă, nimereşte prin geamul deschis în odaie — doar că pasărea aceasta nu zburase prea departe, ea îşi fîlfîia mereu aripioarele exact în locul spre care se îndreptau ochii, mîinile, sau vorbele Gertrudei. Şi tîrziu, peste ani, lui îi făcea chiar plăcere de fiecare dată cînd îşi amintea de fîlfîitul de atunci, de scuzele acelea bizare, de bucuria că, în sfîrşit. începea a i se risipi de pe ochi ceaţa cu miros de sînge, şi că mare noroc a avut să nimerească în mîini atît de energice şi grijulii.

— Mîine, cînd ai să te scoli, o să fii sănătos tun. Dacă mă asculţi şi faci ce-ţi spun eu, o să se aranjeze totul ! îl încredinţa ea ca pe un copil şi el îi răspundea cu un surîs- de încuviinţare, pentru că îl stăpînea un simţămînt de deplină libertate şi descătuşare, iar teama îi dispăruse cu desăvîrşire.

N-avea de ales, în mod provizoriu va accepta să se lase în grija ei maternă, predîndu-i Gertrudei spre păstrare toate problemele lui, inclusiv mănuşile de box, care acum îi deveniseră inutile. E adevărat, Aloyzas înţelegea foarte bine că pînă la acel *mîine* va trebui să treacă multă, vreme şi că *provizoratul* se va menţine pînă în momentul în care avea să se răzvrătească din nou. Căci Gertruda. nu se va grăbi să restituie nimic din ceea ce dobîndise luptînd cu înverşunare.

Cît despre medic, n-a mai fost nevoie să fie invitat a doua oară : lui Aloyzas îi dispăruseră şi senzaţia de vomă şi ameţelile. Dacă nu l-ar fi scuturat uneori frisoanele din pricina mirosului de sînge, ar mai fi zăcut vreo zi, două şi s-ar fi ridicat din pat. Socotea că un duş rece o să-i îndepărteze senzaţiile neplăcute, iar gimnastica şi plimbările îi vor reface fosele. Nimeni nu-şi mai amintea de neuro- patolog — astfel că atunci cînd acesta apăru fără să fie- chemat — Gertruda, foarte surprinsă îşi aţinti asupra lui ochii luminoşi şi limpezi.

Musafirul se porni să ciocănească şi să frămînte fără- milă, pe toate părţile, trupul bietului pacient. Cu rîvnă- mult mai mare decît la prima vizită. Ce forţă colosală au mîinile lui, se mira Aloyzas, şi

totodată cît de delicate sînt, nu ca ale boxerilor care seamănă cu niște greutăți?
bune de dat lovituri cu ele. Medicul manipula cu înde- mînare de echilibrist ciocănelul și acul. **Insă** tocmai datorită acestor însușiri pozitive, antipatia lui față de filfizon nu se diminuă, ci doar se retrase mai la o parte, con- tinuind să rămînă în expectativă.

— Trebuie să stea la pat încă minimum o săptămînă. Dacă, bineînțeles, nu survine vreo recidivă. Vorbea adre- sîndu-se nu se știe cui, de parcă în locul lui Aloyzas, cel pe care cnocautul nu-1 răpusese, s-ar fi aflat un sac ■cu paie.

în picioare, lîngă el, stătea Gertruda, ținînd în mîna gata întinsă un prosop orbitor de alb și sorbind cu nesaț tot ce se referea la gravitatea noii situații în care se afla fratele ei. Pentru ea neuropatologul era una din părțile constitutive ale acestei situații absolut noi. De aceea, își dădea toată silința să nu scape nimic din ce spunea medicul și însoțea fiecare cuvînt al lui cu un semn de apro- bare cu capul. Gerta are mai multă nevoie de el decît mine, își zisese Aloyzas, cuprins dintr-o dată de o bucurie răutăcioasă.

Acuși o să se repete micul episod de la prima vizită. Și așteptase cu **un** deosebit interes scena respectivă, savu- rind-o și anticipînd satisfacția pe care avea s-o încerce. In mod sigur, filfizonul acesta cu gesturi de scamator, o să accepte onorariul. **Insă** atunci cînd sora sa încercă să-i strecoare în buzunar pliculețul, medicul îi prinse mîna. Reținînd-o în palma sa mai mult decît s-ar fi cuvenit, el îndepărtă cu un gest delicat plicul :

— Am venit aici ca prieten. M-aș considera foarte ofensat, colega.

Cum se face atunci că primul pliculeț nu te-a ofensat? Acum, după ce refuzase plata, medicul îi devenise lui Aloyzas cu mult mai antipatic decît dacă ar fi luat banii. Dar ceea ce l-a făcut să devină peste măsură de circumspect a fost rezonanța acelui *colega* adresat sorei sale. Gertruda era deja pe atunci salariată în minister, serile, așezată lîngă abajurul înflorat, traducea din limba germană texte tehnice, trăia modest, nu arunca banii pe fereastră, cum se spune, însă în orice caz dispunea întotdeauna de resursele necesare pentru a-i cumpăra de la restaurant lui Aloyzas biftecuri și antricoate.

Genele scurte și blonde ale Gertrudei clipiră de cîteva ori neliniștite. La ea programul și metodele dupfi care își orînduia viata erau fixate pentru o lungă perioadă de timp. Prin urmare nu putea modifica brusc, așa dintr-o dată, totul. Întîi se fistici și abia intr-un tîrziu pricepu că nu se învîrte întregul univers numai și numai în jurul frățiorului ei iubit. Dezinteresul medicului pentru bani, așadar, se referise mai mult la ea decît la el. Dar oare ce să însemne asta ? Observînd deruta ei, Aloyzas se văzu nevoit sâ-i șoptească ce are de făcut mai departe.

— O cafea, o cafea, doctore ? repetă ea cu efort ama bila

intonaţie a lui Aloyzas. Nota maliţioasă din glasul fratelui are desigur, o anumită semnificaţie. Dar care anume ? La asta încă nu apucase să se gîndească.

— Intr-adevăr, dumneavoastră ştiţi să preparaţi o cafea excelentă !

Filfizonul îşi privi ceasul mare, probabil elveţian. Gertruda aşternu pe măsuţă o faţă de masă din pînză de in în carouri şi scoase ceştile din serviciul pentru musafiri. Din cind în cînd mîinile îi erau cuprinse de un uşor tremur, ca şi cum nu se îndeletnicise niciodată în viaţa ei cu
o treabă ca asta, deşi, de fapt, nu făcea altceva decît să repete ritualul de la prima vizită.

— O picătură de coniac, doctore ? trebui să repete ea din nou, şoapta fratelui.

— Eventual, dar numai un păhărel. Şi apreciind proprietăţile curative ale coniacului armenesc, medicul turnă în paharul ei şi în al său. Bolnavului n-o să-i dăm. Vom bea noi în sănătatea lui. Nu-i aşa ?

— Da, doctore.

Gertruda, în rol de şcolăriţă care răspunde la întrebări? Aloyzas fluieră încetişor.

— Aţi făcut o cafea admirabilă. Din nu se ştie ce pricini, nici medicul nu se simţea prea sigur de sine. Poate pentru că pliculeţul se mai vedea şi acum, ca o pată albă, pe comodă.

— Eu şi fratele meu, de obicei bem ceai. Nu mă pricep să fac cafea. Se spune că asta este o mare artă, nu-i aşa ? încercă Gertruda, fără succes, să respingă complimentul.

Ce ţi-e şi cu experţii ăştia ! Peste tot văd numai artă, în afară de arta autentică. In timp ce îşi luau rămas-bun, Aloyzas, indignat, n-a rostit o vorbă. Il scoteau din sărite şi spinările ţepene ale celor doi şi cuvintele rigide, parcă răsucite din sîrmă, pe care şi le adresau. Exista ceva care le împiedica să devină mai maleabile. Poate respiraţia lui greoaie ? Doar ştiut este că bolnavii sint cei ce le fac viaţa amară oamenilor sănătoşi !? Insă faptul că cineva îşi manifestase interesul faţă de Gertruda, şi nu aşa, oare- cine, ci un medic prezentabil, cu o înfăţişare tinerească, a fost o mare surpriză pentru Aloyzas. Adevărat, îşi amin- tea încă din copilărie, că deseori ochii băieţilor mai mari se opreau pe furiş pe sinii Gertrudei, din pricina cărora şorţul ei de uniformă stătea întotdeauna gata să plesnească. Chiar şi acum, colegii lui de an, atunci cînd trec în fugă pe la el, trag cu coada ochiului la sînii plini ai fetei. Aşa, ca înfăţişare, arată destul de bine, păcat că duhneşte de la o poştă a ipocrizie, îi auzise el pe mai mulţi expri- mindu-se la adresa ei.

Dar o surpriză şi mai mare pentru el a fost zăpăceala Gertrudei, cînd medicul îi adresase complimentul respectiv. Va să zică devotamentul necondiţionat faţă de unicul bărbat. ce reprezintă

neamul Hubertavicius — această platoşă — ea să n-o fi îmbrăcat pentru vecie ? Şi o lasă să se fisureze la cea mai mică lovitură ?

— M-am tolănit destul. Gata ! Sînt sănătos ! declară Aloyzas imediat după plecarea musafirului.

Avea impresia că soră-sa se întorsese din vestibul cu obrajii în flăcări şi ochi strălucitori. Ba parcă se auzise de acolo chiar şi o pupătură. I-o fi sărutat mînuţa ? Nu, i s-a năzărit, se vede ’. Doar n-o să se apuce un medic să sărute mîna unei femei, fie şi numai din considerente de igienă. Femei ? De altfel, Gerta încă nu e femeie. E o fată de douăzeci şi şase de ani ! Şi care, cînd se îmbujorează, pare şi mai tînără. Da, toate astea sînt foarte nostime şi ar trebui să mai reflecteze asupra lor, cert este, însă, că o eventuală cotitură în mersul evenimentelor ar ameninţa interesele lui, ale lui Aloyzas ! Bineînţeles, nişte interese da moment. Că doar n-avea de gînd să rămînă veşnic sub aripa ocrotitoare a sorei sale.

— Da, sînt sănătos şi o să mă dau jos din pat ! repetă, cu toate că nici prin gînd nu-i trecea să se dea jos din pat. Din cauza efortului de a se ridica — încercase deja, pe ascuns, s-o facă — plafoniera începea să se legene şi să plutească deasupra capului său, iar ceafa şi-o simţea strivită în menghina de fier a durerii.

— Vrei să mă sperii, aşa-i ? Şi Gertruda îşi lăsă capul în jos, ca şi cum s-ar fi ştiut vinovată cu ceva faţă de el. Ea nu acordase prea multă importanţă felului in care degetele puternice ale musafirului le strînseseră pe ale ei, ca şi faptului că acesta îi sărutase mîna în vestibul. Personal, nu-şi făcuse nici un fel de planuri egoiste, .în care locul principal să-i fie rezervat ei, şi nu lui Aloyzas. Acea jumătate de oră dinainte fusese pentru ea doar ca un fel de recompensă, în schimbul restricţiilor de totdeauna pe care şi le impusese şi a grijii permanente acordate fratelui şi numai lui. Nici nu băgase de seamă că acum e femeie, sau, mai exact, o tînără fată. Adineauri i se amintise lucrul acesta, fără a i se pretinde nimic în schimb, atît. — Haide, Aloyzas, nu fii îndărătnic ! Ai auzit ce a spus doctorul ? îşi dojeni ea fratele cu o voce puţin mai ferrnă de astă dată.

— Da, însă în afară de asta, am mai auzit cîte ceva. Răspunsul lui semăna cu o lovitură rapidă, neaşteptată cu care îţi dă riposta adversarul în ring. Crezi că o să mă tolănesc în pat un an de zile, pentru ca sclivisitul ăsta să aibă prilejul să-ţi facă ţie vizite ?

— Mie ? Gertruda nu sesiză de la început sensul cuvintelor lui.

— Nu zău ! Poate că mie ! o răpuse Aloyzas cu cea de a doua lovitură.

îşi dădu seama imediat că purtarea sa e plină de cruzime. Simţi copleşindu-1 ruşinea şi era gata deja să-i ceară iertare, însă Gertruda depuse îndată armele, fără a încerca măcar să-şi apere drepturile ce i se cuveneau.

— Se poate, Aloyzas ? Cum a fost posibil să-ţi închipui ?...

Ce anume a fost posibil să-şi închipuie el şi cum aprecia ea părerea lui, n-a mai fost clarificat — soră-sa tăcu şi îşi înclină capul. Ochii luminoşi şi senini îngheţară, pironindu-şi privirea fixă în peretele odăii. Acum nu mai părea nici foarte tînără, nici înfloritoare. Faţa mare, neîngrijită, era a unei tinere pe care viaţa o maturizase. în loc să se aşeze să-şi continue traducerea, Gertruda s-a dus la baie şi s-a apucat să spele, de teamă că, zăpăcită cum era acuma, ar putea lăsa să i se strecoare greşeli în text.

Peste trei zile, cînd doctorul trecu din nou pe acolo, Gertruda nu-i mai oferi nici măcar o cafea, deşi Aloyzas sugerase asta cu glas tare, încercînd, totodată, s-o convingă şi prin gesturi că ar fi absolut necesar să procedeze astfel.

Aloyzas se plimba încoace şi încolo prin faţa intrării ministerului, ţinînd strîns în pumn garoafele cumpărate. Hîrtia în care fuseseră împachetate se muiase, pe alocuri începea chiar să se rupă, iar el tot nu se dumirea ce să facă cu buchetul său. Să se întoarcă la institut cu el ? Doamne fereşte! Niciodată n-ar mai scăpa de discuţii stupide. Adevărat, colega lui, C., ar merita nişte flori, -dar — atenţie ! — este o fire romantică, scrie şi poezii din cînd în cînd. Florile îl fac să se remarce în torentul trecătorilor, ca şi cum ar fi beat sau neglijent îmbrăcat, aşa că Aloyzas chibzuieşte întruna cum să se descotorosească de această incomodă povară.

Ce-ar fi să le bage, pur şi simplu, într-o ladă de gunoi ? Se apropie tiptil de o urnă de beton, apoi de o alta. Un omuleţ oarecare cu bascul pătat de vopsea, care păşea grăbit în faţa lui, se oprise puţin din mers şi băgase ceva în urnă. Nişte ghete găurite şi murdare de var. Aloyzas nu îndrăzneşte să ridice braţul pentru a-şi arunca florile peste asemenea rupturi. Şi, la urma urmei, chiar dacă s-ar hotărî s-o facă, n-ar fi în stare să se aplece cu atîta sprinteneală, să arunce garoafele şi să se îndepărteze apoi, păşind liniştit, cum făcuse zugravul. în afară de asta, avea să se găsească neapărat şi vreun moralist, care îşi va arăta indignarea faţă de gestul surprins, va aduna o mulţime de oameni în jurul lui, iar ei îl vor examina de sus pînă jos, certîndu-1, batjocorindu-1. Şi Aloyzas are din nou senzaţia, aceeaşi ca în amfiteatru, că cineva îi jupoaie pielea de pe faţă. Grăbeşte pasul, se îndepărtează de urna pentru gunoi, reflectînd în sinea lui că din cauza celor trei garoafe e nevoit să umble fără rost prin oraş, ca unul care îşi făcuse de cap petrecîndu-şi noaptea cine ştie pe unde. Oare nu tot astfel ne răsucesc pe toţi după bunul lor plac lucrurile neaşteptate — fel de fel de împrejurări, de coincidenţe — în timp ce viaţa trece, rostogolindu-se pe lîngă noi ? Umblăm, facem cîte ceva, rezolvăm — sau nu rezolvăm, dar cînd ne lămurim mai bine, ne dăm seama că, de fapt, dispune de noi, pur- tîndu-ne de colo-colo, o cumpărătură de trei ruble, pe care ne e teamă s-o aruncăm, aşa cum şi-a aruncat zugravul acela ghetele scîlciate. Dar astea sînt flori — şi nu te miri ce altceva, rispotează în gînd Aloyzas, însă nu devine mai vesel din pricina asta. Cu florile, el avea în-

totdeauna ghinion aşa cum alţii păţesc cu ceasurile. Sin
gura dată cînd se hotărise să-i facă o bucurie unei fete, oferindu-i nişte flori — n-a avut noroc. Le-a cumpărat, s-a tîrît pînă la biroul ei... dar n-a fost în stare să i le dea. Luase atunci nişte gladiole delicate, gladiole multicolore. Tot flori scumpe erau, şi tot nu te simţeai prea în largul tău umblînd cu ele pe stradă. Da, gladiolele pe care nu le oferise atunci, i-au întors viaţa cu o sută optzeci de grade ! Minciuna — că florile le cumpărase pentru sora lui — l-a silit să se gîndească mult mai mult la micuţa şi palida dactilografă, decît s-ar fi gîndit dacă i-ar fi băgat în braţe gladiolele acelea. El nu avea de ce roşi nici pentru lucruri mai importante şi cu atît mai mult — nu minţea. Şi uite că, văzînd fata care se fistîcise... Cine e ? Ce are mai deosebit în ea ? Tinerică, de studiat — nu studiază nicăieri, foarte tăcută... Oare ce îi apropiase pe ei doi ? Ea era ascultătoare, foarte ascultătoare, tremura ori de cîte ori îi întîlnea privirea, iar în suflet, undeva în adîncul fiinţei ei se simţea fremătînd o anume coardă tainică, o graţie feminină colcăind de viaţă, de care încă nici ea nu era pe deplin conştientă, şi graţia aceasta se îmbina cu simţămîntul plin de amărăciune că viaţa e foarte nedreaptă. Filozofia n-o pasiona, caracterul complex al fenomenelor vieţii îl ghicea prin simţuri, izbindu-se ia permanenţă de obstacole greu de înlăturat. Nu avea suficientă tărie sufletească, nu avea o anumită orientare şi, lucru principal, nu-şi fixase nici un ţel. Atunci însă nu gîndea astfel. In vremea aceea îl interesa prea pu;in sufletul ei, conţinutul intim al acestuia, nu se străduia decît s-o îmblînzească, s-o supună voinţei lui, s-o transforme într-o argilă maleabilă în mîinile făurarului. Sau poate nici asta nu se străduia să facă. Ei, haide, dă-i odată florile alea ! — ii răsuna în minte îndemnul, la fel ca strigătul suporterilor, surprins de urechea sportivului alergător de cursă lungă : dă-i bătaie ! într-adevăr, iată un şir de sportivi, care trec alergînd pe lîngă el. însă aceştia doar gifiie, fără să scoată o vorbă. Aloyzas aruncă o privire în jur, apoi scutură garoafele de zăpadă. Mai sînt încă foarte frumoase. Dar, ia stai puţin, cred că e timpul ca Liongina să-şi ia revanşa. Da, da, Liongina. Odinioară florile destinate ei le oferise Gertrudei, iar acum, pe cele cumpărate pentru Gertruda i le va oferi ei. Brusc, hoinăreala prin oraş încetează să i se mai pară lipsită de sens. Pesemne că amintindu-mi de sora mea, mă gîndesc, fără **să** vreau la Liongina. Da, în ultima vreme **mă** încearcă un anumit simţămînt, ca şi cum mi-ar **fi teamă** să n-o pierd. Flori — pentru ea ! Să **fi** vrut şi **n-aş fi** născocit ceva mai potrivit. E o intenţie admirabilă, **la fel** de valoroasă ca însăşi ideea.

Mă rog, în gînd... orice intenţie poate fi îndeplinită, dar cum poţi să-i dai florile fără să-i stîrneşti bănuieli ? Nervii ei şi aşa îi joacă feste uneori, o să-şi amintească, sigur, de gladiolele pe care i le-a luat atunci, cînd s-a purtat ca ultimul dintre prostănaci... Dacă nici eu n-am uitat, fără îndoială că ţine minte şi ea ! Desigur, pe ea

gladiolele au cosiat-o mai puţin decît pe mine, dar, trebuie să recunosc, — au costat-o destul de scump şi pe ea..» Dac-o să-i trîntesc adevărul, că am cumpărat florile pentru Gertruda, o s-o jignesc pînă în adîncul sufletului. Deci, va trebui să mă descurc găsind ceva plauzibil, pentru că ea simte minciuna de la o poştă. Nu numai pe cea pe care o s-o mormăi eu, ci şi pe cealaltă care, înainte de a se concretiza în cuvinte, o să-mi dea dureri de cap. Şi-apoi, chiar dacă nu se va simţi jignită, florile astea întîrziate o să-i mărturisescă multe. Şi, desigur, nu despre studentele impertinente din grupa lui M., transferată provizoriu la mine. Doar n-am cedat în faţa şantajului lor şi nici de acum înainte n-o să cedez ! După cum nu despre fostul coleg N. şi sîcîitoarea lui insistenţă **va fi** vorba. Pentru nimic în lume n-am să-mi schimb **părerea** despre Eugenijaus E. ! **Insă** faptul că sînt foarte **nelinişt**it, că nu-mi mai găsesc locul acolo unde altădată aveam o poziţie de neclintit — asta o să simtă imediat! **In** legătură cu cartea pe care o scriu, e drept, am mai avut **şi** altădată îndoieli, în ce priveşte însă poziţia mea la institut ?.. Ei, haide, că exagerez şi eu, născocesc naiba **ştie** ce, fel de fel de primejdii inexistente. Realitatea este că s-au învălmăşit laolaltă o serie de *împrejurări,* dar noi o să le învingem pe toate, o să le învingem neapărat ! Acest *noi* îl înviorează dintr-o dată, ca şi cum n-ar mai fi singur, purtîndu-şi fără sens paşii pe strada acoperită de zăpadă, ci l-ar avea alături şi pe Aloyzas Hubertavicius, cel plin de demnitate, căruia toate prostiile astea **nici** nu i-ar **fi** trecut vreodată prin minte.

Sub greutatea căciulii albe **şi** pufoase de nea, **cabina** telefonică **părea că** se lăsase pe **vine.** Să-i **dea** un **telefon** Lionginei ! **Întotdeauna cînd e aproape de ea 6e simte** ca şi cum ar sta sub un măr în floare. Dar nici acesta nu e un lucru chiar atît de simplu : îi distrage atenţia graficul de pe perete, cu privire la îndeplinirea indicatorilor în tehnica nituitului. Da, se vede că n-am avut parte nici eu, nici Liongina să stăm sub mărul în floare. In schimb, înţepeneam amîndoi stînd cu capul dat pe spate, acolo, la poalele munţilor, privindu-i... In umbra de gheaţă a munţilor sălbatici! Mai simt şi acum trecîndu-mă fiorii, atît de năprasnic era frigul ce-mi încătuşa încheieturile. Nu-i mai dau telefon. Nu vreau s-o lovesc şi eu cu piatra. Poate că mi se pare doar, însă de la o vreme cred că a început să îndruge, tot mai des, fel de fel de minciuni. De exemplu povestea cu fetiţa accidentată de maşină, cu Vangute... Vorbea cu atîta patimă şi suferinţă în glas de parcă vroia să-şi dovedească ei însăşi un anume lucru. Dar ce vroia să-şi dovedească ? E de neînţeles, absolut de neînţeles... Nu-i mai dau telefon, de ce s-o mai chinuiesc ? !

— Hei, ascultă ! Ce faci dumneata acolo, vorbeşti la telefon, sau stai la căldură ?

Prin uşa cabinei privesc doi tineri. Amîndoi sînt cu capul

descoperit, plini de zăpadă, copleşiţi de bucuria de a trăi, ca şi de convingerea că lor le aparţine totul : şi telefoanele automate, şi primii fulgi de nea, şi, bineînţeles, dragostea, care nu se va sfîşi niciodată. Tînărul face o săritură şi ia un pumn de zăpadă de pe acoperişul cabinei. Fata se întinde şi începe să lingă zăpadă din palma băiatului.

— Iertaţi-mă. Sper că nu aveţi nimic împotrivă dacă am să vă ofer garoafele astea ! Plec în delegaţie, n-am ce face cu ele, dar nu mă îndur să le arunc.

Eliberat, în sfîrşit, Aloyzas se îndepărtează, potrivin- du-şi mai bine pălăria pe cap.

— Ce ciudat e tipul, îl ajunge din urmă vocea cu miros de zăpadă a fetei. Cine ştie, poate că venea de la înmormîntarea cuiva apropiat ! !

Liongina bate fără încetare în clapele maşinii. Una cîte una, exact ca nişte păsări pestriţe, îşi iau zborul, foşnind, foile scrise. Lumina electrică, albăstruie, le împrumută un luciu cadaveric. La fel, tot lipsite de viaţă sînt şi mîinile suspendate pentru o clipă, în nemişcare, deasupra claviaturii. Privirea indiferentă urmăreşte zborul monoton al păsărilor. Fiecare lovitură a degetelor pe clape sileşte întregul trup să se zguduie, doar chipul rămîne imobil — fără vreun gînd, fără vreun simţămînt. Chipul e ca şi cum nici n-ar exista.

Liongina loveşte clapele des şi cadenţat, în mod automat, ca un robot. Darea de seamă privind activitatea lunară, dispoziţii ale conducerii instituţiei, cecuri pentru bancă, tabelul nominal al angajaţilor existenţi la data de 31 a lunii expirate, aplicarea unor metode progresive în organizarea întrecerii socialiste. Robotului nici nu-i pasă, el ar ţăcăni aşa mereu, bătînd una după alta toate lucrările, de parcă ar ronţăi alune, el nu şi-ar simţi sufletul copleşit de durere din cauza privirii triste şi aproape stăpînite de panică ce se citea, în momentul despărţirii, pe faţa lui Aloyzas, care, în mod sigur, acum îşi face reproşuri, ba încercînd să motiveze logic clipa de deznădejde, cînd s-a întors spre ea cu expresia aceea jalnică, lipsită de apărare pe chip, ba căutînd să se justifice fără să-i mai pese de logică. Oare ce se întîmplă cu el ? De ce şi-o fi părăsit, din proprie iniţiativă, piedestalul ? Aşa, în general, mai bănuieşte şi Liongina cîte ceva, îşi dă seama de unele zguduituri subterane, dar pasărea cenuşie imobilizată de ruloul maşinii n-o lasă să-şi concentreze atenţia. Ii e atît de lehamite de ţăcănitul maşinii, că-i vine să răvăşească toată grămada asta de litere micuţe, cenuşii şi foarte ordonat înşiruite. *Dar ce hîrtiuţă se zbate acolo, deasupra tufişului ? E un fluture, fetiţa mamei. Şi cine l-a vopsit în galben ? Razele soarelui. Dar luna, în ce culoare vopseşte gîzele* ? Iarăşi Vangute, iarăşi Anicetş ?

O să-i dăruiesc Anicetei ciorapii negri cu chilot şi o să mă liniştesc. Sînt de import, nou-nouţi. Căci, de trăit, trebuie să trăim — şi eu şi Anicetq, doar n-avem nimic de împărţit ? Reuşind să se

consoleze astfel, Liongina reia ţăcănitul plicticos. Dar nu cu degetele, ci cu întreg trupul care devine tot mai greoi, şi cu creierul ce îi amorţeşte din ce în ce mai mult. Comunicare către arbitrajul de stat, anexa Nr. 2 la un act de inventariere, notă explicativă a unui şofer relativ la neprezentarea sa la lucru în dimineaţa zilei de luni. Am reparat cablul electric de la centrul medical de dezalcoolizare, unde am nimerit, duminică seara dintr-o eroare. Şeful de acolo mi-a comunicat câ n-o să trimită la contabilitate raportul cu privire la îndeplinirea exemplară a sarcinilor de serviciu, dacă nu rezolv problema instalaţiei electrice. Am acceptat. Dar, poftim de repară instalaţia, cînd beţivanii au smuls, cu fire cu tot, toate prizele — aşa că acum sînt nevoit să-mi pierd cîteva seri încercînd să le bag la locul lor. Dar de vreme ce în prezent sînt treaz, de ce să nu ajut nişte oameni cumsecade ? Liongina bate toate acestea fără urmă de zîmbet. Numai de n-ar prinde Aloyzas gustul băuturii. Odată i s-a intîmplat deja: a venit acasă cu chef. Nu-i adevărat, asta a fost ceva cu totul întîmplător, el se consolează cu pipa. Niciodată n-o să se coboare pînă la sticlă. Deşi uneori grozav aş mai vrea să se pună pe zbierat, să dea pe dinafară, cum se zice, să golească pînă la fund tot ce zace în el! Să zgilţîim din răsputeri, să demontăm în părţi componente viaţa noastră, ca să putem descoperi ce e preţios în ea şi-apoi s-o montăm din nou la loc... Ah, dac-aş şti ce anume trebuie descoperit! Da, robotul lucrase excelent: mai avea doar foarte puţin de dactilografiat. Un mic anunţ. Uf, iarăşi anunţul acesta sîcîitor!

Liongina aşază pe carul maşinii o coală de hîrtie curată şi lucioasă. Dar robotul întîrzie, refuză să cupleze — s-a blocat. E nevoită deci să-l împingă singură, cu degetul mijlociu, după fiecare literă : poc, poc, poc. *Se închiriază una* cameră. *Adresaţi-vă* la *telefonul...* Poc, poc, poc. Gata ? Dar cui anume i se oferă să închirieze ? Doar nu unui artist de circ, dresor de cobai, venit în turneu. Sau unei familii de trei persoane, care se va grăbi să se şi mute în camera cu intrare separată. Poc, poc, poc. *De preferat fată sau femeie* singură. Uf, bineînţeles că robotul nu s-ar apuca să bată prostiile astea. Căci din punct de vedere oficial, nu există femeie singură. Să rămînă deci numai fata. Foaia de hîrtie, smulsă de pe sul, foşneşte agresiv, apoi, cu un scrişnet, este introdusă alta, nouă. Degetul continuă să lovească, aidoma ciocului unei păsări de pradă. Se *închiriază una cameră pentru o fată.* Cum adică — fată ? în vremurile noastre... fată e o noţiune cu un conţinut cit se poate de elastic, literalmente nelimitat. O fiinţă între şaisprezece şi patruzeci şi şase de ani care îşi vopseşte părul, cum spune în glumă Aloyzas.

Numele lui apare cu majuscule în textul încă nescris. Cu asemenea litere îi place şefului să-şi umple paginile memoriilor sale. Nu, Aloyzas nu trebuie să ştie nimic despre anunţul acesta. Nici despre fata intre şaisprezece şi patruzeci şi şase de ani, care îşi va vopsi părul. Asta nu-1 intresează pe el, cum nu mă intresează pe mine zăpada de anul trecut. Principalul este ca *fata* să nu aducă

acolo copii sau cobai. De ce cobai ? Mai bine nutrii, cel puţin au blană bună pentru gulere şi-o carne gustoasă. Liongina fixează cu o privire tîmpă foaia de hîrtie din faţa ei, neînţelegînd de unde apăruseră acolo nutriile ? Fata — acesta-i esenţialul. Şi va trebui să fie pricepută la toate. Era cît pe-aci să bată şi ultima frază, dar se opri rezemîndu-se de spătarul scaunului. Cel mai bun lucru ar fi ca fata respectivă să aibă pregătire de asistentă medicală sau de infirmieră. Pentru că n-o aşteaptă numai o cameră cu tot confortul, ci şi o bolnavă neputincioasă. Un munte de grăsime. Un munte respingător. *Este de preferat o asistentă medicală sau o infirmieră.* Ultimul rînd, cu toată împotrivirea Lionginei, robotul îl bătu bu-buind asurzitor. Iţi vine să zburzi, aşa-i ? N-ai decît ! Ori cum nu va fi cum vrei tu ! *Cu o aleasă educaţie, cu suflet sensibil. Care să nu bea, să nu fumeze, să nu aducă bărbaţi in casă.* Iarăşi automatul. Ce-o fi cu el, s-a zăpăcit de tot ?

Liongina smulge din maşină şi această ultimă foaie şi o rupe în bucăţele. Robotul însă nu se potoleşte, acum literele se izbesc direct în cilindru. Care *va accepta să-i înlocuiască bolnavei pe propria fiică.*

In mîna stingă ţine o plasă doldora cu de toate : un sfert de pîine albă şi un sfert neagră, o sticlă de lapte, o bucată de brînză de Olanda, un boţ de unt, un pachet de brînză de vaci degresată, două sute de grame de salam dietetic, un kilogram de zahăr, o legătură de ceapă, cîţiva morcovi, iar într-o punguţă de polietilenă dropsuri „tea- tralnîie“. In mîna dreaptă : o crizantemă galbenă cu lujer lung, învelită în hîrtie groasă. Cele albe nu-i plac — şi cheia pe care degetele o strîng cu putere ca pe un cuţit de conserve — căci de cealaltă parte a uşii se află, în- tr-adevăr, o masă compactă, conservată, care pulsează între pereţii odăii, se scurge pe coridor prin gaura cheii, răspîndindu-și pretutindeni catranul vîscos al amintirilor. Din cînd în cînd Liongina mută plasa în cealaltă mînă, e atît de grea încît aproape că-i dezarticulează umărul şi începe s-o doară gîtul.

— Cine-i ? Tu, Lionge ? In sfirşit ai venit, netrebnici o, în sfirşit.

Glasul surd pare că nu se aude din camera spaţioasă, cu tavan boltit de casă bătrinească şi cu ferestre mari, acoperite cu draperii, ci dintr-o gaură cufundată în întuneric, o gaură prin care te prăbușești direct în neant.

...nu mai sta aşa cu capul plecat ca o criminală, haide, înfruntă cu mai mult curaj privirea ce te pătrunde pînă-n rărunchi revărsînd

fulgere asupra ta ! Palmele îi ard, Liongina le şterge pe furiş de fustă şi materialul ordinar absoarbe transpiraţia lipicioasă, însă, imediat, totul se încinge din nou cuprins de fierbinţeală — mîinile, capul, trupul — de sus pînă jos. In micul jgheab dintre sîni i se prelinge o picătură — ce bine-ar fi dac-ar putea să-şi lipească spatele de peretele răcoros, gros de un metru, sau, şi mai bine, să-şi bage capul sub robinet, ca să simtă, şerpuindu-i pe gît, firicele de apă rece. Mamei însă nu-i este cald, ea măsoară odaia în lung şi în lat, în mers atît de avîntat, încît la fiecare pas capotul i se desface, dez- golindu-i pînă sus picioarele frumoase. In oricare altă cameră de musafiri dintr-un bloc tip s-ar fi izbit numai- decît de pianul negru, aici însă, e atîta spaţiu, încît nici nu l-a atins măcar, ca şi cum pianul n-ar exista. Poalele lungi ale capotului de nailon flutură în jurul ei — frunzele albe de arţar imprimate pe fondul albastru închis, aproape negru, strălucesc învolburîndu-se, părul, spălat aseară şi clătit cu băcan, este vizibil mai deschis la culoare, iar mîna strîngînd între degete ţigara scoasă cu efort din pachetul aruncat pe masă, desenează prin văzduh arcuri de foc, pentru care, de asemenea, este destul spaţiu sub tavanul bogat sculptat şi, în treacăt fie spus, groaz- nic de coşcovit.

— N-avea altceva de făcut decît să copieze ce scria pe fiţuică. Şi ea... nici asta n-a fost în stare să facă, oameni buni ! Ei, poftim ! Unde s-a mai pomenit, să cazi la examenul de admitere în conservator la limba lituaniană !

In odaie nu se află prea mulţi oameni buni — deşi ar fi putut încăpea o întreagă mulţime — nu sînt decît ea, mama şi tatăl, cu o expresie de copil vinovat pe chip, înghesuit între pian şi televizor, în spatele palmierului cu frunze penate, transportat aici cu mare greutate de mama de la grădiniţa de copii unde e salariată, şi care acum îl

acoperă în întregime şi pe tata şi cartea pe care acesta o răsfoieşte.

— Doar nu e singura în situaţia asta ! O să se angajeze în muncă undeva — şi gata ! Mare lucru ! Ce-i aşa o tragedie ?! protestează cu un glas temător palmierul.

— Minunat, o hotărîre demnă de înţelepciunea lui Solomon !

Mama se învîrte ca o giruetă în bătaia schimbătoare a vîntului. Toate mişcările, privirile şi cuvintele ei par a fi îmbătate de sentimentul libertăţii. După ce au scos patul şi celelalte vechituri ale bunicii Prudencija, odaia devenise spaţioasă ca o sală de dans. Dispăruseră toate pernuţele, broderiile, policioarele, mîţişorii, se evaporase mirosul de om bolnav şi de medicamente, însă ceva imperceptibil tot mai rămăsese şi acel ceva nu se evapora cîtuşi de puţin.

— Mă rog, dacă trebuie să lucreze, n-are decît să lucreze. Ia stai, n-ar putea fostul adjunct al ministrului să ne recomande, undeva, un locuşor rentabil ?

— Locuri sînt cîte pofteşti. Braţele tinere au mare căutare întotdeauna, peste tot. Se face a nu auzi referirea la *adjunctul ministrului,* însă palmierul tresare din cînd în cînd in butoiul său, din pricina tulburării pe care tatăl izbuteşte cu greu să şi-o stăpînească. Fusese numit adjunct al ministrului nu pentru că şi-ar fi dorit el funcţia asta, ci din pricina împrejurărilor istorice, care au refuzat să ţină seamă de faptul că el nu e, în fond, decît un simplu muncitor autodidact, ba dimpotrivă, detaliul acesta a determinat chiar promovarea sa la o înălţime atît de primejdioasă.

— Va să zică — să intre în uzină, la strung, da ? Adevărat că acuma sînt destule fetişcane care lucrează la strung, la freză, sau care cară buşteni şi traverse ! Şi nu e mai puţin adevărat că pe multe dintre ele, sulemenite şi cu părul lăsat pe umeri, le vezi dansînd seara prin restaurante cu imbecili bătrîni şi chelboşi ! ? Şi totuşi, ce altceva ne mai poate recomanda tovarăşul director ?

— Ştii bine că nu mai sînt director demult şi că nici nu jinduiesc după un astfel de fotoliu. Tata îşi scutură capul ca un cal nărăvaş, însă deocamdată îşi păstrează calmul. Niciodată nu retează cu grosolonie vorba soţiei, deşi în împrejurările care duseseră la directorat, sau mai cxact la tristul său final, era amestecată şi ea. Şi tu,
Lionge, ce stai acolo încremenită ca un stîlp de sare *?* Vino încoace ! o cheamă el cu altfel de glas, plin de căldură, şi îşi agită cu stîngăcie mîna, aşa încît cartea îi alunecă şi cade cu zgomot pe podea.

— Uf, ai face mai bine să taci din gură decît să vorbeşti de vremea cînd erai director ! Mama uitase că şi pe director tot ea îl scosese din uitare. Se rostogolea ca un vîrtej prin faţa palmierului, sub care tata se adăpostise aidoma unei bufniţe, ce cuteza doar din cînd în cînd să-şi caşte pliscul. Puţin a lipsit ca mama să nu dea cu piciorul în cartea căzută pe jos, *Spinoza „Opere* alese". Adevărat, ai ajuns celebru în toată Lituania, dar din păcate nu în calitate de director, ci de ocnaş. Da, da, de ocnaş ! strigă ea cît o ţine gura, de parcă nu ea singură scosese la suprafaţă acest episod ruşinos din trecut. Ai fi putut să te abţii să nu ne mai aminteşti şi nouă de asta ?

Nouă ? Acum are nevoie şi de ea, de Liongina, pentru a înfrînge împotrivirea, ce-i drept destul de slabă, dar existentă totuşi, a soţului ?

Da, fusese şi director, şi ocnaş, cum strigă mama, dar de ruşinat, nu se ruşina de anii petrecuţi în închisoare, căci, spunea el, absolut tot ce există pe lumea asta — şi funcţiile înalte, ca şi închisorile — sînt făcute pentru oameni, iar el ce altceva e, dacă nu tot om ? L-au păcălit nişte indivizi vicleni şi lacomi,
ii explicase ei fiicei sale, deşi aceasta nu-1 dezaprobase în vreun fel — ca şi înainte privirile lor se evitau reciproc — pentru că nici vorbă nu putea fi ca un simplu muncitor să biruie în lupta cu speculanţii din Lituania şi din alte cîteva republici vecine, reuniţi toţi laolaltă ! Tre-buie, i s-a spus, acolo, foarte sus, unde îl chemaseră, este absolut necesar ca tu să te reabilitezi după eşecul de la minister, iar nouă ne *trebuie* un om cinstit, care să distrugă cuibul de viespi al escrocilor. Din trei în trei ani procuratura zgîlţîia zdravăn conducerea fabricii. După vechiul său obicei ostăşesc, tata a pocnit din călcîie, deşi războiul se terminase demult, ca de altfel şi luptele de după război, iar acele lupte care se mai purtau încă erau numai pentru sufletul omului. Or, e foarte adevărat că în problema aceasta, aşa cum rezulta din spusele tatei, ţintim uneori pe alăturea — nu cunoaştem prea bine sufletul acesta şi îl măsurăm cu metrul şi centimetrul, aşa cum facem cu placajul sau cu pînza. Ăsta, zicem, a cres-cut atita, celălalt şi-a depăşit propria sa limită de creştere, adică a sărit mai sus decît propriul său cap, iar unul dintre poeţi a făcut negru pe alb, ohiar şi o rimă că, în cursul iernii, nivelul conştiinţei a crescut tot atît cît lîna de oaie. Se vede că au mai existat şi alte motive, bănuia Liongina, care determinaseră insuccesul tatălui la fabrica de confecţii tricotate, motive datorită cărora el n-a mai fost în stare să rupă cu mîinile sale puternice pînza de păianjen ce apucase a se ţese în jurul lui.

— Nu trebuie să învinuim pe nimeni, e bine aşa cum e.

Fără a se ridica de pe scaun, el se aplecă spre cartea de pe podea — cu grija şi gingăşia cuiva care-şi ia în braţe copilaşul, ce se tîrăşte de-a buşilea. Mîinile îi sînt aspre, ostenite, aidoma unor buşteni noduroşi. Parcă nici nu s-ar fi răsfăţat vreodată pe postavul birourilor de stejar. Se vede că atunci cînd căzuse de la înălţime, direct pe caldarîmul cenuşiu, se frînsese ceva înlăuntrul lui, de aceea gîndurile încep să i se depene mai încet, să se rotească anevoie ca nişte pietre de moară, iar mîinile capătă şi ele aceeaşi încetineală. Lor le e bine aşa cum e, dar cel mai bine se simt atunci cînd ţin o carte. Ţipătul mamei n-ar izbuti s-o smulgă din mîinile tatei, îşi zise Liongina, tremurul acestora a fost din cauza necazurilor mele. Bietul tata şi acum se străduie uneori să mă apere cu glasul lui plin de grijă, ca în copilărie, dar se jenează să-mi atTagă atenţia, sau să mă povăţuiasoă în vreun fel, pentru a nu aduce nici un neajuns fiinţei mele în plină creştere. Ştie că fetiţa în creştere e fragilă, ca un copăcel răsădit din pepinieră, ce trebuie ferit de boli şi dăunători, dar cum să faci asta, de vreme ce propriile gînduri, chi-nuitoare şi pline de nelinişte, îţi scrijelesc dureros creierul ? Despre fericire vorbiţi, despre fericire ? Dar, oare, omul poate fi fericit atîta timp cît pe lume există sute de milioane de nefericiţi ? Şi nu numai din pricina foamei, a cancerului sau a bombei atomice, nu numai din pricina acestora... La timpul său credea şi el cu sfinţenie : vom îndepărta duşmanul de clasă, vom pune pe picioare omul, şi după aceea

vom aduce în casa acestuia, aşa cum aduci un brad de **sărbători,** — fericirea. **Intr-o** casă caldă, îndestulată, curată — poate să spună cineva că nu are nevoie de o asemenea casă ? **Insă** cine anume va trăi în casa aceasta, iată întrebarea ! Cum vom fi noi cei care vom intra să locuim în ea ? Mai ţii tu minte cînd l-am luat la bătaie pe şoferul acela hoţ ? Lui nu-i ajungea o singură casă, le-a trîntit clte un palat la amîndoi feciorii. Mie, dacă mi s-ar oferi un palat, n-aş primi. Tu, de asemenea, ai nevoie de altceva decit tîlharul acela. Fiecare are nevoie de ceva al lui, pentru ca ridurile să i se mai netezească. Dar, oare, drept e să ştergi chiar toate ridurile ? Poate că omul fără riduri, fără aceste urme ale suferinţelor, nici nu este suficient de valoros ! ? Fără a se mulţumi doar cu viaţa omului, tatăl aborda şi nemărginirea Universului, care nu se ştie încă dacă se împrăştie în toate părţile sau, dimpotrivă, se stringe la un loc, mic- şorîndu-se — adunase de ici de colo, de prin cărţi, o mulţime de cunoştinţe, nu numai din domeniul astronomiei, dar şi al astrologiei. Sînt unii care cred că puternice forţe supranaturale influenţează modul nostru de viaţă, ba chiar şi metabolismul organismului uman, — şi, cine ştie ? poate că aşa se şi întîmplă în realitate, dacă pînă şi ciupercile cresc în funcţie de fazele lunii, — dar, oare, sînt aceste forţe raţionale, sînt ele utile, sînt acţionate de inteligenţa cuiva ? Dar dacă şi acolo, în Cosmos, domneşte tot haosul, la fel ca pe mica planetă a oamenilor ?

— Nu sînt de acord cu asta şi n-am să fiu niciodată de acord ! **Brusc,** mama îşi reia din nou mersul plin de fermitate şi genunchii săi aruncă în toate părţile poalele capotului de nailon, iar ţigara — o alta, scoasă cu efort din pachet, în locul celeilalte strivite şi aruncate — desenează din nou arcuri de foc în semiobscuritatea odăii. Gata, ajunge, n-are rost să mai aştept vreun ajutor de la egoistul, de la nătîngul ăsta ! De ce să-mi mai bat gura degeaba ? **Dar** tu, Lionge, tu ! Ştii doar că n-am precupeţit absolut nimic, că ţi-am angajat profesori, că am smuls pentru tine din botul executorilor judecătoreşti pianul!

După condamnarea tatălui, veniseră să le confişte averea. Mare lucru n-au găsit : şuba de blană a mamei şi un modest pacheţel cu obligaţii de trei procente, atît. Nu era deloc exclus, desigur, ca o parte din lucrurile de preţ să le fi dosit mama pe la cunoscuţi, sau să le fi vîndut între timp. Dar un pian într-o casă, la fel ca elefantul de la grădina zoologică, n-ai cum să-l ascunzi şi-atunci mama s-a ambalat într-o febrilă activitate pentru salvarea acestuia. Strigătele de ajutor şi tînguielile ei, au pus în mişcare zeci de oameni, foşti tovarăşi de luptă ai tatălui, din ilegalitate, din război şi din perioada reconstrucţiei postbelice, aşa că executorii judecătoreşti n-au reuşit să ia pianul. In scrisoarea pe care un grup de tovarăşi au adresat-o Prezidiului Sovietului Suprem al republicii, pianul era numit *manual de studiu, asemănător cărţii de citire jpentru învăţarea limbii materne,* iar ea, Liongina, o *viitoare pianistă, căreia* i *se putea prevedea o mare carieră.* Se înţelege că au avut efect nu epitetele, ci numele de familie al semnatarilor, printre care un colonel în retragere şi un celebru scriitor ce tocmai pregătea un volum cu tematică din viaţa tineretului. în momentul în care pianul şi-a reluat locul în apartament, respectul

mamei faţă de propria-i persoană a atins limite foarte înalte. Instrumentul pe care-1 smulsese din gura prădalnică a destinului dovedea că încă nu era totul pierdut. Adesea, rezemîn- du-şi braţul alb şi durduliu de marginea acestuia, mama trăncănea despre viitor. Liongina făcea un efort imens ori de cîte ori trebuia să-şi calce pe inimă şi să ridice capacul greu al pianului. In locul tatei, ne-au dat lada asta neagră şi inutilă. Sicriul ăsta negru.

— Haide, nu-mi răspunzi odată la ce te-am întrebat, ce, ai devenit surdo-mută ? De orbi şi surdo-muţi are grijă statul, dar ţie, cine o să-ţi poarte de grijă ? Iţi închipui poate că el ? Pentru că eu n-o să trăiesc o veşnicie, să ştii !

Din pricina acestei explozii de energie maternă, Liongina, care întinsese mîna spre tatăl său, a început să tremure din tot corpul. încerca să descifreze ce scrie pe ştampila triunghiulară de pe cartea deschisă. Se întreba dacă tata o primise reglementar de la bibliotecă sau din nou o *împrumutase* ? în ultima vreme avea pasiunea de *a împrumuta* şi a nu mai restitui. Te pomeneşti că, fiind un fost delapidator, îl vor trimite iarăşi în faţa tribunalului, chiar dacă în prezent nu atentează la altceva decît la înţelepciunea filozofilor.

— Nu te mai strădui să scapi, Lionge, şi răspunde ! Ce boală a fost aceea care te-a imobilizat în asemenea hal că nici tocul nu mai erai în stare să-l ţii în mînă ? Pentru a pica la admitere în conservator, la scris, şi încă la examenul de lituaniană, îţi trebuie talent, nu glumă. Talentul de a suporta înfrîngeri ! Iar voi doi, aveţi din belşug talentul acesta, deşi nu sînteţi rude. Da, da — nu sînteţi rude, ce vă uitaţi aşa de parcă m-aţi vedea pentru prima oară ? — Viitoarea cuvintelor şi a mişcărilor repezite aidoma unei limbi de foc ii dogorea Lionginei virful nasului.

Bunica Prudencija. Ea m-a privit intr-un fel de parcă...

— Bine, dar cînd a fost asta ? Acum o sută de ani! Şi-atunci, de ce tot îndrugi tot felul de prostii ?

Vîrtejul energiei pline de ură îi răvăşeşte Lionginei părul şi-i sniulge funda cadrilată cu urechi pleoştite, invenţie a marnei — o fundă copilărească îi fascinează ori- cînd pe^ examinatori. Liongina ezită să povestească despre ochiul înfricoşător al bunicii, care a urmărit-o şi a continuat s-o privească fix de pe măsuţa din amfiteatru. Mama, oricît s-ar strădui, n-ar putea să înţeleagă asta, tata însă da, el — e cu totul altceva. E adevărat că cei doi nu vorbeau despre bunica, însă adesea gîndurile lor se încrucişau deasupra ungherului ei, rămas acum pustiu. Brusc, ochiul sărise sus, în dreptul ferestrei, astfel că, în sala de examen se făcuse întuneric, tavanul şi pereţii îngălbeniţi abia desluşindu-se. Pentru Liongina ar fi fost foarte uşor să scrie versurile Salomejos-ei Neries [4], le ştia pe de rost, iar în plus, în mînecă auzea foşnind compunerea pe care i-o scrisese la repezeală un candidat în ştiinţe, recunoscător pentru înscrierea celor doi dolofani a* s^.^a ^ădiniţa de copii condusă de mama. Dar ochiul bunicii se Vedea negru, ca o ştampilă pe coala de hîrtie — modestul ogor al speranţelor, încă nearate de Liongina, ca şi sus, deasupra viitorului ei minunat, plin de afişele turneelor, viitor pe care fantezia mamei i-1 zugrăvise. Ar fi trebuit să anuleee cu două linii încrucişate coala de hîrtie cu ochiul bunicii şi să

ceară o alta, cu atît mai mult cu cît nu se afla acolo nici un ochi — ci doar un joc al clar-obscurului, o amintire care izbise pe neaşteptate şi în plin. Ar fi trebuit doar să se lepede pentru a doua oară de bunica, să arunce peste imaginea ei încă o lopată de neagră uitare şi n-ar mai fi simţit acum dogoarea furiei mamei, nu i s-ar fi smuls funda din păr, iar în celălalt colţ al odăii nu s-ar mai fi gîrbovit atît tata, care înţelegea totul, o compătimea şi tocmai de aceea arăta şi mai jalnic.

— Născociri scornite de trîntori şi de nevolnici. Iţi stă mintea în loc, auzi la ea, cînd să plece la examen a

[1] Pseudonimul poetel lituaniene Bacinskaite-Buciene (1904—1945).

văzut că bunică-sa o priveşte cu tristeţe ! Şi tu ce-ai fi vrut să facă, mă rog, să joace cadrilul ? Dar oare cînd te uiţi la mine, mama ta, care îmi muşc degetele de durere, — degetele răşchirate ale mamei îşi scînteiară purpuriul manichiurei, niciodată nu-şi muşcase ea degetele şi nici nu-şi smulsese părul din cap — ce ai de zis, tu, cea milostivă ? Câ nu prea arăţi gata să leşini de durere. De bunică-sa, vezi doamne, cea cu mintea rătăcită, i se rupe inima, în schimb de maică-sa nici nu-i pasă !

— Nu-i nimic, dacă n-o să înceapă să lucreze, o să se înscrie fetiţa undeva în altă parte. Se spune că ar fi nevoie de asistente medicale, rosteşte tata de sub palmier. Atît de vinovat îi este glasul, de parcă el picase la examenul de literatură, dar de mîngîiat n-o mîngîie pe creştet şi nici de privit n-o priveşte în ochi. Iar ea stă înţepenită, ghemuită, gata să spună ceva tăios — ştie dinainte că el n-o să se apropie, şi că dacă ar risca totuşi s-o facă, ea, oricum, o să se zbîrlească supărată, respingîn-du-1. încă din fragedă copilărie îi văzuse mai mult umărul şi ceafa, rareori ochii. Il vedea depărtîndu-se, nu apro- piindu-se.

— Fetiţă ? Mama se simte ofensată nu atît de cu- vîntul respectiv, cît mai ales de eterna înţelegere reciprocă dintre fiică şi tată. Cu cît vinovăţia unuia dintre ei era mai mare, cu atît celălalt îi arăta mai multă îngăduinţă. La anii ei, eu îi spălam deja soţului meu picioarele! Din nefericire pentru mine însă, acestea erau veşnic pline de bălegar. Nici pînă în ziua de azi nu pot spune că am reuşit să i le curăţ cum trebuie...

— Poate, totuşi, n-ar trebui faţă de copil, nu crezi ? Tata iese cu greu din adăpostul în care vîntul pare că pornise să bată din toate părţile. Capul lui cărunt şi mii- nile, atîrnînd neputincioase, îi tremură.

— Nu mai e copil ! O s-o silesc să muncească, să muncească ! ţipă mama zbătîndu-se între pereţii camerei ca o insectă imensă. Brusc, Lionginei îi trece prin minte că seamănă cu o viespe frumoasă şi rea. Ia te uită la el ! Ce ? Iar ţi s-a uscat gîtlejul de cît ai gemut şi te-ai jelit ? Atunci hai, cară-te la butoiul tău, cară-te !

— Şi, zici, să mă duc ?

— Cară-te, oricum te-ai fi dus !

— Şi, zici, că m-aş fi dus ?

Tatăl înveleşte cartea în ziar şi hîrtia foşneşte în mîinile lui tremurătoare. înseamnă că, pe drum, o s-o ducă la bibliotecă, îşi spune bucuroasă Liongina. Dar de ce în- tîrzie atîta ? Nu se grăbeşte să ajungă la butoiul cu bere ? Uite cît de tare strînge cartea cu amîndouă mîinile, ca să nu trebuiască să-şi încleşteze pumnii. De pumnii aceştia

întotdeauna i-a fost frică fetiţei încremenite acum in pragul odăii. Inima ei de copil simţea in spatele bunătăţii şi a îngăduinţei lui — amărăciunea, bulgărele rece şi dur ca piatra al acesteia. Şi dacă, pe neaşteptate, împins de ură, bulgărele avea să iasă la iveală, prefăcîn- du-se în răul acela îngrozitor împotriva căruia el însuşi se răzvrătea de fiecare dată ? Pentru el silueta ei micuţă, chircită, era întotdeauna avertismentul, semnul de pericol marcînd un coborîş neaşteptat, abrupt, ce nu se ştie unde se putea termina. Şi, totuşi, era o fetiţă. Era, este şi va fi o fetiţă. Maică-sa nu fusese niciodată fetiţă. Probabil că aşa se şi născuse — femeie cu un surplus năvalnic de energie clocotindu-i în vine.

întrebarea tatei — ar fi plecat oare dacă n-ar fi fost forţat s-o facă ? — mama s-a făcut că n-o aude.

— Deci, după părerea ta, eu am ajuns printre hoţi şi delapidatori pentru că asta am şi vrut singur, da ? întreabă din nou, cum nu mai întrebase demult.

— Eşti un prost, de aceea ai şi încăput pe mîinile lor !

— Eu te-am respectat întotdeauna, Ligija... Ai auzit ? Te-am şi iubit, dar te-am şi respectat. Dacă n-o să plec acuma măcar pentru un minut, n-o să mai pot... Crede-mă, n-o să mai pot...

Nu spune ce anume n-o să mai poată, explicaţiile în cazul acesta ar fi la fel de complicate precum cele referitoare la forţele cosmice, care, chipurile, influenţează destinul oamenilor.

— Ei, asta-i, crezi că am mare nevoie de tine ? Oricum, ştiu eu bine, că acuşi... tot lîngă butoi o să zaci !

Mama strigă, ascultîndu-şi atentă fiecare cuvînt, şi inima Lionginei se strînge de o presimţire cu mult mai amară decît senzaţia încercată adineaori, după trista ei întoarcere de la examen, — da, aşa o să se întîmple, cu siguranţă că aşa o să se întîmple.

Mama continuă să strige, însă ceea ce spune acum sînL doar vorbe goale, cioburile unui pahar ieftin pe care le aduni şi le arunci la gunoi fără să-ţi pese de ele cîtuşi de puţin.

— Trăiţi amîndoi pe spinarea mea ! Leneşilor, neghiobilor, egoiştilor ! Cînd o să-mi dau duhul de-atîta muncă, ce-o să faceţi ? ! Şi el, şi tu, bulgăr aş de gheaţă!

Ultima salvă nu l-a mai atins pe tata. Clătinîndu-se pe picioare, el a ieşit pe uşă, ducînd cu sine cartea, revolta sa inutilă şi bunătatea, care nu izbutise să încălzească pe nimeni. Şi, dintr-o dată, atmosfera din odaie a devenit irespirabilă, ca şi cum tata luase cu sine şi aerul din ea. Pînă şi mama avea senzaţia că se sufocă.

— Mamă, o să fac... o să fac tot ce trebuie ! Şi Liongina se lasă într-un genunchi, cum făcea la biserică. Tot ce-o să-mi ceri, o să fac. Numai, te rog, să mergem s-o luăm înapoi pe bunica, vrei ? Hai, s-o luăm acasă pe bunica !

Chipul frumos al mamei se cutremură de un spasm de durere şi dezgust.

— Ce să luăm ? Un cadavru ?

Plînsul cu sughiţuri al fiicei nu-1 mai ia în seamă —

arc-ar auzi zăngănitul unei tinichele în bătaia vîntului. şi aprinde

f

ţigară de la ţigară, pufăie de zor, se plimbă dintr-un capăt în altul al camerei fluturîndu-şi poalele capotului şi, din cînd în cînd, surîde propriilor gînduri, pe care o energie dementă, acumulată pentru noi planuri, le mină înainte, mereu înainte.

...deci, va trebui să intre, să-şi înalţe cu mîndrie gîtul lung — devenit şi mai lung de cînd îşi tunsese părul — să rîdă în hohote cu gura enormă — umflată de ruj şi de atingerea buzelor străine — uf, numai de n-ar simţi că se sufocă şi că trebuie să caute cu ochii un colţ, în care să poată plînge în voie. Desigur, o nerozie şi mai mare din partea ei ar fi să plîngă cu sughiţuri, în timp ce bolnava o să-şi strîngă cu putere capul în palme. Nu poate pricepe ce are mama, de ce îşi freacă mereu fruntea şi se plînge de dureri. Tot ceea ce survine pe neaşteptate — zgomotul străzii, noutăţile, chiar şi o rază de soare — absolut totul, îi provoacă dureri acute la ochi. Geamurile sînt complet acoperite de draperii, iar în odaie stăruie mirosul de tutun încuibat pretutindeni. Fumatul i-a fost interzis categoric. Evident, n-ar fi acordat prea multă atenţie acestei recomandări — nu are încredere în medici — însă după ce fumează se simte şi mai rău. Dar mai mult ca de orice se plînge de inactivitate. Acum nu mai poate umbla, aşa cum era obişnuită, ridicîndu-şi sus de tot genunchii. Trupul ei mare o trage adesea cînd într-o parte, cînd în alta. Are mereu impresia că nu ea este cea care se apleacă, ci peretele sau mobila. Şi-atunci se agaţă de fotoliu — mîinile îi tremură, părul îi atîrnă, murdar, încîlcit. In situaţia asta, zice ea, nu-i mai rămîne mult de trăit. Nu-i ea fiinţa care să stea ghemuită într-un fotoliu, uitîndu-se într-un punct fix, sau să se adîncească în amintiri, deşi dacă ar dori s-o facă, ar avea destule. Dar nu se poate concentra asupra lor, o împiedică accesele de durere, ca şi planurile, treburile ce-o asaltează de pretutindeni, în ciuda faptului că grija ei cea mai mare a încetat s-o mai sîcîie — bulgăraş de gheaţa s-a măritat.

— Ce te fandoseşti atîta, parc-ai fi venit în vizită ? Udă-mi prosopul. Vezi, să fie apa rece. Foarte rece.

Sub trupul greu al mamei somiera se încovoaie, iar în mormanul de perne se face o adîncitură. Datorită compresei, tavanul ce coborîse adineaori foarte jos, chiar deasupra capului, i se pare că s-a ridicat puţin, iar degetele invizibile au dispărut, nu-i mai apasă pleoapele.

— Hai, povesteşte, cum a fost ? Ţi-a fost tare frică ? Că doar eşti o fricoasă... Şi eu nu te-am prevenit...

— N-a fost nimic, mamă...

— Haide, nu mă mai duce cu vorba. Mama îşi smulge prosopul de pe frunte şi o picătură caldă se izbeşte în obrazul Lionginei. Ditamai bărbatul şi — nimic ? Da' ce, nu v-aţi culcat ?

— Cum îţi permiţi, mamă, să vorbeşti despre lucrurile astea ?

— Unei mame îi este permis orice ! Sau, te pomeneşti că s-a pornit să înalţe rugăciuni ? Aşa cum a făcut tăi- cuţul tău scump ? în mod cu totul neaşteptat, mama începe să surîdă bllnd şi chipul îi întinereşte vizibil. Simte din nou că se clatină, dar de astă dată nu în spaţiu, ci în timp, şi că se trezeşte brusc acolo unde fusese cîndva, demult de tot. E posibil, oare, să nu-ţi fi povestit ? In caaul ăsta, scuză-mă ! Ei, să vezi, ne aştemuseră, să dormim într-o şură cu fîn, la un văr de-al lui. în oraş

— n-am vrut noi, oraşul era îngrozitor în ziua aceea... De fapt taică-tu n-a vrut, pentru că el nu mai dădea doi bani pe castele, pe cînd acolo aveam la dispoziţie toată şura pădurarului, doar un colţ era despărţit printr-o îngrăditură pentru vacă şi viţel. Fireşte, la început, ca unor oa-meni de vază, ni s-a oferit un pat. Doar ştii cum sînt cei de la ţară — omul şi-a alungat de acasă nevasta şi băieţelul bolnav de oreion, a îndesat bine salteaua cu paie şi... poftim, culcaţi-vă şi începeţi să faceţi copii! Mulţumim frumos pentru bunăvoinţă, dar o să ne fie mai bine în şură. Toată ziua nu puseserăm nimic în gură — îngrozitoare a fost ziua aceea, încă nu era război, dar pretutindeni i se simţea mirosul... Am mîncat în izbă nişte pîine de secară cu şuncă şi am băut bere făcută în casă. M-am moleşit, de-abia mă mai ţineam pe picioare, la drept vorbind îmi era şi frică, iar pe deasupra, mă apucase şi un rîs prostesc. Cu greu m-am tîrît pînă la şură ; acolo, pe finul proaspăt aveam loc destul, mirosea plăcut, însă m-a cuprins o spaimă... Sus pe grinzi mişca ceva, umbla forfota de colo colo — să fie vreun şobolan îmi ziceam — iar pe lîngă urechi se tot foiau nişte gîndăcei. De afară răzbea orice zgomot : căruţa cuiva care trecea pe acolo, tropăitul vreunui mers mai apăsat, cei doi bărbaţi stînd de vorbă. Se aşezaseră cu zgomot pe bancă, fumau şi sporovăiau. Taică-tău, un bărbat înalt — pe atunci nu apucase să se gîrbovească nici un pic — şi vărul lui, mărunţel şi prizărit, care se ţinea scai de el şi nu-1 lăsa nici să răsufle. Vai, cît îl uram !

— Witam panstwa[1], dar ce-o să se întîmple cu noi ? Tu, Tadas, eşti mai aproape de autorităţi. Hai, lămu- reşte-mă şi pe mine.

— O să trăim. Da, ziceam că o să trăim. Lui Tadas îi zbura gîndul la şura cu fîn, la fata care era acolo, însă văru-său, şi nu oricare dintre veri, ci anume cel care-i dăduse o mînă de ajutor, avea chef de politică. O să se ieftinească chibriturile, gazul, cuiele. Ce altceva mai vrei ? Ce te plîngi ?

— Hei, cine n-ar vrea să trăiască mai bine ? Toţi ar vrea. Dar uite, pe şeful ocolului nostru silvic l-au ridicat witam panstwa. Şi era un om tare liniştit. Ce-o să ne facem acuma ?

— Dacă l-au ridicat, înseamnă că era un ticălos ! Tadas se scoală de pe bancă, simte şi de la distanţă că ard toată, cum stau aşa, dincolo de perete, întinsă pe fin, şi la drept vorbind, şi trupul lui e mistuit de flăcări, dar văru-său nici nu se clinteşte, parcă-i lipit de banca aceea, aşa că e nevoit şi el să se aşeze din nou. Toţi ceilalţi or să trăiască mai departe.-O să-ţi dai şi tu copiii la o şcoală adevărată, nu una teologică ! Ce te smiorcăi ?

— Ehei, cine n-ar vrea şcoli şi doctori pe degeaba ? Toţi or să vrea. Dar de ce, witam panstwa, pe domnişoara ta o duc în Siberia ? — am auzit eu deodată şi din nou au început să-mi joace în faţa ochilor spaimele de peste zi. Mi~era groază pînă şi să mă gîndesc prin ce tre-cusem. Oare se vor furişa iarăşi prin întuneric, mă vor înhăţa şi mă vor duce ? Aş fi vrut să ţip, dar nu eram în stare. Aveam doar rochiţa ieftină de pe mine şi o gen- tuţă, atît... — Şi ea, tot o ticăloasă este, witam panstwa ?

— De ea să nu te atingi ! Să nu îndrăznească niciunul din voi s-o

1Fiţi bineveniţi 1 (Ib. polonezi).

atingă ! Cu ea s-a făcut o greşeală, o greşeală îngrozitoare, pricepi ? Mai greşeşte uneori şi revoluţia, ţăranoi căpăţînos ce eşti! Dar eu o s-o apăr pe Ligija din toate puterile ! De toţi o s-o apăr !

Şi îl aud cum deodată sare în sus şi se repede spre şură. Il năpădise şi pe el groaza că m-ar putea fura cineva, sau că, pe furiş, mă voi strecura prin vreo spărtură din perete ! Eu stau culcată undeva sus, acolo pe fin — e zăpuşeală, sîngele îmi zvîcneşte cu turbare în tîmple, din pricina berei şi a nesfîrşitei aşteptări, iar tăticuţul tău, în loc să se cuibărească mai repede lîngă mine, a îngenuncheat în dreptul unui coş împletit, în care se aflau nişte pui. Soţia pădurarului avea de gînd să plece de dimineaţă la oraş, dar în harababura iscată, cînd am năvălit noi pe capul lor, uitase să le dea drumul. Puişorii piuiau, iar el mormăia ceva nedesluşit şi rîdea ca un smintit. Ce faci acolo, răcnesc speriată, ştiind că şi pentru el întim- plările din ziua aceea au fost ca o lovitură de măciucă

— doar fusese o zi atît de sinistră ! — iar el de colo : înalţ o rugăciune dragostei, pentru că dintre miile de bărbaţi demni de încrederea ei, ea a ales un nepricopsit ca mine. Mi s-a făcut foarte milă de el şi am simţit cum mi se strînge inima — nu ştiu dacă era sau nu dragoste — dar ştiu c| tare aş fi vrut să îngenunchez şi eu alături de el. încă nu-1 cunoşteam aproape deloc, atunci nici pe mine însămi nu mă cunoşteam, şi cînd colo, să aud asemenea cuvinte minunate... Haide, urcă aici, îi strig eu rî- zînd, ca să ne rugăm împreună. Dacă aş fi ştiut ce trîn- dav era tatăl ăsta al tău şi la ce calvar mă înhămam, i-aş fi dat un brînci să se ducă de-a rostogolul afară din şura aceea cu fin. Cu rugăciunile lui cu tot ! — Şi mama deschide, însă numai pe jumătate, un ochi. — Hai, spune-mi, ce-aţi făcut acolo, în pat ? Nu-i aşa că te-ai ghemuit toată aşteptînd să pogoare arhanghelul fîlfîind din aripioare ?

— Ce tot spui, mamă ? Ce-ţi trece prin minte ?

— Nu-mi trece nimic prin minte. Vreau doar ca tu să nu mai fii bulgăraş de gheaţă. Pentru că viaţa, dacă ţi-e teamă de ea. îţi pune mîna în gît...

Şi chipul durduliu, care mai e încă frumos, prinde viaţă : se deschid amîndoi ochii — două mici băltoace albastre, brăzdate de vinişoare roşii. Mîna ei aruncă prosopul şi ba contractîndu-se, ba desfăcîndu-se, în încercarea de a ţine piept asaltului neîntrerupt al durerii, se întinde drăgăstoasă spre fiică-sa. Mişcările acestea convulsive, ca şi mingîierea maternă, atît de stîngace, stîrnesc în pieptul Lionginei un puternic sentiment de vinovăţie pentru că n-a fost în stare să îndreptăţească speranţele ce se puseseră în ea. Simţea că undeva, înlăuntrul ei, se conturează ceva, aude zgomote, vede semne, dar toate astea trec pe alături. Viaţa ei dinainte a luat sfîrşit şi o alta, nouă, încă n-a început. Buzele pline de muşcături şi străine parcă, nu se hotărăsc să zîmbească. Evident, ar fi putut să se justifice în vreun fel, însă nu găsea decît nişte biete cuvinte ce nu exprimau nimic. Aşteptase prima noapte cu soţul ei. Adevărat, fără bucurie — ca pe o boală de care, oricît te-ai păzi, tot nu scapi. Atingerile unui om străin, chiar şi cele închipuite doar, o sileau să devină stană de piatră. Credea că Aloyzas se va năpusti s-o dezbrace, îşi imaginase chiar ceva asemănător cu ce văzuse prin filme. Şi simţea

dinainte cum articulaţiile îi devin rigide şi-i înţepenesc, cum i se înăspreşte pielea. Deci mîinile străine aveau să se izbească de o scîndură rece. De altfel, cu ce altceva s-ar putea ea lăuda, în afară de pielea ce i se învineţeşte atît de repede ? Cu un suflet care nu e în stare să se înţeleagă nici pe el însuşi ? Cum aş putea face pe cineva să se bucure, cînd nici măcar să rîd nu ştiu ? Dar nu atingerile, cu care va trebui să se deprindă, constituiau pentru ea cel mai îngrozitor lucru. Se temea mai cu seamă să nu atenteze cineva la dreptul său de a fi mai mult tristă decît veselă, sau acela de a lăsa vreme îndelungată oricărui sentiment să evolueze, neavînd încredere în prima impresie şi, totodată, cedînd acesteia. Aloyzas nu grăbise desfăşurarea evenimentelor, ci îi lăsase timp să se obişnuiască cu situaţia. Şi parcă în- tr-adins, tocmai atunci i se încurcase nodul unui şiret, aşa că pînă să-l desfacă a trebuit să-şi piardă o mulţime de timp. Brusc, îi trecuse prin minte că e un neîndemî- natic şi arborase imediat o mină nemulţumită, ca şi cum cineva îi făcuse o glumă răutăcioasă. Pe măsuţă, lîngă sticla începută de şampanie se afla forfecuţa de manichiură. Insă Aloyzas nici nu se uitase la ea. Iar Liongina se gîndea că respectul lui înnăscut pentru ordine nu-i permite să taie şiretul. Şi mai gîndise : precis că, în loc să se dezbrace, o să se îmbrace la loc şi o să se năpustească pe coridor, consternat de greşeala făcută.

— Dacă aş fi pictor, — auzise ea vorbele lui Aloyzas — te-aş picta aşa cum eşti acuma. Pe tine şi umbra ta plină de mîhnire.

Va să zică, după ce că e aşa de buimăcită şi nu mai ştie ce să facă, el mai şi rîde de ea ? Şi, ce-ar fi pictat mă rog : o imagine vrednică de milă ? Tremurînd din tot trupul ea şedea pe marginea divanului, întoarsă cu spatele la acest om absolut străin — care era soţul ei, şi încerca să-şi acopere cu combinezonul genunchii goi. îl implora în tăcere să stingă lumina — n-are decît să se întîmple ceea ce trebuie să se întîmple, dacă nu e cu putinţă să moară.

— Vreau ca totul să fie cît se poate de clar între noi, auzise ea de undeva din depărtare. Cîndva am iubit o- fată. S-o numim R. Speram că R. va fi aleasa mea pentru toată viaţa. între noi erau relaţii prieteneşti foarte strînse. — Se dezbrăcau fără ruşine unul în faţa celuilalt, ajunse la urechea Lionginei, care pentru o clipă îşi aruncase privirea în fîntîna relaţiilor dintre oameni, pe ghizdul căreia încremenise acum şi ea. Totodată a înţeles că Aloyzas e cinstit, el nu vrea să tăinuiască existenţa altei femei, numai că delicateţea lui nu-i poate fi ei de nici un ajutor, ei — celei expuse spre a fi studiată şi comparată, în mod deschis, cu cealaltă. în vreme ce îşi uşura pro- pria-i conştiinţă, o împovăra, în schimb, pe Liongina, care abia îşi mai trăgea răsuflarea. — Nu ştiu, poate că şi tu ai avut pe cineva, deşi, cînd mă uit cu atenţie la tine, îmi vine greu să cred lucrul acesta. — Aşadar, Aloyzas.

îndepărtase cu degajare această îndoielnică posibilitate, iar asta putea să însemne şi laudă şi dispreţ. Deprimată, zdrobită de mărturisirea despre existenţa altei femei, Liongina nu mai reuşea să-i urmărească gîndurile. Dar dacă tocmai din pricina acestei R. chipul i-a fost mereu, încă de la început, plin de aroganţă ? — Sincer să fiu, adorabila R. m-a dezamăgit.

— Şi cum epitetul acesta, care-i scăpase de pe buze, nu i se părea în stare să exprime deplina lui indiferenţă, Aloyzas se grăbise să reteze cu dosul palmei nişte cătuşe invizibile. — Se-nţelege că între noi, demult s-a terminat totul, de vreme ce m-am decis să-ţi povestesc istoria asta. In inima mea nu mai există loc pentru R. Dar, o să fiu sincer pînă la capăt: acolo, nu s-au înrădăcinat prea adînc nici sentimentele mele faţă de tine. Deocamdată, nu s-au înrădăcinat, rectificase el. Ceea ce-mi place la tine este timiditatea, stăpî- nirea de sine, sensibilitatea, chiar dacă mediul în care ai crescut nu ţi-a fost prea favorabil. Am discutat cu juristul care a răsfoit dosarul tatălui tău. L-au îmbrobodit nişte escroci. Şi, la urma urmelor, nu sînt un carierist, eu mă căsătoresc cu tine — nu cu părinţii tăi. Iar acum discutăm despre viaţa noastră, adică a mea alături de tine. Ştiu că eşti conştientă de valoarea ta, deşi, aşa cum am mai spus-o, eşti timidă. — Şi-a adus aminte şi de greşelile din manuscrisul lui, înlemnise Liongina. — După ce m-am păcălit cu o dragoste înflăcărată, sper să am parte acum de una liniştită, constantă. Dragostea trebuie cultivată, ca un pom. Nici pomul nu creşte într-o singură zi. — In sfîrşit, Aloyzas observase că Liongina, care s-a agăţat cu amîndouă mîinile de combinezonul său, era de o paloare cadaverică. — Dacă nu te simţi bine... Doar nu sînt o fiară.

— Nu, nu ! Liongina ardea de dorinţa ca totul — spaima, incertitudinea, datoria ei de soţie — de care nu avea cum să se ascundă chiar dacă aceasta o înfricoşa, să se termine neîntîrziat, acum, cît încă mai era în stare să vadă lumină şi să respire aer.

Aloyzas stinse lumina. Dar întunericul nu însemna salvare şi refugiu. îi luase şi-i pusese mai la o parte hainele — cu gingăşie, cu tandreţe şi ea a înţeles că trebuie să se culce. Patul era pregătit deja — singură aşternuse cearceafurile. îşi simţea trupul îngheţat, încremenit, trupul pe care trebuia să i-1 încredinţeze lui, străinului de lingă ea. N-ar fi avut nici un sens să se împotrivească, de altfel, nici nu-i trecuse prin minte s-o facă, dar articulaţiile din ce în ce mai ţepene n-o ascultau, şi pumnişorii încleştaţi pe sîni refuzau să i se desfacă. Mîinile n-aveau tăria să mintă, să îmbrăţişeze, iar Aloyzas n-o ajutase deloc, întrucît socotea că ar însemna să uzezi de forţă fizică, sistem cu care, din principiu, nu era de acord. Pe urmă îi şoptise ceva, în genul, nu te teme, n-o să rămii însărcinată, iau eu toate măsurile. Copiii înseamnă o problemă serioasă, care necesită, în prealabil, o temeinică pregătire şi din punct de vedere material şi moral.

— Taci ? Nici propriei tale mame nu vrei să-i spui nimic ? N-ai decît! Nu-mi povesti — şi aşa mie mi-e foarte limpede totul ! Înfuriată la culme, mama o imbrîn- cise de lîngă ea. Tu... cu păpuşile ar trebui să te joci ! Cînd erai mică nu te-ai jucat şi se vede că ai chef s-o faci după măritiş.

— Oare de ce e atît de îngrozitoare viaţa, mamă, spune-mi şi mie dacă ştii...

— Asta n-o ştiu nici capete mai deştepte decît al meu. Iar tu, mai bine te-ai gîndi cum să-ţi păstrezi bărbatul. Mama îşi aţintise asupra Lionginei ochiul febril, în care nu puteau încăpea laolaltă propria-i durere şi nenorocirile fiicei. Fără pat — nu există familie, nu există dra-

goste, să ţii minte lucrul acesta. O să-l pricepi şi tu într-o bună zi, sau poate, mai ştii ? — niciodată... Cine să te mai înţeleagă, sucită cum eşti ? ! Vai, capul ! Oare ce se-n- tîmplă cu sărmanul meu căpşor, fără de care voi amîndoi, tu şi taică-tău, sînteţi ca doi pisoi ce n-au făcut încă ochi ?

Ceea ce rivalizează cu mirosul aspru al amintirilor este mirosul prozaic de trup nespălat şi de excremente umane. Acesta s-a încuibat în preşul aproape nou din faţa uşii de la intrare, în pîsla zdrenţuită cu care e capitonată uşa, ba chiar şi în balustrada cenuşie a scării. Şi asta aici, dincoace de uşă, pentru că de cealaltă parte... Aşa cum îşi cunoaşte spaima ce-o cuprinde, ori de cîte ori trece pragul mamei, Liongina ştie foarte bine că înăuntru, dincolo de prag, mirosul acesta greţos e impregnat în toate : în haine, în pereţi, ca şi în aer, deşi tavanul e tot atît de înalt ca într-o gară. Judecind după duhoarea teribilă din jur, Liongina îşi dă seama câ astăzi n-o vizitase nimeni pe mama — nici domnişoara Tereze, fosta călugăriţă franciscană, care încă n-a renunţat la făgăduiala dată, şi nici fochistul bărbos, Feliksas, mare amator de un păhărel, pe care-1 primeşte în schimbul măruntelor sale servicii.

— Domnişoara Tereze ? Terezele, scumpo ! Mi-au ieşit ochii din cap uitîndu-mă, aşteptîndu-te şi dumneata nu tnai veneai. Ah, te rog, fii bună şi iartă-mă, dacă te-am necăjit cumva. Dar oare stă în puterea unei femei neputincioase, ţintuită la pat, să-i necăjească pe cei care se poartă pe picioare, dansează şi se veselesc ? — Din expresiva gamă de sonorităţi a glasului matern n-au rămas decît două tonalităţi: jignirea şi ironia. — Nu te supăra, domnişoară Tereze, nu-ţi reproşez nimic dumitale, mireasă a lui Christos. Dumneata eşti o sfîntă între sfinţi... Domnişoară ! Domnişoară ? Dar cine e — nu-i domnişoara ?

Pe patul larg, cu căpătîiul proptit în perete, bătrînă. încîlcită printre cearceafuri şi plăpumi, acoperită cu nenumărate lucruri — ciudate şi inutile la prima vedere — încape cu mare greutate. Un radiator electric şi două ter- mofoare de cauciuc, cîteva oglinzi de diferite dimensiuni, *p* perucă din păr sintetic, un număr al revistei „Kino“, diverse tuburi cu creme şi alifii... Liongina are impresia că făptura ce bombăneşte cu voce stinsă, şi care, de atîta stat în pat, s-a îngrăşat peste măsură, semănînd cu o saltea de cauciuc bine umflată, s-a împotmolit, pur şi simplu, în harababura asta. Dacă ar fi aruncate măcar o parte din boarfe, foarte posibil că mormanul s-ar mai micşora şi, cine ştie ? poate că atunci glasul mamei s-ar limpezi din nou, iar chipul i s-ar însenina. Cîteodată unele lucruri dispar şi locul lor îl iau altele, care nu se ştie cum au nimerit în pat. Aşa, de pildă, o lungă perioadă de timp mama avea la îndemînă un ciocan. îl adusese tata de la închisoare. Ce anume a vrut el să dovedească cu asta ? Nu se ştie. Dar ce intenţii avea mama — ţinîndu-1 lîngă ea ? într-o zi ciocanul a dispărut. Cine să fi rîvnit la el ? Doar se ştia că ea, din proprie iniţiativă, n-ar fi dat nimic, nici un capăt de aţă, de parcă a da ceva ar fi fost totuna pentru ea cu a-şi amputa o mînă sau un picior. Orice încercare de a i se face puţină ordine era zădărnicită anticipat. Iar limba ei — rigidă, umflată — era tot atît de ascuţită ca tăişul de coasă.

— O, bine-ai venit, bine-ai venit! Pentru mine e o mare cinste, o cinste pe care nici n-o merit, zău că n-o merit. Domnişoară, ah, pardon, te rog să mă ierţi, tovarăşă... tovarăşă Gertruda, va să zică, ai binevoit din nou să mă vizitezi ? Vitamina „C“, pe care mi-ai dat-o, mi-a fost, într-adevăr, de mare folos. In curînd voi putea chiar să şi dansez, **o,** te rog, vino mai aproape şi ia loc. Şi nu te enerva, mult stimată Gerturda, că aici e cam dezordine. Ei, ce să-i faci, bărbăţelul meu se tot înghesuie pe lîngă butoiul cu bere, doar ştii şi dumneata că bărbaţilor le plac băuturile astea, iar el încă dis-de-dimineaţă a luat-o la picior într-acolo, fără să facă puţină ordine şi să măture pe aici. — Mama încearcă să surîdă cochet şi o clipă nasul ei cîrn luceşte între obrajii buhăiţi. — Ia loc te rog şi descheie-ţi haina, să nu-ţi fie prea cald. Ah, ce şubu- liţă frumoasă ai, tovarăşă Gertruda. Nu, nu am nevoie de nici un ajutor, fochistul Feliksas mă serveşte foarte bine. Pentru un gît de alcool îmi aduce tot ce-mi trebuie, iar o vecină, domnişoara Tereze, îmi fierbe o supă sau o caşă, şi mă spală, hi-hi. Ehei, cînd zaci în pat zile şi zile la rînd, ştii, poponeţul devine o adevărată problemă, o problemă, aş zice, de importanţă mondială. Vai, nu te enerva că spun asta, eu nu sînt politician, îmi ajunge politica soţului meu. Aaa... unde e acum ? Păi, iar s-a tîrît la butoiul cu bere. Vezi, uite asta e, nu te supăra, tovarăşă Gertruda, dar ce pot face, m-a răzbit şi pe mine, de aceea trăncănesc atîta, — ştii, mă plictisesc teribil vorbind întruna cu pereţii. Tovarăşă Gertruda, să ştii că toată lumea te respectă pentru meritele dumitale în slujba statului şi a societăţii şi eu te respect foarte mult. Mă mîndresc cu faptul că ne-am înrudit prin copiii noştri, adevărat, Aloyzas îţi este frate, frate mai mic — nu fiu — dar ştiu că îl iubeşti ca pe un fiu. Dacă aş fi evlavioasă ca domnişoara Tereze, aş mulţumi cerului că Aloyzas al dumitale a luat-o pe Liongina mea. Nu i-a fost silă, cum se spune. Dar ce ai, gata ? A şi început să-ţi fie rău ? Te-a ameţit duhoarea ? A, bineînţeles, dumneata, care eşti femeie binecrescută, n-o să-mi spui pentru nimic în lume, dar, cre- de-mă, stimată tovarăşă Gertruda, nu sînt eu cea care am degradat microclimatul. Pentru că nimeni nu alungă şoarecii de pe pat, ei îşi permit să organizeze aici adevărate orgii. Potlogarii ăştia, te rog să-mi ierţi expresia, rod ce rod şi tot aici îşi fac necesităţile, şi pe urmă, poftim, toată lumea mă învinuieşte pe mine, femeie neputincioasă şi lipsită de autocontrol. Pleci deja ? Spui că ai trebuii importante de rezolvat ? Atunci, gata, haide, dă fuga afară, grăbeşte-te să-ţi aeriseşti plămînii, îţi mulţumesc din suflet, iţi mulţumesc pentru vizita dumitale. Cînd o să se întoarcă bărbatul meu, o să regrete că nu s-a întîlnit cu o musafiră atît de onorabilă, ca să nu mai vorbim de şubuliţă, de şubuliţa asta nemaipomenit de frumoasă din blană de bizam, hi-hi. Şi doar i-am spus de-atîtea ori, mai lasă-1 încolo de butoi, Tadas, că o să se scurgă viaţa pe lîngă tine, fără s-o trăieşti...

— Eu sînt, mamă. Bună seara. Nu te-am deranjat ? rosteşte Liongina maşinal aceleaşi vorbe ca în fiecare seară.

Lasă jos plasa grea, îşi reazemă poşeta de perete şi pune pe masă pachetul cu floarea. Mîinile ei bîjbîie în jurul nasturilor, fără să-i găsească, da, trebuie neapărat să-şi impună să dezbrace paltonul. Observă că pe pantofi şi pe mînecă mai sînt încă mici cristale de zăpadă ce se topesc. Cîtă lumină era pe stradă şi probabil că şi ningea. Prima

zăpadă şi eu nici n-am observat-o măcar, îşi spune ea speriată.

— A, tu eşti, fetiţo ? Nu asculta pălăvrăgelile mele. Aşa vorbesc eu fără şir, îmi dau seama că vorbesc fără şir, dar nu mă pot opri. In glasul mamei se simte mîndria reprimată — nu se dă ea bătută, deşi toţi au părăsit-o şi au uitat-o. îmi vine să urlu ca un cîine, din pricina singurătăţii. Dacă aş avea picioare, m-aş tîrî ţinîndu-mă de pereţi. Tu eşti fată deşteaptă, cred că mă înţelegi.

— Iţi mulţumesc, mamă. Mi-ai organizat o reprezentaţie destul de izbutită. Am şi îmbătrînit cît timp am as- cultat-o. — Liongina se uită de jur împrejur — ce să facă mai întîi ?

— Ceartă-mă, ceartă-mă, fata mea. Nu merit bunătatea ta, asta e.

— Nu sînt bună, mamă. In casa noastră bunătatea era dispreţuită, luată în batjocură. înăbuşeam bunătatea din inimile noastre. Eu mă străduiesc doar să fac ce pot. Iar tu... O singură dată n-am reuşit să ajung la timp şi mi-ai pregătit un întreg spectacol. Deşi, uite, eu nu te întreb ce caută peruca asta aici, crema, oglinzile ? Nu-i aşa că nu te întreb ?

— Ce tot spui, ce tot spui acolo ? Domnişoara Tereze, ea le-a cărat toate astea. Bolnavele sînt doar şi ele tot femei, şi uneori au chef să mai facă şi cîte-o şotie, hi-hi. în adîncitura întunecată dintre perne încep să se audă un fel de trosnete ca şi cum, acolo, cineva ar aprinde nişte chibrituri. Rîde mama — i se cutremură obrajii buhavi şi bărbia înecată în grăsime. Rîzînd, vrea să-şi ascundă frica, se teme că n-o să fie crezută şi va fi obligată să-şi recunoască greşeala. Se smiorcăie puţin şi, pentru orice eventualitate, îşi încreţeşte nasul — să fie gata să dea drumul şi lacrimilor. Acesta-i bastionul ei, ultima fortăreaţă, ce nu se lasă uşor cucerită.

— Da' înţelege odată, mamă. Nu pentru mine mă fră- mînt, eu n-am nevoie de nimic. Dar tu ştii că nu te am numai pe tine — mai e şi Aloyzas. El scrie o carte. Iar eu trebuie să-i creez condiţii. Să am grijă de el ca de un copil. Un copil mare, mofturos. Şi, crede-mă, mamă, nu sînt nici eu de fier, zău ! Iar pe deasupra am şi studiile. Ai uitat ? Or, dacă o să trageţi toţi de mine, o să se întîmple o catastrofă. Aşa că, mai bine, hai, să nu ne mai facem zile fripte una alteia, de acord ?

— Du-te, du-te, fetiţa mea, du-te la copilul tău ccl mare. înţeleg eu foarte bine, cum să nu înţeleg. Eşti cea mai bună fiică din lume, deşi, Dumnezeu mi-e martor, nu te-am prea răsfăţat. Lasă că, încet-încet o să ajungă şi taică-tău acasă şi o să-mi dea el ce îmi trebuie. Că doar o să sece odată şi butoiul acela, nu ? Văd că ai adus alimente, îţi mulţumesc şi pentru atît. Şi nu te mai zbuciuma aşa pentru o epavă bătrînă, o babă năzuroasă ca mine, hai, du-te. Taică-tău...

— Mamă, mamă ! De cîte ori vrei să-ţi mai repet ? Tata s-a prăpădit. Doar ai văzut fotografiile făcute după moartea lui, ţi-am povestit cum l-au găsit într-o mlaştină.

— Şi, brusc, Lionginei îi scăpă tocmai ceea ce căuta ea să tăinuiască şi cît mai în adîncul sufletului, de fiecare dată cînd venea aici. — Şi să mai ştii că pe taică-meu — numai tu l-ai dat gata ! Din cauza capriciilor tale a alunecat el tot mai jos şi mai jos. Că a delapidat de la fabrică ? Tata ? Să mori de rîs nu alta ! Tu ţi-ai dorit o şubuliţă foarte scumpă şi escrocii ţi-au făcut rost de ea. Ca după aceea, la adăpostul şubuliţei ăsteia, să-şi facă de cap cum poftesc în spatele tatii.

— Tadas mă iubea. Mama face o mare sforţare, se înroşeşte toată, încît pare că e gata să se elibereze din strînsoarea unor cătuşe invizibile, dar nu, singurul lucru care se întîmplă este că revista „Kino“, foşnind uşor, îi -alunecă de pe burtă. Nu-i adevărat, şubuliţa aceea de zi- belini tata mi-a făcut-o cadou. Mă iubea, de asta mi-a făcut-o cadou. O să semeni cu Milady din „Cei trei muşchetari" ! Asta o spune puţin peltic, imitînd vocea soţului. Uite, tu, cînd o să ajungi ca mine nici n-o să ai ce-ţi aminti. In schimb eu am, da, am, am !

— Milady. Şi, mă rog, ştii ce era Milady asta a ta ? Dar, la urma urmei, despre ce tot vorbim noi acum ? Şubuliţa ţi-au confiscat-o şi tata... e în pămînt.

— Era o frumuseţe de femeie Milady, o frumuseţe de femeie ! Ce, parcă n-am văzut eu filmul ? Şi să ştii că >el — nu ţi-e tată. Aşa că nu-1 mai lua în stăpinirea ta, hi-hi! Şi iarăşi, în ochiul cufundat printre perne

se •aprinde o scăpărare vicleană. Iţi este tată vitreg. Aşa să-i şi spui : tată vitreg.

— Vai, ce ticălos ! Şi eu care-1 consideram — tată 'bun. I-am sădit chiar şi flori pe mormînt, ca unui tată adevărat. Ce să fac acum ? Să mă duc să le smulg ? Lion- -gina începe să bată voiniceşte din picioare legănîndu-şi şoldurile, umerii, ca o cîntăreaţă de la teatrul de estradă. 'Chipul însă nici nu i-a tresărit măcar, ci a încremenit doar şi s-a făcut livid. Un astfel de chip îl poţi scoate şi .apoi îmbrăca din nou, ca pe o mască de ghips.

Mama începe să scîncească. Urît, respingător, ca o babă, deşi n-a împlinit nici cincizeci.

— Fata mea, iartă-mă, m-am purtat ca o femeie prost •crescută. Limba mi-e la fel de respingătoare ca şi mirosul pe care-1 răspîndesc. M-am săturat de grăsimea asta a mea şi m-am săturat de trupul meu. Uf, dac-ai şti cît de 'tare m-am săturat de el!

— Mai rabdă puţin, acuşi o să-ţi încălzesc nişte apă. Tu ai fost întotdeauna nerăbdătoare, mamă. Şi nu l-ai înţeles pe tata. Dar parcă cine l-a înţeles ? Eu ?

Tata e aici, Liongina ştie că e aici, printre cei ce fac larmă — bărbaţi şi femei, tineri şi bătrîni. Adunaţi în semicerc, se înghesuie unul intr-altul cu atîta zel, încît nu se aude doar vuiet de glasuri, ci şi trosnet de încheieturi. 3toiul acesta mohorît, încleştat într-un tot unitar, e atras de un magnet : butoul galben pe care scrie citeţ, cu litere de-o şchioapă : „BERE“. Camuflat cum e de frunzişul des al teilor, butoiul nu poate fi observat decît cu mare greutate din stradă. E ca o pată abjectă imprimată pe cartierul nou construit la periferia oraşului, de aceea a şi fost înghesuit între un perete orb şi un zid dantelat de cărămidă, prin care se văd aruncate în dezordine nişte plăci din beton armat.

Tata e aici, Lionginei nu-i rămîne decît să se strecoare pe lîngă cei cîţiva inşi care, ţinîndu-şi strîns în mîini cănile cu bere, s-au depărtat tîrîş de roi, după aceea, să-şi facă loc cu coatele, să răzbească în interiorul ghemului negru, pentru ca acolo să se agaţe de mîneca murdară, ce încă mai răspîndeşte mirosul drag, familiar. Liongina ocoleşte îmbulzeala — îi e frică să se desprindă de stradă, de obişnuita armonie şi ordine, a căror părticică se consideră şi ea, în ciuda faptului că viaţa ei e atît de răvăşită şi lipsită de bucurii. Ai să întîrzii la serviciu ! La cursuri!

O să te blesteme mama, care a obosit aşteptîndu-te ! Ai să-l scoţi din minţi pe Aloyzas, care-şi dezleagă careurile cu cuvinte încrucişate! S-a îmboldit singură cu asta, aşa cum îmboldeşti cu nuiaua o mîrţoagă care, sleită de puteri, refuză să mai tragă în ham, — şi pe dată i-a apărut curajul. Cîţiva paşi şi se află deja în inima mulţimii înghesuite — într-o văgăună întunecoasă i se năzare ei, — deşi atît butoiul cît şi gloata sînt pe un teren neîmprejmuit. Ochi care-o străpung cu privirea, guri căscate ce-şi revarsă asupra ei duhoarea şi nu se sfiesc să-şi exprime necuviinţele.

— Ia te uită, moşu’ ! Să dosească el de ochii noştri frumuseţea asta !

— Nu-i mai daţi nici o cană !

— Dacă vrei să bei, fetiţo, acostează lîngă noi !

Chipurile buhăite, torturate de setea cumplită ce le arde rărunchii, prind viață îndată ce-şi dau pe gît cana cu bere, pentru ca, pe urmă, să devină şi mai negre sau şi mai palide, să înceapă să tremure laolaltă cu mîinile ce caută ceva şi nu găsesc. Pe Liongina o înspăimîntă mai ales chipurile istovite ale tinerilor. De lîngă un asemenea chip tînăr cu privirea stinsă, întotdeauna se străduie din răsputeri s-o zbughească cît mai repede, de parc-ar trece pe lîngă o mînă nemiloasă, ce ascunde un cuţit, — nu poţi şti cînd anume şi pe cine o să înjunghie. Alt bărbat tînăr

— în aparenţă încă neviciat, în aiară poate doar de un imperceptibil început de descompunere lăuntrică — nu bănuieşte că s-a prăbuşit într-o groapă rău mirositoare, ci dimpotrivă, socoate că s-a cocoţat în vîrful unui turn, din înălţimea căruia poate scuipa, amuzindu-se, în capul celor din jur.

— Nu vă supăraţi, oameni buni, mă duc să ascult predica şi mă întorc imediat.

Tata nu-şi arată nemulţumirea că fiică-sa a fost insultată, chiar dacă altădată n-ar fi îngăduit astfel de ironii, la fel cum nu îngăduia nici hoţia. însă nu de frică le face el pe plac prietenilor săi — el nu se teme de nimeni, aceeaşi nesăbuinţă de beţiv scînteiază şi în ochii lui ca şi în ai celorlalţi ! — *predica* e doar un paravan cu care îşi acoperă ruşinea ce-l cuprinde sub privirea pătrunzătoare a fiicei, deşi aceasta, ca de obicei, îşi fereşte ochii. Şi, în- tr-adevăr, Liongina nu mai vede nimic, doar mîinile zorite ale vînzătoarei şi spuma ce se prelinge din căni şi cade pe pămînt plescăind zgomotos.

— Bagă de seamă, să nu ţi-l sugă tot pînă vin şi eu ! zice tata făcîndu-i ştrengăreşte cu ochiul stăpînei butoiului.

Vocea ţipătoare a femeii voluminoase spintecă larma glasurilor. Unuia îi toarnă cea de-a treia cană azvîrlin- du-i copeicile în farfuria cu monezi lipicioase — bravo, ăsta nu şi-a băut minţile ! — altuia refuză să-i toarne şi pe cea de a doua — s-a şi îmbătat ca un porc, ducă-se dracului ! Fără a se hotărî încă dacă trebuie s-o laude sau, dimpotrivă, s-o certe pe tînăra femeie, pentru că-i răpeşte un client permanent, ea îi petrece pe cei doi care se îndepărtează, cu o privire posacă.

— E om tare bun ! strigă în urma lor, ştergîndu-şi cu mîneca udă fruntea năduşită. Auzi, muieruşcă, nu-l ocări prea rău ! Că dacă-l rog — mai udă cu furtunul prin incintă, mai mătură pe-aici. Cu unul ca ăsta nu-i chiar aşa de îngrozitor, hei, mă auzi sau ba ?

Acum, pe cei doi îi petrece, chicotind, toată gloata de beţivani. De-ar fugi cît mai repede de aici, acolo — unde nu mai pot ajunge privirile murdare ca nişte furci de bălegar, unde nu mai pluteşte în aer duhoarea de bere şi urină, îmbibată pînă şi în cărămizile zidului dantelat. înainte de a izbuti să iasă din cîmpul de atracţie al butoiului se aude o pocnitură — cineva care-şi turna, cu mînă nesigură, vodcă în cana de bere a spart sticla, izbind-o de cărămizi. Cioburile s-au împrăştiat în toate părţile zăngănind şi vinzătoarea răcneşte ca din gură de şarpe :

— Căscatule ! Ai spart sticla şi ţi-ai năclăit palma de sînge ! Nu-mi mai vîrîţi batistele voastre murdare ! Marş la farmacie după iod şi pansament, dacă nu vreţi să chem miliţia !

Liongina fuge mîncînd pămîntul, aşa că şi tata este nevoit să-şi grăbească pasul, deşi grozav nu-i vine să plece — alături, nişte bărbaţi şi-au suit cănile pe mormanul de plăci de beton armat şi se luptă cu un peşte afumat. Ce plăcut ar fi să se aşeze lîngă ei. Cu atît mai mult cu cît il chinuie astma. Nu-l doare nimic, dar simte că nu are cu ce respira — deşi în jurul său e aer cît pofteşti — ceea ce nu se întîmplă cu berea pe care, uneori, trebuie s-o aştepte ceasuri în şir pentru a-şi stinge focul arzător din stomac. Dacă Liongina o să-l mai tîrască mult aşa, cine ştie unde, o să se ambiţioneze şi gata ! nici un pas mai departe ! Insă numai gîndul acesta e de ajuns ca s-o pornească, zorind cu paşi mărunţi în urma ei, de parcă i-ar fi teamă că fără

ea n-o să nimerească poteca, de parcă ar auzi foşnind deasupra capului alţi copaci şi nu pe aceştia de oraş, plini de praf. Toc-toc — ciocănesc picioruşele subţiri şi cărarea, presărată cu pietriş, şerpuieşte ivin- du-se în răstimpuri prin lentilele aburite ale ochelarilor, pînă cînd devine umedă, pină cînd se ascunde în tufişurile dese de arini. Miroase a mîl, a pene de păsări şi tata începe să rîdă cu glas răguşit, aşteptînd ecoul — celălalt rîs, chicotit şi timid.

Insă aici — în zgomotul maşinilor şi foşnetul copacilor, ce n-au cunoştinţă de păsări — fata năpădită de griji nu-i mai ţine isonul. O fi ea fricoasă, o fi bulgăraş de gheaţă, dar vede şi înţelege totul, de parcă, din voi doi, ea — şi nu tu — ar fi mai vîrstincă ! — iar cînd te rătăceşti în vreun desiş, poteca vine în fugă ca un căţel credincios s-o întîm- pine anume pe ea.

După ce s-a oprit puţin, aşteptînd să i se potolească junghiul din coastă, tatăl o ajunge din urmă pe Liongina. Ea nu se miră că gîfîie şi nici că o prinde de mînă. Din nou mîna ei se încălzeşte în palma lui viguroasă — ca pe timpuri — şi din nou, copleşită de o duioasă blîndeţe, simte un nod în gît. Pe ei doi îi despart butoiul, boala mamei, ca încă multe altele, şi totuşi, ce curios ! încă n-a fost dat uitării acel ceva care pe ea o sileşte să se ţină în urma lui ca o umbră, iar pe el să-şi domolească glasul şi să se uite în toate părţile, căutînd vreun diver- tisment — ici, poate, nişte frunze înfoiate de ferigă, dincolo un mic cuib de pasăre, rămas de anul trecut! — mă rog, orice, doar s-o facă să-şi mute de la el privirea ageră, mereu întrebătoare. Cine eşti tu ? Cine sînt eu, tată ? De ce trebuie să-mi amintesc în permanenţă mie însămi că palma ta îmi încălzeşte degetele doar din milă ? Sau de teamă ca nu cumva să-mi treacă prin minte că te lupţi încă şi azi cu acea veche jignire ce ţi s-a adus, cu rana aceea care-ţi sîngerează întruna ? Uneori izbuteam chiar să cred că ai nevoie de mine, că atunci cînd încep să scot ţipete ascuţite te pot înveseli, însă de cele mai multe ori — uite, ca de pildă şi acum ! — simţeam că dintotdeauna n-am încetat să fiu altceva decît o greutate peste măsură de împovărătoare pentru bunătatea ta, pentru generozitatea ta. Ştiu că n-ai fi rămas cu mama nici măcar o singură zi dacă n-aş fi existat eu — jalnica ei anexă. Doar n-ai fi putut, tu, care ai un suflet atît de minunat, atît de cutezător, să mă laşi în voia soartei ! Cu destinul meu de copil orfan ţi-ai justificat sentimentul pentru femeia care te-a trădat nu o dată, ţi-ai justificat firea ta afurisită, rigidă, care te conduce pe drumul ales fără să ţii seamă de coborîşurile abrupte şi virajele periculoase...

— Zău, tată. eu nu ştiu cum poţi tu rezista printre aceşti ?..

Şi, brusc, fiică-sa îşi eliberează mina, de parcă şi el ar fi fost unul din cei cărora ea nu le poate găsi un nume. E oare cu putinţă ca tocmai ea, cea pentru care îşi sacrificase întreaga viaţă, să-l dispreţuiască ? O clipă mîna lui umflată se bălăbăneşte inutilă, respingătoare ca o broască rîioasă, dar, imediat, inima i se umple de ciudă, simţămînt ce-1 cuprinde tot mai des cînd se află în preajma butoiului. Nu invidiază pe nimeni, dar vrea să fie lăsat în pace şi el, să nu i se mai ceară nimic, pentru că a dat deja totul — şi ce avea şi ce nu avea. Băgaţi de seamă, să nu pretindă el

cumva cine ştie ce de la voi, cei ce vă temeţi să nu vă murdăriţi mînuţele îngrijite !...

— Oameni, sîntem oameni cu toţii.

— Unii dintre ei — au încetat să mai fie oameni.

— Şi, îţi închipui, poate, că dacă-1 strîngi de gît, pe altul sau pe tine însuţi, pentru o rublă, ori pentru nişte boarfe, e mai bine ?

— Altfel nu se poate ? Numai dacă strîngi de gît pe cineva sau bei ?

Tatei îi vine greu să discute în picioare — îngrijoraţi, ochii lui **caută** ceva de care să se rezeme. Dar butoiul e prea departe şi, în afară de asta, în jurul lui trebuie să fie acum forfotă mare şi tămbălău — o fi venit în goană „Salvarea" sau miliţia. E foarte tulburat, ca şi cum ar fi vinovat şi el de ceea ce se întîmplase acolo. Da, se intîm- plase ceva ce nu trebuia să se întîmple. Sîngele de pe asfalt — e o mărturie în favoarea fiicei sale. Aruncă o privire fugară în direcţia ei, însă în aşa fel ca ochii să nu li se întîlnească. Ochii ei sînt necruţători. Se agaţă de viaţă cu ultimele puteri. Oameni cu chipuri din astea n-au ce căuta aici. E tare femeia asta, gîndeşte el pătruns de respect, însă aşa cum ar gîndi despre o străină, fără obişnuita sa duioşie şi milă.

— Să ştii că nu trăieşte toată lumea ca tine, zice su-rîzînd dispreţuitor, ceea ce nu făcuse altădată.

— Ca mine ? vocea ei e plină de uimire şi tristeţe. Interesant, şi cum trăiesc eu, mă rog ?

— Onorabil, echilibrat. Cum ar trebui... De altfel, ce ştiu eu ! ? Fiecare trăieşte în felul său.

~ Ah, tată ! Liongina se eschivează de la explicaţii, dar îşi lasă capul în jos. Ce greu îi vine să care povara pe care i-o pune el în cîrcă. Deşi, lasă-1 în pace, mai bine să fie sarcastic decît taciturn. De vreme ce are poftă s-o jignească, înseamnă că mai e încă viu.

In micul scuar cu pămîntul bătătorit se află o scuipătoare, o urnă din ciment pentru gunoi, trei bănci vopsite în galben, şi şase tei. Unul din cei şase s-a uscat, crengi- le-i moarte împung, ţepene, văzduhul. Se trîntesc amîndoi cu toată greutatea într-un colţ, cît mai departe de cărucioarele de copii cu coviltirul ridicat — unul roşu, celălalt verde. Zgomotul îndepărtat din jurul butoiului asediat ajunge pînă la ei doar în rafale abia perceptibile, ce răzbesc prin vuietul monoton al troleibuzelor.

— Nu fij supărată pe mine. Deodată, tatei i se năzare că ar fi pe malul unui rîu. Iată-i, abia au ieşit din desişul pădurii. Stînd lîngă apa care curge, se simt mult mai aproape unul de celălalt, parcă şi-ar fi scufundat mîinile în timp, în timpul care zboară fără să cruţe pe nimeni.

— Dar nu m-am supărat deloc. Duc o existenţă de invidiat. Ce altă mulţumire mai mare pot să am decît aceea de a mă speti muncind pentru voi toţi. Mai bine nu m-aş mai însănătoşi niciodată...

In glas i se simte hohotul reţinut. Ea n-a ştiut niciodată să plângă cu lacrimi.

— Da, ai fost foarte greu bolnavă. Acum eşti iar frumoasă. Tata îşi înghite din nou nodul din gît, amintin- du-şi ce alb şi fără pic de sînge în obraji, ca de ghips, îi era chipul atunci cînd au internat-o în salonul acela de spital.

— Ia te uită, te-ai învăţat să faci şi complimente de cînd te învîrţi în jurul butoiului ! Deşi continuă să fie supărată, Liongina îi este şi recunoscătoare — chiar dacă izgonise atîtea amintiri din viaţa sa, boala ei n-o uitase. Dacă ai sta măcar cîteva ore pe zi acasă, tată, n-aş mai fi nevoită să mă împart în şapte. Uite, ţi-am adus o cămaşă curată, hai,

schimbă-te. Ce te codești ? Mai repede, că n-am timp de pierdut.

Tatăl aruncă pachetul şi sare în picioare.

— Eu nu ţi-am cerut nimic ! De ce vă băgaţi în sufletul meu, de ce mă linguşiţi ? Sînt sigur că ea... ea te-a trimis să mă spionezi! Ii e ciudă că sînt liber, că respir o gură de aer, că sînt printre oameni ! Mi-ajunge cîtă ruşine am înghiţit din pricina ei, ajunge că am trădat clasa muncitoare — ce mai vrea ? Am putrezit destul în închisoare şi nu mai vreau să putrezesc iarăşi! N-am nevoie s-o văd nici pe ea şi nici pe tine ! Tu te-ai împăcat întotdeauna foarte bine cu ea, de mic copil te-ai împăcat foarte bine. Ai fost o unealtă în mîinile ei, o unealtă perfidă cu inima plină de venin... Dacă aş şti că scap de voi două, aş fugi nu numai la butoi — şi-n iad m-aş duce !

Acum urlă şi se îneacă cu salivă, nu el — ci butoiul, îmbulzeala aceea întunecată, beată, patimile nepotolite ale oamenilor rataţi, care se aprind şi se risipesc odată cu alcoolul.

— Cîndva erai gata să lupţi cu o lume întreagă şi acum te-a strivit butoiul. Uf, tată !

Din nou butoiul, din nou micul scuar, pînă şi cărucioarele de copii sînt aceleaşi — unul roşu, celălalt verde — doar frunzele copacilor s-au îngălbenit. Timpul s-a mutat din loc şi s-a mutat şi durerea — s-a înfipt undeva mai adînc. Orice-ai face, oricit te-ai zbuciuma de grija tatei, totul nu e decît amăgire. Fie că-1 cauţi, fie că nu-1 cauţi, oricum, tot de butoi o să te izbeşti. Acolo e casa lui.

— Nu-mi mai spăla cămăşile. Că doar am şi eu miini. Gitul tatei se roteşte într-o cămaşă cu gulerul curat, pe care abia a îmbrăcat-o. îşi exprimă nemulţumirea bombănind că din cauza săpunurilor şi a detergenţilor Lionginei îl mănîncă pielea, dar în realitate nu face decît să-şi amintească cum strigase la ea ultima dată. Fireşte, nu el strigase — simţea că parcă îi deschide gura altcineva, mai puternic şi mai aprig decît el, cineva căruia nu putea să i se împotrivească. Ce n-ar da ca fiică-sa să uite strigătele lui disperate. Doar nu-şi închipuie că gîndurile lui sînt la fel de ticăloase ca răcnetele de atunci, doar nu este el mai rău decît cel mai sălbatic dintre dobitoace ! — Ce face bărbatu-tău ? Ce se aude cu cartea lui ?

— Scrie la ea.

— Şi nu te bucuri ?

— Cred că o s-o termine de scris. Cindva... o s-o termine. Eu îi ascut creioanele.

— Numai atît ?

— Ce, e prea puţin ? Va să zică, tot nu fac destul ?

— Mare lucru pentru cineva — încrederea femeii ! zice, tuşind uşor, tata, care-şi dă seama că s-a ambalat într-un nou bucluc, naiba l-a pus să aducă vorba despre ginerele său. Pentru Aloyzas Hubertavicius, un client fidel butoiului nu mai e om. Şi din nou, parcă asmuţit de cineva care-i îndeasă cu sila vorbele în gitlej, tata rosteşte cuvinte ce nu s-ar cuveni să le audă fiică-sa, al cărei chip păleşte tot mai mult. I-am citit ultimul articol. Aduseseră oamenii nişte peşte învelit în el. Să nu te superi, fata mea, că ţi-o spun. Ştii, el pluteşte în stare de imponderabilitate, cum se obişnuieşte să se spună acuma. Băiatul nu e prost şi e cinstit, însă... pentru el — omul viu nu prezintă nici un

interes. In ceea ce mă priveşte, mă rog, eu, care-s aşa şi pe dincolo, n-am nici o pretenţie... Dar ceilalţi oameni ?

— Nu cred că am văzut articolul. De ce nu i-o spui lui, lui spune-i-o ! Of, Doamne, nu ştiu ce-aveţi toţi cu mine ?

Liongina îşi strigă cuvintele nervos, strident şi tatăl, obişnuit cu tonul ei reţinut, rămine mirat.

— Eşti bolnavă, cumva ?

— Sînt sănătoasă tun. Sănătoasă ca o vacă, numai că n-am să nasc. Nu mai există nici o speranţă ! şi o podideşte plinsul, care nu are nici o legătură cu gîndurile ei despre tată, soţ sau despre ea însăşi. N-a vrut să spună aşa ceva, nici prin minte nu-i trecuse aşa ceva. Şi, imediat, face o imensă sforţare să poată urmări cu indiferenţă cărucioarele scîrţîitoare, pline de ţipăt şi de dantele.

— îmi pare rău. Mărturisirea fiicei a strîns dureros inima tatălui, la fel ca şi cealaltă, cea proprie, nerostită data trecută şi păstrată, pentru orice eventualitate, în rezervă. Ar trebui neapărat s-o consoleze cumva, s-o îmbărbăteze. îşi scormoneşte memoria, dar acolo totul e-atît de încîlcit ! Cîndva, scotea din buzunar o mică ciocolată pe jumătate topită. — Fiecare om are destinul său. Tu, fata mea, ai fost în munţi.

— Nu există munţi, tată ! A fost un delir de tinereţe, pentru care am plătit un preţ exagerat de mare. Şi nici nu ştiu pentru ce.

— Pentru munţi, fetiţo, pentru munţii aceia care se înălţau în depărtări. Şi tata desenează ceva în aer cu mîna sa tremurătoare şi dezgustător de umflată.

— Şi ce cîştig ai tu, ca om, din asta ? Te convingi doar de un singur lucru : cît eşti de mic, de neînsemnat. Ca după aceea...

— E mare lucru, Lionge, dacă ajungi să te convingi de asta.

— ...ca după aceea să înţelegi că, de fapt, munţii tăi nu-s altceva decît nişte năluciri tremurătoare, un miraj, o amăgire.

— Că sînt inaccesibili... e foarte adevărat. Dar e firesc să fie aşa — munţii trebuie să se înalţe deasupra noastră. Imaculaţi, fără nici o pată. Eu aşa cred, fetiţo.

Dar oare, ce face ? Desenează, cu mîna lui tremurătoare de beţiv, conturul unor piscuri de munţi ? El cel care, în mod tacit, a cedat altora îndoielnica fericire de a urca şi a cădea ? Şi, brusc, simte o dorinţă ostilă să se răzbune pentru eşecurile suferite, dintre care cel mai dureros e acela că niciodată nu va deveni mamă.

— Nici eu şi nid tu, tată, nu sîntem în măsură să discutăm despre munţi. Noi am mînjit, am pîngărit totul. Dacă te-ai vedea într-o oglindă... Doamne, în ce hal arăţi... costumul tău... Pe vremuri cînd îl îmbrăcai — la soare te puteai uita, dar la tine ba ! Şi de unde a apărut pata asta de cerneală pe mînecă ? Doar nu te-ai apucat să scrii denunţuri !

Tatăl își smucește capul, ca și cum l-ar fi pălmuit cineva, și îndată devin vizibile gîtul cu pielea crăpată, ceafa tunsă pînă foarte sus, cicatricea de lîngă ureche. De cînd i-au spart capul lîngă butoiul de bere. Asta a fost la început de tot, cînd încă nu înţelegea in ce fel de mocirlă se scufundă. Se legaseră de el doi indivizi şi-i cereau o rublă. O trataţie le-ar fi oferit bucuros, dar aşa... să cedeze unor presiuni ? Drept răspuns i-au crăpat capul cu o cană.

Mîna Lionginei se întinde timid spre cicatrice. Tatăl sare cît colo de parcă şi acum l-ar mai durea locul acela şi, cu limba uscată, albă, îşi linge buzele. De atîtea discuţii i s-au uscat iască măruntaiele şi dacă nu le udă imediat, o să se prăbuşească chiar aici, pe loc. Aşa i se pare, cel

puţin.

— Asta aşa-i, ai dreptate, mormăie el dindu-se îndărăt. Dar să ştii, fata mea, că o să mă îndrept, mă las de băutură... Am început chiar să nu mai trag la măsea întruna, de dimineaţă pînă seara. Ba şi seara, doar două, trei, hai să zic, patru căni, nu mai mult. Or, ce-nseamnă patru-cinci căni pentru un bărbat ?

Glasul acesta plîngăreţ, plin de umilinţă, nu e al tatălui ei, e unul dintre glasurile gloatei de lepădături, scursura aceea adunată în jurul butoiului. Şi Liongina nu-şi poate învinge dezgustul. Pentru că asta îi provoacă o scîrbă mai mare decît îmbrăcămintea murdară, pe care e nevoită s-o spele.

— Nu te teme. N-am să dispar nicăieri. Tata tresare, l-a fluierat un prieten nerăbdător să-l vadă. Să nu crezi că nu mi-e milă de mama. Şi cînd spun : mi-e milă, e puţin spus. Uite, mi-am cumpărat o plasă. Să-i pot duce Ligijei lapte. Ştii, odată l-am luat fără să am plasă şi mi-a alunecat din mînă... Nu mă crezi ?

— Te cred, tată, te cred, nu te mai înjosi atita.

— Dispreţuieşte-mă, fata mea, pentru că o merit. Şi mie mi-e silă de mine. Put a butoi din cap pînă-n picioare, hainele, mîinile, limba, totul. Să-ţi spun un secret : nu fug de mama, de mine însumi fug ! Tu n-ai simţit niciodată că-ţi vine uneori să... cu propriile mîini, un om... omul iubit ?

— Dar de ce, tată, îmi spui asta — mie ?

— Tu ai (ost întotdeauna şi rămîi judecătorul meu. E greu să iubeşti o viaţă întreagă, e foarte greu... Trebuie să pui pe foc atîta murdărie, atîta ură, ca să poţi păstra nealterat un sentiment... Fie şi numen o mică părticică din el...

Acum nu mai e ipocritul care abia aşteaptă să plece pentru a se lipi de butoi. îşi smulge vorbele din fundul sufletului. Acelaşi suflet, din care ţîşnise cîndva hotărî- rea dîrză de a frînge coloana vertebrală a vechii lumi, de â o învinge. Acelaşi — care n-a putut bănui însă că cel mai greu lucru pentru un om este să se învingă pe sine.

Aşadar, nu-i rămîne altceva de făcut decît să-i dea crezare şi să recunoască deci şi ea că nimic nu-1 mai poate ajuta. Sărmanul, sărmanul tata!... Spăla la nesfîrşit rufele, freca duşumeaua, dar îndată ce-şi băga nasul într-o carte — auzea bocăniturile. Lovituri din ce în ce mai puternice de ciocan — ciocanul lui de la închisoare, nu altul, care bătea într-un taburet. Ceştile şi farfurioarele începeau să joace, să sară în sus, sticluţele cu medicamente se rostogoleau cît colo. Il chema, cumva, bolnava ? Nu, vroia să-l alunge de acasă, pentru ca după aceea, cînd se va întoarce, arătînd ca un criminal, să-l prăjească la foc scăzut, puricîndu-i pas cu pas toată activitatea, toată viaţa, îl cicălea, şi-l dcălea întruna, înroşindu-se şi învineţin- du-se, pînă îşi pierdea răsuflarea şi începea să horcăie, de parcă o sugruma cineva, şi în tot timpul acesta mîna ei izbea şi izbea fără încetare cu ciocanul pentru ca el, ajuns la capătul răbdării, să se repeadă, să-i smulgă ciocanul şi cu o singură lovitură s-o scape de toate suferinţele, dintre care cea mai insuportabilă pentru ea este aceea că îl vede cum îşi umezeşte degetul şi întoarce paginile una după alta, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, ca şi cum ea* nu zăcea lată, ca şi cum mai aveau de trăit amîndoi o viaţă

întreagă !...

— Nu te mai frămînta din cauza laptelui, tată. Pînă una, alta, mă descurc eu şi singură. Și Liongina îi zîmbi larg, vrînd să-i ușureze conştiinţa, deşi ştia că acolo, lîngă butoi, el avea să uite îndată şi pocăinţa și făgăduielile făcute. E-atît de neînsemnat tot ce poate face ea pentru el!

Sub valul de dogoare ce-i încinge ochii, tatei i se aburesc ochelarii. Insă nici zîmbetul, nici înduioşarea, de care

se simte copleșit, nu vor putea schimba nimic. Vor rămîne și de aici încolo niște străini unul față de celălalt, așa cum le fusese lor dat chiar de la început. Fiecare din ei își urmase și va continua să-și urmeze propria sa cale.

— Rămîi cu bine, floricica mea ! Brusc, tata își amintise cum îi spunea cînd era mică. Și se îndepărtează luînd cu sine ochelarii aburiți și imaginea unei fetițe micuțe ce culege frunze de toamnă.

Privind în urma lui, Liongina simte cum o parte din ființa ei, poate cea mai bună parte, se îndepărtează odată cu el, cel care-i este atît de străin. Oare la ce s-o fi gîn- dind acum ? Am să-l întreb data viitoare, data viitoare...

Dar o dată viitoare nu avea să mai fie. După o săptă- mînă l-au găsit la o sută de kilometri depărtare de oraș, în mijlocul unei mlaștini enorme, cu un coș de răchițele alături. Nu se mai dusese după lapte — și-a amintit că Ligijei îi place chiseli *-ul de răchițele.

Așa cum căzuse cu fața în jos pe grămada aceea de mușuroaie presărate cu boabe roșii, așa l-au și găsit — n-a mai fost în stare să se ridice. Două zile și două nopți a zăcut acolo închircit într-o poziție nefirească, pînă cînd au început a se roti păsările deasupra lui. Atunci a și fost descoperit ! împreună cu cadavrul, autorităților li s-a pus la dispoziție și coșul cu răchițele, drept probă materială. Probă care să dovedească ce ? Dragostea lui pentru mama ? Tot ceea ce a fost și mai era încă, doar că-și luase zborul undeva în depărtări inaccesibile ?

Liongina muncește ca un robot, ba chiar ca mai mulți roboți, adunați laolaltă. Deschide larg ferestrele, își pune la încercare rezistența pieptului și a brațelor, ca să scoată din casă mirosul oribil, așază alimentele în frigider, arun- cîndu-le pe cele stricate în găleata de gunoi, descurcă ghemul de fire încîlcite de la aparatele electrice, dă cu aspiratorul, șterge, spală rufe, încălzește apă. Apoi, opintin- du-se din toată puterea, întoarce pe-o coastă trupul imens, ca un munte, al mamei, îl spală și îl fricționează cu spirt, după ce l-a mutat deja în așternutul curat, abia schimbat — lenjeria murdară a înghesuit-o într-o față de pernă pentru a o duce la spălătorie, — piaptănă părul lipit și bătucit, îl stropește cu colonie, iar pe noptieră, arborează, ca pe o luminare aprinsă, crizantema galbenă cu petale bogate și crețe. Se luptă din răsputeri cu mirosul bolii, al singurătății și al agoniei, însă acesta doar se diminuează, refuzînd să se cărăbănească definitiv de acolo, ca un cățel la care dacă te stropșești, se furișează ba sub pat, ba în spațiul dintre taburet și aragaz, sau mai degrabă... își zice Liongina abătută, cred că mirosul ăsta s-a încuibat în mine, în mîinile mele fără astîmpăr, ce ard de nerăbdare să evadeze cît mai repede de aici — ce mă fac dacă a început și cea de a treia oră, ce mă fac dacă Aloyzas s-a adîncit din nou în rezolvarea careurilor acelora stupide ?
— sau, mă rog, nu e deloc exclus să născocesc și eu chestia cu mirosul, așa cum a scornit mama șoarecii care fac murdărie, pentru a-mi liniști anticipat conștiința, care-o să înceapă să mă roadă de îndată ce, răsuflînd ușurată, voi izbuti s-o șterg de-aici.

Dar cînd e gata să țîșnească pe ușă afară, pe Liongina
o reține ceva care seamănă cu un psalm sau poate cu un cintecel. Il

mormăie glasul monoton, de o ipocrită veselie al bolnavei. Spălată cum e şi dîndu-ţi impresia că, odată cu murdăria, a aruncat de pe umeri un car de ani, mama cîntă, şi nu oricum, ci in ruseşte :

...flăcăul e tinerel, tinerel...

...cu cămaşa roşioară...
...frumuşel, dragul de el...

Cîntecul l-a adus tata din Rusia. Oare mama l-o fi iubit cu adevărat, deşi i-a distrus viaţa ? Şi mai continuă să-l iubească şi acum, cînd nu mai e printre cei vii ?

Adorabila R... cu opt-nouă ani in urmă Aloyzas nici n-ar fi visat că va rosti cu atîta dispreţ şi indiferenţă numele ei, fiind gata să se unească *de jure* [1] prin legăturile lui Hymeneu[2] de o altă femeie. In pieptul acestei alte iemei viaţa abia dacă pîlpiia, se ascundea ghemuindu-se in cele mai îndepărtate şi tainice unghere ale sufletului, — prin care de altfel, rătăcea şi singură, în dorinţa de a se afia pe sine. Adorabila R. îi era diametral opusă.
Deşi la fel de scundă ca Liongina, ea părea mai înaltă — poate datorită vioiciunii sale şi a bretonului, galben ca paiul, care-i sălta zglobiu pe fruntea senină. Blondă, ca şi viitoarea sa rivală, R., pe lîngă faptul că ea însăşi era strălucitoare, iradia cu dărnicie lumină şi asupra celor din jur. Din pricina chipului oval şi zîmbitor, din pricina albastrului din ochii săi, oriunde ar fi apărut R. totul devenea, dintr-o dată, mai luminos. Iar persoana căreia
i se adresa îi era întotdeauna recunoscătoare pentru atenţia acordată şi o petrecea cu priviri admirative, deşi mulţi îşi dădeau seama imediat că strălucirea nu le fusese destinată lor. Era un motiv în plus ca Aloyzas să se socoată şi mai mîndru pentru că, dintre toţi ceilalţi, el fusese cel remarcat. Ori de cîte ori se întîlneau, în timp ce pălăria lui descria un arc larg în aer, ochii lui R. nu-1 străfulgerau cu luciri albastre de gheaţă. Căci, şi atunci cînd sclipea, privirea ei ştia să îngheţe şi să rănească, însă Aloyzas nu era nevoit niciodată să se crispeze sub această lumină orbitoare. Pentru el, albastrul din ochii ei se unduia în două mici lacuri calde, îmbibate cu mireasma de zmeură coaptă la soare, pe care-o răspîndeau tufişurile de pe malurile acestora. Prima dată, R. a fost cea care l-a luat de braţ pe Aloyzas — nu el pe ea. Adevărat, la început o făcuse ştrengăreşte, de parcă mîna ei micuţă ar fi fost gata în orice clipă să-şi ia zborul şi să dispară odată cu razele de lumină ale ochilor. Dar nu zburase. Și atîta timp <*ît bretonul blond tresălta lîngă umărul lui, Aloyzas se simţea bun şi îngăduitor, deşi, în realitate, tocmai aceste calităţi îi lipseau — căci Gertruda îl educase ca pe o viitoare glorie a

1 Cremă de fructe.

2 *Hymenaios* — zeul grec al căsătoriei, conducător al corte- .giilor nupţiale şi al cîntecelor de nuntă.

neamului, pentru care toţi ceilalţi oameni sînt datori să se jertfească, să-şi dea viaţa. Căpşorul frumos de alături, freamătul diafan al farmecului şi eleganţei, care-i silea pe trecătorii întîlniţi în cale să se întoarcă, îi sădiseră în suflet speranţa că toate idealurile ştrengarului, ce răzbise prin păienjenișul anonimatului și al destinului, sînt pe punctul de a se realiza. Bunăvoinţa lui R., măgulitoare în felul ei, făgăduia să-i aducă mare reușită în viaţă, gata să-l întîmpine, curînd, la prima cotitură sau la cea dintîi răspîntie a drumului său, şi care nici nu putea fi evaluată în bani sau în realizări profesionale, într-atît de importantă şi nobilă avea să fie.

Iată-i, aşadar, navigînd amîndoi în torentul ce gonea nu se ştie încotro, pe strada împodobită sărbătoreşte^
El — un bărbat înalt, prezentabil, cu pălărie pe cap — cine e ? Ea — o fată mîndră, conştientă de valoarea sa, avînd pasul uşor şi un chip cu trăsături regulate — cine e ?

— It's splendid weather, isn't it ? [1]

— I think we couldn't wish for finer weather.[2]

— You cannever be sure of the weather[3].

— Mai bine să vorbim despre altceva, dragul meu. Ah ! îţi vine sănnebuneşti, nu alta ! — Cîţiva gură-cască aud rîsul rezervat al blondei. Sînt oare străini, sau poate — artişti ? Ea, o fi cumva... balerină ? Nu, nu e artistă, studiază logica la universitate şi consacră studiilor mai mult timp decît pare cînd o vezi de la distanţă. Replicile în engleză — stridente pentru unele urechi, — nu sînt cîtuşi de puţin maimuţăreală. Se apropie examenul de stat şi ar fi îngrozitor să renunţi la el, pentru că dincolo de acest prag, se deschid în faţa ta perspectivele rîvnite.

— You speak English with a slight accent[4].

— I find it difficult[5].

Nu, nu e artistă, însă cîntă într-un octet şi participă la toate marile festivităţi academice. Iată de ce lumina rampei pare a se contopi cu cea iradiată de chipul ei. Evident, un număr foarte mare de reflexe îşi trimit strălucirea şi asupra carnetului de note, în care nu sînt decît cinci pe toată linia. Chiar şi cei mai severi dintre profesori se topesc sub lumina ochilor ei senini. Fermecaţi de vocea plăcută de alto, înscriu în carnet, fără voia lor, note foarte bune, deşi nu întotdeauna meritate. Şi, totuşi, majoritatea zdrobitoare a acestora, R. le obţine în mod cinstit. Are multă răbdare şi ştie să muncească cu perseverenţă atunci cînd e necesar — în timpul sesiunilor de examen — zile şi nopţi la rînd. Se plînge că din cauza unei strungăreţe nenorocite, care o împiedică să pronunţe corect englezescul *the,* îi vine greu să înveţe engleza. Cu ajutorul lui Aloyzas pronunţia lui R. se îmbunătăţise din ce în ce mai mult, dar aici era şi meritul ei — nu se jena să înveţe oriunde, atît pe strada înţesată de lume, cît şi atunci cînd erau într-un intim *tete-ă-tete.* La obţinerea bursei nominale contribuiseră, desigur, nu numai farmecul chipului ei, şi nu doar deosebita putere de muncă de care dădea dovadă, ci şi mintea ageră, ce încerca să aducă lumină şi armonie în toate. R. nu era, aşa cum presupuneau cîţiva, fiica unor părinţi înstăriţi. Maică-sa murise de cancer cînd ea abia absolvise liceul, mai avea două surori eleve, iar cîştigul tatălui — deţinătorul unui post lipsit de importanţă undeva într-un fund de provincie — se dovedea insuficient pentru

1 Ce vreme splendidă, nu-1 aşa ? (lb. engleză).

2 Să fi vrut şi n-am fi avut o vreme mal frumoasă (lb. engleză).

3 Cînd e vorba de vreme — nu poţi ti niciodată sigur (lb. engleză).

4 Vorbeşti engleza cu puţin accent străin (lb. engleză).

5* Mie mi Be pare o limbă dificilă (lb. engleză).

întreţinerea celor trei fiice. Aşa că R. era nevoită să se descurce singură, culmea e că izbutea chiar să se şi îmbrace cu gust. Pantofiorii, rochiile, căciuliţele ei erau întotdeauna în pas cu cele mai noi cerinţe ale modei — acelaşi rămînînd doar bretonul de pe frunte, albastrul ochilor, ce priveau cu încredere şi curaj lumea din jur şi, bineînţeles, zîmbetul care-i scotea în evidenţă strungăreaţă. Foarte curînd Aloyzas înţelese : teribil îi mai displăcea lui R. strungăreaţă aceasta. Lui, însă, acest mic defect — poate nu chiar un defect, ci mai degrabă un detaliu, o particularitate individuală —
i se părea nostim. Doar nu putem pretinde ca omul să fie perfect pînă în cele mai mici amănunte. Şi chiar dacă pe vremea aceea Aloyzas avea o părere excelentă despre propria-i persoană, el nu se socotea, totuşi, o întruchipare a perfecţiunii, de aceea, poate, uneori căuta s-o evite pe R., tocmai pentru echilibrul ei, pentru armonia fără de cusur ce se degaja din întreaga ei fiinţă. Aşa încît, pentru el, imaginea strălucitoare a fetei, reunind într-un tot unitar un chip cu trăsături regulate, gust şi eleganţă, nu pălea cîtuşi de puţin din pricina nostimei strungăreţe. Aloyzas aflase de unde avea R. bani pentru toalete, într-un mod cu totul neaşteptat, atît de neaşteptat încît puţin a lipsit ca idealul pe care şi-l făurise despre ea să nu se spulbere.

Ii plăcea să iasă în lume cu R., să urmărească cum razele luminoase pe care le răspîndea ea se fixează pe chipurile oamenilor, cunoscuţi şi necunoscuţi, pe vitrinele magazinelor şi ale cafenelelor, reuşind parcă să atenueze atmosfera lipsită de atractivitate a vieţii. In jurul ei aerul se electriza devenind plin de încîntare şi de bună-cuviinţă. Uneori, simţind un junghi săgetîndu-i în piept
— ceva asemănător cu gelozia — îl cuprindea dorinţa să-şi ascundă prietena din calea vîrtejului lacom ce o devora. Şi-atunci căuta s-o scoată cît mai repede din intersecţiile străzilor animate şi s-o conducă într-un mic local izolat şi modest. Acolo aveau un colţ al lor, o măsuţă a lor. Ficusul cu frunze mari, aşezat într-un butoi verde cu pămînt mereu umed, îi ferea de priviri sîcîitoare. Mirosea a igrasie, a tutun şi era cît se poate de agreabil să schimbe între ei, în glumă sau în serios, cîteva fraze în engleză :

— l'm hungry ![1]

— Will you dine icith me today ? [2]

— Yes, î will if you lîke it ![3]

Cîndva îşi vor aminti amîndoi de acest ficus, iar frunzele lui de un verde închis vor deveni simbolul unui colţişor de rai. Dar nici chiar raiul nu te poate apăra împotriva vieţii. într-o zi, încă înainte de a avea vreme să guste pe deplin clipele de singurătate din local, R. sărise în sus ca arsă. cît pe ce să răstoarne şi măsuţa. Niciodată pînă atunci Aloyzas n-o mai văzuse atît de nervoasă şi de dezorientată.

1 Mi-e foame ! (lb. engleză).

2 Nu vrei să luăm astăzi masa împreună ? (lb. engleză).

3 Da, dacă doriţi '. (lb. engleză).

— Dar cu ce ţi-am greşit, mă rog, de mă pedepseşti aşa — două biftecuri ? — încercase el s-o reţină, glumind.

— Lasă-mă, trebuie să fug ! — Şi era foarte clar că ru-i ardea de glumă. Nu dădea nici o explicaţie, nu mai zîmbea deloc şi părea cuprinsă de o neliniştitoare panică, ce o absorbea cu o forţă necunoscută, forţă cu care lui îi va fi dat să lupte şi mai tîrziu. Chiar şi în acel moment, rici o altă făptură blondă şi cu ochii albaştri nu s-ar fi putut compara cu R., şi totuşi ea singură, din proprie iniţiativă, începuse să coboare grăbită de pe piedestalul pe care el i-1 înălţase. — Dacă nu mă laşi să plec, o să ne certăm foarte serios ! îl avertizase cu un glas plin de încordare, dezagreabil de strident. Nu e vorba de nici o tragedie, însă trebuie neapărat să plec. Peste o oră sînt înapoi !

El îi strînsese mîna şi mai tare. Unde se duce ? Pe fiecare din sutele de drumuri o pindesc primejdii. Vrea să-l pună la încercare ? Joacă teatru ? De altfel, ştia, simţise întotdeauna că în farmecul ei există o anumită notă teatrală.

— Peste o oră o să-ţi spun. Vezi să nu dispari undeva. Sau..., la urma urmei, n-ai decît să faci ce vrei.

Şi smulgîndu-şi mîna din strînsoare, o luase la fugă. Răceala din palma lui suise, năpădindu-i inima. Şedea acolo încătuşat de incertitudini, torturat de bănuieli.

— Bravo, eşti grozav ! Ce bine-mi pare că nu te-ai evaporat ! Te rog mult de tot, iartă-mă !

In pas uşor, puţin săltat, R. reapăruse după o veşnicie — o oră şi douăzeci de minute. Aloyzas se ridicase de cîteva ori şi plecase pentru totdeauna. Adevărat, o făcuse doar în gînd. Acum, bucuria ei i se revărsa în suflet ca un val fierbinte cuprinzîndu-i-1 şi silindu-1 să se dezgheţe pe încetul. Cu siguranţă că nu i-ar fi chipul atît de radios, că nu şi-ar etala cu atîta graţie strungăreaţă
— pe care nu-i plăcea să şi-o expună în public — dacă în spatele ei s-ar fi profilat un alt bărbat.

— Realitatea este că m-am simţit atît de bine cu tine, Aloyzas, încît am uitat de toţi şi de toate. Iţi dai seama ? Am întîrziat la repetiţia de la clubul administraţiei municipiului.

— Dar ce legătură ai tu cu cei de acolo ? vocea lui enervată continua să fie ameninţătoare, la fel cum îi era şi chipul.

Ea îşi apăsase palma răcoroasă peste gura lui.

— Scuză-mă că nu ţi-am spus. Mi-a fost jenă. Pregătesc pentru festivalul lor un octet feminin al instalatoarelor de apă. Reiau repertoriul octetului nostru de la universitate. Şi pentru că tot ţi-am spus asta, cred că-i mai bine să-ţi mărturisesc totul de la început. — R. îşi mijise ochii, era evident că nu-i este deloc uşor s-o facă. — Şi-apoi, în afară de asta, mai conduc şi un cerc de lectură artistică de la clubul oamenilor muncii din comerţ. „La apus, din munţii sumbri..." — Şi recitase solemn, autopersiflîndu-se, o strofă dintr-o poezie de Neries Sa- lomejos.

Aloyzas şedea posomorit ca şi cum i se luase înapoi ceva. Intîi i se dăduse, spre bucuria lui, iar acum i se lua înapoi.

— Acum ştii totul, n-o să-ţi mai închipui că am jefuit banca de stat ! R. îşi potrivise, cu un gest graţios, fusta gri, plisată, şi îngenunchease făcînd o reverenţă adîncă. Patru sute dintr-un loc, patru

— din celălalt. Ce e ? S-ar părea că te-ai supărat, nu-i aşa ?

Aloyzas n-avea de gînd să obiecteze în vreun fel, treaba ei, n-are decît să facă cocteil din studii şi succese obţinute pe o scenă de mîna a treia. Expresia de nemulţumire de pe chipul lui şi, mai ales, încercarea de a-i interzice ceva, ar avea aerul că o face dintr-o obligaţie ce-i revine de drept, ori, deocamdată, drumurile lor mergeau paralel, cine ştie dacă aveau să se încrucişeze vreodată ? Era decepţionat, ca un copil care descoperise arcul mecanic în interiorul jucăriei ce alerga atît de sprinten.

— Asta-i viaţa, n-ai ce-i face ! în ochii limpezi ai lui R. licărise pentru o clipă o undă de răceală, de înstrăinare. Dacă se ridică acum de la locul ei — n-o să se mai întoarcă. Ah, de-ar putea să-i stîrnească interesul prin ceva, dar imediat, în clipa asta chiar, înainte ca ea să se ridice...

— Să nu-ţi închipui că n-am decît o unică plăcere — să mă gătesc. Sau sâ cînt şi să recit. Dar trebuie să le mai trimit cîte ceva şi surorilor. Şi-apoi, dacă vrei să ştii, repetiţiile cu octetul le fac pe ascuns. Să afle cei de la catedră, nu m-ar prea lăuda ! în vocea ei răsunaseră rezonanţe metalice.

Pînă atunci, Aloyzas nu fusese nevoit niciodată să dea piept cu viaţa, cînd aceasta suna ca metalul. Chiar şi cnocautul ar fi putut să-l evite — doar nu fusese decît un antrenament, nu o luptă pe viaţă şi pe moarte. Iar Gertruda îl apărase întotdeauna din răsputeri, ferindu-1 de boala familiei şi împingîndu-1 mereu de la spate pe calea ascensiunii în ierarhia intelectuală. Curios însă că ceea ce îl speria la alţi oameni, ceea ce îi provoca dispreţ sau dezgust — încăierarea pentru o rublă, dorinţa să te ridici cu orice preţ un pic mai sus, fie şi numai cu un deget ! — se dizolva la fata aceasta, se mistuia într-o cuceritoare perseverenţă. Repetiţiile ei aveau loc seara, cînd în jurul cluburilor era pUn de beţivi şi de huligani. Auzea înjurături din cele mai murdare şi, în mod sigur, era acostată şi ea şi, totuşi, cînd o priveai — arăta curată ca rouă dimineţii. Cum observă o pată micuţă'de noroi pe panto- fiorul de lac, smulse repede din suport un şerveţel de hîrtie şi o şterse. Evident, nu trebuia să facă asta în văzul lumii, aşa câ izbucniră amîndoi în hohote de rîs, de parcă împreună făcuseră năzbîtia. Rîzînd, Aloyzas, începu treptat să se mai trezească din amorţeală.

Dar simţămîntul penibil — cit de aproape se aîla ea de prozaismul vulgar, pe care el îl evita cu atîta grijă !

— n-a dispărut, s-a retras doar undeva în adînc, răminind tăinuit acolo, printre celelalte senzaţii penibile, doar în parte atenuate, şi care din cînd în cînd il făceau să sufere. Suferinţele lui erau fie de scurtă durată, fie, dimpotrivă, dintre cele ce-şi înfigeau pentru multă vreme colţii şi pe care era incapabil să le înlăture. Aloyzas era prea mîndru ca să recunoască faptul că acest simţămînt pusese stă- pînire pe el şi că întreaga lui duioşie pentru ea nu-i putea anihila neîncrederea faţă de tînăra care-şi procura venituri „dubioase".

Oricît ar părea de ciudat însă, modul de viaţă al lui R. n-o făcuse pe Gertruda să-şi iasă din fire. E oare cazul să mai spunem că vigilenţa ei sporea înzecit, de îndată ce se ivea cineva care ar fi ameninţat, fie şi numai într-o infimă măsură, independenţa, viaţa tihnită şi îmbelşugată a lui Aloyzas ? Sora-sa urmărea cu răsuflarea tăiată toate aventurile lui,

simţind uneori cum i se cască pămîntul sub picioare, chiar şi atunci cînd, de fapt, cei din jur, care priveau şi ei, nu observau nimic suspect. Crăpături invizibile stăteau gata să dărîme fundamentul creat de ea, pentru asta fiind de ajuns să răsune, cu clinchet de clopoţel, vocea unei fete, sau să se simtă unda de parfum învăluitor, răspîndit de o femeie cu experienţă. Dar cutremure se produceau rareori, Aloyzas îşi dedica toate forţele studiului şi lucrării sale. Cînd lega vreo cunoştinţă cu cei din jur, o făcea nu atît pentru că tînjea după dragoste cît, mai ales, din dorinţa de a o necăji pe ea, pe soră-sa. După ce-o hărţuia pînă se sătura, o anunţa că povestea de dragoste luase sfîrşit. Pămîntul înceta să se mai zguduie şi, în schimb, el izbutea să recucerească o părticică din propria independenţă, răpită de soră-sa. Dintre fetele pe care le aducea Aloyzas, nici una nu-i plăcuse şi nici n-ar fi putut să-i fie pe plac Gertrudei, pentru că, socotea ea, ele atentau la mîndria neamului, la lumina ochilor ei, aprinsă, anume pentru a strălumina întreaga boltă ce-rească. Cîndva, bineînţeles, o să fie şi ea nevoită să se dea la o parte, că doar şi mamele sînt silite să se dezo- bişnuiască de mirosul pruncului lor, însă problema alta era : căror anume mîini avea ea să-l încredinţeze atunci ? ■Gertruda visa o prietenă cu totul neobişnuită pentru idolul său — o făptură ştearsă n-ar fi fost pe măsura unui astru atît de luminos. Or, adorabila R. strălucea cu scîn- teieri pure şi orbitoare, contrastînd cu cenuşiul şi nuanţele incerte din jur. Cînd lata venise pentru prima oaifi la ei, Gertruda nu se abţinuse s-o întrebe dacă nu cumva îşi vopseşte părul. R. nu şi-l vopsea. Bretonul galben ca paiul, ca şi strălucirea aureolată a acestuia — era naturală, ca o aşchie de aur strunjită cu rindeaua. Ce să-i faci, are pete chiar şi soarele, se străduise Gertruda să mediteze, examinînd nimbul musafirei. Da, într-adevăr, o preocupă foarte mult aspectul său exterior şi în multe privinţe reuşeşte să facă progrese, însă evident, natura nu poate fi învinsă ! Să luăm, de pildă, strungăreaţă... E nostimă, nimic de zis, dar mai bine era să n-o aibă — nu i-ar mai ieşi aşa limba în afară.

Spre deosebire de alte femei însă, a căror primă •vizită reprezentase un semnal de alarmă, la fel ca un vînt din vest prevestind ploaie, R. nu stîrnise în sufletul surorii lui Aloyzas o îndîrjită ostilitate. In aerul din jurul ei nu se simţea planînd dorinţa nesăţioasă de a înşfăca, de a-şi însuşi totul, cum, de altfel, nu dădea impresia că ar fi copleşită de o pasiune nimicitoare. Nările sensibile ale Gertrudei nu sesizară fum de incendiu, urechile ei ciulite nu desluşiră bubuitul tobelor şi al trîmbiţelor destinului vestind sfîrşitul lumii, chiar dacă, fireşte, pămîntul se cam clătina. R. îşi exprimase fără jenă părerea în legătură cu tapetele şi perdelele din apartament, considerînd că nişte draperii roz s-ar fi armonizat mai bine cu tapetul verzui — însă, departe de ea intenţia să-l rupă neîntîrziat pe Aloyzas de arborele său genealogic. Dar mai ales, ei i se păreau insuportabile ideile profanatoare de a-1 folosi ca altoi pe trunchiul altor esenţe, silindu-1 astfel, prin pierderea propriilor rădăcini, să se hrănească cu seva unei vieţi străine şi să împrumute frunzelor sale un alt foşnet decît cel propriu. Ochiul de uliu al Gertrudei apreciase imediat la tînăra fată spiritul practic şi agerimea minţii, care compensau cu prisosinţă surplusul ei de strălucire. Dacă s-ar căsători vreodată cu ea — fireşte, nu-1 obligă nimeni să alerge la însurătoare mincînd pămîntul,

atîta vreme cît soră-sa se simte în putere să-i poarte fratelui de grijă ! — Aloyzas va fi întotdeauna îmbrăcat cum se cuvine, hrănit pe săturate şi instalat comod la masa lui de scris, iar dacă vor veni copiii, aceştia vor creşte fără să ştie ce-i mizeria şi îşi vor aranja o situaţie bună. Că lucrul acesta se va petrece cîndva — nu imediat, şi nu azi-mîine — dovedeau in mod concludent planurile lui R. După absolvirea universităţii se preconiza trimiterea ei la Moscova — la aspirantură.

— Fata nu-i deloc o fluşturatecă, o lăudase cu rezervă Gertruda, pentru ca după aceea să nu mai sufle o vorbă despre ea.

Ficusul nu reuşise să-i ascundă pe îndrăgostiţi de ochii celorlalţi oameni. Legătura amoroasă dintre profesorul plin de perspective şi frumoasa studentă ajunsese de notorietate. Gertruda, care fusese avertizată la timp, se precipitase să culeagă informaţii. Pe atunci ea începuse deja să urce treptele carierei şi nu mai era nevoită să realizeze venituri suplimentare traducînd materiale tehnice din limba germană. Un corespondent de la gazeta învăţămîntului descoperise cîte ceva despre Ignas Hubertavicius : un învăţător foarte grav bolnav, care cu preţul vieţii sale salvase nişte cetăţeni sovietici urmăriţi de fascişti. Aşa cum se întâmplă adesea în cazuri similare, un ***urmărit*** se transformase în ***urmăriţi.*** Gertruda fusese invitată fără întîrziere la ministru, care pînă atunci nu-i acordase nici c atenţie. Bunul simţ şi modestia ei i-au fost pe plac — să nu se laude ea niciodată cu asemenea merite ! — astfel că, din cabinetul ministerial, Gertruda ieşise cu o decizie de avansare în funcţie. Iar după decesul unui lucrător vîrstnic din minister, primise o altă avansare. In viaţa Gertrudei începuse o nouă perioadă care nu i-a schimbat caracterul, dar i-a lărgit orizontul. Planurile ei începură să semene cu partidele de şah oarbe, jucate în gînd. Cum-necum, tatăl adorabilei R. era vicepreşedinte la un comitet executiv, într-unul din raioanele pitoreşti din ţară, renumit pentru lacurile şi pădurile sale. Numai acest simplu fapt de-ar fi fost — şi tot nu era de lepădat. Dar şi mai important era că o rudă a tatălui — adevărat, cam îndepărtată — constituia firul de legătură dintre vicepreşedinte şi unul dintre sus-puşii din capitală. Detaliul acesta, dacă te gîndeşti la viitor, putea să devină foarte util pentru Aloyzas.

Firul acesta subţirel de rudenie, descoperit întîmplător, nu juca, fireşte, un rol decisiv în atitudinea binevoitoare a Gertrudei faţă de R. Viitorul lui Aloyzas, fericirea lui, nu se cuvenea să depindă de simpatiile sau antipatiile unor rude. Şi... chiar dacă Gertruda se aştepta, poate, la un anumit sprijin, în nici un caz nu-şi punea prea mari

speranţe în eL Că doar nu s-ar fi istovit R., alergînd încolo şi încoace pe la cluburi, dacă ar fi avut un spate solid. Fata căuta să-şi deschidă drumul prin posibilităţi proprii, prin energia şi pregătirea sa. Nu avea nici o intenţie să asedieze cetatea ştiinţei prin descoperiri epocale, însă, în mod indiscutabil, avea să devină un specialist de înaltă calificare — de asta nu se mai îndoia nimeni. Sub fruntea cu gînduri dîrze şi extrem de sistematizate a Gertrudei, micul gînd rapace, care se strecurase acolo, n-o împiedica să aibă vederi largi asupra vieţii. Fiece om îşi făureşte propria fericire şi cu atît mai mult omul însemnat de soartă, omul care s-a născut cu căiţa pe cap.

Aloyzas habar n-avea de toate aceste planuri. Atitudinea binevoitoare a Gertrudei faţă de R. îl scotea din sărite şi-l neliniştea totodată. Pînă la urmă, însă, n-a mai apucat să se lămurească prin ce anume reuşise R. s-o cucerească pe soră-sa, căci tocmai atunci fusese absorbit de o preocupare cu mult mai importantă. Plecarea lui R. cu avionul la Moscova, ce părea atît de îndepărtată şi ireală se apropiase dintr-o dată şi lucrul acesta îi sfîşia inima. Gîndurile lui R. care, pline de însufleţire, îşi fîl- fîiau acum aripile prin largi spaţii, îl îndurerau teribil. Ochii ei, ce nu se mai puteau concentra, se desprindeau mereu de privirea lui şi dădeau buzna către ziua de mîine, care nu avea aproape nimic comun cu liniştitele lor plimbări în doi. 11 îndurera neputinţa lui — era incapabil s-o facă să se întoarcă la el, incapabil să-i soarbă tot albastru! ochilor, astfel ca nimeni să nu mai aibă parte de el. Simţea cum se înjoseşte — nu faţă de ea, ci faţă de sine însuşi ! — pentru că nu era în stare să se gîndească la nimic altceva decît la ochii ei, la vorbele ei, la strungăreaţă ei — care i se părea şi mai nostimă ca înainte — deşi R. o ura, pur şi simplu. Cum o să apară ea la o instituţie de învăţămînt, celebră în lumea întreagă, cu astfel de dantură ?

Febra pregătirilor de plecare şi a schimbărilor ce urmau să aibă loc diminuaseră strălucirea lui R., ea devenise mai nepoliticoasă, mai nervoasă, şi, una-două, îi apăreau pete roşii pe gît. Se grăbea să se facă nevăzută încă înainte de plecarea din localitate, dar se lipea de umărul lui tot mai tare, cu şi mai multă disperare, de fiecare dată cînd se întîlneau sau se despărţeau. Aloyzas simţea organic îndepărtarea ei şi în acelaşi timp lipsa lui de fermitate, ce-1 scotea din minţi, pur şi simplu, şi de care ar fi vrut să scape desprinzînd-o cu sila pe R. de lîngă el, despărţin- du-se de ea încă înainte ca R. să facă singură acest gest şi să-l părăsească. I se părea că stă pe malul unui rîu de munte, privind cum torentul, dornic să se elibereze, să scape la lărgime, se rostogoleşte năvalnic fără să poată fi stăvilit. Ah, cît ar fi vrut să tulbure undele rîului, să prăvălească în apa curgătoare o parte din mal ! Hotărîrea dea îndepărta printr-o smucitură voalul subţire, aruncat peste intenţiile sincere ale lui R., punea din ce în ce mai des stăpînire pe sufletul lui Aloyzas, cu fiecare tentativă a ei de a lua drept glumă precauţiile lui mute, de a umple printr-o volubilitate exagerată, care nu-i era caracteristică, pauzele ce se prăbuşeau peste ei, grele ca nişte plăci din beton armat, strivindu-i. Şi cu toate acestea, R. a fost cea care i-a luat-o înainte, asta întîmplîndu-se în ziua aceea aiurită, în care fusese cumpărat biletul de avion

— trecuseră deja cîteva zile de cînd, la catedră, şampania de rămas-bun îşi revărsase spuma prin cupe — şi acum, istoviţi amîndoi, abia tîrîndu-şi picioarele, ajunseseră acasă la ea.

— Cina o s-o pregătesc îndată. Lepădîndu-şi oboseala, împreună cu jacheta udă leoarcă, R. se înviorase brusc şi se năpustise să gătească, iar lui i se năzărise dintr-o dată că scena aceasta face parte dintr-un viitor căruia nicicînd nu-i va fi dat să devină realitate. Parcă am fi soţ şi soţie, gîndise : bărbatul — cumplit de obosit, femeia — prepară mîncarea, dar asta nu se va mai întîmpla, e doar o amăgire. Nu şi-a mai continuat gîndurile despre viitor ; şi-a aţintit privirea pe o scoică maire şi trandafirie aflată pe etajeră. Doamne, cum de ajunsese aici obiectul acesta atît de desăvîrșit ?

— Ia să vedem, la ce ţi-au rămas ochii ? Și urmărindu-i privirea, R. zîmbise. E talismanul meu. Il car cu mine oriunde mă duc. Am dat pe el două sute cincizeci de ruble. Ia ascultă puţin cum vuieşte. Noi ne schimbăm mereu, glasul scoicii însă — rămîne acelaşi. Orice s-ar spune — e o permanenţă, nu-i aşa ?

Și iată că a apărut pe masă cina — ceai, crenvurşti prăjiţi, vin gruzin, iar în locul buchetului de flori — scoica, să al la ce te uita cînd privirea se ruşinează s-o întîlnească pe a celuilalt, şi pentru a nu lăsa să-ţi scape fără voie vorbe, pe care după aceea vei fi nevoit să le regreţi.

— Ce tot scormonești în farfurie, nu-ţi place ? Și, în timp ce amîndoi îşi pironiseră ochii pe scoică, R. a fost cea dintîi care n-a mai putut suporta tăcerea. Să nu te miri, Aloyzas. Ceea ce o să spun acum, s-ar putea să sune ca o necuviinţă. Doar tu eşti cavaler, rob al ritualurilor şi al datoriei, iar pe deasupra şi timid ca orice lituanian. -Femeile însă sînt cele care trec mai uşor barierele ridicate de obiceiuri şi prejudecăţi. Ele, care sint mai slabe, sînt totodată şi mai curajoase.

R. vorbea foarte desluşit şi rar, lăsîndu-i timp să reflecteze la ce spune ea, dar nu să şi obiecteze. Interpretarea scenică, vocea ei, păreau să ignore într-o anume măsură trista solemnitate a discursului său.

— Sînt un om în toată firea şi îmi dau seama ce înseamnă trei ani de aspirantură — e o perioadă de timp înspăimîntător de uriaşă. In acest timp îndelungat, neînchipuit de îndelungat, se pot întîmpla multe. Atît de multe, că pînă şi noi o să ne mirăm, ca să nu mai vorbim de ceilalţi. — R. se gîndise la Gertruda, în primul rînd la Gertruda. — Singură scoica va rămîne aşa cum a fost, numai că-şi va schimba proprietarul. Eşti de acord ?

— Da, confirmase Aloyzas cu voce surdă. Ar fi spus şi el acelaşi lucru, doar cu alte cuvinte. Vorbele ei însă curgeau fără efort, libere, pe cînd el ar fi fost nevoit să dărîme obstacole de neînlăturat pentru a le rosti.

— Pe mine viaţa nu m-a răsfăţat. Ochii ei îl priveau drept în faţă, ca şi buzele, ca şi strungăreaţă, fata părea mîndră de sinceritatea sa. Despre familia mea ţi-am povestit puţine lucruri. Că mama a murit, ştii. Că tata întreţine o altă familie, o familie neoficială, — poate ştii şi asta, poate nu ştii, dacă nu te-a înştiinţat Gertruda cea atotştiutoare. Or, aşa cum se obişnuieşte să se spună în zilele noastre şi aşa cum în curînd mă voi exprima eu însămi, un viitor candidat în sociologie este obligat să introducă, să instituie, în toate domeniile, inclusiv în acela al vieţii sale

personale, o riguroasă planificare socială. Aşa încît şi eu am intenţia să-mi planific viaţa. Să-mi asigur viitorul.

— Stai puţin, eu... — Aloyzas nu reuşise să ajungă şi el la timp pe cotitura pe care porniseră gîndurile ei.

— Să nu mă înţelegi greşit, Aloyzas. De la tine nu pretind nimic. Vrei oare să devin o povară pentru tine ? Aşa încît, singură trebuie să iau o hotărîre şi tot singură trebuie s-o aduc la îndeplinire.

— Ne-am putea... căsători. — Rostise exact ceea ce n-avea de gînd să spună, toată ziua, cît s-a ţinut ca o umbră după ea, îşi repetase în gînd această variantă a despărţirii care i se părea mai puţin chinuitoare.

— Eu nu mă refer la asta. Şi prea curînd nici nu mă voi referi. Nu am intenţia să te privez de libertate pe tine, ci pe mine. Ştiu că n-am să mă simt mai puternică — fără a avea alături umărul tău. Fără a avea permanentul tău sprijin spiritual. O să-mi fie greu fără ele şi de aceea vreau să-mi umplu plămînii, să sorb cu nesaţ din forţa ta. Proprietarii mei au plecat să-şi viziteze fiul — e la armată. Şi R. trăsese cu coada ochiului înspre uşă, ca şi cum lor, amîndurora, ar fi trebuit să le fie teamă de cineva, însă imediat privirea ei se aţintise asupra lui ca un spin ce se înfige în carne vie. In noaptea aceasta, Aloyzas, o să dormi aici. Iţi repet, asta nu presupune nici un fel de obligaţii din partea[1] ta. Dacă va trebui să fie cineva decepţionat sau să plătească în vreun fel, — şi una şi cealaltă o voi face eu. Deci, eu, ca fiind mai slabă, am dreptul la prima mutare, cum se spune.

îl iritata şi vocea şi tonul categoric al cuvintelor ei, însă ea — înălţată deasupra propriei fiinţe, de parc-ar fi plutit în zbor domol prin văzduh, ţinînd în mîna înseninată de o lumină trandafirie scoica — era atît de strălucitoare, cum n-o mai văzuse niciodată pînă atunci. O în-sorită şi diafană pîclă azuriu-trandafirie.

— Nu, un sacrificiu ca acesta...

— Sacrificiu ? R. pufnise în rîs, un rîs puţin vulgar, cum avea să i se pară lui mai tîrziu, mult mai tîrziu, cînd deja nu-şi va mai putea verifica impresia de atunci. Dă-mi voie să duc cu mine, în ţinuturi îndepărtate, un crîmpei de fericire. Vreau să am ceva, pe care nimeni să nu mi-1 poată lua înapoi. Iar ţie... ţie o să-ţi las scoica.

— Nu vreau scoica.

— Aloyzas, dragul meu, dar tu nici singur nu ştii ce vrei. Pe cînd eu ştiu. Ia scoica... Scoica o să-ţi amintească de R., cînd o să fiu departe de tine. Farmecul ei constă tocmai în caracterul său enigmatic. Căci acum şi eu sînt pentru tine o enigmă, o misterioasă Necunoscută, nu-i aşa ?

— E un schimb inechitabil. In conştiinţa lui Aloyzas mai rămăsese treabă o fărîmă de bun simţ.

— Doamne, Dumnezeule, Aloyzas ! Doar nu facem un schimb de suveniruri. încetează odată să te frămînţi şi să mă chinui şi pe mine. înţelege că asta e ultima noastră seară la Vilnius !

Aloyzas îşi petrecuse noaptea în cămăruţa lui R. Pe divan era aşternută o cuvertură croşetată de mîna ei, pe pătrăţelul de duşumea — un covoraş ţesut tot de ea. Aşternutul ei, cămaşa ei de noapte, trupul ei, totul strălucea de curăţenie.

Intr-un moment de odihnă, cînd, sleiţi de puteri, stăteau culcaţi alături şi vorbeau în şoaptă, au căzut de acord ca la aerodrom să nu se dea, în spectacol cu scene înduioşătoare de despărţire. Şi, totuşi, Aloyzas a venit s-o conducă. R. şi-a luat zborul, iar el a rămas cu scoica. în ceea ce-1 privea, nu avea motive să-şi facă reproşuri de nici un fel — astfel de clipe sînt ca fulgerele, nu le poţi opri — şi cu toalte acestea Aloyzas era foarte dezamăgit de pro- pria-i persoană.

— *I Iove you*![1] auzise el prin vuietul motoarelor puse în mişcare. Ii strigase în engleză ? De ce în engleză ? Aloyzas încercase s-o ajungă din urmă cu gîndul şi, plin de speranţă, scrutase cu privirea spaţiile întinse în care dispăruse R., simţind, de astă dată nu numai în mod teoretic, cît de necuprins e cerul şi cît de neînsemnat este omul condamnat la aşteptare. Ca să poţi susţine deasupra capului tău un cer atît de mare, îţi trebuie o imensă înore- dere în tine însuţi şi o neclintită speranţă.

Pe scară e lumină. Dacă nu cumva înlocuise becul Liongina, înseamnă că s-a întîmplat o minune. Să fi alergat ea mai devreme acasă pentru ca eu să am lumină cînd urc şi deci să mă pot aşeza puţin mai calm la, masa de lucru ? Aloyzas se stăpîneşte cu greu să urce treptele în zbor, dintr-o singură răsuflare, pînă sus. Dar şi aşa, chiar dacă încearcă să-şi domolească nerăbdarea, tocurile ghetelor bocănesc prea tare pe scara de beton, pe care se avîntă sărind mai multe trepte dintr-o dată. îşi impune să se agaţe cu putere de balustradă, pentru a n-o lua la goană. Sus însă nu-1 întîmpină nimeni, în spatele uşii e linişte şi întuneric. Nici nu se putea să fie altfel, decît poate doar dacă s-ar fi întîmplat o nenorocire care s-o mine acasă înainte de miezul nopţii. Fără să aprindă lumina, începe să asculte cu atenţie. Nu cu urechile — cu fruntea, cu mîinile întinse înainte. O clipă licăreşte speranţa — te pomeneşti că se ascunde undeva ? Da’ de unde, nicăieri nici urmă de Liongina. Dacă ţi s-a făcut dor de parfumul ei, n-ai decît să deschizi dulapul şi să-ţi îngropi nasul în rochiile ei de vară. Nu, n-o să facă el aşa ceva. Destul că, oricum, e îmbibat de sus pînă jos de mirosul lăcrămioarelor. Fără a mai deschide, ca de obicei, cu un scîrţîit, uşa dulapului, întoarce comutatorul, pentru ca lumina, să-i spele fruntea şi palmele de senzaţia aproape certă a prezenţei ei. In căutarea lor plină de neastîmpăr, mîinile rămîn brusc neclintite în aşteptare — inutil, nu e nimeni. Şi totuşi, parcă licărise ceva... care însă a dispărut laolaltă cu întunericul, mistuindu-se

1 Te iubesc Gb. englezi).

în obiectele pe care le atinseseră mîinile ei grijulii. Evident, e o prostie să simţi şi să gîndeşti aşa ceva, o prostie mai mare chiar decît aceea de a încerca să-i desluşeşti respiraţia prin întuneric, meditează Aloyzas, peste măsură de nemulţumit de sine însuşi.

Gata ! La lucru acum, fără nici o întîrziere ! Auzi, să intri în propria-ţi casă, ca. pe un teritoriu părăsit de inamic, cu teamă şi cu nelinişte. Unde s-a mai văzut una ca asta ? începe să se descalţe umplînd apartamentul cu gî- fîieli şi pufăituri optimiste, menite să demonstreze marea sa poftă de lucru. Nu-şi scoate costumul, ca să nu mai piardă timpul degeaba, dar mai ales pentru a nu fi năpădit de sentimentul singurătăţii, care nicăieri în altă parte nu poate fi atît de insuportabil ca acasă. Tîrşindu-şi papucii, se apropie de birou şi, încă din mers, se trînteşte ■cu zgomot în fotoliu, ca într-o barcă legănaltă de valuri. O barcă ce nu-i mai aşteaptă pe întîrziaţi ci se depărtează în larg, spre un alt ţărm, care să prezinte mai multă siguranţă.

Vai de mine, doar n-o fi chiar luntrea lui Haron ? Alungă gîndul acesta lugubru şi răsfoieşte mai departe manuscrisul. Hm, ia să vedem noi, unde ne-am oprit ? *„De vreme ce artiştii imită oameni reali, înseamnă deci că oamenii aceştia trebuie să fie buni sau răi* — situaţie pe «care aproape *întotdeauna caracterele sînt dispuse s-o accepte, întrucit..."* Eh, e cît se poate de evident chiar şi pentru un copil că aşa ceva nu se mai potriveşte cu vremurile noastre măcinate de toate drăcoveniile. Cine naiba m-a pus să transpir atîta traducind citatul ăsta din Aris- totel ? *„Un contrast autentic este doar cel dintre caractere şi situaţii — contrastul de interese.“* Uite, schema lui Diderot se potriveşte mai bine, în special dacă subliniem *„contrastul de interese“*. Sainte-Beuve... Ce legătură poate exista între aspectele examinate de Aristotel, Diderot şi Sainte-Beuve ? Creioanele au vîrfurile foarte bine ascuţite, hîrtia e netedă şi rezistentă şi nimeni nu-1 împiedică să caute această legătură, cu excepţia ei, a... Lionginei. Şi hîrtia, şi creioanele le-a rînduit în aşa fel, încît îţi scot ochii pur şi simplu, de îndată ce-ţi trece prin minte să răsufli şi tu un pic mai uşurat. Totul în jur e impregnat de prezenţa ei, iar ea — nicăieri, iată de ce pînă şi favoritul său, Sainte-Beuve, devine total neinteresant.

Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce stai să te coci în casă cu haina pe tine ? Şi dacă intră Liongina pe neaşteptate — n-o să se sperie ? Da, într-adevăr, a obişnuit-o cu aspectul lui îngrijit de totdeauna, cu neschimbatele lui obiceiuri. Ei asta-i, doar nu-s un automat! Şi, în loc să-şi desfacă grijuliu cravata, şi-o trage peste cap cu o smucitură, după care, cu haina şi cravata în mînă, se îndreaptă spre şifonier. In timp ce face toate astea, aşteptarea de care abia izbutise să scaipe pune din nou stăpînire pe el. Deschide uşile şifonierului cu precauţie, de parcă înăuntru s-ar afla Liongina, nu toaletele ei ce continuă să emane şi acum parfumul discret al zilelor de odinioară. Şi de ce, mă rog, de odinioară ? se răzvrăteşte el împotriva) valului de tristeţe ce-1 năpădeşte. Lăcrămioarele nu pot fi nici vesele, nici triste.

Şi Aloyzas, de astă dată cu puloverul pe el, revine la masa de scris. Poftim, aveţi cuvîntul, stimate Sainte- Beuve ! „Ce poate fi mai banal decît autoprea slăvirea in public şi afişarea unor nobile, curate, înalte,

altruiste, creştineşti, filantropice simţăminte proprii ? Și cine mă obligă să iau în serios aceste discursuri şi să le elogiez pentru rafinamentul lor, așa cum fac tista zi de zi confraţii mei în ale scrisului, sau bunii oratori, care, foarte generoşi, mă copleşesc şi pe mine cu laude răsunătoare ?“ Exact la ţintă ! Și totuşi... unde-i Liongina ? Să fi dat o fugă pînă aici, ca să înşurubeze becul şi să fi dispărut

apoi luînd-o iaj* la picior ? Şi, pe deasupra, iată, ca nu cumva să se îndoiască el câ trecuse pe acasă, a pus în mica glastră verde o ramură de ciuboţica-cucului. Floarea, pe care n-o observase ieri, ar fi trebuit să-l măgulească, dar Aloyzas o ia drept reproş. Uite, uite, vezi cît sînt eu de muncitoare, de grijulie, de devotată în comparaţie cu tine, care eşti un trîndav ? Mă împart în şapte, abia îmi mai tîrăsc picioarele, dar nu uit că tu nu suporţi întunericul şi că îţi plac grozav de mult florile...

E nebunie curată, se înfurie şi mai tare Aloyzas, nebunie curată şi, în plus, un act de totală trădare faţă de tine însuţi, să tot stai să aştepţi, fără să te poţi apuca de nimic, pînă cînd catadicseşte dumneaei să apară tîrîş-gră- piş, iar după aceea, văzînd-o atît de istovită, în vreme ce o compătimești, să te apuce turbarea de necaz că ţi-ai pierdut atîta timp în zadar. Nu ! Trebuie neapărat să-şi scoată gîtul din ştreang ! Să n-o mai aştepte ! Iar dacă o 9-o mai aştepte totuşi, să nu se mai chinuie aşa, să nu mai stea cu urechea la pîndă, doar-doar îi va auzi răsuflarea, în primul rînd, să-i facă vînt de aici ceasului, tam-tara- ram, tararam-tam-tam ! Şi ceasul de mînă e expediat în sertarul biroului. Degeaba, şi de acolo i se aude ticăitul. Să-i fie de bine ! N-o să-l mai asculte şi gata ! Cu sau fără ceas, oricum te-apucă disperarea simţind cum zboară timpul. O simţi cu fiecare bătaie a pulsului, cu fiecare respiraţie. Dar important este să scapi de deprimare. Da, deprimare — altfel cum poţi numi o asemenea stare sufletească ? Cînd n-ai poftă să scrii, cînd ideea abia ivită ţi se agaţă de lucruri şi detalii ce n-ar trebui să te intereseze şi totuşi... ia stai puţin, oare ăsta-i un motiv să-ţi ieşi din fire ? Dacă ţi-ar scăpăra în minte vreun fulger, dintr-un salt ai îndepărta obstacolul în faţa căruia baţi pasul pe loc de-o săptămînă încheiată. Pînă una, alta însă, ia să ascultăm puţină muzică. Muzica înnobilează simţămintele, calmează ş.a.m.d.

Odată, cuprinşi de o irezistibilă dorinţă, au cumpărat un picup stereo şi au început să asculte muzică, întîi în fiecare seară, apoi tot mai rar, pînă cînd au pus capăt acestui obicei. Plin de însufleţire, el se apucă să cerceteze plicurile cu discuri Şostakovici ? Nu, cînd vrei să fugi de nelinişti, muzica lui e prea' apăsătoare. Mozart ? Exact, Mozart ! Sobru şi graţios, la el chiar şi tristeţea e la fel de pură ca lumina candelabrelor de cristal reflectată pe parchetele regalelor palate. In tovărășia lui Mozaft te simţi agreabil şi cînd eşti trist şi cînd eşti năpădit de nelinişti. Ei, drăcie ! Nu se învîrte. E înţepenit. Liongina ! Fără ea, aparatul nu poate fi nici curăţat, nici uns. Insuccesul cu picupul îl aruncă pe Aloyzas înapoi în braţele funestei aşteptări. Nu ştiu să fac nici cel mai mărunt lucru, din fragedă copilărie Gertruda m-a învăţat să mă păstrez numai pentru treburi importante şi să aştept întotdeauna ca altcineva să îndepărteze neajunsurile. în privinţa asta se înţeleg amîndouă de minune. Şi Lionginei îi place să mă poarte de zgardă şi încă de una cît mai scurtă. Deci, fără ea n-ai cum să asculţi muzică, asta ca să nu mai vorbim de faptul că nu eşti în stare să formulezi nici măcar o singură frază cînd ea nu-i aici. Hm, interesant — dar ia să vedem, aşa, în general, ce poţi face tu fără ea, colega Hubertavicius ? Dar întrebarea retorică se izbeşte de un blindaj invizibil. Cum adică ? Păi, orice, eu pot face absolut orice, tam-tararam, tararam-tam-tam ! Doar eu sînt cel care conduce nava noastră avariată de furtună — şi nu ea. Pe ea o ţin la o bătaie de puşcă depărtare de cartea mea. Aaa, ca să şteargă praful de pe birou, poftim, cu plăcere.

însă în problemele de la catedră îi interzic să-şi bage nasul. Nu suport nici cea mai neînsemnată intervenţie din partea ei. Că doar n-o să stau să mă consult cu soţia cui şi ce notă să-i dau, nu-i aşa ? Şi, deşi nu-mi place, nu-mi place deloc povestea asta cu cele trei J. — Almone, Audrone şi Aldona — nu-i nimic, mă descurc eu cumva şi singur.

în pofida situaţiei conflictuale — ei, haide, să nu-i spunem chiar conflict, căci la urma urmei nu e decît un foarte mititel dezacord de păreri ! — lui Aloyzas îi face o mare plăcere faptul că are şi el ceva numai al său, ceva complet separat de Liongina. Ceva cu care oricînd îi poate ţine piept — ei. Mirosul lui Almone începe să se lupte cu Liongina, chiar în propria-i casă. Brusc, îşi aminteşte trupul masiv şi fierbinte, mîinile hrăpăreţe, gata să apuce scoica, — chipul însă nu i-1 vede desluşit. Il împiedică scoica să-şi concentreze atenţia asupra, chipului fetei. Scoica trandafirie, luminoasă, vorbind un grai numai de ea ştiut. Şi pe care au înşfăcat-o degetele transpirate ale sportivei. Cu o mişcare rapidă, temîndu-se parcă să nu se murdărească, el înghesuie scoica într-un colţ al mesei de scris. Respirînd sacadat, Almong cea fără chip se apropie foarte mult de el, mai-mai să-l atingă. Supărat, Aloyzas împinge scoica mai încolo şi aceasta, alunecînd, cade în servieta deschisă, rezemată de piciorul mesei. Acum Almone se îndepărtează, umbra ei lipsită de consistentă dispare. Iar el începe să mediteze la întreaga triadă — Almone, Audrone şi Aldona — întrebîndu-se cum ar putea lichida toată povestea ? Cele trei studente ce se făcuseră vinovate, parcă s-au prins în horă în jurul lui. Chipurile, glasurile lor se combină, se amestecă laolaltă, însă mirosul celei dintîi, cea pe care o cheamă Almone J., e atît de percutant încît anulează pe cel al prietenelor sade şi îl atrage după ea ca pe un orb. De-ar fi numai una. nu s-ar împotrivi atît. I-ar pune un trei şi cu asta basta ! Cum-necum, e vorba de sport şi anumite înlesniri sînt, oarecum, permise. Pentru celelalte, însă, nici o concesie ! Şi totuşi, Audrone e una dintre cele foarte înstărite : are vilă la Palangș, pe ea nu-i chiar atît de simplu s-o nedreptăţeşti. Iar Aldonei va şti să-i apere interesele influentul ei tătic. Nu, cel mai corect ar fi s-o separe pe Almone de celelalte două. Ei să-i dea, notă de trecere, lor nu. Din punct de vedere tehnic, treaba n-ar fi greu de aranjat. N-avea grijă, se tîrăşte ea singură pînă aici. Ce, parcă n-a mai apărut şi altădată fără invitaţie ? Ei ? Ai văzut ? Gata, nu-i aşa ! s-a rezolvat, tam-tararam, tararam-tam-tam ! Şmecherule ! Va să zică, după părerea ta, Almone merită un suficient şi celelalte două nu ? Şi de ce, mă rog, din pricină că i se bagă în suflet, din pricină că îl excită ? Şi, brusc, spiritul de dreptate, pe care Aloyzas şi-l înăbuşise complet adineaori, reînvie din nou. Halucinaţii, erotism, ce naiba! Şi iarăşi, ca atunci, în amfiteatru, are senzaţia că faţa i-a devenit spongioasă. Că ar putea s-o străpungă, s-o perforeze, fie şi numai cu degetul, nu neapărat cu o andrea sau cu altceva ascuţit. Cum aşa ? Gata, ai şi început sâ te sclifoseşti, să visezi la depravata asta piep- toasă, cu coapse vînjoase ? La trîndava asta ? Toate trei sînt nişte depravate, nişte leneşe impertinente. Şi e chiar foarte posibil ca unii să şi gîndească deja : ingenios Hubertavicius ăsta, întîi ameninţă dinadins cu nuiaua, pentru ca după aceea să-i vină mai uşor să-şi facă aranjamentele. Scîrbos cuvînt şi ăsta — aranjamentele ! Hei, trezeşte-te. cui crezi c-o să-i treacă prin minte aşa ceva ? Mie o să-

mi treacă prin minte, mie, dacă n-o să tai răul de la rădăcină. Ar trebui să-ţi fie ruşine. Cu atît mai mult cu cît acum aştepţi ca Liongina, istovită, grăbind pasul pe micile ei cărări de furnică, să se întoarcă a,casâ.

Pe unde-o fi umblind brambura și ea ? In locul părerii de rău, izbucneşte ura. Mă rog, n-are decît să-ţi treacă orice prin minte cina ii duci dorul, dar e posibil să gîndești astfel ? Prea senzual n-a fost el niciodată, astfel că nu i-a venit deloc greu să respingă asaltui studentelor, fărâ a regreta ocaziile pierdute. Și cînd colo, acum — poftim ! Dar ar fi oare el capabil să înlocuiască senzaţia de puritate de care e atît de mîndru, cu atitudinea binevoitoare faţă de o depravată cu mintea mărginită ? Puţini l-ar crede că, după nuntă — o săptămînă încheiată nu s-a atins de nevastă-sa. Ei îi era teribil de frică, iar el refuza să facă uz de forţă fizică. Or, se înţelege, lui nu i-a fost prea uşor, doar cunoştea deja aspectul intim al dragostei ! Chiar şi mai tîrziu, după ce în sfîrşit, cu chiu, cu vai, ajunseseră la un acord în relaţiile lor, se purtase destul de reţinut. Adevărat, se înfierbîntase de vreo două ori cînd se aflau în munţi — în munţii aceia îngrozitori, unde impertinenţa şi forţa fizică îşi strigă la tot pasul superioritatea faţă de înţelepciune şi stăpînire de sine. Da, acolo, pentru scurt timp — din fericire pentru scurt timp ! — cedase în faţa forţei.

Pentru ca gîndurile neplăcute, sau mai bine zis indecente, să se risipească mai repede, la fel ca mirosul urît al unei ţigări de proastă calitate, pe care cineva ar fuma-o alături, Aloyzas începu să-şi caute pipa. Rareori se mai delecta în ultima vreme cu ea — îl cam speriase medicul radiolog.

Se apucă să îndese, cu degetele lui mari, tutunul în pipă. Dar parcă nu erau degetele lui şi nici pipa lui. Altădată era de ajuns să simtă atingerea lemnului lustruit, de îndată ce-şi culca pipa în palmă, ca într-un leagăn, pentru a încerca o sublimă stare de spirit. Aroma tutunului — nu a fumului, ci a tutunului — de care încă nu apuca să se apropie flacăra chibritului aprins, îl izola de tot ce înseamnă grabă, neajunsuri, necesitate permanentă de a-ţi demonstra ţie însuţi că mai continui să rămîi, încă, un om onest. Nu avea obiceiul să sugă cu lăcomie muştiucul, aşa cum o fac cei cărora dorinţa de a uita de toţi şi de toate le arde măruntaiele — pentru asta sînt bune ţigările ieftine, le fumezi una după alta pînă cînd umpli pînă la refuz scrumiera cu mucuri veninoase, ce sfîrîie con- sumîndu-şi plictisul. Nu, dimpotrivă, trebuie să-ţi stîrneştt amorul propriu, senzaţia că eşti mai presus de tot ce te înconjoară, să-ţi chemi în ajutor simţul umorului — chiar dacă acesta nu are prea multă vitalitate şi doar rareori îşi mai aprinde făclia — asta înseamnă pentru el pipa, şi nicidecum tremurai degetelor, sau amăreala ce-ţi arde cerul gurii, ca şi cum ţi-ai fura ţie însuţi plăcerea fumatului. îl ustură ochii de fumul tutunului turcesc, cu ăsta nu-i de glumit — are o aromă minunată, l-a cumpărat de ia un cunoscut, un marinar — şi ar vrea să nu-1 expire, ci să-şi pîrjolească, să-şi ardă cu ajutorul lui ceva dinlă- untrul fiinţei sale. Şi nu aşa, orice, ci ceva cît se poate de* precis — afecţiunea pentru Liongina. Afecţiunea aceasta^ a lui, care e ca o rană : de-abia dacă ajunge să se acopere cu o cojiţă transparentă, că, în urma unei

mişcări imprudente — dar ce spun ? nici vorbă de mişcare, e de-ajuns fie şi numai un gînd ! — şi cojiţa plesneşte, îndată plesneşte. Ce e cu ea, ? Cine e ea 7 E o făptură total lipsită de voinţă, nu are încredere nici măcar în forţele proprii. E. fricoasă, se sperie pînă şi de umbra ei. De toţi se teme
— de şeful ramolit, de mama răsfăţată, de Gertruda — şi totuşi, dacă ar fi izbită în plin, nu s-ar frînge, ci, la fel' ca plăpîndul copăcel căruia i-ai îndoit tulpina, s-ar ridica iarăşi în sus, dreaptă. Ca atunci, după catastrofa din. munţi, în pustiul acela neîndurător de piatră. Delira, era plină de răni, sleită de puteri, şi totuşi a reînviat, la fel ca iarba călcată în picioare, pe care ploaia şi soarele o fac să se înalţe din nou. Ce-i drept, ea are parte de foarte puţin soare. E atît de prinsă de treburi din zori şi pînă noaptea : serviciul, mama, studiile, casa. Dar, ce anume o face să se înalţe ? Ce ajiume n-o lasă să se usuce ? O siluetă micuţă, singuratică, umblînd de colo-colo printre oameni, maşini şi case, asta e ea ! Un punct în infinit Lionge, hai, vino o dată, te implor !...

Şi Aloyzas tresare. Spusese asta cu voce tare — poftim, vorbeşte singur, în loc să acţioneze cu hotărîre, şi bărbăteşte, tam-tararam-tararam-tam-tam ! Face o mişcare bruscă şi înhaţă, ca pe un şarpe veninos, receptorul.

— Bună seara. Dumneavoastră sînteţi de serviciu pe institut ? Vă rog să mă iertaţi, nu ştiţi, ultima, oră de curs», s-a terminat ?

— S-a terminat. De un ceas s-a terminat.

— Şi, prin amfiteatre nu mai e nici ţipenie, nu-i aşa ?

— Au mai rămas cîţiva. Care nu se mai pot ţine pe picioare. Stau şi eu să-i păzesc pînă s-or trezi.

— Şi chiar nu se afla nici un om zdravăn pe-acolo ?

— Au plecat în goana mare, urlînd cît îi ţinea gura. Trăgeau şi de mine, femeie bătrînă, să merg să mă bat cu bulgări de zăpadă. Zburdau ca viţeii scăpaţi din ţarc.

S-a dus şi Hubertaviciene să se bată cu bulgări de zăpadă ? Furios, Aloyzas pune receptorul în furcă — puţin a lipsit să nu strige şi asta la telefon. N-are decît să se bată cit o pofti cu bulgări de zăpadă, dar ce, mare lucru era să ridice receptorul cînd a trecut pe lîngă cabina telefonică şi să-i spună ? Doar au telefon public la poartă. El, fireşte, nu-i interzice nimic şi nu e gelos, ca alţi soţi. însă ar trebui totuşi să priceapă şi ea ce se cuvine şi ce nu se cuvine să facă o femeie măritată. Că doar nu drn vina lui excursia pe munte, singura pe care au făcut-o în viaţa lor, s-a transformat în cutremur de pămînt. în ceeai ce-1 priveşte, el nu are ce-şi reproşa în legătură cu excursia, decît poate doar încrederea exagerată în tînăra soţie şi în autoritatea; sa proprie. Că doar, cînd zăcea acolo neputincioasă şi nefericită — în treacăt fie spus, şi destul de vinovată ! — el se comportase ireproşabil. Şi atunci, şi mai tîrziu. Biruindu-se pe sine, biruindu-şi intransigenţa. Coloana lui vertebrală, ca şi a Gertrudei, — sînt dintr-un singur os. Adevărat, acum, cînd e puţin mai în vîrstă, îşi dă şi el seama că acesta e un neajuns, dar în tinereţe habar n-avea, umbla întotdeauna semeţ, întotdeauna cu fruntea sus. în fond, nici în prezent nu va îngădui nimănui să-şi permită să facă, fie şi numai o aluzie, cum că acesta cir fi un neajuns. Curios, oare ce crede ea, Liongina, despre asta ? Şi pe unde umblă haimana, că uite, nu mai pot s-o mai aştept şi gata !

Pe maică-sa, fireşte, a izbutit s-o spele. Şi s-o hrănească, şi să flecărească pe săturate cu ea, dacă bătrînă o mai fi în stare să-şi mişte limba în gură. Un morman diform de carne. E suficient să mă gîndesc la ea şi mi se face greaţă. Nu ştiu, zău, cum o suportă Liongina ? Te pomeneşti că de aceea, cînd vine acasă, are o faţă împietrită şi albă ca varul ?

Nu, mai bine să şi-o închipuie pe Liongina pe stradă. Bâlăbănindu-şi sacoşele golite şi respirînd aerul în voie, cu nările dilatate. Nu mă îndoiesc că zîmbeşte fericită, acum cînd a reuşit să scape din birlogul sumbru al mai- că-sL

Zîmbeşte ?

Duduitul unui camion face geamurile să vibreze. Vibrează atît de puternic încît stratul de zăpadă de pe pervazul de sus al ferestrei se desprinde şi cade. Unda sonoră pare să smulgă din loc faţada casei. Cu siguranţă că acum are să se întîmple ceva, gîndeşte Aloyzas înfrigurat, nu se poate ca un astfel de duduit să nu atragă o nenorocire. Uite ! S-a şi izbit metalul de un alt metal. Frînele scrîşnesc subţire, pătrunzător. Ţipătul lor strident, lugubru, e însoţit de un hîrşîit, de parcă cineva ar tîrî pe asfaltul neregulat un sac cu surcele sau un sul de porolon.

Şi dacă acolo — e ea, Liongina ?

E o manie asta, o manie care, progresînd, îi paralizează demnitatea şi

voinţa ! Ideea cu mania însă îl ajunge din urmă tîrziu, cînd se află deja pe scări. E fără căciulă, cu paltonul aruncat pe umeri. El, Aloyzas Hubertavicius, să alerge aşa cu capul descoperit ? ! Ce vor crede vecinii ? Nici o grijă ! Vecinii zac în faţa televizoarelor, iar pe stradă nu-i picior de om. Vîntul spulberă zăpada pe cal- darîmul îngheţat al carosabilului. Expediază salvă după salvă. Pustiu peste tot, nici urmă de maşini care să se fi ciocnit. Iar pe asfalt — nimeni nu tîrăşte pe nimeni. în timp ce se uită de jur împrejur, mai-mai să-l îmbrîn- cească un cojoc. O mutră de buldog. Un miros puternic de vodcă. Abia are timp să sară într-o parte, că pe alături trece agale un cîine ciobănesc. Cîinele e uriaş, în botul lui se bălăbăneşte lesa. La o distanţă respectabilă, în spatele matahalei patrupede, merg pălăvrăgind două fete. Oare, în caz de ceva, fiara o să le dea ascultare ? O „salvare“ goneşte în direcţia clinicii imense, care-şi înalţă, deasupra tuturor acoperişurilor, fagurele ferestrelor viu luminate. Sirenele .,salvărilorclaxonează şi tot claxonează întruna* grăbindu-se să umple pînă la refuz cu oase sfărîmate toate pavilioanele abia construite. Vai de mine, oare pe cine transporta salvarea asta ? Nu cumva pe ea, pe Liongina ?

Taxiurile trec în goană, însă nici unul nu opreşte. Ur- cînd scara — sare cîte trei trepte deodată ! — Aloyzas se minunează singur. Acesta să fie chiar el, sau e altcineva înnebunit de spaimă ? Gura căscată, părul vîlvoi, ud din pricina zăpezii topite. Cît pe ce să trîntească telefonul de pe masă, cînd îşi întinde mîna îngheţată să apuce receptorul. Deci s-a năpustit afară şi fără mănuşi, nu numai fără căciulă. Fulgerul unui avertisment ţîşneşte şi tot atunci se mistuie : de azi încolo n-o să te mai poţi spăla de ruşine.

— Alo, alo ! Vă rog mult să mă scuzaţi, dar...

— Aşteptaţi !

E lăsat să aştepte şapte minute. La celălalt capăt al firului cineva geme, iar altcineva ride şi flecăreşte verzi şi uscate.

— Iertaţi-mă, vă rog, eu am nevoie de o informaţie urgentă, iar dumneavoastră nu-mi răspundeţi. Pe cine a transportat „salvarea" numărul 203, indicativ L.I.U., 53— 54 ? Pe cetăţeana Hubertaviciene ?

— Noi lucrăm aici. Cine-i Bertaviciene ?

— Nu Bertaviciene. Hubertaviciene, Liongina Ta- dovna.

— Dictaţi cîte o literă. Care-i prima literă ?

— Hubertaviciene. H — de la Honololu să zicem.

— Honolulu ? Ce mai e şi honolul ăsta ?

— Insule. Sînt nişte insule in Oceanul Pacific. O clipă numai, să mă uit în atlas. După părerea lui Aloyzas orice informaţie trebuie să fie cît se poate de exactă.

— Noi aici ne spetim muncind, şi nişte beţivi imbecili...

— H ! Hubertaviciene ! Vă rog din suflet !...

— Să-ţi fie ruşine, porc beţiv !

Receptorul alunecă din mîna transpirată şi Aloyzas îşi şterge obrazul avînd senzaţia că l-a scuipat cineva. Acum e cît se poate de limpede totul: Liongina n-a păţit nimic. Dar pentru asta ...a plătit el ! A plătit, pentru ca ea să fie in deplină siguranţă. Pentru ca ea să nu păţească nimic rău. A plătit cu nervii pe care şi i-a zdruncinat, a plătit

expunîndu-se jignirilor. Nici măcar nu şi-a dat seama cu cine a vorbit, cu un bărbat sau cu o femeie. Dar parcă, de fapt, cei de acolo i-au vorbit ? Nu ! Au răspuns rugăminţii lui — cu un lătrat. Lătratul unui bot automat, acţionat prin învîrtirea unui arc. Principalul era, însă, că pe targa plină de sînge nu fusese transportată Liongina. Şi nici nu va fi. In clipa asta — s-a convins că o iubeşte mai mult ca oricînd. Că de dragul ei ar accepta să fie jignit chiar şi mai brutal, şi scuipat în obraz. Dar asta n-o poţi înţelege decît după ce ai fost trîntit la pămînt, lovit şi călcat în picioare — nu atunci cînd păşeşti ţanţoş şi îţi ţii capul foarte sus. Acum, fără îndoială ar fi fost gata să izbucnească şi în plîns, deşi nu avea cine să-l vadă şi să-i şteargă lacrimile... Să plîngă pur şi simplu de bucurie că ea respiră, că merge... că va reveni acasă... Ce bine te simţi după ce-ai îndurat o jignire. începe să nu-ţi mai fie teamă deloc. Totuşi, curios, ce-ar spune Gertruda, dacă şi-ar arunca puţin privirea ei sticloasă aici ? Dacă l-ar vedea pe frăţior cum se tîrăşte în patru labe, fără a scrîşni din dinţi. Fără a drăcui şi a înjura de mamă. Ba mai mult, să-l vadă împăcat cu sine, ca orice om care a făcut un sacrificiu. Ah, dar ştii tu oare ce ai sacrificat ?. Ieri ţi-ai sacrificat mîndria — oferindu-te să găteşti mîncarea, iar acum — fermitatea, fermitatea şi voinţa, fără de care nu vei izbuti să rezolvi nici careurile tale de cuvinte încrucişate... Şi de azi înainte ce ai de gînd să faci? Să implori, pe toată lumea — fiţi amabil, scuipaţi-mă în obraz, vă rog —, ca nu cumva să i se întîmple ceva rău ei ? Este exact ce urmăreşte şi Liongina ! încă n-ai priceput asta ? Nu cred ! Imposibil ! Şi de ce, mă rog, să fie imposibil, dacă, atunci, ea... Ah, ăstaH curat blestem ! Ce se întîm- plă cu mine ? Nici acolo, în munţi, nu m-am perpelit atîta, ca un ieşit din minţi, şi nu m-am tînguit făcînd să se cutremure valea, chiar dacă ceilalţi încercaseră să mă doboare, şi cînd colo, poftim, tocmai aici... Aici e mai îngrozitor, să ştii, pe cuvînt de onoare că e mai îngrozitor !

Liongina dă buzna în apartament foarte tîrziu — e, desigur,, inutil să mai scoţi ceasul din sertar. Dă buzna şi nu se miră cîtuşi de puţin că e pusă cu de-a sila să bea ceai fierbinte, poruncindu-i-se să soarbă din el cîte puţin. Ceaiul l-a fiert Aloyzas cu mîna lui. Făcuse ceva ce îi era interzis să facă. Ceva ce nu era obişnuit şi nici obligat să facă, pentru a nu-şi pierde prestanţa. Altădată, spiritul lui de sacrificiu — căci ce altceva era acesta dacă nu spirit de sacrificiu ? — i-ar fi stîmit Lionginei mirarea şi bucuria, totodată. S-ar fi lipit tandră de el, pentru ca apoi să sară speriată : uite, nu l-am ferit de afurisitele treburi cotidiene, deşi promisesem s-o fac. în timp ce bea şi mînca
— o silise să înghită şi o bucăţică de brînză — nici măcar nu-i zîmbi.

Jignit şi bosumflat — s-ar fi simţit şi mai jignit, dacă n-ar fi fost atît de tîrziu ! — Aloyzas nu mai aşteaptă acum recunoştinţa ei. Vrea doar un semn că spiritul lui de sacrificiu nu a trecut neobservat. Parcă ce, are să-i rămînă gura strîmbă dacă o să-i zîmbească şi lui puţin ? Şi Aloyzas meditează : oare cum va fi interpretată fapta sa eroică ? Act de generozitate, capriciu, eşec 1 Sau, pur şi simplu, n-o să-i dea nimeni nici o interpretare ? Chipul posomorit al Lionginei vorbeşte de la sine : nu-şi dă seama ce bea, nu simte cîtă căldură s-a acumulat în sufletul soţului ei.

Faţa îi e albă, rigidă, înţepenită — şi nu din pricina gerului. De fapt, ea încă nici nu se află aici — e abia undeva pe ia jumătatea drumului. în fiecare seară vine tot mai tîrziu. Cu cît se grăbeşte mai tare, cu atît întîrzie mai mult. Din pricina numeroaselor obligaţii ce cad în sarcina ei s-a gîrbovit, s-a veştejit, pare o tulpiniţă subţire, subţire de tot. De aceea(are şi faţa asta. O faţă pe care s-au întipărit semnele unei certe anemii — nu o mască, aşa cum i s-a părut lui la început. Drumurile ne- sfîrşite pe care le are de făcut, nu duc nicăieri. Ce rost au, de pildă, studiile ei ? Ce-o să facă după absolvirea lor ? Teoretic, va fi economist; practic, însă, lucrător în comerţ. Merită această îndoielnică onoare — calvarul ei de fiecare zi ? Se înscrisese la cursurile serale ale facultăţii fără nici o tragere de inimă, parcă o duceau la tăiere, nu alta, iar acuma... ia încearcă să-i ceri să le abandoneze, că... Cu chiu, cu vai, dar de mers, merge înainte. Şi chiar cînd plînge de oboseală — bineînţeles fără lacrimi — nu dă niciodată vina pe învăţătură. Nici despre maică-sa nu-i spune prea multe, numai în treacăt, din cînd în cînd, printre suspine :

— Numai mofturi, doar ştii şi tu. Exact ca un copil mic.

Sau :

— Dacă nu-i dau pesmeţi, plînge. Că o las să moară de foame. A prins gustul pesmeţilor, îi ronţăie întruna şi se umflă. Cînd trebuie s-o pun pe oală... îţi dai seama cîtă forţă...

— Cum se simte mama ?

Nu s-a bucurat că a întrebat-o de maică-sa. Doar a clătinat din cap cu nepăsare. Şade acolo strivită de greutatea zilei nesfîrşite, care nu s-a terminat încă nici acum, refuzînd s-o elibereze din încleştarea mîinilor ei neîndurătoare. Trupul i se încovoaie tot mai în jos — cincizeci de kilograme, cifra asta a înscris-o pe o hîrtiuţă bătrînul cantaragiu de pe stradă. Fără pantofi şi palton ar cîntăn şi mai puţin. Pare o şcolăriţă, cu spatele încovoiat din pricina unei devieri de gradul doi a coloanei vertebrale.

Ce te cocoşezi aşa, stai dreaptă, i-ar striga dacă nu ar avea faţa asta de cretă. Care, la cea mai mică atingere, ameninţă să se sfarme.

— Te rog să mă ierţi. îşi freacă puţin ochii. Mă port oribil. Dar în curînd o să se schimbe totul. Totul.

Ce o să se schimbe ? O să dai toată vina pe mine ? Nu vezi că m-am înhămat şi singur, din proprie iniţiativă ? Iar cu voce tare se interesează :

— Nu cumva eşti bolnavă, Lionge ?

— Nu, sînt sănătoasă.

Numai după ce se dezbracă, devine şi ea din nou femeie. Ba nu, mai degrabă... fetiţă, fetiţa aceea' pe care, în primele nopţi după nuntă, nu îndrăznea s-o atingă. Una ca asta... ţi-e teamă că o să ţi se frîngă în braţe. Nu cîn- tăreşte nici patruzeci şi nouă de kilograme. Numai sînii sînt de femeie. N-au putut adormi multă vreme — nici el, nici ea. Cum aţipesc puţin, simt că parcă mă aruncă cineva în sus, s-a plîns ea. Cu mîna lipită de şoldul ei, o simţea şi el cum tresare mereu. După aceea probabil adormiseră amîndoi, pentru că Aloyzas se trezise la un moment dat auzindu-i glasul. Ascultase cu atenţie şi întinsese mîna. Fruntea îi era răcoroasă, netedă, pleoapele lipite, calde. Cu mare băgare de seamă îi atinsese cu vîrful degetelor genele. Erau uscate. Se înşelase deci.

Apucase să aţipească din nou, cînd a auzit iarăşi glasul Lionginei. Glasul era foarte limpede, ca şi cum n-ar fi vorbit în somn. Era alt glas, nu cel obişnuit, cel din ajun, glasul stins, inexpresiv al femeilor măritate, întotdeauna foarte ocupate, vlăguite de treburile cotidiene. Nu-i mai auzise demult glasul de acum, cu profunzimi şi rezonanţe de orgă.

— Tu eşti, Vangute ? Ia te uită, aşa, fără piciorușe, şi ai urcat sus de tot, pînă în cer ! Ce spui ? Nu, micuţa mea, nu. Aceştia sînt munţii, Vangute. Sst, să nu ne audă cineva. Să nu ştie nimeni, numai noi două. Munţii sînt cei dintîi care întîmpină zorile. Şi tot ei — căderea nopţii. Cum arată ? Ca o pasăre albă plutind în depărtări, sus, sus de tot. Ca nişte nori îngrămădiţi pe cerul serii. Nu, mai bine o să-ţi explic altfel. Ai văzut vreodată cămile ? Ei bine, munţii par a fi o nesfîrşită caravană de cămile. Şi apoi, ei mai seamănă cu nişte elefanţi. Sau cu pangolinii, care au dispărut cu milioane de ani în urmă. Munţii, Van— gute. sînt ceea ce se înalţă deasupra noastră. Deasupra* caselor, a drumurilor, a turnurilor de televiziune. Deasupra oamenilor şi a gîndurilor. Să nu-ţi fie teamă cînd,. uneori, scînteiază şi răspîndesc o lumină orbitoare. Dacă vreun nesăbuit se apropie de ei prea mult — îi pot străpunge inima. Chiar şi o inimă împietrită, nesimţitoare o- pot străpunge. Dar ţie, Vangute, nu trebuie să-ţi fie frici. Mie mi-a fost frică lat început. Nu-i nimic. Lasă că îi vopsise noi altfel, ca să nu mai strălucească. Vrei ? Ii vopsim *cape* fluturii tăi. Ii facem negri. Pentru că dacă-s negri — numai strălucesc şi nu atrag nimănui atenţia. Negri fiind, se mistuie in noapte. Se contopesc cu întunericul, cu gîndurile negre. Negri fiind, se poate spune că e ca şi cum nici ni» există. Nu, Vangute... nu !...

După care Liongina n-a mai rostit nici un cuvînt cu glasul ei de odinioară. Dormea somn liniştit, netulburat,, pe care nu te înduri să-l întrerupi. Poate că el i l-ar fi întrerupt totuşi, dacă n-ar fi simţit câ nu mai e în stare să-şi mişte nici mîinile, nici picioarele. Parcă se prăbuşise tavanul peste el, deşi îl vede răspîndind de acolo, de sus, aceeaşi lumină spălăcită ca mai înainte. Ce-a fost ăsta *T* Un vis ? Matriţa unor gînduri, tăinuite undeva în străfundul creierului, care ieşise la suprafaţă acum, într-un moment cînd Liongina nu se putea controla ? Munţii ! Si nu se fi şters oare dinlăuntrul fiinţei ei, să fi rămas vii şi acum munţii, chiar dacă-s încremeniţi în nemişcare ? Să nu se fi şters, să fi rămas vii pe negaltivul acela negru *T* Să fie deci suficient un relevator adecvat şi o instalaţie de iluminat, pentru ca aceştia să-şi imprime în toată splendoarea imaginea ? Va să zică în felul acesta, păstrînd mereu vie iluzia munţilor, cu care se desfată pe ascuns, înţelege ea să-l răsplătească pentru comportarea lui irepro-şabilă, pentru strădania lui de a uita totul ? Adevărat că şi el se izbeşte mereu de munţi, de amintirile insuportabile, obsedante de atunci ! — dar asta e cu totul altceva. Pentru că, de fapt, cine a avut de suferit mai mult ca oricare, dacă nu el ? Cine a fost, cu atîta cruzime, călcat în picioare, dacă nu el ? Aseară, cînd se lupta cu stafiile şi a terminat prin a fierbe ceaiul — ce-a fost, mă rog, asta, dacă nu tot o consecinţă a prăbuşirii de atunci, din munţi ? Rănile s-au închis, cicatricile însă i-au rămas pentru tot restul vieţii. De ajuns să-i scapere o clipă în

amintire imaginea lanţului muntos, cu colţii săi mari şi ascuţiţi, că simte săgetîndu-l durerea la fel ca un invalid cu piciorul amputat. Cîndva, în timpul antrenamentului fusese făcut cnocaut. De fapt, s-ar putea spune că singur se expusese, vrind să-şi pună la încercare propria rezistenţă. Dar lovitura primită în munţi al fost de o sută de ori mai puternică. Măsurată nu în kilograme, ci în mega- tone. Şi-atunci, să te mai miri că trage cu urechea, că tresare la orice foşnet suspect ? Pe cînd ea, ea ce rost are să scormonească în cenuşa trecutului ? Totul a fost uitat, iertat, nesocotinţa ei — ca să nu-i zicem mai rău — i-a fost trecută cu vederea. Are în prezent o situaţie solidă, poate privi cu seninătate viitorul — care este în deplină concordanţă cu ţelul măreţ urmărit de el — e înconjurată de grijă, de dragoste, ce altceva mai vrea ? Poftim, el nu s-a speriat de şuieratul ceainicului, va trebui să fiarbă şi mîine ceaiul, fără să aştepte recunoştinţă din partea ei. Şi-atunci, ce nevoie mai are ea de munţi ? De munţii încremeniţi în nemişcare ? Dar dacă-s vii ? Aloyzas o trage foarte aproape pe cea adormită, apoi o îndepărtează brusc. Fără a se trezi, Liongina scoate un geamăt. Nimic uimitor : s-a istovit, cincizeci de kilograme cu tot cu haine, deci netto — patruzeci şi şapte sau şi opt. Doar sînii i s-au mai împlinit puţin — ca la o zeiţă indiană. Scoate un geamăt şi ţîşneşte la suprafaţă din prăpastia fără fund, care o ademenise cine ştie pe unde.

— Ai visat ceva, Lionge ? Lui Aloyzas îi vine mult mai greu s-o întrebe calm, decît să-şi strige întrebarea.

Inima ei îşi accelerează bătăile, pieptul începe să i se zbată. Palma lui îi atinge gîtul. Vîna de acolo — un firicel subţire — zvîcnea, gonea grăbită încotrova zvîrcolindu-se.

— Ai visat ceva, te întreb ? Şi se apleacă deasupra ei, ridicîndu-se într-un cot. Din pricina poziţiei incomode şi a dorinţei arzătoare de a lămuri totul, începe să se bîţîie.

— Nu, şi Liongina îşi clatină bărbia abia perceptibil. Capul şi bărbia ei vibrează cuprinse de tremur : se vede că tainica prăpastie îşi mai căsca încă hăul ademenind-o. Nu-mi amintesc, adaugă apoi cu voce şovăielnică. Cît e ceaisul ?

In adîncul fiinţei lui mai continuau să răsune rezonanţele uitate şi atît de îndepărtate, deşi vocea nu mai avea limpezimea de adineauri.

— Mai stai în pat. E abia şase jumătate.

— Dă-mi drumul. Ieri n-am făcut curat. E praf şi murdărie peste tot. începe să se foiască, îndepărtează mîna lui şi se furişează în răcoarea ticsită de grijile obişnuite, de feluritele treburi care o aşteptau — în ziua nesfîrşită ce abia, începea.

Aloyzas îşi încordează muşchii sub plapumă, parcă pre- gătindu-se pentru un salt.

— Visai ceva. Vorbeai în somn ! Spatele ei, pată alburie şi gingaşă în semiobscuritatea odăii, tresare la vorbele acestea.

— Nu-mi amintesc. Chiar dacă am visat... Ce-aş putea eu să visez, ce ? Şi Liongina îşi aruncă halatul pe umeri.

— Munţii, de pildă. Aloyzas îşi ţine răsuflarea. După tăcerea care se lasă pe neaşteptate, înţelege că făcuse exces de zel — lovise mai dureros decît ar fi vrut. Mîinile Lionginei se lasă neputincioase în jos. Pieptenele se rostogoleşte pe podea zornăind.

— Am uitat absolut totul. Demult am uitat. Respiră sacadat, trăgînd lacom aerul în piept. Unde, care munţi ? Dormi, eu n-am să fac zgomot. Iar pentru ceaiul de aseară — îţi mulţumesc. Inspiră din nou, avînd grijă să-şi facă o rezervă mare de aer. Gestul tău m-a impresionat, Aloyzas, dar nu te mai ambala în treburi de astea. Mă descurc eu şi singură. în timp ce cotrobăie prin întur.eric să caute pieptenele, respiraţia îi revine la normal. Doar am şi mîini, şi picioare. Mai bine-ai avea grijă de tine, de lucrarea ta. Altfel o să-ncepi să-mi reproşezi că nu-ţi creez condiţii.

— N-o să-ţi reproşez.

— Ai tot dreptul să-mi reproşezi. Mă port oribil. Repetă fraza de aseară, de parcă ar fi ridicat-o de jos împreună cu pieptenele. Dar să ştii că atunci cînd merg, grăbind pasul, cum îţi place ţie să spui, pe micile mele cărări de furnică, văd mereu în faţa ochilor lumina lămpii tale de pe birou. O văd şi zîmbesc, ca o prostuţă. Şi nu mă mai tem de nimic. Eh, la ce altceva m--aş mai putea gîndi ?

Cuvintele ei sună sincer, deşi prea patetic pentru ora şase şi jumătate. Celălalt glas şi celelalte cuvinte nu porniseră din mintea ei — nu, acelea izvorau din adîncurile subconştientului.

— De aci înainte am să mă scol în fiecare dimineaţă la ora şase şi jumătate. Deocamdată nu există altă soluţie. Curînd, însă, totul are să se schimbe.

Şi totuşi, nici de data asta n-a spus ce înseamnă acest totul şi cum anume avea să se schimbe.

Brusc, irupe, stridentă, lumina electrică. încep să urle robinetele deschise. Să vîjîie gazul. Să pocnească uşiţele dulăpiorului din bucătărie.

Liongina lucra ca o maşină cu mai multe braţe. Aloyzas nu se putea opri din căscat. Ce fel de munţi ? Ce fel de vise ? Sau, te pomeneşti că sînt gata amîndoi să-şi iasă din minţi ?

— Şi ce-o să mai rămînă din tine ? Că şi aşa ai ajuns cît un firicel de iarbă.

în zgomotul casei care se trezise la viaţă, Liongina nu-1 aude.

în timp ce coborau scara şi, după aceea, cînd mergeau alături pe trotuar, n-au reuşit să-şi risipească încordarea. Aloyzas păşea mîndru, cu capul sus, îşi ridica fără grabă, plin de prestanţă, pălăria, dar gîndurile îi zăboveau încă acolo, în odaia unde Liongina se îmbrăcase în grabă, izbutind să facă sau să înceapă o grămadă de treburi. Stînd în faţa oglinzii se şi rujase, lucru pe care pînă aftunci nu obişnuia să-l facă. Or, dacă buzele colorate în roşu aprins nu se asortau cu delirul şi visul ei din noaptea trecută, în schimb se potriveau de minune cu prefacerile la care făcuse aluzie. Una din aceste prefaceri devenise deja evidentă : vor fi ciopîrţite nu numai serile lor, ci şi dimineţile, din care pînă acum el reuşea să soarbă o mare doză de vigoare şi înţelepciune ce se degaja apoi din toate, pînă şi din aburul ce i se strecura din gură. Aloyzas păşea calm şi respira în voie, minutele acestea îi aparţineau — era starea de acalmie dinaintea luptei, o luptă din care trebuia, neapărat, să iasă învingător şi, totuşi, nu simţea nici un fel de bucurie, şi nici obişnuita mîndrie, deşi ochii Lionginei îl mîngîiau cu priviri mai

respectuoase şi mai devotate decît în alte dimineţi. Unde e ea — cea adevărată ? în somn ? Pe stradă ? Deodată, fără a-i lăsa timp să se desprindă de lîngă el, o apucă acolo, în mijlocul trotuarului şi, cu o smucitură, o atrase foarte aproape. în ochii limpezi, devotaţi i-a citit teama că iar nu-i intrase în voie cu ceva. Potrivindu-i, cu mîna fără mănuşă, fularul ieşit în afară, începu, jenată, să se scuze pentru visul ei:

— Bietul de tine. Nu te-am lăsat să dormi. Hai, du-te, tu n-ai voie să întîrzii. Te aşteaptă studenţii.

— Mă aşteaptă, ba bine că nu !

Mă aşteaptă neplăceri, mă aşteaptă triada celor care umblă să ciupească note de trecere, mă aşteaptă tentaţii ieftine şi naiba ştie ce mă mai aşteaptă !

— Spune-mi, Aloyzas, s-a întîmplat ceva la tine la slujbă ? De la o vreme nu mi-ai mai spus nimic.

Şi dacă ţi-aş fi spus mai înainte, m-ai fi auzit, în timp ce delirai ? Sau acum, cînd aici, lîngă mine, de fapt nu eşti tu — ci patruzeci şi opt de kilograme de piele şi os ! Pînă şi glasul parcă nu-i al tău, e altul, lipsit de căldură şi inexpresiv, nu ştiu cum. De aceea şi tac. Să ştii că adineaori cu greu m-am abţinut să nu ţip şi să nu te plesnesc în plină stradă.

— Nu, nimic. Ce-ar putea să se întîmple ? Mă lupt şi eu cu cei care-au căpătat note proaste. Studenţii au fost, de cînd lumea, oameni turbulenţi. Şi adăugă cu amărăciune, simţind totodată şi singur dogoarea reproşului rostit: Iar în vremea asta tu stai şi visezi, îţi visezi munţii!

Se îndepărtă fără a întoarce capul, vrînd să se desprindă de lingă ceai care îi aparţinea lui cu trup şi suflet, dar mai aparţinea şi altcuiva, chiar dacă acel altcineva era impalpabil şi în realitate inexistent. îngrozitoare năluciri! Cu nimic nu poate fi asemuit freamătul de valuri din subconştientul unui om. Poftim ! Munţii — iar la poalele lor, fetiţa aceea care murise. De unde pînă unde combinaţia asta ? Doar în munţi nu existase nici o Vangute ! Şi nici mai tîrziu nu existase. Liongina n-a văzut-o niciodată pe Vangute cînd aceasta mai era în viaţă, deşi de cîteva ori a avut de gînd să meargă o dată cu Aniceta şi s-o viziteze. Nici la înmormîntarea ei n-a fost, şi cînd colo, dintr-o dată, micuţa devine o misterioasă tovarăşă de drum a gîndu- rilor sale. Ce poate să însemne asta ? Că mai hoinăreşte încă prin munţi, chiar şi acum, cînd imaginea acestora s-a estompat mult, că mai continuă să-şi rînduiască cu grijă, tot acolo, în umbra lor, tot ce îi este mai drag pe lume, mai aproape de suflet ? Pentru că, în realitate, munţii ei s-au pleoştit demult, ca un sac cu grăunţe care s-a rupt. Ceea ce o încîntase acolo, în ţinuturile acelea străine, n-a fost decît o farsă de prost gust — doar simţise asta pe

propria-i piele. Da, cu neputinţă de găsit o definiţie mai bună — asta a fost : o regretabilă farsă. Puţin a lipsit să nu devină amanta unui aventurier oarecare. Sub ochii soţului legitim şi a întregului sat patriarhal. Cu raţiunea paralizată cum era, ea n-ar fi opus nici un fel de rezistenţă dacă nu s-ar fi aflat acolo el, Aloyzas, şi dacă n-ar fi existat

fermitatea lui... Şi totuşi, se pare că nu fusese destul de sever, aşa cum o cerea demnitatea sa de bărbat călcată în picioare. Aşa încît, iată că înclinaţia ei pentru fantezii nesocotite, ce nu fusese retezată cu securea la vreme, a prins rădăcini adînci. Ba, pe neaşteptate, s-a împodobit cu o fascinantă vegetaţie îmbibată cu venin. Astfel l-a răsplătit ea pentru generozitatea sa, pentru strădania de a uita totul, pentru... ceai! Rîs cu plîns, nu alta — el, Aloyzas Hubertavicius, înconjurat de ceşti, linguri, zahărniţă ? Şi, la urma urmei, nici nu-i de rîs, e pur şi simplu o tîmpenie! Ce-ar spune Gertruda dac-ar afla ? Parc-o şi vede aici, în faţa lui, pe Gertruda : poartă haine de iarnă, o căciulă de blană, din nări i se rostogolesc, ca un mic norişor, aburi, iar pe mustăcioară i s-a prins promoroacă. Niciodată pînă atunci nu şi-o închipuise pe soră-sa cu promoroacă pe buza superioară. Evident, şi pe ea ar fi îngrozit-o visul Lionginei, dar şi mai mult comportarea fratelui — atît nechibzuitele lui servicii, care încurajau escapadele soţiei, cît şi răbdarea lui nelimitată, atitudinea atoateiertătoare. mă rog, ce-ar fi trebuit să fac, să mă năpustesc cu pumnii asupra ei cînd dormea ? Să-mi înfig mîinile în părul ei şi s-o izbesc cu capul de pereţi ? Şi Aloyzas se supără pe Gertruda de parcă aceasta într-adevăr s-ar ţine scai de el pe stradă şi, schimonosindu-şi buzele în fel şi chip, l-ar sîcîi, povăţuindu-1 să-şi potolească soţia. O faţă de ghips, patruzeci şi şapte sau şi opt de kilograme greutate, un robot pus în funcţie din zorii zilei pînă în miez de noapte... Iată ce fel de soţie are el ! Şi totuşi, nu altă femeie, ci toc-mai ea îi stîrnise simţămîntul acela copleşitor ce-i storcea şi-acum lacrimi din ochi... Da, uiţi de tine, pînă şi lacrimile uiţi să ţi le ştergi... N-au decît să i se rostogolească pe obraji. Oricum ar fi, delirul ei e îngrozitor — un fel de striptis al subconştientului... Probabil e din pricina deznădejdii, a istovirii. Ar trebui neapărat s-o ajuţi cumva, să n-o laşi să se prăpădească. Poftim, ajut-o dacă eşti atît de deştept — şi nu-ţi pasă că ai mîinile legate ! Exact, în primul rînd trebuie să-mi eliberez mîinile. Pentru că n-o

pot ajuta cu adevărat decît dacă iau talurul de coarne. Tam- tararam-tararam-tam-tam ! Hm, dar ia să vedem, unde anume se află talurul ? încurcăturile cu domnişoarele acelea din grupa lui M. de care i s-a făcut lehamite ? Bagă de seamă, nu cumva, din greşeală, să apuci vreun motan de coadă — că te zgîrie şi o ia la sănătoasa. Ehei, taurul care mugeşte şi scurmă pămîntul cu copitele — nu e altul decît manuscrisul de pe masa ta de lucru, asta trebuie să tii minte mereu. Fără îndoială că şi triada acelor neruşinate leneşe te scoate din sărite. Da, da, indiscutabil, trebuie neapărat să rezolv problema : ori-ori...

— Ah, colega Aloyzas !

Şi colega sa C., mergînd alături cu paşi mărunţi şi grăbiţi, se încumetă să-i atingă mîneca. E toată, din cap pînă-n picioare, o albă scînteiere — faţa, căciuliţi zîmbetul, totul e alb. Ai impresia că şi vorbele fără sens pe care le rosteşte tot albe sînt, ba chiar că întreaga ei făptură e inodora — nu miroase nici a transpiraţie, nici a parfum. Dincolo de zidurile institutului, viaţa ei e poezie doldora de suspine. Căutări ale unor uitate urme, deplîngerea altora găsite şi din nou, noi deziluzii. Pentru ea însă deziluziile sînt un prilej de satisfacţii, nu doar de îndurerare. Poate pentru că sînt ţesute din ceţuri şi neguri. Ecoul cheamă, la rîndul său, tot un ecou, el nu i se adresează omului viu.

O astfel de poezie trebuia să-i placă lui Aloyzas dar, nu se ştie de ce, ea încetase să-l mai încînte.

— Nu te deranjez, colega ?

— Nu am obiceiul să vorbesc singur.

— Iartă-mă, colega, dar trebuie să te întreb ceva. Ai cumva neplăcerei cu grupa sărmanului M. ?

Zîmbetul binevoitor de pe chipul lui Aloyzas dispăru. Buzele i se crispară, sprîncenele se încruntară. Se închise în sine, avînd grijă să nu rămînă pe nicăieri nici cea mai mică crăpătură, prin care s-ar putea strecura cineva dinafară. Pentru el, C. a încetat să mai fie C. — acum ea este doar încercarea cuiva de a-1 seduce prin compasiunea ce-i arată, pentru ca după aceea, să-l înfeşe cum i-o veni mai bine şi să-l expună ca pe o momîie.

— N-am a mă plînge de nimic. Treburile îmi merg excelent.

— Nici n-am afirmat cum că ceva n-ar fi în ordine la dumneata. Eşti unul dintre cei mai buni specialişti de la catedră, aşa că nimeni, şi cu atît mai mult eu, nu mă ;n- doiesc că... — Colega C. se tulbură foarte, şi totuşi nici un fel de alte nuanţe nu-i modificară albeaţa impecabilă. Studenţii o porecliseră *Die weifie Ziege* [1]. — Am auzit... Mi s-a părut că...

— Nu ştiu ce-ai auzit dumneata, dragă colega. Dar eu, pur şi simplu, nu intenţionez să cobor nivelul exigenţelor, acordînd îngăduinţă unor studenţi incorecţi.

— Dumneata să nu-ţi închipui cumva că te dezaprob ! Dimpotrivă, sînt plină de admiraţie faţă de un coleg ca dumneata. Vroiam doar...

— De-a lungul întregii mele activităţi profesorale, n-am pus nimănui vreo notă pentru care ar trebui să-mi fac reproşuri.

— Da, da, sînt absolut convinsă de asta. Tocmai de aceea...

1 Capra albă (lb. germană).

— Iar eu sînt curios să aflu, dragă colega, la ce anume faci dumneata aluzie, sau, cum s-ar zice, baţi şaua să priceapă calul. Haide, curaj !

— Dimpotrivă, eu vreau să te apăr pe dumneata de bătaie. Uite, ştii, cazurile izolate ale studenţilor cu note proaste — sînt departe de a fi totul. Există, în schimb, unele circumstanţe secundare de o excepţională importanţă.

— Te referi la ocrotitori, la apărători, nu-i aşa ?

— Deocamdată nu ştiu nimic precis, însă...

— Asta nu constituie o noutate pentru mine. Am simţit din capul locului că există aici astfel de personaje ! Aloyzas se amuza teribil urmărind modulaţiile vocii sale şi mutrişoara speriată a colegei. Simţea pur şi simplu cum creşte în propriii ochi, prin aceea că respinge cu hotărîre o idee abjectă şi anume faptul că avertismentul lui C. ar corespunde existenţei unui nor negru, ce devine din clipă în clipă tot mai ameninţător.

— Mă bucur, colega, că pentru dumneata acest lucru nu reprezintă o noutate. înseamnă că vei şti să ieşi din încurcătură.

0 secundă Aloyzas rămase ţintuit locului, cu bărbia săltată foarte sus. Cu greu s-a stăpînit să nu ridice degetul arătător, ca la catedră, cînd îşi rosteşte aforismele.

— Eu joc cinstit. Nu intenţionez să ies şi, de fapt, nici n-aş avea din ce anume încurcătură să ies, şi nu mă tem de nimic.

— Nu te supăra, colega. In ochişorii albaştri ai lui C. licări o undă de tristeţe. Ştii, tocmai cel care joacă cinstit trebuie întotdeauna să se teamă mai mult.

— Fleacuri! i-o reteză el cam brutal, făcînd un gest hotărît cu mîna, de parcă C. ar fi fost vinovată de toată harababura dm grupa lui M.

— în primul rînd, e un lucru ştiut că nu întotdeauna şi nu toţi oamenii apreciază cinstea la justa ei valoare.

— Şi în al doilea ?

— Iartă-mă, poate nu e cazul să mă amestec. In al doilea rînd, vroiam să spun că uneori s-ar putea întîmpla să plăteşti prea scump pentru cinstea dumitale.

Oare de ce-or fi poreclit-o pe femeia asta tînără şi simpatică *Die weifie Ziege ?*

— Nu-ţi face griji. Doar nu-s nici eu din humă. Pe mine e greu să mă doboare cineva.

— Tare mă tem că îmi va fi imposibil să te mai ajut în vreun fel.

— Dar m-ai ajutat destul şi aşa, îţi mulţumesc.

— Mă refer la evoluţia evenimentelor în viitor. La situaţia în care încurcătura asta, debordînd, va ieşi la suprafaţă. în sfîrşit, colega C. roşi, dar imediat îşi ascunse obrajii, acoperiţi cu pete de un roşu palid, în guleraşul alb şi pufos al hainei.

Da, acum e clar, e cît se poate de clar de ce i se spune *Ziege.* Pentru că se teme să nu-şi piardă petecul acela nenorocit de păşune — postul de profesor şi cămăruţa de la cămin, în care îşi mîzgăleşte versurile. S-o ameninţe oare chiar şi pe ea o astfel de primejdie ? Ei, aş ! Mai mult ca sigur că se autosugestionează doar. Fricosul pînă şi de umbra lui se teme.

— Eşti liberă să procedezi cum vei crede de cuviinţă, colega. Şi Aloyzas îşi ridică pălăria.

— Am socotit că e de datoria mea să te avertizez. Mai mult...

— E suficient şi-atît.

— îmi dau seama că asta e prea puţin. Regret, dar... Nu mă simt deloc în stare să lupt cu oameni neciopliţi, al căror simţ practic e prea dezvoltat.

— Dar ţi-am cerut eu oare să lupţi, dragă C. ? După cîte ştiu, nu.

Dacă lîngă el s-ar fi aflat, în locul mutrişoarei îmbujorate a binevoitoarei colege C., o altă colegă, sau coleg, răspunsul lui Aloyzas ar fi fost mult rnai tăios. Ce păcat că nu-1 vede Liongina acum cînd, odată cu răspunsul foarte ferm pe care-1 rosteşte, pălăria sa descrie un amplu arc în aer. Da, da, aşa o să-i pună la punct pe toţi cei care vor atenta la dreptul lui de a continua să rămînă el însuşi !

De astă dată, chiar la intrarea în facultate l-a luat cu asalt colegul D. Dacă nu eşti atent, poţi să te şi arzi, pentru că faţa rotundă şi roşie a acestuia dogoreşte ca o maşină de călcat încinsă. Toţi îl evită din cauza obiceiului său de a-1 împunge, pur şi simplu, pe interlocutor cu fizionomia lui incandescentă. Arşiţa obrajilor străini şi stropii de salivă cu care te împroaşcă sînt ceva extrem de dezagreabil ! Dar şi mai dezagreabilă este pasiunea lui de a se năpusti, fără să se gîndească, în viitoarea unor evenimente absolut imaginare.

— Bravo, Aloyzas ! Am auzit că ai răvăşit viesparul. Demult era timpul s-o facă cineva. Le-am spus-o tuturor şi o mai spun şi-acum. Era timpul !

— Personal, n-am auzit de nici un fel de viespar şi de nimic asemănător. Vrînd să-l evite pe D., care se năpustise asupra lui, Aloyzas întoarse capul spre dreapta. Dar şi celălalt o porni tot către dreapta. Avea albul ochiului congestionat, din pricina unui mic vas de sînge plesnit.

— Modestia îl înfrumuseţează pe om. Le-ai trîntit note de doi — protejaţilor decanatului! Bravo !

— Ce importanţă are pe cine inviţi să se prezinte pentru a doua oară ? Se vor prezenta încă o dată la examen şi gata ! Aloyzas se întoarse cu faţa spre stînga ca să scape de respiraţia grea şi de stropii de salivă care o însoţeau. Insă gîtul scurt şi roşu al colegului o luă tot înspre stînga.

— Asta poţi să le-o spui altora, mie să nu-mi arunci praf în ochi. Ai făcut-o dinadins... dinadins le-ai dat protejaţilor conducerii cîte un bobîrnac ! Hehei, cîţi ar fi vrut s-o facă ! Bravo, Aloyzas !

— Nu zău, oare aşa să fie ? Nu mai ştia cum să ocolească răsuflarea umedă şi fierbinte. Regret, dacă ştiam... I-aş fi cruţat.

— Vai de mine, se poate ? ! Noi sîntem cu toţii în admiraţia ta. Eu unul, cel puţin, în mod cît se poate de sincer. Nu cumva să te retragi de pe cîmpul de bătălie ! Ar fi

rușinos, teribil de rușinos ! Făcea impresia că micile vase de sînge din ochii lui continuau şi acum să plesnească, din cauza efortului la care se expuneau pupilele, pentru a cuprinde în raza lor vizuală mai mult decît erau capabile să vadă. Ce, parcă tu nu ştiai că Aldona J. capătă numai cinci, indiferent de răspunsurile pe care le dă ?

— Păstrează-ţi calmul, colega. De data asta doiul din carnet i-a fost acordat pe merit.

— Cum să-mi păstrez calmul, cînd din pricina unor astfel de, iartă-mi expresia, mici tirfe, ne pierdem autoritatea ? Uşor de spus, păstrează-ţi calmul! Dar dacă ești indulgent cu una sau alta dintre ele, gata, s-a terminat cu tine ! Și, ca și cum nu-i dea j uns că ești obligat să dai numai note de cinci, pe deasupra mai trebuie să suporţi şi tot felul de bîrfe. Întîi îşi ating scopul şi după aceea fac haz că eşti lipsit de caracter !

— Păi, nu mai fi lipsit de caracter, și gata.

— In sfîrşit, iată că vorbim aceeaşi limbă ! Şi colegul D. izbucni în hohote de rîs, devenind de astă dată nu roşu, ci purpuriu cu reflexe albăstrii. Și să nu îndrăznești să-mi spui că le-ai dat peste bot din întîmplare. Vai, Aloyzas, e cu putinţă să-ţi fie frică de mine ? Care sînt cu tot sufletul de partea ta ! Și, ştii ceva ? Proştilor să le îndrugi minciunile astea, că adică nu ţi-ai dat seama ce faci — nu mie, care-s lup încercat, îmbătrînit în institut. Ai răvășit viesparul, asta e ! Bravo, Aloyzas !

— Iartă-mă, dragul meu D., nu prea înțeleg : dumneata, personal, ce motiv ai să te bucuri că viesparul e răvășit ?

— Eu ? Eu nu aspir să ajung om mare, cum și-o doresc unii. Nu urmăresc nici un profit pentru mine personal. Eu sînt doar pentru sfînta dreptate ! Și fruntea lui, presărată cu pori dilatați, atinse încetișor, exact ca o cîrpă udă şi caldă, vîrf ul nasului lui Aloyzas.

— Dacă-i așa, puteai să-ţi exprimi dragostea pentru sfînta dreptate într-un mod puţin mai rezervat. Făcu un pas în lături și, supărat, îi întoarse spatele. Pentru că, sînt convins, ești gata să mă trădezi chiar și pentru o copeică, îndată ce ţi-ar oferi-o cineva, dragă D. Hai, du-te și bate toba că Hubertavicius, vrînd să se răzbune pe cei de la catedră și decanat, a trîntit la examen nişte biete studente.

— Cred că glumeşti. Nu zău, vorbeşti serios ?

— Absolut serios.

— Mă rog, dragoste cu sila nu se face. Mie nu-mi stă în fire, să ştii, să mă bag în sufletul cuiva, mai ales dacă am de-a face cu înfumuraţi ! Dar ia aminte, cînd peste puţină vreme vor începe să te hărţuiască pentru neobrăzarea ta, n-o să ridic nici un deget să-ţi vin în ajutor ! Mașina de călcat încinsă îl mai arse odată cu dogoarea ei și se dădu la o parte, împreună cu întreaga sa viață lipsită de conţinut, indiferentă faţă de bine ca şi faţă de rău, faţă de oameni ca şi faţă de nenorocirile lor.

— Cei de felul dumitale se bucură de nenorocirea altora, rosti Aloyzas cu voce tare exact ceea ce gîndea în clipa aceea.

— Viteazule ! Ia te uită, unde era propovăduitorul dreptăţii ! Las' că o să vezi tu ce bine e cînd te-or strînge cu chinga ! ţipă scos din fire, undeva mai încolo, D.

Aloyzas bătu odată din picior şi D. alunecă pe pătratul neted al duşumelei, agitîndu-şi foarte caraghios manile. Aloyzas izbucni în hohote de rîs. Rîsul ii atenuă puţin durerea ascuţită de la lingurică — în fond fusese ameninţat fără echivoc ! Nu-şi mai auzise rîsul de multă vreme. Avea chiar impresia că, de-a lungul multor ani, nu făcuse altceva decît să stea mereu cu urechea la pîndă ascultînd șoapta lugubră a soţiei, visele şi delirurile ei, ce îl scufundau mereu şi mereu în coşmarul trăit cîndva, iar coşmarul acesta ajunsese să-l absoarbă şi pe el în aşa măsură, încît nu mai era în stare să deosebească ce anume e delir şi ce e realitate. Şi asta în timp ce peste tot în jurul nostru există viaţă, tam-tararam, există luptă, tararam- tam-tam ! Tu mă auzi, Lionge ?

Adorabila R. i se dăruise într-un mod atît de fermecător şi dezinteresat, încît Aloyzas avea toate motivele să spere că legătura lor, atît de prelungită, ca şi incapacitatea sau refuzul lor de a-şi uni vieţile şi a merge pe un drum comun, care să ducă spre un ţel unic, acelaşi pen-tru amîndoi, va avea un deznodămînt fericit. Dar, vai, un asemenea ţel unic pentru amîndoi nu exista — şi el şi ea îşi păzeau cu străşnicie ce îi aparţinea fiecăruia, fără intenţia de a face vreo concesie. Ceea ce se întîmplase atunci, înainte ca R. să-şi ia zborul la Moscova, a fost ca un curcubeu. In mod cu totul neaşteptat, curcubeul incen- diase cerul şi la fel de neaşteptat se mistuise, — Aloyzas n-a apucat nici măcar să desluşească cum se cuvine culorile palide ale acestuia. Să fie iarăşi un nou început — şi nu un sfirşit ? se întrebase el. Un început încă mai nebulos şi mai contradictoriu, care va nimici temeliile vieţii ? înnebunit de fericire, Aloyzas îşi desfăcuse larg de tot braţele, dar nu izbutise să îmbrăţişeze altceva decît scoica. Aceasta vuia misterios făcînd amintirile să reînvie. Dar ce pot să însemne, chiar şi cele mai încîntătoare amintiri, la lumina necruţătoare a zilei, în faţa unor imense depărtări şi a timpului ce zboară fără să ai puterea de a-1 opri în loc ? Uneori îl copleşea mîndria — da, se comporta aşa cum se cade să se comporte un bărbat adevărat, însă de cele mai multe ori simţea un zbucium surd stîrnit de vuietul scoicii — misterios şi-atît de nepăsător faţă de toţi şi de toate.

Şi de ce, mă rog, ar trebui să se zbuciume ? Ce lucru imprevizibil, neaşteptat ar putea să i se întîmple ? Pe R. nu avea intenţia s-o fascineze, mai degrabă fusese el fascinat de ea. Şi chiar dacă nu se întîmplase aşa, oricum, din cauza ei a fost rupt de mersul obişnuit al zilelor, ca şi de concepţia sa, de asemeni obişnuită, referitoare la propri- ile-i îndatoriri. El personal ţinea minte asta foarte bine — nu-i promisese absolut nimic. S-au împrietenit, dar nici unul din ei nu şi-a luat asupra sa vreo obligaţie anume. Era oare de presupus că ea, după ce-o să se mai dezmeticească puţin, o să pretindă ceea ce urmărise din capul locului să obţină ? Dar timpul trecea şi R. nu dădea nici un semn de viaţă. Să-l fi uitat ? Să fi uitat cum se topea de plăcere cînd o îmbrăţişa ? ! Lui R. nu-i plăcea să scrie scrisori — i-a vorbit despre asta în cîteva rînduri — şi de aceea, tot cerul pe care la plecare îl luase

cu ea, atîrna acum deasupra capului lui Aloyzas, ca o uriaşă scrisoare cu plicul nedesfăcut. Dor, dispreţ, avalanşă de reproşuri — cîte nu mai conţinea scrisoarea aceasta imaginară ? Enigmaticele intenţii ale lui R. îi amărau lui Aloyzas mai ales nopţile, cînd nu-i mai puteau veni în ajutor gîndurile şi treburile de peste zi. Şi atunci se agăţa de cuvintele ei de bun-rămas, încerca să le încălzească cu răsuflarea şi buzele sale, ca pe un fruct scos din frigider. Dar fructul nu mai avea aroma livezii — mirosea a gheaţă şi chimicale, deşi, rostite de ea, aceleaşi cuvinte avuseseră un sens sacru. I *love you!* Te iubesc ! Vreau să fiu a ta — nu a altuia ! Şi-ţi aparţin numai ţie, cu trup şi suflet ! însă tocmai asta nu reuşea el să audă. Ambalajul lingvistic străin îi sfărîma pur şi simplu dinţii.

Întîi a pus la îndoială sinceritatea lui R., şi abia după aceea, mai tîrziu, a început Aloyzas să se îndoiască şi de propriile sale simţăminte. La drept vorbind, nu ştia ce anume îl făcea să sufere mai mult : faptul că ea dispăruse, fugise din preajma lui, sau faptul că R. nu mai avea nevoie de el ? Ambele, şi unul şi celălalt, îi lezau ambiţia, îl dureau. El, Aloyzas Hubertavicius, să apară în rolul bărbatului umilit, a cărui dragoste fusese respinsă ? Fleacuri! Să mori de rîs, nu alta ! Las' că facem noi cîte un duş rece în fiecare dimineaţă, completăm exerciţiile de înviorare cu cîteva minute de alergare în plus, şi ne revenim la normal, după care începem din nou să vedem, în locul norilor apăsători de pîclă, situaţia aşa cum se prezintă ea în realitate. însă nici mintea lucidă, nici exerciţiile sportive suplimentare nu i-au fost de nici un folos, dimpotrivă, simţămîntul vinovăţiei sale se accentua tot mai mult. Da, el, el personal se dovedise nepregătit pentru a răspunde la acea frază sacră, cu una la fel de sacră. Ba mai mult, chiar în ajunul nopţii pe care au petrecut-o împreună, el luase hotărîrea să se despartă de R. pentru totdeauna. O admirase foarte multă vreme aşa cum admiri o floare — petalele viu colorate, parfumul acesteia ! — chiar dacă ea, se ştie doar, nu crescuse, în nici un caz, într-o seră. Dar în momentul în care R. şi-a scos masca aceea de neseriozitate şi i-a arătat o altă faţă a sa — reală sau tot una falsă, cine poate şti ? — brusc, l-a cuprins teama. Nu atît de ea, nu, mai degrabă îi era teamă pentru lumea pe care el visa să şi-o făurească. în caz contrar, dacă s-ar fi decis totuşi s-o păstreze, ar fi încercat cel puţin să-i smulgă de pe buzele pe care şi le muşca originalul — şi nu duplicatul englezesc. Căci, pînă şi ceea ce îl impresiona la ea — înduioşătoarea goană după bani, zbuciumul ei din pricina strungăreţei — în taină, îl stînjenea. Evident, lui Aloyzas nu i-a fost deloc uşor să-şi recunoască nestatornicia. La fel de greu, de altfel, ca şi vinovăţia, însă trebuia să termine odată cu ipocrizia. Că doar nimeni nu începe să construiască ceva pe un fundament fisurat ! ? Da, însă totodată îşi dădea seama că nu va fi în stare, aşa, de unul singur, să se descotorosească de ea. Pentru că nu-şi mai aparţinea în întregime sieşi.

— Toţi experţii iau acum cu asalt Moscova. Nu crezi c-ar fi bine să te duci să vezi şi tu Goya ? îl întrebase odată Gertruda, calm, şi fără urmă de insinuare.

Aloyzas. care nu venise cu o treabă anume, ci doar să-i facă o scurtă vizită, descoperise în mod cu totul surprinzător o serie de urme ale lui R., bine conservate pentru a rezista multă vreme. Aici, ea mai rămăsese încă, cea pe care o pierduse. Scăpărările mînioase ale ochilor ei, cînd vroia să placă cuiva. Pauzele ei pline de gravitate. Posibilitatea de a o revedea, fără să se umilească, îl străpungea cu săgeata de foc a bucuriei. Aloyzas îşi bea caîeaua şi transpira de parcă îşi pusese deja paltonul şi pălăria pe el şi era gata s-o pornească la drum.

— Da, au început să se agite toţi filistinii. Nu ştiu. S-ar putea, spuse el cu jumătate de gură.

Vierme, moluscă, meduză mizerabilă, se ocăra Aloyzas în drum spre Moscova, ba chiar şi după ce ajunsese deja în capitală. Printre chipurile fioroase ale lui Goya îi apărea mereu chipul angelic al lui R., zîmbetul ei triumfător. In „Maja nudă“ văzu strălucind o altă nuditate, cea pe care el nu apucase s-o privească cu atenţie, dar o simţise în permanenţă ca pe o flacără îndepărtîndu-se — trupul de neuitat al lui R. Imaginea aceasta a propriei sale persoane îl indignase, bineînţeles, în mod iremediabil. Da, e cît se poate de clar : R. îl distrugea — pe el şi vocaţia lui. Neasemuita bucurie pe care o încercase contemplînd pîn- zele originale ale lui Goya, şi nu nişte copii după acestea, fusese vulgarizată de o sexualitate josnică. în loc să-şi simtă spiritul cuprins de entuziasm, se lăsase tîrît în noroi, ah, tretuie să plece de aici fără întîrziere. Această prelungită luptă ce se dădea în sufletul său, îl adusese în faţa unei construcţii din lemn, lungă, cu colonete şi cornişe cu înflorituri, care se înălţa pe o străduţă liniştită. Din cînd în cînd se auzea huruitul tramvaielor, sporind şi mai mult parcă senzaţia de linişte, ba chiar de adormire din jur. Casa, cu o curte mare — casă de negustor tipică începutului de \eac — nu răspîndea nici un fel de zgomote şi nici luminată nu era. în răstimpuri ieşea dinăuntru cîte un bărbat încotoşmănat în haine groase, făcînd să răsune foşnetul uşor al paşilor săi pe sub teii iernatici, despuiaţi... Cînd a simţit că nu mai poate suporta să zacă pe sub ferestre, s-a hotărît să intre înăuntru. O scară de lemn, înnegrită şi mîncată de cari, ducea la etaj. Pe coridorul cu lumină difuză şi un preş uzat aşternut pe jos, mirosea a rufe muiate, a blinele arse la prăjit şi a liliac
— probabil, adus de undeva din Sud. Da, prin alte părţi înflorea deja liliacul, pe cînd aici, pe acoperişurile şi balustradele caselor mai stăruia încă un strat de zăpadă afinată. R. nu locuia singură în odaie — ci cu o buriată [1], o tînără cu pomeţii ieşiţi în afară, rumeni ca merele antonovka[2] bine coapte, şi cu nişte ochi negri ce străluceau prin crăpăturile lor foarte înguste plini de vioiciune. în aceştia se aprinseseră pe dată licăriri jucăuşe, prieteneşti. După ce a strîns cu o mînuţă puternică degetele oaspetelui, ea s-a furişat afară din odaie, fără zgomot — păşea pe vîrfuri, ridicîndu-şi sus de tot piciorușele cu şosete înflorate de lînă.

1 Buriati — locuitorii din Republica Socialistă Autonomă Bu- riato-Mongolă.

2 Varietate de mere de toamnă.

— Aşa-i obiceiul aici.
Ce obicei mai e şi ăsta ? Să dispari dacă vecina ta e vizitată de un admirator ? Interesant, şi oare deseori e nevoită simpatica buriată să dispară din odaie ? Ar fi vrut s-o întrebe şi s-o tot întrebe, îl împiedica însă înfăţişarea vrednică de milă a lui R. Ambianţa de aici nu-i era propice, nu se potrivea cu tabloul splendid pe care el îl tot contemplase de la depărtare vreme de trei luni, înălţîn- du-1 mereu deasupra cenuşiului vieţii de zi cu zi. Pe frigider trona silueta unui ceainic şi se tăvălea o coajă de brînză, dar astea nu erau decît mici pete pe chipul luminos, fără îndoială încă luminos, al lui R. Adevărat, în viitoarea milioanelor şi milioanelor de moscoviţi, chipul ei se înceţoşase întrucîtva. Părul nu mai avea luciul de odinioară — cînd îşi scutura capul, după obicei, părea veştejit, sub apăsarea căciuliţei de iarnă. Şi nici scînteietoare ca altădată nu mai era, ca şi cum pîcla iernii de afară, prelingîndu-se picătură cu picătură prin ferestre, ar fi în- văluit-o în cenuşiul ei.
— Recunoaşte că nu-ţi prea place aici la noi, nu-i aşa ?
Ai fi zis că un cal nărăvaş o izbise drept în obraz cu copita, atît de vizibilă îi era strungăreaţă — nici gînd să- dispară, dimpotrivă, părea că avea să se întipărească nu numai pe înfăţişarea exterioară, ci şi pe fondul lăuntric al fetei. Ea i-a povestit cît de greu se deplasează pînă la institut : cu tramvaiul, pe urmă cu metroul şi, în sfîrşit,

cu autobuzul. Dimineţile, abia izbuteşte sâ se îngrămădească în autobuzul care la ora aceea vine ticsit pînă la refuz, noroc că la întoarcere e ceva mai uşor. Dar, după ce-ai zăcut atîtea ceasuri la bibliotecă şi te-ai înghesuit pe la cozile din magazine, cu greu îţi mai poţi face timp, şi nici putere nu mai ai, să mergi, de pildă, la un teatru. Coafat, manichiură — toate cer timp, dragul meu ! în timp ce stăteau de vorbă la masa încărcată cu cărţi, caiete, lucru de mînă, îşi făcuse apariţia îngrijitoarea, avînd cu ea găleata şi peria.

— Madama Maşa — ea e cerberul moralităţii noastre ! i-a șoptit R.

Madama Maşa cotrobăise puţin cu peria întîi sub un divan, apoi sub celălalt, de parc-ar fi vrut să alunge un motan pitit acolo. îi măsurase — şi pe fată şi pe prietenul ei — cu o privire iscoditoare, severă şi ieşise val vîrtej, fără să tragă uşa după ea.

— Nu vrei să bei un ceai cu noi, madama Maşa ? a strigat R. în urma ei. L-ai cunoaște pe prietenul meu.

— Prieteni şi iar prieteni — toţi, hai ? Da’ bărbaţii, bărbaţii unde-s ? Bărbaţi nu mai sînt. Cei adevăraţi s-au prăpădit în război. Numai muieri peste tot ! bombănea bătrînă posacă, pentru care războiul, pe semne, încă nu luase sfîrşit. Și copiii, cine o să-i nască, cine o să-i crească ?

— Vine ea vremea şi o să-i naştem, ba o să-i şi creştem tot noi, madama Maşa.

— Să nu te superi, porumbiţa mea, da nici tu, nici prietenul tău nu prea semănaţi cu ăi de s-apucă să facă copii ! se auzise de după uşă.

— Poate vrei să-ţi dovedesc pe concret ? i-o întorsese R. zîmbind cu dispreţ, însă fără a-şi ascunde amărăciunea, şi Aloyzas simţise cum i se strînge inima, ca atunci la Vilnius, cînd îi mărturisise în ce mod îşi realizează veniturile suplimentare. întinsese mîna s-o mîngîie tandru, dar ea, crezînd probabil că va începe s-o agaseze, se dăduse la o parte.

— Nu ne-am mai văzut de trei luni. M-am dezobişnuit de tine, Aloyzas. Acum nu mai ştiu cine eşti tu — şi cine sînt eu.

Supărat, Aloyzas obiectase : în ceea ce îl privea pe dînsul — nimic nu s-a schimbat.

— Aşa, să fie, oare ? Nu prea cred că eşti sincer, amice.

îl mîhnise, mai mult decît cuvintele neplăcute, tonul ei. Plin de indiferenţă, parcă aprecia cu răceală distanţa la care se aflau acum unul faţă de celălalt. Cu un astfel de ton nu-ţi vine greu să-i arunci omului verde în faţă orice, sau să citeşti sentinţa de condamnare la moarte a unui nevinovat.

Nici unul dintre noi doi nu mai este la fel ca altădată. Nu la asta se referise, el intenţiona să biruie dintr-un salt timpul, care se aşezase între ei, îndepărtîndu-i. Noaptea aceea unică n-o putea nimeni contesta — nici chiar R. ! — dar parcă asta era o dovadă ? Mai degrabă părea să fie un rug în care se mistuiseră toate faptele adunate cu rivnă şi răbdare laolaltă. Acum, peste cenuşa rece a acestui rug se aşterneau fulgi de zăpadă.

— Crezi că aş mai fi venit eu, dacă...

— Să-i fim recunoscători maestrului Goya !

în ce stare de spirit se afla acum — nu mai era un mister. Brazda

dreaptă, pe care-o trăsese de-a lungul vieţii sale, n-a reuşit să i-o mute din loc nici chiar viitoarea simţămintelor, deşi, într-adevăr, aceasta încetinise zdravăn ritmul arăturilor. Remuşcările, dorinţa de a pătrunde în universul zăvorit al altui om erau în contradicţie nu numai cu egoismul, care-i fusese insuflat ani şi ani în şir, ci şi cu încercările stăruitoare ale raţiunii, potrivit căreia, în orice situaţie trebuie să te ridici deasupra relaţiilor, atît de confuze, dintre bărbat şi femeie. Căci, odată împotmolit în ele, ca în nişte cîlţi, vei începe să-ţi iroseşti forţele proprii nu în numele unei idei şi nu pentru a-ţi atinge ţelul propus, ci doar pentru clarificarea acestor relaţii. în ceea ce-l privea, s-a temut întotdeauna de pornirile oarbe, de nestăpînit, şi le-a evitat, deşi n-a uitat nici o clipă de obligaţia luată voluntar asupra sa, dar, evident, în mare parte şi impusă — dacă n-ar fi fost aşa, parcă mai zăcea el atîta în cămăruţa asta neprietenoasă de cămin, sau mai stătea să se întrebe, numărîndu-şi bătăile puternice ale inimii, de ce a tărăgănat totul vreme de trei luni de zile ? Şi, totuşi, nici chiar în privinţa aceasta Aloyzas nu era pe deplin convins : dar dacă atitudinea lui era condiţionată de apropierea lui R., de dorinţa să-i atingă din nou pielea uimitor de albă, să se desfete admirîndu-i trupul, ca atunci cînd admiri transparenţa unui porţelan foarte preţios, a cărui valoare n-o pot aprecia decît experţii.

Nu ştia cu destulă certitudine ce devenise R. în prezent. Dar putea, fireşte, bănui că pentru rolul său anterior, scena — o alta, mult prea mare acum, — nu-i mai este pe plac, pentru că o împiedică să mai fie axa de rotaţie a planetei, chiar şi a uneia minuscule. La Vilnius R. era o persoană cunoscută, silueta ei frumoasă se înscria imediat în sfera altor siluete cunoscute, atrăgînd asupra sa atenţia generală. Acolo scînteia şi ea, dar totodată reflecta strălucirea celorlalţi aştri, fără a se gîndi întotdeauna cîtă lumină anume absoarbe şi cîtă răspîndeşte. Pe cînd în imensa Moscovă, izbită neîncetat de valuri omeneşti, ea devenise doar un fir de nisip rostogolit de colo-colo de ape. Răsfăţată de atenţia tuturor, stimată pentru frumuseţea şi talentele ei — şi mai ales pentru că participa la octetul universităţii — R. se trezise deodată în pielea unei aspirante de rînd. Ar fi trebuit deci să-i farmece din nou pe toţi cei din jur, să-şi dovedească isteţimea minţii şi profesionalismul său, ceea ce nu era deloc o treabă simplă într-un mediu complet străin. Iar, în plus, o mai împiedica şi insuficienta cunoaştere atît a limbii engleze, cît şi a celei ruse. Faptul că era nevoită să locuiască într-o cameră comună, să audă veşnica bombăneală indolentă a madamei Maşa, apărătoarea moralităţii, o deprimau de asemenea. Cînd puternicele reflectoare şi-au încrucişat fascicolele de lumină pe micuţa-i siluetă, înlăuntrul lui R. s-a frînt ceva. Trasă la faţă, dezorientată, ea s-a izolat închi- zîndu-se în sine. Se prea poate ca schimbarea să fie spre binele ei, dacă nu cumva se va prăbuşi sub povara ce devenea tot mai apăsătoare. Aloyzas nu se putuse hotărî să afle ce locuşor anume ocupă el în acest crispat univers lăuntric al lui R. Ii e silă de mine ? Mă suportă, convinsă fiind că n-o să rămîn prea mult aici ? I-ar fi fost cu neputinţă să spună, de pildă, dacă atunci cînd l-a văzut ea se bucurase sau nu. Primele impresii au fost umbrite de modul de viaţă al căminului.

— Să-ţi fac un ceai ? Din păcate, n-am cu ce să te tratez. Abia peste

o săptămînă, nu mai devreme, o să mă îmbogăţesc. La Moscova banii se topesc cît ai clipi. Nu ştiu nici eu pe ce îi cheltuiesc. Ştiu doar că zilnic sînt nevoită să-mi cumpăr ciorapi.

In timp ce se autoironiza că e mină-spartă, cotrobăia prin frigider. Glasul ei răguşit au părea să fi dezvăluit nici un mister.

— Nu te teme, nu murim noi de foame ! Colega mea a primit din Buriatia un peşte uriaş. Dar mai mult chiar decît nemaipomenitul peşte, ei îi place slănina lituaniană afumată. Aşa încît, in felul acesta, vom avea un meniu variat.

— Nu ! Şi Aloyzas se ridicase plin de hotărîre. Avea impresia că, în sfîrşit, dezlegase una dintre enigmele lui E. Lipsită fiind de un venit suplimentar, nu mai putea trăi în prezent aşa cum era obişnuită, şi de aceea se dispreţuia. Mergem amîndoi la restaurant. Am auzit vorbindu-se mult de „Aragvi“ dar n-am avut încă prilejul să trec pe acolo.

— Vai de mine, dar nu sînt deloc aranjată. Părul mi-e murdar, — se fandosea ea, însă ochii i se înveseliră şi glasul se înviorase de o bucurie demult uitată. Părea că, împreună cu capoţelul pe care şi-l lepădase, căzuse, făcin- du-se ţăndări, şi carcasa cenuşie de pe ea.

Din încăperea alăturată, unde era duşul, se auzeau foşnete şi plescăituri, care dădeau impresia că R. se stră- duie să iasă dintr-o văgăună întunecată, către lumina ei dintotdeauna.

— Nu-i aşa că ţi-a plăcut micuţa mea buriată ? Un copil al naturii teribil de naiv. Ai observat ce dinţi sănătoşi are ? ciripea cu însufleţire R. sprijinindu-se cu o mînă de balustrada scării, în vreme ce pe cealaltă i-o încredinţase lui.

El, bineînţeles, nu băgase de seamă, era total absorbit de ea, de surprinzătoarea ei ofilire şi la fel de surprinzătoarea ei renaştere. Nu reţinuse decît merele din obrajii fetei şi frumoasele ei şosete înflorate — atît.

— Nişte dinţişori extraordinari. Perle, nu alta ! Încîn- tării ei i se adăuga, evident, şi invidia. In Occident şi-ar putea cîştiga fără nici o dificultate existenţa făcînd reclame pentru pastă de dinţi sau proteze dentare !

— De acord, mîine o s-o studiez cu mai multă atenţie, spuse Aloyzas surîzînd.

— Ai grijă, totuşi, să nu-i rezervi prea multă atenţie ! l-a ameninţat R. cu degeţelul, deplasîndu-se cu multă

uşurinţă parcă în zbor în zilele lor de odinioară. Vai, cît mă bucur că ai venit !

Cuvintele mult aşteptate — *„Vai, cît mă bucur că ai venit!“* au răsunat pentru a doua oară exact în clipa cînd intraseră deja în lumea şi sub pavăza belşugului şi veseliei sudice. Oameni frumoşi, îmbrăcaţi sărbătoreşte, tăvi care se încovoiau sub greutatea mîncărurilor şi a băuturilor, mireasma apetisantă de ierburi aromatice şi vinuri...

In restaurant R. se lăsă **în** voia unui calm sublim, părea o floare cu petalele albe, desfăcută sub un soare după care tînjise îndelung. Aidoma ţăpuşelor, pe care sfîrîise pînă adineaori, pe mangalul încins, şaşlîcul, se împlîntau în ea privirile învăpăiate ale celor din jur. **Insă** atenţia nesătulă a bărbaţilor n-o stînjenea şi n-o mira deloc. Su- rîdea bucuroasă scuturîndu-şi părul de stropii umezelii de afară. Datorită chipului ei uscăţiv plin de vioiciune, datorită ochilor albaştri scînteietori, interiorul, decorat **în** tonuri întunecate, deveni dintr-o dată luminos, iar bolţile scunde şi greoaie, spaţioase. Nici n-au apucat să se încălzească puţin — abia se aşezaseră la o măsuţă — că apăru pe masa lor, parcă plutind, o sticlă de şampanie pe care n-o comandaseră. Chipul lui Aloyzas deveni sumbru. R. însă îl sfătui **în** şoaptă să nu facă scandal, nu se cuvine să-i jignească pe sudici, mai bine să le răspundă **în** acelaşi mod. Aşa că trimise şi el o sticlă de şampanie **în** colţul unde stăteau complotiştii, cîţiva bărbaţi ce le zimbeau prietenoşi. Urmă propunerea de a-şi apropia masa de a celorlalţi.

— Vai, cît mă bucur că ai venit, rosti iarăşi R., igno- rînd ambianţa ispititoare şi lipindu-se de el cu obrazul delicat, încins de vin şi de atenţia generală.

Aloyzas arunca din cînd în cînd în jurul lui priviri pline de mîndrie, ca unul ce fusese cu generozitate ales, dintre mulţi alţii, probabil mai frumoşi, mai cutezători şi mai bogaţi decît el. înţelegea că nu are nici un merit în asta. Farmecul lui R. îşi trimitea reflexele şi asupra lui. Acum, bretonul vaporos, galben ca paiul, se legăna din nou pe fruntea ei minunată, ca şi cum n-ar fi existat nici balustrada de la cămin mîncată de cari, nici interminabila săptămînă pînă la primirea bursei şi nici singurătatea unei femei frumoase care nu era obişnuită să zacă între patru pereţi. Ar fi fost cu neputinţă să găseşti în tot restaurantul şi, posibil, chiar în toată acea uriaşă Moscovă — în care încăpea jumătate de univers — o alta pe care s-o poţi compara cu ea, după cum era greu să presupui că ar exista altul care să-l egaleze in vreun fel pe el, pe Aloyzas.

— I *Iove you !* îl salută R. a doua zi făcîndu-i cu mîna, dar abia după ce ajunse acasă, fraza englezească, împlîn- tată pînă în adînc, îşi scoase la suprafaţă vîrful ascuţit al aşchiei.

Sintagma aceasta banală îi reaminti iarăşi lui Aloyzas exact ceea ce ar fi vrut să uite — silueta cenuşie profilată pe fundalul cenuşiu al căminului — şi chipul lui R. care înflorise la restaurant datorită atenţiei bărbaţilor turmentaţi din jur. Iar gestul său plin de devotament — la plecare i-a lăsat o mie de ruble pentru pardesiu ! — aici, sub soarele sărac din Vilnius, nu i se mai păru generos, ci mai degrabă — un onorariu pentru ceva.

L-o fi iubind oare ? Nu reuşise să afle nici atunci şi nici cînd s-a dus s-o viziteze a doua oară. S-a izbit ca într-o armură de glasul ei, de ochii care, deşi păreau să-i cunoască pînă şi gîndurile, nu-i mărturiseau nimic sincer, sau, cine ştie ? poate că nici nu tăinuiau nimic.

— Ştiu, ţi-e silă să urci scara de la cămin, să te furişezi pe lîngă madama Maşa. Ei haide, spune-mi, cînd o să începi să mă şi blestemi ?

Era măcinată de ciudă, o ciudă absurdă împotriva lui. împotriva ei însăşi, ba uneori şi fără a viza pe cineva concret. Cîteodată, cuprinsă de un dispreţ suveran faţă de greutăţile serioase, reale, fata asta se aprindea dintr-un fleac. Aloyzas bănuia că o nemulţumeşte şi tema sa de candidatură, şi conducătorul ştiinţific, ba chiar şi institutul, unde îşi făceau stagiul specialişti din cîteva ţări străine, — deşi ea nega acest lucru.

Ca şi mai înainte, îi îngăduia lui Aloyzas să fie apărătorul ei şi organizatorul suprem, ori de cîte ori ieşeau în oraş. Hoinărind în jurul bisericuţelor simpatice şi neîngrijite, care în timp ce îşi mai aşteptau vechile căciuli de aur atrăgeau turişti din toată lumea, R. reînvia. Străvechile bisericuţe îi readuceau, probabil, în memorie trecutul : petele de lumină ale soarelui jucînd pe zidurile de piatră cioplită — undeva pe vreo străduţă îngustă — cîr- durile de porumbei fîlfîindu-şi alene aripile... Se însenina şi reînvia în restaurant cînd chelnerii umblau forfota în jurul lor, iar orchestra cînta asurzitor. Nemulţumirea ei însă nu se risipea niciodată definitiv — se îndepărta doar tîrîndu-se într-un ungher ascuns al sufletului, de unde îşi făcea simţită existenţa printr-un oftat, o vorbă răutăcioasă sau o privire distrată care părea să caute ceva.

— Ah, nu mă întreba nimic. Nu-mi strica buna dispoziţie.

Şi Aloyzas se străduia să nu i-o strice. Să nu se supere cînd la masa lor luau loc oameni străini, propunîndu-le insistent să-i cinstească cu ceva. Sau să se tîrască în urma unor tineri dubioşi prin subsoluri şi şoproane, pentru a viziona capodopere dubioase. Fel de fel de pseudogenii. de meseriaşi înfumuraţi, sau speculanţi de icoane. Una din aceste icoane R. a vrut neapărat să şi-o cumpere.

— Asta, dacă nu mă înşel, e din secolul XVII. Hai s-o cumpărăm !

— Nu, nu te înşeli, însă icoana este furată. Crezi că, dacă n-ar fi furată, ar sta cineva s-o vîndă aici, sub strea- şina porţii ?

— Ah, Aloyzas, tu nu ştii să trăieşti. Nu ştii şi n-ai să înveţi niciodată ! Ochii îi scăpărau plini de dispreţ, strungăreaţă, ştirbindu-i zîmbetul, se căsca gata-gata parcă să-l muşte, astfel ca, pe obrazul de provincial cinstit, să se imprime pentru totdeauna stigmatul mediocrităţii şi al laşităţii.

Aloyzas se năpusti afară de sub poarta aceea şi sări din mers în tramvaiul ce trecea huruind chiar pe alături.

— Ce, vroiai să mă laşi acolo ? Respirînd precipitat ea se agăţă de umărul lui, vagonul gol o zvîrlea cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

Aloyzas nu-i răspunse — simţea cît de îndîrjită e împotriva lui, fapt care, la Vilnius, l-ar fi făcut să-şi iasă din sărite. în adevăr, n-ar fi luat pentru nimic în lume un lucru de furat, şi totuşi adineaori, sub poarta aceea cu streaşină, se învîrtise şi el, respirase şi el aerul îmbîcsit de acolo. Clocotea de mînie, îşi zicea că e un ticălos şi i se părea că

seamănă cu un beţivan sadea, gata să se înece în balta cu alcool. Îndîrjirea ei, care-l indignase, îi făcea greaţă, însă totodată şi plăcere, ca atunci cînd îţi rupi cu unghia o crustă ce-ţi produce mîncărime.

— Sînt o nulitate, sînt dezgustătoare, ştiu, nu e nevoie să mi-o spui. Pe cîtă vreme tu — eşti un nobil cavaler ! Mă ierţi, cavalere ?

Şi cavalerul, ce era să facă, a iertat-o. Iar în noaptea petrecută la cămin, a trăit momente de extaz, cu care nu mai spera să se întîlnească vreodată. Simţindu-se vinovată, R. se grăbi să rupă zăgazurile celor mai limpezi izvoare ale fiinţei sale, să se înalţe deasupra tuturor neînţelegerilor şi conflictelor, deasupra noroiului care-i pîn- deşte, în egală măsură, pe cei cinstiţi ca şi pe cei necinstiţi.

înainte de plecare, Aloyzas strecură dedesubtul uneia dintre cărţi cîteva hîrtii de o sută. Se vede că îmi cumpăr dragostea, se gîndea el posomorit, aşa cum stătea lungit în fotoliul avionului, plătesc pentru fiecare mîngîiere. Aceste necruţătoare presupuneri se izbeau ca într-un zid de principiile lui de neclintit, de intenţiile lui foarte serioase şi cu toate acestea îl torturau în asemenea hal încît se părea că un călău experimentat îi jupoaie pielea de pe frunte. Nimic nu era în stare să-l izbăvească de suferinţă, nici raţiunea, nici autodisciplina — numai ea, R., cînd veselă, agreabilă, cînd morocănoasă, plină de capricii. Aşa că nu era deloc simplu s-o viziteze, or, scrisori ea nu scria, şi la urma urmei tot n-ar fi crezut o iotă din ce i-ar fi scris. O scrisoare uriaşă, cu plicul desfăcut acum, îi atîrna deasupra capului — acoperind tot cerul — încă de atunci, din prima zi a plecării ei.

...De astă dată micuţa buriată ciripea întruna, o clipă nu-i tăcea guriţa. în adevăr — ce dinţi minunaţi, se mira Aloyzas, unul ca unul şi albi, de parcă acum un minut şi-i lustruise cu cretă. Fără îndoială că în apropierea ei R. se necăjeşte din pricina strungăreţei mai des decît ar trebui. Fata se străduia să-l întreţină pe musafir, care, făcîndu-şi apariţia la Moscova fără să se anunţe, n-o găsise acasă pe R. ; deşi o refuzase în fel şi chip, ea se repezi totuşi să-l trateze cu ceai tibetan, zîmbindu-i plină de bunăvoinţă cu ochii ce licăreau prin micile lor crăpături şi cu dinţişorii orbitori de albi. în munţi îşi culege singură ierburile, a învăţat să le cunoască de la un unchi, fost călugăr budist. Bătrînul lama posedă vechea scriere rapidă mongolă, care nu e cu nimic mai prejos de stenografia europeană ! Să vă arăt ? Şi cît ai clipi fata înşiră cîteva mici coloane de sus în jos. Ceasul ticăia tot mai grăbit, paşii lui R. nu se auzeau şi buriata nu ştia ce-ar mai putea face ca să-l reţină pe musafir. O clipă doar, şi a să-i arate şi nişte diapozitive color ! Imediat aduse tirîş, din odaia alăturată, aparatul de proiecţie şi agăţă un cerceaf pe perete. Defileuri, ruinele unei mînăstiri, animale nemaivăzute cu părul foarte lung. Interesant, pitoresc, dar deasupra acestor stranii privelişti exotice mereu apărea R., surîsul ei amăgitor.

— Mai staţi un minut, acuşi trebuie să sosească ! Şi fata, cînd auzi ţăcănitul cu care îşi închise el servieta, îşi aşeză cu un aer rugător mîinile pe piept. încetase şi huruitul tramvaielor. S-ar fi putut crede că se înţeleseseră amîndouă.

R. se strecură pe uşă cam pe la miezul nopţii, cu pantofii în mînă şi zîmbetul pe buze. Dădu nas în nas cu el. într-o clipă, vioiciunea de pe faţa-i îmbujorată se topi fără urmă.

— Tu ? Nu te aşteptam. Mirosul de alcool birui aroma ceaiului tibetan.

— Văd. Aloyzas se stăpîni, era cît pe-aci să-i ardă o palmă.

— Controlul proprietăţii ?

Trezită brusc din ameţeala băuturii şi recăpâtindu-şi stăpînirea de sine, R. îl întrebă dacă cinase. Şi în timp ce buriata dădea afirmativ din cap — da, o, da ! — se apucă să povestească cum se ambalase într-o istorie penibilă. Tocmai cînd traversa strada Gorki, fusese din întîmplare martora unui accident. Un autobuz a strivit sub roţile lui o femeie — trecuse în goană pe roşu dintr-o parte în alta a străzii. S-a presupus că a fost sinucidere. Pe ea însă a impresionat-o puternic întîmplarea şi interogatoriul. In- torcîndu-se de la miliţie, a intrat în restaurantul gării Bie- lorusskaia şi a dat pe git un pahar de vin.

— Ce vrei, ăsta nu-i Vilniusul, e un oraş mare, spuse R., şi el rămase stupefiat, mai mult chiar decît aşteptarea istovitoare şi apariţia ei la miezul nopţii, îl ului uşurinţa cu care se lepădă ea de trecutul lor comun. Căci Vilniusul însemna pentru ei nesfîrşitele hoinăreli pe ulicioarele oraşului vechi, unde vorbeau englezeşte, însemna idealurile şi speranţele lor.

Cînd buriata se pregăti să iasă din odaie cu perna în braţe, Aloyzas protestă. Se culcă pe duşumea, lîngă prag, cu senzaţia că cineva îi răzuie cu un cuţit bont faţa şi pieptul. Şoapta insinuantă, vinovată a lui R., nu-i domolea durerea. Nu-i răspundea. Foarte curînd o auzi sforăind uşor. Adormise. Pentru că băuse, avea respiraţia precipitată, şuierătoare şi nu se trezi cînd el, găsindu-şi pe dibuite pantofii, ieşi pe furiş în coridor. Pe scara de lemn, penibil de scîrţîitoare, îl ajunse din urmă buriata :

— Ce să-i transmit ? Nu plecaţi aşa, fără să-i spuneţi o vorbă. Asta-i îngrozitor, e ca şi cum i-ai da omului o lovitură de moarte.

— Transmite-i... transmite-i... I se făcu milă de fata aceasta bună la suflet. N-am să mai pun piciorul aici, dacă nu vine ea fără întîrziere... la Vilnius.

Şi o luă la goană.

După aceea, fie că ameninţarea a avut efect, fie că R. s-a năpustit pe urmele lui stîrnită fiind de insulta primită, fapt e că foarte curînd ea îşi făcu apariţia. Numai pentru atît şi Alovzas ar fi fost gata să-i ierte multe, să închidă ochii, uitînd de faptul că îşi trădează astfel propriul său credo, acela de a nu face nimănui nici o concesie. Totuşi, la Vilnius relaţiile lor n-au avut o evoluţie mai bună decît la Moscova. întrevederea de aici era mereu umbrită de amărăciunea întîlnirilor anterioare şi în special a ultimei dintre ele. Se mai aflau încă amîndoi sub impresia acelui miez de noapte plin de nelinişti de la Moscova, şi totuşi, fiind din nou împreună, n-au încercat să-i desluşească substratul, de teamă să nu complice lucrurile şi mai mult. Chiar şi în cazul în care R. şi-ar fi dat toată silinţa, ea n-ar mai fi fost capabilă acum să se familiarizeze din nou cu viaţa de care se dezobişnuise, să se contopească cu nişte amintiri ce o înduioşau, adevărat, dar încetaseră s-o mai entuziasmeze. Arbuştii şi copacii de prin parcuri crescuseră, cvartalele de blocuri cu multe etaje se înălţau pretutindeni şi un nou val de tineret izbea cu putere de torent străduţele vechiului oraş. însă, în jurul căpşorului blond al lui R. aerul nu se mai învolbura şi trecătorii nu mai şuşoteau, cînd o vedeau că apare. în piaţa din faţa castelului i-a ajuns din urmă un cuplu de culoarea ciocolatei, un bărbat şi o femeie.

Iată cine erau examinaţi acum cu o atenţie plină de încordare ! Un bărbat cu pălărie de pai, o grăsană tînără cu două sacoşe enorme în mînă — şi gloata de copii se luă după ei fără a-şi ascunde încîntarea.

— Un sat — asta e, un sat mare, o auzi Aloyzas şoptind. Trăiesc la capătul lumii. N-au văzut de cînd sînt negri ! Do *you understand me ?*[1]

— I *understood everything you said* Aloyzas i-ar fi putut răspunde ceva sarcastic, dar nu mai vru s-o enerveze — şi aşa era supărată deja.

Hoinăreau prin oraş căutînd ceva care nu mai exista, sau mai degrabă nu mai existau ei, cei de odinioară. Cele cîteva fraze spuse din obişnuinţă în englezeşte, nu făceau decît să sublinieze înstrăinarea lui R. Şi, ca din întîmplare, ea începu să vorbească de întoarcerea sa la Moscova. Vrei, nu vrei, paşii te poartă spre locuri străine, chiar dacă acestea sînt doar provizorii, dintr-o dată capătă importanţă referatul colegei buriate, ţi se face dor de bombăneala madamei Maşa.

— Nu vrei s-o fericeşti pe Gertruda făcîndu-i o vizită? Aloyzas avea nevoie de un sprijin şi, aşa cum bănuise, îl găsi sub acoperişul sorei sale. Atitudinea binevoitoare a Gertrudei sparse gheaţa aşternută între cele două maluri — cel de ieri şi cel de azi. Timp de o oră-două R. păru să aparţină vechiului oraş, modului de viaţă lent al acestuia. Aspiranta renumitului institut moscovit s-a bucurat din partea Gertrudei de o primire cu mult mai bună decît absolventa de odinioară a facultăţii. Discutau prieteneşte amîndouă simţindu-se deodată foarte apropiate una de alta şi nu luau deloc în seamă mutra lui posomorită. De cîteva ori, atît el cît şi soră-sa i-au adresat musafirei zîmbete pline de căldură şi s-au arătat încîntaţi de aspectul ei exterior. Acompaniată de semnele de încuviinţare pe care soră-sa le făcea cu capul, R. analiza plusurile şi minusurile vieţii moscovite. Aptitudinile analitice, independenţa şi curajul său se bucurau de o mai mare apreciere în ochii Gertrudei decît latura sentimentală.

Discuţia se desfăşura în clinchetul sărbătoresc al argintăriei şi cristalurilor scoase din bufet. Acum cele două îşi împărtăşeau părerile relativ la arzătoarea problemă a culturii vieţii de toate zilele.

— Chiar şi în ziua de azi oamenii noştri ar putea avea o existenţă mai frumoasă, susţinea musafira. Ne tot justifi- ficăm cu trecutul nostru de mizerie, mai-mai să-l luăm pe cel din vremurile iobăgiei.

— De acord, dar asta e misiunea care vă revine vouă, tinerilor intelectuali, să inoculaţi oamenilor o concepţie modernă, o întrerupse Gertruda cu blîndeţe.

— Nouă ? Pînă ne va fi încredinţată nouă această sarcină, vom fi deja bătrîni ! ripostă plină de înflăcărare R. Ţi-e şi groază să te gîndeşti cum zboară zilele. Zilele noastre cele mai bune !

Aloyzas nu se mai sătura admirînd răbdarea Gertrudei.

— Tineretul din zilele noastre adesea nu ştie nici singur ce vrea. Recunoaşte, nu-i aşa că am dreptate ?

— Sînt unii care, într-adevăr, nu ştiu, dar sînt în schimb alţii care ştiu şi încă foarte bine ! Ochii lui R. se învăpăiară, de parcă în clipa asta se pregătea să Ie mărturisească o taină. Să mă iau de exemplu — pe mine... Ce-i drept, uneori încep să mă îndoiesc şi eu. Şi totuşi, ştiu foarte bine ce e frumos, ce îmi doresc şi fără de ce anume n-aş putea trăi!

Da, ea ştie ce vrea, asta e important, pentru că momente de slăbiciune are fiecare om. Gertuda îl privi pe Aloyzas cu coada ochiului, ca şi cum i-ar fi transmis mai pe înţeles opinia musafirei, însoţind-o cu un comentariu plin de simpatie.

Am înţeles tot ce-ai spus (engl.)

— Cîteodată te simţi, vai, atît de singur, se plînse R., surprinzînd privirea Gertrudei. Vroia să verifice pînă unde merge atitudinea favorabilă a acestei familii faţă de persoana sa.

Gertruda îl împunse cu privirea pe tăcutul său frate şi Aloyzas înţelese îndată că relaţiile lui cu R., care trecuseră de mult hotarul prieteniei, nu constituiau o taină pentru soră. Ea încuraja lenta evoluţie a acestora urmărind, probabil, ca astfel să poată lupta cu o dublă ameninţare : împotriva grabei de a face pasul hotărîtor — adică o căsătorie timpurie, nedorită — şi împotriva pericolului ca simţămintele lor reciproce să se ofilească.

Apoi, Gertruda nu mai căutase s-o provoace pe R. să facă alte mărturisiri.

— Ce inel frumos ai ! Şi atinse cu degetul său rigid degeţelul delicat al lui R., sau mai precis inelul cu micul lui mugur de jad.

— Mi-e foarte dragă pietricica asta. Şi R. o duse la buze cu un gest cochet, fălindu-se astfel, mai mult decît prin cuvinte, cu faptul că inelul i-1 dăruise Aloyzas.

Iar Aloyzas se gîndi la rîndul lui că soră-sa ştie, pesemne, şi de ajutorul material pe care i-1 acordă lui R.

Curios, ce-o să mai ciripească Gertruda acum ? Parcă ce, tu vede ea oare cum îşi bate joc ? Că, după ce a pus mîna pe mine îmi etalează, în văzul tuturor, slăbiciunea? Rana mea sîngerîndă ? Dar oare îmi este cu adevărat ruşine ? îi corectez disertaţia, începînd chiar cu virgulele, şi-i umplu doldora cu fapte şi idei capitole întregi— şi, atunci, ie ce trebuie să mă jenez de evidentul meu devotament ? Cînd îi strecor şi eu o sutădouă acolo doar n-o fac pentru că-mi petrec noaptea cu ea, şi-atunci de ce trebuie să mă plîng de asta, ca şi cum mi-ar părea într-adevăr rău că procedez aşa ? Dacă-i mai trimit cîteva mandate poştale, o să-ncep să calculez cît anume capital propriu am investit în nurii acestei făpturi ! La început n-o să calculez din zgîrcenie, ci mîndrindu-mă doar, însă treptat voi deveni mai practic. îi voi cere să mă iubească strîngînd în pumn cupoanele mandatelor. Ah, Gerta, de ce taci, de ce nu-i bagi sub nas infamia asta, broasca asta învelită în frunză de brusture ? Grozav se mai teme de broaşte, tipă cît o ţine gura dacă din întîmplare calcă pe vreuna, şi, totuşi, cînd aude foşnetul bancnotei în buzunarul capoţelului nici nu tresare măcar. Ar cam fi timpul să priceapă şi ea în ce situaţie dubioasă mă pune, la ce supliciu mă condamnă. Umilirea asta mă mîhneşte în asemenea măsură, încît încep să mă îndoiesc că, în cazul în care voi ajunge să văd realizat sfîrşitul fericit pe care-1 aştept, o să fiu în stare să uit jignirea îndurată. Mi-e teamă că o să mă răzbun în mod meschin pentru umilirea suportată, că n-o să mă pot abţine şi-o să-i trîntesc în faţă că singurul motiv pentru care s-a arătat binevoitoare faţă de mine a fost profitul. O să mă răzbun pe ea sau... pe alta! Şi o să fiu îngrozitor cu altă femeie, dacă aceasta va apărea vreodată în viaţa mea. Nu voi fi doar pretenţios, ci şi bănuitor, bănuitor pînă la meschinărie, pînă la nebunie. Chiar şi mie însumi mi se pare odioasă viitoarea mea înfăţişare plină de cruzime. îţi mulţumesc, Gerta, că n-ai respins-o pe biata R., aşa cum a procedat întregul oraş, dar să ştii că dacă, rănită, inima mea va sîngera din pricina acestui jad, va trebui să te fereşti de mine şi tu ! Atunci se va sfîrşi cu fortăreaţa dragostei tale egoiste, pe

care chiar dacă de-atîtea ori am nimicit-o, din milă — nu i-am sfărîmat niciodată fundamentul! Se va sfîrşi şi cu aspiraţiile tale legate de faima neamului nostru ! Sau, te pomeneşti că tu, surioară, faci totul dinadins? Ştii totul dinainte, prevezi totul şi continui să mă împingi spre catastrofă, numai pentru ca pe urmă să mă poţi ajuta, mărinimoasă, să mă ridic, după ce mă voi fi prăbuşit ? Vezi ce ticălos sînt ?

Cuvintele acestea Aloyzas avea să i le strige Gertrudei mai tlrziu şi va fi nedrept, pentru că şi ea se înşela crezînd că dirijează de la distanţă spectacolul, fără a forţa lucrurile şi, totodată, fără a le lăsa să eşueze. în momentul acela, evoluţia acţiunii n-ar fi putut-o opri sau modifica nici *o* voinţă din lume, nici chiar aceea a lui R. însăşi, dacă admitem că, brusc, s-ar fi molipsit şi ea de la Aloyzas de mustrările lui de conştiinţă. Or, ea nu se simţea deloc vinovată, mai ales pentru că, din capul locului încă, îi acordase lui dreptul de a alege. *I Iove you !* Vă amintiţi ? în seara aceea însă Gertruda rîşnea cafeaua cu o rîşniţă manuală, aşa cum cerea obiceiul casei, de fiecare dată cînd veneau: musafiri onorabili. Aloyzas sorbi din băutura aromată şi, treptat, starea lui de spirit se amelioră. Şi el şi R. deocamdată se află aici, unde miroase îmbietor a casă de oameni — chiar dacă nu e casa lor ! — pe cînd viitorul... e hăt-de- parte, n-are rost să se gîndească încă la el şi să se frămînte. Viitorul e încă sumbru, de nepătruns, aidoma pînzei de nori ce pluteşte deasupra Vilniusului, a Moscovei sau deasupra oricărui alt punct de pe planeta noastră, dar eî are să se împlinte foarte curînd în viaţa lor, şi are să se împlînte în modul cel mai fatal cu putinţă.

în timp ce păşeau amîndoi pe străzile cufundate în noapte, un vînticel cald şi umed ciufulea superbul păr al lui R. Era plăcut şi era bine în întuneric — prin foşnetul paşilor se întreţeseau cuvinte aproape uitate, cîte un gingaş sărut, sau vreun hohot de rîs, ce demult nu se mai făcuse auzit. Poate că dreapta necruţătoare a destinului nu se va prăbuşi peste capetele lor, nu-i va despărţi azvîrlindu-i în direcţii diferite ! ? Căci s-au lipit strîns unul lîngă celălalt şi atît de fermecător se armonizează umbrele lor în lumina electrică a felinarelor ?

— Nu vreau să plec nicăieri... nu vreau, suspină deodată R. şi, aplecîndu-se îi muşcă lui Aloyzas palma cu dinţii ei răriţi din faţă.

Erau foarte emoţionaţi amîndoi, şi totuşi ea îşi luă zborul spre Moscova, aproape cu un simţămînt de uşurare, pe cîtă vreme el avea senzaţia câ fusese părăsit, lăsat singur, lîngă un morman de bagaje nepăzite, în mijlocul unei mari pieţe, li erau dragi îndoielile ei, îi era drag chipul ei — aci palid, aci înflorind în noi şi noi nuanţe. îi erau dragi înflăcărarea ei, tăcerile, micile şiretenii, ca şi adevărul ei plin de reproşuri. Evident, se întîmplă şi accidente pe strada Gorki şi probabil că acolo, intr-adevăr, murise o femeie, însă e cert că R. n-a urmărit această sinistră întâmplare singură, ci strîns lipită de umărul unui bărbat. La începutul prieteniei lor umbre de felul acesteia l-ar fi îndepărtat pentru totdeauna, căci pe vremea aceea nu avea intenţia să se sacrifice pe sine ci, dimpotrivă, vroia doar să ia el de la alţii. Acum însă defectele ei — ca altă dată strungăreaţă — îl legau mai mult chiar decît aspectele pozitive. Blestemîndu-se pentru inerţia sa, aşa denumea el, cînd judeca lucid, situaţia în care se afla în prezent, Aloyzas îşi pierdea tot mai mult

sentimenul propriei demnităţi. Puţin a lipsit să nu se năpustească în urma ei, s-o prindă cu putere în braţe şi să-i sfarme carapacea mincinoasă sub care fără îndoială bate o inimă bună, delicată şi iubitoare. Şi nu reticenţa din această inimă, şi nu teama lui de a fi respins sau ironizat l-a oprit de la acest pas ireparabil, ci groaza în faţa unei eventuale capitulări. Oare să fi căzut chiar atît de jos încît, înainte de a parcurge măcar jumătate din calea către ţelul său, să abandoneze totul din cauza a trei cuvinte spuse în engleză ? Să nu-şi mai scrie cartea proiectată, împovărîndu-se în schimb cu disertaţia lui R., cu ambiţiile ei ştiinţifice şi femeieşti ? Mai ales că timp ar avea destul, susţinerea disertaţiei s-a amînat cu un an, iar deznodămîntul nu are să-l hotărască decît viaţa însăşi. De fiecare dată după ce o conducea pe R., Aloyzas se cufunda în vid, gîndul prindea viaţă cu greu, şi el, profitînd de orice prilej — sau chiar şi fără vreunul grăbea spre Moscova, pentru ca să se întoarcă de acolo cu buzele umflate. O ajuta pe R. cu bani, îi corecta disertaţia, din cînd în cînd se întîmplă să aibă prilejul să se strecoare şi în patul ei, deşi apropierea lor nu mai era aceeaşi ca prima dată. Nu-l mai încerca nici bucuria plină de prospeţime, nici uimirea în faţa intensităţii simţămîntului — care era mai curat decît ei amîndoi la un loc şi aproape desprins de actul posesiunii — simţea doar un spasm în gîtlej şi o ciudă cumplită că întreg trecutul se mai afla încă pe undeva pe aproape, deşi ei îl azvîrliseră şi îl striviseră cu propriile lor picioare.

— Ce mai vrei şi tu ? Ne-am obişnuit prea mult unul cu celălalt. El tăcea, se justifica numai ea. Sîntem aproape soţ şi soţie. Ce, n-o să mă mai iubeşti cînd voi deveni soţia ta ?

Atîta timp cît glasul ei lucid nu-i reînvia amărăciunea, ajungeau pînă la el rezonanţe ce-l convingeau mai mult, luîndu-i totodată, pentru un timp oarecare, piatra de pe inimă, care-l împiedica să respire.

— Mă simt obligată faţă de tine. Obligată in fel şi chip. Imediat după susţinerea disertaţiei o să ne căsătorim. Vom sărbători şi disertaţia şi nunta. Şi vom economisi o mulţime de sute.

— Dar ştii şi tu foarte bine că locuiesc la cămin. Aloyzas ar fi vrut să clarifice totul, pînă în cele mai mici detalii, dar în astfel de momente i se năzărea că Gertruda îi şopteşte la ureche toate astea şi atunci se detesta.

— Tu — eşti bărbat ! riposta R., de astă dată nu ca un viitor candidat în sociologie, ci ca o femeie neputincioasă, incapabilă să gîndească. Casa, spaţiul pentru viitorul *baby,* cad în sarcina ta, nu în a mea.

Bineînţeles, de-ar trebui să se lupte cu întreg institutul, tot o să dobîndeSscă el o casă pentru fericirea lor. Cît priveşte pe *baby,* a luat-o şi pe ea gura pe dinainte, a spus asta fără să se gîndească. Pentru că nici el şi nici ea nu erau dornici de copii. Fericire ? Există oare fericire care să nu izvorască dintr-o chemare lăuntrică, ci să se hrănească doar cu şoapte ameţitoare, rostite pe întuneric, atunci cînd ştii dinainte că în zori coasa dimineţii va reteza, culcînd la pămînt, toate florile înălţate peste noapte ?

R. n-a mai apucat să-şi serbeze susţinerea disertaţiei şi nunta.

înainte de a-şi termina aspirantura, cu totul pe neaşteptate, s-a măritat cu un aspirant — un coleg polonez
— şi a plecat la Wroclaw. Greu de spus dacă această căsătorie a ei fusese fictivă sau nu, cert era altceva : peste un an şi jumătate ea a plecat cu avionul cu un american în vîrstă — proprietarul unui mare ranch — în statul Kansas.

Mult mai tîrziu, cînd durerea provocată de lovitura primită se atenuase deja — doar rareori îl mai înţepa — Aloyzas se întîlni, la Leningrad, nas în nas cu fosta colegă de cameră a lui R., buriata. îşi susţinuse lucrarea de candidat şi în prezent aduna material pentru disertaţia de doctorat, care avea ca temă istoria unor populaţii nordice.

— Nu trebuie s-o judeci prea sever pe sărmana R. Ochii ei străluceau prin deschizăturile lor înguste, iar zîmbetul îi dezvelea perlele dinţişorilor. O chinuia îngrozitor

strungăreaţă aceea. Voi bărbaţii n-aţi putea înţelege niciodată cît de mult suferea. Crede-mă, era în stare să sacrifice totul în schimbul unor dinţi de porţelan, pentru ca apoi să zîmbească cu o dantură strălucitoare. Or, acolo — stomatologia face minuni.

— Dumneata îţi baţi joc de mine ? Aloyzas se făcu alb ca varul.

Buriata scoase o mică pipă şi, aprinzîndu-şi-o, începu să tragă din ea. Acum nu mai era o simplă aspirantă şi putea să se poarte cum îi trăsnea prin minte.

— Mi-a trimis o fotografie. Dinţii — şirag de mărgăritare. Dar, dacă e să fiu sinceră, strungăreaţă o prindea totuşi mai bine.

Vrea să mă consoleze, îşi zise Aloyzas, să mă convingă că am iubit o altă R., una mai bună. E un neadevăr, fireşte, dar durerea nu mi se mai pare atît de acută. Doar rareori, cînd mă atinge cineva străin, mă arde cumplit.

— Nu fumezi ? se miră buriata luîndu-şi rămas-bun. Chipului dumitale de nordic cu trăsături regulate i s-ar potrivi foarte bine o pipă.

Chiar acolo, la Leningrad, Aloyzas îşi cumpără o pipă şi cînd se privi în oglinda din holul hotelului, i se păru că :oată viaţa nu-şi scosese pipa din colţul gurii ! Enigmatic, maiestuos şi chipeş, nu semăna cîtuşi de puţin cu unul care şi-ar fi putut risca viitorul din pricina unei fete cu dinţişori ca mărgăritarele.

Good bye[1]. adorabilă R. ! Nimic n-ar fi izbutit să-l călească mai mult pe Aloyzas Hubertavicius ca saltul dumitale peste Atlantic. Un călău invizibil îi jupuise pielea din creştet pînă în tălpi, îmbrîncindu-i în locul celei vechi,, o alta : ţeapănă, rigidă. Devenise în sfîrşit bărbat, care, cînd i-a sosit timpul, a ştiut să lupte cu munţii cei înalţi. Da, căci a luptat din răsputeri şi a învins, cu toate că adesea, e lucru ştiut, izbînda se poate întîmplă să semene cu o înfrîngere. Dar aceasta nu mai e vina dumitale, adorabilă R., cea căreia îi spun pe veci *good bye* !

Carul maşinii zboară, lunecă înainte-înapoi şi pe foaia albă curge ţăcănind fără încetare ploaia de litere. Robotul Lionginei trudeşte sîrguincios. însă, brusc, se împotmoleşte. Gata ? Nu, nu e gata, robotul îşi cască iar gura metalică.

Un anunţ. Acelaşi care fusese început cîndva, demult, şi rămăsese neterminat. Liongina scoate o coală din teancul de hîrtii pregătite pentru memoriile şefului. O hîrtie netedă, cretată. Verge. *Se închiriază una cameră,* bate rigid, ca un beţişor, degetul ei mijlociu. Şi cui i se închiriază, mai ţii minte ? Unei fete fără copii şi fără cobai, îi şopteşte robotul. încetează, îl repede Liongina. Ah, da, de preferat sînt asistentele medicale, însă ele resping cu bună ştiinţă astfel de oferte, îi reaminteşte robotul. Şi-atunci, cine rămîne de fapt ? Fata între şaisprezece şi patruzeci şi şase de ani — memoria robotului e acum complet epuizată. Stă acolo taciturn, iar în faţa lui — gîrbovită şi abătută — Liongina. îşi dezmorţeşte mîinile, trosnindu-şi încheieturile degetelor. *O iată care lucrează in schimbul de noapte.* Ingenioasă idee, nu-i aşa ? Noaptea o să lucreze, iar ziua o să poată îngriji bolnava. Şi, la urma urmelor, ce mare îngrijire are de dat ? Trebuie doar un glas de om viu şi cineva care se

[1] La revedere (Ob. engleză).

mişcă. Care să-i aducă sau să-i servească ceva. Pentru că în odaie nu se află nimeni în afară de bătrînă paralizată, care face pe ea. Nu, nu bătrînă. Ci *mama mea, mama, mama.*

Robotul prinde viaţă. Bate pe nerăsuflate cîteva reprize. Una şi încă una. Valul ţăcănitor izbeşte şi izbeşte fără încetare, pînă cînd din tot anunţul nu mai rămîne nici o literă. Coala verge zboară la coş. După ce ia o alta, proaspătă, neatinsă încă de gheruţele literelor, pe întinderea splendidă a acesteia apare imprimat, exact ca un filigran, *o_fată.* De statură mijlocie, îndesată, cu faţa osoasă, acoperită cu o piele neîngrijită. Nişte ochi mici, înecaţi în stratul de fard, pe care nimic din cîte există pe lume nu-i mai poate mira şi cu atît mai mult un anunţ. Numele fetei
— Zita. Este şi acesta imprimat pe hîrtia pe care încă n-au apucat s-o mîzgălească rîndurile robotului. Curînd, Zita o să-şi cumpere ediţia de seară a ziarului, ca să afle la ce cinematograf rulează filmul „Dragoste eternă“ şi, căscînd,
o să descopere, cu ochi somnoroşi dar ageri, anunţul. Nu, niciodată. Robotul rămas în priză izbeşte cu zgomot, ca o ghilotină retezînd capete. Iar coala de hîrtie se umple pînă jos cu X-uri şi Y-uri.

— Lucrăm de ne trec năduşelile, ai ? Pot să ştiu şi eu la ce te străduieşti aşa, dacă nu-i secret ?

— Eh, nimic. Liongina abia are timp să smulgă din maşină anunţul împestriţat cu X-urL ll face ghemotoc, dar nu-i dă drumul din pumnul transpirat.

— Ce te holbezi aşa la mine ? Nu te teme, că doar n-o să te mănînc ! în încăperea neprietenoasă, trxită cu lucruri inutile şi probabil insalubră, şeful nu se simte deloc în largul lui. Ia te uită, îşi zice el, stă pitită într-un colţişor ca un păianjen, un păianjen foarte harnic. Hărnicia ei — particularitate de nepreţuit a poporului nostru — îl încîntă.
Și îl mai încîntă ceva — căldura pe care-o răspîndeşte silueta ei delicată şi faţa micuţă, uscăţivă. Dacă nu cumva
i s-a părut doar că e aşa, atunci, în ziua cînd o certase pentru greşeala făcută.

Ea îi zîmbeşte, la fel ca atunci, ba şi mai larg, recapitulând exerciţiile făcute în faţa oglinzii.

— Ai vreo nemulţumire ? Sau vreo dorinţă anume ? Hai, nu-ţi fie teamă, dă-i drumul ! —Dacă te adresezi oamenilor tutuindu-i, îţi vine mai uşor să le asculţi păsul, să le dai sfaturi, sau să iei măsuri.

— N-am nici o nemulţumire.

— Foarte rău! Cine-a trîntit toată arhiva aici ? Ei, las’ că-i arăt eu nemernicului ăstuia de administrator...

— Eu vă sînt şi aşa recunoscătoare pentru condiţiile de muncă. Pentru că pot să-mi urmez studiile.

— Că studiezi, asta-i bine, numai că, de vorbit, vorbeşti ca o inconştientă. Te pomeneşti c-o să te repezi să-mi pupi şi mîna ca unui domn patron ! Eu nu-s patron, să-ţi intre bine în cap treaba asta o dată pentru totdeauna. Instituţia este a statului, a poporului, nu-i a mea !

Mai ridică şi el glasul, se gîndeşte Liongina, pentru că a venit să se plingă. Oare să fi făcut blonda iarăşi vreo trăsnaie, nevrînd să mai suporte nici cea mai mică şotie din partea copilului ?

— Ce părere ai despre memoriile mele ? întreabă el cu glas sever, pironindu-şi ochii în perete fără să clipească.

Memoriile nu se referă la viaţa actuală a şefului, nici la capricioasa lui soţie. Ele înfăţişează vremuri îndepărtate, ce se pierd în negura trecutului. Şi, totuşi, o anumită legătură — deşi vagă, greu de sesizat — se pare că se simte, întrebarea pusă pe neaşteptate îi confirmă Lionginei această presupunere.

— Sînt interesante, îl laudă ea cu rezervă. Mai ales pentru noi, tinerii.

— Ascultă, pe mine să nu mă iei aşa, să nu mă duci cu zăhărelul I Nu laude aştept eu de la tine. Dacă te întreb, înseamnă...

De fapt, nici el nu ştie prea clar ce vrea de la ea. Liongina însă simte că e momentul să-l mai stimuleze, să-i insufle puţin curaj.

— Sînt foarte interesante, tovarăşe şef, dar, nu vă supăraţi că vă spun, scrieţi prea puţin despre frămîntările dumneavoastră lăuntrice, despre sentimentele dumneavoastră. Cititorii de azi...

— Ştiu, vor să le dezgropi toate nimicurile, să le vîn- turi pe dinainte rufele murdare — asta vă interesează pe voi ! Şeful respinge cu atîta înverşunare sentimentele pe care încearcă cineva să i le bage pe gît, încît coama lui căruntă se ridică vîlvoi. Sentimente ? Pe atunci sentimentele astea noi le ţineam în frîu şi le înăbuşeam din faşă ! Şi nu se poate stăpîni — strînge pumn mîna sănătoasă.

— S-ar putea să mă înşel. Totuşi, Lionginei i se face teamă puţin de glasul lui, de ochii care-i clipesc în răstimpuri, de pumnul puternic. Am vrut să spun că...

— Habar n-aveţi de nimic, pe vremea cînd noi făceam sacrificii nemaipomenite, voi vă scăldaţi în rîuri de lapte şi vă răsfăţaţi în scutece de mătase ! De astă dată „voi“ nu însemna doar ea singură, ci generaţia ei, ba chiar cîteva generaţii consecutive.

— Da, da... Nu-i rămînea decît să bolborosească ceva nedesluşit şi să le ordone buzelor să surîdă mai larg, mai amabil, însă, în nici un caz, linguşitor.

— Şi de ce, mă rog, de ce noi eram obligaţi să ştim totul, absolut totul ? Şeful se înfierbîntase din cale-afară şi privirea lui ursuză, după ce-şi croise drum prin avalanşele timpului, cerceta acum cu atenţie micuţele crînguri, ogoarele sărăcăcioase cu pămînt nisipos, pe care le cunoştea atît de bine. — Ascultă ! Cînd am fost numit în sectorul acela important de colectivizare, am pătruns întîmplător într-o şcoală sătească. Şi am pus ochii pe învăţătoarea din localitate. Se pare că şi ea, chipurile, mă plăcuse. încă nu eram schilod. — îşi mişcă puţin mîna mutilată. — Fata desena grozav, cîteodată pavoaza atît de frumos gazeta de perete cu steaguri şi stele, că nu te mai puteai sătura ad-mirînd-o. Avea şi o voce plăcută — organizase un cor. Eu mă tot uitam la ea, ea la mine. Intr-o zi, şedinţa care s-a ţinut acolo, s-a prelungit pînă tîrziu — a trebuit să rămîn peste noapte la

şcoală. Eram tînăr, plin de foc şi nici ea nu ora o adormită... Dimineaţa cînd m-am trezit, ce văd ? Se făcuse ghem la picioarele mele şi plîngea. Ce crezi că s-a intîmplat ? Mă păzea ca nu cumva, în timp ce dorm, să-mi spargă careva capul. Peste vară ne-am legat tare unul de celalalt, mă şi băteau deja gînduri de însurătoare, cînd, pleosc ! mă trezesc cu o anonimă pe birou — era, chipurile, odraslă de chiabur, părinţii şi un frate de-al ei fugiseră în Occident.

— Era orfană ?

— Pentru alţii era orfană, pentru mine — odraslă de chiabur, duşman de clasă. Am verificat prin organele competente, faptele s-au confirmat...

— Şi aţi părăsit-o ? întrebările Lionginei erau aproape «Ri eaive, dar el nu băga de seamă asta.

—■ Păi, ce puteam să fac ? Perfidia duşmanului fusese demascată. Pe atunci luptau împotriva noastră chiar şi fustele. Sâ-i strecori unui secretar de comitet raional o chiaburoaică — nu era deloc rău, nu-i aşa ?

~ Dar ea... Cu ea ce s-a întîmplat ?

— Nu ştiu. N-am mai văzut-o. A plecat aiurea. Şi dupfi o pauză : Intr-o vreme s-a zvonit că născuse.

— Copilul... dumneavoastră ?

— Cine poate să ştie ! Se perindase atîta lume prin şcoala aceea ! Da’ uite că de cîte ori îmi aduc aminte de eu, cum stătea ghemuită la picioarele mele...

Intr-adevăr, tulburătoare poveste. Il mai tortureazâ şi «cum pe omul care, eliberat din negurile trecutului, se bunii fi dc lumina altui soare. Dar oare nu-i pare rău că el, cel cc se înşelase pe sine, a fost atît de cumplit înşelat de vremuri ? Şi oare nu-i trece niciodată prin minte că tertipurile pline de cruzime ale blondei durdulii, care-i nă- pAstuieşte copilul iubit, sînt, de fapt, poliţa ce i-o plăteşte destinul ? Se prea poate că lucrurile n-au ajuns încă pînă «lei. Insă omul e neliniştit, atît de neliniştit, încît a ajuns fiii i se destăinuiască unei femei aproape necunoscute, aflată pe cea mai de jos treaptă a ierarhiei din instituţia pe care o conduce.

— Iertaţi-mă, poate că n-am înţeles bine totul. Şi Lion- «inu trage adînc aer în piept. Eu cred, totuşi, că n-ar trebui să v& faceţi reproşuri din pricina... învăţătoarei aceleia. Că doar dumneavoastră n-aveţi nici o vină. Aşa erau timpurile.

— Crezi cu adevărat ce spui sau... sau iar mă duci cu zăhărelul ?

Dacă i-ar fi spus altceva — n-ar fi suportat, s-ar fi pornit să zbiere, aşa însă, aşteaptă, fruntea lui noduroasă, furişată atît de aproape de ea, e transpirată. Grozav ar vrea, dar nu se poate hotărî să creadă, că femeia asta tinără şi modestă este şi sinceră cu el. Oare nu încearcă să-i intre doar sub piele, urmărind cine ştie ce avantaje ?

— Nu mă pricep să linguşesc, tovarăşe şef.

Te pricepi deja, vai, cît de bine te pricepi, şopteşte cineva în urechea Lionginei. Pînă şi glasul îţi tremură puţin, pentru a părea cît mai sincer cu putinţă.

— Aşa erau timpurile, repetă ea parcă şi mai adînc emoţionată, deşi, din modesta sa experienţă ştie că, atunci cînd trebuie să iei vreo hotărîre, timpurile sînt întotdeauna grele şi pline de ispite. Numai cei foarte curajoşi nu se tem de timpuri — uite, tata de pildă, n-a părăsit-o

pe mama cu un copil în braţe, deşi nu era al lui şi deşi, e foarte posibil, că îl ura chiar ? A plecat un timp de lîngă ea, dar s-a întors din nou. Da, tatăl meu ! Tata, care nu-mi era tată bun, dar era, totuşi, cel mai bun tată din toţi cîţi există pe lumea asta !

— Da, aşa erau timpurile. Necruţătoare timpuri. Ai dreptate ! Şi şeful îşi clătină capul leonin — ochii, reîn- torşi din negurile trecutului, încep din nou să-i strălucească, iar pasul, acum cînd se pregăteşte să plece, îşi recapătă iar fermitatea.

Ajuns în dreptul uşii, capul cu coama de păr se întoarce spre ea.

— Pînă la urmă, tot nu mi-ai arătat ce băteai de zor. însă, dacă ai terminat ce aveai de făcut, nu mai sta aici ca o cloşcă. Pentru că sînt sigur că ţi-e gîndul la casă, la fel de fel de manichiuri şi pedichiuri, ce, n-am dreptate ?

Cel mai alarmant gînd — mama. înainte de a intra la curs, trăsese o fugă pînă acolo cu alimentele necesare pe care apucase să le cumpere în drum spre dînsa. Vecina Tereze nu venise, iar fochistul Feliksas, care pentru o sută de grame de băutură o mai ajută uneori, uitase să mai dea pe acolo. Haide, strînge bine din pleoape şi intră o dată, îşi făcea Liongina curaj, însă nu mai avu timp să

strîngă pleoapele. Duhoare, rufe murdare, colosul greoi, peste putinţă să-l ridici. Ora liberă căzută plocon, pe care L-o dăruise şeful, chiar dacă nu-i putea rezolva toate problemele, îi ameliora totuşi puţin starea de spirit. Avea spor la treabă, ba mai mult, lucra cu un fel de agresivitate şi asta-i sporea mamei, care n-o slăbea din ochi, starea de nelinişte.

— Ia te uită ce vrednică eşti azi. Parcă începe să-mi fie şi teamă de tine. Şi rîse în surdină, mascîndu-şi astfel adevărata spaimă ce-o cuprinsese.

— Foarte bine faci, trebuie să-ţi fie teamă de mine! i-o tăie Liongina, în timp ce aduna gunoiul cu mătura. Doar mi-am vîndut sufletul diavolului !

— Eu ţi-am dat o bună educaţie. De ce vorbeşti cum nu se cuvine ?

— M-ai educat după chipul şi asemănarea ta.

— Dac-ar fi fost aşa, ajungeai artistă. Turnee, flori, admiratori...

— Păi, artistă şi sînt. Am lăudat adineauri pe cineva pentru că a părăsit o fată cu un copil, tnchipuie-ţi, ăsta-i şeful meu. L-am lăudat, în loc sâ-i povestesc întîmplarea cu tatăl meu...

— Nu ţi-e decît tată vitreg, vitreg.

— ...întîmplarea cu tatăl meu vitreg, care nu te-a părăsit, cu toate că meritai s-o facă. Meritai, da, meritai !

liongina strînse cu putere mătura la piept, spasmul plînsetului înăbuşit, sau poate al osului, îi zguduia spinarea firavă. Recăpătîndu-şi stăpînirea de sine, continuă :

— între altele fie spus, diavolul meu nu-i chiar dintre cei mai afurisiţi. Nu-mi pretinde tot sufletul dintr-o dată. Mi-1 ia treptat, bucăţică cu bucăţică.

— Ţi-ai ieşit din minţi. Ţi-ai ieşit din minţi definitiv. Mama tremura din tot trupul, să fi putut, s-ar fi tîrit să se ascundă oriunde, dar, spre marele ei regret, nu putea să se mai ascundă decît doar în ea însăşi. în mormîntul acela de neputinţă care era trupul ei. Eşti pur şi simplu nebună ! Uf, mai bine să ai o boală ca a mea decît să-ţi ieşi din minţi.

— Desigur că e mai bine, mamă. Ce, abia acum ai aflat lucrul ăsta ?

Deodată, cu tot zgomotul străzii, auzi că o strigă cineva pe nume. Un vînt cald de sud-est lingea zăpada. Pe alocuri, pingelele hîrşîiau direct pe asfalt sau pe dalele de ciment. Terminînd cu dereticatul la mama, Liongina se grăbea la cursuri. Mirosul de aer stătut îi îmbîcsise părul, baticul, paltonul. Se opri puţin şi îşi expuse faţa în bătaia umedă a vîntului. Aşa putea să-şi spele mirosul şi totodată să şi asculte cu atenţie. Nu, n-o strigase nimeni. Şi, de fapt, cine putea să aibă nevoie de ea ? Ca de obicei, între şase şi opt, grosul gloatei se revarsă către case. Iar valurile mai mici

— pornesc dinspre case către : teatre, cinematografe, restaurante, la schimburile de noapte, întîlniri, sau convorbiri interurbane.

Aşa că, îşi făcu şi ea apariţia în piaţă. In lărgime şi la lumină glasul cuiva poate dobîndi un trup sau, în cel mai rău caz, măcar cîteva particularităţi precise. In timp ce traversa dintr-un capăt în altul deşertul de ciment n-o părăsi nici o clipă senzaţia că cineva o urmăreşte. Fără a se trăda, se mistuia în umbra clădirilor, în rafalele vîntului, în foşnetul impermeabilelor de pe siluetele celor ce alergau să prindă troleibuzul. O răsuflare străină îi dogorea ceafa, ochi străini — rămînînd invizibili — scotoceau, la fel ca boldul ascuţit al felinarului electric, printre dalele ude ale pieţii năclăite de rămăşiţele frunzelor din anul trecut. întoarse capul — nimeni, doar motocei de zăpadă, laolaltă cu stropi de ploaie înfundînd botul căscat al felinarului — o perdea albă, compactă. Nimeni nu încearcă s-o ajungă din urmă, iar dacă, din grabă, careva dă nas în nas cu ea, se trage brusc îndărăt, buimăcit din pricina chipului alb, de ghips. Iar ei, aproape că-i face plăcere spaima acestor gură-cască. Eu sînt ! Ce, nu mă placi ? Apoi, auzi din nou şoapta — în mod sigur, urmăritorul îşi bătea joc de încercările ei de a dispărea, de a se ascunde în dosul măştii albe. Numele ei — rostit tărăgănat, într-un mod bizar, cu o anume uimire şi durere — se rostogolea iarăşi în urma ei. Lon-gina ? Exact ca acum o sută de ani, cînd soarele in- cendiase totul, cînd tocilele pietrelor şlefuiau cu grijă fiecare vocală şi consoană, făcîndu-le să capete rezonanţe muzicale. Şoapta asta trebuie călcată în picioare, strivită, aşa cum striveşti un şarpe, o flacără ţîşnită brusc undeva. Şi trebuie să-şi astupe urechile cît mai repede. Ce neruşinare — vise şi şoapte în timp ce te bălăceşti în noroiul lipicios, iar pe obraji ţi se mai prelinge încă lichidul cleios, fetid. E, pur şi simplu, o impietate asta, căci astăzi Aloyzas abia s-a tîrît la serviciu, nici gînd să păşească semeţ şi gătit sărbătoreşte ca de obicei. Pînă şi să se admir*» nu s-a hotărît, cu toate că îi place să se vadă în oglindă în toată splendoarea, mai ales dimineţile, cînd încă nu apucă să-şi irosească avansurile zilnice de prospeţime. Un fulger globular scînteietor se prăbuşise pînă la patul lor, în vrenr.a ce ea dormea, iar Aloyzas veghea. Apoi el ieşise din casă clătinîndu-se pe picioare, orbit de strălucirea fulgerului. Oare ce-am trăncănit eu prin somn ? Ce venin i-am picurat în ureche ? Nu-mi amintesc absolut nimic, în jurul meu era doar vid şi întuneric. Mi se pare că tîrîndu-mă încet, în vîrful picioarelor, străbăteam cel mai întunecat colţişor al acestui întuneric, fundul negru ca smoala al abisului. Atîr- nam cu capul în jos ca liliecii şi am avut cea mai înfricoşătoare vedenie...

— Liongina, stai puţin ! Fie-ţi milă de mine, că doar nu-s recordmană la alergări.

Vocea profundă, sonoră, pălăria de culoare închisă, purtată invariabil în toate anotimpurile anului, şuba lejeră de astrahan, îmbrăcată doar pentru prestigiul funcţiei
— căci iarna rămăsese mai mult în calendar, decît pe stradă ! — şi faţa, luată parcă direct din gravurile în lemn ale vechilor graficieni lituanieni. Nici zăpada grea, îmbibată de apă, nici lumina tremurătoare a felinarelor n-au reuşit să-i modifice în vreun fel

trăsăturile pronunţate ale feţei, gravitatea lor. Mereu neschimbate, fie că se află la tribună, fie că stă îngenuncheată pe mica treaptă a confesionalului, ele i-au rostit în şoaptă numele şi n-au mai avut răgazul să-şi schimbe atitudinea meditativ-impunătoare, cu o expresie banal-cotidiană. Concentrîndu-şi privirea de oţel, ea putea, probabil fără prea mare efort, să sfredelească omul pînă în fundul sufletului, pentru a-i extrage de acolo toate încurcăturile sentimentale. Da, aici nu mai ai de-a face cu şeful tău gata să-şi mărturisească greşelile şi care, să vrei doar, ar fi la cheremul tău. Acum ai nevoie de întreaga ta atenţie, de toţi nervii tăi, pentru a ţine piept acestei agresivităţi, ce în aparenţă nici nu există — de bună seamă, tu singură ai născocit-o dar care, tocmai pentru că nu poate fi dovedită, devine şi mai ameninţătoare. Intr-adevăr, unde sînt faptele ce pot proba atitudinea ostilă ? Obiectase vreodată Gertruda împotriva căsătoriei lor ? Nu i-a scăpat nici o vorbuliţă referitoare la asta, deşi era împotrivă, cum e şi în prezent împotrivă şi cum va fi tot împotrivă pînă la ultima ei suflare. Evident, *împotrivă*

nu înseamnă neapărat contestarea ei, a Lionginei, aşa cum nu contestăm noi existenţa cataclismelor ucigătoare, de care absolut nimeni nu are nevoie, ca de pildă inundaţiile, uraganele, cutremurele. Ne dăm doar toată silinţa ca, atît cît ne stă în outinţă, să ne adaptăm, să ţinem în frîu sau să diminuăm consecinţele violenţei acestora.

— Ce te uiţi aşa la mine, fetiţo? Ce, nu mă mai cunoşti?

— Bună seara, Gertruda. Şi Liongina abia se abţinu s& nu spună *tovarăşă Gertruda,* pentru că femeia cu faţă prelungă, fără zîmbet, în afară de faptul că e sora lui Aloyzas, este. totodată, şi o autoritate destul de marcantă.

— După cîte văd, nu la cafenea te grăbeşti, nu-i aşa ?

Cu o intenţie de zîmbet îngăduitor, Gertruda încercă să năruie eternul zid ce le desparte. Liongina se silea să-i răspundă cu indiferenţă, deşi ardea de nerăbdare să astupe cît mai repede toate crăpăturile, oricît de mici ar fi, ale acestui zid.

— La cursuri mă duc, la cursuri.

— Adineauri am trecut pe lingă o cafenea. Erau numai femei înăuntru. Vrei să intrăm şi noi ?

— Cafeneaua, după cîte ştiu, nu-ţi prea foloseşte la studii.

— Ei, haide, nu-ţi mai bate joc de o femeie bătrînă I Am bea o cafeluţă fierbinte şi am mai trăncăni puţin. Ne întîlnim la fel de rar ca vapoarele în largul mării. Nu m& prea răsfăţaţi cu vizitele nici tu, nici Aloyzas. Nici unul.

Nici unul. Gertruda nu spune ceea ce ar fi vrut să spună, ceea ce-i răscoleşte capul mare, trupul voluminos. Tu, numai tu l-ai răpit pe frate de lîngă soră, l-ai smula de sub influenţa ei, ai tixit în el, ca într-un sac. toate fră- mîntările tale derizorii, istovitoare.

— Ah, Gertruda, doar dumneata ştii tot.

— Care tot ? Ei, fetiţo... Jignită, Gertruda îşi înclină capul şi de pe borurile pălăriei se rostogoli o picătură de apă. Crezi că n-am şi aşa destule griji ? Omul care are o muncă de răspundere e legat de mîini şi de picioare ! Îşi scoase batista şi, după ce şterse picătura de pe obraz, o puse din nou în poşeta încăpătoare de culoare neagră. Ia stai puţin, tu vii de la serviciu ? Las' că-i trag eu mîine un perdaf şefului tău, să mă pomenască. Toată lumea şi-a terminat ziua de lucru, iar el...

— Şeful n-are nici un amestec. Liongina nu vroia ca ochiul pătrunzător al Gertrudei să se bage în treburile ei de serviciu şi de aceea se grăbi să arunce momeala, ce va fi înhăţată cu lăcomie. Aduse vorba despre maică-sa, deşi aproape niciodată nu povestea nimic despre ea unor străini, şi cu atît mai mult Gertrudei. Am zăbovit la bolnavă. Vecina ei, Tereze, nu s-a simţit prea bine şi n-a venit.

— Călugăriţa aia ? Fii mai prudentă, fetiţo, cu fanatici ca ea, o povăţui cu asprime Gertruda.

— Sînt prietene încă din liceu. Două bătrîne bolnave.

— Oricum, oricum, fii prudentă. In schimb tu, fetiţo, Imi stîrneşti numai admiraţie. Eşti demnă de toată lauda Adevărat, că aşa se şi cuvine — cine să le poarte de grijă unor părinţi neputincioşi,

dacă nu proprii lor copii ? Dar e tot atît de adevărat că mulţi uită cu uşurinţă de această obligaţie.

— Nu-s nici eu mai bună decît ceilalţi. Dacă ar exista altă soluţie...

— Să nu zici asta, fetiţo. Maică-ta, deşi e grav bolnavă, a avut mare noroc.

Gertruda continuă s-o laude adresîndu-i vorbe goale, decolorate, ţinute parcă în clor, pentru că nu vroia să se apropie nici măcar cu un pas de mama Lionginei, de boala, de singurătatea acesteia. Şi în fond, ce-ai vrea, ca cineva străin să nu strîmbe din nas, dacă tu, care-i eşti fiică, scrîş- neşti din dinţi şi o suporţi cu greu ? Oh, n-am s-o iert niciodată pentru ciocan — îl izgonea pe tata mînîndu-l întruna lîngă butoi, pînă cînd, în cele din urmă, a nimerit în mlaştină... Tot aşa cum n-o să-i iert ipocrizia şi hotărirea statornică de a nu se lăsa învinsă — ele îmi provoacă ura, dar îmi stîmesc totodată şi admiraţia. închid ochii, îi fac curat, însă plec de acolo stăpînită de un mare dezgust faţă de mine însămi. Mă simt mînjită din cap pînă-n picioare de putregai, de bacteriile descompunerii şi putrefacţiei. Pot molipsi pe oricare de orice boală. Ceea ce e cît se poate de primejdios, în special pentru Aloyzas. Şi chiar dacă amîn- două ne dăm osteneala să nu-i pronunţăm numele, acesta pluteşte între noi. ca un memento că există o altă îndatorire, cu mult mai înaltă şi mai însemnată...

La fel ca şi acum — binevoitori şi reci, străduindu-se din răsputeri să nu se trădeze prin vreo licărire suspectă — ochii Gertrudei, rotunzi, strălucitori, parcă acoperiţi cu o sticlă foarte fină, o pîndeau şi atunci, pe vremea cînd purta în pîntece pe continuatorul neamului Hubertavicius. Urma să se întîmple ceva neobişnuit, în stare să întoarcă întregul Univers cu dosul în sus şi să distrugă ierarhia stabilă a valorilor — oare nu cumva noul idol, deşi prea slab, va îndreptăţi speranţe mai mari şi îl va putea înlocui pe predecesor ? — şi totuşi, simţămîntul de nelinişte resimţit de Gertruda în permanenţă, nu dispărea la gîndul acesta, dimpotrivă, devenea mai puternic atunci cînd se uita la Liongina — matca fragilă şi şubredă, căreia îi fusese dat să poarte şi să ocrotească fragilul fruct al speranţei, ridi- cînd în jurul lui trainice valuri de fortăreaţă.

— Nu ţi-e greaţă nici un pic, fetiţo ? o implora cu insistenţă Gertruda să-i mărturisească.

— Nu.

— Dar capul ? N-ai ameţeli ? Nu ţi se-ntunecă înaintea ochilor ?

— Parcă nu.

— Să mănînci morcov, asta o să-l ferească pe noul născut de icter. Se vede că Gertruda studia o literatură proprie. Dar, ia spune, nu pofteşti niciodată ceva acrişor ?

— Nu, parcă nu. Liongina i-ar fi răspuns bucuroasă: da, Gertruda, da ! Ii era parcă şi ei ruşine — greţuri n-are, picioarele nu i

se umflă, ba chiar şi pîntecele nu i-a crescut prea mare — e doar mai rotund şi puţin mai tare sub palma lui Aloyzas, atît.

— Cînd ai fost la consultaţie ? Eu, în locul tău, m-aş duce din nou.

— Am fost alaltăieri... Asta-i a treia oară.

— Şi ce ţi-au spus ?

— Că totul merge normal. Doctoriţa m-a şi lăudat.

— E o noutate plăcută, foarte plăcută, o laudă şi Gertruda, însă ochii strălucitori, ca de sticlă, sînt departe de a fi convinşi de asta, ei continuă să spintece pîntecul Lionginei, năzuind să pătrundă acolo, unde în căldura umedă, hrănindu-se cu tainice seve, dormitează moştenitorul.

Nici Liongina nu e mulţumită de ea însăşi — parcă ar simula doar că e însărcinată — deşi nimeni n-o învinuieşte de nimic, din contră, toţi o înconjoară cu o grijă din ce în ce mai mare. Se vede că ea e altfel decît celelalte femei, de vreme ce şi omuleţul, ce se alcătuieşte înlăuntrul ei, nu îndrăzneşte s-o plictisească mereu, doar uneori dă semne de viaţă prin slabe lovituri. O obligă ca, încet-încet, să se deprindă cu mersul liniştit şi uşor, cu curgerea lină a gîn-

durilor, cu suspinele adinei prin care te desparţi de tinereţe. Zămislit nu din dragoste — ci dintr-o pasiune frenetică — spera că, treptat, o să-i adoarmă împotrivirea din suflet, o s-o facă să se împace cu destinul ei de femeie căreia nu-i sînt îngăduite răzvrătirile şi vijeliile năvalnice.

— Fii prudentă, fetiţo, chiar dacă totul decurge normal, o dojeneşte, prevenitoare, Gertruda, fără a lăsa să i S€ răsfrîngă impresionanta buză superioară, care o înspăi- mîntă atît pe Liongina. Şi, mă rog, de ce te-ai apucat să speli geamurile ?

— Erau pătate de muşte.

— Oricum, nu poţi curăţa toată murdăria din lume. Trebuie să te gîndeşti la tine şi la copil.

— Aş vrea să am mai multă lumină, îi scapă fără voie Lionginei.

Mereu treji, gata să surprindă cea mai mică schimbare, ochii Gertrudei rămîn severi. în ei stăruie îndoiala, ce vizează nu atit mediul înconjurător, condiţiile, mai mult sau mai puţin favorabile, ci însăşi scoica în care se alcătuieşte mărgăritarul. Este oare protejat cum se cuvine fragilul giuvaier de influenţa factorilor fizici, de capriciile metabolismului, de viaţa zilnică în care mişună tot felul de infecţii — dar, mai cu seamă, de psihicul lipsit de maturitate al viitoarei mame ? între Aloyzas şi Liongina se întîmplase ceva acolo, în munţi, ea ca soră, simte asta, tot aşa cum simte durerea surdă din genunchi ori de cîte ori stă gata să plouă, cum simte pustiul singurătăţii ce o aşteaptă — posibil să fi fost surprinşi de o avalanşă sau de
o altă catastrofă, însă cert e că se schimbaseră foarte mult amîndoi, după cum e prea puţin probabil ca schimbarea respectivă să ia întorsătura dorită. Liongina n-a suflat o vorbă despre ceea ce se petrecuse între ei — pentru femeia asta însărcinată ea, cumnată-sa, e o persoană absolut străină — iar Aloyzas e prea mîndru şi reţinut pentru a-i face confidenţe despre eşecul vieţii sale de familie. Şi în fond ce ştim noi despre enigmele naturii, despre perfidia eredităţii ? Cine ar putea garanta că dezastruoasele consecinţe ale catastrafei nu vor avea repercursiuni asupra pruncului ? Străduindu-se să pătrundă înlăuntrul trupului gravidei cu proprii săi ochi şi cu cei ai lui Aloyzas, Gertruda dădea în vileag tocmai ceea ce el căuta să-şi înăbuşe în suflet, străduindu-se din răsputeri să biruie toate neliniştile şi bănuielile ce îi secătuiseră inima.

— Doctorii nu te-au prevenit in nici un fel ? Nu ţi-au spus nimic despre R. H.-ul negativ, sau despre anemie ?

— Nu te mai frămînta atîta, Gertruda. Am un sînge bun. Mi s-a spus câ totul se prezintă normal.

— Să dea Dumnezeu, să dea Dumnezeu !

Era prima dată cînd cumnată-sa îl pomenea pe Dumnezeu de faţă cu Liongina. Altfel, respecta cu stricteţe principiile ateiste — nu-1 invoca niciodată pe Dumnezeu, după cum nu recunoştea nici mîncărurile tradiţionale care se prepară pentru Crăciun.

— Gravidă ? Halal pleaşcă pe capul tău, Jokymas '

Omul cu halatul aruncat în pripă pe umeri, ce pare a fi medic, nu-şi poate stăpini deloc tremurul buzelor umflate şi al obrajilor căzuţi, care, invadaţi cum sînt de ţepi aspri, arată ca mînjiţi cu funingine. Faţa şi mustăţile lui zbîrlite şi dese ca peria se cutremură de rîsul cu greu domolit, ai zice că e unul dintre oamenii aceia străini de afară, de pe străzile micului orăşel şi nu chirurgul ale cărui mîini — sensibile ca de orb sau de violonist, puternice şi sigure — precizaseră adineauri diagnosticul : apendicită. Şi încă nu una din cele obişnuite. Purulentă.

— în ce lună, a treia ? A patra ? Haide, dă-i drumul şi spune tot cum spui preotului la spovedanie ! Medicul, care-şi zisese Jokymas, începe chiar din capul locului s-o tutuiască pe Liongina. Cînd te hîrjoneai cu bărbatu-tău, vezi bine câ gungureai ca o porumbiţă, ai ? Şi, potolindu-şi cu mare efort rîsul, bolboroseşte iar, ca pentru sine : Hala! pleaşcă pe capul tău, Jokymas !

— A şasea... a şasea, doctore... — se forţează Liongina să-i răspundă printre gemete, năucită de diagnostic, dar mai ales din pricina consultaţiei. N-ar fi îndrăznit să deschidă gura, dacă nu era durerea ce-o scotea din minţi şi teama pentru copil, care, simţind primejdia, a început să se agite — încearcă să scape, să iasă pe furiş din zona dureroasă.

— Grozav noroc ai, dacă-i a şasea. Poţi zice că ai cîşti- gat la loterie ! Nu-i aşa, Jokymas ? Chirurgul cu obrazul năpădit de ţepi aspri, vorbeşte singur, aci rîde în hohote, aci, cuprins de furie, scrîşneşte din dinţi.

In timp ce o femeie cu faţă rotundă şi ochi speriaţi, probabil asistenta medicală de la chirurghie, îl susţine luîn- du-1 de braţ, el se îndepărtează de canapea clătinîndu-se pe picioare şi răspîndind în jur un puternic miros de alcool. Cine naiba a sfătuit-o pe femeiuşcă asta să-şi care apendicita purulentă în orăşelul nostru uitat de Dumnezeu ? Şi încă nu într-o zi de lucru, ci într-o duminică ? Şi încă nu într-o duminică obişnuită, ci în aceea a judecăţii, cînd corifeul chirurgiei locale Jokymas, îmbătîndu-se criţă, serbează despărţirea de fosta aleasă a inimii sale ? Nu ţi-a fost de-ajuns o singură surpriză, Jokymas, poftim, o ai şi pe a doua — apendicită purulentă la o gravidă în şase luni!

— Spuneţi-mi, doctore, e grav ? rosteşte într-un tîrziu Aloyzas, cîntărindu-şi fiecare cuvînt, pentru a nu întreba ceva inutil, care l-ar putea deranja pe medic.

Nici o reacţie, nimeni nu-1 ia în seamă, nici pe el şi nici fraza rostită cu un aer plin de importanţă. Inima i se sfîşie, pe de o parte de necaz că nimeriseră într-o situaţie complicată, dependentă de împrejurări, şi pe de alta de milă faţă de soţia care trece prin chinuri îngrozitoare. Pe lîngă tortura acestor simţăminte îl mai sîcîie şi un gînd stupid : cît de ridicol trebuie să pară el ţinînd în mînă jacheta ei portocalie. Uf, de vreme ce tot o luase cu ea, de ce n-a îmbrăcat-o acolo, în curtea castelului ? Atunci poate că n-ar fi pătruns-o vîntul

pînă la os, iar el n-ar fi fost obligat să zacă acum cu mutra asta vinovată, pierzîndu-şi vremea aici, în acest fost azil de bătrîni, lîngă soba mare, ţărănească îmbrăcată în plăci de teracotă cafenie. E o prostie, fireşte, să gîndească astfel, dar ce anume, ce-ar putea el să facă dacă ea, cu fiecare geamăt se îndepărtează tot mai mult de el, îi alunecă din braţe pur şi simplu, lăsîndu-i în loc doar jacheta asta idioată ? Veniseră împreună în orăşelul îndepărtat de aici, el — să ţină o conferinţă, ea — să vadă ruinele castelului. Temelia dărîmată a unei construcţii, un morman de cărămizi roşiatice şi o văcuţă tărcată, care păştea ronţăind cît se poate de calm iarbă, — asta era toată antichitatea. Liongina înţepenise de frig, buzele i se învineţiseră în timp ce se întreţinea, nu cu istoria — ci cu paznicul, foarte îngrijorat de faptul că vaca lui şchiopăta. — Cît de înalt e aici cerul, nu ţi se pare ? — întrebase ea, stînd lîngă poarta de fier restaurată, şi în aceeaşi clipă o străpunsese durerea. Atît de puternică, încît scosese un ţipăt de parc-o înjunghiase cineva. Lui Aloyzas nu-i plăcuse chiar de la început dorinţa ei de a pleca împreună, cum nu-i plăceau nici orăşelul, nici ruinele castelului, nici

spitalul funcţionînd într-un fost azil de bătrîni, în care, după părerea sa, totul era în contradicţie cu cerinţele unei instituţii medicale moderne.

— Ce caută aici flăcăul ăsta ? se răsteşte chirurgul aţintindu-şi privirea asupra lui, şi Aloyzas, pe care nimeni şi niciodată pînă atunci nu-l onorase spunîndu-i flăcău, s-ar fi supărat nu glumă, dacă n-ar fi avut mîinile legate cu zdreanţa aceea portocalie şi dacă, pe canapeaua tare, tapisată cu muşama, n-ar fi gemut Liongina, care avea urgent nevoie de ajutor. Să stea deci aici, lipit de sobă şi să tacă din gură, pentru a nu-l mai deranja pe medic. Nu de alta, dar, din cauza sobei uriaşe, e aşa de strimt în camera de gardă, încît pînă şi respiraţia unui om străin deranjează. — Ei, ce zici, Jokymas, — se sfătuia chirurgul cu sine însuşi, adresîndu-se parcă unui asistent de al său, care deşi invizibil, s-ar fi aflat totuşi, pe undeva, prin apropiere, — mergem la sala de operaţii ?

— Doctore, n-ai voie să operezi! şi asistenta rotundă la faţă îl fulgeră cu privirea.

— Bine, n-o să operăm. Că nu-i face nimănui nici o plăcere să se chinuie în ziua judecăţii. Chiar dacă femeiuşcă asta are să moară. Şi copilaşul ei, la fel. Dar tu crezi că-i bine să se întîmple asta, Kaze ?

— Dar, doctore, dumneata eşti beat, beat ! Şi sora Kaze îşi agită în direcţia lui mîinile puternice de ţărancă, vrînd parcă să se apere de un duh necurat. Haide, la culcare, pînă trece beţia. Un duş rece şi — în pat ! Avem un salon liber.

— De băut am băut, recunosc, dar nu sînt beat! Suferinţa mea nu se poate spăla cu vodcă ! N-ai dreptate, Kaze,. porumbiţo, şi medicul clatină din cap. Uite, să spună flăcăul ăsta — sînt, sau nu sînt beat ?

— Nu sînteţi beat... Doctore, salvaţi-o ! încuviinţează Aloyzas, tolerînd cu docilitate — *flăcăul.* Evită ochii asistentei, ah, dacă aceştia n-ar mai arunca atâtea fulgere, medicul şi-ar îndrepta imediat spatele şi ar înceta să se mai clatine. Cred că acum arăt, într-adevăr, ca un flăcău. Mi-e milă de Liongina că se istoveşte chinuită de durere, mi-e milă şi de mine, dar unica soluţie este să închid ochii.

— Mîine dimineaţă, doctore, mîine, cu capul limpede, încearcă sora Kaze să-l înduplece pe medic adresîndu-i-se ca unui copil neascultător.

— Eşti tu şmecheră, Kaze, dar ai rămas tot ageamie, cum erai şi la început. Păi, mîine dimineaţă o să fie prea tîrziu. Poate că şi acum e deja tîrziu, cine ştie ? Haide, marş, după instrumente şi nu mă mai ameţi cu vorba ! Medicul strigă şi obrajii fleşcăiţi îi tremură. Iar noi doi, Jokymas, o să ne ţinem binişor în frîu şi bisturiul o să înceapă să cînte în mîna noastră ca un arcuş !

— E periculos, doctore ! Ce ai de gînd să faci ? Ar trebui să te cruţi, se împotriveşte asistenta, de astă dată însă fără nici o convingere.

Bine dispus, vrînd să demostreze cît e de puternic, suplu şi sigur pe mişcările sale, medicul se lasă de cîteva ori pe vine şi se ridică imediat

în sus, de-ai fi zis că se dă în scrînciob.

— Bineînţeles, cum să nu ! Păi, dacă nu era periculos mi-aş mai fi pierdut eu timpul într-o zi atît de fericită pentru mine ? De fapt însă, nu mai era zi — ci seară, ba chiar noapte, aşa că ajutorul nu mai putea veni de nicăieri, decît doar de la el, uriaşul ăsta care abia se ţine pe picioare, — dacă ai fi întîlnit unul ca el pe stradă, l-ai fi luat drept un beţivan ce şi-a uitat pe undeva căciula.; — E periculos, cine spune că nu-i periculos. Pentru că, în caz de ceva, toţi cîinii or să se pună pe lătrat: a operat în stare de ebrietate! Ei, aşa-i întotdeuna : cîte unul se îmbată numai cît miroase băutura, iar altul trage zdravăn la măsea şi nici gînd să se îmbete. Uite, cu mîinile astea, Jokymas a smuls din ghearele morţii zeci de vieţi. In ziua judecăţii însă nimeni n-o să-şi aducă aminte de asta.

Senzaţia de sufocare i-o provoca nu narcoza, ci mirosul de vodcă răzbind prin masca chirurgului, aşa i s-a părut mereu Lionginei şi imediat după operaţie, cînd, culcată în salonul liniştit, cu pereţii de lemn, îşi recăpătase cunoştinţa, şi mai tîrziu, în maşina sanitară care o transporta la Vilnius, — aceasta gonea şi în răstimpuri, lăsa sirena să urle lugubru, pentru că septicemia izbucnise ca un incendiu şi trebuia să ajungă grabnic la destinaţie. Ea continua să se mai lupte cu duhoarea de vodcă, fără să ştie încă nimic despre incendiul ce nu-i făgăduia nici o scăpare. Pînă şi ochii sticloşi ai Gertrudei, descoperind-o în salonul imens al clinicii, după a doua operaţie, cînd îi goliseră pîntecul
— mărgăritarul nu se mai afla în scoică ! — s-au abţinut să-i facă vreun reproş. Liongina se afla undeva, de cealaltă parte, acolo unde nu pot pătrunde ochii nimănui, doar sunetele şi mirosurile. Şi din nou simţea duhoarea din gura lui Jokymas. Oare acesta să fie mirosul morţii ?

Cîndva, demult, i s-a părut că vrea să moară, vorbea despre moarte, iar Aloyzas era uimit şi protesta. Atunci îşi închipuia că moartea va fi ceva fulgerător, mirosind a piatră rece, a iarbă veştedă, ţepoasă şi a zbor asemănător zborului păsării ce nu-şi desface aripile, lăsîndu-se în voia atracţiei terestre. Aici însă, în spital, moartea care-i dădea tîrcoale — mirosea urît. Deci a muri — însemna o nesfîr- şită senzaţie de sufocare. Gîndul acesta, pătrunzîndu-i în conştiinţă, îi săgeta trupul pe jumătate afundat în nefiinţă şi n-o lăsă să se prăbuşească definitiv. încetul cu încetul, trupul tînăr ce nu fusese răsfăţat cu medicamente, birui febra şi ea fu îmbrîncită din nefiinţă — pe terenul de joc căruia i se spune viaţă. în salon, unde erau bîrfiţi soţii, unde se rîdea şi se plîngea la fel şi din pricina nimicurilor, ca şi din motive serioase, stăruia un miros sufocant de alcool, care pentru Liongina se transformă într-un acompaniament al căinţei. Nu era evlavioasă, însă de fiecare dată cînd o cuprindea fierbinţeala sau o scuturau frisoanele, nu mai avea nici o îndoială : totul trebuie să fi fost o pedeapsă pentru ceva, mai mult ca sigur pentru gîndurile ei neroade, pentru

iresponsabilitatea sa. Simţămîntul de vinovăţie devenea cu deosebire apăsător cînd i se scurgea în venă, picătură cu picătură, sîngele altor oameni. Aceşti alţi oameni, şi în primul rînd Aloyzas, au fost nevoiţi să plătească pentru greşelile ei : pentru simţurile ei nestăvilite şi sarcina tardivă. Și una şi cealaltă — răzvrătirea ei de pe munte şi apendicele, extras nesteril de chirurgul Jokymas — erau două ţărmuri opuse ale aceleași mări. Pentru oricare altă raţiune lucidă ar fi fost cu neputinţă să descopere vreo legătură între cele două catastrofe. Și chiar dacă aceasta, raţiunea lucidă, o ajuta mai mult decît orice altceva, tocmai ea o silea, în salonul post-operatoriu al clinicii, să asculte cu atenţie ţăcănitul monoton al monitorului — ritmul inimii tale e bun, ritmul inimii e bun ! — şi totodată să se îndepărteze de celălalt, de ritmul haotic, care însemna aritmie. O altă femeie de aici — nu tu — se zbuciumă în agonie, încerca s-o convingă raţiunea lucidă pe ea, cea care refuza să-i dea ascultare, refuza să respire, refuza să trăiască, însă cu aceeași înverşunare, refuza sâ se şi sufoce din cauza duhoarei de alcool, fie că era reală sau doar închipuită. Va refuza şi acum şi altădată, mai?

tirziu. întotdeauna. Cînd era deja întremată şi pocăită, raţiunea lucidă începu s-o domolească cu mai multă asprime : cu petele de sînge de pe cearceafuri, pe care îngrijitoarea i le înlocuia pentru o rublă, cu venele ciuruite da împunsături, cu abcesul — cînd i l-au incizat, s-a umplut de puroi jumătate din sala de pansamente. Ce plăcut e să respiri, ce plăcut e să atingi o faţă de pernă curată, chiar şi atunci cînd ai de gînd să mori. După ce se însănătoşi, Liongina nu se mai gîndi la pedeapsă şi la alte lucruri de felul acesta, care ţin mai mult de credinţă, decît de sentimente. Greşise, se făcuse vinovată faţă de Aloyzas şi se va strădui să-şi îndrepte greşeala. Prin bunătate, grijă, abnegaţie. I-a fost întins un firicel subţire, de care va trebui să se agaţe şi să-şi tîrască cu greu picioarele pe ţărmul vieţii, fără a-i mai fi teamă că o să se prăbuşească în prăpastie...

Aloyzas fusese trimis la Leningrad, la o conferinţă ştiinţifică. Cînd Liongina a trebuit să se externeze din spital,, a venit Gertruda după ea. Răbdătoare şi plină de importanţă, aceasta urcă şi coborî de nenumărate ori de la un. etaj la altul, ciocăni pe la uşile cabinetelor. Obţinu relativ repede extrasul din foaia de observaţie privind evoluţia bolii, biletul de externare, reţetele şi, în cele din urmă, hainele bolnavei. La fel de eficient ar fi rezolvat ea toate treburile dacă aş fi murit, îi trecu prin minte Lionginei. în. automobilul instituţiei, obrazul Gertrudei se contractă de un spasm.

—Instituţiile de felul acesteia au o influenţă nefastă asupra mea. Expresia oficială îi redresă obrazul, acum şedea dreaptă, privind cu atenţie drumul. Degeaba se grăbise atît — urmărind propriile ei recomandări, şoferul mergea încet, ca şi cum Liongina mai era încă şi acum scoica ce conţinea mărgăritarul familiei.

— A venit iarna. Liongina privea temătoare în jur. Cît timp a zăcut în pat, unele culori se spălăciseră şi în locul lor îşi făcuseră apariţia altele. Pe ogorul bătătorit al trotuarelor, urnele de piatră înfloriseră somptuos cu flori albe.

— Ce ai de gînd să faci cu Vegele ?

Numele de familie al doctorului Jokymas era Vegele.

— Cine ? Eu ?

— Tu, bineînţeles că tu.

— Nimic.

— E un asasin ! Buza superioară a Gertrudei deveni purpurie. Nu-mi pare rău de el.

— E un om nefericit.

— Un alcoolic. Toţi alcoolicii sînt nefericiţi.

— Nu era beat. A operat excelent. Mi-a povestit sora Kazimiera. Toate i se trag de la infidelitatea femeii iubite : şi şperţurile şi beţiile.

Şi eu sînt o femeie *infidelă,* cu toate că nu sînt *iubită,* gîndi Liongina, simţind o înţepătură în inimă. Am adus numai necazuri în viaţa lui Aloyzas. Infidelitatea din suflet este şi mai gravă decît cea obişnuită, vizibilă.

— Un chirurg beat e o brută ! şi Gertruda făcu o strîmbătură dispreţuitoare.

— Eh, el şi-a cîntat cîntecuL De ce să îmbrînceşti omul în puşcărie ?

— Să fiu în locul tău, nu l-aş ierta.

Că nu l-ar ierta, asta se poate citi în ochii ei reci, dar oare de ce mă iartă pe mine ? Că doar şi eu şi Jokymas V6g£l£, amîndoi sîntem la fel de vinovaţL Ba nu-i adevărat, vina mea e chiar mai mare decît a lui. Eu nu mi-am dorit copilul. Nu însemna pentru mine nici speranţă arzătoare şi nici bucurie, îmi era străin cu desăvîrşire. Nu l-am aşteptat, nu l-am dorit şi nu-mi pare rău de el, ci de Aloyzas.

Liongina nu putea pricepe deloc de ce ochii Gertrudei scrutau drumul, străzile oraşului pe care le parcurgeau, ca şi cum ea, și nu şoferul s-ar afla la volan. Privirea pătrunzătoare străpungea vălul cenuşiu al iernii, încercînd parcă să desluşească ceva anume undeva departe în faţă. Cine ştie, poate că încă nu e totul pierdut ? Trupul tînăr, viguros a învins septicemia. Poate că va mai avea și alţi copii, concepuţi în condiţii mai normale ? Lecţiile de felul acesta costă scump și ele sînt inevitabile atunci cînd nu există un simţ al răspunderii înnăscut, inoculat prin educaţie, care adesea poate înlocui un ţel cu mult mai înalt strălucind deasupra vieţii de toate vilele. Căci, puţini sînt cei cărora le este dat să sesizeze imperceptibila legătură dintre generaţii, dintre părinţi şi descendenţii lor. Cum n-o sesizează, vai, de altfel, nici cumnată-mea ! E încă o fetiţă. O fetiţă sleită de puteri, mai mult moartă decît vie.

S-au așezat să bea ceaiul în salon. Gertruda a scos husele de pe două dintre fotolii. Al treilea a rămas mai departe sub pînza cenușie de in.

— Eu mănînc de obicei la bucătărie, mărturisi Gertruda. Singură cum sînt...

Liongina îşi simţi gîtul încleştat de vin spasm, ca şi cum nervii i-ar fi fost subţiaţi pe o nicovală. Oare pînă şi pe femeia aceasta atît de puternică o împresoară urîtul ?

— Iţi miroase părul a spital, spuse Gertruda grijulie.
Nu vrei să te speli pe cap ? Haide, te ajut eu.

Imediat se răspîndi parfumul şamponului, ţîşniră stropi de apă în jur şi în odăi pătrunse aburul. După aceea băură din nou ceai.

— Ai suferit mult, spuse Gertruda, dar să ştii că nici mie nu mi-a fost dat să mă chinui mai puţin. Aşa a fost mereu, încă de pe cînd eram copil : care cum avea vreun necaz, eu trebuia să-i vin în ajutor. Şi e doar o simplă aparenţă faptul că am o viaţă personală : serviciu, apartament, lucruri de preţ. Ţie, însă, nu-ţi reproşez nimic. Cred că înţelegi la ce mă refer.

Liongina încuviinţă printr-o mişcare a capului, şi îşi simţi iar gîtul încleştat de acelaşi spasm.

— Şi uite, nu te supăra, Liongina, că-ţi spun. Eu am ştiut că aşa o să se întîmple. Aşa, sau aproximativ aşa.
Ia ghici, cine m-a avertizat ?

26 ;
*

— Aloyzas ?

— De unde vrei să ştie el ? Cactusul ! Acela pe care l-ai văzut la bucătărie !

— Aa, cactusul ? Puţin a lipsit să nu adauge cactusul acela *scîrbos,* şi brusc, pornirea abia înfiripată de tandreţe pentru Gertruda dispăru.

— îţi mulţumesc, Gertruda. E timpul să plec şi eu acasă.

In jur licăresc fulgi zdrenţuiţi de zăpadă, licăreşte colosul alb al catedralei, — deşi e întuneric, se vede bine. Pe una din laturile pieţei mari înaintează grăbite, cu paşi mărunţi, două femei. Una — voluminoasă, înaltă, purtînd şubă, cealaltă — plăpîndă, tremurînd în paltonaşul subţire ce flutura în bătaia vîntuluL

— Ce surpriză ! Ba nu ne vedem cu lunile, ba ne în- tîlnim în două seri la rînd, ca acum ! Sub pălăria Gertrudei cu borul rotund lucesc ochii, ce nu se miră niciodată de nimic.

Mă supraveghează, îi trece prin minte Lionginei. Mă controlează cum îmi petrec timpul şi dacă-i adevărat că o îngrijesc pe mama.

— Nu te supăra, Gertruda, sînt tare grăbită ! Glasul Licnginei e plin de nerăbdare, tonul cam rece. Oare, de fapt, mă spionează chiar ? Din proprie iniţiativă sau la rugămintea lui Aloyzas ? Nu, nu e în firea lui Aloyzas să se înjosească nici faţă de străini şi nici faţă de unui de-ai lui.

— încotro, fetiţo, la cursuri ?

Nu, la dans ! Unde în altă parte dacă nu la dans ? i-ar fi plăcut Lionginei să-i răspundă. Dar nu mai are nici un minut la dispoziţie pentru o sfîntă răfuială. Jumătate din orele de curs zburaseră deja, iar ea n-o avertizase pe responsabilă s-o treacă prezentă. In fond Liongina nici nu avea de gînd s-o roage vreodată aşa ceva

— acum responsabilă era Anicetq L. *Da' copacii* — de *ce nu zboară* ? Eh, Vangute. Nu, n-a existat vreodată şi nu va exista... nici o Vangute !

— Cum îi merge mamei ? S-a făcut bine vecina ei ?

— Pe vecină au intemat-o în spital.

Pieptul îngust al Terezei clocotea de horcăituri, obrajii mici, de un roşu aprins, aduceau cu o pictură străveche prost restaurată. Cămăruţa ei îngustă şi albă, cu un scrin demodat înăuntru, părea un sicriu cu capacul dat la o parte.

— I-am promis să-i hrănesc porumbeii.

Şi Liongina simte arsura unei amintiri penibile : în timp ce targa „salvării" se izbea cu zgomot de balustrada scărilor, ea se frămînta supărată gîndindu-se mai ales la situaţia ei — devenită şi mai gravă ca înainte — decît la bătrînica aceea cumsecade şi foarte devotată mamei. Abia mişcîndu-şi buzele, Tereze se ruga în şoaptă dumnezeului ei, pe care nu-1 speriaseră izbiturile tărgii lovite de balustradă. Ce bine ar fi să poată zîmbi şi ea ca Tereze, aşa cum stătea atunci cu ochii pironiţi în cer sau în vid — n-are importanţă ce vedea acolo ! — şi cu mîinile obosite, sleite de puteri, aşezate una peste alta.

— Să-i hrăneşti porumbeii ? face Gertruda plesnin- du-şi din cînd în cînd palma, cu mănuşa scoasă de pe una din mîini. Ăştia răspîndesc fel de fel de boli şi fac murdărie. Nu trebuia să-i promiţi. Parcă n-ai destule griji şi aşa, fără porumbeii ei ?

— Fac eu cumva... Gata, acum trebuie să alerg.

— Aş putea şi eu să merg uneori la mama ta...

— Mama a dat în mintea copiilor. E greu să-i mai Intre cineva în voie. Cuvintele îi sună reci, de gheaţă. Iartă-mă, Gertruda, trebuie să alerg.

— Aleargă, fetiţo, aleargă. Gertruda îşi flutură puţin mîna, la fel cum ar face în faţa unui subaltern din serviciul său, şi totuşi să scapi de autoritatea ei, nu e chiar atît de simplu. Spune-mi, Aloyzas... te ajută ?

Pentru o clipă faţa mare, imobilă iese domol la suprafaţă de sub umbra pălăriei şi capătă o anumită căldură. Aloyzas. Imperceptibilul soare din viaţa Gertrudei. O viaţă singuratică şi tristă, care probabil nu e cu mult mai veselă decît a mea, îşi zice Liongina. Aşteaptă să mă înduioşez puţin, ca să încep să pălăvrăgesc. Oricum, n-o să creadă o vorbă din ce-o să-i spun. Şi compasiunea ei se evaporă imediat.

— Nu-i cer eu să mă ajute. Cînd nu scrie, stă seară de seară la bibliotecă. învaţă italiana.

Se hotărîse să înveţe italiana, îşi cumpărase o mulţime de dicţionare, însă dacă învaţă cu adevărat, asta nu mai ştie nici ea.

— Limba italiană zici... Foarte bine, dar...

— Un bărbat nu apucă să facă puhoiul de treburi femeieşti. Măcar de s-ar descurca cu ale lui! izbucneşte Liongina neputînd să se mai abţină.

— Din cîte-mi spui, treburile-i merg destul de prost, nu-i aşa ? Gertruda îi strînge cu mai multă putere cotul, pentru ca ochii Lionginei să nu poată evita privirea ei fixă, sfredelitoare.

— N-am motive a mă plînge de ceva. Totul decurge bine, — şi Liongina se eliberează din strînsoare.

— Aaa, în mod sigur Aloyzas o să înveţe italiana, numai să vrea ! Gertruda continuă să meargă alături fără însă s-o mai ia la braţ. Cu toate astea, ştii... nu publică nimic nou. Şi nici despre carte nu se aude nimic.

— Dar ţi-am spus, învaţă italiana...

— Tu, fetiţo, îmi ascunzi ceva. E deprimat, abătut, nu-i aşa ?

— Astea-s născociri de-ale dumitale, Gertruda. Nu-i bine să tot născoceşti întruna cîte ceva ! Liongina vrea să atenueze stridenţa vorbelor cu un surîs, dar acesta n-are pic de căldură. Ieri nu s-ar fi decis să se comporte astfel. Sînt invulnerabilă, gîndeşte ea, ca un cărăbuş în carapacea sa. — .Griji mărunte sînt desigur, destule. Ei, nişte încurcături cu examenele. Aşa că nu mai născoci şi dumneata fel de fel de lucruri înspăimîntătoare.

— Dar ce s-a întîmplat ? Spune-mi, ce anume ? Gertruda nu ţine seama de tonul ireverenţios ai Lionginei, deşi nu e obişnuită să i se vorbească impertinent. Insa important este că temerile ei se confirmă.

— Dar ţi-am mai spus, nişte mărunţişuri...

— Ţie nu-ţi povesteşte nimic ?

Liongina clatină din cap în semn că nu.

— Şi se frămîntă tare de tot ?

— Nu mai da atîta importanţă la toate. Bine că e sănătos, capabil de muncă. Cît despre mărunţişuri...

— în ochii lui, mărunţişurile iau întotdeauna proporţiile unor turnuri ca ăsta ! Şi mîna Gertrudei se înalţă spre cerul greu de întunericul nopţii.

— Nu e chiar aşa. Te înşeli.

Aseară i-ar fi fost milă de ea, astăzi însă nu. Cît de insuportabilă e dorinţa asta a Gertrudei de a afla toate dedesubturile din viaţa lui Aloyzas. Croncăneşte ca o cioară, cînd vede o surată albă de a ei ! Ce i-ar mai plăcea să i-o trîntească de la obraz : nu mai croncăni atîta, cioara bătrînă ce eşti ! Şi Liongina încearcă să-şi imagineze ce teribilă satisfacţie ar avea, dacă s-ar pomeni repezind-o astfel. Dar nu, deocamdată nu. in clipa asta nu sînt în stare. N-am puterea. încă şi acum îmi mai aduc aminte ce milă mi-a fost de ea. încă şi acum mi-e milă de mine însămi.

— Ce mult aş vrea să mă înşel. Faţa ei prelungă se strecoară din nou sub pălărie. E boţită, ca şi cum trecuseră peste ea nişte roţi şi nu-ţi face plăcere s-o priveşti. Să ştii că eu simt totul, crede-mă !

Iarăşi cactusul ? Tot mai stă proţăpit pe pervazul ferestrei ? Bufetul străluceşte de curat ce e, geamul se decupează albastru, fără urmă de pată, în timp ce cactusul, dezgustător, ţepos, plin de praf, năclăit de pînza păianjenilor şi pătat de muşte, tot mai continuă să prezică, ne- tulburat, fel de fel de nenorociri ? Căpăţîna aproape sfe-rică, din care a dat un lăstar, pare mai degrabă moşneag ursuz decît plantă. Pînă şi în plină zi ţi-e scîrbă să-l priveşti. Pe neaşteptate începe să se înnegrească, să putrezească. De fapt nu tocmai pe neaşteptate, ci atunci cînd deasupra capului lor — al ei şi al lui Aloyzas — se adună norii. Din proprie iniţiativă se înnegreşte, din proprie iniţiativă înverzeşte, deşi nu rămîne multă vreme înverzit. Dacă n-ar fi decît cactusul acesta şi tot am motive s-o urăsc pe cumnată-mea, îşi zice Liongina.

— Scuză-mă, e timpul să plec !

— Te conduc. Gertruda se ţine scai. Şi-a zgîndărit rana. Aloyzas. Acum vrea să vorbească despre el. Să respire puţin din aerul lui. Chiar dacă acest aer îl expiră o fiinţă de calitate inferioară, de care e legat doar printr-un capriciu al destinului. — Toată lumea şi-a pus deja demult hainele de iarnă. — Gertruda, care nu speră să obţină fără efort un succes, încearcă o manevră de ocolire. — Asta ţi-ar mai lipsi acum, să contractezi o pneumonie.

— Alerg mult, nu contractez nimic ! N-am timp să merg încet.

— Şi cine ţine cursul, mă rog, de te grăbeşti aşa ?

— Profesorul P.

— Oh, de ce nu mi-ai spus asta de la început ? ! O să-i dau eu un telefon şi o să vezi că va fi teribil de indulgent cu tine ! Gertruda îşi potriveşte pălăria, ce-i alunecase pe frunte şi devine neobişnuit de veselă — din pricina zîmbetului obrajii i se brăzdează de crăpături.

— Inutil. Profesorul e foarte principial.

— Ce naivă eşti, nu-i greu de înţeles de ce te iubeşte atît de mult Aloyzas ! Asta e doar o concesie tacită, o reverenţă adîncă şi atît, deoarece de fapt Gertruda nu consideră că Aloyzas e tare îndrăgostit de soţia lui, — so- coate că nu se desparte de ea doar din pricina hipertrofiei simţului său de răspundere şi din mîndrie ! — iar dacă e într-adevăr îndrăgostit, atunci e greu să poţi fi de acord cu această slăbiciune a lui. Bine, uite, eu nu sînt o fire atît de închisă ca tine. Cîndva, profesorul era îndrăgostit de mine. Greu de crezut, nu-i aşa ?

Liongina se simte stînjenită, de parcă în locul femeii cu şubă, în faţa ei s-ar afla o altă Gertruda, cu fustiţă mini şi ţigara în colţul gurii.

— îndrăgostit ? Şi dumneata — de el ?

— Cine ştie prea multe... Gertruda îşi înghesuie toate rămăşiţele veseliei într-un ungher din care probabil nu le va mai putea scoate la iveală nici ea însăşi. Şi totuşi, în jurul borurilor pălăriei, deplasată din nou de la locul ei, continuă să plutească ceva ce-i înmoaie ariditatea gla

sului. Se miră şi ea cu cîtă lăcomie s-a repezit cumnată-sa asupra momelii. Să fie oare asta o dovadă că ar putea s-o atragă, s-o cîştige de partea sa prin tandreţe ? — Nu v-am mai văzut de mult pe amîndoi. Nu vreţi să vă repeziţi într-o zi pe la mine ? V-aş pregăti o masă festivă.

— Duminică. Dacă bineînţeles şi dumneata, Gertruda,. eşti de acord. Glasul Lionginei răsună mai blînd.

N-ar recunoaşte pentru nimic în lume că ea va trebui să-l convingă pe Aloyzas să accepte invitaţia şi-apoi să-l pregătească dinainte pentru o zi lungă şi plicticoasă. Oare să fi iubit Gertruda vreodată ? Gertruda asta împietrită ? Să fi iubit şi... să se fi sacrificat de dragul frăţiorului ei, de dragul lui Aloyzas ?

— Pentru voi casa mea e deschisă oricînd, nu numai duminică. Bine, fie şi aşa, rămîne pentru duminică deci !

De obicei cu o faţă şi cu o voce ca asta se trin'cese uşile. Aşa încît, dacă n-ar fi fost uluitoarea mărturisire a Gertrudei, cu siguranţă că Liongina ar fi refuzat în mod politicos invitaţia.

Profesorul P. nu e niciodată atent la cei care întîrzie. După ce dictează tema lucrării de control, se instalează cît mai comod în fotoliul capitonat. Cine ştie, poate reuşeşte să şi moţăie puţin. P. e un om în vîrstă, însă are- o minte lucidă. Ştie că după o zi de serviciu şi stat pe la cozi, nu poţi băga prea multe în capetele năucite ale seraliştilor. Cu acelaşi stoicism suportă el şi faptul că studenţii aflaţi în aula imensă pot fi număraţi pe degete, şi faptul că, atunci cînd răspund, îndrugă nişte năzbîtii de îngheaţă apele, iar cei de pe băncile din fund îşi găsesc diverse ocupaţii străine studiului, de pildă : ronţăie cîte ceva, croşetează, unii mai sforăie din cînd în cînd, flirtează, ba chiar joacă cu mare pasiune şi cărţi. Bine ce] puţin că deocamdată studentele nu-şi aduc cu ele sugarii ! La rîndul lor, studenţii suportă cu îngăduinţă atît prezenţa sa, cît şi anosta sa inteligenţă, în timpul pauze; bărbaţii fumează cu el cîte o ţigară, iar fetele se întîmple uneori să-i pună o floare pe catedră. Eu, în schimb, nu. i-am adus niciodată o floricică, îşi zice Liongina cu părere de rău, nici chiar azi, cînd profesorul ar fi binemeritat-o. Floarea imaginară — tremurătoarea crizantemă galbenă — se aprinde brusc în chip de luminare şi luminează ridurile profesorului. I s-au întipărit foarte adînc, anii i-au in- cleştat chipul în păienjenişul lor comprimîndu-1, făcîndu-1 cenuşiu şi veşted. Cheleşte în smocuri, parcă l-au jumulit, cămaşa are gulerul şifonat, iar reverele hainei — pete de scrum. Doar buzele şi-au păstrat prospeţimea, acum sînt moleşite de lîncezeala ronţăitului, care îi trage tot mai în jos nasul mare, coroiat şi barbişonul ce dă impresia că e lipit. El — iubitul Gertrudei ? Tot ce se poate, doar şi P. a fost tînăr cîndva şi, judecind după nas, probabil a fcst şi destul de prezentabil. Iar Gertruda ora şi ea tînără. Fireşte, mult mai tînără decît el. Faţa ei — masca aceea lipsită de expresie — s-a dezobişnuit să mai rîdă... Iar mîna lui uscăţivă, care chipurile ar trebui să-i susţină fruntea gînditoare, în realitate îi acoperă pleoapele gata să

se închidă... Aşadar, atît a mai rămas din dragostea acestor doi oameni ? Şi-atunci, merită oare să mai regreţi, să tînjeşti după măiastrele păsări ale dragostei, plutind prin cine ştie ce văzduhuri, de vrane ce copacii pe care, din imprudenţă, aceste păsări se aşează — se usucă ? Cîndva, tot astfel vor privi cei tineri şi chipul meu ofilit. De pe acum am început să fiu trasă la faţă şi cu obrajii scofîlciţi, deşi femeile susţin cu invidie că pe zi ce trece mă fac mai frumoasă. Oare păsările dragostei să fie simple născociri ? Ce-ar fi dacă m-aş furişa şi aş şopti la urechea fleşcăită a profesorului...

Şi Liongina se surprinde ridicîndu-se în picioare şi în- cleştindu-şi mîna pe marginea măsuţei sale. Vai de mine, trebuie să scriu, trebuie să fac ceva, uite, toţi ceilalţi lucrează ! Căldura şi oboseala au moleşit-o complet, nici tocul nu-i în stare să-l mai ţină în mînă. Mai bine aş aţipi puţin. Nu, mai bine mă apuc să lucrez !

începe să scrie cifre, să deseneze încă o dată un tabel, copiindu-1 de pe la vecini. Deodată, cifrele se împrăştie şi-apoi, aliniindu-se într-un lung cortegiu zornăitor, se năpustesc în spaţiul de trecere. Uşile încep să se clatine şi se deschid încetişor, fără zgomot. Iar stolurile de cifre, ia-le de unde nu-s ! Brusc năvăleşte înăuntru un val de aer proaspăt, cineva vrea să intre şi nu se hotărăşte s-o facă. Haide, curaj, P. doarme ! Perdeaua compactă de aer din dreptul pragului se dă la o parte şi o femeie, fără să ţină seama de liniştea absolută din jur, îşi face apariţia — înaltă, zveltă, cu pălărie pe cap. Pălării din astea, în formă de pateu cu foietaj, nu se mai poartă demult, îi trece prin minte Lionginei. Şi nici voalete. Femeia se uită de jur-împrejur. Lucrul cel mai ciudat este însă că nimeni n-a observat-o. Apariţia ei e o taină numai a lor, doar ele două îşi simt reciproc prezenţa. Femeia merge îndreptîndu-se spre partea din fund a amfiteatrului. Şi, de fapt, nu merge cu adevărat, ci pluteşte prin văzduh. Se menţine în aer datorită voaletei, care aşa, lăsată pe ochi cum e, freamătă neîncetat. Nici paşii nu i se aud, cu toate că poartă nişte pantofi negri cu vîrf ascuţit — ah, pantofiori ca ai Marlenei Dietrich sau ai Gretei Garfao ! **In** plutirea sa, doamna cea elegantă se opreşte înainte de a ajunge lîngă măsuţa la care moţăie P. — profesorul are barbişonul ciufulit şi îşi ţine capul sprijinit în palmă. Respiraţia lui ritmică leagănă femeia, ale cărei picioare **nu** ating duşumeaua. Iat-o, acum s-a aplecat, îşi întinde buzele vrînd să le apropie de fruntea înclinată a lui P., însă respiraţia celui adormit o împiedică să-şi realizeze intenţia. Cu un gest plin de graţie, doamna îşi ridică voalul. O frumuseţe de femeie cu păr blond, zînă, nu alta ! Ochii limpezi ca apa de izvor, chipul nordic, cu trăsături regulate, poate doar buza superioară să pară cam mare, dar detaliul acesta aproape că nu se observă. Trupul celui ce doarme abandonîndu-se îmbrăţişării fotoliului, începe să se modifice. Burta voluminoasă se suge singură, devine suplă, picioarele încrucişate sub masă se alungesc
— ia te uită ! ce zvelte, ce viguroase sînt! — nasul se îndreaptă,

păstrînd doar o uşoară încovoiere, pentru a fi un frumos nas acvilin, iar păienjenişul ridurilor dispare fără urmă de pe chipul său. O clipă doar, şi P. astfel întinerit, are să se trezească.

Surîzînd întristată, femeia se trage brusc înapoi şi începe a se depărta, plutind, ca şi mai înainte, la un centimetru deasupra duşumelei. Stai, nu pleca ! De ce îl părăseşti ? Stai, nu pleca ! Liongina aude un glas semă- nînd cu al său şi vede ochii celorlalţi colegi îndreptaţi asupra ei. Strigătul a întrerupt graţioasa plutire. Voalul, sfîşiat în bucăţi, se risipeşte în toate părţile şi de sub el iese la iveală faţa prelungă, cabalină, buza superioară se umflă tot mai mult, e imensă și presărată cu fire negre de păr. Aceasta nu seamănă nici pe departe cu făptura misterioasă de adineaori, aceasta-i Gertruda ! Oare l-a abandonat ? L-a abandonat cu adevărat ? Da, de dragul lui Aloyzas.

— Ce-i cu tine, ţi-e rău ? Mîinile ciolănoase ale Anicetei o strîng cu putere. Studenţii s-au adunat cu toţii în jurul celor două, iar profesorul P., după ce a tras un pui de somn excelent, se apropie şi el şchiopătînd.

— Colega e foarte obosită. Să meargă cineva s-o conducă acasă. Surmenajul nervos — iată flagelul secolului nostru.

— Dă-mi drumul ! Liongina îşi înhaţă lucrurile şi se năpusteşte pe coridor. Doar n-o să-i permită ciolănoasei Anicet^ s-o ajute. Să nu îndrăzneşti să te ţii după mine !

— Dar ce rău ţi-am făcut ?

— Nu vreau să vii !

Anicetş miroase întotdeauna a pîrlit, ca o buturugă arsă doar pe jumătate. Chipul trist, cu ochi adînciţi în orbite, cu nas subţire şi ţeapăn, pare a prevesti ghinioane. Doliul... Un suflet larg deschis, fără nici un fel de aco- perămînt, ca o bulboană în care ea însăşi s-a înecat şi în care ar putea să se înece şi Liongina.

— Ce vrei de la mine ? M-am săturat, nu te mai suport!

— Să ştii că nici mie nu-mi face prea multă plăcere să te dădăcesc. Aniceta mai face un pas-doi în urma ei, tî- rîndu-şi cu greu picioarele, apoi se opreşte, aşteptînd.

Poftim, n-are decît să se întoarcă şi să-şi sprijine fruntea de faţa ciolănoasă a Anicetei. Să urle vărsîndu-şi năduful pricinuit de Vangute, pricinuit de toate nedreptăţile vieţii, pricinuit de ceea ce nu fusese în stare să facă pentru ceilalţi oameni aşa cum s-ar fi cuvenit. Să se întoarcă ? Da- de ce apa *nu e verde, dacă iarba e verde ?* Incoloră sau verde, parcă e vreo deosebire ? E un neadevăr că omenirea devine mai bună datorită copiilor. Parcă n-am fost şi noi toţi copii, dar ce am devenit ? Totul mi se trage de la ea, da. de la Aniceta asta cu păr negru a început iar toată drăcovenia, imediat după spitalul acela înspăimîntător, care mi-a scopit trupul şi sufletul, şi după acea ucigătoare nepăsare în faţa vieţii şi a morţii. Rîsul acesta mut din pricina fetiţei moarte ! Dorinţa asta blestemată de a trăi, de a nădăjdui, de a crede... Întîi o renaştere, apoi — un nou abis, o nouă

prăbuşire. Oare tot nu e de ajuns ?

Anicet^ mai stă în acelaşi loc.

— Să ştii, Lionge, că nu-s supărată pe tine. Doar că nu pricep de ce fugi de mine parc-aş fi ciumată ?

— M-am săturat de toate ! M-am săturat ! Ce, parcă tu nu vezi, Aniceta ? Eu nu mai exist, există o femeiuşcă hrăpăreaţă, abilă, care o să ajungă orice altceva, dar în nici un caz o prostuţă sentimentală. Curînd, vei încerca zadarnic s-o recunoşti pe aceasta din urmă !

Pe coridor era întuneric — economie la electricitate. Amîndouă — şi liongina şi Anicetq — desluşeau, licărind într-un colţ întunecos, nişte picioruşe albe. Care alergau din toate puterile spre depărtări nemărginite, goneau către eternitate.

— Eu sînt, tovarăşe profesor !

Aceeaşi studentă pieptoasă şi cu şolduri mari, înfăşurată în broboada ei. Intr-o mînă ţinea geanta sport, în cealaltă carnetul de note gata deschis. Ochii — pietricele colorate, împlîntate în plastilină. Arată exact ca atunci şi, totuşi, ceva îi lipseşte, ceva specific, sau mai ştii ? poate doar imaginaţia lui adăugase acel ceva.

— La ora asta ? Aloyzas îşi coborî mîna înţepenită pe clanţa uşii de la intrare cu care încercase să-i baricadeze drumul. Să fi vrut şi tot n-ar fi putut-o opri pe cea care ardea de dorinţă să pătrundă înăuntru. Iar el, tocmai că nu-şi dădea seama dacă îşi doreşte sau nu lucrul acesta. Se dădu la o parte nemulţumit — de sine şi de ea. Dar cum de-ai bănuit, colega, că sînt acasă ? Sau, te pomeneşti că în clipa asta eu, de fapt, nici nu mă aflu aici! încercă el să glumească cu vizibilă încordare în glas şi se încruntă. De altminteri, cu cît mai repede...

Studenta, care, oricum, nu se aşteptase la o primire ni ai amabilă, se strecură repede în vestibul. Cînd, fără să vrea, îl atinse uşor cu umărul, el simţi învăluindu-1 o undă de parfum. Și Aloyzas pricepu imediat ce anume sesizase el că-i lipsea — mireasma violentă, respingătoare şi totodată atrăgătoare a trupului ei.

— Am stat de planton pe stradă. Dar aţi trecut pe lîngă mine în goană, ca un bolid. Vă aşteptaţi soţioara, nu-i aşa ? înainte, mi-am zis...

Aloyzas îşi privi vizitatoarea pe sub sprîncene : o sâ se apuce să bată toba în tot institutul cum îmi aştept eu soţia — n-o să mai scap de şicane şi chicoteli. Şi, pe urmă, acest *înainte.* Ce vrea să spună cu asta ?

Vizitatoarea nu ştia ce să creadă despre privirea lui îmbufnată.

— Sînt — Almone. Almone J. Nu mă mai recunoaşteţi ?

Şi, de unde dăduse buzna, plină de impertinenţă şi gata de orice, acum se zăpăci puţin. Oare chiar nu mă mai recunoaşte ? Ca să vezi, şi data trecută mă sorbea din ochi.

— Ei, dacă eşti exact aceeaşi Almone... — Aloyzas se sili să zîmbească rezervat. Vocea nu-i era tulburată, deşi adineauri, cînd fata intrase pe uşă cu forţa, un spasm îi încleştase gîtul

— Ne cunoaştem bine amîndoi. Chiar foarte bine ! Buzele crăpate ale fetei se întinseră într-un zîmbet, dînd la iveală nişte dinţi mari şi regulaţi — cu ăştia sparge nucile fără efort. Zîmbea bucuroasă, ca şi cum n-ar fi năvălit seara tîrziu într-o casă străină, ci s-ar fi întâlnit amîndoi în piaţa din vecinătatea institutului, în parc sau în pădure.

— Eu n-aş spune că ne cunoaştem foarte bine. îşi agită puţin mîna prin aer, îndepărtînd mirosul parfumului ei. O dată cu mireasma trupului dispăru şi puterea ei de atracţie. Vrînd să-i placă cu orice preţ, fata se pocise îngrozitor. De sub haina lejeră, de o culoare incertă, i se vedea fusta. De un galben ţipător şi atît de grosolană, că părea nituită din bucăţi de tablă. Avea în picioare nişte pantofi cu vîrfuri strălucitoare, potriviţi mai degrabă pentru teatru decît pentru noroiul de pe stradă.

— Asta nu-i vina mea, tovarăşe profesor. E a dumneavoastră ! ripostă Almone, făcînd aluzie la ceea ce se petrecuse sau ar putea să se petreacă între ei.

— Nu ştiu la ce anume te referi ?

— Aa, nu, la nimic. Pot să-mi scot haina ?

— Cred că nu e cazul ca vizita dumitale să se prelungească.

Fermitatea care-1 caracteriza îi dădu curaj. Urmări cu indiferenţă cum îşi scoate ea fularul lung, înfăşurat în jurul capului. De sub el apăru gîtul-durduliu, cu o piele gingaşă, feciorelnică —, părul tapat, dar frumos, totuşi, îşi descheie nasturii şi aşteptă s-o invite el să-şi scoată paltonul, pentru a-1 da gata cu bluza roz. Doamne, dumnezeule, roz cu galben ! Aloyzas fu cît pe ce să geamă cu voce tare.

— Ia loc, dacă tot ai venit pînă aici... — Ii agăţă haina şi-i arătă cu mîna fotoliul de lîngă birou. Nu avea nici un dubiu : fata, care-şi etala fusta ţipător de galbenă şi bluza trandafirie, are să se trîntească cu zgomot, şi de data asta, tot pe divan.

Şi, într-adevăr, nu se înşelă. Arcurile gemură sub greutatea trupului voluminos. Legănîndu-se o vreme, vizitatoarea cea pestriţă îşi expuse genunchii — rotunzi şi trandafirii în ciorapii kapron bine întinşi pe picior. Din pricina gestului frivol, fusta i se ridică sus de tot; în jurul gîtului se încolăcea un colier din boabe mari de chihlimbar, ce nu corespundea deloc cu îmbrăcămintea de pe ea şi, mai ales, cu starea lui de spirit, care era insuportabilă. Observînd strîmbătura gazdei, Almone îşi potrivi fustiţa dezgolindu-şi şi mai mult genunchii. Pentru o clipă se simţi din nou mireasma ei naturală, pe care parfumul enervant de ieftin îl înăbuşise pînă atunci. Mireasma trupului sănătos, a bulzilor tari de sub bluză. Aloyzas se cutremură de dezgust, însă tocmai de mireasma aceasta avea el nevoie. Ce bine ar fi fost dacă era acum în amfiteatru. Şirurile de măsuţe, catedra cu furnirul jupuit, pervazul ferestrelor pătat de grăsime l-ar fi potolit într-o clipă. Infierbîntată, Almone îşi făcea vînt cu mîna, aşa că iar se simţi unda parfumului ieftin de Riga, însă, de astă dată, mireasma trupului — nu mireasma, ci ţipătul lui — n-a mai putut fi atenuat.

— Vin direct de la antrenamentele de control! Am reuşit cu chiu cu vai să fac şi un duş, după ce-am stat la coadă. Avea de gînd, deci, s-o pornească pe făgaşul confidenţelor şi asta ar fi fost de nesuportat.

— Care-i problema? Haide, spune mai repede... E tîrziu...

Aloyzas îşi încleştă fălcile şi îşi puse bărbia în palmă ca să nu-i tremure. înţeapă ? Asta mai lipsea ! Dar acum ştia că n-o să fie în stare să ignore această neglijenţă a sa şi se bucură : barba aspră şi ţepoasă

va deveni, aşadar, linia de demarcaţie între el şi juna necuviincioasă din faţa sa. Formula internaţională precisă îi spori curajul, impulsionîndu-1 la o oarecare faptă eroică. întoarse fotoliul şi se aşeză vizavi de vizitatoare. Şi îşi aminti imediat : data trecută l-a găsit cu pantalonii sport umflaţi la genunchi. Se lăsă pe spătarul fotoliului, pentru ca distanţa dintre el şi Almone să devină mai mare. Judecind după impresia produsă asupra lui la prima întîlnire, fata era atunci mult mai atrăgătoare decît acum — împopoţo- nată vulgar şi tolănită cu neruşinare, atîta doar că pe aceasta ai putea s-o atingi, dacă tu, n-ai fi tu — dacă n-ai fi Aloyzas Hubertavicius.

— îmi ard tălpile ca pe jeratic. Vă supăraţi, tovarăşe profesor, dacă mă descalţ puţin ?

El mormăi ceva nedesluşit, care nu semăna nici a încuviinţare, nici a obiecţie. Ea se ridică şi îşi aruncă pantofii din picioare — unul din ei zbură sub birou.

Oare îi împrumutase de la vreo prietenă ? Altfel, greu de crezut că în escaxpenii ăştia încăpeau lopeţile ei roşiatice, pline de bătături. Acestea ocupau acum întregul spaţiu dintre divan şi birou. Să umble fără încălţări şi să bătătorească fînul în stog, iată pentru ce anume au fost create tălpile astea. Temelia puterii şi a sănătăţii înseamnă senzaţia existenţei pămîntului sub picioarele tale şi senzaţia existenţei propriului trup. Tălpile mari nu violau cîtuşi de puţin esenţa, fondul ei, aşa cum făceau parfumul ieftin, sau combinaţia bizară de galben cu trandafiriu a hainelor. După ce umblă puţin prin cameră, se aşeză din nou, avea chipul vizibil înseninat. Aloyzas se aplecă după pantoful aruncat sub birou. Dacă pînă acum izbutise să nu fie ridicol, ei bine, în clipa de faţă merita, pe bună dreptate, să-şi atîrne clopoţei de bufon.

— Uite ce e, din două una : ori îmi spui de ce te-ai prezentat aici, ori pleci imediat! Supărat, îi întinse cu brutalitate pantoful, de parcă acesta ar fi fost un că'el neascultător.

Privindu-1 ţintă cu ochii săi lipsiţi de expresie, Almone îşi aşeză pe genunchi carnetul de note.

— Ştiţi singur de ce, tovarăşe profesor.

Aloyzas sări în picioare furios şi jenat în acelaşi timp. Oare, într-adevăr, nu pricepuse că venirea ei, ca şi toate fandoselile, sînt interesate ? In ceea ce-1 privea, mă rog, nu-şi reproşa nici acum nimic de care să se jeneze, căci nu se lăsase prostit de cine ştie ce aiureli, dimpotrivă, îşi făcuse chiar şi unele iluzii. Ptiu, e dezgustător...

— Bine, bine... Ea nici nu se clinti din loc. Ar trebui să mă mai stăpînesc şi eu, îşi zise el. Şi se aşeză din nou. Cu condiţia să-mi răspunzi la vreo două întrebări.

— Şi n-o să fiţi chiţibuşar cu mine ?

— Ei haide, că doar nu sînt eu chiar atît de fioros. Important este să văd cum judecă studentul ! Aloyzas vorbea tare, cu aerul că îi strigă pe martori la tribunal De pildă, vorbeşte-mi despre aspectul subiectiv şi obiectiv al aprecierii estetice. Cum se stabileşte corelaţia între acestea ? Ce rol i se atribuie gustului artistic al celui care emite aprecierea ? Poţi să-mi spui cu cuvintele dumitale, colega. Hai să

filozofăm puţin.

— Ei fie, am înţeles ! Almone începu să-şi agite palmele mari, izbite de loviturile mingilor. Ştiţi ce, tovarăşe profesor ? Nu-mi puneţi nici cinci şi nici patru, puneţi-mi un trei şi gata.

— Să-ţi dau nota trei fără să-ţi verific cunoştinţele ?

— Sincer să spun, cunoştinţele mele sînt cam slabe. Bulzii sînilor se ridicară sub bluza trandafirie şi, din coşul pieptului izbucni un oftat adînc. Parcă eu sînt o studentă adevărată ? !

— Atunci poate că nici eu nu sînt profesor ? Brusc, Aloyzas îşi dădu seama că făcuse o glumă neizbutită. Sări în picioare, apoi se aşeză din nou.

— Sînt voleibalistă, doar v-am mai spus-o. Echipa institutului nostru a ieşit campioană republicană anul trecut. în plus, mai joc şi în selecţionata Lituaniei. Şi atunci, cînd să mai tocesc ? De unde credeţi că am venit la dumneavoastră în toiul sesiunii ? De la antrenamentele de control. Parcă de multe ori m-aţi văzut în amfiteatru ? Cantonamente, antrenamente, campionate. Atît.

— Intr-adevăr, nu-mi amintesc să te fi văzut, recunoscu, sincer, Aloyzas. Sper că la cursurile colegului M. ai apărut mai des, nu-i aşa ?

— El nici nu m-a văzut la faţă, plicticosul ăla de M. Şi, nu vă supăraţi că vă spun, nici prelegerile dumneavoastră nu le frecventez, deşi uneori aş mai avea timp. Vă spun cinstit, arta — nu e pentru mine. Nu-i de nasul meu ! Almone începu să rîdă — sînii i se conturau tot mai distinct prin bluza care aveai impresia că stă gata să plesnească. Mireasma trupului fetei, biruind definitiv parfumul ieftin, se zbuciuma plescăind între ei ca un val impetuos.

Aloyzas îşi încleştă degetele pe bărbie. Uitase că e nebărbierit. îl atrăgeau şi trupul arzînd ca flacăra şi simplitatea ei neîngrădită de nici un fel de convenienţe. Pînă şi micile ei şiretlicuri degajau francheţe. Instinctiv, se mută cu fotoliu cu tot mai aproape de genunchii trandafirii.

— Zici că nu-ţi place arta ? Dă-mi voie să nu te cred... Arta nu se află neapărat în muzee. Vorbea despre artă, deşi acum aceasta nu-l interesa cîtuşi de puţin şi de aceea se considera un ticălos derizoriu. Arta, dacă priveşti cu atenţie în jur, se află pretutindeni. E imposibil să n-o observi, chiar şi în cazul în care ai dori cu tot dinadinsul lucrul acesta. Natura, locuinţele, îmbrăcămintea, — absolut totul — este fie artă, fie... non artă. De exemplu, fularul ăsta al dumitale. Singură l-ai croşetat ? E splendid, aş spune chiar că nuanţele lui sînt combinate cu măiestrie.

— Vă bateţi joc de o sărmană făptură ca mine. Eu casc în sălile de expoziţie, adorm la concertele simfonice. Cîte cineva discută în contradictoriu despre asta, cuiva îi place sau nu-i place, mie însă nu mi-e nici cald, nici rece.

— Bine, dar n-am nici o intenţie să fac din dumneata un critic muzical, colega, şi Aloyzas se simţi deodată proiectat brusc, spre linia de demarcaţie, pe care singur şi-o fixase încă de la început, şi care era deosebit de fragilă — de-ai fi atins-o fie şi numai cu un

deget, s-ar fi năruit. Nu-ţi pretind decît un minimum de cunoştinţe.

— Un minimum ?

Almone surîse privindu-1 cu ochii ei inexpresivi, de nevăzător, se legănă din tot trupul şi se tolăni pe o coastă, rezemîndu-se într-un cot. Aloyzas continua să şadă drept, cu umerii larg desfăcuţi, în timp ce în ochi îi zîvcneau flăcări trandafirii şi galbene. Cele două culori se ciopîr- ţeau reciproc, iar pe el îl tortura o nesuferită dorinţă de a atinge văpaia lor cu mîna. îşi privi mîinile — tremurau, aveau vinele umflate. Mîini de tîlhar şi de borfaş. Oare acesta eşti în adevăr, tu, Aloyzas Hubertavicius ? Dar, ia priveşte, în faţa ta nu se află cea care îţi este mai necesară decît viaţa, ci o alta, ajunsă aici întîmplător, o studentă neghioabă, total dependentă de indulgenţa ta, chiar dacă dogoreşte ca un rug încins. De te vei arunca în vîlvătaia acestuia — Liongina o să se evapore, o să dispară pentru totdeauna în munţii aceia ai ei lipsiţi de viaţă, revopsiţi în negru. Vino-ţi în fire, Aloyzas Hubertavicius, acum cît încă nu e prea tîrziu !

Cu mare greutate îşi desprinse privirea de la fata instalată comod pe divan, de la rugul cuprins de flăcări încinse, ce mistuia o anumită parte a fiinţei sale — pornirile cu neputinţă de stăpînit, ce-i scăpaseră de sub

controlul voinţei. îi era imposibil să priceapă ce se întîmplă cu el. îşi băgă mîinile în buzunare şi străbătu odaia întîi în lung, apoi în lat. Nu se decise imediat s-o privească pe Almone, care aştepta calmă la adăpostul unui zîmbet — şi sfios şi neruşinat, în acelaşi timp.

— Uite ce e, Almone, — se aşeză din nou continuînd să simtă, nebiruită încă, atracţia pentru ea şi condam- nîndu-se pentru slăbiciunea sa, — eu niciodată, te rog sâ reţii asta, niciodată nu procedez în felul acesta.

— Va să zică e-adevărat ce se bîrfeşte pe socoteala dumneavoastră. Şi eu, toanta, nu credeam. Almone se necăji, se indispuse. Iarăşi se simţi adierea parfumului ieftin şi iarăşi combinaţia lipsită de gust — galben şi trandafiriu — începu să-i irite ochii. înseamnă că degeaba m-am mai gătit, dacă dumneavoastră nu sînteţi ca toţi ceilalţi!

— Nu sînt ca toţi ceilalţi ? Aloyzas fu cît pe ce să-i mîngîie genunchii care dogoreau. Dezorientată, sincer necăjită pentru insuccesul său, fata era, în felul ei, atrăgătoare.

— Chiar pe toţi n-am fost nevoită să-i vizitez. Aşa că nu ştiu. însă cei mai mulţi nu se sfiesc deloc !

Mafia, îi răsună lui în urechi vocea scîrţîitoare a fostului său coleg N., mafia.

— Nu ştiu zău, colega, ce să fac cu dumneata. Vorbele erau cu dublu înţeles, desigur, dar el nu se mai gîn- dea acum la trupul ei.

Almone înţelese : era momentul să termine jocul care reuşise s-o indispună.

— Ştiţi ce ? Atingeţi-mă cu un trei şi, hai, să nu ne mai certăm ! O să se necăjească grozav tata, dacă o să pic la un fleac din ăsta, la un colocviu. Ii spunea tată — părintelui ei, la fel ca Liongina. Cînd se transmit meciurile noastre el închide televizorul. Vrea să am o diplomă, să fiu şi eu în rînd cu lumea. Iar pe mine sportul m-a pasionat încă din şcoală. Şi numai datorită sportului am fost primită la institut, unde chiar şi unele cu note de cinci pe linie nu reuşesc să intre decît cu mare greutate. Sînt sportiv calificat. Am făcut alergări, înot, baschet. Prinde, aruncă, smulge din mîini ! Altceva nu ştiam şi nici nu vroiam să ştiu. Aşa că acum pun umărul la greu. Iar ceilalţi se uită la mine ca la... măgarul ce cară, pentru alţii, povară...

— Cu ce se ocupă tatăl dumitale ?
— A fost strungar. Acum e pensionar de invaliditate, are T.B.C.
— Oftică ?
— Nu. Tuberculoză. — Nu cunoaşte vechea denumire a bolii. — Are caverne. Scuipă sînge.

Oare tatăl acestei fete cu sîni mari şi care plesneşte de sănătate, e într-adevăr ofticos ? Greu de crezut, cînd îi simţi mireasma trupului sănătos. Tatăl lui, al lui Aloyzas, a fost ceea ce se cheamă un intelectual ofticos clasic. Obraji slabi şi supţi, ochi strălucind bolnăvicios. Se mindrea cu boala lui. Mai ales în timpul războiului, cînd morţii i s-a smuls vălul sacru de mister şi taină, iar cimitirul a fost pîngărit. O clipă revăzu mîna tatălui plesnind cu zgomot surd obrazul Gertrudei. Atît de limpede i-a apărut, după trecerea multor ani, mîna aceea costelivă încît Aloyzos clipi din ochi. De data asta, pe el îl lovise tatăl.

— Pe cuvînt de onoare, sînt gata să jur, dacă vreţi. Sînii lui Almone fremătară, ea încercă să-l prindă de mînă. Pot să vă arăt certificatul medical.

— Nu-i nevoie. Dă-mi carnetul. Şi scrise ceva, fără să vadă, fără să se gîndească măcar ce notă pune.

— Şi acum, du-te. Făcuse un lucru inadmisibil, în- călcase unul din principiile sale. Dar în acelaşi timp simţea o mare uşurare, pentru că săvîrşise ceva copleşitor de bun în memoria tatălui său.

Almone ii zîmbea larg, slută şi frumoasă totodată, din pricina neaşteptatei bucurii.

— Un patru ? Mi-aţi pus un patru ?

— Un trei sau un patru pentru neştiinţă — tot un drac, rosti Aloyzas încreţindu-şi fruntea.

— Să nu fiţi supărat pe mine ! Plină de recunoştinţă, ea ii prinse cotul şi i-1 strînse. Fără a-i pricinui vreo durere, aşa cum fac cîinii credincioşi, conştienţi de forţa maxilarelor proprii.

Aloyzas se întoarse cu faţa spre birou şi, fără să vadă nimic, începu să răscolească printre hîrtii. Il stingherea fata care stătea tot acolo, neavînd de gînd să plece, şi parcă mai aşteptînd ceva.

— Am de lucru. Nu vezi că am de lucru ?

Dar ea nici nu se clinti.

— Pleacă odată ! Pleacă ! Strigase dind frîu liber supărării.

— Vreţi să-mi vindeţi mie scoica dumneavoastră, tovarăşe profesor ? Ea nu credea că e intr-adevăr supărat.

— Ce-ai spus ?

— Vindeţi-mi-o. Ştiţi, am visat într-o noapte scoica asta a dumneavoastră.

— Scoica ? Asta de unde-ai mai născocit-o ?

— Vindeţi-mi-o. Dumneavoastră sînteţi un om atît de serios... Ce nevoie aveţi de jucării ?

Splendidă ocazie de a se descotorosi de vechitura asta inutilă, de nişte amintiri care nu-i erau de nici un folos. Altfel, din proprie iniţiativă, niciodată n-ar fi fost în stare să arunce scoica.

— Mi-o vindeţi ? Vai, ce drăguţ sînteţi!

— Cineva a plătit pentru scoica asta douăzeci şi cinci de ruble. Nu-i prea mult pentru dumneata ?

Almone se năpusti spre birou, înhăţă scoica, ascultă puţin şi, fără s-o lase din mînă, o lipi de urechea lui. Pietricelele ochilor ei străluceau ca lustruite, — în ele licăreau mici puncte aurii. Uitînd de toate, chiar şi de nota patru pe care-o căpătase, ea asculta vuietul unor îndepărtate mări, dialogul tainic dintre necuprinse întinderi şi adîncuri fără fund. La urma urmei, de ce n-ar încerca să-i trezească gustul artistic printr-un şoc al frumosului ? Dar scînteia pedagogică a lui Alyozas se stinse îndată ce auzi foşnetul rublelor.

— Număraţi-i şi dumneavoastră. Sînt douăzeci şi cinci.

— Mulţumesc. Lasă-i pe masă.

Ea puse deasupra bancnotelor, presîndu-le, vasul cu creioane şi mai zăbovi o clipă. Apoi, fără a mai aştepta privirea lui, se îndreptă încet, tîrîndu-şi picioarele, spre uşă.

N-ar fi trebuit să ia banii. Aloyzas se dezmetici şi, brusc, sări la fereastră lipindu-se de ea. Se purtase ca un netot. Almone ţopăia pe trotuar sprintenă şi aproape fragilă, cu toată înălţimea şi neîndemînarea trupului ei mare.

Rămase nemişcată. Căzuse pe spate şi i se părea că se prăbuşeşte undeva, ca şi cum şi în somn continua să se scufunde în abis, să înfrunte depărtări cu nimic mai mici decît cele din timpul zilei, cînd e cu ochii deschişi. Privind-o de la distanţă, puteai crede că de cealaltă parte, la ieşirea din puţul fără fund, o aşteaptă cineva şi că ea, fără să stea pe gînduri, goneşte spre îmbrăţişările acelui cineva care o aşteaptă, fără să-i pese ale cui sînt îmbrăţişările de acolo — ale uitării de sine sau ale nefiinţei. Aloyzas se culcase deja — bineînţeles, nu dormea, era gata să sară în orice clipă ! — dar asta n-a mirat-o deloc, sau dacă s-a mirat cumva, doborîtă de oboseală cum era a şi uitat îndată de toate. Trăgîndu-şi cu greu fusta de pe ea, murmura cu voce tînguitoare, promiţînd să fie rezistentă şi puternică, să se îngrijească de buna lui dispoziţie şi de condiţiile optime pentru munca lui de creaţie — căci dacă există cu adevărat un sens în viaţă, el se concretizează în această lampă, care arde pe biroul tău, nu-i aşa, Aloyzas ? — şi chiar în clipa aceea căzuse de pe picioare, fără a mai apuca să se pieptene măcar. Murmurul ei semăna cu o bîiguială de om turmentat.

— Tu eşti bun, Aloyzas, şoptise ea şi se prăbuşise fără să mai aştepte vreun gest de tandreţe din partea lui.

El s-a retras la marginea divanului dar n-a putut adormi. Ochii arzători şi reci căutau să se agaţe de întunericul din jur, sfîşiat de reflexele luminilor de pe stradă. Era istovit de acele lungi aşteptări, cînd îţi vin în minte toate spaimele posibile şi imposibile. Nu-i aducea alinare nici întoarcerea ei, de fiecare dată tot mai apăsătoare, ca atunci cînd se întoarce cineva grav rănit ce-şi tîrăşte cu greu picioarele şi e pe punctul de a-şi pierde cunoştinţa. Dar şi mai rău era cînd se apuca de fel de fel de năzbîtii, ca, de exemplu, să vină cu sufletul la gură ziua-n

amiaza mare ca să schimbe vreun bec, pentru ca el să aibă mai multă lumină fie pe scară, fie pentru lucrul la carte. Toate eforturile acestea, care, Dumnezeu ştie cît o costau, demonstrau de fapt un singur lucru — că se apropia falimentul. Cuvîntul acesta străin, care bă- tea la ochi, îi părea suspect lui Aloyzas, la fel ca strălucirea unei cutiuţe metalice plină cu exploziv. Unde văzuse el o astfel de cutiuţă ? Mai mult ca sigur în vreun film de război. Metafora nu-1 satisfăcea pe deplin, dar era exactă. Oare Liongina chiar nu bănuieşte că el trîndăvise şi azi fără să scrie nici un singur rînd ? Adevărat că nu desenase nici careuri pentru cuvinte încrucişate, dar ăsta nu-i meritul său, ci al lui Almone J. Poftim ! Nu era de ajuns că se istovise aşteptîndu-şi soţia dispărută fără urmă, a trebuit să se mai lupte şi cu ispitele. Lopata plină de bătături a lui Almone şi piciorușul marmorean al Lionginei... S-o pună pe ea alături de Lionginei, a cărei respiraţie uşoară abia dacă o putea desluşi, o astfel de comparaţie — înseamnă o batjocorire a simțului său estetic. Pe Liongina o alcătuise din evadarea aceea bizară, din privighetoarea temătoare, ea e mereu alta, şi nimeni — nici chiar ea însăşi! nu ştie care va fi următoarea sa întruchipare, pe cîtă vreme Almone J. este modelată din lut, pe ea o poate face să renască doar una, o unică pornire, doar unul, un unic gînd rectiliniu. Liongina îi e destinată numai lui, Almone — oricui i-ar cîştiga bunăvoinţa şi ar fi gata să profite de această bunăvoință. Dar uite că mă gîndesc la ea aici, în pat, unde nu m-am gîndit la nici o altă femeie în afara Lionginei. Oare am fost, cu adevărat, atras de ea ? Neglijentă, sportivă, altădată n-aş fi catadicsit să-i arunc măcar o privire, se înfuria tot mai mult Aloyzas, dacă între mine şi Liongina nu s-ar fi căscat prăpastia. Mă rog, deşi ţi-ai pierdut puţin capul, ai reuşit totuşi cu chiu cu vai, să rezişti, dar fe- reşte-te de următoarea întîlnire. De fapt, o întîlnire ur- mătoare nu va avea loc ! Se descotorosise pentru totdeauna de Almone, la fel ca şi de adorabila R., atît cît mai rămăsese din ea, acolo, în scoică. Dacă Lionge ar vedea cu preţul cîtor eforturi a reuşit el să stingă incendiul acela ! Poate că abia atunci ar înţelege şi ea că relaţiile lor au ajuns la capăt... Dar cum să-i povesteşti toate astea, cînd ea în mod intenţionat se scufundă tot mai, în adînc, lăsîndu-şi la suprafaţă, în calitate de ostatec, <ft>ar trupul, li simte căldura — gingașă, abia perceptibilă, unică — şi tînjeşte după soţia sa, cu fiecare zi tot mai mult, neînţelegînd şi singur ce se întîmplă cu el, — să se fi îndrăgostit din nou de ea, acum, cînd a avut posibilitatea s-o compare cu o fată apărută întîmplător în calea lui ? — şi totuşi, cum să cuteze el s-o atingă dacă-i atît de istovită ? Ar fi îngrozitor, s-ar sfărîma ca o jucărie fragilă.

In timp ce stătea astfel culcat, încercînd zadarnic să pătrundă în conştiinţa Lionginei care dormea, noaptea înainta pe drumul său. înaintare lipsită de sens, după cum lipsite de sens erau şi bătăile accelerate ale inimii lui, atunci cînd muia ei, alunecînd inconştient spre el, nu-i era de nici un ajutor. Deodată, un fel de şoaptă, nu, mai curînd un foşnet abia auzit l-a făcut să-şi ridice repede capul. S-a întors pe o coastă

rezemîndu-se în cot şi s-a aplecat mult spre Liongina. A încremenit aşa cu răsuflarea tăiată. Un foşnet. Nu al cămăşii de noapte şi nici al părului, ci al buzelor crăpate, arse.

Ca de obicei doarme pe spate, cu capul uşor întors într-o parte. Părul i s-a lăsat pe umeri, — bogata lui povară nu s-a răsfirat prea mult— îi încadrează ca o masă compactă, chipul. In întunericul spălăcit, sau în lumina tulbure a dimineţii — pe pereţii şi tavanul odăii apar şi dispar întruna umbre ! — nu-i poţi desluşi clar trăsăturile feţei. Abia i se zăresc, albe, fruntea şi pieptul neacoperit de plapumă. Şi din nou nu se mai aude nimic, nici măcar respiraţia. Liongina şi-o tăinuieşte de parc-ar vrea să înşele vigilenţa cuiva. Şi de fapt, nu a altcuiva, ci a lui. Că doar nu poate un om, cînd doarme, să stea aşa, ca un mort, poate doar să facă pe mortul.

Aloyzas se apleacă şi mai mult — pe gîtul ei zvîcneşte o arteră, încet, inima împinge în sus sîngele dens. Viaţa curge prin tot trupul fără grabă, alimentată de ceva necunoscut pentru Aloyzas, de ceva cu mult mai important decît banalitatea cotidiană, de ceva căruia nu-i sînt necesare în mod obligatoriu oxigenul şi globulele roşii ale sîngelui, saturate de acesta şi aflate în creierul obosit. Se săvîrşeşte ceva misterios în liniştea asta înşelătoare, în această nefiinţă reflectată doar de pielea palidă — radiind o undă aproape imperceptibilă de căldură şi de respiraţie neauzită.

Liongina visează ceva şi pentru Aloyzas e cît se poate de clar ce anume visează — ea nu poate visa altceva decît munţi, munţii aceia blestemaţi ! — visează, ocrotită fiind de aripa somnului, ca nu cumva să-i scape vreun suspin ce i-ar trăda infidelitatea. E absurd, e o nebunie — caută să-şi strunească Aloyzas imaginaţia dezlănţuită, e pur şi simplu istovită şi doarme profund, îşi zice el şi, totuşi, îi este cu neputinţă să se descotorosească de impresia că ea îl înşeală — acum, în clipa asta chiar. Se află acolo, în munţi, în munţii ei blestemaţi, în care s-a împotmolit pentru totdeauna ! — deşi el, mărinimos, i-a întins mîna, a ajutat-o să se ridice din noroi şi pînă azi o tot tîrăşte după el. Nu se trădează nici în momentele de veselie, nici în acelea de întristare, se izolează de el atît prin conştientul său, cît şi prin bezna subconştientului. Prostii, nici io- ghinii nu-şi dirijează subconştientul, Aloyzas ştie asta, dar nu se poate linişti, pentru că ea l-a repudiat atît de violent, atît de total ! El o vrea întreagă pe Liongina, de ea are nevoie, nu doar de trupul ei, pe care l-ar putea poseda îmbrăţişîndu-1 şi răvăşindu-1. Are nevoie de viaţa ce susură domol înlăuntrul ei, de tainicile ei gînduri şi senzaţii, ce se învălmăşesc laolaltă şi se risipesc, ca o pulbere, la cea mai mică atingere. El are nevoie de ceva anume, de ceva care, poate, nici nu există în ea. Şi, nefiind în stare să-şi stăpînească obida, copleşit de suferinţă din pricina înstrăinării ei, Aloyzas se întreabă, cu luciditate şi detestîndu-se pe sine însuşi : ai fi putut admite vreodată tu, Aloyzas Hubertavicius, că o să stai la pîndă nopţi întregi să asculţi respiraţia soţiei tale, care doarme, stră- duindu-te să prinzi ceva ce nu poate fi prins, — visurile ei ? Ce ar gîndi

Gertruda, ce teribil s-ax umfla cuprinsă de tremur, buza ei superioară, dacă şi-ar vedea frăţiorul adorat într-o astfel de postură ?

— Nu dormi ? Şoapta fierbinte îl sperie. Poftim, ea întreabă, nu el! Deşi, demult — el ar fi trebuit s-o trezească.

— Dar tu ? Tu de ce nu dormi ?

— Eu dorm.

— Acuma nu dormi, visezi ! izbucneşte el şi răsuflarea lui fierbinte învolburează părul Lionginei.

— Ce-aş putea eu să visez ? Pe chip, nici un muşchi nu i se clinteşte din loc, da, deşi respiră şi vorbeşte, ea se află cine ştie pe unde.

— Munţi ! Visezi munţi ! şi ţipătul lui se izbeşte de ochii ei larg deschişi. Asurzit de propriul glas, înţelege în sfîrşit că tocmai prin reproşurile acestea pline de ură şi în total dezacord cu judecata sănătoasă, el singur sileşte munţii să reînvie, el singur, încordîndu-se din răsputeri, o împinge pe Liongina în sus pe povîrnişurile lor colţuroase.

— Munţii s-au prăbuşit, demult i-a înghiţit pămîntul.

Are glasul suspect de calm, se vede că şi-a tot repetat vorbele acestea pînă a ajuns, în cele din urmă, să le şi creadă — indiferent dacă e sau nu convinsă că asta-i realitatea.

— Nu-i adevărat, visezi munţii ! Şi pe el, pe escrocul acela ! Aloyzas îşi aude ţipetele stridente. Pe aventurierul acela îl visezi !

— S-a prăbuşit şi el. O dată cu munţii.

— Nu minţi ! Il visezi! Mai bine recunoaşte, îl visezi, nu-i aşa ? Are senzaţia penibilă că a sculat un mort din mormînt. Munţi uriaşi — uriaşe mormane de cadavre încremenite. O halucinaţie a creierului excitat, o absurditate.

— Se poate să fi visat ceva într-adevăr, de vreme ce tu susţii asta cu atîta insistenţă... Liongina se întoarce spre el dar de astă dată nu mai pare o fantomă, e trup cald de femeie — şi e altul, complet schimbat. Am visat-o pe chiriaşa pe care am adus-o să stea cu mama.

Silueta masivă a munţilor s-a mişcat domol şi, clăti- nînd-se, s-a dat la o parte. Dar n-a dispărut cu totul, s-a dizolvat în bezna ce nu se grăbeşte deloc să se destrame.

— Asta ce invenţie mai e ?

— N-ai decît să nu mă crezi dacă nu vrei. Am închiriat unei femei locuinţa mamei.

La timpul său, o mai sfătuise cineva în sensul acesta, dar atunci s-a arătat teribil de indignată, o jumătate de an a fost supărată pe Gertruda, cu toate că aceasta n-a mai vrut să se amestece. Se uita chiorîş şi la Aloyzas ca şi cum el ar fi constrîns-o să se descotorosească de mai- că-sa. Poate că aşa va fi mai bine, cine ştie, dar de ce trebuie să fie el întotdeauna ţapul ispăşitor ?

— Aşa nu mai puteam continua ! Se lipeşte cu tot pieptul de el, dar în glas nu e nici o urmă de duioşie : pare strivit de o greutate pe care are de gînd să i-o treacă lui în spate, în locul celeilalte, născocită de el din pricina neliniştii şi a geloziei sale. Eu nu reuşesc să mai fac nimic. Deşi mă strădui, mă fac luntre şi punte, degeaba, tot nu reuşesc. Bătrînelul de pe stradă a refuzat să mă mai cîn- tărească. Dumneata, mi-a spus, ai nevoie de un cîntar pentru copii. Mama are escare, e îngrozitor. Şi nici pe tine, Aloyzas, nu te îngrijesc cum ar trebui, nu-ţi creez condiţii bune pentru lucru. Niciodată nu avem timp să stăm serios de vorbă amîndoi, ba, am încetat chiar să ne mai şi înţelegeam unul pe celălalt.

— Nu ştiu, nu ştiu. Nu se grăbeşte deloc să se arate tandru cu ea, deşi părul ei îi atinge gîtul, gîdilîndu-i-1. Dar pe cine o să mai acuzi după aceea ? Pe mine ?

— Te-am acuzat eu vreodată de ceva ?

— Dar visurile tale ? Munţii tăi blestemaţi ? izbucneşte el din nou, deşi vestea supărătoare — chiriaşa — îi mai potolise puţin ardoarea dinainte.

— Chiar dacă mai visez uneori, nu e vorba de munţi. Doar nişte defilee, nişte cheaguri de negură...

— Negură, defilee... Aiurea ! Visezi munţi ! Pentru că ceea ce gîndeşte omul cînd este treaz, îi apare şi în vis, draga mea.

— Glumeşti, nu-i aşa ? Aloyzas ? Eşti prea inteligent ca să poţi crede asta.

— Glumesc, scrîşnind din dinţi, dacă vrei să ştii. Şi te avertizez că de azi înainte n-am de gînd să mai glumesc.

— Şi atunci, ce pot să fac ? Să mă culc separat ? De cum închid ochii simt că mă înhaţă cineva şi mă îmbrîn- ceşte într-o prăpastie. Grijile, asta o ştiu eu bine. Aia n-am făcut, pentru ailaltă n-am avut timp ! De aceea mă prăbuşesc... Toţi oamenii, Aloyzas, visează cîte ceva. Dar pe cu vînt de onoare că nu-mi amintesc absolut nimic !

— Ei, asta-i ! Visai ceva, visai, şopteai şi nu-ţi aminteşti ? ! sare Aloyzas nefiind în stare să se stăpînească şi să nu-şi mai zgîndăre rana, care-1 mînca teribil, pînă n-o jupuia zdrenţuind-o tare de tot, pentru ca apoi, după ce durerea se potolea şi pojghiţa de deasupra se mai usca puţin, să înceapă iar durerea şi mîncărimea care-1 sîcî- iau pînă n-o jupuia din nou. Parcă pe Liongina n-o doare cînd o hărtănesc întruna cu fierăstrăul neascuţit pentru vedeniile ei ? Bineînţeles că o doare, şi poate chiar mai tare decît pe mine ! Sigur că nu vreau s-o chinuiesc cu munţii ei, dar reproşurile mele ţîşnesc şi se revarsă fără voia mea, ca şi cum altcineva mi s-a vîrît în suflet şi se terorizează singur acolo, otrăvindu-mă cu venin. E o nebunie s-o învinuieşti acum cînd nu mai e noapte, dar nici zi încă nu e, pe ea, care-i atît de istovită încît abia îşi mai trage sufletul. Ba e mai mult decît o nebunie — ăsta-i sadism ! Oare mă transform într-un sadic, căruia i-ar face plăcere s-o sfîrtece de vie ?

—: M-am cam înfierbîntat, Lionge, te rog să mă ierţi, încearcă el să facă pace, dar vocea-i aspră scîrţîie la fel ca uşa de la balcon cînd bate vîntul.

— Eu sînt de vină, pentru că am început să mă justific cu atîta seriozitate. Spre deosebire de vocea lui, ce blîndă e vocea Lionginei, care se apropie acum lipindu-se cu şi mai multă gingăşie de el.

— Bine, bine, hai, să nu ne mai frămîntăm atîta.

Aloyzas o mîngîie pe păr. înlăuntrul său mai clocotesc încă ruşinea şi furia — s-a înjosit şi el, dar a înjosit-o şi pe ea cu învinuiri grele, care pentru orice raţiune să- nătoasl sînt sub orice critică. O să se zbuciume, desigur, toată ziua din cauza acestor neghiobii, şi totuşi, degeaba, tot nu poate fi pe deplin convins că nu există absolut nici un temei pentru ele. Foarte ciudat, cum a fost posibil ca vreme de şapte ani — cîţi au trecut de la plecarea lor în excursia aceea nefastă pe munte ! — să doarmă liniştit, fără a se gîndi că lîngă el, în tenebrele subconştientului soţiei sale, se află o altă lume, ostilă lui, care, poftim, acum începe să iasă la iveală şi să se aşeze între ei doi.

— Chiriaşă, zici ? Una care să stea în gazdă ? Gîndul lui Aloyzas face un salt la altă temă, la fel de primejdioasă. Oricum, tot va trebui să treci din cînd în cînd pe-a- colo. într-un fel sau altul...

O chiriaşă — deci alte neînţelegeri, alte certuri. Fără a mai vorbi de aspectul moral jenant : doar bătrînă are o fiică, un ginere. De fapt, asta-i treaba Lionginei, îşi zice, îndepărtînd dezgustat cît mai la distanţă aceste nelinişti, laolaltă cu respiraţia precipitată a soţiei. Nu încape îndoială că in problemele astea ea se descurcă mai bine ca

mine şi, la urma urmei, e mama ei, nu a mea !

— Ah, n-ai fi fost tu însuţi dacă nu mi-ai fi adus aminte de asta. Să ştii că n-am intenţia s-o las pe bolnavă cu totul la discreţia chiriaşei.

— Ce, iar am spus ceva ce nu trebuia ?

— Dimpotrivă. Sînt mîndră de tine, Aloyzas. De tine, de corectitudinea ta, de lucrarea ta !

— Termină ! Are senzaţia penibilă că i se aduc laude pentru nişte obiecte furate. Dar o senzaţie şi mai penibilă îi provoacă trupul soţiei, fierbinte, lipit de al lui, şi ofe- rindu-i-se — pentru că în clipa asta el şi-l simte pe al său, murdar. Murdar ? Altădată nu i-ar fi trecut aşa ceva prin minte.

Zita şi-a făcut apariţia imediat, ca şi cum ar fi stat ascunsă în cutia poştală, în care Liongina introdusese opera robotului : anunţul adresat ediţiei „de seară" a ziarului. Fireşte, nu se numea Zita, dar Liongina nu avea să se împrietenească prea curînd cu ea, aşa că abia după trecerea multor ani va începe să-i spună pe nume. Era suficient să-i spună „dumneata", iar cînd nu era de faţă : „chiriaşa", cu toate că nu-i pretindea nici un fel de plată pentru cameră. Şi evident, chiriaşa nu semăna nicidecum cu acea fată — între şaisprezece ţi patruzeci şi şase de ani — pe care şi-o imaginase. Nu avea deloc o faţă osoasă şi nici ochi mici, pe care nimic nu i-ar putea tulbura, dimpotrivă, avea ochi albaştri şi o faţă delicată, cu pielea albă ca porţelanul. Ar fi fost chiar frumoasă, dacă n-ar fi urîţit-o jimbătura din colţul buzelor încleştate. Gura ei părea să facă dovada că femeia, spărgînd ceva între dinţi, rămăsese cu ea strîmbă pentru totdeauna.

— Am douăzeci şi trei de ani! se prezentă viitoarea chiriaşă neaşteptînd să fie întrebată, deşi ar fi putut fără grijă să mai scadă vreo doi anişori, arăta mai tînără. Ştiu să fac torturi, prăjituri, pişcoturi...

— Serios ? se miră Liongina. Şi o aromă plăcută de vanilie, specifică preparatelor de cofetărie, păru să învăluie dintr-o dată afacerea ce urma să se încheie.

— Nu mă credeţi ? trăncănea volubilă fata. N-aveţi decît să cereţi referinţe. Antecedente penale nu am. Şi nici in evidenţa dispensarului de boli venerice nu sînt. Alcoolică nu sînt, deşi nici abstinentă nu-s.

— Ce studii ai ?

— Opt clase şi am absolvit un curs de doi ani pentru cofetari. După ce-a murit tata, mama l-a adus la noi pe tatăl vitreg. A început să se lege de mine şi a trebuit să plec de acasă. Dinţişorii ei scrîşniră a răzbunare şi ron- ţăiră cu poftă o poveste bine ticluită. Un beţiv ! Ala n-a fost om — hîrdău de lături, asta era ! Da' las' că şi eu l-am învăţat minte.

Brusc, vanilia se combină cu un miros sufocant de parfum prea puternic.

— Văd că vă surprinde gura mea. Fata zîmbi, îşi duse mîna la cicatricea care-i trăgea într-o parte un colţ al gurii şi o atinse uşor. Am

alunecat pe un albuş de ou căzut pe podea. M-am lovit de colţul unei tăvi. Chirurgul care m-a operat., n-a fost prea iscusit.

— Cicatricea nu te urîţeşte. Liongina aproape că se simţea vinovată pentru gura strîmbă a fetei.

— Ştiu şi singură că nu-s o frumuseţe. Dar, hai să trecem la chestiunea noastră.

— Care chestiune ?

— Anunţul, anunţul dumneavoastră.

— Cum să-ţi spun, eu, deocamdată, n-am definitivat încă !...

— Bine, bine. Totul este cît se poate de omeneşte, totul este cît se poate de limpede. Hai, daţi-i drumul, care-i marfa ? Să vedem despre ce-i vorba.

— Cum ai spus ? Marfa ?

— Dumneavoastră sînteţi vînzătorul — eu cumpărătorul, Doar n-o să spuneţi că de dragul meu îmi oferiţi locuinţă, nu-i aşa ?

— Nu ştiu, nu ştiu cu ce să încep.

— Nu vă jenaţi ! O să trebuiască să plimb cîinele ? De acord. Să dau de mîncare unei crescătorii de bizami ? De acord. Cum dorm noaptea în depozitul unei brutării, printre saci şi lăzi...

— O să trebuiască s-o îngrijeşti, mă rog, s-o supra- veghezi pe mama mea.

— E clar, e clar. După ce rătăci o vreme ici-colo pe chipul ei, zîmbetul plin de satisfacţie îi reveni pe buze şi i le îndreptă aproape complet. Cînd pot să mă mut ?

— Să mai vedem, să ne mai gindim. Liongina încerca să tărăgăneze, de parcă ar fi aşteptat să-i vină cineva în ajutor.

— Eu trebuie să mă mut imediat ! Guriţa cofetăresei se închise ermetic.

— Păi, cum să-ţi spun, ştii, ea face pe ea.

— Clar.

— Şi e paralizată, nu uita.

— Nici nu mă aşteptam la altceva. Mă mut chiar azi.

— Nu-i nevoie să-ţi aduci patul pliant, ai un divan acolo. Glasul pierit al Lionginei dovedea cît se poate de evident: ea era cea strînsă cu uşa. Adevărat, nimeni n-o îmbrîncise, singură se băgase în belea.

— Cu atît mai bine. Patul meu pliant de-abia dacă se mai ţine.

— Ia loc puţin, pînă dau o fugă să mă învoiesc. Ştii, cînd pleci de la slujbă în orele de program...

— După cîte văd, sînteţi prea conştiincioasă, dădu glas guriţa strîmbă.

Bineînţeles, Liongina nu se dusese nicăieri — s-a încuiat la toaletă. în faţa ei, în oglindă, se învolbura o mască de ghips cu ochi înnebuniţi, ieşiţi din orbite. Ce vreau să fao ? ! Ce-ar fi să-l sun pe Aloyzas, să mă sfătuiesc cu el ?... Nu, exclus să-l amestec pe Aloyzas în chestia asta. El trebuie să aibă mîinile curate. Doar scrie o carte despre frumos. Poartă pe umerii lui grijile zilei de mîine pentru noi amîndoi. Pentru că

trebuie să existe întotdeauna cineva pe care să te poţi bizui, nu-i aşa ? ! Şi dacă el nu realizează nimic, doar fumul din pipă şi-atît ? Dacă toate sacrificiile vor fi zadarnice ? Dacă n-o să-şi termine niciodată cartea, dacă nici n-are intenţia s-o termine ci, la adăpostul atitudinii de seriozitate şi concentrare pe care o afişează, îşi camuflează egoismul şi lenea ? Mai bine, uită-te puţin la tine, decît să-l ocărăşti pe Aloyzas. Da, văd... Dezgustătoare mutră ! O să mă rostogolesc tot mai jos, din ce în ce mai jos. Guriţa chiriaşei, care se închide ermetic, ţăcănind cu zgomot ca un lacăt metalic, o să mă ţină şi pe mine sub cheie... Nu-i adevărat, n-o fac pentru mine şi nici pentru comoditatea mea ! Am datoria să-i creez lui Aloyzas o viaţă mai uşoară. Pentru el. în numele lui o fac !

— Aa, dar asta nu-i cameră, e salon de dans ! exclamă bucuroasă viitoarea chiriaşă, după ce Liongina deschise uşa în lăcaşul mamei. Văzuse, fără îndoială, şi aşternutul mototolit, şi bătrînă înţepenită arătînd groaznic, însă tabloul acesta nu-1 mai comentase.

Trupul diform fu cuprins de un tremur îndată ce se auzi vocea ei stridentă, şi apoi tot timpul cît viitoarea chiriaşă a luat cunoştinţă de mobila existentă, de toate ustensilele, de confortul locuinţei, şi chiar de aerul pe care urma să-l respire, tremurul acesta n-a contenit, de ziceai că nişte lanţuri nevăzute, ce ţinuseră pînă atunci bolnava strîns legată, se rupseseră pentru o vreme lăsînd-o slobodă ! Şi, totuşi, oricît de ciudat ar putea să pară, în camera cu tavanul foarte înalt şi ferestre înguste, de biserică, aerul irespirabil prinse dintr-o dată să se primenească şi, la început abia perceptibil — ca şi cum în masa compactă stătută a acestuia se dizolvaseră arome de migdale şi vanilie — apoi tot mai pronunţat, începu să se simtă o adiere proaspătă, de parcă aşternutul fusese stropit cu un deodorant care înăbuşise duhoarea. Fireşte, nimeni nu stropise cu nimic aşternutul, nici măcar ferestrele n-au fost larg deschise, mîna Lionginei desfăcuse o idee mai mult oberlihtul, atît. Unda percutantă de prospeţime, ce se Infiltra pretutindeni, pornea de la activitatea febrilă a chiriaşei, de la părul ei vopsit, blond ca paiul, care-i cădea în şuviţe neregulate pe guleraşul alb de nailon, de la fotografiile ei cu rame de lemn, agăţate la repezeală pe pereţi, alături de fotografiile gazdelor — a mamei, a tatălui şi ale Lionginei — cînd era micuţă de tot, şi cînd mai crescuse puţin.

— Nu-i aşa că-s frumoase ? Chiriaşa se fălea cu portretele ei grosolan retuşate, executate de fotografii atelierului din oraş — pe una din ele, care era color, pata buzelor ocupa jumătate din chipul său, iar cealaltă jumătate, şuviţa de păr ce îi alunecase de pe frunte.

Faptul că ar putea fi şi aşa cum o arătau fotografiile, privind cu ochi iscoditori de sub pieptănătura înfoiată, o speria puţin, de parcă o dată cu chiriaşa lăsase să intre în casă şi o altă jună cu obiceiuri dubioase, însă Liongina îşi dădu toată silinţa să nu acorde prea multă atenţie recuzitei respective. Nici chiar picupului, scos din sacoşă şi aşezat pe un taburet ! Ceea ce o frămînta şi o îngrijora însă era

activitatea febrilă, cu totul ieşită din comun, care a invadat, atotstăpînitoare, camera şi a anulat nu numai mirosul dezgustător al mamei, ci şi atitudinea ei, a Lionginei, nelimitatul ei spirit de sacrificiu, de parcă cineva ştersese cu cîrpa udă de pe tablă rezolvarea greşită a problemei — asupra căreia ea îşi bătuse capul atîta vreme în zadar — şi înscrisese rezultatul corect.

— Va trebui s-o hrăneşti. S-o speli. Să-i pui plosca. Liongina se grăbea să-i înșire fetei toate neplăcerile care o așteptau. Să-i cumperi alimente. Să-i gătești cîte ceva. Pentru cameră nu vei plăti nimic. Sînt dispusă să-ţi plătesc eu ceva pe deasupra. Pe de o parte, se gîndea să nu se sperie cumva chiriaşa şi să dea bir cu fugiţii, iar pe de altă parte vroia să-şi liniştească puţin propria-i conştiinţă. La urma urmei, atîta timp cît ea este cea care plăteşte, toţi ceilalţi sînt obligaţi să-i dea ascultare ei!

— Vă pierdeţi timpul de pomană. Noua chiriaşă, citind parcă în sufletul Lionginei, vedea cît de mult se străduieşte aceasta să amîne momentul în care va trebui să-şi lase mama în grija, şi, de fapt, la discreţia unei necunoscute. Ne-am înţeles, am căzut la învoială, ce altceva mai e ? Aha, să nu uit, prăjituri o să mănînce pe gratis, iar smîntînă proaspătă, ouă, unt n-o să mai fie nevoie să cumpere nimeni. Şi pentru că veni vorba, scorţişoară, migdale, alune nu vă trebuie ?

— Mulţumesc, am de toate.

— Da' mămica n-o să mă refuze, nu-i aşa ?

— Să ştii că eu o să trec pe aici.

— Nu e cazul să vă mai deranjaţi.

— O să trec în fiecare zi !

— Mă rog, cum doriţi. Eu, să fiu în locul dumneavoastră, m-aş mai odihni puţin. Să ştiţi că nu arătaţi prea grozav.

— Nu-mi purta dumneata mie de grijă !

Pe măsură ce se apropia de patul mamei, Liongina vorbea tot mai răstit şi mai nervos cu viitoarea chiriaşă, însă aceasta continua să se ţină scai — umbla în urma ei tîrşindu-şi papucii — pusese deja stăpînire pe papucii uzaţi ai mamei, ca şi cum vroia să sublinieze cu fiecare pas că de azi înainte ea e stăpînă aici. Respiraţia străină, zgomotoasă, mirosul străin ce se răspîndea impregnînd totul în jur, o împiedica pe Liongina să se concentreze, pentru a-i spune mamei ceva important, cu toate că nici ea nu ştia ce mai putea fi important acum, după ce o renegase — căci, de fapt, dînd-o pe seama chiriaşei, îşi renegase mama, nu-i aşa ? Şi totuşi, poate că după aceşti lungi ani de înstrăinare ce-i risipiseră amintirile plăcute, va izbuti să-i mai spună şi ceva tandru, de care uitase — că doar e imposibil să nu existe şi lucruri plăcute, înălţătoare, ce mai pîlpîie încă în sufletul ei ! Poate ceva despre tata, care îi spusese acolo, în micul scuar, cînd vorbiseră de ea, că o iubeşte. Dar întrebarea foarte directă a fetei o luă înaintea tuturor cuvintelor tandre :

— Da' ce-i cu ea, ce, nu mai poate vorbi ?

— Ba nu ! Uneori vorbeşte mult şi repede.

— Va să zică, e încăpăţînată ?

— E bolnavă, e grav bolnavă. Printre altele, să ştii, dumneata să nu te miri, — Liongina îşi recăpătase judecata lucidă, ştia că orice manifestare de slăbiciune faţă de şmechera asta i-ar fi fatală, — dacă uneori se plînge de şoareci. Probabil că aici sînt în adevăr şoareci, cum să nu fie într-o casă atît de veche ? Da' ei i se năzare că aceştia aleargă prin toate ungherele, se urcă pe pat, fac murdărie.

— De ce m-aş mira ? Şi la noi în sat era o bătrînă de aista care putrezea. Ei bine, ea se plîngea că nişte porci se strecoară în izba ei şi îi sfîşie o coastă.

— Putrezea, cum asta ?

— Nu vă mai speriaţi aşa. E-adevărat că putrezea, dar i-a supravieţuit sorei lui bărbatu-său, care ducea tot greul gospodăriei ! zise fata pufnind în rîs.

— Te rog, lasă-ne puţin singure.

Liongina clocotea de mînie şi fata, prevăzătoare, o zbughi la bucătărie. Acum n-o mai deranja nimeni şi, totuşi, nu ştia despre ce să-i vorbească mamei.

— Nu te supăra, mamă, pronunţă ea anevoie. N-am putut face altfel. Terese nu se ştie dacă o să mai iasă din spital. Eu sînt complet extenuată. Nu reuşesc să învăţ pentru orele de curs, iar atunci cînd reuşesc, adorm în sală. Aloyzas şi-a abandonat cartea, are neplăceri la slujbă. Nu trebuie să-ţi fie teamă, pentru că noi nu te părăsim. Eu am să vin la tine ! Auzi, mamă ? O să vin des, foarte des. Ai înţeles ? N-o să fii nevoită să baţi cu ciocanul ca atunci cînd îl chemai pe tata. Iar dacă ea o să se poarte urît cu tine...

Pierdută în cutele de grăsime, bărbia mamei nici nu se clinti.

— Bolnava a obosit, o întrerupse cu severitate chiriaşa, apărută pe neaşteptate în spatele ei Vorbea, ca şi cum în patul acela ar fi zăcut propria sa mamă. Ar trebui să se odihnească.

— Toţi restanţierii sînt aici ?

Nu răspunse nimeni. Probabil erau toţi. Exceptînd una sau două figuri, nu cunoştea pe nimeni din cei adunaţi în amfiteatru. Erau studenţii din grupa lui M., aflat în spital pe patul de moarte. Aloyzas nu obişnuia să ţină evidenţa frecvenţei la cursuri, aşa cum făceau ceilalţi profesori. Desenarea aripioarelor de stăncuţă ale bifajului în catalog, însemna pentru el o subminare a autorităţii. De asemenea, nu accepta nici relaţiile de apropiere cu studenţii, după orele de curs, adică micile poveşti de dragoste cu studentele, sau chefurile cu studenţii. Se ţinea cît mai departe de ei, indiferent dacă erau agreabili sau dezagreabili, pentru a nu fi obligat să inhaleze mirosul acru al unor guri străine, sau acela de picioare şi subţiori transpirate. Da, atunci cînd distanţele se micşorează, e imposibil să poţi evita relaţiile personale. Aşa cum s-a întîmplat cu Almone de pildă. Abia acum înţelegea el pe deplin că încălcase unul din principiile sale esenţiale.

— Spuneţi-le să se grăbească. Trebuie să depun raportul la decanat.

Dintre cei adunaţi se remarcau Audrone J. şi Aldona J., fiind cele mai frumoase şi mai modem îmbrăcate. Pete luminoase pe un fond cenuşiu. însă nici urmă de Almone. După ce se milogise atîta pînă a căpătat un patru, gata, ce să mai caute ea aici ? Şi oare n-o s-o mai revăd niciodată ? Întîlnirea lor, deşi comică în felul ei, avusese un anumit farmec. Brusc, îi atrase atenţia un student mic de statură, cu un pulovăr de culoarea morcovului, care se instalase în imediata

apropiere a lui Audrone. Avea un cap micuţ, ţuguiat şi nişte umeri exagerat de laţi — îţi dădea impresia că cineva, cocoţîndu-se pe ei, îi bătătorise bine de tot trupul, îndesîndu-i-1 pentru a nu mai creşte în sus. E infirm sărmanul, şi eu mă înfurii fără să ştiu nimic despre el. Da, da, e suficient un singur pas greşit — unul cît de mic — pe de lături, pentru a determina un altul. De vreme ce i-am arătat înţelegere unei sportive — care de altfel nici nu era într-o situaţie prea gravă ! — ar trebui acum să-mi fie milă şi de nenorocitul acesta. Şi-atunci, de ce să mai fii profesor ? N-ai decît să eliberezi diplome unor inculţi... şi gata !

— Au venit toţi ? Aloyzas îşi ridică ochii pironindu-i asupra grupului de studenţi.

Nu avea timp să aştepte. Dar nu pentru că cei de la catedră îl sileau să termine cu colocviul. Ci pentru că îl nelinişte comportarea Lionginei — poftim, s-a decis să-şi lase mama pe mîini străine. Asta înseamnă, în primul rînd, că este literalmente vlăguită. Căci, atîta vreme cît mai era în stare — se înhămase să tragă singură la jug. Iar în al doilea rînd, asta dovedeşte o dată în plus ce fire închisă are ea. Atît de închisă, că te şi sperie, te face să-ţi aminteşti de cele mai întunecate zile ale vieţii lor în comun. Exact ca un peşte de adînc, ea îşi tot rotise înotătoarele prin mîlul de la fund, şi dintr-o dată ţîşnise la suprafaţă tulburînd oglinda apei. Picăturile pe care le-a stîrnit au sărit pînă departe şi l-au stropit din cap pînă-n picioare. Lui n-a venit să-i ceară sfatul, deşi consecinţele se vor repercuta şi asupră-i, atunci cînd apa tulbure va începe să miroase urît. Dar la urma urmei asta-i treaba ei, încerca el să se calmeze. Doar n-o silise nimeni pe Liongina să procedeze aşa sau în alt fel, ea singură se tot ascundea în spatele lui ca după un scut. Ce-i drept, mai bombănea el, fireşte că bombănea, cînd o vedea ajun- gînd acasă după miezul nopţii mai mult moartă decît vie, dar oare, o mustrase vreodată că becul ars nu fusese în-locuit, sau că i-au rămas creioanele neascuţite ? Şi, cu atît mai mult, nu făcuse nici măcar o singură aluzie cum că ea ar trebui s-o lase în părăsire pe maică-sa. Consecinţe în mod sigur vor mai exista, nu se poate să nu existe, şi tocmai de aceea el trebuie să aibă mîinile libere, pentru a respinge lovitura ce-1 ameninţa. Liongina, numai ea e cea care a conceput şi a pus în practică ideea riscantă denumită *chiriaşă.* Aşadar, nu e el chiar atît de smintit cînd se căzneşte să-i descifreze visele, să se aşeze între ea şi vedeniile care o urmăresc mereu.

— E frig. Aproape că mi-a îngheţat nasul. Şi Aloyzas îşi împunse vîrful nasului cu degetul. Sper că nasurile studenţeşti sînt mai călite, nu-i aşa ?

Nimeni nu pufni în rîs, nici nu zîmbi măcar. Poate ar fi fost mai nimerit un banc. Nu izbutea deloc să stabilească un contact care să-i uşureze sarcina. încordarea din amfiteatru creştea, ca înainte de o execuţie, deşi el era animat de cele mai bune intenţii şi foarte dispus să fie îngăduitor. Eh, de cîte ori îl aşteptaseră studenţii tot aşa copleşiţi de emoţii, dar niciodată nu simţise el că-1 doare la lingurea ca acum, de

parcă nu ei, ci el urma să fie reexaminat. Dar, cu cît mai mult tergiversa Aloyzas, cu atît mai apăsătoare devenea atmosfera. Zăbovea presimţind că va suferi un eşec şi aşteptarea sa inexplicabilă îi stînjenea tot mai mult pe studenţi. Ia te uită, ce chipuri încremenite au cu toţii ! De întîmplat nu se întîmplase nimic deosebit, situaţia lor nu devenise mai dramatică

— Almone luase examenul, îl vor lua deci şi ceilalţi, — şi totuşi, o încredere reciprocă nu exista. Aldona J., care sc plictisise să tot stea nemişcată, îşi scoase pila de manichiură. O rază de soare începu să joace pe limba de nichel a pilei şi pe inelele de pe degetele ei. O rază albă, iernatică. Audrone J. îi şopti ceva la ureche, — părul ei strălucitor, proaspăt spălat i se revărsă pe frunte şi pe umeri. Oare îmi critică înfăţişarea, rîd de nasul meu roşu de frig ? încercă să ghicească Aloyzas.

— Dar Almone, unde-i ? Almone J. absentează. Recunoscu imediat vocea vioaie, serioasă a lui Audrone J., ai cărei părinţi au o căsuţă *micuţă-micuţă* la Palang^.

— Nici nu-i nevoie să fie prezentă, ea şi-a luat examenul, zise el zîmbind, dîndu-le astfel de înţeles cît se poate de limpede că în curînd or să-l ia şi ceilalţi.

— Interesant, şi cînd l-a luat ?

— Aseară. — Nu avea intenţia să facă un mister din asta.

— Şi putem şti... unde ? Asta o spusese cu vocea ei cîntată Aldona J. al cărei tată *merge la vînătoare împreună cu Eugenijaus E.*

— Acasă la mine. E chiar atît de important unde ? Aloyzas simţi că roşeşte şi se înfurie. Mai sînt şi alte întrebări ?

Pila de manichiură străluci puternic, privirile Aldo- nei J. şi ale lui Audrone J. se încrucişară. Cu degete ce-i tremurau uşor, Aloyzas îşi deschise servieta şi scoase de acolo un teanc de hîrtii.

— Aveţi aici biletele. Conţin cele mai banale întrebări din programă. N-am deloc intenţia să vă chinuiesc, să nu vă închipuiţi că Aloyzas Hubertavicius e un canibal. Mă interesează doar capacitatea dumneavoastră de a gîndi. Cum vă orientaţi, cum analizaţi, apreciaţi şi aşa mai departe. Bineînţeles, totul în linii generale. Nu demult am descoperit un nou experiment pedagogic. Aloyzas nu spuse că ideea îi aparţine. Profesorul vine cu biletele, ca mine acuma, şi le resfiră pe masă. Scutură şi bătu puţin teancul de bilete, la fel cum se face cu nişte cărţi de joc, apoi le împrăştie pe toată masa. Nu vă fie teamă. Biletele sînt cu faţa în sus. Veţi citi întrebarea de pe fiecare din ele şi dacă unul vă convine, îl veţi lua. Dacă nu, alegeţi un altul.

—Şi de cîte ori avem voie să tragem bilete ? întrebă cu o voce de bas studentul cel mic de statură cu pulovăr de culoarea morcovului.

—Nu trebuie să trageţi nici unul. Biletele sînt deschise. Le citiţi şi vă alegeţi ce vreţi.

—Şi pe urmă ? bubui sumbru din nou basul, şi studentul

expedie un ghiont în coasta lui Audrone.

— Pe urmă stăm de vorbă, discutăm, dacă vreţi. Nu intrăm în amănunte. Stăm de vorbă în mod civilizat, ca între colegi, iar eu vă dau notă la colocviu.

Restanţierii tăceau deprimaţi. Nu erau pregătiţi pentru experimente. Nici măcar pentru unele la care s-ar fi cerut cunoştinţe de şcoală elementară. Ei veniseră acolo să transpire pînă la epuizare şi să se tocmească, punîn- du-şi toată nădejdea in proverbialul noroc studenţesc şi nicidecum să fie supuşi unor experimente — chipurile lor îngrijorate exprimau neîncredere, ostilitate.

— Nu vă fie teamă, dragi colegi. Faptul că ideea lui nu-i bucura, că nici măcar n-o acceptaseră, îl făcu pe Aloyzas să-şi piardă cumpătul. Vi se propune un sistem uman, democratic. Temele sînt simple şi binecunoscute tuturor. De pildă : importanţa mitologiei în formarea culturii artistice. Sau, influenţa pe care o exercită arta în formarea concepţiei despre lume a omului. Sau, imaginea artistică — formă de reflectare a realităţii. Şi, în sfîrşit, o chestiune mai cuprinzătoare, iarăşi cunoscută fiecăruia : elemente estetice în relaţiile reciproce dintre oameni. Cine vrea să rupă gheaţa ?

Se lăsă o tăcere deplină, ca şi cum se aştepta căderea unui enorm ţurţure de gheaţă pe o stradă ticsită de oameni. Pocnindu-şi degetele acoperite de inele, Aldona J. se ridică în picioare.

— Poftim, poftim, colega ! şi Aloyzas îi zîmbi prietenos.

— Eu nu sînt cobai, deci nu-s potrivită pentru experienţe. Cu bine, profesore.

— Nici eu nu sînt cobai, deşi m-am născut la mare ![1] îşi etală umorul Audrone ajungind-o din urmă pe Aldona, ale cărei tocuri subţiri bocăneau pe duşumea.

în dreptul uşii s-au oprit amîndouă. Le urma, rosto- golindu-se pe picioruşele lui scurte, studentul cel scund. Căra cu greu o servietă, doar cu puţin mai mică decît el, în care zăngăneau nişte sticle şi o pereche de patine.

— Ar fi interesant să ştim la ce experiment aţi supus-o pe Almone J. ! rosti cu voce cîntată Audrone. Părul. spălat cu şompon de bună calitate, îi acoperea ochii.

— Nu cred că şeful catedrei o să fie de acord cu experimentul dumneavoastră ! — Sigură pe ea, Aldona J. îşi ridică brusc capul frumos pieptănat şi zîmbi răutăcios. Apoi, luîndu-1 demonstrativ de braţ pe studentul cel scund, cele două ieşiră trîntind uşa.

Mai rămăseseră în amfiteatru patru studente. îşi făcuseră socoteala că pentru posibilităţile lor experimentul era foarte bine venit.

— Tare aş vrea să ştiu ce înseamnă asta ? se răsti Aloyzas.

Nu primi nici un răspuns.

După ce le puse note bune tuturor — după părerea sa experimentul îi reuşise — Aloyzas părăsi amfiteatrul. Dacă nu era gîndul la acea

---

1 Joc de cuvinte intraductibil: în lb. rusă cobai = *morskaia svinka* — *(morskaia* însernnînd : de mare, sau marină).

sfîntă treime care plecase şi din pricina căreia nu va putea evita unele mici neplăceri —; doar adusese prejudicii procentajului cu succesele la învăţătură ale cursului respectiv, ale facultăţii şi chiar ale întregului institut! — ar fi fost pe deplin mulţumit de sine. Evident, de scandalul acesta care urma să se desfăşoare în continuare erau tangenţial legate şi avertismentele amicale ale colegei C., şi provocările ostile ale colegului D. Adevărat că Aloyzas sperase că impertinentele studente se răzgîndiseră şi acum se foiau, ruşinate şi cu ochii în pămînt, în spatele uşii. Dar coridorul era pustiu — nici urmă de Audrone sau de Aldona. Pînă şi studentul mic de statură nu se vedea pe nicăieri. Treaba lor, de vreme ce nu s-au prezentat la reexaminare e ca şi cum şi-ar fi pus singuri, cu mîna lor, nota doi ! Tam- t ar aram, tararam-tam-tam !

In vestibul îl întîmpinară mici băltoace din zăpada ce se topea, pete de soare —; palide, călcate parcă în picioare — şi... colegul N. Aloyzas simţi ceva zvîcnindu-i în piept — la început nici nu-şi dădu seama dacă senzaţia era plăcută sau, dimpotrivă, dezagreabilă. Cum încă îşi mai ţinea în mînă pălăria, ar fi fost destul de complicat pentru el să-i demonstreze fostului său coleg cît de profund este dispreţul ce i-1 poartă. Strecurîndu-se pe lîngă el, făcu un semn de salut, aproape imperceptibil însă, astfel ca oricînd să poată susţine că nici nu-1 salutase. în forul meu interior însă, aflã dumneata, că nu te salut, hotărît, nu! Dar N. se agăţă chiar şi de acest gest nedesluşit — el se înclină de cîteva ori la rînd în semn de răspuns, legănîndu-şi capul posac, plin de preocupări, doldora de nenumărate proiecte. Nici acum nu era singur, îl însoţeau un bărbat şi o femeie, care îi explicau cu însufleţire ceva, uitîndu-se la el cu ochi plini de speranţă ca la un judecător. Aloyzas nu se îndoia cîtuşi de puţin,: fostul coleg se tîrîse pînă la institut numai de dragul lui, şi nu aştepta decît un semn ca să sară ţopăind de la locul său şi *sâ-l apuce de revere.* Nu era necesar, probabil, nici semnul, ar fi fost de ajuns doar o privire. Sau era suficient să-şi încetinească pasul şi n-ar mai fi putut să se descotorosească de respiraţia lui urît mirositoare, de sîcîiala lui, de modul lui bizar de a subjuga hotărîrea celor din jur. Da, n-ar fi deloc rău să lase în seama altcuiva măcar o parte din griji, pentru a-şi verifica propriile bănuieli în legătură cu motivele ce i-au determinat pe colegii C. şi D. să acţioneze şi, în sfîrşit, n-ar strica deloc să afle mai multe despre Audrone J. şi Aldona J. Atitudinea provocatoare pe care ele au afişat-o în amfiteatru nu dovedea doar înfumurare, ci şi altceva : faptul că aveau un spate solid, atît în institut cît şi dincolo de zidurile acestuia.

Şi tocmai pentru că, fără voia lui, ardea de această dorinţă — să paseze altuia neplăcerile sale ! — Aloyzas o zSughi pe lîngă N. fără să-l salute, dar şi fără să-i întoarcă spatele. Nici data trecută, chiar şi după ce se depărtase la o distanţă respectabilă, nu izbutise să se desprindă complet de sub acţiunea forţei de atracţie a lui N. Acum avea

senzaţia că îi nimerise în păr o scîn- teie de la ţigara ce pîlpîia între degetele fostului coleg, pe care acesta o tot agita întorcîndu-se cînd spre bărbatul cu care vorbea, cînd spre femeie. Aloyzas făcu un gest cu mîna ca şi cum ar fi alungat o muscă — e de-a dreptul ridicol să-ţi fie teamă de un individ cu o înfăţişare atît de neglijentă ca a lui N. ! Umerii i se desfăcură din nou bine de tot şi îi purtară mai departe — de astă dată cu mîndrie — capul ce nu se liniştise cu totul, bîn- tuit fiind de idei contradictorii. Gata, nu mai gîfîia nimeni în spatele lui, nu-l enerva nici respiraţia străină mirosind a usturoi — şi de fapt putea oare el, Aloyzas Hubertavicius, să aibă de-a face cu un asemenea escroc ? Se vede că N., care cu dragă inimă l-ar fi înşfăcat de reverele paltoului, simţise lucrul acesta de la distanţă şi de aceea nu îndrăznise să se năpustească pe urmele lui. Şi totuşi lui Aloyzas i se păru că, poate doar din neatenţie, acesta închisese cu zgomot uşa pe care ar fi dorit grozav de mult să intre şi el. O uşă jerpelită, din tapiţeria căreia ieşeau în afară smocuri de cîlţi. Mai văzu foarte clar că învelişul ei de dermatină era tot numai găuri făcute cu chibritul aprins — de, amuzamente de copii ! Intr-o uşă ca asta n-ar fi nevoie să mai baţi, de-ajuns să respiri
o dată cu putere şi s-ar porni să scîrţîie din toate balamalele, ce abia se ţin prinse in tocul ei cu tencuiala din jur căzută. Dincolo de uşă, în zăpuşeala înăbuşitoare
— cel puţin aşa îşi imagina nu se ştie de ce Aloyzas — un godin ticsit cu cărbuni şi gunoaie, ei bine, aici ţi-ai putea lepăda pălăria şi paltonul şi, o dată cu ele, expresia arogantă de pe chip, ai putea să înjuri în lege şi să-i laşi să se bucure de libertate pe toţi dracii, pe care altfel cauţi mereu să-i domesticeşti. Parcă nu tot nişte draci ca ăştia, nu tot nişte forţe asemănătoare i se împotriviseră atunci în munţi, cînd nebunia lovise mintea Lionginei ? în doi timpi şi trei mişcări o domolise el, dar din păcate, nefiind consecvent pînă la capăt, ea a şters-o şi s-a avîn- tat spre culmile care-o ademeneau. După aceea a fost nevoit s-o transporte acasă mai mult moartă decît vie, cum era cînd se rostogolise de pe panta abruptă. Dar oare se comportare el corect cu ea atunci, chiar la început ? Despre detalii ca acestea nu mai vroia să-şi amintească ! însă pe vremea aceea ar fi putut sfărîma piatra în pumn, atît de puternic era. Şi dacă fluşturaticul acela, actoraşul acela impertinent n-ar fi renunţat la cea care căzuse, ar fi fost nevoit să discute altfel cu el — s-ar fi luptat corp la corp, i-ar fi înfruntat cu pumnii forţa pumnilor, exact ca în timpurile străvechi. N-ar fi ezitat nici o clipă, zău că n-ar fi ezitat! Aloyzas se opri şi ascultă atent, ca şi cum, toate astea i le şoptise la ureche cineva. Oare în- tr-adevăr ar fi dat buzna forţînd uşa străină, ar fi bătut ca un mitocan cu pumnul în masă, făcînd să salte pe tăblia ei sticla cu resturi de băutură şi i-ar fi povestit de-a fir-a-păr lui N. tot ce se întîmplase acolo ? Halal trebuşoară, nimic de zis, te pomeneşti câ m-a cuprins şi pe mine văpaia duioasei iubiri pentru aceşti munţi, la fel ca pe biata Liongina, căreia nu mai isprăvesc să-i reproşez păcatele tinereţii ! ? Eu ? Cel pe

care munţii aceia l-au făcut una cu pămîntul, l-au lipsit de vedere, de auz şi i-au băgat sub nas, cu de-a sila, în locul ţelului adevărat — unul imaginar ? Asta ar mai lipsi, să-i ţin tovărăşie Lionginei visînd şi eu munţii aceia — lipsiţi de viaţă, inexistenţi — unde noi amîndoi — ha-ha ! am fost fericiţi, se-nţelege, fiecare în felul său ! De pildă, eu am avut parte de o porţie atît de zdravănă de fericire, că mi-a stat în gît... Mă rog, dacă a fost bine sau a fost rău, nu ştiu, dar în orice caz a fost cu totul altfel decît e acum. Acolo sorbeam cu nesaţ aerul, atingeam cu mîinile pietrele, pîinea. trupul de neuitat al Lionginei, care se împotrivea să-mi aparţină, iată cum a fost acolo ! Aşadar, nu numai împotriva Audronei şi a Aldonei vreau să mă plîng lui N. ? Caut, cum s-ar zice, prilejul să mă pocăiesc pentru toată viaţa ? Dar ia stai, cui vreau eu să mă confesez ? Şi iar văzu uşa jerpelită tapisată cu dermatină. Ha-ha, izbucni în rîs Aloyzas, dar asta-i uşa soacrei mele, exact semilunele astea arse cu ţigara ! Ha-ha-ha, la crept vorbind, unde în altă parte ar mai putea exista o sobă atît de nesătulă ca a ei ? Da, însă, deşi nu-mi explic de ce, tare aş fi vrut s-o pot băga pe ea în locuinţa insuportabilului N. Nu, relaţiile cu fostul meu coleg atît de amabil s-au încheiat. Şi în clipa aceea Aloyzas era absolut convins că ele se încheiaseră pentru totdeauna.

— Ah, cînd toată lumea umblă cu nasul pe sus, eu trebuie să salut cel dintîi !

Aloyzas nu i-ar fi călcat pragul. Trecînd pe lîngă catedră, nu se simţea deloc cuprins de mîndrie. Dimpotrivă, avea unele mustrări de conştiinţă. P. însă n-a aşteptat ca Aloyzas să binevoiască să intre din proprie iniţiativă, îl apucă şi-l trase înăuntru, iar acesta nu se împotrivi în mod deosebit. P. nu e un coleg oarecare, pe care-l poţi trimite la naiba, — e şeful catedrei. Asta s-a întîmplat chiar a doua zi după experiment.

— Vai, cît vă invidiez, fraţilor ! Iţi turui dintr-o răsuflare molitva, îţi ţii examenul şi eşti liber precum pasărea cerului ! Pe cînd soarta noastră e cu mult mai dificilă. Şi P. oftă din greu, tăinuindu-şi sub expresia plină de suferinţă a chipului, atît intenţiile, cît şi împrejurarea esenţială că aflase deja totul.

De obicei P. nu-şi aţintea privirea direct în ochii interlocutorului, deşi se apropia foarte mult de acesta, aproape atingîndu-l şi observa fulgerător totul : dacă eşti sau nu bărbierit, ce pantofi porţi, dacă ţi-ai înlocuit ceasul cu unul modern. Obrazul nebărbierit sau hainele după ultima modă îi vorbeau destul despre schimbările intervenite în viaţa sau chiar în sufletul omului. Privirea senină sau, dimpotrivă, tulbure îi povestea despre buna înţelegere sau dezbinarea din familie, colectiv, societate — aşa că, fii atent, nu care cumva să laşi să-ţi scape vreo umbră brăzdîndu-ţi chipul, sau vreo cută necălcată pe haină. Ochişorii vioi, pătrunzători, Care de cele mai multe ori nu se văd — căci şuviţe de păr, ţepene şi aspre, îi atîrnă pe frunte — înregistrează orice informaţie. Pieptănătura aceasta îl făcea să semene cu un filozof, ai zice retras în spatele unei bariere.

— Ei, cum îţi merg treburile, colega ? încercările superiorilor de a fi familiari, de a se lăsa pe vine pentru a deveni egali cu el, cu Aloyzas, îl înfuriau întotdeauna. Treburile, sănătatea şi aşa mai departe. Ce, nici să glumesc n-am voie ?

— în ceea ce mă priveşte, tovarăşe şef, nu sînt deloc dispus să glumesc. Poate altă dată, de acord ?

— De ce ? Viaţa e-atît de scurtă ! Observînd mica încreţitură de nemulţumire de pe fruntea lui Aloyzas, P. îşi curmă rîsul. Ştiu, ştiu, dumneata nu eşti dintre cei vorbăreţi ! De aceea n-o să încep nici eu cu întrebările. Printre altele însă vreau să-ţi spun că nu văd tabelul dumitale cu reexaminarea.

De fapt, pentru acest *printre altele* şi începuse el discuţia, restul era doar fum. Şi ochişorii severi, ironici ai lui P. risipiră pentru o clipă fumul.

— încă nu l-am predat.

— De ce ? Iartă-mă, te sîcîi parc-aş fi copilul de cinci anişori al soră-mi. De ce nu ia foc soarele ? De ce nu cade luna ?

— Puţini sînt cei cărora le-ar fi mai uşor să răspundă la întrebarea dumneavoastră, tovarăşe şef.

— Ei, haide, haide, să nu facem pe modeştii !

— în mod excepţional, am permis unor studenţi să. se prezinte din nou la examen. Cred că ştiţi şi dumneavoastră foarte bine lucrul acesta.

— Evident, doar nu sînt un străin pe care să nu-1 intereseze nimic. Unii — cu răspunderea, alţii — cu scamatoriile. Şi, din nou, săgeata ironică a ochişorilor săi străpunse claia de păr.

— Depinde la ce vă referiţi cînd spuneţi scamatorii.

— Nu te înfierbînta aşa, Hubertavicius. Am trîntit-o şi eu aiurea. M-am plîns de soarta de cîine a unui şef de catedră. Căci, pe cine crezi că jupoaie conducerea pentru procentul mare al rămînerilor în urmă la studii ? în nici un caz pe dumneata.

— îmi pare rău pentru dumneavoastră, mormăi Aloyzas, aruncînd pe furiş o privire spre uşă.

— Vreau să sper că totul o să se aranjeze, tovarăşe Hubertavicius, nu-i aşa ? In glasul şefului răsună o iritare mai pronunţată. Atît glasul, cît şi săgeţile din ochi dovedeau că nu are deloc intenţia să accepte situaţia creată.

— Toţi studenţii, care mai înainte nu s-au prezentat la mine la colcoviu, au obţinut note de trecere. în afară de Audrone J.. Aldona J. şi încă unul...

— Tare-s curios să ştiu ce sex are acest *încă unul* al dumitale ?

— După cîte văd sînteţi destul de bine informat ? !

Şi Aloyzas făcu o strîmbătură, deşi intenţionase să zîm- bească sarcastic. In cazul de faţă e vorba de un bărbat. Studentul acela infirm.

— Funcţia ! Funcţia mă obligă să mă interesez absolut de toate, inclusiv de zăpada de acum un an. Şi tot funcţia mă obligă, tovarăşe

Hubertavicius, să-ţi recomand în mod stăruitor : pune-le notă de trecere *in corpore* şi •uită de chestia asta.

— Fără să mă conving că au cît de cît idee de materie ?

— Spune-mi, nu te-ai plictisit să tot tergiversezi atîta ? Pui vreo două mici întrebări pro *forma* şi...

— Nu cred că pot încălca în mod atît de scandalos normele academice.

— Va să zică te angajezi, totuşi, în războiul rece, da ? P. se străduia din nou să zîmbească, în gîtlejul lui se auzi un fel de gîjîit. In cazuri din acestea, însă, e mai line să nu dramatizăm situaţia ! Printr-o mişcare bruscă a capului P. îşi coborî şi mai mult părul pe frunte, pentru a nu i se mai putea ghici adevăratele gînduri. De fapt, nu e vina nimănui. Se pare că tovarăşul M. n-a ales momentul potrivit pentru a nimeri sub maşină. El îşi preda cursul într-un fel, iar dumneata pretinzi altceva. De aici şi porneşte neînţelegerea.

— Eu le-am creat toate condiţiile. Aproape ca unor înapoiaţi mintal. Aloyzas îşi smuci umerii.

— Se pare că nu pentru toţi le-ai creat, nu pentru toţi ! Şi şuviţele care acopereau ochii lui P. începură să-i salte vesel deasupra sprîncenelor. Cui i le-ai creat... acela şi-a dat examenul. De exemplu, Almone J. Am fost corect informat ?

— Corect. Mi-a fost milă de biata fată. Cînd să înveţe ? Ea e gladiator, nu studentă. O victimă a ambiţiilor sportive ale institutului.

— Dumitale nu-ţi place sportul ? De altminteri despre însemnătatea sportului în educaţia tineretului rămîne să discutăm amîndoi data viitoare. Minte sănătoasă în corp sănătos ! Oare nu aceasta era înţelepciunea romanilor ? Bine, de acord, Hubertavicius ! Dar ce te împiedică pe dumneata să aplici acelaşi procedeu şi celorlalţi ? Audrone J. şi Aldona J. sînt studente destul de bune. Guriţa mică a şefului surise cu şiretenie, în timp ce vîrful limbii subţiri — aidoma celei de şarpe — linse rapid buzele. Ştie perfect ce fel de studente sînt ele şi nici măcar nu încearcă să ascundă asta de ochii încinşi de revoltă ai îndărătnicului profesor. Ştiu şi eu, ştii şi tu, mărturiseşte surîsul lui, dar trebuie să facem totul spre binele iubitei noastre *Alma Mater* şi totodată spre binele nostru, deci să evităm prin orice mijloc complicaţiile, atunci cînd acestea nu se impun cu necesitate.

— Nu am intenţia să fondez o filială a armatei salvării. Aloyzas nu încuraja deloc zîmbetul conspirativ al şefului. Asta în primul rînd. în al doilea, aici situaţia este total diferită de cazul lui Almone J. Este vorba de un abuz de influenţă, o tentativă de a beneficia de anumite privilegii, la care e puţin probabil că ele două au dreptul.

— Da de unde ! Da de unde ! In societatea noastră nu are privilegii nimeni, cu excepţia copiilor, cum se afirmă asta într-un cîntecel. Or, obiceiurile studenţeşti nu cred că se deosebesc prea mult de acelea ale şcolarilor : s-a îmbolnăvit profesorul — ura, de bucurie nu invaţă nimeni ! Parcă noi eram altfel ? Dumneata, Hubertavicius, ai fost întotdeauna renumit pentru nobleţea caracterului. Cine şi-ar fi

închipuit că o să scoţi cuţitul ?

— Exigenţă elementară — nu cuţit.

— Am exagerat, fireşte, şi totuşi în situaţia concretă dată, neînduplecarea dumitale... P. îşi scutură iarăşi şuviţele şi îi zîmbi cu îngăduinţă, aproape părinteşte, deşi nu era decît cu cîţiva ani mai vîrstnic. Dar, uite că ne-am cam luat amîndoi cu vorba ! Haide, Hubertavicius, pre- zintă-ne un tabel frumos de reexaminare şi incidentul e lichidat.

Fără a-şi ascunde dispreţul — era evident că P. se zvârcolea ca un şarpe ! — Aloyzas clătina din cap în semn că nu e de acord.

— Uf, am obosit ! Şi şeful trase tare de nodul cravatei, gest paşnic, invitînd la compromisuri, dar ochişorii ce se iţeau după perdeaua de păr îl arseră nemiloşi pe Aloyzas cu un fulger alb. Bineînţeles, sîntem oneşti, sîn- tem mai oneşti decît toţi ceilalţi care se vînd pentru aur, pentru o lingură de hrană gustoasă, cum spune poetul! Lui Almon6 J., de care am pomenit deja mai înainte, îi punem pentru incapacitate... un patru, iar celorlalte două, pentru aceeaşi incapacitate... nota doi. Despre ce principiu poate fi vorba aici ? Şi să ştii că şi inovaţiile dumitale sînt sub orice critică. Examenele nu sînt momentul cel mai propice pentru experimente. Cum a putut să-ţi trăsnească prin cap una ca asta ? Studenţii s-au zăpăcit, s-au enervat. Dacă se află la rectorat...

— Ce se va întîmpla atunci, tovarăşe şef ? Vreţi să mă speriaţi ?

— Da' de unde, dragul meu Hubertavicius! Vreau doar să-ţi propun încă o dată să mai chibzuieşti bine, în linişte şi fără să te înfierbînţi deloc...

— Am chizbuit foarte bine totul.

— Nu totul ! Ne-ai tîrît pe toţi într-o poveste odioasă, aşa că acum fă bine şi repară situaţia. Prin perdeaua de păr ţîşniră din nou scînteieri ostile.

— S-o repar sînt de acord, dar numai în mod cinstit.

— Bine ! Haide s-o facem pe copilaşii care nu mai isprăvesc cu „de ce"-urile şi să întrebăm de ce nu cade luna. Uite, nu ştiu din ce motive, ai trecut sub tăcere cazul studentului infirm. Spune-mi, dumneata socoţi că ai procedat cinstit cu el ?

— Nu e vorba de el. Lui, sînt gata să-i pun un trei. Tînărul a trecut de partea Audronei J. şi a Aldonei J. numai din vanitate. A părăsit amfiteatrul la braţ cu două fete frumoase !

— Ah, înţeleg, te-a ofensat atitudinea ostilă a fetelor ! P. se bucură şi primind o nouă încărcătură de energie se puse în mişcare. Iţi vor cere iertare neîntîrziat. Da, neîntîrziat.

— Nu-i nevoie, mai bine să repete cursul ! Şi — cit se poate de serios.

Aloyzas se ridică, discuţia 11 năucise. Capul îi vîjîia, dacă mai dura prelucrarea asta încă vreo zece minute, ar fi bătut în retragere.

— O clipă, te rog ! P. îl opri în uşă. Deci, nu-şi utilizase încă toate încărcăturile de care dispunea. Dacă nu vrei să mă ajuţi, dă-mi cel puţin un sfat, Hubertavicius... Ce să fac în cazul în care vor începe

discuţiile, pasămite cei de la catedră o persecută pe studenta Aldona J. ? De ce o persecută ? Numai pentru că tatăl ei e o persoană influentă ?

— Originală întorsătură, nimic de zis !

— Da de unde, nu fac decît să mă sfătuiesc cu dumneata. Printre altele, — evident, şi de astă dată *printre altele* era pentru el lucrul cel mai important, — tatăl Al- donei J. şi prorectorul nostru Eugenijaus E. sînt prieteni. Ştiai asta ?

— Nu manifest un interes deosebit pentru viaţa oamenilor importanţi. Şi, totuşi, ştiind chiar... Dar, hai să nu-i calomniem în nici un fel. Oare dumneavoastră credeţi într-adevăr că Eugenijaus E. este prieten cu tatăl studentei, numai pentru câ acesta ocupă un post înalt ? Sau, dimpotrivă, cel care ocupă postul înalt e prieten cu prorectorul, pentru că fiica lui învaţă în institutul nostru ?

— Am spus doar : *printre altele.* Comentariile sînt rodul unei imaginaţii înfierbîntate. Au dreptate studenţii să se eschiveze de la experimentele dumitale. Atît de îndoielnice ! Ba, mai mult decît îndoielnice ! Care nesocotesc instrucţiunile de examinare ! La asta te-ai gîndit ?

— După cum mi-am dat eu seama, pentru mine gîn- deşte conducerea. In privinţa imaginaţiei înfierbîntate, însă, n-aş da-o pentru nimic în lume în schimbul unui creier programat pe cameleonism !

— Ai fabricat, cum s-ar zice, o grămadă de rebuturi, îi sileşti pe ceilalţi să le repare şi pe deasupra insulţi oameni care-ţi doresc binele ! Acum P. se înfuriase de-a binelea.

— Oare în grupa lui M. eu am fabricat rebutul, cum vine asta ? Continuaţi, continuaţi, vă rog !

— Lasă ironiile. Pentru examen — dumneata răspunzi!

— Doar pentru colocviul parţial.

— Cu atît mai mult nu se cuvenea să faci atîta vîlvă. Ţii cu orice preţ să cucereşti o faimă de om trufaş şi de nimic ?

Aloyzas îşi miji ochii. Argumentele şefului i se agitau în faţa ochilor aidoma unor panglici colorate dintr-un spectacol de prestidigitaţie. Îndată ce ai fi întins mîna, fie după cea portocalie, fie după cealaltă, de culoarea sma- ragdului, P. — ţinînd bine în mîna sa celălalt capăt al panglicii — te-ar fi bătut prieteneşte pe umăr.

— Hei, ce faci acolo, dormi ? P. se apropie în fugă şi îl zgîlţîi. La ce te gîndeşti ?

— Mă gîndeam de ce Eugenijaus E. este prieten cu tatăl Aldonei J.

P. îşi plesni palmele uimit.

— In fond, cine eşti dumneata, Hubertavicius ? Un ambiţios neobrăzat sau personificarea sfintei naivităţi ?

— Aţi binevoit să mă lăudaţi, tovarăşe şef ?

— Bravo, colega. Simţul umorului o să-ţi prindă bine !

— Dar mai cu seamă o să-mi prindă bine conştiinţa faptului că am refuzat să fac o porcărie, chiar dacă cineva m-a îndemnat s-o fac

Asta-i mafie 1 Păi, dacă nu e mafie, atunci ce e ? Propuneri dintre cele mai mîrşave, presiuni nemaipomenite ! Şi toate astea în numele a ce, pentru ce ? Pentru propăşirea hiatului, pentru ca nimeni, doamne fereşte, să nu-i deranjeze pe cei cîţiva trîndavi să ducă o viaţă foarte amuzantă şi încă nu aşa, oriunde, ci chiar aici, între zi-durile Institutului de cultură ? Dar, ia să-i lăsăm puţin la o parte pe aceşti pierde-vară, împreună cu ocrotitorii lor şi să ne întrebăm pe noi înşine : ce înseamnă să pui
o notă bună — care nouă ne este smulsă cu dinţii — în loc de un insuficient ? Uzînd de un sistem similar, îi poţi pretinde unui medic să nu-i trateze pe bolnavi şi să se ocupe de cei sănătoşi, unui judecător să-l achite pe vinovat şi să-l condamne pe nevinovat, unui furnizor să înregistreze boabele nelivrate, iar pe cele predate să le dosească, ş.a.m.d. Or, asta e acelaşi lucru cu a declara noaptea-zi, răul-bine şi invers ! E cu putinţă ca P. şi complicii săi să tindă, în mod conştient, către aşa ceva ? De necrezut ! Ar fi putut să se înfurie puţin, să-mi denatureze intenţiile sau chiar să nu le înţeleagă cu desăvîrşire, dar aşa... în mod conştient, înţelegînd totul, să-mi propună o mîrşăvie ? în ceea ce mă priveşte pe mine, e bine să se ştie că Aloyzas Hubertavicius va apăra neclintit valorile academice, chiar dacă a greşit şi el... atunci cînd i-a fost milă de Almone. Eşti nevoit uneori, oricît de rău ţi-ar părea, să recunoşti că şi din milă sau din bunătate pentru cineva, poţi săvîrşi un delict... Şi, totuşi, cum să reuneşti, să îmbini sentimentele cu principiile ? Sau, mai ştii, poate că rezolvarea acestui irezolvabil — e o sarcină pentru oamenii viitorului ? Pînă atunci noi vom trebui să apărăm singuri acest petic de pămînt — postulatul — pentru ca nu cumva să ne alunece de sub picioare...

Treptat, i se atenua şi transpiraţia de pe spate şi enervarea. îşi pierdu din intensitate şi zgomotul uşii, ce-i răsuna în urechi — ieşind, o trîntise cu bubuit de tunet ! — Oare nu cumva i se năzărise tot balamucul acesta ? Nu cumva, neizbutind să înţeleagă ceva, trăsese concluzii greşite care au mers prea departe ? Ar fi bine să se sfătuiască cu cineva, să audă o judecată lucidă. Dar sînt atît de singur !. Şi pentru prima dată Aloyzas se mustră pentru firea exagerat de reţinută, pentru nepriceperea lui de a stabili relaţii cu oamenii.

în timp ce stătea aşa, meditînd la situaţia penibilă în care se afla, un tînăr în scurtă albastră de nailon şi şepcuţă din acelaşi material veni în fugă la el. Tineri din ăştia sînt cu miile, nu-i poţi deosebi unul de altul.

— E pentru mine ?

— Pentru dumneavoastră, pentru dumneavoastră.

Cînd desfăcu plicul, căzu din el cartea de vizită a
fostului coleg N. : adresa de acasă şi numărul de telefon.

— Hei, n-am nevoie de asta ! strigă Aloyzas, dar tî- nărul se şi mistuise în mulţimea studenţilor.

Te pomeneşti că pe undeva prin apropiere se ascunde N. în persoană ! ? Aloyzas arboră o mină severă. Şi, totuşi, îi părea bine că

îl susţine cineva. Ar fi suficient deci să facă cu ochiul şi acea dezgustătoare căţeluşă s-ar pune pe mîrîit, gata să muşte pe oricine. Imaginea nu-i fu pe plac — se asocia cu cîinii vagabonzi răpciugoşi care, scotocind cu botul pe la marginea drumurilor, distrug şi cuiburile păsărelelor nevinovate. Avea senzaţia că e năclăit din cap pînă-n picioare de murdărie — purtarea impertinentă a studenţilor, tocmeala odioasă cu şeful catedrei, care înţelege la fel de bine ca el cine are dreptate dar, fără să şovăie, ia partea celor nedrepţi ! Sufocîndu-1 cu

mirosul de haine vechi şi usturoi, N. va începe desigur să-l compătimească, se va repezi să-l felicite nu se ştie pentru ce, şi poate, să-l ponegrească pe Eugenijaus E.

Brusc, licări scînteind geamul spart al unei cabine telefonice. Aloyzas introduse o monedă, formă patru din cele cinci cifre ale numărului — pe a cincea însă nu reuşise s-o alăture celorlalte. Să nu îndrăzneşti cumva să te înfigi ca o căpuşă în biata Liongina ! Las-o în pace, să-şi tragă şi ea sufletul măcar vreo două zile după ce a scăpat de munca silnică de la maică-sa. Desigur, libertatea pe care o gustă ea acum din plin e iluzorie. Să-i aduci mamei paralizate o fată de pe stradă, înseamnă pentru Liongina totuna cu a închide acolo o fiară sălbatică, răpitoare.

Şi totuşi, instinctiv, el mai înţelegea şi altceva : că scufun- dîndu-se în negurile subconştientului, în visele ei întunecate care nu-i alimentau în nici un fel aducerile aminte, Liongina nu-şi dorea decît să se ascundă de un nou coşmar ce se apropia. Nu din pricină că duce o existenţă fericită caută ea munţii prăbuşiţi — finalul acela ruşinos al tinereţii sale. Nu, pentru că dacă analizezi cu luciditate totul, îţi dai seama că în munţi ea nu încercase decît ruşine şi umiliri. Şi aşa fiind, e oare cu putinţă ca pata neagră de atunci să fie pentru ea mai luminoasă decît ziua de azi ? Şi e posibil oare ca el, Aloyzas, să fie vinovatul ? Nehotărîrea lui, incapacitatea lui de a se desprinde de lucrurile mărunte, pentru a lua taurul de coarne ? Căci, iată, la el pînă şi povestea asta fără importanţă privind colocviul s-a transformat într-un nor ameninţător de furtună...

Receptorul răsună de bîzîit şi păcănituri, aşteptîndu-l să formeze în sfîrşit şi ultima cifră. Simte atît de aproape căldura obrajilor şi a buzelor Lionginei, trupul slab al celor patruzeci şi nouă de kilograme, care în ultimele zile îl tulbură din ce în ce mai mult. Pentru Aloyzas sim- ţămîntul acesta era cu totul neobişnuit, îi abătea gîndurile de la situaţia periculoasă în care s-a băgat singur, animat de necesitatea de a lupta şi a învinge. Trebuia, deci, să-şi adune toate forţele pentru a evada în necuprinse spaţii libere, în loc să lîncezească şi să se lamenteze în faţa Lionginei...

Trebuia, deci, să acţioneze.

De pildă, demult se impunea cu necesitate să treacă pe la spital. Cum îi merge, cum se simte M. acolo ? Te

| — Spre culmi, dus-lniors pomeneşti că ar reuşi să afle şi unele lucruri relativ la grupa lui ! De ce s-a adunat tocmai acolo un buchet întreg de trîndavi ? Oricum, M. este cel care a condus grupa şi ar putea, mai bine ca oricare altul, să-i destăinuie cîte ceva despre fiecare din cele trei J. Oare notele excepţionale ale tuturor şi aproape la toate materiile — sînt, în realitate, doar o ficţiune ? Sau mai ştii, poate că pusese stăpînire pe el spiritul vindicativ al megalomaniei, fă- cîndu-l să se

năpustească împotriva unor nevinovaţi ? Da, cel mai potrivit şi mai precis termen pentru o astfel de comportare este — mania. Ar fi acceptat cu dragă inimă să joace şi rolul maniacului, dacă n-ar trebui să abdice de la corectitudine, transformind dreptatea în nedreptate, pîinea în piatră.

încă de multă vreme vroia să-şi viziteze colegul mutilat în accidentul de automobil. Ceea ce îl împiedicase să-şi pună în practică intenţia a fost vechea teamă, pe care i-o provocau spitalele şi alte instituţii de felul acestora. Avea mereu impresia că e suficient să-ţi petreci un timp oarecare într-un mediu saturat de mirosul medicamentelor, ca să te umpli din cap pînă în picioare de bacterii, de invizibili agenţi patogeni. Foarte tulburat, neştiind cum e mai bine să ţină borcanul cu compot de piersice, el pătrunse în lumea albă, sau mai degrabă cenuşie, în care cele mai aprinse pete de culoare sînt pijamalele bolnavilor deplasabili. Aloyzas se trăgea brusc la o parte sau îndărăt din calea lor, de-ai fi zis că se fereşte de un gard proaspăt vopsit.

— M. al dumitale este în stare gravă, îi comunică un medic scund şi îndesat, cu halatul descheiat, privind undeva pe lîngă cotul vizitatorului, sub care acesta strîn- gea spasmodic borcanul cu compot.

— Nu s-ar putea să mă lăsaţi măcar pentru cinci minute ? Vreau să vorbesc ceva cu el.

— Dumneata îţi imaginezi cum arată o mumie ? Şi medicul ridică o mînă, ca şi cum mumiile n-ar sta culcate ci în picioare.

— Da. Aloyzas trase pe gură mult aer, deşi hotărîse dinainte că nu va respira decît pe nas. Şi... aş putea să vin la el altă dată ?

— Da, dacă va mai fi încă aici.

— Intenţionaţi să-l transferaţi în altă parte ?

— Nu, de ce, n-are sens. Deodată, glasul medicului se desprinse de depărtările pe care nu le putea vedea ci şi le imagina doar. Te rog să mă ierţi că nu ţi-am explicat. M. este conectat la aparat.

Fraza avu o rezonanţă plină de amărăciune şi ambiguitate, ca şi cum M. însuşi devenise un obiect neînsufleţit, un fel de accesoriu al unui aparat.

Trecînd pe lîngă un bătrinel în pijama liliachie, Aloyzas îi băgă în mînă compotul.

— Nu ştiţi cumva, aici domiciliază... locuieşte ?...

Lui Aloyzas i se păru că s-a rătăcit, că a confundat numărul imobilului, deşi consultase tot timpul cartea de vizită. Nici urmă de oribila scară în spirală cu treptele roase, nici urmă de pereţi înnegriţi de desenele ştrengarilor. Uşa gălbuie, din lemn natural de frasin, strălucea, ca de altfel şi numerele metalice şi vizorul.

Aloyzas se îndoia absolut de toate, inclusiv de dreptul lui de a se

afla acolo, deşi nimeni nu-1 luase în colimator. Şi deşi nimeni nu-i aţinuse calea nici chiar după ce uşa se deschisese, fără scîrţîitul obişnuit, care ar fi trebuit să se audă, pentru a-1 convinge că nimerise intr-adevăr acolo unde era aşteptat.

— Il căutaţi pe profesorul N. ? Aici, aici. Intraţi, poftiţi, îl invită vocea plăcută a unei femei, care putea fi în egală măsură soţie sau fiică, în timp ce el simţi în nări, în locul mirosului de cartofi înăbuşiţi, pe acela de ceară de parchet.

Profesor ? De unde pînă unde profesor ? Colegul N. nu urcase mai sus de titlul de asistent universitar. Uimirea
i se risipi abia mai tîrziu, cînd se mai familiariză puţin cu rafturile ticsite de cărţi şi cu mocheta de culoare zmeurie.

— Intraţi, poftiţi înăuntru, intraţi vă rog. Gînguritul politicos al femeii îi mîngîia plăcut timpanele, împiedi- cîndu-1 să audă cum îi ţiuie urechile clin pricina liniştii, a strălucirii parchetului, din pricina mobilei scumpe, ca şi a celorlalte surprize.

In salon îl întîmpină — împodobit cu plăci de teracotă de un cafeniu închis — căminul. Cum aşa ? **In** locul

sobei, a cărei fum nu te lăsa să respiri ? Chiar la perete se afla un divan de modă veche cu picioare arcuite şi un secretaire cu acelaşi gen de picioare, iar deasupra acestuia, în frumoase rame, cîteva tablouri în tonuri întunecate, în care se reflectau petele de lumină ale geamurilor. Intr-unui din ele, pictat în stilul realismului antebelic, imitînd maniera lui Kalpokas[1], îşi ţuguia buzele însuşi N., iar dedesubt, dintr-o glastră din ceramică neagră se înălţau ţepeni nişte mîţişori. Să fie oare acesta sanctuarul familiei ? Oare N., cel mereu luat în derîdere în prezenţa oamenilor, îşi lua acum revanşa aici, acasă, unde deţinea puterea absolută ? Şi oare de asta i se spunea *profesorul ?*

Lîngă un peisaj romantic îşi revărsa lucirile o fotocopie de mari dimensiuni după *Căinţa Magdalenei*[2] a lui Tizian. Aloyzas cercetă cu interes fotografia decolorată, plesnită pe alocuri, comparînd-o în gînd cu celebra reproducere în culori. Părea că cineva invizibil îşi pusese în gînd ca, prin intermediul acestei surprinzătoare copii, să-i zădărnicească intenţia de a nu atinge nimic din tot ce se afla în încăpere. îşi îndreptă privirea spre gazdă. Aceeaşi lumină ce cădea deasupra tabolului mîngîia şi chipul ei durduliu... Părul de culoare închisă, uşor ondulat, împrumuta o notă de gingăşie frunţii ei înalte. Refuzînd să ac-
cepte ideea unei vagi asemănări a Magdalenei cu femeia aceasta, Aloyzas se întoarse spre fereastră. Intre două ziduri de piatră se înşiruiau crengile dezgolite ale copacilor, ce păreau să sublinieze, odată în plus, gustul lui N., cu care totul aici era în deplină concordanţă, pînă şi natura dinafara pereţilor casei.

— Puteţi răsfoi nişte albume, dacă doriţi. Profesorul a lăsat vorbă că nu întîrzie. Şi femeia cu păr uşor ondulat şi chip cu trăsături

1 *Peatras Kalpokas* (1B80—1945), cunoscut pictor lituanian.

2 In volumul 3 din „Vieţile pictorilor, sculptorilor şi arhitecţilor" de Giorgio Vasari (Ed. Meridiane, 1968, în traducerea lui Ştefan Crudu) găsim la pag. 278—279, următoarea precizare referitor la această lucrare a lui Tizian : „...După aceasta, Tiziano a pictat — spre a trimite regelui catolic — un tablou în care a în- făţişat-o pe sf. Maria Magdalena, dar numai de la piept în sus şi cu părul despletit, căzindu-i pe umeri, în jurul gîtului şi pe piept, în vreme ce ea, aţintindu-şi privirile către cer, arată, prin roşeaţa de pe chip şi prin lacrimile care-i curg şiroaie, căinţa şi mîhnirea pentru păcatele săvirşite ; iată de ce această pictură mişcă pe oricine o priveşte, cum nu se poate mai mult şi — cu toate că este minunat de frumoasă — nu îndeamnă la desfrîu ci la milă. O dată terminat, tabloul acesta i-a plăcut atît de mult lui Silvio... *, gentilom veneţian, încît — ca unul care nu îndrăgea nimic mai mult decît pictura — i-a dăruit lui Tiziano o sută de scuzi ca să i-1 dea lui; din această pricină, Tiziano a fost nevoit să facă încă unul — nu mai puţin frumos decît celălalt — spre a i-1 trimite regelui catolic". **, ***

* „Pare să fie vorba de un anume Badoaro (Badoer) Silvio";

** „Tabloul a fost pictat în 1561. N-au rămas decît cîteva copii, originalul fiind pierdut".

*** „Nu se cunoaşte soarta acelei lucrări".

delicate, semănînd cu al Magdalenei, așeză pe o măsuță un teanc de albume. Claude Monet, Cezanne, El Greco, Goya. Aloyzas nici n-ar fi visat să vadă astfel de reproduceri.

— Iar aiici sînt stampele unor pictori. Femeia începu să dezlege cu stîngăcie o mapă uriașă. Mîinile ei grăsuțe, goale pînă la cot, sugerînd o tandră intimitate, nu prea erau obișnuite cu stampele — planșele alunecau, cădeau pe jos. Cred că sigur o să vă descurcați mai bine ca mine.

Aloyzas tocmai se pregătea s-o întrebe ce fel de rudă este ea cu stăpînul casei, cînd îi atrase atenția o planșă înfățișînd o linie neobișnuit de grațioasă și tulburător de albă pe un fond negru. Un chip de om plutea în văzduh, sau poate în cosmos, sau poate în spațiile nemărginite ale rațiunii pure. Nu-1 purta fîlfîitul unor aripi de păsări, nici mișcarea unei rachete, ci imensa forță a ideii izvo- rînd chiar din acea linie. Aloyzas rămase uimit: cît de ușor pot fi înfățișate sferele rațiunii pure spre care nă- zuise și el dintotdeauna, fără a izbuti, cu nici un chip, să ajungă la ele. Stasis Krasauskas [1] ? Trebuie neapărat să rețin numele acestui pictor, își zise.

— Sînt secretara profesorului, spuse femeia. Profesorul întreține relații strînse cu pictorii tineri.

— Aveți o colecție deosebit de interesantă, o lăudă Aloyzas.

— O, da ! Zîmbetul furișat pe chipul ei nu era cîtuși de puțin vesel, mai degrabă trist.

— Vă puteți mîndri cu ea. în special cu planșa aceasta. Și își ținu palma suspendată deasupra gravurii lui Krasauskas, ca și cum i-ar fi fost teamă să atingă cu degetele îmbinarea fragilă a liniilor de acolo.

— Da, da ! Aceasta este și părerea mea ! In glasul ei trist se făcu simțită o notă de încîntare.

Dintr-un colț îndepărtat al casei ajunse pînă la ei un țăcănit metalic.

— Acolo lucrează celălalt secretar. O dactilografă, se grăbi femeia să-l informeze, deși el nu avusese de gînd să-i pună vreo întrebare.

Doi secretari particulari ? Lucrînd amîndoi pentru sărmanul coleg N., dat afară din institutut fără menajamente? Interesant, cu ce bani își plătește stimabilul profesor acest supermodern service ? Mașina de scris țăcănea înainte, era un zgomot real — mai real chiar decît foarte multe altele, — și îngemănat cu Liongina. Prin urmare nu visez, decise Aloyzas, mă aflu, cu adevărat, în apartamentul lui N. Atunci de ce, ce rost au înfățișarea lui umilă, paltonul uzat ? Și cine este în realitate acest N. — prinț sau cerșetor ?

Pe culoar se auzi soneria telefonului. Femeia clătină din cap, oftă. Cînd minunatul păr al Magdalenei își stinse foșnetul abia auzit,

1 Renumit gfrafician lituanian, cunoscut în U.R.S.S. și peste hotare.

pe Aloyzas îl cuprinse o şi mai mare nedumerire.

— Era cineva care se interesează de ceva. Il caută, îl caută mereu pe profesor. Telefonul nu te lasă să lucrezi! se plînse secretara revenind în odaie.

— Nu vă supăraţi, dar la ce lucraţi dumneavoastră ?

— Cercetez cu multă atenţie şi clasific materialul care se adună. Traduc texte germane şi italieneşti din original. Ştiţi, profesorul scrie concomitent două cărţi. Despre ecoul pe care l-a stîrnit în Lituania Renaşterea europeană şi despre rolul satirei în Marea revoluţie franceză. In plus, mai întocmesc şi diferite dosare.

— Ce fel de dosare ?

— Diferite, în special... personale. Alte lămuriri n-a mai vrut să-i dea. Acestea ţin de activitatea obştească a profesorului, — adăugă ea.

Dosare ? De fapt, pentru activitatea lui obştească s-ar potrivi mai degrabă alte forme. Dosare ?

— La dumneavoastră se află, dacă nu mă înşel, şi un dosar relativ la tovarăşul Eugenijaus E., nu-i aşa ? întrebă Aloyzas, coborînd fără să vrea glasul.

— Da. Şi e un dosar destul de voluminos. Secretara îşi lăsă ochii în pămînt, pentru ca el să nu-şi vadă în ei imaginea vinovată, încinsă de ruşine a propriului chip. De altfel, nici ea nu avea de gînd să-i mai spună şi altceva despre Eugenijaus E.

Fiindu-i aproape recunoscător pentru asta, Aloyzas inspiră adine aerul mirosind a ceară de parchet şi a rame de tablouri. încă înainte de a-şi fi revenit complet, i se trezi bănuiala că i-a fost întinsă o cursă. La gîndul acesta fu cît pe ce să scape din mîini planşele pe care le cerceta.

— Să aprind lumina ?

— Nu, nu-i nevoie ! Aloyzas începu să dea din miini, vrînd parcă să se agaţe cu putere de lumina tot mai cenuşie a zilei, de realitatea care trebuia să existe pe undeva, dacă nu aici, măcar dincolo, de cealaltă parte a ferestrelor, unde crengile dezgolite şi ţepene împungeau cerul, iar pinii foarte tineri se cocoţau pe dîmbul din apropiere.

— Vă nelinişteşte ceva, nu-i aşa ? şi femeia surise, îndemnîndu-1 astfel să uite problemele care-1 îngrijorau. Profesorul vă aşteaptă încă de ieri. Mă duc să vă fac o cafea.

— Mulţumesc, nu vă deranjaţi.

Dar ea nu vru să dea nici o atenţie faptului că musafirul se pregătea în mod vădit s-o şteargă.

— Mi s-au dat dispoziţii să mă ocup de dumneavoastră şi să vă tratez cu ceva. Ca nu cumva, doamne fereşte, să vă plictisiţi. Şi privirea ei, după ce rătăci o vreme prin cameră, se fixă, surprinsă parcă, pe fructiera cu mere ce se afla pe bufet. Dacă nu vreţi cafea, atunci poate — nişte mere ?

— Mulţumesc. Acum nu.

— Profesorul era foarte nerăbdător să vă vadă. Dimineaţa, înainte de a pleca, m-a avertizat. Mi-a spus : o să-l recunoşti imediat, e un bărbat prezentabil şi distins.

Asta-i nebună, se gîndi Aloyzas observîndu-i pupilele dilatate. Poate că nici N. nu-i în toate minţile ? Poate că eu însumi... m-am ţicnit ?

Trupul i se afundă mai adînc în fotoliul moale. Era evident: căzuse în capcană.

Mă vor sili să latru precum clinele şi să miaun ca pisicile, iar eu voi decide că aşa şi trebuie să fac.

— Nu mai pot să aştept. Am treabă. O grămadă de treburi, mormăi Aloyzas, continuînd să şadă în fotoliu.

— Nu plecaţi! Profesorul o să se supere pe mine că nu v-am reţinut. Asta o să-l indispună foarte mult. Staţi puţin, să vă aprind focul în cămin. Numai că nu ştiu unde sînt chibriturile. Femeia se agita în jurul căminului, dar nu reuşea să găsească nici pe raft, nici jos, lîngă butucii de mesteacăn, cutia de chibrituri. Pînă le găsesc eu, poate sorbiţi o gură de vin, să vă mai încălziţi.

— Nu beau. Eu nu beau aproape deloc. Aloyzas o refuzase, dar şi de astă dată ea nu acordă nici o atenţie refuzului. Deschise întîi una din uşiţele bufetului, apoi alta şi în cele din urmă, lovindu-se la degete, trase un sertar scîrţîitor. Nu ştiu deloc unde a dispărut vinul, se tîngui ea cu glas plîngăreţ, negăsind sticla. Credeţi-mă, pe cuvînt de onoare, că profesorul o să se înfurie. Şi o să mă dea afară. Ce-o să mă fac atunci ?

— Bine, gata, ajunge ! Aloyzas sări în picioare, parcă sfărîmînd cu strigătul său strident nişte cătuşe nevăzute. Rămase uimit cînd îşi dădu seama că era cît pe ce să atingă tavanul cu capul. De ce îi spui dumneata lui N... profesorul ? Nu e nici un fel de profesor.

— Aşa a hotărît el. Ea oftă din adînc, clătină cu tristeţe din cap şi brusc încetă să mai fie misterioasă. Era acum o femeie de patruzeci de ani, frumoasă şi terorizată. Dacă, zice el, nu m-ar fi dat afară din institut, aş fi fost demult profesor.

— Dar dumneata cine eşti ? De ce te-ai prezentat drept secretara lui ? Glasul lui Aloyzas bubuia, de parcă nu mai avea loc în cameră şi nici în propriul său cap. Da, trebuia neapărat să rupă vraja de care se mai temea încă.

— Aşa vrea el.

— Dar, iartă-mă că te întreb, cine eşti dumneata de fapt ?

— Sînt jumătatea lui neoficială.

— Neoficială ?

— Am o fată mare. El aşteaptă ca ea să plece de la noi.

— Soţie nu are ?

— S-a prăpădit, biata de ea. In urma iradierilor.

— Şi... apartamentul ? Ar fi vrut să spună — *decorul ?*

— Tot ce este aici, aparţine fratelui meu — celibatar. El e pictor.

— E limpede. Dar maşina de scris ? într-o clipă vraja se risipise, atît mobila, cît şi tablourile păreau acum false, dar, ciuda

lucru, ţăcănitul maşinii nu înceta.

— Se aude din apartamentul vecin.

— O ultimă întrebare ! Aloyzas simţea cum îl cuprinde părerea de rău pentru ceva care dispare, se risipeşte, aşa cum i-a părut rău în copilărie, după balonul cumpărat de Gertruda care se spărsese. Dosarele — fac şi ele parte din recuzită ?

— Dosarele sînt reale. Grămezi de materiale. Dar, vă rog mult, aveţi grijă, nici un cuvînt, nimănui! Şi cu o expresie de implorare, femeia îşi lipi degetul de buzele groase, devenind din nou o parte din acea lume stranie, absurdă şi primejdioasă, cu care el, Aloyzas, nu avea şi niciodată nu va avea nimic comun. Nici astăzi, nici mîine — nicicînd !

Geamul scînteia la fel ca alte zeci de geamuri, de fapt, strălucea învăpăiată şi se clătina întreaga clădire în stil modern, pe care, nu se ştie din ce motive, pînă în prezent încă nu fusese atîmată tăbliţa *Ocrotit de stat,* cu toate că şi balconaşele, şi cornişele, şi cărămizile ce au rezistat cîtorva bombardamente ar fi fost îndreptăţite s-o pri- mească. Şi totuşi, nici vorbă de incendiu provocat de vreo instalaţie electrică veche, sau de un muc de ţigară înfipt în mormanul de gunoi, pentru că de fapt aici nu ardea nimic, iar tapiţeria — jupuită ca o scoarţă de mesteacăn — cu care era capitonată uşa nici măcar nu pîlpiia. Ceea ce duduia, vuia şi urla din răsputeri, nu erau flăcări — era picupul. El zguduia din temelii şi era gata să arunce în aer imobilul, supravieţuitor al cîtorva războaie, de-ai fi zis că înăuntrul lui bîntuia oastea din noaptea Valpur- giei — în zorii zilei aceasta o să se facă nevăzută încăle- cîndu-şi roibii de jăratic, ale căror urme de copite vor mai stărui multă vreme pe bolta cerului, prevestind tot felul de nenorociri.

Da, ceea ce arunca în aer locuinţa mamei era frenezia dansului. *Aaa, dar asta nu-i cameră, e sală de dans*. Doar ştii că fata te-a avertizat. Acum va trebui să intri val-vîrtej şi să te răsteşti odată, pentru ca pălălaia să se potolească, să devină cenuşă ! Da’ de unde! Asta ar face-o pe chiriaşă şi pe bunii ei prieteni să se dezlănţuie şi mai tare, Dacă ar fi aici, cu mine, Aloyzas...

Silueta lui Aloyzas, apărută pentru o clipă, îi mai domoli puţin mînia. Ce, gata, te-ai şi descotorosit de schi- loada de maică-ta, nu-i aşa ? Nu-i adevărat, eu singură am optat pentru Aloyzas. Şi încet, se îndepărtă de clădire, de acea muzică dementă. Trebuie să faci totul pentru liniştea lui. Singură ţi-ai pus în spinare povara, aşa că n-ai decît s-o cari fără să te mai vaiţi. O povară lipsită de viaţă. La fel ca farmecul închipuit al munţilor.

— Dans ? Da’ de unde, s-au înghesuit puţin cîteva perechi pe- aici, şi atîta tot. Chiriaşa nu-şi pierdu deloc cumpătul. Liongina o mai găsise acasă dimineaţa, în timp ce făcea ordine : îndesa într-o sacoşă nişte sticle goale. Nu vă enervaţi, pentru că nici eu n-am de gînd să-mi cer iertare.

— E îngrozitor, sînt pur şi simplu consternată !

— Haideţi mai bine să cădem de acord că n-o să ne înfuriem, în regulă ? După noaptea nedormită, faţa delicată de porţelan era palidă şi nu mai părea atît de tînără. Doar singură mi-aţi povestit că, în tinereţe, mămicăi dumneavoastră îi plăcea să se distreze. De aceea m-am hotărît şi eu s-o mai înveselesc puţin pe bătrînică.

— Şi presupun că asta a înveselit-o foarte mult, nu-i aşa ?

— Ei, n-o să mă apuc acum să susţin că foarte mult, dar în orice caz, nu s-a plictisit.

— îmi închipui.

— E greu să vă închipuiţi fără să fi văzut totul. Era o veselie... ca la circ. Vaska-Ţiganul intrase în viteză şi încerca mereu s-o trateze pe mămica cu vodcă, să-i toarne paharul pe gît. Noroc de Edka, alergătorul de curse, că nu l-a lăsat. Asta zic şi eu bărbat, numai muşchi de sus pînă jos ! In schimb vinul mămica îl sorbea cu plăcere. Amintirea celor petrecute o înveseli pe fată.

— Cu toate astea, să ştii, eu nu permit să se danseze aicL

— Păi, nici n-am intenţia să fac asta în fiecare seară...

— Eşti cumplită !

Brusc, chiriaşa încetă să mai zornăie sticlele.

— La mine să nu ţipaţi. Că nu-s surdă. Credeţi că-mi face mare plăcere să admir zi şi noapte o paralitică ? Să-i ascult cotcodăceala prostească ? Ca să nu mai spun cît de puţin încîntată sînt, ori de cîte ori trebuie s-o şterg la fund ! Ia mirosiţi, simţiţi ceva ? Da' numai eu ştiu cît deodorant trebuie să prăpădesc ca să scot putoarea de aici. Da, am dansat şi noi puţin, am mai glumit, şi am înveselit-o şi pe mămica. Alergătorul fugea de-i sfîrîiau căl- cîiele după tehnicianul sanitar — beat turtă ! Ce-am mai rîs ! Nu-i aşa, mămico, că nu te-ai plictisit ?

Şi guriţa strîmbă expedie un surîs conspirativ direct în ungherul mamei. Unde, întocmai ca la o comandă de dresor, masa greoaie începu să se agite şi izbuti chiar să stoarcă un sunet care să semene a rîs. Dar veselia nu ţinu multă vreme, se înţepeni ca un fierăstrău într-un copac putred.

— Dumneata nu te gîndeşti că e şi ea un om ? ! Să fie pentru prima şi ultima dată cînd se întîmplă aşa ceva !

— Vă anunţ că n-am de gînd să mor de plictiseală. Mă rog, fie, n-o să-l mai las pe Vaska Ţiganul, scandalagiul ăla să intre aici. Nu vă speriaţi, nu-i ţigan, doar părul îl are negru.

— O să trec mai des pe aici.

— Dacă aveţi timp...

— Am sau n-am, o să trec !

Dar nu prea izbutea să treacă mai des. Ar vrea să tragă mai mult aer în piept şi să nu se mai gîndească la nimic, să nu-şi mai facă atîtea mustrări de conştiinţă, ci să se mişte doar aşa, ca un firicel de iarbî neştiut de nimeni, ce se lasă purtat de torentul timpului. O ispi-teşte teribil strada — bomboana aceasta lunguiaţă în în- velitoare colorată, la care rîvnise atît de mult în copilărie. Cele cîteva clipe

dintre slujbă şi orele de curs i le devorează cîte o treabă neobligatorie — coaforul sau cafeneaua. Pitindu-se într-un colţişor, stă degeaba şi cască gura. Nu toate femeile veghează la căpătîiul bolnavilor sau trebăluiesc acasă pentru a le crea soţilor confortul de care au nevoie. Nu toate sînt bucuroase să se chinuie stînd pe la cozi şi cărînd sacoşele cu alimente. Probabil lucrează ele pe undeva, dar şi în timpul serviciului îşi mai găsesc o oră liberă să se destindă puţin. Căpşoarele lor tapate modern sînt ticsite de o sumedenie de griji deloc banale, dimpotrivă : mărfuri de import, cîte-o petrecere la iarbă verde, un flirt nevinovat. Şi, mă rog, de ce nevinovat ? Că doar ele nu se jenează deloc să flecărească chiar şi despre unele plăceri mai substanţiale. în timp ce-şi sorb cu mici înghiţituri catranul aburind — cafeaua neagră — în oglinzile de pe pereţi privirile interlocutoarelor se întîlnesc. Uneori, alături de ceşcuţele cu cafea mai scîn- teiază şi cîte o cupă de şampanie, sau un păhărel de coniac — astfel înfierbîntate, femeile caută să soarbă cu nesaţ suflul lipsit de griji al libertăţii. Ah, de-aş putea zburda şi eu ca o căprioară învingînd cu uşurinţă obstacolele ! Ce bine-ar fi să-mi pot scoate din cap nu numai toate spaimele mele, dar şi maşina de scris, la care trebuie să bat pînă mă apucă nebunia, şi totodată să scap şi de căscatul ce îmi mută fălcile din loc la orele de curs. Dar oare aş putea eu să zbor aşa, pur şi simplu, dintr-un loc în altul ? Pe furiş, ascunzîndu-mă de chipul meu, de munţii lipsiţi de viaţă ce se înalţă în depărtări ? Mă chinui fără răgaz, parcă ce, cochetăria nu-i şi pentru mine ? De ce mi-am băgat in cap că trebuie să mă frămînt pentru toată lumea ? Dacă aş fi cu adevărat altfel decît toate celelalte, oare mă mai străduiam să desluşesc şoapta aceea neliniştitoare şi indecentă ? Singură mi-am băgat în cap încă din copilărie cum că aş fi altfel — o prostuţă lovită cu ceva în moalele capului. îmi înăbuşeam dorinţele şi sentimentele de parc-ar fi fost lalele din acelea pe care unii le bagă în frigider să nu înflorească prea repede. Mă temeam de mine însămi, de propria-mi umbră, ca nu cumva să-i stau cuiva în cale! Haide, zîmbeşte, pleacă-ţi urechea spre necunoscuta cu coafură modernă, care în clipa de faţă are nevoie, mai mult ca de orice pe lume, de o interlocutoare — chiar adineauri şi-a făcut rost de un amant! — şi vei deveni tu însăţi printre cele de-o seamă cu tine. De ce tot amîni întruna ?

Venindu-şi în fire, Liongina se îngrozi — doamne, dar oricare dintre ele, după ce se va amuza o vreme pe seama ei, va începe să ţipe şi s-o alunge lîngă maică-sa, în ochii căreia de fapt se află întipărit adevăratul ei chip : o fiică nerecunoscătoare, care s-a lepădat de ea, grăbindu-i astfel sfîrşitul. Ori de cîte ori se duce la dînsa cu o garoafă, nişte mere, sau cîteva bomboane, o întîmpină reproşuri ostile, sau, mai exact, întotdeauna o sentinţă plină de asprime. In timp ce mama doarme, sau îşi ascunde doar ochii sub pleoapele umflate, Liongina se simte pîndită parcă de tot ce se află acolo, de tavan ca şi de celelalte lucruri dimprejur. Dar cu deosebire insuportabilă este chiriaşa : peste tot curăţenie, un aer acceptabil şi surîsul strîmb al tutoarei. De ce

cheltuiţi, de ce aruncaţi bani pe ciocolată ? Că ciocolată avem din belşug ! Toate vecinele vin la noi să capete pe degeaba ciocolată, scorţişoară, migdale şi alte rarităţi aromatice. Bineînţeles, nu le primeşte nimeni gratuit, doar în schimbul unor vorbe dulci. Comandă şi torturi de parcă laboratorul cofetăriei ar fi proprietatea ei, cînd de fapt e limpede că fură ! Ei, şi ce-i cu asta ? Şi totuşi... Da, ar trebui să mă sfătuiesc cu Aloyzas.

Aloyzas — iată cine reţine mîna Lionginei, ce se şi ridicase deja, să cheme discret chelnerul care serveşte pe la mese paharele cu băutură. Ca să nu tulbure liniştea soţului, îşi zdrobeşte ea neruşinata dorinţă de libertate, pînă cînd aceasta devine mică, mică de tot, cît bobul de mac. Cum va izbuti oare Aloyzas să se descurce în povestea stupidă cu examenele, la care se ataşează în mod dezgustător vrute şi nevrute ? O dată, întîlnindu-se pe stradă cu C., colega lui Aloyzas, aceasta i-a spus cîte ceva despre toate astea. în loc să treacă cu vederea năzbîtiile studenţilor, el s-a încăierat cu cei de la catedraă, cu decanatul, cu toată lumea. Dacă-şi frînge gîtul o să devină mai conciliant. Nu, nu este el omul care să-şi poată pleca încet-în- cet spatele, — la el de fiecare dată apare o nouă fisură...

Dacă ar fi întîlnit-o în altă parte, Liongina nici n-ar fi recunoscut-o, într-atît de elegantă era. Peste tunica de uniformă — o vulpe argintie, pe cap pălărie neagră, trasă pe
o sprinceană, în picioare cizmuliţe negre, de import, bine strînse pe pulpă. Odată cu exclamaţia de uimire — ah, dumneavoastră sînteţi ? — guriţa făcu o strîmbătură, spăr- gînd între dinţi şi găurind învelişul de eleganţă şi tinereţe, care o fermecase pe Liongina. Sub borurile pălăriei dispăreau pe rînd efemerele trăsături ale necunoscutei şi se ivea chipul neînduplecat, gata să întîmpine orice furtună, al chiriaşei.

— O să trăieşti o sută de ani — nu te-am recunoscut! Datorită surprizei, glasul Lionginei tremura uşor.

— îmi vine bine ? Şi mănuşa elegantă a chiriaşei bătu uşor blana de vulpe. în spatele ei se zăreau decoraţiile străvechi ale frontonului în stil modern : balconaşe, arcuri, cornişe. In dreptul unui geam, înalt şi îngust, prin nimic deosebit de toate celelalte, dar înfipt dureros în amintire încă din copilărie, licări, pentru o clipă, o umbră. Mama ? Să se fi tîrît ea pînă acolo, ridicîndu-se cu chiu cu vai în picioare şi lipindu-se de fereastră ? Gînduri nebuneşti, cu adevărat nebuneşti.

— De ce vă uitaţi acolo ? E pisica, a sărit jos de pe pervaz.

— Pisica ?

— O ţineam în magazie. Ei, şi am adus-o, biata de ea, în odaie.

— Şi mama... nu ţi-a spus nimic ? Nu-i plac deloc pisicile.

— Parcă mie şi dumneavoastră ne place chiar totul ? Fata surise cu îngăduinţă. Asta-i viaţa — pînă la urmă te obişnuieşti cu toate.

— Mă rog, pisica îţi aparţine. Liongina se străduia din răsputeri

să nu cedeze în faţa guriţei impertinente ! Dar pălăria, după cîte ştiu, e a mamei.

— Am spus eu că nu ?

— Ea ţi-a dat-o ?

— Aş putea să trag o minciună, dar sînt obişnuită să spun adevărul. Mi-a plăcut, am aranjat-o puţin şi m-am gătit cu ea. Ce, nu mi se potriveşte ? Doar singură aţi spus că, dimpotrivă.

— Mama mă plesnea peste mîini pentru pălăria asta. Nu lăsa pe nimeni să se atingă de hainele ei.

— Da ? N-am ştiut că se ţine aşa măreaţă. Fata se strîmbă dispreţuitoare. Cînd îi masez spatele, văd că suportă destul de bine.

— Nu, hotărît lucru, dumneata nu poţi înţelege aşa ceva. Liongina i-ar fi răspuns mai tăios dacă nu s-ar fi simţit copleşită de vinovăţie. Doar a ştiut din capul locului că-i va da mamei o lovitură mortală, lăsînd-o pe mîini străine. Un simplu gest volitiv — permiteţi-mi să mă prezint, sînt chiriaşa ! — şi pui capăt suferinţelor, asta şi-a repetat în sinea ei de sute de ori înainte de a se hotărî, dar niciodată n-o spunea din inimă, numai din gură. Şi iată că acum, mama e sfîşiată de vie, deşi nu mai stăruie acolo mirosul greu pe care altădată era nevoită să-l smulgă din podea, de pe pereţi, de pe propriile mîini. — Nu pricep nici în ruptul capului. O haină la care ţine mult, nişte bijuterii care-i aparţin — sînt pentru un bolnav incurabil...

— Să ştiţi că mintea mea e destul de ageră, dar oare avea vreun rost ? Totuna-i, o să-i mănînce moliile tot.

— Mă rog, chiar dacă îi mănîncă moliile tot. Dumneata să nu te mai atingi de nimic, ai înţeles ?

— Trebuie să vă dau în scris că mă oblig la asta ?

— Ascultă, îţi interzic ! Şi pălăria, şi vulpea... Liongina îşi apăsă tare de tot poşeta pe şold, pentru a nu-şi face vînt s-o plesnească cu ea. Nu mai simţise niciodată atît de vie dorinţa de a lovi cu sete, de a snopi în bătaie, cu mîinile ei slabe, o făptură vie.

— Aşadar vă pare rău după vulpea asta paradită, bombăni cu un aer docil chiriaşa. Poate ar fi mai bine să mă mut ? Mi s-a promis un loc la un cămin. Există acolo şi o bucătărioară, şi un closet.

— Dar nu te dă nimeni afară. Liongina aruncă o privire asupra casei, liniştea din jur o deprima. Nici o uşă nu scîrţîia, nici un copil nu striga. Dacă se supără şi se mută de aici cofetăreasa, casa o să devină şi mai posomorită. Dar dacă, totuşi, e adevărat că nu se laudă singură, dacă nu le şantajează ? înţelege, draga mea, sînt unele lucruri pe care femeile... Chiar şi cele care nu mai sînt tinere şi-s bolnave ca mama... De pildă, vulpea asta...

— Bine, ne-am înţeles, rosti îngăduitoare chiriaşa, pe care însă zîmbetul paşnic al Lionginei o lăsă rece. Hainele, sau, mă rog, bijuteriile mamei dumneavoastră o să le iau numai cînd mă duc să rezolv ceva pentru ea, să zicem la magazin sau la farmacie. Şi o să-mi dau silinţa să fiu fată bună, să mă port fără cusur.

— Dumneata şi acum te porţi fără cusur. Lionginei îi era silă de

propriul glas atît de linguşitor. Puţină afecţiune pentru un om nenorocit...

— Ha-ha, afecţiune !...

Şi tocurile ei începură să ţăcăne pe asfalt. Depărtîn- du-se, mistuindu-se în picla albăstruie a serii, fata aceasta neobrăzată redevenea din nou făptura fermecătoare şi plină de mister de mai înainte. Liongina râmase locului neclintită, bezna din jur se învîrtoşa pietrificîndu-se, stri- vindu-i tîmplele. S-o ajungă din urmă ? Să dea o fugă pînă la mama ? O creangă trosni deasupra capului, iscînd un fel de scîrţîit — de pe ea se desprinseră cîteva picături reci ca gheaţa. Sus, in camera enormă şi goală acum, probabil scirţîie la fel uşile larg deschise ale dulapului. Scîrţîitul lor, aidoma unui fierăstrău ruginit, sfişie inima mamei. După arestarea tatălui, ea salvase vulpea de molii şi de la confiscare. Vulpea i-o dăruise el, dar nu atunci cînd era director şi putea să risipească în dreapta şi în stînga cadouri scumpe...

Tepluşka[1] e ticsită pînă la refuz ca butoiul cu sardele, ăsta nu-i vagon, e pur şi simplu — coşmar. Te sufocă şi căldura acoperişului de metal încins, şi trupurile transpirate, ciorapii nespălaţi ai bărbaţilor, legăturile, aşternutu- rile, dar mai cu seamă... gaura din colţ — closetul public al vagonului. Toţi s-au infofolit, care cu ce a apucat, dar în general haină peste haină, ca şi cum dincolo de pereţii de scîndură s-ar fi lăsat deja un ger să crape pietrele, numai ele două, ea şi maică-sa — bunica Prudencija — sînt mai mult dezbrăcate. Căci e în toiul verii şi ele nu şi-au luat altceva decît umbrelele de plajă şi sacoşele, dacă nu pui la socoteală geamantanul cu lenjeria de corp şi rochiţele de vară. Bunica, puţin mai prevăzătoare decît fiică-sa, luase şi o şubă căptuşită cu blană de dihor, însă bărbătească. Asta i-a mai rămas de pe urma celor trei case de piatră, care nu erau ale bunicii — ale celui de al treilea bărbat al ei, notar pe timpul polonezilor — dar cine avea s-o creadă acum că nu-i decît fosta lui slujnică, de vreme ce notarul zace sub lespedea de marmoră, iar stăpîna bate pragurile parchetelor ? Brusc, se auzi zornăitul zăvorului de metal —strident ca un guiţat — în curînd trenul va porni huruind, ducîndu-i pe toţi departe, la urşii albi sau la cei bruni, din pricina culorii părului acestor urşi se iscaseră în vagon discuţii vehemente, în care fiecare îşi vărsa necazul şi deznădejdea, unii susţineau că, văzîndu-i^ vor începe să urle urşii albi, alţii că, dimpotrivă, cei bruni. Celor două însă le era cu desăvîrşire indiferent dacă aveau să ajungă la cei albi sau la cei bruni — aşa cum se aflau numai cu ce era pe ele — cu umbrelele lor pestriţe şi în ciorăpei de mătase erau amîndouă atît de diafane, de frumoase, bunica încă mai arăta foarte bine — nu degeaba îşi pierdeau bărbaţii capul din cauza ei şi nu degeaba nevolnicul acela de notar îi dăduse, fără să clipească, o jumătate de cvartal de case vechi şi pline de şoareci Că-i

1 Vagon de marfă încălzit, adaptat pentru transportul oame— nilor.

duceau cu sila cine ştie unde, că era o zăpuşeală îngrozitoare, că nu li se dădea de băut, asta mai treacă-meargă. Mai important însă era că n-aveai cum să te piepteni ca lumea în faţa unei oglinzi, n-aveai cum să joci o carte cu

cineva, iar pe deasupra, aveai în faţă o momîie urîcioasă, înfofolită într-o şubă, care se holba din vîrful unui munte de boccele, şi cu degetul înfăşurat în nişte mătănii o tot împungea pe cea tînără — ţintea să-şi bage unghia neagră drept în decolteul rochiei — şi şuiera printre dinţi ; las' c-ai să vezi tu ce-o să te mai bucuri cu nămeţii ăştia ai tăi albi ca zăpada, cînd are să te ardă gerul năprasnic învineţindu-te şi-o să ţi se umple de răni trupul ăsta des- frînat, că numai din pricina unor tîrfe de-alde voi ne duce la capătul pămîntului, pentru păcatele lor ne pedepseşte cerul!... Stă şi molfăie după ce a pescuit din desagă un cîrnat afumat, iar cu buzele unsuroase îl proslăveşte pe Dumnezeu, tot ciocănindu-şi mătăniile ca pe un abac, apoi, dîndu-se mai aproape, iar începe să împungă cu unghia ei neagră pieptul celei tinere — tu, tu, eşti o destrăbălată, dezmăţul Sodomei, acoperă-ţi goliciunea măcar cu o batistă ! Momîia era proprietara unei gospodării mari — apucase să le împuieze capul la toţi cu ogoarele ei, cu pajiştile ei, ba şi cu vacile ei de lapte — bărbatul a părăsit-o chiar în ajunul dezastrului, în ajunul neruşinatei izbucniri roşii de pe străzi şi de prin pieţe, zicea ea, s-a dus să trăiască cu o fostă argată, mutîndu-se într-o cocioabă din cel mai îndepărtat colţ al regiunii. De el nu s-au atins, a intrat să lucreze într-o fierărie ca simplu fierar, pe ea, însă, au alungat-o din casă noaptea, împreună cu boccelele ei... Orice se poate suporta, îşi zicea tînără cu umbrelă şi ciorapi de mătase, că doar şi acolo trăiesc, desigur, şi oameni, nu numai urşi — o să se găsească un locşor pe undeva pe la vreo cantină sau la vreun spital, dacă nu chiar la o frizerie, însă mirosul cîrnatului de casă după care îţi lasă gura apă, bombăneala ipocrită — acopere-ţi goliciunea, neruşinato, dezmăţul Sodomei, de ce nu vrei să te acoperi cu ceva ? ! — suliţa unghiei înnegrite, care ţi se înfige mereu drept în coastă, astea, într-adevăr, nu se pot suporta. Nu izbutea cu nici un chip să scape de cumplita femeie, însă în afară de Prudencija nimeni nu putea vedea cum se chinuie fiică-sa, ceilalţi, ocupaţi cu propriile lor treburi, nu ascultau — care îşi cîrpea îmbrăcămintea ruptă, care plîpgea, care îngîna încetişor vreun cîntec. La început, vrînd s-o îmbuneze pe zgripţuroaică, ea îi oferise nişte bomboane de la oraş, dar, drept răspuns, baba se oţărî şuieiind ceva printre dinţi ! Asta a scos-o din fire pe Prudencija : combină în mod vulgar trei degete de la
mînă şi, cu toată neobrăzarea, i le băgă bătrînei sub nas
— nu-i vorbă, i-ar fi arătat ea cu deosebită plăcere şi fundul gol, însă n-avea cum să se dezbrace în îmbulzeala de acolo, — da, aprigă mai era bunica Prudencija ! Momîia îşi făcu semnul crucii, de parcă-l văzuse pe diavol şi-o îmboldi cu o cruciuliţă de plumb drept în nas. Tîşni sînge şi răsunară blesteme, unii rîdeau, alţii căutau să le aţîţe una împotriva celeilalte, — ce mai, doar circul ăsta lipsea în ziua aceea înfricoşătoare, — cîţiva se repeziseră să le despartă, sau să se răstească la cei ce rîdeau, cînd deodată cineva începu să bată foarte

tare cu patul puştii în peretele vagonului. Pînă atunci tînăra, deşi cuprinsă de tristeţe reuşise să-şi păstreze cumpătul, amuzîndu-se în răstimpuri în sinea ei pe seama bagajului său — umbrela şi rochiile de vară ! — acum însă, firicelul de sînge prelins pe bărbia maică-si şi loviturile în perete au scos-o din sărite şi ea începu să plîngă în hohote. I se părea că se sfîr- şise totul — adio viaţă, adio tinereţe, care nici n-ai apucat să înfloreşti — merită oare să mai crezi în ceva, cînd totul e atît de mîrşav ? Şi deodată avu impresia că chipul mamei, aşa cum arăta acum cu buza umflată, e la fel de respingător ca acela al babomiţei făţarnice — nu-i nimic, găseşte ea momentul potrivit şi se aruncă sub roţi... Dar înainte de a-şi duce pînă la capăt gîndul plin de amărăciune, se auzi din nou scrîşnetul zăvorului. In vagon năvăli deodată cerul, un soare galben, zidul întunecat al unei magazii şi vălătucii negri de fum de la locomotiva aflată pe linia alăturată. Şi un glas tînăr, poruncitor, se rostogoli aidoma unui tunet ce vesteşte vremea bună :

— Hei, care eşti acolo, cetăţeana Rickauskaite Ligij a ? Ieşi afară !

— Cum adică, ieşi afară ? Pentru ce ? Neînţelegînd de ce trebuie să fie din nou nedreptăţită, cea tînără începu să ţipe de ziceai că-i o pisică pe care au călcat-o pe coadă, căci ea, şi nu alta, era acea cetăţeană Rickauskaite Ligija, chiar dacă toţi cei ce-o cunoşteau o strigau Lealea, Lealka. Cu ce v-am greşit eu ? Uite, ea, zgripţuroaica asta bă- trînă, a bătut-o pe mama mea ! Pe ea s-o înhăţaţi, nu pe mine, ţipa fata arătînd-o pe femeia cu şubă, care-şi zgîl- ţîia şi-şi tot zgîlţîia mătăniile, mişcîndu-şi neauzit buzele învineţite.

— Nu fi toantă, du-te. dacă asta-i porunca ! Du-te, cît încă nu-i prea tîrziu — şi o femeie necunoscută, căreia i se făcuse milă de fetişcana prostuţă, o îmboldi în coastă pe cea tînără. Bunica Prudencija — care mirosise înaintea fiică-si că e rost de libertate — îşi adună îndată toate boarfele şi începu să-şi croiască drum către ieşire, iar fata o urmă. Dar e puţin probabil că ar fi reuşit ele să se strecoare, dacă nu le-ar fi ajutat o femeie binevoitoare împin- gîndu-le de la spate. — Ştii ce te rog ? ia şi motanul meu, că aici o să se prăpădească sărmanul ! Şi, fără să aştepte încuviinţarea Ligij ei, femeia i-1 vîrî în braţe pe vărgatul ei.

Aşa a şi sărit pe peron — cu motanul mieunînd în braţe — acesta o zgîria, iar ea nici gînd să-i dea drumul. Cum stăteau aşa amîndouă, mai mult moarte decît vii — de toate le era teamă, chiar şi de locşorul din vagon să nu şi-l piardă cumva — deodată, ce să vezi ? Cu faţa înnegrită, leoarcă de transpiraţie, alerga în întîmpinarea lor tatăl Lionginei. Al Lionginei ? Da de unde ! Pe vremea aceea încă nu exista nici un fel de Liongina. Şi nimeni nu ştia dacă atunci cînd va scoate cel dintîi strigăt pe lumea aceasta, bărbatul necunoscut care venea la frizeria unde lucra Ligija va fi pentru ea un tată bun sau unul vitreg. Omul căuta cu tot dinadinsul ca de fiecare dată să nimerească

pe scaunul la care lucra ea. Prudencija a fost cea care o îndemnase pe fiică-sa să se facă fmeriță, pasămite, acum cine nu mirosea a muncă, o să înceapă foarte curînd, ptiu ! să miroasă urît. In jurul Ligijei RiCkauskaite — deși nu era cea mai bună meseriașă — se forma întotdeauna, nu se știe de ce, coadă. Cîteodată, în timp ce fata își vedea de lucru ţăcănind cu foarfeca, bărbatul acesta mult mai în vîrstă, foarte serios, nu-şi lua ochii de la ea. Stătea acolo ţintuit locului, doar în răstimpuri se muta de pe un picior pe altul, în vreme ce mîinile lui mari își făceau de lucru cu şapca — se vede că e muncitor, altfel cine mai are mîini din astea ca niște butuci ? Auzi, Lealka, a venit al tău — o striga vreuna din prietene, luîndu-l peste picior — dar lui nici nu-i păsa, își pironea ochii pe foarfeca Ligijei, ca şi cum n-ar fi fost o foarfecă obişnuită din oţel, tip Solingen, ci o rîndunică furişată din întîmplare în salon. Aveai impresia că omul e gata să facă un pas înainte, chiar dacă nu-i venise încă rîndul, să deschidă fereastra şi să elibereze rîndunică — locul ei nu era aici — şi-apoi, imediat, să-şi ia şi el zborul. Rickauskaite Ligija sau Lealka nu-i dădea nici o atenţie, cu toate că pe vremea, aceea, In primul an al puterii sovietice, prostănacii de felul lui se bucurau de mare putere şi autoritate. Pe ea însă o interesau în mod deosebit studenţii cu şepcuţe colorate, mutaţi acolo de la Kaunas — te tratau cu bomboane, îţi spuneau cîte-o anecdotă hazlie. Ba, îi era chiar necaz că plicticosul ăsta o sîcîia atîta — îl lăsa să aştepte pînă termina cu toţi ceilalţi şi după aceea ori îl tundea prea scurt de arăta ca un buștean, ori îi lăsa un moţ în creştet, cum avea cazacul din cărticica ei preferată „Taras Bulba“. Dar nu-l auzea adresîndu-i nici un cuvinţel de reproş, o lăsa să facă ce vrea cu el. O dată îl sfătuise în glumă să-şi lase mustaţă — peste o săptămînă se prezentă la ea cu mustaţă. Aşa că acolo, în gară, chiar mustaţa aceasta era udă de transpiraţie cînd cele două femei l-au văzut alergînd cu faţa înnegrită în întîmpinarea lor. Negru la faţă de parcă mîncase ţărînă, tremura din tot trupul, dar ţinea în mînă hîrtia oficială. Exact aşa arăta cînd Ligija şi Prudencija l-au văzut pe viitorul tată al Lionginei.

— Mare noroc ai avut, tinere, să ajungi la timp ! găsi de cuviinţă să glumească superiorul din escortă. Că ai vrut să iei bobocul ăsta de fată — foarte bine, dar ce nevoie ai de soacră ?

— Şi de soacră, şi de logodnică, şi de motan am nevoie ! Şi zicînd aceasta, viitorul tată al Lionginei îmbrăţişă cu amîndouă mîinile întregul său destin — inclusiv motanul, pe care Ligija nu-l lăsa din braţe — şi-l duse la maşina, al cărui motor nu fusese oprit.

— N-a vrut să pornească nici în ruptul capului ! O vechitură ! bombăni el şi izbi cu piciorul în cauciucuri. Nici acestea nu făceau impresia că te poţi bizui pe ele.

Logodnică ? Necioplitul ăsta îndrăzneşte să-mi spună logodnica lui ? Şi lacrimile porniră să-i curgă şiroaie — fireşte, în dimineaţa aceea avea toate motivele să plîngă Ligija Rickauskaite, sau

Lealka, care peste cîteva zile urma să împlinească doar nouăsprezece primăveri. Vrînd s-o facă să se oprească din urlat, salvatorul ei îi aruncă pe genunchi o splendidă vulpe argintie.

— Nu-ţi fie teamă, nu-i confiscată, acum cîteva zile am cumpărat-o de la talcioc, mi-am dat toată leafa pe ea, spuse el ţanţoş, dar întristat totuşi că lacrimile frumoasei fete nu se uscaseră cu totul.

îlu încăpea nici o îndoială că avea o leafă destul de mare — era comisar sau locţiitor de comisar la o mare uzină. Dar lucrul acesta nu le interesa în mod deosebit pe cele două, mult mai important era faptul că plecase fără ele, trenul acela înfiorător, gaura ce se căsca în colţul vagonului, căldura insuportabilă, duhoarea grea şi bătrînă zgripţuroaică.

Motanul se ţinea după ei, deşi acum ar fi putut fugi oriunde. Viitoarea mamă a Lionginei — care mai avea doar cîteva zile pînă la cei nouăsprezece ani ai săi — începu să mîngîie în răstimpuri blana vulpii argintii, cu mişcări din ce în ce mai domoale şi mai tandre.

Să se întoarcă în casa răscolită a notarului, în care totul fusese întors cu susul în jos, ar fi fost o nechibzuinţă. Lucrul acesta l-au înţeles chiar şi femeile. întîi s-au oprit cu toţii pe o stradă cu nume ciudat. Pe ambele părţi ale caldarîmului curat, probabil măturat dis de dimineaţă, se înşirau nişte case frumoase cu etaj, proprietate personală, avînd fiecare cîte o curte separată — tăbliţa de la colţul străzii te înştiinţa că aceasta era Aleea Trandafirilor. Şi într-adevăr, în grădiniţele din faţa caselor se aflau trandafiri înfloriţi, răspîndind o aromă înviorătoare de ceai lăsat să se răcorească. In vila cu etaj în care au intrat, nici ţipenie. Dulapuri din lemn de nuc cu uşi scîrţîitoare larg deschise, un bufet plin de cioburi de sticlă, cîteva lustre de cristal sparte, nişte covoare pe care se vedeau urme murdare de tălpi... în semiobscuritatea de pe coridor se zărea chiar şi un frigider. Defunctul notar era un veritabil plebeu în comparaţie cu proprietarii acestei vile. Şi totuşi, nicăieri nu te puteai nici culca şi nici aşeza, pe fotoliile şi pe divanul din piele, era un strat gros de praf. Praful acoperea şi oglinzile, şi mobila lustruită, şi faianţa din baie. Insă prezenţa luxului răzbătea pînă şi prin stratul acela de praf. Viitorul tată al Lionginei scotoci fără să ezite toate ungherele, inclusiv podul. Paşii lui se pierdeau fără ecou, de pe strada care se rostogolea in pantă răzbătea ţăcănitul înăbuşit al unor copite de **cal,** iar printr-o altă fereastră — deschisă şi cu draperia bălăbănindu-se de **colo-colo** — pătrundea înăuntru parfumul delicat al trandafirilor ce se ofileau.

—Nu, Tadas, nici vorbă să locuieşti tu aici, făcu el, rumegîndu-şi mustaţa şi parcă sfătuindu-se cu altcineva mult mai înţelept decît el. Cunosc eu un locşor anume. La nişte oameni cumsecade. Gata ? Pornim ?

Şi, fără să le întrebe dacă sînt sau nu de acord, le înghesui din

nou în maşină. Prudencijei îi părea nespus de rău că părăseşte vila superbă înecată în verdeaţă. Straturile nebătătorite din grădiniţă îşi înălţau văpaia florilor — parcă aşteptau să le rupi şi să le aşezi în glastre t Ligijei însă nu-i păsa deloc unde vor pleca. Tadas ? Tadas îl cheamă ? Şi ea o să fie obligată să şoptească cu duioşie numele lui ţărănesc ? Nu, asta pentru nimic in lume !

Oamenii cumsecade — o familie de muncitori — s-au arătat bucuroşi să-i găzduiască, le-au pus la dispoziţie o cameră, unde se aflau chiar şi o masă rotundă şi două scaune, care ce-i drept abia se ţineau pe picioare ! — însă prin toată casa alerga de colo-colo o liotă de făpturi mucoase, ce ţipau pe mai multe glasuri. Copiii se ţineau scai după ei şi, fără nici o ruşine, le cereau bomboane.

— Uite cum facem, decise Tadas, după ce se sfătuise cu stăpînul casei, proletar ca şi el. Madam Prudencija ră- mîne să doarmă aici, iar noi doi — ne repezim pînă la Pavilni!

— Vai, nu cumva să mă laşi printre golanii ăştia ! Auzi, Lealea ? se crampona Prudencija de fiică-sa.

Acum sînt pierdută, acum chiar că o să fiu nevoită să-l iubesc pe netotul ăsta mustăcios ! Viitoarea mamă a Lionginei vru să izbucnească din nou în plîns, însă năsucul ei fosăi cu prea puţin zel, iar cînd, în sfirşit, reuşiră cu mare greutate să iasă din aglomeraţia oraşului în spaţiul întins al cîmpiilor, cînd drumul prinse să alerge printre dealuri acoperite cu păduri de pini, ea îşi reveni aproape cu totul. Ah, cît mai departe de oraşul înspăimîn- tător, de amintirile din vagon, cît mai departe de Prudencija !

începu să-l privească cu interes şi aproape cu respect pe Tadas, care-şi strîngea cu putere mîinile pe volan. Cravata — răsucită într-o parte şi bătută de vînt — îi flutura deasupra umărului, iar pe spatele hainei, se vedeau urme întunecate de transpiraţie. La un moment dat îi trecu prin minte că, de fapt, lui i-ar trebui altfel de soţie, pentru care n-ar fi deloc important dacă e corect legat sau nu nodul de la cravată, dar fără să vrea îşi simţi inima străpunsă de o neaşteptată gelozie faţă de această soţie imaginară. Şi deşi era o fluşturatică, n-a putut să nu-şi dea seama că Tadas e un om bun, vrednic de încredere, cum rar poţi întîlni. Mult mai tîrziu, după ce farmecul acelei zile pline de nelinişti s-a risipit, începu să-l preţuiască şi pentru curajul lui. Puţini oameni s-ar fi găsit în acea zi, sau într-o altă zi asemănătoare cu ea, să se hotărască să procedeze ca el. Căci nu-i ştia decît numele cînd s-a năpustit s-o elibereze din vagon, riscîndu-şi în felul acesta propria piele, situaţia sa şi riscînd absolut totul. Şi-a pus toată încrederea în sentimentul său şi asta a fost suficient, aşa cum mai tîrziu, cu aceeaşi încredere, va găsi destulă putere să treacă peste toate suferinţele îndurate din pricina nobleţei caracterului său. Cît priveşte te- pluşka, aceasta a avut foarte curînd ecou asupra sa : de fiecare dată cînd se poticnea niţel, i se şi amintea de legătura lui cu

elemente sociale străine, ale căror umbre
— alăturate acolo, pe peronul posomorit — s-au tîrît după aceea în urma lui toată viaţa. Puţini bărbaţi ca el au existat şi vor exista, avea să-i spună mama mai tîrziu adolescentei Liongina, mîngîind cu un aer visător blana vulpii argintii, a fost un om adevărat, fata mea, şi un comunist adevărat. Mama Lionginei nu-i prea vedea cu ochi buni pe comunişti, aşa că ceea ce spusese nu erau doar vorbe goale. Scot vulpiţa asta din dulap, îi mîngîi puţin blana şi mă văd din nou tînără, frumoasă — chiar dacă mă şifonasem puţin acolo, în vagon — şi îl văd şi pe el, pe tatăl tău, care tremura de dragoste şi teamă, ca nu cumva să-mi facă cineva vreun rău. Dar ce putea să i se mai întîmple uneia ca mine, care fusesem salvată din infern — mai rău decît în vagonul acela nu putea fi nicăieri — or, eu auzeam în jur pinii foşnind, vedeam tufe de zmeură înflorite, obloanele proaspăt vopsite ale caselor, lucind în soare...

— Vai de mine, motanul ! Unde-i motanul ? îşi aduse aminte Ligija deodată, deşi nu-i era deloc gîndul la motan, şi îşi propti bărbia în spinarea puternică şi transpirată. Puterile o părăsiră imediat, de parcă s-ar fi rezemat de un munte pe care-1 încălzise soarele pînă atunci.

— Acuşi ajungem la destinaţie, acuşi! Şi muntele apăsă din răsputeri pe accelerator. In vinele lui puternice sîngele vuia şi Ligija auzea cum îi bate inima ca motorul unui vehicul supraîncărcat de preaplinul simţă- mintelor.

— Multă apă a curs de atunci, pinii aceia cred că nu mai foşnesc acolo, dar eu încă mai aud rostogolindu-i-se prin tot trupul valurile acelea năvalnice ce mă izbeau şi pe mine, aşa că nu-mi mai venea să bocesc — dimpotrivă^ să rîd de bucurie.

— Mamă, dar eu ? Eu cînd am apărut ? insistă Liongina, văzînd că mama se apucase din nou să mîngîie vulpea argintie.

— Tu, tu ! Numai tu lipseai ! Eh, e o poveste lungă...
A început războiul, la Vilnius au venit nemţii, tatăl tău a plecat în răsărit cu Armata Sovietică. Ne-a promis că o să se repeadă cu o maşină militară să ne ia. L-am aşteptat cu lucrurile gata adunate, dar n-a venit nici în ziua aceea şi nici a doua zi, ci abia peste trei ani şi jumătate !

— Stai puţin, mamă, nu te grăbi aşa. Era timpul să risipească vălul pîclos al confuziilor, pentru ca acestea să nu-i mai acopere cerul. Dacă tata a plecat în iarna lui patruzeci şi unu, înseamnă că nu el e tatăl meu. Doar n-ai fost gravidă cu mine paisprezece luni ! Eu m-am născut în august patruzeci şi doi. înseamnă că... ori m-am născut din duhul sfînt, ori...

— Dumnezeu n-are nici un amestec aici. Iar eu, aşa cum nu l-am minţit pe tatăl tău, nici ţie n-am să-ţi spun că te-ai născut din duhul sfînt... Altcineva a fost, un filfizon, client şi el la frizeria noastră. Unul din studenţii aceia veseli din Kaunas. El pur şi simplu

m-a forţat : dacă nu te culci cu mine, am să informez unde trebuie că bărbatul tău e comisar bolşevic. Dădeam din colţ în colţ, nu ştiam ce să mă fac, îmi ridicam ochii la cer aşteptînd parcă să se rostogolească de acolo Tadas cu paraşuta, să se năpustească spre noi la fel ca atunci în gară, mai puternic decît însuşi destinul. Iar pe deasupra, şi Prudencija a început să-mi facă zile fripte, punînd sare pe rană : atît de îngrozitor e războiul ăsta că nu cred să mai apuce să se' întoarcă viu bărbăţelul tău, ciiine ştie pe unde i-or fi putrezind oscioarele, pe cînd aici e destul să-i zîmbeşti cuiva şi gata, te pui la adăpost, scapi de necazuri. Ce mai co- doaşă şi bunică-ta, filfizonul o cumpărase cu o cartelă de alimente, adevărat că pe atunci, dacă n-aveai cartelă, mureai de foame. Nu-mi trebuia mie nici cartela şi nici mîngîierile lui, dar oare puteam să mă îngrop în pămînt de vie ? După aceea, vezi bine, îndată ce m-am rotunjit puţin, cirlionţatul a dat bir cu fugiţii — nici vorbă să-l mai văd vreodată de-atunci. Aşa că, faci cum crezi, fata mea, n-ai decît să mă scuipi între ochi şi să nu-i mai spui tată omului care nu-ţi este decît tată vitreg...

— Pentru mine, el e un tată mai bun decît unul adevărat. Mai ales acum, după ce mi te-ai spovedit. Dar de ce mi-ai ascuns atîta timp toate astea ?

— De ce, de ce ? Crezi că mare lucru ai fi priceput tu pe atunci, pisicuţo ?

— Nu-i adevărat, eu am simţit, am simţit totul, chiar dacă mi-aţi ascuns şi tu şi tata... Mi s-a pus în spate o povară nespus de grea — nu ştiu cînd şi nu ştiu cine mi-a pus-o — ştiu doar că nu mi se îngăduie s-o arunc. Cînd mă priveşte tata, am impresia că ochii lui vor să mă bage în pămînt, iar cînd îmi vorbeşte, chiar şi cu blîndeţe, dimpotrivă, el e cel care-şi fereşte privirea...

— Gata, ajunge, nu mai tot trăncăni. Vrei să spui că simţeai, chiar dacă nu erai decît o pisicuţă ?

— Pisicuţă, zici ? Mă rog, fie şi pisicuţă. Dar să ştii că nu împlinisem nici cinci ani cînd simţeam deja : simţeam că între noi exista ceva ce n-ar trebui să existe... că ne desparte un zid vîscos, respingător. Şi tata şi-a dat seama că eu înţeleg lucrul acesta. Vai, cît de greu îmi era uneori...

— Termină cu toate scornelile astea ! Mult mai tîrziu ai început tu să fii închisă, tăcută, în perioada maturizării deja. Orice fată trece prin stări din astea. Dar, în sfîrşit... dacă, aflînd, m-ai fi urît, ţi-aş fi răspuns : el nu mi-a reproşat asta niciodată !

...Hei, flăcăul e tinerel, tinerel...

cu cămaşa roşioară...
frumuşel, dragul de el... tare frumuşel!

— După cum văd, n-ai de gînd să-ţi mai scoţi vulpea asta argintie de la gît, nu-i aşa ?

— Cum de nu vă e ruşine să mă spionaţi ? Supărată, chiriaşa aruncă pălăria, vulpea şi îşi trase grăbită halatul pe ea. Altceva vreau eu să vă spun, stimată...

— Reţine, te rog, că vulpea asta...

— Avem lucruri mult mai importante la ordinea zilei. Ştiaţi că mama dumneavoastră... e o simulantă ?

— Asta cum trebuie s-o înţeleg, mâ rog ?

— De la o vreme n-o mai hrănesc cu linguriţa.

— De ce ? Vrei s-o înfometezi ? Frumoasă treabă, nimic de zis. Şi demult faci asta ?

— Acum mănîncă ea singură.

— Nu înţeleg.

— Dar e foarte simplu. Ii pun mîncarea pe pat şi mâ îndepărtez. Mina stîngă n-o are paralizată.

— Pălăvrăgeli !

Liongina vru să izbucnească în hohote de rîs, însă nu-şi auzi glasul. Obrajii îi ardeau, iar rădăcinile părului o înţepau transformate parcă în ace.

Chiriaşa se năpusti la bucătărie şi se întoarse imediat înapoi.

— Ia uitaţi-vă, ce am în mînă ? L-am găsit în spatele patului într-o crăpătură.

Chiriaşa agita un ciocan — ciocanul -tatălui — cel pe care-1 adusese de la închisoare. Cu ajutorul acestuia îl silea pe tata să sară ca ars de la locul lui, cu ajutorul lui îl alungase la butoi şi poate că şi la moarte. Nu, nu-i adevărat, el a murit cu chipul înseninat, plin de bucuria belşugului de răchiţele care trebuiau să-i facă plăcere mamei, să-i reînvie amintirile despre neasemuita lor dragoste.

— Şi de ce, mă rog, vă frămîntaţi aşa ? Altădată bătea cu ciocanul, iar acum ţine foarte bine lingura în mînă. Parcă ce, era mai bine cînd răbda de foame aşteptînd să vină vreun binefăcător ?

— Şi ea... a acceptat ?

— Trebuia să accepte, trebuia.

Guriţa chiriaşei se ferecă. Liongina se îndepărtă fe- rindu-se parcă de o muşcătură. Ştia şi ea câ mama îşi poate folosi mîna stîngă, deşi se preface că nu e în stare să mişte nici un deget. Prefăcătoria aceasta — faptul că nu-şi lua nimic singură pentru a fi, ca şi mai înainte, hrănită, cu linguriţa ! — era unica ei şiretenie. Cu cît părea mai neputincioasă, cu atît putea obţine mai mult de la viaţa care-i întorsese spatele. Mama îşi „înţepenise[11] mîna stîngă pe vremea cînd turba de mînie că tata se înstrăinase de casă. Mai tîrziu, prin acelaşi sistem, continua să se răzbune pe toţi oamenii sănătoşi, pe boala ei, care transformase o femeie încă tînără şi dornică de viaţă într-un putregai. Acum însă i se smulsese şi ultima armă, fusese călcată în picioare şi batjocorită. Şi nu numai ea, ci şi Liongina, care-i tolerase cu răbdare capriciile, parcă ştiind dinainte câ, mai devreme sau mai tîrziu, înşelătoria avea să fie dată în vileag.

— Bună, mamă, spuse ea apropiindu-se. Am auzit că ai început să te întremezi, adevărat ?

Trupul uriaş nici nu se clinti, doar respiraţia şuierătoare se mai domoli un pic.

— Cum te simţi, mamă ?

Patul începu să scîrţîie, trupul umflat se încorda, ca şi cum mama s-ar fi străduit să se ghemuiască, să devină invizibilă. Să nu rămînă la suprafaţă, unde era foarte vulnerabilă, ci să se prăbuşească acolo unde cîndva se simţea ocrotită şi liniştită, lîngă un bărbat ce-i drept cam nerod, dar care o iubea foarte mult, ba nu, în altă parte, undeva şi mai în adînc, acolo unde fetişcana zburdalnică ce nu se dădea în lături de la fel de fel de aventuri amoroase era întîmpinată cu îmbrăţişările atoateiertătoare ale Prudencijei. Dar iată, fu de-ajuns ca amîndouă — atît mama cît şi Liongina, ce stătea aplecată deasupra ei — să-şi amintească de soarta bunicii, ca trupul greoi să iasă din nou la suprafaţă, ca piatra lansată fulgerător de catapultă.

— Nu m-aş mira dacă într-o bună zi se va dovedi că poate să şi umble, începu să se fandosească în spatele Lionginei chiriaşa.

— Taci din gură ! Nu-i treaba dumitale, făcu Liongina cu un fel de implorare în glas.

— S-ar putea crede că sînt o străină aici.

— Salvează-mă, fata mea ! Capul mamei tresări, din aluatul dospit al feţei, ochii ei ca două butoiaşe scînte- iară. Apără-mă de fiinţa asta atît de murdară... de femeia asta depravată !

— Linişteşte-te, mamă. Nu are nimeni de gînd să te jignească.

Nici pentru Liongina nu era uşor să renunţe la cea din urmă taină ce le reunea laolaltă pe amîndouă şi care clarifica atît de multe, căci, ori de cîte ori o mustra conştiinţa, ea se justifica mereu cu această mînă stîngă — uite ce trebuie să îndur fără să mă plîng nimănui! Or acum mîna aceasta devenea dintr-o dată o dovadă nu atît împotriva mamei, cît mai ales împotriva ei. Achita cu bună ştiinţă un avans, plătea pentru ce avea să intervină ulterior, pentru un fapt regretabil : dependenţa de un om străin, acceptat la întîmplare. Plătea pentru o inevitabilă trădare.

— Mă sileşte să mănînc cu stînga, se tîngui mama cu un glăscior de copil, implorîndu-le pe amîndouă să consimtă în mod tacit că nu vor atenta la ultima ei şiretenie. Nu pot. Vărs mîncarea pe mine. Mă doare...

— Te-ai prefăcut destul, mamă. Eu îţi suportam capriciile. Unui om străin, însă, nu i se poate cere să suporte aşa ceva.

— Dar Terese ? De ce Terese ?...

— Terese a murit, mamă.

— Nu-mi spune că a murit! Mama refuza să creadă. Decesul prietenei o făcea să presimtă propria, sa moarte,, căreia i se împotrivea cu cele din urmă forţe. Un tremur puternic îi zgudui tot

trupul, gata parcă 3ă i-1 smulgă din menghina care-1 încătuşa şi s-o lase să meargă clătinîn- du-se, să verifice dacă e adevărat că Terese nu mai există. Liongina nu încercă s-o convingă, tăcerea, mai mult decît cuvintele, o făcură să se împace cu realitatea. Mama îşi strînse tare de tot pleoapele, pentru a nu mai vedea nimic. Pe moviliţele neregulate ale obrajilor se rostogoli o lacrimă, iar din adîncul pieptului izbucni un suspin. Apoi, încă, şi din nou încă unul... La început înăbuşite, abia auzite, suspinele deveneau din ce în ce mai puternice, ajungînd să semene cu un urlet de fiară, o fiară rănită de moarte, astfel că, auzindu-le, Lionginei îi îngheţă sîngele în vine. Din nou, pe chipul mamei scînteiară butoiaşele tulburi, dar acum nu se mai împotriveau ca mai înainte — capitulaseră. — Mi-a venit şi mie timpul... De mult era timpul să plec acolo... Sînt o criminală, o criminală îngrozitoare... Inima tatălui tău am zdrobit-o... Pe mama care m-a născut, am îmbrîncit-o în azil... Copilăria ta... tinereţea ta — le-am distrus... Tu, fata mea, în- junghie-mă cu mîna ta, n-o lăsa pe cofetăreasă... Ia cuţitul şi înjunghie-mă... Termină, fata mea, ce ai început după moartea tatălui... Fă în aşa fel să nu pier din pricina ei... să nu pier de mîna care miroase a vanilie...

— N-o mai ascultaţi, sărmana de ea nu-şi dă seama ce vorbeşte... Liongina se întoarse spre chiriaşă, acoperind-o pe mama cu trupul său.

— Am impresia că şi dumneata gîndeşti la fel.

Urcată pe taburet, chiriaşa îşi lua geamantanul de pe dulap. Are să plece şi n-o să se mai întoarcă.

— N-am vrut să te jignesc. Nu pleca. Te rog foarte mult ! Şi Liongina se apropie de ea, cu toate că i-ar fi făcut mult mai mare plăcere să-i înşface geamantanul şi să i-1 zvîrle cît colo.

— Mă rugaţi doar, sau vă cereţi şi scuze ?

— Fie, sînt de acord să-mi cer şi scuze.

— Trebuie să vă cereţi scuze din tot sufletul.

— Te rog din tot sufletul să mă scuzi.

— Pînă acum v-aţi purtat cu mine fără pic de suflet.

— Ascultă ! Dintr-un salt, Liongina aproape că se lipi de ea, gata parcă să-i înfigă mîinile în păr. Sînt foarte ascultătoare de felul meu. Toate problemele, tot ce trebuia, a rezolvat şi a făcut întotdeauna ea pentru mine, ea, care acum e atît de neputincioasă. Eu nu ştiu să lupt. Dar fii sigură că în curînd o să învăţ s-o fac. S-a adunat şi în inima mea destulă voinţă de fier. Aşa că nu te mai încăpăţîna atît. Profiţi de ocazie că bolnava urlă...

— E un capriciu obişnuit al bătrînei. Şi eu n-am de gînd să-i suport istericalele.

— îi este, într-adevăr, frică. Şi mie mi-e frică. Iar dumneata... Spune-mi, de fapt ce vrei dumneata ? Bani ?

— Vreau garanţii.

— Iartă-mă, ce fel de garanţii ?
— Că o să-mi rămînă mie camera.
— Tragi nădejde să moară ? Poate chiar vrei să-i grăbeşti sfîrşitul ? Pînă acum Liongina nu vorbise nimănui în felul acesta, aşa încît rămase ea însăşi uluită.
— Deocamdată sînt tînără. O să aştept cît o să fie nevoie. Că doar şi acum o fac aici pe stăpîna după cum doresc.
— Şi-atunci, ce-ţi mai trebuie garanţii ?
— Prevederea — nu-i un cusur.
— Asta e şi convingerea mea !
— De fapt, dumneavoastră trebuia să-i purtaţi de grijă mămiţicăi. Aşa fiind, de ce mi-aţi băgat-o mie pe gît ?
— Dumneata ai răspuns la anunţul din ziar. Doar te-ai prezentat singură.
— Singură ! Singur merge şi ursul pe bicicletă. Dar, oare, de prea mult bine ?
— M-a convins comparaţia. Să zicem că accept condiţia dumitale. Nu pricep însă in ce fel o să-ţi pot satisface pretenţiile cu privire la spaţiul locativ ?
— Faceţi-mi formalităţile de curatelă.
— în cel mai bun caz, pot doar să-ţi fac o înscriere în cartea de imobil, atît.
— Acesta-i ultimul dumneavoastră cuvînt, tovarăşă Hubertaviciene ? Nu acceptaţi condiţia pusă de mine ?
— Să ştii că nu ţi-ai găsit prostul.
— Atunci, haideţi să ne luăm rămas-bun.
— In ceea ce mă priveşte, de mult mi-am luat rămas- bun de la dumneata ! Pînă acum Liongina încă nu ştia că poate să răspundă cuiva atît de metodic, de tăios. Se vede că acum vorbesc de undeva din viitor, din strălucitele zile ce vor veni, strivindu-mi inima cu toată greutatea lor apăsătoare, mai apăsătoare decît munţii cei negri. Fireşte, eu încă nu mă aflu acolo, dar de acum nu mă mai aflu nici aici.

Nici chiar chiriaşa n-a avut vreodată ocazia să audă de la ea ceva asemănător. Zîmbi stînjenită. Colţişorul buzelor ei, cusut strîmb de chirurgul neexperimentat, părea gata-gata să se descoase.

— Cînd v-am cunoscut mi-am zis : ia, o gîscă acolo. Dar de fapt sînteţi o adevărată vulpe. Mamă, ce vulpe !
— Prefer să fiu vulpe, decît gîscă ! O să-ţi acord timp să te mai gîndeşti. Vezi deci, că nu sînt chiar atît de rea. Şi Liongina arboră un zîmbet fermecător, unul din viitoarele sale zîmbete.

Chiriaşa nu răspunse, încă nu era pe deplin convinsă, dar uimirea ei nu se risipi.

Bravo, ai învins ! Zîmbetul îţi este într-adevăr neobişnuit, însă acum nu ştiu, zău, în ce fel vei face să te întorci şi să te strecori afară de-aici, fără să-ţi pierzi echilibrul ? Pentru că la cea mai mică mişcare de-a ta şi pereţii şi duşumeaua or să se burzuluiască, barîndu-ţi calea.

Haide, simulează că-ţi aprinzi din mers o ţigară...

Abia pe scări îşi reveni, după ce se lăsă cu toată greutatea trupului pe balustradă. Rămase aşa suspendată între cer şi pămînt, iar în jur nu era nimeni să-i întindă o mînă de ajutor.

Uşa biroului se deschise fără zgomot, deşi n-ar fi trebuit să se deschidă — secretara politicoasă şi vigilentă veghea ca ordinea să fie cu stricteţe respectată. Gertruda rămase în uşă cercetînd cu privirea sala de aşteptare, ca un comandant de oşti cîmpul de luptă. Intuiţia îi sugerase că în năvod s-ar putea afla un peştişor mai deosebit. N-ar vrea să-l sperie careva ! Privirea ei cam rece, care observa totul, deşi, dimpotrivă, dădea impresia că nu se opreşte asupra nimănui, silea capetele tuturor să se plece, astfel că scaunele prinseră să scîrţîie. Cei care au venit la audienţă se tem de ea, gîndi Liongina, iar eu mai mult ca oricare dintre ei, deşi n-am venit să-i cer nimic, şi deşi ştiu bine că în fundul sufletului... ei îi e teamă de mine.

— Următorul ?

— Cu un gest voluntar, Gertruda îi tăie calea unui bărbat cu fruntea înaltă şi albă, ale cărui urechi mari, pleoştite, păreau dilatate din cauza căldurii.

Cu o privire scăpărătoare, ea îl cercetă şi pe solicitant şi hîrtia pe care acesta i-o întinse.

— Problema dumitale nu este prea urgentă. Aşteaptă !

— Eu zac aici de o jumătate de zi ! sări de pe scaun o femeie cu o imensă beretă galbenă ; ţîşnise brusc, cît era de lungă, ca o plantă exotică.

— Nu aşteptaţi decît de douăzeci de minute. Vecina dumitale din dreapta a venit mult mai devreme. Cu aerul unui om deosebit de ocupat, Gertruda îşi aruncă ochii pe ceasul bărbătesc de la mînă şi zîmbi unei femei cu basma pe cap, ce părea de la ţară şi care, de uimire, rămase cu gura căscată.

— Eu am plecat de la slujbă ! Trebuie să înţelegeţi că noi sîntem în cîmpul muncii ! ţipă cu voce stridentă sclivisita.

— Şi după părerea dumitale, ceilalţi care au venit aici taie frunză la cîini ? Gertruda îşi roti privirea de-a lungul pereţilor, se uită la secretara ce îşi aranja hîrtiile pe birou — aceasta stabilise chiar adineauri ordinea celor veniţi — şi guraliva se ghemui sub bereta ei ca o ciupercă găunoasă.

— Eu aştept... pînă se termină audienţele... — Liongina se simţea penibil că acum, după ce le făcuse vînt tuturor, şefa cea severă o ridică de pe scaun pe ea şi o luă de braţ.

— Ia zi, cum ţi se pare la noi, Liongina ?

— Greu de spus... nu-mi dau seama. Sala de aşteptare îi lăsase o impresie deprimantă — oamenii aceia cu chipuri inexpresive, bereta imensă, urechile pleoştite, basmaua grosolană, altceva nu reţinuse. Se mira teribil că biroul Gertrudei e atît de mare, că mobila imită lemnul

de nuc şi că e foarte multă sticlă în jur. Gertruda, care purta o rochie din stofă de un albastru închis strînsă în talie cu un cordon strălucitor, arăta tînără şi elegantă — altfel decît acasă, unde devenea severă şi-i timora pe ceilalţi.

— Ar trebui neapărat să-ţi mai vii în fire, fetiţo. Ocolind fotoliul enorm, ea se aşeză pe un scaun. Ce bei, o cafea ? Un ceai ?

— Dar oamenii de dincolo...

— Nu le purta lor de grijă. Că nu pe ei îi stoarce statul — ei storc statul de bani! Ăştia caută pe toate căile, posibile şi imposibile, să obţină mai mult decît li se cuvine. Şi-atunci, obligaţia noastră... începu să rîdă şi deveni foarte clar că nu-i deloc simplu să obţii de la ea nici măcar o copeică în plus.

— Cît te invidiez, Gertruda, oftă Liongina cuprinzînd cu privirea biroul spaţios, strălucind de curăţenie. Eu nu-s în stare să mă descurc cu o singură chiriaşă impertinentă.

— In orice caz, insist să bei o cafeluţă. Nuanţele familiare din glasul Gertrudei îi trădau bucuria. Aşteptase clipa asta, o aşteptase cu teamă şi nerăbdare.

Cu paşi neauziţi intră secretara aducînd ibricul cu cafea, iar Gertruda deschise cu un gest hotărît uşiţele bufetului, de unde scoase o sticlă pîntecoasă.

— Un şef este, nu ştiu cum să-ţi spun, o persoană fără sex. Şi surprinzînd privirea întrebătoare a musafirei, surîse. împinse în direcţia ei unul din pahare, apoi turnă cîteva picături şi în al său. După ce isprăveşti studiile, s-ar putea să ajungi şi tu printre şefi. Aşa că, ia aminte !

Liongina îşi miji ochii cu o mină docilă, sorbi din coniac şi arşiţa din piept îi năvăli în ochi, făcîndu-i să lăcrimeze.

— Hei, hei, fii tare ! Gertruda o bătu pe umăr, încer- cînd fără a o sîcîi s-o îmbărbăteze. Liongina simţi cum o părăsesc puterile şi se apucă să povestească despre greutăţile sale.

— Sfatul pe care pot să ţi-1 dau eu, Liongina, — cît timp vorbise musafira, Gertruda îşi schimbase poziţia şi acum şedea într-o atitudine maiestuoasă, cu spatele drept şi pleoapele lăsate pe jumătate, avînd aerul că dialoghează cu sine — nici mie însămi nu-mi prea place. Indiscutabil, să fi auzit pe altcineva că procedează în felul acesta, l-aş fi dezaprobat. Noi două însă, atît eu cît şi dumneata, Liongina, — i se alăturase şi ea deci, şi cînd pomeni despre

asta, surprinse tresărirea Lionginei — avem aceeaşi justificare : Aloyzas.

Ochii ei sticloşi răspîndeau o adiere rece şi Liongina simţi cum îi îngheaţă faţa, pieptul.

— Și ce-mi propui să fac ?

— Să faci un schimb, oferind ambele locuinţe pentru una mare.

— Și cu mama ce facem ?

— Va trebui s-o luaţi la voi pentru o perioadă.

— Spune-mi totul pînă la capăt, Gertruda ! Ah, comit o infamie după alta, cel puţin spune-mi cît încă nu m-am dezmeticit complet. Sau, cine ştie, poate n-o să mă mai dezmeticesc niciodată, dar... Haide, spune mai repede !

— Un lucru indispensabil, nu-i o infamie. Mai tirziu o s-o internezi pe mama într-o instituţie de irecuperabili.

— Și cine îi dă aprobare, de vreme ce are o fiică ?

— Te ajut eu, n-avea grijă. Să ştii că pe lîngă căile drepte există şi altele, ocolite. Pentru o mică treabă din asta e suficient să fac uz de influenţa mea, procedura însă
— ţin să te previn — nu este dintre cele mai agreabile.

— E o mîrşăvie, nu-i aşa ? Vrei să-mi mai torni puţin?

Gertruda aplecă sticla turnîndu-i pe fundul paharului.
Parcă i-ar picura unei bolnave o doctorie otrăvitoare, îşi zise Liongina.

— Ar fi mai simplu pentru mine dacă mi-ai aduce o adeverinţă...

— Ce fel de adeverinţă ?

— Ei, să zicem, că aştepţi un copil. Doar eşti femeie tînără încă...

— Exclus. După a doua operaţie am fost avertizată că n-o să mai pot avea copii.

— Pronosticurile sînt adesea eronate. Și la urma urmei pentru noi e important să avem hîrtiuţa.

— Minciună peste minciună. Perfidie peste perfidie ! Și toate acestea va trebui să le fac eu ?

— N-ai decît să nu le faci. Dar în cazul ăsta chiriaşa o s-o bage în mormînt pe mama, iar pe deasupra, o să pună stăpînire şi pe un spaţiu locativ ce-ţi aparţine de drept dumitale. Să ştii însă, Liongina, că în genere prea dramatizezi totul. Mie, mi se pare, dimpotrivă, că mama dumitale o să se simtă mult mai bine într-o instituţie de irecuperabili.

— Să nu mai vorbim de locul în care-o să se simtă ea mai bine. Dar ce-o să spună Aloyzas ?

— Ce-ar putea să spună micul copilaş ? El pluteşte în nori. Grijile cotidiene îl sîcîie şi îl derutează. Și-apoi, chiar dacă n-o să-i fie pe plac demersul acesta, demersul întreprins de dumneata şi de mine — rectifică ea, surprinzînd din nou tresărirea Lionginei — dumitale el o să-ţi ierte totul. Mie nu, dumitale însă da ! — Și în ochii sticloşi licări o scînteiere vicleană. — Cum e cu putinţă să te îndoieşti de asta ?

— Ceea ce o să trebuiască să fac... e îngrozitor, nu se poate compara cu nimic...

— Bine, dar situaţia lui Aloyzas e şi mai proastă. Fe- meia-i aidoma ierbii — creşte chiar de-i călcată în picioare. El însă a fost retezat, doborît, şi dacă n-o să fie ajutat, nu va izbuti să se ridice şi să stea drept. Or, anii zboară, Aloyzas nu poate aştepta multă vreme succesul, ca dumneata, care eşti atît de tînără în comparaţie cu el ! Deși nici Gertruda nu prevăzuse că se va întîmplă aşa, înțepătura ei merse drept la ţintă şi Liongina, scrîşnind din dinţi, scoase un geamăt. Aveam un cactus pe geamul de la bucătărie, mai ţii minte ? Am fost nevoită să-l arunc la gunoi. A putrezit tot, şi a început să miroase atît de urît, de ziceai că-i stîrv putregăit, nu plantă.

Soarta cactusului, parcă anume extrasă dintr-un vechi basm pentru copii, n-o impresionă deloc pe Liongina. Eu însămi sînt înfiorătoare, eu însămi sînt — stîrv putregăit. Vai, cum să mă obişnuiesc cu mine cea de acum ?

— Nimeni nu-şi doreşte, mai mult decît îmi doresc eu, ca Alayzas să fie fericit! începu ea, dar buza Gertrudei, acest imens teritoriu al ostilității — care se întinse mult în afară şi încremeni astfel — o împiedică să-şi ducă la capăt consideraţiile. Bine, o să mă mai gîndesc. O să chibzuiesc serios şi... Dar, ştiu că primul om care n-o să mă mai respecte o să fii chiar dumneata, Gertruda.

Cu un gest protector, Gertruda îi atinse genunchiul :

— Pentru altceva o să te respect eu. Pentru spiritul dumitale de sacrificiu. Pentru că amîndouă, şi eu şi dumneata, nu trăim pentru noi înşine. Noi nu dorim decît ca el să fie fericit. Și va veni o vreme cînd Aloyzas Hubertavicius o să-şi spună cuvîntul !

Dar dumneata, dumneata tot aşa ai fi făcut ? ardea de nerăbdare Liongina să întrebe, dar nu mai întrebă. Și biroul somptuos, şi înfățișarea sobră, şi scena de adineauri din sala de aşteptare — totul, absolut totul e doar un înveliş exterior. Ajunsă acasă, Gertruda va îmbătrîni imediat, redevenind inutilă — ei însăşi şi celorlalţi. Pentru ea ar fi o adevărată binecuvîntare să dureze serviciul zile şi nopţi la rînd, fără zile libere şi fără concedii. Parcă nu-i cît se poate de limpede că şi-a sacrificat întreaga viaţă unui singur idol — lui Aloyzas ? Și-a sacrificat-o evident, dar care zeul ei i-o fi acceptat sacrificiul ? Şi eu, eu ce-o să mă fac dacă Aloyzas o să-mi respingă sacrificiul ? Gertruda, cel puţin, are pe cine să-şi verse focul pentru decepţiile ei, ină dispreţuieşte, mâ urăşte, se teme de mine — dar îşi găseşte consolarea la slujbă, unde atotputernicia ei se reflectă în geamurile dulapurilor, în ochii solicitanţilor, în spaima şi recunoştinţa lor, chiar dacă aceasta nu e din cale afară de sinceră. Pe cînd eu, voi găsi eu oare ceva de care să mă agăţ cînd voi păşi în vid ? Nu e totul să te sacrifici. Că idolul nu-ţi acceptă sacrificiul ? Nici asta nu e totul... Ce te faci dacă acesta nu-i autentic, dacă-i o zeitate imaginară ? M-am îndoit de nenumărate ori de asta, iar acum inima îmi e pur şi simplu torturată de îndoieli : poate că de vreme ce slujesc

unui pseudozeu, îşi vor întoarce faţa de la mine nu numai trecutul tatălui şi al mamei, dar chiar şi visele... Deci, n-o să mai văd nici măcar uriaşii aceia întunecaţi şi lipsiţi de viaţă, acoperind din capăt în capăt cerul...

Hespirind zgomotos în spatele ei, un bărbat o depăşi şi, brusc, se întoarse cu faţa la ea. Nu mai vru să se bi- zuie pe sprinteneala picioarelor proprii şi se agăţă de mi- neca Lionginei. Cu degetele lui tremurătoare, ba i-o strîn- gea cu putere, ba i-o slăbea din strînsoare. Scund, mustăcios, cu o gură foarte mare, semăna cu un bondar picat de undeva de sus.

— Felicitările mele, tovarăşă Hubertaviciene ! Deşi dumneavoastră nu mă cunoaşteţi, va trebui, totuşi, să-mi primiţi felicitările. Un braţ întreg de felicitări !

— Nu te supăra, cine eşti dumneata ? Liongina se grăbea la cursuri — întîrzia. N-a fost nevoie să se smulgă din strînsoare, căci îndată ce-şi încruntă puţin sprîncenele, mîna omului lunecă în jos.

— Felicitări şi din nou... felicitări ! Sînt N.! Nu încape nici o îndoială că aţi auzit de mine ! Pentru că eu şi tovarăşul Hubertavicius sîntem colegi. Mai precis, sîntem foşti colegi. Eram în relaţii foarte bune cu el, excelente, atîta timp cît am lucrat umăr la umăr !

Profitînd de momentul de derută al Lionghinei, mîna omuleţului îi prinse din nou, ca un cleşte, mîneca. N. mirosea a usturoi şi a haine vechi.

— Felicitările mele ! Comportarea soţului dumneavoastră m-a impresionat, mi-a dat curaj şi m-a entuziasmat.

— Ce comportare ? Liongina aruncă o privire spre mîneca destrămată, roasă pînă la luciu a paltonului lui şi cleştele aproape că se desprinse din nou.

— Ah, am bănuit eu : ţine secret totul. Păi, a declarat război mafiei! Felicitările mele !

— Mafiei ? Ce tot îndrugi dumneata ?...

— Ba nu îndrug deloc ! Mîna lui dreaptă îi strînse mai puternic mîneca, iar stînga ridică în sus o uriaşă servietă neagră, ca şi cum acolo, înăuntru, s-ar fi aflat mafia de care vorbise. Da, mafia ! Camarila, sau, ca să-i spunem pe şleau, banda condusă de respectabilul prorector Eugenijaus E. !

— Ascultă, află dumneata că... Liongina făcu un pas îndărăt. Avea nevoie de aer, vroia să se mişte liber, să fie cît mai departe de omuleţul acesta, care pe nesimţite, prin înfăţişarea neglijentă, îndîrjirea şi îngîmfarea sa, o deprima din ce în ce mai mult.

— Exact, o bandă de paraziţi care a împresurat institutul de sus pînă jos ! Dînd drumul mînecii, cleştele lui se întinse către mînerul poşetei ei. Au depăşit orice limită, îşi fac de cap în fel şi chip. Pentru ei albul e negru, iar negrul alb ! Iată, aveţi în persoana mea... o victimă. Am fost descalificat ! Şi, pentru ce credeţi ? Pentru că i-am criticat ! Dar parcă ăsta-i unicul exemplu ? Poftim, soţul

dumneavoastră, el n-a criticat pe nimeni ci, pur şi simplu, ca un om cinstit ce este, a refuzat să participe la o maşina- ţiune murdară cu examenele. Şi ştiţi care a fost rezultatul ? E ameninţat, i se întind tot felul de curse. Reţineţi un lucru : ăştia nu suportă nici cea mai mică împotrivire ! Felicitări, vă felicit din tot sufletul, Aloyzas Hubertavicius are o comportare bărbătească, poate chiar eroică, da, da ! Observîndu-i încordarea ce i se citea pe faţă şi respiraţia tot mai precipitată, N. nu-i dădu răgazul să-şi vină în fire şi continuă : Evident, nu sînt singurul entu

ziasmat de atitudinea lui, mai sînt încă mulţi alţii, dar — credeţi-mă ! — o astfel de povară este peste puterile unui om. Singur — nu le poţi veni de hac. Te înfulecă cu fulgi cu tot ! Eh, cu mine e cu totul altceva, eu nu-s de nar sul lor, sînt o pilulă mult prea amară pentru ei, vai, cît de amară ! Şi se strîmbă de parc-ar fi înghiţit o gură de pelin. Am pregătit un material straşnic. Un material grozav de interesant ! In timpul meu liber întocmesc un dosar...

— Dumneata baţi cîmpii ! Brusc, Liongina avu impresia că mîna ca un cleşte a omului se străduie să prindă nişte hîrtiuţe ce zboară în bătaia vîntului — o ladă de gunoi plină cu astfel de hîrtiuţe. îşi reveni imediat, apoi, cu o zmucitură, îşi trase poşeta aşezîndu-şi-o în faţă ca pe un scut. Ce legătură am eu cu toate astea ? De ce mi sîcîi atîta ?

— Colegul Aloyzas mă evită pe nedrept. Or, în timpul acesta, deasupra capului său se adună norii... Nori de plumb ! Eu vreau să-l ajut prieteneşte, ca pe un fost coleg. Dumneavoastră ştiu că sînteţi o femeie inteligentă. Şi, o femeie... poate face multe.

— Fă bine şi slăbeşte-mă, refuz să te mai ascult!

N. nu încercă s-o reţină şi ea o luă la fugă de parcă vroia să se îndepărteze de un maidan de gunoi. îşi simţea faţa şi mîinile mirosind a lături, iar sufletul cuprins de o mare suferinţă pentru Aloyzas, care nici de astă dată nu era un zeu — era, dimpotrivă, doar un om cinstit, incapabil să se apere şi foarte vulnerabil.

— Ce s-a întîmplat ? Ai fugit de la cursuri ? Ia seama, Lionge, nu-i bun deloc obiceiul să tragi chiulul !

Fotoliul lui Aloyzas scîrţîi. După felul grăbit in care B-a întors spre ea, după privirea-i stupidă era clar că nu scria — desena careuri de cuvinte încrucişate.

— Nu s-a întîmplat nimic, dragul meu. Sînt mai liberă acum cînd o am pe chiriaşă.

— Chiriaşă ? Cu un vădit efort, el se furişă în celălalt univers, neprietenos, plictisitor, mirosind a resturi de mîncare şi medicamente. Uf ! Parcă nu-i erau de-ajuns propriile necazuri ! Da, mi-amintesc. Ei, eşti mulţumită de ea ?

— Foarte !

— Şi de ce te bucuri, mă rog, aşa ?

— Sînt foarte, foarte mulţumită.

— Ah, tu nici măcar o vorbuliţă nu eşti în stare s-o spui simplu.

— Să plec ?

— Te-am alungat eu ?

Fără să-i răspundă, Liongina se apropie tiptil, îşi miji ochii şi, cu mîinile răcoroase încă de aerul străzii, prinse în palme capul lui Aloyzas, un cap bîntuit de nelinişti, care încerca să se elibereze din strînsoare. Degetele încălzite de la pielea lui fierbinte rătăceau pe fruntea înaltă, netezeau micile riduri ce tresăreau sub atingerea lor. Pleoapele, acoperite de palma ei, se împotriveau nervoase gingaşei captivităţi. Nas proeminent, drept — dovada nobilei obîrşii. Buzele

subţiri, crispate, ar putea spune mult mai mult decît privirea. Un cap ca ăsta e tocmai bun de sculptat. O zeitate ! Ah, de-ar rămîne aşa, multă, multă vreme fără să deschidă ochii. Toată viaţa...

Aloyzas îşi reveni din visare şi-i îndepărtă palmele.

— Ce mai e nou... la tine la slujbă ?

— Hai mai bine să nu vorbim despre asta.

— Te ocupi de grupa altcuiva ? Şi nu poţi găsi un pretext să scapi de ea ?

Aloyzas o examină cu suspiciune, se bosumflă.

— Eli au scăpat de mine. Era mult mai simplu.

— Te-au concediat ?

— Ei, asta-i ! Mi-au luat grupa. Au transferat-o unui aspirant.

— Ar trebui să te bucuri, era o grupă străină. Nu înţeleg.

Liongina ocoli fotoliul, se strecură anevoie în spaţiul dintre masă şi perete. Ochii ei îl fixau fără întrerupere, pentru ca privirea lui să nu se sustragă lunecînd pe-ală- turi. Aloyzas se simţea stînjenit să rămînă aşa, pe piedestal, — dar parcă îţi dă mîna să cobori cînd te urmăresc nişte ochi necruţători ?

— Nici n-ai ce să înţelegi. S-au pus în mişcare păzitorii mecanismului birocratic.

— Stai puţin, stai puţin. Tu într-adevăr nu te bucuri?

— Mă bucur. Nişte tîmpiţi ca ăştial demult n-am mai avut în grupă ! Odrasla răzgîiată a unui ştab mare, moştenitoarea depravată, tare de cap ca o oaie, a unor bogătani din Falanga, o sportivă. Cu toate acestea...

— Cu toate acestea ?

— Prin îndepărtarea mea, ei îşi salvează bunul renume. Pricepi ?

— Care... ei ?

— De unde vrei să ştiu ? Şeful catedrei. Decanatul. Careva de pe la rectorat. Doar institutul nostru e o adevărată seră pentru cele de teapa lui Audrone J., sau sidefia J. Examene fictive, note fictive...

— Ai vreo dovadă ?

— Păi, astea cîteva cazuri — nu-s dovezi ?

— Sînt insuficiente ! Ascultă ce-ţi spun, sînt insuficiente ! Liongina tresări din pricina propriului glas neobişnuit de poruncitor, ca şi cum ea însăşi s-ar fi cocoţat pe piedestal, Aloyzas rămînînd undeva jos, rezemat la picioarele acestuia. Şi totuşi, părerea de rău întîrzia s-o Încerce. Lasă emoţiile, stai şi reflectează cu calm !

— Vorbeşti serios ? Aloyzas nu ţinu seama de tonul ei. Cum rămîne atunci cu relaţiile, cu goana după profituri ? Cu acel dă-mi — ca să-ţi dau ?

— Parcă e careva în ziua de azi, să nu facă uz de relaţii ! ?

— Sînt şi din ăştia ! Sînt şi din ăştia! Şi se bătu în piept plin de mîndrie. Iar tu — nu cumva să îndrăzneşti să faci aşa ceva, dacă o să ţi se propună !

— Spune-mi, cum ai de gînd să procedezi ?

— Nu ştiu.
— Ascultă, n-ar fi bine să vorbeşti cu prorectorul ? Cu Genius ăsta al tău ? Fără să-i ceri şi fără să-i pretinzi nimic, doar aşa... prieteneşte.
— Să nu te mai aud pomenind de Eugenijaus !
— Tu vorbeşti, tu... care l-ai respectat întotdeauna peste măsură ?
— M-am înşelat ! Aloyzas dădu din mînă a lehamite. Intr-o zi, în loc să mă adresez oficial, l-am acostat undeva chiar lîngă institut, în apropierea cafenelei. S-a bucurat, a tras de mine să intrăm să bem o cafea, a comandat coniac. Situaţia nu-mi convenea, fireşte, nu-mi convenea deloc, dar, mă rog, eu cu Genius... O tușică de acolo ne-a servit pe amîndoi cu lapte de capră... Fie, mi-am zis, n-aveam încotro.
— Și i-ai permis cumva să plătească el consumaţia ? Glasul Lionginei sună autoritar — venind din viitorul în care, curînd avea să păşească ea însăşi.
— Da' ce-ţi închipui, că bărbatul tău e un milog ? Eu am plătit, evident. I-am expus fondul chestiunii, fără să mă plîng împotriva nimănui. Adică, uite, Genius, aşa şi pe dincolo, sfătuieşte-mă ce să fac. Iar el mi-a povestit, prieteneşte, o mică anecdotă. — Genius, eu îţi vorbesc serios ! — Eu de asemeni, Aloyzas cel Preaînţelept 1 —; Ştii, m-au poreclit cîndva astfel. — Dacă dădeam eu atenţie unor nimicuri din astea, mi-a zis, ajungeam demult la un spital de psihiatrie. Asta-i, bătrîne. — Poftim. Frămîntările mele erau, pentru el, nimicuri.
— Și tu ce i-ai răspuns ?
— Iii pe pace, i-am răspuns eu.
— Și totuşi... ce ?
— Astea le socoţi tu nimicuri, i-am zis, dacă pentru obţinerea unei note, întîi se încearcă mituirea ta, apoi eşti provocat şi în cele din urmă se năpustesc asupra ta toţi cei de la catedră... Tu, dacă erai în locul meu, cum ai fi procedat, Genius ?
— Și ? Ce-a zis Genius ăsta al tău ?
— Nu cred, bătrîne, mi-a zis, că eu aş putea ajunge vreodată în situaţia ta.
— Bravo lui, excelentă replică ! Liongina declară asta cu acelaşi glas autoritar la care abia se adapta şi singură deocamdată. De data asta însă, în el pleoscăia ironia.
— Și asta încă nu e tot. Aloyzas trase aer în piept. S-a interesat, printre altele, dacă nu cumva sînt vînător. Nu, Genius, i-am zis, nici nu vînez şi nici nu pescuiesc. Din principiu !
— Și el ?
— M-a invitat să-i fac o vizită. Să ne-amintim de tinereţe, să ciocnim împreună un păhărel, două.
— Nu mă îndoiesc, te-ar fi consolat cu coniac franţuzesc !
— Cum adică, îţi baţi joc de mine ? Aloyzas îşi săltă capul pe

spate, îşi repezi bărbia mult înainte, se dădu la o parte nemulţumit şi se ridică din fotoliu, vrînd să fie cît mai departe de ea. Ei, ce te uiţi aşa la mine ?

— Mi-e tare, tare dor de tine. Doar ţi-am mai spus.

— Ţi-e... ţi-e dor ? Gîndurile lui se încîlceau, buzele îi tremurau. Se retrase lîngă birou şi, enervat, începu sâ răsfoiască, fără să vrea, un teanc de hîrtii. Nişte foi goale, dezolant de goale..

Acesta-i omul ei cel mai apropiat, singurul. Doar n-o mai are în grijă acum pe maică-sa. Iată-1, se aşază din nou, îşi pune picior peste picior şi, stînd astfel, şi le leagănă în răstimpuri. Un zîmbet strîmb îi flutură pe buze. Negreşit, are să trîntească acum cine ştie ce, cu vocea-i mînioasă şi răguşită, o voce stridentă de bătrîn. Bătrîn ? Ei aş ! El şi — bătrîn ? De-abia a împlinit treizeci şi opt de ani. Şi Liongina îşi întoarse privirea — să nu mai vadă, prin cămaşa descheiată la gît, petecul de piele albă, care-1 făcea să pară şi mai bătrîn. Unuia ca el îi sînt eu mai necesară decît oricărui idol, decît oricărui zeu imaginar. Dar de unde să iau puteri... pentru definitiva împăcare cu ticăloşia, pentru cea din urmă capitulare ?

Liongina îşi sorbea în mare grabă cafeaua fierbinte şi privea din cînd în cînd în jur. Deodată se aşeză lîngă ea o fată voinică şi cu nişte sîni voluminoşi care-i dădu la o parte poşeta şi, luînd linguriţa Lionginei, începu să-şi mestece cafeaua din ceşcuţă.

— Mă cheamă Almone J. şi sînt studenta lui Aloyzas al dumitale. El mă place, dar să ştii că între noi n-a fost nimic. Pe cuvînt ! N-a fost deloc aşa cum se întîmplă cu alţi profesori ! trînti ea fără si-i pese cum îi va primi mărturisirea femeia pe care o asculta cu atenţia încordată, fixînd-o cu ochi bănuitori. Fata era mîndră că îl cunoaşte pe respectabilul profesor iar de azi înainte şi pe palida, simpatica lui soţioară. — Ai o căciuliţă foarte frumoasă, singură ţi-ai tricotat-o, Liongina ? Ştie, deci, şi cum o cheamă ! Pe umerii puternici ai lui Almone J. atîrna un pulovăr lăbărţat, franjurile unui fular lung de lînă îi ajungeau pînă la genunchi. Părea că toate rotunjimile fetei sînt alcătuite din lînă şi că i-au fost împlîntaţi, în loc de ochi, nişte năsturaşi negri. Vai, ce subţirică eşti dumneata, numai piele şi os, nu îngheţi iama de frig ? Vrei să-ţi tricotez un fulăraş vernil pentru căciuliţă asta, am lînă asortată la culoare, nu te costă nimic, vrei ? Degeaba mă refuzi, pentru că ţi-ar sta foarte bine cu el, Liongina ! ...Ia te uită, m-am luat cu vorba şi-am uitat că am antrenament. Dintr-o smucitură Almone îşi trase de sub masă Bacoşa grea, ticsită cu echipament sportiv şi începu s-o balanseze, dar nici gînd să se urnească din loc. Vai, cît pe ce să uit, vezi ce zăpăcită sînt ? Transmite-i dumneata lui Aloyzas, — era a nu ştiu cîta oară cînd îi spunea profeso

rului pe nume, fără să observe cum trersăreau de fiecare dată sprîncenele soţiei acestuia — să fie cu ochii în patru: şobolanii de la catedră şi de la decanat pun ceva la cale împotriva lui! Şi asta din

pricina mea, numai din pricina mea ! Almone îşi repezi un pumn zdravăn in umăr, scîn- teieri pline de căinţă şi de mînie spintecară somnolenţa ochilor ei. Am bătut toba prin tot institutul, proasta de mine, cit de înţelegător a fost Aloyzas, care — fără să se calicească — mi-a dat un patru ! Da' nu mult după aceea Audrone J. şi Aldona J. m-au descusut ca pe-o neghioabă, aflind toate amănuntele, cînd, in ce fel anume s-a petrecut totul, ce mi-a spus Aloyzas şi ce i-am spus eu lui. Parcă poţi ascunde ceva de nişte prietene... doar ştiam că el ne-a repezit pe toate trei! Eu mi-am deschis inima în faţa lor, iar ele, scorpiile, hop ! — la catedră cu „faptele"! Pînă şi scoica le-am arătat-o, de unde era să ştiu că, neobrăzatele, or să mă denunţe ? Aloyzas mi-o vînduse cu douăzeci şi cinci de ruble. Dar n-am apucat să mă bucur ca lumea de ea că m-au şi chemat la catedră şi pe urmă la decanat. însuşi P., — şeful catedrei în persoană — m-a interogat. Nemernicul ăsta nu se uită niciodată în ochii omului, da' groapa i-o sapă întotdeauna. Vroia să mă silească să recunosc că m-am culcat, chipurile, cu al dumitale, şi că el mi-a dat în schimb douăzeci şi cinci de ruble, îţi spun cinstit: dacă ar fi vrut — nu l-aş fi respins, da' Aloyzas nu-i ca ceilalţi, nu-i ca P. He-he, ăsta de cîte ori vine să controleze cum lucrăm noi la colhoz, nu pierde nici o ocazie... Dar eu nu, şi nu, şi-atunci P. a schimbat placa, pasămite, cele douăzeci şi cinci de ruble pe care le-am dat pentru scoică sînt mită, scoica, pasămite, nu face nici cinci ruble, codicele moralei academice, pasămite, interzice profesorilor să cumpere de la studenţi sau să le vîndă acestora vreun obiect. Las' că ştim noi cum nu iau ei nimic de la studenţi : dacă taică-tău lucrează la fabrica de ardezie — fă-le rost de ardezie, dacă e la controlul auto — vor permis, dacă... Ce nevoie aveai tu, mi-a zis, de scoică ? Ce, eşti copil mic, fetiţă de vîrstă preşcolară ? P. turba nu alta, dar şi eu parcă turbasem de cît m-au hărţuit, aşa că m-am pus pe bocit şi-atunci mi-a dat drumul, punindu-mă să dau o declaraţie scrisă, în care să arăt cum am obţinut nota patru fără examen. Ar fi trebuit să îndrug numai minciuni, ar fi trebuit să arunc praf în ochii tuturor — m-a examinat, pasămite, două ore în

cheiate ! — dar apucasem deja să bat toba peste tot. Iar scoica, auzi, cică ce nevoie am eu, o sportivă, de scoică ? O pun la ureche şi îndată apa caldă, albastră a mării începe să plescăie, palmierii foşnesc, în apă se scufundă păsări neobişnuite şi înoată peşti cu aripioare minunate, iar laolaltă cu ei înot şi eu... Oho, da ştiu că am pălăvrăgit! Almone îşi înfăşură fularul în jurul gîtului, se năpusti spre uşă, dar se întoarse fuga înapoi. Povesteşte-i totul lui Aloyzas, eu n-am îndrăznit să dau iar buzna în casă — mai ştii, poate că mă pîndeşte careva şi răspîndeşte bîrfa că eu cu el... Ai cumva; idee, la ce le-a trebuit declaraţia mea ? Pentru că acolo am scris adevărul — i-a fost milă de mine şi gata... Nu pricep nici în ruptul capului: odată ce lui Aloyzas, oricum, i-au retras grupa, ce rost mai are fiţuica asta a mea ?

— îţi mulţumesc, Almone, zise Liongina înduioşată. Poftim, nişte oameni complet străini se sacrifică pentru Aloyzas, fiecare după puterile lui, în timp ce eu ?... îţi mulţumesc, Almone.

Chipul cu trăsături pronunţate al Gertrudei s-a luminat pur şi simplu, cînd fratele său cu soţia au venit la ea. Degete invizibile i-au îndepărtat de pe ochi pojghiţa sticloasă. Puţin mai tîrziu, cînd are să se obişnuiască cu bucuria că Aloyzas se află aici, sub acoperişul ei, înconjurat de mobila ei, de lucrurile ei, pe care le-au atins atît mîinile şi răsuflarea ei, cît şi apăsătoarele gînduri şi nerostitele sale speranţe, sticla o să-i acopere desigur, din nou ochii limpezi şi rotunzi, pentru a-i ascunde tulburarea şi teama, căci foarte curînd fericirea aceasta se va sfîrşi, o ştiau bine cu toţii — şi ea, şi ei doi — se va sfîrşi aşa cum sfîrşeşte tot ceea ce nu e premeditat şi dinainte plănuit! — însă deocamdată mai stăruie clipa în care nu-ţi vine să te gîndeşti la ce va fi dincolo de ea. Garoafa adusă de Aloyzas, pe care fără îndoială n-ai cumpărat-o el, ci femeia aceasta ce are de gînd să rămînă veşnic o fetiţă — dă-i pace acum, n-o sîcîi cu întrebările tale, lasă fructul să se coacă şi să se desprindă singur ! — este aşezată cu solemnitate în glastra de cristal. Argintăria, cristalurile, farfuriile din serviciul de gală, totul e scos la lumina zilei şi scînteiază, husele cenuşii de pînză au fost îndepărtate de pe fotolii şi în odaie miroase plăcut a nou, ca într-un magazin de mobilă.

— Vai de mine, mi se arde friptura !

Gertruda se năpusteşte la bucătărie, şi colierul — boabe mari de chihlimbar, piesă rară de muzeu — zornăie pe pieptul ei. Orice privire exagerat de stăruitoare şi orice cuvînt nesocotit ar putea nărui atmosfera plină de însufleţire a paşnicei lor întîlniri — mai ales acum, cînd veniseră să se războiască cu ea, chiar dacă ea le doreşte doar binele şi e gata să-şi dea lumina ochilor, pentru ca steaua lui Aloyzas, ce şi-a pierdut treptat din strălucire, să redevină din nou scînteietoare.

— Pot să te ajut cu ceva ?

Liongina o însoţeşte pe gazdă doar din gură, Gertrudei nu i-ar fi pe

plac ajutorul ei — moftul ăsta l-a pregătit dinainte : politicoasa propunere, precedînd mărinimosul refuz, însoţit de fluturarea palmei mari şi albe. Aragazul Gertrudei funcţionează excelent, durata este calculată cu precizie, ustensilele pentru scos carnea din cuptor ca şi tava pe care trebuie pusă strălucesc toate ca într-o sală de operaţie — ce-ar avea de făcut acolo un străin ? Doar atît: să se apropie dintr-un salt şi să şoptească în urechea mare a gazdei : acţiunea pentru întemniţarea mamei a fost declanşată, s-au solicitat actele necesare, inclusiv unele fictive.

— La bucătărie mă descurc singură. Tu, draga mea, ocupă-te de Aloyzas, să nu se plictisească. Oferă-i ceva de biut !

E o mare favoare — *draga mea* şi permisiunea de a face puţin pe gazda N-ar fi fost onorată cu acordarea acesteia, dacă Liongina nu accepta să facă pasul acela înţelept, aşa cum fusese sfătuită.

— Bei ceva ? Ce să-ţi dau ?

— Orice, n-are importanţă.

Luînd cu neîndemînare paharul plin pînă sus, el îşi udă degetele. Dă băutura pe gît, se cutremură din tot trupul, pune paharul gol pe marginea mesei, apoi îşi scoate batista. Bineînţeles, acum batista lui mare şi albă o să miroasă a vin. Şi, pe deasupra, a vin scîrbos. Poţi să cauţi mult şi bine, că n-ai să găseşti o băutură de bună calitate la Gertruda. Ea cumpără sticlele doar de dragul etichetelor.

— Fii mai atentă ! o avertizează, băgîndu-şi batista pătată în buzunar, de teamă ca soţia să nu se murdărească şi ea.

— Nu mi-am dat seama cînd am turnat. Sticla fiind prea groasă, mi s-a părut paharul încăpător.

— Se poate, Lionge ? Ce, tu confunzi sticla cu cristalul ?

— Nu mai fi supărat, dragul meu. Hai să schimbăm batistele, da ? Nu vrei ? Atunci, hai să toastăm amîndoi.

— Pentru ce ?

— Propune tu.

— Să bem pentru marele *Nimic,* de acord ?

— Nu prea înţeleg...

— Nimicul — înseamnă Nimic. De pildă — iluziile oamenilor.

— Atunci, mai bine fără toasturi.

— Ei ce, gata, ţi-ai lăsat nasul în jos ? Să accepţi marele Nimic, înseamnă deja ceva. Recunoaşte că nu oricine are curajul acesta ! ?

— Nu ştiu. Nu cuvintele o sperie pe Liongina, ci mîh- nirea sinceră cu care-au fost rostite. încă nu sînt destul de coaptă pentru discuţiile cu tine. Mai ales pentru cele pe teme abstracte.

— Eu în schimb sînt copt, ba mai mult, sînt chiar răscopt. în fond, ce altceva dacă nu marele Nimic stîrneşte toate eforturile noastre de a năzui, de a învinge, de a ne ridica deasupra celorlalţi ? Şi cît de ridicoli sîntem apoi, zvîrcolindu-ne în botul larg căscat al acestuia, cît de ridicoli !

Ia te uită ce atitudine demnă arborează, ca şi cum altcineva, — nu

el făcuse adineaori atîta gălăgie din cauza batistei pătate, ca şi cum altcineva, nu el o să se năpustească acuşi s-o tortureze pe mumia de soră-sa. Şi tu, tu ce faci, îl laşi, în schimbul cîtorva cuvinte banale, garnisite cu un pic de sinceritate, să-ţi închidă gura ?

— Eu aş propune un toast mai simplu. Să bem pentru viaţă.

— Trebuie precizat. Merită să bem, de pildă, pentru una ticăloasă ?

Cît mă urăşte în clipa asta, parcă a şi aflat deja cum o să fiu mîine, cînd o să învăţ nu numai să nu leşin pe scară, ci, dimpotrivă, să-mi bat joc de cei care-şi pierd cunoştinţa sau plîng cu sughiţuri.

— Ai început o discuţie foarte interesantă, dragul meu, n-ar fi mai bine s-o continuăm după ce o să-mi dai batista aceea udă ? Chiar şi Lionginei i se pare dezgustătoare această meschină răzbunare a sa.

— Bagă de seamă, nu cumva să-ţi scape în faţa Ger- tei ceva despre treburile mele împuţite ! face el ca asprime.

Dar de la bucătărie năvăleşte în sufragerie aroma densă a foilor de dafin. O tavă de argint îşi face apariţia, în sosul turnat acolo ard — întocmai unor mici sori — felioare rotunde de morcov. La mijloc, o pulpă de porc bine rumenită, cu pojghiţa de deasupra plesnită. Purtînd un şor- ţuleţ orbitor de alb peste rochia bleumarin, Gertruda, cu buza superioară uşor umflată, păşeşte solemn, apropiin- du-se de masă. Acuşi o să-şi contracteze buza şi o să îm- plînte cuţitul în carnea întunecată ca noaptea, pe care scînteiază, aidoma unor boabe de rouă, mici picături de zeamă. Interesant, îşi zice Liongina, oare ce ar putea s-o determine pe Gertruda să scape tava din mîini ? Consideraţiile fratelui referitoare la marele Nimic ? Sau o micuţă şi nevinovată întrebare în legătură cu cactusul putrezit ? Miroase urît ? Nu trebuia să-l arunci, Gerta, pentru că în curînd o să-nceapă să miroase şi aici în asemenea hal, că va trebui pus un indicator vizibil, astfel ca oamenii cumsecade să ocolească de la distanţă locul. Nu vă apropiaţi ! Pericol de moarte ! Cuţitul a fost deja împlîn- tat în came, nu te teme, Gerta, nu-i el atît de prost ca să renunţe la pulpa de porc. De altminteri, Gertruda n-ar lăsa tava din mînă, nici dacă ar fi copleşită de emoţie pînă-n fundul rărunchilor. Ea ghiceşte întotdeauna intenţiile oamenilor fără să-i privească măcar. Poate cunoaşte pînă şi gîndurile tuturor — a moştenit perseverenţa asta îndîrjită de la înaintaşii săi, oameni care nu plecau de acasă înainte de a-şi lăsa bunurile în seama unui ochi vigilent, însărcinat să supravegheze şi să apere totul. Căci, ce s-ar întîmplă oare dacă legătura dintre un timp şi altul, dacă lanţul armonios al succesiunii şi al repetării s-ar întrerupe ? Dar n-are sens să exagerăm, pentru că în clipa aceasta, chipul cu trăsături pronunţate al Gertrudei nu e stăpînit decît de acea stupidă grijă a oricărei gospo- dine — o trec şi pe ea toate năduşelile de teamă că a pus fie prea multă, fie prea puţină sare. Spiritul ei de prevedere nu vede acum mai departe de nasul lui Aloyzas, căruia îi şi întinde de altfel — înfiptă în

furculiţă — o bucată de friptură.

— Trebuie să recunosc, Gerta, demult n-am mîncat o carne ca asta !

în fine, după un stăruitor clefăit, glasul lui Aloyzas o răsplăteşte pentru răbdarea cu care a aşteptat acest moment solemn, ca şi pentru celelalte numeroase lovituri ale soartei primite pe nedrept, şi într-un colţişor al ochiului ei de sticlă tremură o lacrimă — însă aceasta se şi evaporă imediat, ca de altfel şi lauda lui Aloyzas, care, iată-1, a mîncat pe săturate şi, dintr-o clipă în alta, are să devină din nou insuportabil, iar ei o să-i fie teribil de greu să-l urnească din loc.

— în orice caz, ar trebui să te mai consulţi cu cineva în privinţa băuturilor, aruncă el cea dintîi pietrică în ograda ei, înecîndu-se cu lichidul cafeniu închis, căruia Gertruda îi spunea coniac.

— Ai dreptate, la asta nu mă prea pricep. Gertruda îşi dă toată silinţa să nu se supere.

— îmi face o deosebită plăcere, surioară, să aud că există ceva la care tu să nu te pricepi ! Cît de greu trebuie să-ţi vină însă să mărturiseşti lucrul acesta, nu-i aşa?

Nici de data asta Gertruda nu obiectează, deşi buza îi tresare şi Aloyzas o bate protector pe umăr.

— Dar cînd nu te pricepi la ceva, surioară, nu te jena, un sfat îţi putem da şi noi. Oricînd îţi putem da' un sfat!

— Ce să mai vorbim, merit să mă iei peste picior ! Am vrut să-ţi cer părerea, dar... Să-ţi bat capul cu prostii ? face Gertruda, nelăsîndu-1 s-o scoată din rosturile ei, dar, deşi privirea sa buimacă şi nota respectuoasă din glas măgulesc orgoliul lui Aloyzas, el continuă s-o cicălească. Are neapărată nevoie de supunerea ei, chiar dacă aceasta e tot atît de maleabilă cum e oţelul cînd vrei să-l îndoi. Şi, la drept vorbind, cine ar izbuti s-o învingă pe Gertruda ? Afară de cazul cînd i-ar spune ceva extraordinar şi atît de uluitor încît s-o facă să-şi piardă uzul raţiunii. Dar altceva are importanţă : cînd încerci să îndoi un asemenea oţel, te simţi şi tu puternic, mai ales cînd ştii că nu ţi se va răspunde cu o lovitură — cum, de altfel, nici victorie nu vei obţine — căci Gertruda întotdeauna se sacrifică pe sine încă de la început.

— Da' ce ce-i aşa întuneric aici ? Aaa, catifeaua... Aloyzas aruncă în direcţia storurilor o privire sfredelitoare, sînt noi-nouţe. Nostalgii feudale în modul de viaţă sovietic, felicitări !

Gertruda trage storurile de la fereastră şi aprinde ve- ioza, catifeaua smeurie capătă reflexe roşii ca slngele, semănînd cu o cortină de teatru. Gustul soră-si nu e cîtuşi de puţin rudimentar, ci rafinat, ca la majoritatea oamenilor ce şi-au îmbunătăţit şi înfrumuseţat rapid existenţa pentru că le-a mers bine. S-ar cuveni s-o laude pentru storuri, el însă, dimpotrivă, are să se străduiască din răs-puteri s-o ironizeze pentru toate, şi în special pentru acel ceva ce îi face să semene unul cu celălalt, acel ceva care prin imperceptibile gene mocneşte undeva în adîncul lor, sub trăsăturile familiale falnic

modelate. înalţi amîndoi, cu umeri largi, cu glasuri puternice, cu nas drept, proeminent, cu ochi de culoarea mărilor nordului, ei nu au decît un singur cusur : buzele cam subţiri, poate chiar prea subţiri, pentru nişte chipuri atît de distinse. Da, uluitoare asemănarea lor, şi totuşi... chipul sorei are trăsăturile imobile, ba chiar împietrite — astfel de trăsături se fac ţăndări mai curînd decît să-şi schimbe expresia ! — pe cînd chipul fratelui, în permanenţă măcinat de ceva pe dinăuntru, ai zice că-i acoperit cu o pojghiţă subţire de gheaţă, sub care clocoteşte năvalnic un torent, că totul se poate schimba brusc năruindu-se sau cine ştie în ce alt fel dis- trugîndu-se, fără ca nimeni altul în afara Gertrudei să prevadă apropiata catastrofă. E adevărat că soţia lui intuieşte într-o oarecare măsură toate acestea, că uneori reuşeşte să pătrundă chiar şi în gândurile lui, cum pătrunde cuţitul în unt, dar Liongina n-a fost făcută să se sacrifice în numele înaltei lui meniri, ba mai mult, prin oarba sa feminitate, semănînd cu apele freatice care caută să răzbească la suprafaţă, ea, dimpotrivă, periclitează înfăptuirea acestei meniri !

— Hm, va să zică, aşa stau treburile... Aloyzas nu mai găseşte de ce să se agaţe. Bea încă un pahar de porto extrem de dulce, se îneacă, apoi se răstoarnă în fotoliu hol- bîndu-şi nedumerit ochii şi inspirînd aerul cu gura cuprinsă de arsură, gura în care se împotmolesc şi alte cuvinte, care, evident, distonează — la fel ca şi lacrimile ce
i se rostogolesc pe obraji — cu chipul lui foarte bărbătesc.

Dar oare, nu tocmai pentru această clipă se pregătise el, în timp ce o tot hărţuia pe Gertruda ? Şi-acum ? îi e cumva teamă că-şi calcă demnitatea în picioare apelînd, fie şi numai pentru scurtă vreme, la bunăvoinţa soră-si, care, iată, aşteaptă să-l înfeşe din nou ? Nu, nici gînd să-i

ceară sfatul, doar n-are cine ştie ce încurcături — o să îngaime el ceva despre birocraţii de la institut deveniţi supărător de impertinenţi, şi-atît ! — dar oare asta nu-i totuna cu a recunoaşte că de cum a ieşit de sub tutela sorei, n-a făcut decît să se rătăcească mereu, să trăiască în alt fel decît s-ar fi cuvenit ? Deci, după povestea cu adorabila R., cînd a decis să nu-mi mai împărtăşească năzuinţele şi îndoielile lui, uite că e nevoit, totuşi, să-mi ceară mie să-l ajut, o să gîndească Gertruda, tăinuindu-şi satisfacţia sub sticla transparentă, lipsită de expresie a ochilor săi. Da, ea trebuie să-l ajute ! Nu soţia — care a fost şi a rămas o străină pentru el — ci ea, care-i ghiceşte fiecare bătaie accelerată a pulsului. Căci în acelaşi ritm pulsează şi sîngele din arterele ei şi, chiar dacă domeniile lor de activitate, modul de viaţă şi căile pe care fiecare din ei le urmează, sînt diferite, nu stă nici în puterea lui şi nici în a altcuiva din afară să distrugă legătura ce trăieşte înlăuntrul ei prin acea permanenta nelinişte şi prin capacitatea de a fi gata mereu să-i insufle curaj ori de cîte ori el abandonează totul, să-l consoleze şi să-l legene în braţe ca pe un prunc.

Aloyzas rîgîie fără să-şi ducă mîna la gură, ceea ce nu se mai pomenise la masa aceasta. Gertruda se cutremură din creştet în tălpi şi gestul acesta spontan, exprimînd doar spaimă şi nimic altceva, a rupt firul subţire, abia înfiripat între ei, al încrederii.

— Ce te holbezi aşa ? Aloyzas bate cu palma în masă şi vesela îngrămădită deasupra zăngăneşte. Am rîgîit, atît, doar n-am omorît pe nimeni. M-am opintit din răsputeri ca amelioratorul ăla al tău — cum era să nu rîgîi ? Orice om sănătos sughiţe, iar eu, nu se ştie de ce, trebuie să mă înec. Ce-ţi închipui, că mă hrănesc cu duhul sfînt *?*

— Cafeaua ! Am uitat cafeaua ! intervine tocmai la timp Gertruda.

Apogeul tradiţiei duminicale era întotdeauna cafeaua cu totul specială — dinainte prăjită şi rîşnită manual într-o mică rîşniţă — cafeaua a cărei minunată aromă salvase de atîtea ori buna lor înţelegere, dar acum Aloyzas- se răsuceşte în fotoliu şi o înhaţă de mîneca largă a rochiei bleumarin, care pîrîie undeva la subţioară.

— Stai aici, Gerta, şi ascultă ! Ce tot ţopăi în jurul meu, parcaş fi copil mic sau moşneag neputincios ? M-am săturat. Ia zi, cît ai dat pe pulpa asta de porc ? Nu era mai bine să-ţi fi invitat superiorii, subalternii — măcar trăgeai şi tu un folos din asta ! Haide, recunoaşte, ai az- vîrlit degeaba banii pe fereastră !

— Vai, Aloyzas...

— Şi de molitvele tale m-am săturat, să ştii. Taci puţin şi ascult-o pe a mea. O tot repet din ce în ce mai des cînd nu mă aude şi nu mă vede nimeni. Frate-tău e o nulitate ! O nulitate, cu mînecile roase-n coate — nu un Prometeu înlănţuit ! Un profesoraş de rînd ! Un îngîmfat fără pereche... Un îngîmfat fascinat de propria-i persoană...

Pe Gertruda era mai bine să n-o priveşti. Se gîr- bovise şi înlemnise, dacă ar fi fost tăiată în bucăţi n-ar fi simţit. Aloyzas

ţinteşte nu numai în ea, ci şi în mine — şi Liongina simte un fior în spate. Ceea ce-şi doreşte el cu ardoare e să zdruncine nu atît voinţa Gertrudei — cît pe a mea. Pentru ca nici măcar să nu încerc vreodată să îndrept viaţa noastră pe un nou făgaş... pentru ca să uit pînă şi gîndul de a schimba ceva ! Iar Gertruda, dacă ar înţelege că nu e ea ţinta principală, n-ar mai părea în clipa asta atît de bătrînă şi atît de nefericită. Va să zică, în timp ce eu sînt gata să renunţ definitiv de dragul lui. la mine însămi, el, în schimb, declară în ultimul moment, că refuză să mai fie el însuşi. De îndată ce o locomotivă mai puternică o s-o pornească la drum zgîlţîin- du-1 puţin, el o să şi sară din vagon. Mă avertizează şi mă ameninţă totodată ! Vai, ce om slab, lipsit de voinţă... Şi oare n-o să se mai schimbe chiar deloc ? Dar dacă tot ceea ce spune el acum e sfîntul adevăr, e glasul inimii lui ? Doamne, ce milă mi-e de el... de mine... Ei bine, în cazul acesta eu trebuie să fiu cea puternică, să pot "trage... pentru amîndoi.

— Taci ? Ţi-a pierit, în sfîrşit, şi ţie graiul ? Ar fi însă foarte interesant să aud ce spui — doar asta-i eterna ta placă, nu-i aşa ? O spune pentru Gertruda, care se încovoia din pricina vorbelor lui ca secerată de plumbul unor gloanţe, dar totodată o spune pentru ea, pentru Li- .ongina. Ehei, talentul, Gerta... e un mare înţelept, pasăre planînd la înălţimi ameţitoare ! Eu însă, buimăcit cum -eram de laude, m-am obişnuit să-mi tot înfoi coada ca un •curcan. îndată ce m-au zădărît puţin — nu m-am lăsat, m-am -şi năpustit să lovesc cu ciocul. Credeam că e da

ajuns să bîlbîi precum curcanul, pentru ca, vedeţi dumneavoastră, toţi ticăloşii s-o ia la sănătoasa care-ncotro. Dar lor nici prin gînd nu le-a trecut să facă aşa ceva. ei mi-au repezit un genunchi drept în dos, iertaţi-mă, stimate doamne ! Aşa că a trebuit să mă rostogolesc de-a berbeleacul şi să mă tăvălesc în praf. Nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala, prăpăditule ! E umilitor, dureros, e ruşinos, dar n-am încotro, o să mă obişnuiesc cu asta. Ceea ce te rog însă, surioară, e să termini odată cu osanalele, nu le mai suport!

Gertruda se ridică sprijinindu-se de masă.

— Ia să vedem noi, ce ne lipseşte oare ? Cred că ne-sr prinde bine cîte o ceaşcă de cafea tare... Un zîmbet timid se căznea să se contureze, dar nu izbutea cu nici un preţ să se agaţe de buza ei superioară, cuprinsă de tremur spasmodic. Cine e pentru ?

Prin urmare, ceremonia prinzului duminical avea să se încheie, totuşi, cu un acord final.

Liongina — nu însă cea care îşi fixa în răstimpuri ochii înceţoşaţi de lacrimi pe buza tremurătoare a cumnatei sale, ci cealaltă, femeia îndepărtatelor zile de mîine — e copleşită de admiraţie pentru Gertruda. Ţine minte clipa asta, îşi repeta ea mereu, o să-ţi prindă bine cîndva. Crezi că o să fii şi tu în stare să zîmbeşti, cînd te vor pune pe rug, ca pe dînsa ?

Se ridică de la locul ei şi, năpădită de un simţămînt greu de definit, o urmează. Ce simţea : milă, curiozitate, uimire ? Aşa, pe loc, n-ar fi fost în stare să se dumirească nici ea. O să-i dau un pahar cu apă dacă-şi pierde cunoştinţa.

— Ce-ţi face chiriaşa ? Gertruda pronunţă asta cu oarecare greutate, însă în rest — nimic neobişnuit. Ai început să faci rost de... hîrtiuţe ? Grăbeşte-te. Ai văzut *?* Nu de mine să-ţi fie milă — de el trebuie să-ţi fie... de el î

Rămase nemişcată din pricina ţăcănitului. In timp ce- stătea aşa şi asculta atent stăpînindu-şi cu grijă neliniştea, înăuntru ţăcănea fără încetare o maşină de scris.

In lumina verzuie a abajurului, învăluit într-un norişor de fum aromat, Aloyzas şedea la biroul său şi pufăia în răstimpuri din pipă. Era atît de absorbit, încît tresări abia cînd îşi simţi părul rărit din creştetul capului învol- burîndu-se sub respiraţia ei.

— N-o să-ţi vină să crezi, Lionge, draga mea ! Uite, bat de zor — fără nici o ciornă. Iar degetele abia pridi desc să ţină pas cu gîndurile. Demult nu m-am mai simţit atît de puternic, de inspirat !

Sări de pe scaun, ieşi din norul de fum şi o îmbrăţişă. O îmbrăţişă laolaltă cu aerul rece al străzii şi povara cumpărăturilor, laolaltă cu scînteierile de nelinişte şi neîncredere din ochii ei.

— Cari şi cari în fiecare zi, cum îşi cară furnica firi celele ei de iarbă ! Şi, iute, îşi vîrî nasul în cumpărături. Iar eu ţi-am pregătit o surpriză. în seara asta nu cinăm !

— în ceea ce mă priveşte n-am nimic împotrivă, putem să nu cinăm !

— Nu, plecăm de acasă ! Şi ce mai plecare ! Mergem la restaurant. Am reţinut o masă. Gata. S-a isprăvit cu plictiseala !

— Da' ce s-a întîmplat ? Explică-mi şi mie !

Buzele Lionginei deveniră cenuşii — nu se aştepta să afle veşti bune şi nici ea n-avea cum să prezică astfel de veşti. In poşeta ei foşneau cîteva adeverinţe obţinute cu eforturi imense. O parte din nenumăratele acte necesare schimbului de locuinţă şi mutării lor împreună cu mama. Internarea într-o instituţie de irecuperabili era cu mult mai dificilă decît îşi imaginase ea şi chiar decît prevăzuse experienţa birocratică a Gertrudei. Un nesfîrşit calvar. Pentru fiecare hîrtiuţă era nevoită să se zbată, să mintă, să se înjosească. Totul se obţinea cu sînge...

— Ia te uită la ea ! S-a speriat de buna dispoziţie a soţului ca de o nenorocire ! Aloyzas se năpusti la maşina de scris să-şi termine fraza, însă atingînd claviatura doar de cîteva ori, reveni din nou lîngă ea.

Asta pentru că în casa noastră nu se furişează niciodată un zîmbet, Aloyzas. Pentru că de multă vreme am alungat de aici lipsa de griji şi bucuria. Sau poate că nici nu le-am lăsat să intre vreodată la noi... cu voce tare însă, rosti doar atît:

— Pentru că am obosit... Am obosit, Aloyzas !... înţelegi ?

Fac ceea ce nu vreau să fac, ceea ce e împotriva firii mele, ceea ce-mi nimiceşte toate simţămintele ! Poţi, oare să înţelegi asta, Aloyzas ?

— Dar, la urma urmei, ce s-a întîmplat ?

— Nimic, absolut nimic ! El îşi trecu uşor vîrful degetelor peste părul ei — ceea ce făcea rareori — şi asta, în loc s-o liniştească, îi trezi noi temeri.

— Ce, ţi s-au prezentat scuze... pentru grupa lui M., aşa-i ?

El clătină din cap, zîmbi larg, cu o gură pînă la urechi şi muştiucul îi căzu dintre buze. Nu părea deloc preocupat să arboreze o ţinută potrivită cu o situaţie specială.

— Sau te-ai decis să scuipi pe toate intrigile şi să te dedici, cu trup şi suflet, lucrului ?

Aloyzas clătină iar din cap. Gîtul şi bărbia lui străluceau de transpiraţie, ca şi cum adineaori nu bătuse la maşină ci trudise din greu cu toporul.

— Intrigi, ai spus ? Nici vorbă de intrigi, draga mea. Voi fi nevoit să distrug întregul eşafodaj, iar în locul lui să ridic altul — nou şi mult mai înalt ! Cînd m-am apucat să descurc toată intriga, cum îi spui tu, am descoperit atîtea, că mi s-a făcut părul măciucă... In dosul indulgenţei şi a greşelilor e camuflată cu grijă o întreagă activitate antisocială, adevărate crime. De la grupa lui M. — firicelele se întind pînă la rectorat!

Liongina nu se aşteptase la asemenea rafală, mai ales după prînzul

duminical, la care Aloyzas declarase public că renunţa la luptă.

— Firicele ?... Dar faptele, unde sînt faptele, dragul meu ?

— Ascultă ! Mi s-au povestit atîtea... Nu numai pentru examenul de estetică se ia direct sau indirect mită, ca de pildă camere la mare în timpul sezonului, sau ciment — pentru construirea unor vilişoare în afara oraşului ! Şi profesorii de la alte discipline se plîng că sînt păcăliţi cu amabilităţi şi că se exercită asupra lor presiuni de sus. Şi-apoi, nu numai copiliţele unor mari ştabi ci şi odraslele responsabililor de depozite, ai preşedinţilor de colhozuri, ai lucrătorilor din comerţ se strecoară şi obţin diplome fără să înveţe. Şi încă e puţin spus se strecoară ! Sînt înscrişi nu se ştie în ce mod, termină in

stitutul cu diplome de merit, iar la repartizare, cais mai bune locuri lor li se oferă ! Da, da ! Nu mă crezi 7 Aloyzas ridică degetul arătător, ceea ce nu-i stătea în obicei, şi în felul acesta căpătă o alură ameninţătoare, dar şi naivă în acelaşi timp. Da, cu tot egoismul lui — mai este şi acum un copil, o îmboldi gîndul pe Liongina — an copil sincer, cinstit. Nu ştie să facă concesii, nu ştie să se adapteze, dar dacă-1 întărită cineva... Bine, cel puţin, că mă descurc singură cu marea mea nenorocire.

— Faptele, unde sînt faptele, dragul meu ? nu accepta ea deloc, să cedeze, deşi iritarea lui o îngrijora tot mai mult.

Sînt o ticăloasă, dărîm castelul de nisip pe care copilul şi l-a construit. De ce nu l-aş lăsa să se desfete ad- mirîndu-i turnurile fragile ? Hai, mai bine să-i dau pace...

— Mi s-au povestit atîtea ! Oamenii văd totul, aud totul. Şi nu numai eu jinduiesc după dreptate ! N-am nici o îndoială că or să mă susţină şi alţii, toţi profesorii cu conştiinţa curată se vor aduna în jurul meu. Aceştia constituie majoritatea, dar sînt timoraţi. Cu mafia din institutul nostru nu poţi lupta de unul singur, asta am simţit-o pe propria-mi piele. îndată ce miroase puţin a ars, pac, şi sare siguranţa !... S-a defectat ? La coş cu ea ! Pe unii dintre tovarăşii mei de idei o să-i vezi la restaurant. I-am invitat, te superi !

— Cu alte cuvinte, adio carte ? Lionginei îi tremura bărbia.

Renunţă oare, într-adevăr, renunţă definitiv la înalta lui menire, de dragul căreia am făcut amîndoi atîtea sacrificii ? Ea, încă niciodată, şi-atunci cînd credea în iz- bîndă, şi-atunci cînd nu credea — da, deseori işi pierdea orice nădejde ! — nu s-a putut hotărî să bată în retragere atîta timp cît în el mocnea fie şi numai o minusculă scînteie.

— Ia stai puţin, Lionge ! Ce făceam eu cînd ai intrat tu pe uşă, necăjită, de parcă ţi se înecaseră corăbiile ? Erai indispusă că n-ai făcut rost de portocale pentru copilul tău cel mare ? Am ghicit, nu-i aşa ? Dar eu nu mai sînt copil, Lionge. Ducă-se naibii citricele ! Părinţii noştri au trăit şi şi-au născut copiii fără ele. Deci: cînd ai intrat — eu scriam... Scriam, Lionge, şi o să scriu ! Insă altfel decît plnă acum, plasindu-mă cu faţa către universul în care trăim noi toţi ! Şi, proptindu-şi degetul în gropiţa din bărbia ei, îi ridică puţin capul. Părul ei se risipi lcşnind uşor şi el îşi aşeză palma dedesubt, ca sub un şuvoi de nisip fin sau de apă caldă. — Etica frumosului... La ce-ţi foloseşte idealul, dacă sub nasul tău... mîrşăvia este în floare, dacă şperţarii şi acaparatorii îşi fac de cap nepedepsiţi ? Iar noi, noi oftăm puţin pentru a ne linişti conştiinţa şi-apoi începem din nou să înălţăm turnuri din vorbe mari. Aşa că, ducă-se naibii căr- ticica aceea născocită, abstractă, lasă că scriem noi alta — mai utilă, mai demnă de crezare... Etica frumosului ? De acord ! Insă nu o etică plutind în sfere foarte îndepărtate ţi hrănindu-se cu himere, ci una

inspirată din existenţa noastră aspră de fiecare zi...

— Şi o să începi din nou de la zero? După ce ţi-ai trăit o jumătate din viaţă — începi din nou, de la zero ?

De nu era chipul solemn şi inspirat al lui Aloyzas, ar fi izbucnit în plîns.

— Cînd începi să înţelegi că n-ai ştiut nimic... că ai fost surd şi orb, asta înseamnă pentru tine zero ? Dimpotrivă. Lionge, asta-i foarte mult. De azi înainte o să scriu altfel şi o să trăiesc altfel. Pentru câ şi ţie îţi vine greu cu mine, nu-i aşa ? Eu văd asta, chiar dacă tu n-o spui şi nu-mi reproşezi nimic. De fiecare dată cînd trebuie înlocuit un bec ars, n-o fac eu, ci tu. Parc-ar fi mare lucru să scot un taburet şi să-mi mai dezmorţesc puţin degetele ? Insă aşa am fost povăţuit din copilărie : alţii sînt sortiţi să-şi facă de lucru cu cuiele şi ciocanul, cu instalaţia electrică şi cu fel de fel de fleacuri asemănătoare, preocupările tale sînt altele : ştiinţele abstracte, idealurile, foaia de hîrtie imaculată şi foşnitoare !.. De aceea am şi devenit atît de sterilizat, de răsfăţat, de nepregătit pentru viaţă, că era cît pe ce să te pierd pe tine, buna mea Lionele ! Ssst! Gata, să nu mai aud nici o vorbă despre asta ! Surprinzînd în ochii soţiei umbra unor amintiri, îi acoperi gura cu palma sa umedă, mirosind a tutun. N-are sens să mai vorbim de ce a fost ! N-o să îndrăznească fumul rugului de-atunci să ne înlăcrimeze ochii ! Mai bine. spune-mi, draga mea, prin ce se deosebeşte un cetăţean sterilizat, căruia îi e teamă să atingă ceva murdar, ce animalul lipsit de conştiinţă ? Poate doar prin faptul că, în loc să-şi facă necesităţile în văzul lumii, îşi varsă veninul acumulat în casă, între patru pereţi, cînd nu-1 văd oameni străini, cum am făcut eu duminică... Atunci, nu numai pe Gertruda o desfiinţam — ci şi pe tine, da, pe tine ! Ţi-ai dat seama, nu-i aşa ?

— Nu pot deloc să-mi vin în fire, Aloyzas... Nu pot să fac faţă la toate... Vreau din tot sufletul să te ajut. Şi o să fac pentru asta tot ce stă în puterile mele, chiar şi peste puteri. Liongina îşi propti fruntea de pieptul lui, Acolo, în dosul coastelor, inima lui bătea cu putere, băr- băteşte. Totuşi, dă-mi voie să mă-ndoiesc... doar o singură dată. Oare, ferindu-te de una dintre morile de vînt, nu cumva intri în luptă cu o alta ?

Mîinile lui Aloyzas îi cuprinseră uşor mijlocul.

— Aşteptam întrebarea asta, Lionge. Tu nu m-ai minţit niciodată. Nici autoritatea mea exagerată, nici caracterul meu insuportabil n-au reuşit să-ţi biruie francheţea. Sînt un om fericit — am o oglindă care nu mă minte. Trebuie să ştii că sînt gata să lupt împotriva oricărui rău reaL Inclusiv împotriva răului dinlăuntrul meu. Dar pentru a descoperi adevărul, eu nu mă îndrept spre alte lumi. Şi n-o să chem în ajutorul meu farfuriile zburătoare. Răul, precum bălăriile, creşte la marginea tuturor drumurilor... Şi el trebuie stîrpit... stîrpit... stîrpit...

Liongina se lipea tot mai tare de soţul ei — să nu mai audă vuietul străzii, foşnetul de pe scară, propriile ei împotriviri ce nu

vroiau deloc să se domolească. Te cred, Aloyzas... vreau să te cred... Mă strădui să te cred ! Doar am sacrificat totul, tot ce-am avut... Munții aceia, din pricina cărora era cît pe ce. să-mi ies din minți, să mor chiar... Negativul lor negru... Iar acum, uite, fac rost de* adeverințe — umilitoare... pe cînd tu... De unde să știu, poate că mîine vei descoperi un nou astru ?

— Mă tem că ceea ce spui tu, Aloyzas, sînt doar niște- fraze din cartea ta.

— Se prea poate. N-am învăţat încă să gîndesc şi să vorbesc în alt fel. Dar am să învăţ s-o fac ! Aloyzas îşi desprinse mîinile viguroase şi cu un gest involuntar îşi- îndepărtă soţia de lîngă el. Şi-acum, du-te, du-te şi te aranjează, Lionge. Azi trebuie să fii frumoasă !

— Dar cu cine o să cinăm ?

— Am invitat-o pe colega C. — o cunoşti şi tu, e una blondă-blondă, foarte albă. Şi pe colegul, pe fostul meu coleg N. Mulţi nu-l prea înghit, tipul are ciudăţeniile sale, însă... Tocmai oamenii aceştia excentrici luptă pentru dreptate, te rog să reţii asta !

N-am nevoie de colegul tău N... Vai, tare n-am nevoie de el ! Aşa cum n-am nevoie de cine ştie ce boală !

Cu voce tare, însă, Liongina nu rosti nici un cuvînt. Dinspre dulap se auzea foşnetul rochiilor mirosind a lăcrămioare.

Partea a treia

TRAGICOMICĂ

VUIETUL MOTOARELOR navei aeriene de pasageri amuţi — „TU-114“ parcursese o distanţă egală cu diametrul Europei. Ca o balenă gigantică aruncată la ţărm, nava încremeni pe fondul cerului din Vilnius, un cer aproape la fel de întunecat ca şi pămîntul. Dacă nu erau luminile multicolore de semnalizare, ar fi fost chiar dezagreabil să vezi cum — aidoma unui peşte de pradă jigărit — se înfige în coasta ei o scară, cum zgribulindu-se şi ascun- zîndu-şi faţa în gulerele hainelor, din pricina burniţei, ţîşnesc din pîntecele spintecat şi probabil cald încă al monstrului, fiinţele vii pe care acesta le înghiţise. Pe întinderea netedă a aerodromului, conduse de mîini omeneşti, forfoteau fel de fel de maşini dînd la o parte, aşa cum se înlătură zăpada murdară, întunericul căzut pe neaşteptate. Zăpadă nu era — ţi se părea doar că acuşi- acuşi o să auzi cum plescăie sub picioarele tale un lichid murdar şi cleios. Pe măsură ce sub aripa avionului se înghesuiau tot mai mulţi pasageri, încordarea celor veniţi să-i întîmpine îşi pierdea din intensitate. Un lanţ lung cu verigi dispersate — bărbaţi, femei, copii, militari — se întindea de lîngă navă pînă departe către una din marginile aerodromului; agitîndu-şi mîinile, stîrnind o larmă de nedescris, ei se învîrteau pe platforma de bagaje şi în faţa ieşirii spre oraş. Unul dintre oamenii aceştia neräb- datori, ce nu-şi reveniseră încă după zbor, ar fi trebuit să fie şi un anume Ralph Igerman.

Audrone J., inspector la Agenţia de impresariat artistic — o femeie înţepenită de frig, cu ochi albaştri şi o floare în mînă — cerceta cu privirea sa profesională bagajele pasagerilor. Garoafa învelită în celofan o ridicase sus, aproape deasupra capului, iar privirea ei scotocea pe rînd toate geamantanele, sacoşele şi legăturile, întocmai ca o perie de curăţat praful. Pentru a nu sta chiar în bătaia vîntului, se lipise de zidul pasajului, în spatele unei femei solide cu tunică de uniformă. Audrone nu se arăta prea interesată de chipurile celor veniţi cu avionul, pentru că într-o asemenea înghesuială bagajele puteau destăinui mult mai multe lucruri despre posesori decît chipurile lor. Mai ales dacă era vorba de bagajul unui artist : instrumentele muzicale aşezate în huse, recuzita.

Insă nicăieri nu se vedeau instrumente muzicale. Trecuseră defilînd ţanţoş pe lîngă ea şi cîteva geamantane de provenienţă desigur străină, foarte frumoase, cu în- chizături strălucitoare de nichel.

— Iertaţi-mă, sînteţi cumva... Igerman ? Aţi venit în turneu ? se năpustea Audrone din ce în ce mai alarmată la posesorii geamantanelor onorabile.

Să nu fi venit ?

E cu putinţă să nu ne fi întîlnit ?

Doamne, Dumnezeule, ce-o să le spun eu la conducere ? !

Gîndul acesta o consterna. Şi aşa Audrone era serios hărţuită din pricina serviciului agitat şi a numeroaselor griji femeieşti — dovada o făceau ochii ei albaştri neliniştiţi, incapabili să se concentreze asupra unui lucru anume.

Iar conducerea — adică Liongina Hubertaviciene, aceeaşi Liongina cunoscută deja nouă, care însă cu greu mai putea fi asemuită cu cea dinainte — căci de la ultima noastră întîlnire se scurseseră aproape zece ani ! — nu se gîndise nici o clipă în acea seară posomorită de toamnă la Ralph Igerman. Adevărat că ziua, în timpul serviciului, gîndurile ei, colindînd în lung şi-n lat, se fixaseră şi asupra lui, insul care venea în turneu. Numele neobişnuit, potrivit mai degrabă pentru un cetăţean străin decît pentru un artist sovietic, se desprindea foşnind din benzile dezlipite ale telegramelor — avea un maldăr în-
Ireg pe birou ! — apărea din cînd în cînd în coloanele planului trimestrial de pe perete şi, în sfîrşit, atrăgea atenţia din afişul colorat in roşu şi albastru, pe care era înscris deasupra capului unui bărbat cu păr negru, lins şi un inel pe mîna sa foarte expresivă. Frizura foarte retuşată, dar mai ales inelul gros, cu piatră mare, atenuau interesul stîrnit de numele neobişnuit de familie, ce părea să fie un pseudonim. Telegramele nu vroiau să accepte o Scenă Mică, pretindeau una Mare, categorie lux sau cameră de două locuri la hotel ş.a.m.d. Cu toate acestea, turneul nu promitea nimic interesant. Fragmente de roluri din filme şi piese de teatru. Lectură artistică. Parodii. Cu alte cuvinte, resturi rămase de pe la îmbelşugatele festinuri de altădată...

...Termină cu cinismul, se autoapostrofă Liongina Hubertaviciene. Şi deoarece nu e deloc agreabil să te simţi un cinic, se strădui să şi-l scoată din cap pe Ralph Iger- man, artist emerit al R.S.S. Turkmene şi R.S.S.A. Iakute. Treaba era cît se poate de simplă, căci la Agenţia lor de impresariat artistic se instituise de multă vreme un ritual invariabil. La orice întîlnire de acest fel, răsărea sub nasul maestrului fără faimă o floare modestă împachetată în celofan. Dacă, dimpotrivă, era o celebritate, în celofanul foşnitor se aflau trei garoafe în loc de una. Asta constituia unica deosebire. Şi mai era ceva... Celebrităţii îi înmîna florile chiar ea, directorul comercial al agenţiei, după ce în prealabil trecea pe la salonul de cosmetică şi coafură să se aranjeze.

Liongina îşi strînse toate hîrtiile de pe birou — mişcările degajate, pline de graţie o destinseră. Cu aceeaşi îndemînare şi obişnuinţă încuie şi sertarul. Pe birou nu rămase nimic în stare să stîrnească curiozitatea femeii de serviciu, cînd va începe mîine dimineaţă să trebălu- iască pe aici. In fine, putea pleca. Se ridică şi întinse mina spre comutator. Simţi un junghi in umăr, din pricina oboselii — nu mai răsuci comutatorul. Ia să vedem, ce-am făcut eu pe ziua de azi ? Două deplasări la minister, unde am fost chemată. Discuţie cu zugravii, care datorită salopetelor pătate de var imprimă o notă de dezordine şi indecenţă întregii clădiri a agenţiei. Un accident : cît pe ce să fie electrocutat un muncitor care lucra la pregătirea scenei. Bineînţeles, din vina lui — se îm- bătase de dimineaţă. Apoi — artiştii, pretenţiile lor. Şedinţa comitetului sindical pe instituţie. Abonamentele, activiştii obşteşti, difuzorii voluntari de bilete, ş.a.m.d., ş.a.m.d.

Liongina se lăsă din nou în fotoliul ce încă mai păstra căldura trupului său şi scoase cheile. Pachetul de ţigări „Tallin", în celofanul

lui strălucitor, se afla în sertar. Dimineaţa erau două ţigări. Ah, o ţigară, o singură ţigară. O fumă cu lăcomie, înecîndu-se cu fumul ca şi cum cineva ar fi stat la pîndă gata să se repeadă şi să i-o smulgă din mînă. Undeva sub lingurică simţea mocnind un fel de neastîmpăr plin de bucurie, dar neîngăduit. Destul, ajunge, îşi ordonă ea după cea de a doua ţigară. Inima îşi înteţise bătăile, sîngele îi pulsa năvalnic. Percepea cu o sporită acuitate tot ce o înconjura, toată larma oraşului năpustindu-se înăuntru prin ferestrele deschise... Interesant, oare ce-o să zică Aloyzas ? Duhnesc de la o poştă, ca o scrumieră ! Nu-i nimic, cît mă tîrâsc eu pînă acasă, se evaporă.

Ciudat, astăzi nu-i oferise nimeni nici cutii cu bomboane, nici parfum şi nici vreun alt „suvenir[11]. Ei îi plăcea în mod deosebit să primească flori. Ţăcănind cu tocurile pantofilor parcurse dintr-un capăt în celălalt coridorul plin de afişe. Unul dintre ele i se întipărise în minte — îl văzuse de nenumărate ori : deasupra unei planete ovoidale atîrna, gata s-o strivească, o gheată soldăţească cu talpa enormă. Se strecură pe lîngă afiş abia aruncîndu-i o privire.

Nici la ieşire, unde ţipa în culori roşii şi albastre afişul : RALPH IGERMAN, Lionginei nu-i dădu nimeni nici o atenţie. De-ar fi avut în mînă un buchet de flori însă, toţi ar fi mîncat-o din ochi. Gîndise astfel despre sine, ca despre o străină. Pe stradă, oamenii treceau grăbiţi pe lîngă ea fără a întoarce capul. Nişte mitocani ! Pentru că cizmuliţele ei fac toate paralele — italieneşti, ultima modă, cu carîmbul puţin lăsat în jos ! îşi dădu capul pe spate şi începu să înainteze ca pe catalige, ascultînd cu atenţie cum scîrţîie uşor pielea moale, încreţită în micile cute ale carîmbilor. în sfîrşit, era încălţată cu cizmuli- ţele pe care şi le-a dorit atît ! Le-a cumpărat în R.F.G. N-a fost o treabă prea uşoară acceptarea ei ca îngrijitoare la un ansamblu de copii, pe care să-i şteargă la nas şi la funduleţ. Şi nici să economisească — din amărîta aceea de valută — suma necesară achiziţionării acestor minunăţii, nu i-a venit mai uşor s-o facă. Iar pe urmă, cînd avea deja cizmuliţele, de unde accesoriile necesare : mănuşi, poşetă ? Ce şi-a mai bătut picioarele pînă să le stoarcă şi pe acestea de la precupeţii din Vilnius ! Poveste fără sfîrşit, oftă ea. Cît pe ce să se demodeze paltonul care, fiind cu pelerină, te face mai zveltă. Intre timp, ciclonul modei ce bîntuise vreme îndelungată, brusc se transformă în anticiclon. Nu-i nimic, născocesc eu ceva. O şubuliţă e întotdeauna modernă. O şubuliţă — mintea i se încinse cuprinsă de vîlvătăi, ca cerul învăpăiat al apusului. Nu era încă un plan acesta, nu era nici măcar o schiţă de plan, ci doar aşa, o scînteiere palid trandafirie, tremurînd pe suprafaţa unei băltoace, pe care paşii oamenilor aveau s-o pulverizeze în mii de stropi. Ssst, deocamdată nici o vorbă despre asta, tovarăşă director comercial ! Titlul nou, ca de altfel şi funcţia, o făceau din cînd în cînd să simtă parfumul aparte al acestei noutăţi şi-i provocau o uşoară ameţeală.

Iarăşi îi sări în ochi roşul şi albastrul afişului. Apoi încă unul şi, chiar lîngă acesta — un al treilea. Invadase tot oraşul. Pretutindeni acest Igerman oarecare. Se opri din mers o clipă, apoi o porni din nou.

O reclamă colosală... Doar e opera ta ! Cochetezi cu tine însăţi ? Nu crezi oare că va trebui să regreţi ? Căci, absolut sigur, chiar mîine careva o să-ţi facă bucata. Neapărat o să cîrpăcească cine ştie ce, sau, din prea mare zel, o să născocească ceva ce nu se cuvine. In timp ce se autopersi- fla astfel, Lionginei aproape că-i părea rău că nu s-a dus singură la aerodrom. De-ar fi ştiut însă cum va decurge totul, dimpotrivă, s-ar fi indispus teribil.

Vîntul îi arunca în faţă stropi mărunţi de ploaie, pur- tînd încolo şi încoace frunzele înnegrite. Liongina Hubertaviciene îşi scutură cu energie capul, vrînd să alunge cît mai departe toate grijile. Sfîrşitul de zi îi aparţinea întotdeauna ei. Ii era atît dragă bucăţica asta de timp — mică şi încreţită ca un petec de piele şagrinată — cînd încă nu e întuneric, dar nici lumină nu mai e. Cînd saltelele pufoase ale norilor închid ermetic spărturile decolorate ale cerului. Cînd frontoanele caselor şi feţele oamenilor îşi pierd, din pricina ceţei şi a violenţei vîntului, precizia contururilor. O frunză desprinsă dintr-un ulm zgîrie dureros obrazul Lionginei, o clipă doar şi degete necunos

cute i-ar putea smulge masca de pe faţă. O mască invizibilă S-a prins atît de tare şi e atît de elastică încît a devenit imperceptibilă. Nici tu însăţi n-o mai simţi. Decît poate doar acum, în intervalul acesta de timp cînd totul e atît de confuz : ar putea începe să ningă, să plouă, să se pună pe bubuit tunetele. Liongina izbuti să prindă frunza din zbor şi o strivi cu degetele, vrînd să-şi demonstreze sieşi că nu există nimic care să nu depindă de voinţa sa.

Clipa de îndoieli luă sfîrşit. Tare-s curioasă să ştiu, oare mai miros a ţigară ? Inspiră cu toată puterea aerul în plămîni, apoi îl expiră. Acum vedea din nou foarte clar prin lumina tremurătoare a felinarelor şi a reflexelor ei, tot ce o înconjura. Da, pentru nimic în lume n-ar renunţa la claritatea aceasta. Vedea feţele cenuşii, de nepătruns şi obosite ale oamenilor. Petele întunecate de rugină pe faţadele vopsite în culori vii ale caselor medievale. La parcare, în grămada de automobile, observă un gol, care n-ar fi existat dacă s-ar fi aflat acolo micul şi foarte galbenul ei „Jiguli“, micuţa ei „lămîie“. L-au pus pe ROŞU. E la reparat. Liongina se uită în toate părţile, ca şi cum, simţindu-şi stăpînul prin apropiere, „micuţa lămue“ neapărat avea să-şi facă apariţia ca un cîine credincios. Aşa, zomăindu-ţi cheile, chiar dacă nu sînt proprii — maşina este a instituţiei ! — te simţi om cu adevărat. E cu totul altceva decît în troleibuzele ticsite pînă la refuz, în care devii o făptură afurisită şi fără sex. De fapt, e mai bine că „micuţa lămîie“ nu se află aici. Mă-car într-o seară. Dar, evident, n-o să-i fie dat nici să se tîrască pe jos pînă acasă, asta o presimţea ea.

— Dar ce văd, nu sînteţi cu micul pegas ? Luaţi loc, luaţ i loc, măicuţă-şefă, vă duc eu !

O „Volgă" albastră, cu portiera din faţă larg deschisă, se urni de la locul ei. Dinăuntru năvăli imediat o undă binefăcătoare de căldură plăcută şi odihnitoare, care o învălui pe Liongina. Chipul şoferului era de asemeni plăcut. păros cum cere moda, cu barbă şi mustăţi. Nici prea tînăr, nici prea bătrîn, în jur de cincizeci de ani. Liongina nu-şi mai amintea : tenor sau bas ? In timpul zilei ochii aceştia albaştri de prunc străluciseră pe coridoarele agenţiei, şuşotiseră nu se ştie ce cu contabila şi cu casiera. Deci omul o pîndise cu răbdare fără să atragă atenţia, pentru ca nimănui nici măcar să nu-i treacă prin

minte că ar urmări un scop anume. îşi întinsese capcana exact acolo unde îşi parca ea „micuţă lămîie“ şi astfel reuşi s-o captureze.

— Ea dumitale ? Lebăda asta, zic, e a dumitale ?

— Lebădă ? Chipul păros se lumină de mîndrie şi recunoştinţă. Da’ de unde, e o maşinuţă ca toate celelalte. Şi e a mea, se-nţelege. Oare puteam îndrăzni să invit o femeie ca dumneavoastră într-o maşină furată ?

Roşeaţa răzbătu prin peria deasă a bărbii, — ia te uită ce s-a învăpăiat! Oare să-i fie amabilitatea chiar pornită din inimă ? O dezinteresată nechibzuinţă de bărbat, care nu speră să capete bilet la vreun spectacol mai bunicel ?

Ochii albaştri continuară să împrăştie aceleaşi luciri de supunere gingaşă şi învăluitoare, chiar şi după ce omul închise cu un pocnet, portiera. Ţac ! — şi centura se închise şi ea strivindu-i sînii. Liongina începu să se foiască pe locul ei ca o captivă, iar el, ca s-o liniştească, se bătu de cîteva ori peste genunchi, al său — al ei nu îndrăzni să-l atingă — şi deveni limpede că toată atitudinea amabilă, la fel ca şi cuvintele rostite familiar de care făcuse risipă adineaori — *micul pegas, măicuţă-şefă, maşinuţă* — aveau un scop precis. Cuvintele şi gesturile se asemănau de fapt cu barba bogată şi foarte creaţă ce ascundea chipul adevărat al omului : un cap mititel aşezat pe nişte umeri atletici.

— Mergeţi la nănică ? La Antakalnî ? — Aşadar, excelent informat în legătură cu domiciliul meu — nu degeaba se învîrte pe coridoarele agenţiei, gata oricînd să alerge mîncînd pămîntul la vreo uzină, la un incubator, la căminul de bătrîni, ba chiar şi la ocolul silvic, dacă ştie că la întoarcere îl aşteaptă ştatul de plată. Asta se vede că, ferindu-se de ochii autorităţilor, a cîntat pe la bisericile catolice din Polonia. Se pare deci că mai ştiu şi eu cîte ceva despre el, nu numai el despre mine. Are şi un nume de familie, un nume frumos, de mare rezonanţă, eu însă o să-i spun de acum înainte altfel — micul Pegas. Micul şi dragul meu Pegas !

— O să regreţi că m-ai luat cu dumneata. Am o mulţime de treburi, surise cu şiretenie Liongina Hubertaviciene, arborînd un surîs dinainte studiat care nu face riduri.

— Vai de mine, se poate, ziulica asta e o fericire pentru mine !

— Şi n-o să mă blestemi chiar deloc ?

— Cînd mi-a zîmbit fericirea, cînd...

— Bine, bine ! Dacă dumitale îţi face plăcere să goneşti prin oraş în orele de vîrf, n-ai decît, mergem la „Prestări de servicii". Ăia de o lună îmi tot repară umbrela !

Trecură prin Oraşul vechi, lăsară în urmă o stradă centrală foarte lungă şi pătrunseră anevoie în mîneca îngustă a unei ulicioare.

— Aşteaptă-mă aici. Sper să nu întîrzii mult.

— Fie şi toată nopticica !

Ei, chiar toată... n-o să fie nevoie, dar de aşteptat o să mă aştepţi, micule Pegas.

Ah, vorbuliţele, diminutivele astea ale lui ce i le-aş mai îndesa eu înapoi în gîtlej ! Şi totuşi, într-un anume fel, îi era agreabilă amabilitatea acestui bărbat solid care se înjosea — căci se înjosea, ăsta-i adevărul, da, se înjosea ! — exclamaţiile lui pline de falsă admiraţie cu modulaţii de bas profund extrase din pieptul puternic.

Recepţionerul atelierului cotrobăia alene pe rafturile pe care erau aruncate claie peste grămadă, ca nişte vreascuri, o mulţime de umbrele. Lumina de neon te orbea, în încăperea strimtă stăruia un miros urît de

clei, piele, dermatin.

— Bleumarin cu porumbei ? îşi repetă morocănos întrebarea tînărul palid cu umeri înguşti. Şuviţe slinoase de un cenuşiu murdar îi ascundeau gîtul şi urechile, îi cădeau în ochi, i se vîrau în gură şi recepţionerul le az- vîrlea nervos cînd cu o mînă, cînd cu cealaltă. Cu porumbeii păcii ? mai întrebă el.

— Cu porumbei obişnuiţi. E o umbrelă japoneză.

— Aşa trebuia să spuneţi de la început. Nu se hotăra să-şi înalţe asupra Lionginei ochii înroşiţi din pricina luminii puternice. Cele japoneze sînt pe alt raft.

Dar umbrela cu porumbei nu se afla nici pe raftul celălalt.

In spatele ei clienţii începură să dea semne de enervare — se înfuriau mai ales, femeile.

— Vreţi să v-o arăt eu, îmi daţi voie ? Zărise mai demult umbrela, încă atunci cînd se afla pe la mijlocul cozii.

Și, sprintenă ca o fetiţă, Liongina trecu peste şnurul îmbrăcat în catifea uzată ce atîma greoi, reuşind în felul acesta să-şi etaleze cizmuliţele italieneşti.

— Asta-i umbrela mea, îi şopti ea confidenţial şi calm.

Recepţionerul rămase uluit, ca şi cum ar fi asistat la o scamatorie. Scoţînd umbrela din grămada pestriţă, Liongina atinse uşor cu sulul de nailon al acesteia obrazul slab, scofîlcit. Din pricina atingerii mîngîietoare buzele tînărului se desfăcură într-un zîmbet larg. Una dintre femei bombăni:

— Ce mai artistă ! Ia te uită, ce se fandoseşte !

Recepţionerul trecu şi el, ca un somnambul, în urma Lionginei peste şnur şi o conduse pînă la uşă.

Păi, cred şi eu, gîndi ea, ce-s proastă să arunc la coş patruzeci şi cinci de ruble ? Cum-necum, la urma urmei, tot trebuia s-o iau de-aici.

Buimăcit, tînărul nu-şi putea desprinde ochii de la ea. Pelerina, mirosul parfumului şi al ţigărilor scumpe... Părea mai degrabă doamna Kennedy-Onassis, decît o oarecare cuconiţă din Vilnius care în mare grabă — ocrotită de umbrelă — avea să se tîrască pînă la magazin să cumpere lapte şi brînză de vaci. Dă Doamne să i se defecteze iar umbrela !... După aceea, cuprins de bănuială, îşi trecu mina peste obrazul care-1 ardea de parcă-1 muşcase o viperă. Ba îşi cercetă cu mare atenţie şi palma, surprins că nu vede pe ea urme de sînge.

— Oricum o s-o aruncaţi! O să se rupă la cea mai mică adiere de vînt! zise cu însufleţire micul PegaSj care la apariţia Lionginei se învioră imediat.

— Fără îndoială că am s-o arunc. Se abţinu de la alte obiecţii, pentru că brusc simţi apăsînd-o toată osteneala zilei. Junele m-a luat drept tînără, iar eu sînt bătrînă, o babă în toată regula. — Parcă ce, sînt ăştia în stare să-ţi repare ceva ca lumea ?

Nu. adevărul e că nu ea bodogănea, ci oboseala. In fond, nu-i părea deloc rău de umbrela pe care probabil va trebui s-o arunce.

— întîi plăteşti... reparaţia. Iar după aceea îi plăteşti gunoierului ca să te scape de obiectul respectiv. Numai eu ştiu cît m-am mai chinuit cu televizorul! Nişte cîr- paci! Ăştia ar trebui împuşcaţi!

Nici o singură vorbuliţă din acelea diminutivale. In schimb, din albastrul ochilor micului Pegas ţîşniră două ascuţişuri incandescente. Cine să i le fi ascuţit ? Cine să i le fi încins atît ? De obicei e un om liniştit — o salută pe femeia de serviciu de la agenţia de impresariat. Ah, da ! maşina mare ce se leagănă uşor... Cînd şezi pe perna ei moale înţelegi cu totul în alt fel lumea. Aşa şi eu, văzută prin geamurile maşinii par cu totul altfel. Accesibilă. Putînd fi cumpărată în schimbul unui transport la domiciliu.

— Nu ţi se pare că ai virat prea brusc, dragul meu ?

— Ei, mai glumesc şi eu, măicuţă-şefă. Ar fi vrut să alunge umbra

ce întunecase fruntea directorului comercial, dar nu era în stare să se stăpînească. S-au prăsit ca gîndacii de bucătărie. Trîntori şi cîrpaci peste tot !

Curios, doar şi el e de teapa acestora. Interpretează cîntecele moderne şi cîteva daine[1] pseudopopulare şi foarte banale. In afară de asta e şi meseriaş cu muncă la domiciliu — tricotează fulare. Se-nţelege, nu cu mîinile lui, ci cu ale neveste-si, sleită de puteri şi ale unei fiice vitrege, o fată sperioasă ca o veveriţă. Cîştigul insă — îl ia el.

Las' că nici eu nu-s mai brează, uite că fără să clipesc măcar, m-am şi apucat să bîrfesc omul. Dar în ziua de azi cine nu bodogăneşte, mă rog, deşi toţi trăiesc mai bine decît acum cincizeci de ani ? Aş merita să mă dea jos din maşină şi zău că ar avea dreptate s-o facă ! Bineînţeles, n-o să îndrăznească, pentru că sînt pentru el *măicuţa-şefi!* — să fi fost altcineva însă, nu l-ar fi iertat nici în ruptul capului pentru umbrela asta, s-ar fi pornit să tune şi să fulgere : trah-tararah, bum-bah !

Cum însă aşa ceva nu se potrivea deloc cu imaginea micului Pegas, Liongina izbucni în rîs. Asta îi dădu imediat curaj. Ridicoli mai sîntem noi oamenii! Ei bine, ştiu cum o să-l pedepsesc : îl oblig să-şi consume jumătate de rezervor de benzină !

— Acuma în ce parte porunciţi s-o iau ?

— Stai puţin, să mă gîndesc întîi.

— Vă las la dispoziţie douăzeci şi patru de ore să vă gîndiţi. Azi sînt cel mai fericit posesor de automobil din Vilnius.

Şi Liongina Hubertaviciene, fără a se grăbi, începu să se gîndească. în primul rînd la faptul că oriunde s-ar duce acum, n-o să găsească pe nimeni în afară de ea însăşi : femeia uluitor de elegantă, a cărei înfăţişare tinerească — în dezacord cu vîrsta — induce în eroare, la fel ca şi alte virtuţi ale ei tot atît de îndoielnice. Ce rost are jocul ăsta ? Umbrela, evident, n-o s-o folosească, aşa cum n-or să ducă la nimic nici alte vizite, pe care o să le născocească la repezeală, doar pentru a-l necăji pe micul Pegas şi a-şi măguli astfel propria vanitate lipsită de orice conţinut. Dar se mai gîndi şi la faptul că nici să se ducă acasă n-o trăgea inima. Astăzi parcă mai mult chiar decît în alte seri — asta era de neînţeles pentru ea şi o speria niţel. Nu, mai bine să lase totul confuz cum e şi să se afunde pînă peste cap în treburi şi trebuşoare la care n-o obligă nimeni.

— Hai să mergem la restaurantul nou.

— Grozavă idee. Mai ales că aveţi aci de faţă şi cavalerul !

— îţi mulţumesc, mă simt onorată. Vreau să-i fac o vizită neoficială bufetierei.

— A... mazăre verde ?

— Nu numai asta. Te sfătuiesc să-ţi pui la încercare imaginaţia.

Traversară aproape jumătate de oraş pînă cînd, în sfîrşit, goana lor încetă în faţa restaurantului.

1 *Haina* — denumire comună reunind diverse tipuri de cin tec popular lituanian.

— Să vă însoțesc, măicuță-șefă ? Că aici mișună peste tot haimanalele.

— Nu te deranja ! Dacă te grăbești, mă întorc cu taxiul.

Bufetiera, purtînd o bonețică albă, apretată și un halat ce n-o putea cuprinde peste sîni, împingea cu îndemî- nare, cînd într-o parte, cînd în alta, tăvile ospătarilor. Era atît de grasă, încît părea umflată. Capul — umflat separat, separat umflate mîinile și sînii. Gura micuță se străduia în zadar să adune la un loc părțile componente ale feței, la fel ca o mică închizătoare a unui geamantan uriaș, plin de despărțituri și buzunare. Și ce fată suplă și simpatică era, se mira Liongina de fiecare dată cînd o vedea. De fapt nu atît se mira, cît mai degrabă, se mîn- drea cu suplețea și sprinteneala proprie.

— Doamne, Liongina, pe zi ce trece te faci tot mai frumoasă și mai tînără !

— Dimpotrivă, dumneata înflorești, Vilhelmina !

Femeia care nu încăpea în propria piele și în halatul său alb, era fosta chiriașă a mamei. Am învățat cîte ceva de la ea, își zise Liongina. Adevărat însă că adesea... discipolii își întrec maeștrii.

— De sănătate nu mă pot plînge, însă cu trupul n-o duc bine deloc, gemu Vilhelmina. S-au răzbunat frișca, ciocolățile și prăjiturile de pe vremuri. Da, da, Liongina ! Acum nu beau decît apă și tot mă umflu.

Un ospătar cîm, care-și tot netezea mustăcioara neagră, mormăi nemulțumit ceva și îndată gurița bufetierei se închise cu un țăcănit de lăcățel. Da, răutatea nu s-a evaporat din ea odată cu slăbiciunea trupului și cu tinerețea.

— Hei, tu, sst, gura ! se răsti ea, făcînd ca bilele cărnoase ale obrăjorilor să-i tresară și tînărul amuți imediat. Tineri, dar bădărani. Fie că-i educi, fie că nu-i educi, pe neghiobi cu nimic nu-i poți scoate dintr-ale lor. Dumitale ce să-ți dau, Liongina ? Am șuncă fără grăsime și bine fiartă, somon, portocale. Poate niște icrișoare ? Se spune că sînt bune pentru creier. Hrănește-1 bine pe Aloyzas, nu te zgîrci !

— Aloyzas al meu a început să se cam îngrașe. Nu i-ar strica să evite icrele.

— Nu l-am mai văzut de-o veșnicie. Zici că s-a îngrășat ? Bărbaților nu le șade rău dacă-s puțin mai trupeși. Țin minte că... — Grăsana se străduia să-și amintească, dar nu reuși să prindă și să scoată la iveală ceva anume, potrivit cu situația de față. O împiedica să se concentreze strălucirea luminii venită de la lustra rotitoare de sus. o lumină puternică ce se reflecta în sticlele și în cutiile de bomboane aflate dedesubt.

— Dă-mi totuși niște icre ! Pentru nimic în lume n-ar fi recunoscut Liongina — mai ales față de fosta sa chiriașă — că icrele nu prea sînt nici acum, pe măsura buzunarului ei.

— Ai venit pe patru roți ? Hei, tu, țapule ! și bufetiera îl plesni de cîteva ori cu crenvurștii degetelor peste

mîneca fracului pe ospătarul mustăcios. Du asta la maşină !

— O să se înfurie clienţii mei ! se răsti el mînios.

— Lumea vine la restaurant să se distreze, nu să facă scandal. Mai bine vezi să nu mă-nfurii eu, că...

Tînărului i se zbirii mustaţa, dar nu îndrăzni să riposteze.

— Iţi mulţumesc ! Nu ştiu zău, Vilhelmina, cum o să mă pot achita vreodată faţă de dumneata, rosti melancolic, cu o voce cîntată Liongina. Deşi oricum ar fi, cre- de-mă, nu-i prea plăcut să dai tîrcoale bufetelor.

— Ba nu, eu trebuie să mă simt îndatorată faţă de dumneata, eu ! Cine a ajutat-o pe Brigita mea ?

— Fleacuri. N-am făcut decît să vorbesc cu unul sau cu altul dintre profesori. Doar ei ... vin cu toţii la noi să dea concerte. Şi Liongina surise protector şi cu modestie în acelaşi timp. Vai, nu mă pot obişnui deloc cu ideea — ai o fată aşa de mare !

— Nici nu-i de mirare ! Am rămas însărcinată la cincisprezece ani. Cicatricea de la gură o am de atunci, uite ! Şi Vilhelmina împinse înafară cu vîrful limbii un colţ al buzelor. Pe Brigita a crescut-o bunică-sa.

Liongina scoase un oftat, aşa cum se cuvine în cazuri din astea, dar pentru ea, toată povestea nu mai era o noutate.

— Mă bucur, bineînţeles, că am putut să te ajut puţin. Cîndva nu m-am purtat prea frumos cu dumneata, nu-i aşa ?

— Vai de mine, draga mea, ţi-ai răscumpărat greşeala cu prisosinţă. Ori la conservator, ori mă-nec în rîu ! S-ar putea spune că dumneata ai salvat viaţa Brigitei mele, şi odată cu a ei şi pe a mea, cea care nu preţuiesc nici cît pingelele pantofiorilor ei !

Prin cuta înecată în grăsime, dintre obraz şi nas, se rostogoli o lacrimă de fericire. Şi atunci cînd se înfiinţase la ea ca s-o implore să-i vină în ajutor, pe chipul ei agitat tot o lacrimă cursese. Mai mult nu era capabilă să stoarcă — doar una. Briliant transparent al speranţei, sau cristal tulbure al deznădejdii, aceasta este unica ei lacrimă.

— Ori la conservator, ori mă-nec în rîu ! Mă mir că n-am înnebunit atunci.

Şi, brusc, chipul acestei femei indecent de grasă şi mîniată pe întreg Universul deveni atît de senin, de-ai fi zis că cineva o golise de măruntaie. De fapt, dacă i s-ar scoate în adevăr măruntaiele, nu s-ar găsi nimic altceva înăuntru, afară de spiritul ei de sacrificiu faţă de fiică-sa. în numele ei fusese o chiriaşă necruţătoare, în numele ei era acum femeia înfiptă şi hrăpăreaţă care dilua cu neobrăzare băuturile tari. Dacă ar fi avut mai mult curaj, Liongina ar fi recunoscut că tocmai acest răscolitor sim- ţămînt sau instinct al ei îi stîrnea invidia. O treceau fiorii, pur şi simplu, cînd se gîndea la el !

— Dumitale, prietenilor dumitale ... oricînd le stau la dispoziţie, Liongina. De orişice produs ai avea nevoie ! continuă Vilhelmina, şi trupul ei uriaş părea acum, aşa cum stătea în spatele tejghelei, un

şifonier cu uşile larg deschise. Dacă nu am eu, îmi mobilizez prietenele. Spune-mi, lui Aloyzas îi plac limbile ? Hei, tu, gură-cască ! şi cu un ghiont îi făcu vînt ospătarului pisălog. Dă fuga la bucătărie şi adu două limbi marinate !

însoţită de tînărul furios, Liongina coborî scările, dar nu încetă să mediteze cam ce anume s-ar cuveni să-şi scoată definitiv din cap. Ah, trebuie neapărat să aleagă un vin pentru limba marinată ! — şi, poftim, ea îşi pierde vremea ca să descîlcească ciudata metamorfoză a relaţiilor reciproce dintre ea şi Vilhelmina. Sînt o ticăloasă, ştiu că-s o ticăloasă, dar cu toate astea uneori îmi place să îac şi eu cite un bine. Şi nu doar de dragul icrelor sau al limbilor marinate. Zău dacă ştiu ce m-a apucat, cînd m-am oferit să i-o bag pe fiică-sa. Poate că îmi venise poftă să-mi arăt atotputernicia în toată strălucirea ei faţă de fosta chiriaşă ? Sau poate că... vroiam să capăt iertare pentru păcatele adunate în număr destul de mare ? Liongina înţelegea că simţămîntul care-o călăuzeşte era cu mult mai complex decît explicaţiile ei de astăzi. Oricum ar fi, marfa rară nu se tăvăleşte în mijlocul drumului, căută ea să-şi alunge din minte îndoielile, în timp ce tocurile ei ţăcăneau cu vioiciune.

— Oo, miroase a bucătărie regească ! făcu micul Pegas adulmecînd apetisantele arome.

— Ai să te alegi şi dumneata cu cîte ceva dacă şi de azi încolo o să te comporţi ca un nobil şi devotat cavaler.

— De-ar fi să merg şi la capătul pămîntului, măicuţă- şefă !

— De ce la capătul pămîntului, mai bine în miezul lui. Să opreşti, te rog, lîngă un telefon public. E timpul să anunţ acasă că nu m-a răpit nimeni. Şi Liongina zîmbi fermecător, deşi ştia că, în întuneric, zîmbetul i se va irosi în van. Nu se văd nici străzile, nici podurile, nici casele
— doar felinarele. Ba ca nişte tighele luminoase pe o pînză întunecată, ba ca nişte grămezi de cărbuni încinşi. Spintecînd întunericul, maşina împroşca în toate părţile nu numai noroiul şi ploaia, ci şi luminiţele, care se regrupau neîncetat, se adunau alcătuind un fel de faguri, pentru ca din nou să se risipească.

Brusc, dintre copacii negri, pieptănaţi de vînturile toamnei, răsări chiar în marginea trotuarului o căsuţă de grauri — metalică, lăsată într-o rînă şi cu geamurile sparte. Din prea marea dorinţă de a opri excesiv de băr- băteşte, micul Pegas era cît pe ce să intre în ea.

Receptorul era atît de năclăit şi rece, că îţi făcea silă să-ţi lipeşti urechea de el.

— Alo, tu eşti, motănelule ? cîntă ea cu rîvnă în jargon telefonic. Fără vocea asta impasibilă, tandru-confi- denţială Liongina ar fi pur şi simplu, pierdută — atît la serviciu, cît şi acasă.

— Să presupunem că... aş fi eu, mormăi cu nepăsare o voce de bărbat.

Aloyzas nu se grăbi să ridice receptorul imediat. Poate chiar a sperat ca apelul telefonic să înceteze : majoritatea apelurilor ce deranjează

liniştea caselor sînt ale celor care nimeresc „in altă parte“. Sau poate că, stînd culcat cu cartea pe burtă, aţipise aşa, pe negîndite ?

— Iar aici, să presupunem că sînt eu, îl tachină, fără răutate, Liongina.

Ce mult s-ar fi bucurat dacă ar fi izbutit să-l atragă în jocul ei. Dar Aloyzas nu avea nici o intenţie să susţină un schimb glumeţ de ironii. Din cînd în cînd, sub talpa moale a papucilor de casă scîrţîia podeaua, se auzea respiraţia lui greoaie, şuierătoare, ca şi cum în loc de unul ar fi respirat doi inşi deodată. Liongina şi-l imagina aşa cum arată — cu cămaşa lui groasă, flanelată, descheiată la piept. Frecîndu-se de ţesătura acesteia, părul cărunt care-i invadează bărbia fîşîie în răstimpuri. Aloyzas se simte atît de atras de divan — ca ursul de bîrlog, tînjeşte încă de pe acum după căldură şi imobilitate.

— S-a prelungit vizionarea. Aşa încît, motănelule, nu mă aştepta prea curînd !

N-o întrebă ce fel de vizionare.

— Brigada pentru gigantul petrolifer de la Mazeikius, ansamblul „Crinul", trioul Jonaicio ! Aloyzas tăcea şi volubilitatea ei profesională se curmă. Mint, mă justific, iar lui îi e total indiferent. Ba nu, mă dezaprobă. Odată pentru totdeauna. Interesant însă, cum ar mai putea el trage întruna la aghioase, dacă ev; nu m-aş speti muncind pentru amîndoi! gîndi ea furioasă.

— Asta, după cîte ştiu, nu-i ceva nou pentru tine.

Mormăiala lui se făcu auzită abia după ce se scurse un minut încheiat. Se vede că a descoperit pe pipăite fotoliul comod şi s-a trîntit în el. Căci respiraţia i s-a mai domolit, deşi încă mai avea impresia că respiră doi, unul — profund, celălalt — cu totul superficial. Acuşi o să se adîncească în lectura vreunei reviste.

— Ai putea cel puţin să te prefaci că eşti necăjit, motănelule, zău aşa !

— Sînt necăjit. Din cauză că şedea pe jumătate culcat, glasul i se auzea surd, înăbuşit.

— Altul, în locul tău, s-ar bucura de libertate ! nu-i rămînea altceva de făcut decît să-l imboldească puţin, ca să nu adoarmă.

— Păi, mă bucur. Ce, nu vezi ?

— Te bucuri atît de tare, că ai uitat să mă întrebi cînd o să mă întorc.

— Te întorci tu. N-ai unde te pierde.

— O să-mi dau toată silinţa să nu te deranjez cît mai mult timp !

Liongina îşi luă revanşa pentru indiferenţa lui, pentru stîngăcia, pentru inerţia lui, care de fiecare dată refuza să-i vină în ajutor. Dar zadarnic, îl simţea în permanenţă pe Aloyzas — cum simţi timpul cînd ţi se opreşte ceasul, cum simţi, furişîndu-se prin ceaţa nesfîrşită, iarna. Ba nu, în alt fel îl simţea. Inerţia asta a lui, independentă de voinţa, de

faptele şi cuvintele ei, era ca o frînă pentru un automobil ce rulează în plină viteză. Savurînd beţia vitezei, ar dispărea în goana mare cine ştie pe unde, dacă această frînă n-ar exista.

Şi din nou, Lionginei îi reveni starea de spirit plină de voioşie dinainte.

— Mai am o mie de treburi, nu fi îngrijorat. Zbor ca vîntul cu o „Volgă“ nou-nouţă !

— Asta trebuia s-o fi spus din capul locului. Sînt mîn- dru de tine, să ştii.

Ea vedea ca aievea zîmbetul lui ironic, banal şi puţin strîmb, rătăcind prin barba deasă. Seamănă cu un obiect găsit în mod neaşteptat — o veche jucărie uitată, sau o broşă pierdută cine ştie de cînd.

— Şi eu de tine, motănelule ! Nu fi leneş şi fierbe-ţi un ceai. In frigider, în castronaşul verde, sînt nişte pîrjoale.

— Bine, consimţi Aloyzas fără a obiecta în vreun fel. Se auzi un foşnet: mîna liberă răsfoia deja revista.

— Sau mai bine, stai, nu te mai complica ! Roag-o pe Anicetş. Să le încălzească ea. Şi mîncaţi voi amîndoi, nu mă mai aşteptaţi pe mine.

— Nu-i aici Anicet^ asta... a ta. Glasul lui suna de parcă Aloyzas s-ar fi străduit din răsputeri să păstreze o anume distanţă, ca nu cumva din nebăgare de seamă să atingă o persoană străină.

— Da' unde s-a dus ?

— De unde vrei să ştiu ? ! Şi continuă înciudat : Doar nu era să mă ţin după ea.

— Sărmanul meu motănel. Toţi l-au părăsit, toţi ! şi Liongina pufni în rîs chiar în receptor, fără să priceapă nici ea singură de ce ridea. O să vină şi ea, o să alerg într-un suflet şi eu. Pînă una alta, însă, uită-te la televizor. De acord, motănelule ?

— Ia stai puţin, parcă se învîrte careva în faţa uşii. O fi Aniceta asta a ta. Aloyzas se mişcă agitat — din nou barba lui fîşîi, din nou foşniră paginile revistei.

— Bine, te-am pupat ! Ai grijă să nu vă plictisiţi, da ? îl eliberează, în sfîrşit, Liongina.

Dar el n-o să se grăbească să pună imediat receptorul în furcă, o să-şi piardă o grămadă de timp ca să des- cîlcească şnurul lung şi răsucit. Fie că-i Anicetq, fie că-i altă femeie — pentru el nu are nici o importanţă, ll enervează orice om străin care intră în apartament — şi ăsta-i un lucru bun, chiar foarte bun, îşi zise Liongina. Unul ca el, dacă n-ar trebui să se îmbrace măcar din cînd în cînd

mai îngrijit, să-şi rezolve mai repede problemele în baie sau la closet, să zîmbească din politeţe, s-ar sălbătici cu totul.

Clt de greu îi venea ei să se deprindă cu ideea că în apartamentul lor se află o femeie străină ! Şi mai ales cu faptul că acea femeie e Anicet^. Se întîlniseră după o despărţire de zece ani, ceea ce echivala cu o veşnicie. Era ora prînzului, pe bulevard — o îmbulzeală nemaipomenită, în preajma restaurantelor şi cafenelelor — răsuna larma cozilor, iar sus, în înalt, străjuia un cer senin şi pluteau alene frunze arămii, umplând oraşul cu foşnetul lor înviorător. Intîi, buimăcite din cauza surprizei, n-au apucat să se privească decît în treacăt una pe cealaltă şi purtîndu-şi fiecare noul chip — care spunea mult şi totodată puţin — şi-au îndreptat paşii în direcţii diferite. Abia peste un minut, cind au reapărut la suprafaţă — despărţite acum de mica insuliţă a mulţimii — şi-au dat brusc seama că nu avuseseră prezenţă de spirit să se oprească. Au privit cu părere de rău în urmă şi ochii li s-au întîlnit din nou. Liongina a tresărit — de mult nu mai fusese atît de tulburată — ei bine, dacă eu, eu sînt alta din cap pînă-n picioare, de Anicet^ ce să mai vorbim ? Oare cum a fost cu putinţă să se schimbe în asemenea hal prăjina aceea neagră ca tăciunele, cu un nas care-i sluţea teribil faţa ? Ochi mici, nas lung, subţire, dar ce zic nas — cuţit, să tai pîinea cu el, şi-acum, poftim, o femeie atrăgătoare, conştientă de valoarea sa ! Chiar în aceeaşi zi prietena de odinioară mai apăru pentru cîteva clipe în faţa ei, pălăria şi machiajul erau ale Anicetei şi totuşi parcă nu-i aparţineau Anicetei — îmbrăcată după ultima modă, ea nu se deosebea cu nimic de celelalte, totul făcea dovada rafinamentului şi posibilităţilor femeii care în permanenţă se îngrijeşte pe sine. Au trecut şi a doua oară una pe lîngă cealaltă — n-ar fi exclus ca cea întîlnită să nu fie adevărata Anicetq ci altcineva, care-i semăna doar — însă ochii negri confirmară în tăcere că este chiar ea şi că e gata să-şi recunoască prietena.

Colega de la Agenţia de impresariat din Moscova o anunţase confidenţial la telefon că dansatoarea spaniolă Nunez e cît se poate de mediocră şi totuşi în seara respectivă, asaltată de solicitanţi, Liongina era leoarcă de transpiraţie.

— Ce doriţi ? se răsti ea din spatele gemuleţului administraţiei, aruncind o privire absentă, ca şi cum dincolo s-ar fi căscat vidul — era obişnuită să-i privească astfel, în timpul invaziilor de fiecare seară, pe cei ce doreau cu ardoare să intre — cînd brusc dădu cu ochii de un chip care, deşi după toate probabilităţile nu-i putea aparţine Anicetei cea cu nas lung şi păr negru, îi aparţinea totuşi chiar ei !

— Bună, Lionge ! Nu mă mai cunoşti ?

— Dumnezeule, tu ? Nu-nu, cred că visez ! exclamă sincer uluită Liongina şi rămase nemişcată în chenarul gemuleţului ca prinsă în ochiul unui năvod. Timpul încremenise, iar ea încremenise in timp. Ba nu, timpul galopa nebuneşte, dar nu înainte — înapoi. Sau poate gonea nu se ştie încotro, într-o nedesluşită direcţie. Ah, ce mi-o fi venit să mă holbez aşa ?

Cu un suspin, Liongina se desprinse de gemuleţ. Nu mai avea nimic de spus, nu mai avea nimic de oferit — poate doar un bilet pentru spectacolul lui Nunez ? Bucuria şi uimirea că după zece ani se întîlneau din nou, se dovediră mai puternice decît neîncrederea, care era imposibil să nu existe, după ce cîndva, prietenia lor încetase fără motiv...

— Te-ai făcut frumoasă ! o complimentă sincer Liongina, lăsind gemuleţul să cadă cu zgomot şi ţîşni în vestibul. Frumoasă, deşi nu e cuvîntul potrivit, desigur. Spune-mi, eşti în adevăr Anicet^ ?

— Sînt, Lionge, sînt ! Dar te rog să-mi spui Anea. Anicet^ e de domeniul trecutului. Lasă că şi tu... Artistă şi mai multe nu !

Se examinau reciproc, cu curiozitate şi cu ochi critic, copleşite de simpatia ce luase locul necugetatei prietenii din anii studenţiei. Undeva prin apropiere însă curgea un rîu negru — şi una şi cealaltă îi simţeau adîncurile tenebroase — tocmai de aceea n-aveau de gînd să se cufunde imediat în întunericul acestora.

— Unde-ai ancorat ? Şi de ce nu ţi-ai făcut apariţia mai demult ?

— Am mai venit eu şi altă dată, dar... tu — eşti tu. Ditamai directoarea Agenţiei de impresariat. Mă-ntrebam : o să vrei să mă mai bagi în seamă ?

— Ei asta-i bună, am o activitate pur administrativă. Mă lupt cu îngrijitoarele, şoferii, tehnicienii. Tu trebuie să povesteşti, tu, dragă Anicetq... Ah, iartă-mă, Anea ! Unde, pe ce meleaguri ţi-ai făcut cuibuşorul ? Te pomeneşti că te-ai măritat pe negîndite cu un businessman american şi ai decolat adineaori de pe aeroportul Şeremetievo ?

— In realitate e mult mai simplu şi mai plicticos totul, Lionge. Trăiesc la Siauliuose. Şi am venit aici la cursuri. La nişte cursuri de perfecţionare. Anicetq sublime cu oarecare ironie cuvîntul „perfecţionare", fără a-şi pierde buna dispoziţie.

— La Siauliuose, zici ? Minunat, minunat! Se spune câ la Siauliuose e acum foarte frumos. Şi, şi, mai departe ? Haide, povesteşte !

— Vrei să-ţi povestesc aici, Lionge ?

Gloata de oameni care nu obţinuseră bilete la spectacolul lui Nunez se holba la ele. Una foarte brună, cealaltă foarte blondă, era un cuplu de mare efect, lumea sesizase asta, şi îşi savura plăcerea. Şi chiar dacă unora dintre cei de faţă le trecuse deja prin minte cît de insipide ar apărea acum alături de ele două Liongina cea de odinioară şi Anicetş cea de odinioară, — aduse bineînţeles, cu forţa aici — oricum, ei nu suflară nici o vorbă în legătură cu asta.

— Vai, iartă-mă, pur şi simplu mi-am pierdut capul de bucurie. Liongina smuci spre ea geamăntănaşul prietenei. Să-l lăsăm la garderobă !

— De ce ? Ne mai întoarcem aici ?

— Ce nevoie ai de haine ?

— Am acolo o cămaşă de noapte, pasta de dinţi şi celelalte.

— Să dăm o raită pe la „Neringa". De acolo ... îl sun pe Aloyzas.

— Nu te supăra că te întreb. Mai trăieşti şi acum cu el ?

— De ce nu ? ! La această aluzie ce-i gîdilă amorul propriu — şi care putea să însemne şi mult, şi nimic — Liongina izbucni în hohote de rîs.

Aniceta o privi cu multă atenţie, aşteptînd să vadă ce va spune mai departe, şi între timp, încîntarea de o clipă se evaporă. Iar prinseră să se unduiască apele negre ale trecutului, bulboana neagră, neliniştitoare. Ar fi fost îngrozitor ca, mijindu-ţi ochii, să te scufunzi din nou acolo.

— Mă gîndesc cu ce-am putea ajunge. Maşina mea e la reparat.

— Oho !

— Ea instituţiei, eu o conduc doar. S-a paradit însă cu totul şi am dat-o la reparat. Nu se ştie de ce, Lionginei îi veni poftă să-şi decepţioneze puţin prietena.

— Straşnic ! Deci, nu te poate spiona nimeni, aşa-i ? Varianta aceasta — fără şofer personal — îi plăcu grozav Anicetei.

Liongina nu luă în seamă complimentele cu toate că era mulţumită de impresia produsă asupra prietenei sale.

— Căutăm o ocazie, de acord ?

— Oho ! Ţie chiar şi autoturismele din Capitală ţi se supun ! glumi Anicet^, cînd peste puţin fură invitate să ia loc într-o limuzină neagră.

Şoferul elegant îmbrăcat îndepărtă monedele care i s-au întins, fiind recompensat, în schimb, cu zîmbete fermecătoare şi miros de parfum franţuzesc.

— îmi dau capul la tăiere că în maşina bufniţei ăsteia îngîmfate n-a mirosit niciodată atît de plăcut ! Şi la asta socot ca am contribuit şi eu, spuse în şoaptă Anicetq.

Scoţînd ţipete stridente din cauza rîsului — nici in tinereţe n-a rîs aşa — Liongina îşi tîrî prietena înăuntru la „Neringa". Cu greu izbuti să-şi croiască drum prin gloata de băieţandri pletoşi. Şi să treacă apoi pe lîngă portarul bătrîn, rămas cu gura căscată.

— Oho-ho ! Va să zică pînă şi potentaţii acestei lumi se prosternează în faţa ta ? făcu nespus de uimită prietena, care o rugase de nenumărate ori pînă acum să-i spună Anea, nu Anicetq. Din Anicetq cea de odinioară nu rămăsese decît foarte puţin, poate doar nasul ascuţit, ie-şit în afară, dar nici chiar acesta nu compromitea aspectul interesant al întregului.

O măsuţă în colţul rezervat intelectualilor, în faţa lor — cafeaua fierbinte, păhărelele cu coniac.

— Dar cum dumnezeu se face că eşti aici ? De unde te-ai luat ? continua să se minueze Liongina, deşi avea momente cînd ar fi vrut să se retragă pe furiş din jocul care, chiar dacă o impresionase profund, n-o obliga încă la nimic.

Cere-ţi scuze, dă fuga pînă la telefon şi întoarce-te de-acolo cu o mutră mîhnită. Au intervenit, chipurile^ nişte nereguli, electricienii au

lucrat de mîntuială în spa

tele culiselor — vezi ce muncă de ciine am ? — hai să ne întîlnim mîine, sau nu, mai bine dă-mi un telefon, uite cartea mea de vizită. Dar în aceeaşi clipă îşi văzu cartea de vizită, elegantă şi parfumată, alături de paharul Anei. Evident, gîndul ei o îndepărtă imediat de acolo. Jocul o captiva, parcă-i făgăduia ceva şi o atrăgea acolo — unde i-ar fi fost teamă să se strecoare de una singură. Urmărea cu coada ochiului mesele vecine, pîndind pe ascuns privirile ce li se aruncau. Apariţia era surprinzătoare nu numai prin simpla lor prezenţă acolo. Stind vizavi, îşi subliniau amîndouă în mod fermecător calităţile şi defectele proprii fiecăreia. Se impune însă neapărat precizarea : acestea din urmă erau puţine la număr. Braţele cam lungi şi slabe ale Anei. Părul prea decolorat al Lionginei — vrînd să-i fie pe plac, cei de la coafură depuseseră prea mult zel.

— Doar ţi-am mai spus. Vin de la Siauliuose. Ai auzit de uzina de tele-subansamble ? Acolo lucrez. Evident, nu la banda rulantă. Ca economist principal.

— Spune, Anea, tu ai absolvit institutul ? întrebă imprudent Liongina. Anicetq dăduse bir cu fugiţii înainte de a termina studiile. Mută şi scînteietoare, apa neagră iar năvăli ieşindu-şi din albie.

— Crezi că diploma e cel mai important lucru pentru o femeie ? se eschivă cu abilitate Anea să răspundă.

— Atunci, care-i lucrul cel mai important, spune-mi !

— Aş putea să-ţi răspund cam cum scriu cei de la „Femeia sovietică[11]. Dragostea, familia, sensibilitatea, tandreţea şi aşa mai departe. Eu o să-ţi răspund însă scurt şi clar : norocul !

— Să bem pentru norocul tău, Anea !

— Şi pentru al tău !

Tot ciocnind şi bînd — Anea sorbea de fiecare dată mai mult — tot savurîndu-şi ţigările, ele nu conteneau să se studieze cu insistenţă. Liongina încă nu reuşea să-şi dea seama ce anume se schimbase de-a lungul celor zece ani pe chipul Anei. Machiajul — da, da, în mod indiscutabil, machiajul — şi totuşi, pe alte femei machiajul le transforma în păpuşi, în fragmente de perete tencuit. Chipul Anei însă — chiar şi aşa, cu nasul acesta mare care-1 umbrea într-o anumită măsură — părea, ori de cîte ori ea îşi întorcea capul, desprins dintr-un chenar de pictură străveche, într-atît de desăvîrşit era rafinamentul cu care îi fusese tuns şi pieptănat părul negru. Şi-apoi mai erau şi spiriduşii din ochii ei, care nu încetau să te asigure repetîndu-ţi mereu : nu-i adevărat, nu nasul mare şi ochii mici sînt detalii importante pentru un portret. Cu atît mai mult cu cit tăietura ochilor era la ea, graţie cosmeticelor, mărită cu pricepere, iar nasul ascuţit, ieşit în afară, îi dădea o notă enigmatică de franţuzoaică sau italiancă. Dincolo de ele însă — dincolo de aceste trăsături expresive ale feţei, care puteau încînta pe unii şi displăcea altora — se ascundea ceva misterios, greu de explicat ; buzele Anei, desenate în forma unui

boboc de floare, tresăreau întruna, poate tocmai pentru a nu se desface peste măsură şi a-şi trăda astfel stăpîna. In consecinţă, făcea impresia că ea ironizează tentativele oricui de a defini — chiar de la început — fondul persoanei sale.

—Ştii de ce te suspectez eu mereu ? recunoscu Liongina cînd coniacul i se urcă la cap. Că rîzi de mine.

—Asta mi-o spun foarte mulţi. Dar tu, Lionge, se poate... Cînd te-am văzut, pur şi simplu mi-a pierit graiul ! Şi încă înainte de a te recunoaşte, mi-am zis : iată femeia ideală ! Oare mă dezaprobi pentru asta ? Să ştii că mie mereu mi se pare că mă dezaprobi.

—Tu rîzi de mine fără să rîzi, eu te dezaprob cînd nici prin gînd nu-mi trece să te dezaprob. Dar, în realitate, oare cum sîntem noi două, Anea ?

—Judecind după privirile săgetătoare ale bărboşilor din jur, s-ar părea că nu sîntem chiar de lepădat! Şi Anea zîmbi cu cochetărie.

Ce senzaţie tulburătoare şi neobişnuit de agreabilă să umbli în vîrful picioarelor deasupra abisului sincerităţii !

— Şi unde ai de gînd să te aciuiezi cu geamantăna- şultău ?

— Există în oraş un cămin.

— Şi-o să stai la cămin singură cuc ? Pentru mine ar fi ceva foarte simplu să-ţi aranjez cazarea la hotel.

— Oho-ho ! Doar n-am moştenit averea lui Onassis.

— Ascultă, nu vrei să stai la noi ?

— Bine, dar ce te faci cu nobilul tău ? El n-o să protesteze ?

— Da, îmi amintesc, tu ziceai că e de viţă nobilă. Ce demult a fost asta, Anea !

— Crezi că n-o să-l deranjez pe savantul tău ? Gîn- deşte-te foarte bine.

— Ei aş, pe dumnealui nimeni nu-1 poate deranja.

— Eşti nemulţumită de el ?

— De ce ? Sînt foarte mulţumită. Ne împăcăm excelent amîndoi, adevărat, Aloyzas e puţin cam... Cum să-ţi spun eu ? Ei, cam irascibil, asta-i!

— Iartă-mă, el a trecut de jumătate centenar ?

— Are patruzeci şi opt.

— Atunci e clar — nu-i deloc uşor cînd ai o nevastă tînără şi energică.

— Nu trebuie să gîndeşti aşa despre mine. Şi Liongina suspină renunţînd să mai vorbească şi despre păcatele mai apăsătoare. Mergem la noi ? Să vezi şi tu cum ne-am aranjat. S-ar părea că nu stăm prea rău.

— Se-nţelege că n-am intenţia să mă obişnuiesc acum cu viaţa de cămin, pentru voi însă o să fie mare bătaie de cap. Bagă de seamă, nu cumva să regreţi pe urmă.

De sub bretonul negru o privea acum o Anea complet necunoscută, viaţa ei de nepătruns. Bobocul buzelor tresări cu perfidie, dar imediat prietena din anii tinereţii, care-i trezea amintiri atît de plăcute, îuă

locul femeii străine.

în drum spre casă, Liongina începu să se îndoiască de justeţea atît de pripitei sale hotărîri! *Să vezi şi* tu cum *ne-am aranjat. S-ar părea că nu stăm prea rău.* îşi dădu toată silinţa să se convingă ea însăşi că nu urmăreşte nimic altceva — o să-i arate cele trei camere spaţioase cu tapete noi, baia placată cu faianţă colorată, mobila finlandeză din salon şi lustra cehoslovacă. Teribil îşi dorea să i le arate — numai ea ştie cîte eforturi au trebuit pentru covoare, vesela scumpă şi celelalte fără de care în ziua de azi un om care se respectă nu e respectat de ceilalţi ! — ceea ce o neliniştea însă era senzaţia că tot ce se întîmplă acum nu porneşte din dorinţa ei, a Lionginei, ci e pus la cale de cineva, de mîna necruţătoare a cuiva. Cineva, probabil acel răsfăţat, care face totul după bunul său plac — timpul ! — i-a înfipt, gheara de oţel în ceafă şi, zgîndărindu-i-o dureros, caută s-o convingă că procedează bine, i-a redus la tăcere glasul ce se împotrivea, al raţiunii, glasul fără de care numai cu o jumătate de ceas mai devreme Liongina n-ar fi făcut nici un pas.

La rîndul ei şi Anea părea indispusă — în înghesuiala din troleibuz, şarmul ei păli întrucîtva.

Micul Pegas fosăia, prăvălit peste volan — nu izbutea deloc să deschidă portiera.

— Şi-acum încotro, măicuţă-şefă ? Ochişorii lui clipeau speriaţi — aţipise şi era cît pe ce să lase să-i scape norocul.

Or el era gata să dea ocol pămîntului, gonind ca vîntul, dacă ea l-ar include în brigada propusă pentru turneu. Nu, nu, încă nu-i momentul, să mai vedem. Şi ea închise ochii lăsîndu-şi pe spate capul, ce-1 simţea atît de greu. Cerul se împlîntase în pămînt, totul în jur era nemişcat, încremenit, singure luminile felinarelor hîrşîiau dureros pesta pleoapele lăsate pe jumătate.

— Nicăieri! Răspunsul o surprinse şi pe ea.

— Da' cu ce v-am greşit ? Eu vă servesc din tot sufletul, măicuţă-şefă. Merg oriunde şi oricînd. Numai un semn să-mi faceţi şi-s gata !

— Bine, bine, o să-ţi fac semn. Acum însă...

Acasă, unde în altă parte ? Demult era timpul să fie acasă. Maşina o purta mai departe, dar n-o legăna pe ea — oboseala i-o legăna. Şi dacă îşi vor închipui că-i spionez ? Am lăsat vorbă să nu mă aştepte, să gîngurească amîndoi în voia cea bună şi cînd colo, poftim, dau buzna... Nu, dragii mei. Faceţi schimb de amabilităţi după pofta inimii. Lui Aloyzas îi face bine dacă se mai mi*că puţin. S-a îngrăşat, abia mai răsuflă.

— ... ia „Cronica" ! Dacă nu mă-nşel, rulează „Fragii sălbatici" al lui Bergman. Vreau să-l mai văd odată.

— Şi eu !

— Dumneata ? De ce ? Glasul ei clocotea de enervare.

— Vroiam şi eu să-l văd... încă o dată.

— în cazul ăsta renunţ eu.

— Am glumit, măicuţă-şefă.

— Şi să nu mă aştepţi. Circulă troleibuzele.

Cinci spinări în faţa casei de bilete şi cinci minute pînă la începere. Am destul timp ! Să uiţi de tine, cufundîn- du-te în întuneric să nu mai exişti — nu oftezi şi nu-ţi ţii răsuflarea tu, ci altcineva, mult mai puţin complicat şi mai bun decît tine, deşi are o sută de ochi, sumedenie de inimi şi picioare, care încep să tropăie cu înverşunare îndată ce se întrerupe sonorul. Altădată îl căra cu ea şi pe butu- cui de bărbatu-său, acum nu-1 mai poate scoate din casă. Nu suportă aglomeraţia, aerul închis. De fapt însă îi era teamă să nu se istovească prea tare, să nu respire împreună cu oamenii fără chip, dizolvaţi în întuneric. Cum adică, nici la cinematograf să nu mai mergem niciodată împreună, ca nişte oameni normali ? Să mă bag şi eu ca tine în vizuina bursucului ? Ba n-am să mă bag deloc ! îşi auzi vocea — puternică, hotărîtă — cerîndu-i casieriţei un bilet. Peste o oră şi jumătate o iau la picior spre casă. Din adîncul sufletului trebuie să mulţumesc cerului şi pămîntului că am o casă. Cum, necum, se cheamă că este o casă... o vizuină.

Cînd, clătinîndu-se pe picioare şi cu o durere de cap sîcîitoare,

Liongina se prăbuşi în întunericul umed — copia fiind veche, uzată, pe ecran plouase tot timpul ! — „Volga“ se lipi, lin, de trotuar. Portiera se deschise larg, cu un pocnet, şi de acolo se aplecă în afară un cap ciufulit, ce moţăise pe volan pînă atunci — era al micului Pegas.

— Luaţi loc, măicuţă-şefă. M-am gîndit că... E destul de primejdios să circuli atît de tîrziu încărcat cu mărfuri deficitare.

— Ce mărfuri deficitare ?

— Daţi încoace pachetul. Ala din mînă, ha-ha.

Ea desfăcu degetele şi îşi dădu drumul de sus in căldura întunecată, fără a-i mai păsa de pelerina şifonată, de gîtul transpirat.

Dragul şi micul meu Pegas. Dragul ? Oricum ar fi, dar la era asta tot mai bine e să te deplasezi cu ceva, decît să tropăi pe jos, îşi zise cu luciditate, încercînd să îndepărteze starea de spirit înviorătoare şi buimacă totodată, ce-o copleşise încă la cinematograf. Nu mai ai încotro, o să trebuiască să-l trimiţi la Mazeikius pe micul Pegas, deşi constructorii gigantului petrolifer meritau şi ei, fără îndoială, un solist mai bun. Cît despre marfa rară — nici Berg- man n-a izbutit să i-o smulgă din mînă. Tam-tararam, ta- raram-tam-tam, cum ar fredona Aloyzas.

— Cina e servită ! Din dispoziţia Lionginei şi din porunca dumitale, dragul meu Aloyzas !

Ba nu-s deloc dragul dumitale. Doar nu-s căţeluş de casă sau pisicuţă pe care toţi o gonesc dintr-un colţ în- tr-altul. Uite că exact în momentul acesta, de pildă, eu glndesc, meditez. *Corpurile există în afara conştiinţei or, deci ele nu sînt raţiune (mind* [1]*), dar se deosebesc de ea. Prin aceasta eu admit că, la rindul său, şi raţiunea se deosebeşte de ele. Uf, şi Berkeley ăsta, a încurcat totul în aşa hal, că nimeni n-a reuşit nici pînă azi să-i dea de capăt!*

In realitate. însă, Aloyzas nu-1 mai citise pe Berkeley de foarte multă vreme. Acum stătea culcat cu nasul într-o cărticică de aventuri ştiinţifico-fantastice, al cărui autor se căznea să se dea drept filozof. Anea îl întrerupsese într-un moment cît se poate de nepotrivit — eroul principal tocmai evada dintr-o închisoare cosmică, luînd-o cu sine, într-o rachetă fotonică portabilă, pe fiica directorului închisorii, unul dintre admiratorii filozofului planetei provinciale Pămînt — Berkeley. Fiica avea părul de aur. Acest păr auriu, obţinut dintr-un aliaj special, zornăia în bătaia vîntului cosmic.

— Dragul meu, dragul meu Aloyzas ! Auzi ce-ţi cînt eu aici ?

Uf, şi musafira asta, Anea asta... O cioară neagră şi croncănitoare — ba nu, e mult mai zgomotoasă decît o cioară ! — dacă ar fi s-o compari cu Berkeley-ana, cea cu părul de aur, care îşi exprimă gîndurile nu prin vorbe, ci cu ajutorul privirilor şi prin sunetul aurului. Şi pe deasupra, părul celeilalte nu zornăie degeaba, fără rost, fiecare fir e o antenă dintre

1 Minte, cuget (lb. engleză).

cele mai sensibile.

— Aud, cum să n-aud. Şi Aloyzas îşi strecură cărticica sub unul din tomurile enciclopediei.

Anea intră în birou cu un aer maiestuos. O asemenea intrare s-ar fi potrivit mai curînd pe scenă, sau într-o sală de spectacol — camera modestă de aici nu făcea decît să diminueze nota solemnă a tabloului. Nu era ca de obicei în capoţel, ci într-o rochie de seară — ce-i drept, cu iz provincial — complet neagră. în decolteul adînc, nu se afla mare lucru — sînii Anei erau destul de plaţi — însă negrul de antracit al rochiei sublinia, scotea în evidenţă albeaţa pielii. Iar Aloyzas, deşi n-o privea, îi vedea gîtul lung şi alb pe care se zbătea delicat o vinişoară. Umerii îi apăreau costelivi, într-adevăr, dar gîtul era neted, el îi susţinea cu graţie — împingîndu-i-1 totodată puţin către spate — capul.

— Dumneata serbezi ceva, Anea ? Zi de naştere, onomastică ?

— Mi s-au dat dispoziţii să încălzesc pîrjoalele pentru dumneata. Nu-i ăsta un prilej excelent ? Spusese exact ce trebuia şi astfel toaleta solemnă încetă să mai fie stînje- nitoare.

Nu se apropie mai mult, dar nici să se care de acolo nu avea intenţia, aşa că, jenat, Aloyzas se ghemui pe divan. Cămaşa flanelată, pantalonii sport bulbucaţi la genunchi
— un sac îndesat cu paie, pur şi simplu, în comparaţie cu înfăţişarea ei sclipitoare, provocatoare.

— Nu crezi că la ora zece seara e cam tîrziu să te găteşti aşa ?

— In faţa noastră — avem eternitatea, dacă e s-o luăm pe cale filozofică. După părerea mea, dumneata ai putea să nu te găteşti. Mă tem însă că asta n-o să-i placă Lionginei.

— Hm, hm, mormăi el, uitindu-se zadarnic de jur împrejur în căutarea unui pretext care să-i dea posibilitatea să nu se schimbe. Şi cît timp am la dispoziţie ?

— Cinci minute ! Doar nu-i nevoie să te şi bărbiereşti. Dumitale îţi şade foarte bine cu barbă. Nu ţi-am spus încă ? Aşa bărbos, semeni cu... — hai, să vedem ghiceşti cu cine ? — cu un viking.

Respectuoasele mele mulţumiri. Bandiţi, vampiri, asupritori, asta erau vikingii dumitale mult lăudaţi. Poftim, m-a ademenit ca pe un bursuc din vizuina lui şi acum începe cu linguşelile. Aloyzas mai privi odată cu atenţie şi părere de rău divanul îngrămădit cu cărţi şi reviste. Televizorul băgat în priză îşi tremura chenarul de lumină albăstruie — mai vizionează şi el uneori ţopăiala barbară, denumită dansuri şi ascultă urletele la microfon, denumite cintece moderne. Masa de scris se înălţa întunecată ca un sarcofag — era de preferat să nu te uiţi la ea.

Deschise dulapul din perete. Toate dulapurile din casă se aflau în pereţi — un capriciu al Lionginei. Dincolo, la vechea locuinţă era suficient unul cu patru uşi. Ce plăcut mirosea în el a lăcrămioare. Şi nu numai atît, în interiorul dulapurilor de aici străluceau oglinzi pe toate uşile. în casa părintească oglinda era un obiect cu care te mîn- dreai, era atîrnată în colţul cu icoane. Pe cînd cele de aici te dezbrăcau pînă la piele cu scînteierile lor ca briciul de ascuţite. Prin părul rar i se

străvedea craniul. Smocurile cărunte, cenuşii ale bărbii nu reuşeau să-i acopere obrajii plini de riduri şi nici gîtul cu pielea veştedă. Un moşneag, un moşneag în toată legea ! Furios pe el însuşi, îşi scoase cămaşa flanelată, luă de pe umeraş alta, călcată, cumpărată de gata : 60% bumbac 40% poliester. Să-şi atîrne şi hamul ? Doar n-are să se consulte pentru asta cu Anea, şi de aceea, bombănind, îşi aruncă laţul cravatei în jurul gîtului.

Salonul arăta mult prea solemn, Aloyzas avea senzaţia că intră într-o sală spaţioasă, în care sînt aşteptaţi musafiri, unde se cuvine să fii elegant şi să porţi conversaţii galante. Lustra cehoslovacă — mîndria Lionginei — strălucea ostentativ, ca şi cum Liongina n-ar fi avut nici un amestec, da, strălucea mai puternic decît în celelalte seri. Măsuţa joasă fusese trasă în mijlocul odăii de la locul obişnuit, acoperită cu o faţă de masă de dantelă şi avea rînduite pe ea farfurioare din serviciul pentru ocazii. Din glastra de ceramică îşi înclinau povara bogată a florilor nişte crizanteme galbene, tot Liongina a avut grijă — deseori vine acasă cu flori, de-ai zice că lucrează la **vTeo** seră ! — şi totuşi, din nou ţi se părea că tot ce se află în jur a fost făcut de mîinile subţiri şi harnice ale Anei.

Pîrjoalele din ajun erau de nerecunoscut — tăiate în bucăţi, reprăjite puţin, presărate cu pătrunjel verde. Mica untieră din serviciul de ceai, un vas micuţ cu icre de Manciuria, iar în mijlocul mesei o sticlă de „Sînge de taur“ unguresc.

— Să nu te uiţi chiorîş la icre şi la vin. Asta-i modesta mea contribuţie. Cadoul unui admirator.

— Un adevărat ospăţ. Aloyzas era complet buimăcit, deşi se afla în propria sa casă, cu costumul de gală pe el şi cravată la gît.

— Lipsesc luminările, rosti cu adîncă emoţie Anea, mulţumită de propria activitate. Le-am găsit eu, dar sfeşnice... nu există. Am văzut unele la o pictoriţă. De argint, din acelea de pe vremuri, foarte grele! N-o să-mi pară rău, o să dau orice ca să achiziţionez şi eu două la fel. Te superi oare, Aloyzas, că-mi dau toată silinţa să satisfac gustul dumitale estetic ?

— Nu mă supăr, dar nici nu mă bucur.

— Ar trebui să te bucuri. Impune-ţi să te bucuri.

— Să-mi impun ?

— Bineînţeles ! Pentru că viaţa e scurtă şi mizerabilă!
La crice pas ea caută să năpăstuiască omul. Poate n-o să mă crezi, Aloyzas, dar odată, demult, mă hotărîsem să-mi pun capăt zilelor. Acum rid singură, dar atunci... Mă năpustisem pe malul apei. Nu-mi aflam locul, eram ca scoasă din minţi, în jur însă iarba foşnea, florile înfloreau, păsările ciripeau. Apa o să mă înghită fără sâ-i pese cine sînt eu de fapt, şi de ce sînt aşa cum sînt. Şi atunci mi-am zis : la ce naiba s-o fac ?! Odată ce totul e lipsit de sens, înseamnă că şi sacrificiul meu tot lipsit de sens ar fi, n-am dreptate ?

—. Anea, eşti un filozof. N-aş fi crezut.

— E unica mea concepţie.

— Cu alte cuvinte, nici un fel de limite, nici un fel de obstacole lăuntrice ?

— N-am deloc intenţia să răpesc soarele de pe cer, cum spu i iiteraţii. Vreau să trăiesc, Aloyzas, vreau doar să trăiesc ! Dă-mi voie să trăiesc aşa cum vreau şi n-am să mă ating de dumneata nici măcar cu un deget. Şi ea îşi trecu pe faţa de masă, de cîteva ori la rînd, unghia, roşie ca sîngele a degetului mic.

— Dar ceilalţi, ceilalţi nu vor şi ei să trăiască ?

— Treaba lor, îi priveşte !

— Nu m-ai înţeles. Dacă să zicem şi eu, şi dumneata, şi alţii ciţiva... se năpustesc la aceeaşi bucată ? Cu un aer meditativ, Anea îşi atinse gîtul mlădios.

— Mă rog, în cazul acesta o să învingă cel mai puternic. Ce, parcă în natură nu-i tot aşa ?

— în peşterile oamenilor primitivi vrei să spui, nu ?

— De la Adam încoace oameni nu s-au schimbat deloc, doar că înţelepţii de felul dumitale le-au insuflat convingerea că s-ar fi schimbat — de aceea poate ei plîng mai intîi o vreme şi abia pe urmă îşi iau avînt pentru a-şi lovi semenul. îl lovesc şi iar se pun pe văicăreală: ah, ah! Vezi Doamne, omul are mustrări de conştiinţă. El plînge şi atunci cînd e bătut şi atunci cînd bate el însuşi — iată rezultatul carităţii dumitale.

— Nu te supăra, dar, în mod categoric, nu sînt de acord cu dumneata ! Aloyzas se lăsă pe spătarul scaunului, pentru a fi cit mai departe de gura ei vopsită ce nu contenea să turie necuviinţe pline de neruşinare, şi de gîtul lung, suplu, ce părea că se unduieşte în tact cu vorbele. Ar fi prea trist dacă n-ar exista o alternativă.

— Aşa, va să zică ! Să stai deoparte şi să urmăreşti cum se ciomăgesc unii pe alţii, cei drepţi cu cei nedrepţi, cei puternici cu cei slab, asta vrei ?

— Nu, pur şi simplu să nu faci nimic josnic, atît !

Aloyzas spuse asta pe nerăsuflate şi imediat îşi dădu seama că ieşise pe un cîmp deschis ce nu era total lipsit de primejdii. Pretutindeni de jur împrejur erau înfipte simboluri de neînţeles, dacă ar fi întrebat care e semnificaţia acestora, n-ar fi ştiut să răspundă. Ce e josnic ? Ce nu e josnic ? De pildă, e cert că Ignas Hubertavicius a fost drept, cînd i-a tras o palmă simbolică tinerei Gertruda. Simbolul de atunci însă era în concordanţă cu conţinutul său, cu menirea sa. Dar eu, eu cînd anume am fost drept ? Sau Liongina de exemplu ? Şi unul şi celălalt am fost şi drepţi şi nedrepţi de sute de ori. Am agăţat pretutindeni cu nemiluita fel de fel de semne, ne-am rătăcit printre ele şi acum nu mai găsim ieşirea. De cîte ori dăm nas în nas cu josnicia, salutăm politicos şi întoarcem privirea în altă parte.

— Pe mine personal, m-ar satisface pîrjoalele fără sos filozofic, bodogăni el întoreîndu-se cu spatele la Anea. Aşadar, fusese ademenit în mod perfid într-un spaţiu deschis, orbitor iluminat şi răsunînd de

claxoane, spaţiu în care el se simte total dezarmat. Trebuie neapărat s-o ştergă de aici ! într-un fel sau altul — s-o ştergă !

— Vai, Aloyzas, te rog, nu-mi strica seara, de acord ? Eu m-am îmbrăcat frumos şi n-am făcut economie nici la parfum, care m-a costat o jumătate de leafă. Singura mea greşeală a fost că, vrînd să-ţi fiu dumitale pe plac, am perorat frumos. Dacă vrei însă, dau banda înapoi şi minusurile mele se vor transforma în plusuri ! Nu-i aşa ? In cazul acesta, laudă-mă cel puţin ca gospodină : iată, nişte pîrjoale reci s-au transformat într-un rafinat fel de min- care. Aruncă o privire şi o să te convingi !

Ce naiba îşi tot expune gîtul ăla lung îndrugînd banalităţi ? Şi Aloyzas îşi impuse să-şi ţină nasul în farfurie.

— Ştiu eu ce-ar trebui aici pentru o mai bună dispoziţie. Muzică ! Şi Anea bătu din palmele ei ciolănoase — zgomotul produs era dezagreabil, ca un trosnet de creangă uscată. Am văzut că aveţi Prokofiev. Mie îmi place foarte mult Prokofiev !

Perplex, Aloyzas urmări cum mîinile ei mari aşezau placa. Sunetele stereofonice îl învăluiră, străbătură spaţiul
înconjurător, cînd dilatîndu-1, cînd comprimîndu-1 din nou. Cine i-o fi spus ei că mă cuprind fiorii cînd ascult Prokofiev ? La el fiecare cadenţă, chiar şi cea mai neînsemnată, vine în contact cu tot ce se află dincolo de uşă, dincolo de linia orizontului chiar. Trebuie să se întîmple ceva — şoptesc viorile, în mod implacabil se apropie ceva îngrozitor şi inevitabil — dau de ştire tromboanele. Tobele nu-i nevoie să le asculţi, totul are să se petreacă fără tunete — destinul s-a furişat aci în vîrful picioarelor.

Anea, speriată de tunetul instrumentelor de percuţie, se repezi să-l atenueze. Comportarea ei e şi faţă de muzică aceeaşi ca şi faţă de farfuriile pe care le tot mută pe masă d intr-un loc în altul. Liongina simte muzica, chiar dacă refuză s-o asculte. Muzica, zice ea, picură direct din urechi, ha-ha ! Dar unde-o fi Liongina ? Şi cine a îndrăznit să chicotească ? Oare nu despre ea şoptesc viorile şi dau de ştire tromboanele, gata să jelească moartea cuiva ? E-o veşnicie de cînd lipseşte Liongina. Demult era timpul să fie acasă. De n-ar fi gîtul alb, lung al Anei — unduindu-se ca şarpele boa ! — bineînţeles că nu l-ar fi neliniştit atît absenţa Lionginei. De fapt n-ar avea nici un sens să-l neliniştească. Doar pe *ea o duc cu o „Volgă“ nou-nouţă.* Unde o duc ? Cine ? De ce ? Dacă a urcat cumva fără să se intereseze a cui e „Volga“ ? Biciuindu-i îngrijorarea, din stradă se auzi claxonul unei maşini ce se apropia. Propriu- zis, nu o maşină, ci un aliaj de metal şi viteză. Acuşi-acuşi o să scoată un urlet chiar aici, sub fereastră, şi îndată după aceea va începe să picure tremolo-ul tocurilor ei. O, *se pare* că am *nimerit la un* bal, *nu-i* aşa *?* Automobilul trecu cu o iuţeală inimaginabilă, strivind şi împrăştiind în toate părţile fraza dubioasă ce-i răsunase în cap. Nu opri. Un ţipăt strident. Al ei ? Aloyzas se năpusti la geam şi dind la o parte draperia, îşi împlîntă privirea în întuneric. Alături de capul unui bărbat — un căpşor de femeie. Se lovi de sticlă.

Din pricina încordării cu care privea ţintă, din pricina cadenţelor lui Prokofiev care apropiau căderea cortinei, în ochii lui ţîşniră zigzaguri de fulgere. E pelerina ei ! Ea e acolo, acolo ! *Unde o duc ? !* Şi deodată, păru că o explozie spulberă, pulveriză spaţiul de gheaţă. Aloyzas trase adînc aerul în plămîni, dintr-un salt străbătu coridorul, mai făcu unul — şi învinse cascada treptelor.

In stradă era întuneric şi umed. E ora lugubră cînd nici zidurile caselor, nici asfaltul umed cu copacii desfrunziţi, nici întreaga omenire — străină de tine şi care acum îşi ia în linişte cina — nu-i în stare să-ţi vină în ajutor. Se mai năpustise el cîndva în stradă în împrejurări asemănătoare. Acum însă devenise ingenios. Situaţii fără ieşire — nu există, de astă dată era gata pentru orice. Ca un meteor mititel, se apropie, rostogolindu-se, un mic şi robust „Jiguli". Râschirindu-şi braţele, Aloyzas sări în mijlocul carosabilului. Frina, excelent reglată, ţipă strident.

— Urmăreşte „Volga“! N-o scăpa din ochi !

— O să te coste cam scump, şefule, rînji tînărul roşcat în scurtă de piele de la volan.

Aloyzas smulse din portofel şi-i aruncă o hîrtie de douăzeci şi cinci de ruble.

— Yes, şefule ! Nu-ţi face griji, punem noi mîna pe ei şi-n iad. La nevoie, acţionez aripile. Ai văzut filmele cu Fantomas ?

— Ţi-ai primit tainul — tacă-ţi gura ! scrîşni Aloyzas printre dinţi.

O vreme nu se auzi nimic — doar şuierul turbat al aerului spintecat. Şi nici nu se vedea nimic, în afara luminii ce zbura ca vîntul în faţa lor. Două ghemotoace elastice de lumină se avîntau mereu înainte, ba contopindu-se. ba despărţindu-se din nou. „Volga“ storcea din ea o viteză nebună şi pe coastele abrupte rămînea suspendată în aer. în urma ei sălta şi plutea în văzduh meteorul lor.

— Ăştia s-au năpustit în munţi, şefule ! zbieră roşcovanul. Pe serpentină nu pot goni cu aceeaşi viteză. Mi-e frică...

Serpentina dintre Vilnius şi Nemencines ? Şi dacă acolo s-au îngrămădit laolaltă cheagurile de întuneric, sau desişurile negre ale pinilor de pe colină ? Sau nişte nori care strivesc pămîntul ?

Aloyzas îi aruncă şoferului încă o hîrtie de douăzeci şi cinci de ruble.

— Acum e-n ordine, acum şi drac de-ar fi, că tot ii rupem noi coada ! Urletul motorului se contopi cu răsuflarea lacomă a tînărului roşcovan. — Pe undeva prin faţă — e un pod demontat. Ei n-au observat indicatorul !

— Depăşeşte-i, opreşte-i '. zbiară Aloyzas. Ea trebuie să trăiască, pricepi ? Dacă i se întîmplă ceva ei — inima mea va exploda ca o grenadă !

Un ţipăt strident de cauciucuri şi de aer. Acuşi-acuşi o să te asurzească o trosnitură înspăimîntătoare şi după aceea, grea ca un bloc de plumb, are să te strivească o tăcere la fel de

înspăimîntătoare.

— Ei, asta-i bună ! Scrîşneşti din dinţi şi nu mănînci nimic. Cît poţi să ţii în furculiţă bucata aia de pîrjoală ? Liongina o să mă certe pe mine, dragul meu Aloyzas, că nu te-am hrănit.

Cine-i asta ? Cine-i femeia asta în rochie neagră şi cu gîtul provocator de alb ? Ce caută ea aci, unde totul e încărcat de aşteptare ? Cine i-a îngăduit să intre aici — parcă anume pentru a-şi bate joc de mine ? îngrozitor balul ăsta, cînd... Vino-ţi în fire, doar nu s-a petrecut nimic ! Muzica lui Prokofiev... Parafrazele aventurilor... Ajunge, azvîrle cît colo toate cărticelele alea neserioase ale tale ! Pe ea o cheamă Anea — fostă Anicetei L. şi este prietena Lionginei, dacă e să-i dai crezare Lionginei. Gîtul Anei freamătă din pricina rîsului stăpînit cu greu. O fi bănuit şi ea pe unde am colindat adineaori ? Pentru că rîde ca şi cum ştie ce s-ar mai putea petrece aici ! Ei bine, n-o să se petreacă nimic. Absolut nimic. Tot ceea ce trebuia să se întîmple
— s-a şi întîmplat deja.

— M-am săturat... Scuză-mă, m-am săturat !

Şi, clătinîndu-se pe picioare, Aloyzas se tîrî în vizuina lui.

Paşii cuiva lipăiau somnoros şi o clipă foşni fantomatic o ţesătură uşoară, suplă. Liongina îşi recunoscu deodată capotul ei japonez. Cum vine asta — stau culcată şi în acelaşi timp umblu ?

— Lionge, — o strigă cineva cu voce scăzută, — întreabă cineva de tine.

— Cine ?

— O femeie.

— Mulţumesc. Culcă-te, Anicetş.

— Anea... Anea mă cheamă. Prietena o corectează cu perseverenţă şi zîmbeşte ironic. în întuneric se desluşesc, albi, sînii şi gîtul.

Ce nevoie am avut eu de Anicetq ? Are să-mi pără- duiască de tot capotul ăsta nou-nouţ. Şi în fiecare dimineaţă se poartă prin faţa ochilor mei umbînd de colo-colo prin casă. Dezgustător. Ce nevoie am eu de ea, aici ? De ce ? în timpul zilei ea, Liongina, avea să fie iar bună, liniş- tită, să ştie de ce e aşa şi nu altfel — are să ştie, şi încă foarte bine ! — însă tocmai această evidentă deosebire dintre cele două situaţii o scotea din sărite.

Pînă în ultima secundă Aloyzas rămăsese culcat, fără să se trădeze în vreun fel. Ca un obiect netransportabil, ca un buştean.

— Cine e ?

— Telefonul, dormi !

In timpul nopţii un aparat e scos din priză. Celălalt e lîngă Anea.

— De-acum înainte or să înceapă să dea buzna şi noaptea ! bodogăni el chiar în urechea ei.

— Nu dă nimeni buzna, dormi.

Aloyzas se ridică puţin. întinse picioarele şi îşi aşeză mîinile pe piept. Creştea in semiobscuritate aidoma unui copac retezat, pe care cineva se

hotărise să-l sprijine de ceva. Vocea, fosăiala şi mişcările făceau dovada nemulţumirii sale. El nu încuviinţa nici ceea ce se întîmpla la ore rezonabile şi cu atît mai mult — ce era inoportun.

— Nu te cheamă pe tine, linişteşte-te.

— Dar m-aţi trezit.

— Şi cine te împiedică să adormi iar ?

Tu, cine altul ? Nici în somn nu uitase cît s-a chinuit aşteptînd-o. Avea o senzaţie ciudată, i se părea că l-au părăsit şi puterile şi raţiunea. Gonise după nişte răpitori imaginari, pe nişte drumuri de munte imaginare. Oare îşi mai păstrase încă judecata sănătoasă ? Cînd era tînăr se năpustea uneori noaptea în stradă. Atunci însă era obligat să procedeze aşa, altfel ea ar fi putut să se frîngă ca un firicel de pai — dacă ar fi atins-o vreun străin. Acum însă circulă cu maşina instituţiei sau o transportă fel de fel de lingăi cu „Volgile" lor. Oare, în realitate, nu cumva mi-am ieşit din minţi ? Pe vremuri, cînd i se făcea dor de ea hoinărea într-adevăr pe lîngă casă, plin de speranţe şi de o tainică bucurie — te iubesc, te iubesc, auzi ce spun ? — pe-atunci tropăia voios de-a dreptul prin băltoace, mai ţine minte şi-acum stropii acestora, mirosul copacilor dezbrăcaţi de frunze, pe cind goana turbată de aseară mirosea a cerneală tipografică decolorată. Avea senzaţia că înghiţise o mare cantitate de hîrtie, pe care n-a putut-o rumega îndeajuns. *Dacă* i *se* întîmpla *ceva ei — inima mea va exploda ca o grenadă !* Asta nu poate fi decît o batjocură adusă Lionginei, mie, spaimei mele — permanentei mele spaime — că n-are să se mai întoarcă, şi asta nu pentru câ ar ataca-o cineva sau ar doborî-o un camion...

— Cel mai bun lucru ar fi să mai tragi un pui de somn, motănelule.

— Nu-mi mai da denumiri din astea idioate!

— Bine, dar motănel — e o dezmierdare, nu ?

— Mi-e scîrbă de dezmierdări din astea. întii faci din mine un idiot cu blană moale, şi pe urmă...

— Bine, acum n-avem timp de explicaţii. Vrei nu vrei, eu trebuie să mă scol.

— Şi ce, nu te las eu ?

— Dă-te la o parte, motănelule.

El nici nu se clinti. Liongina păşi peste picioarele lui. S-a îngrăşat Aloyzas, picioarele însă i-au rămas tare subţiri.

— Mai încet! Doar nu-s buştean !

— Aloyzas, în casă e un om străin, îi aminti, calmă, Liongina.

— Omul ăsta străin nu se prea sinchiseşte de noi.

— încetează, dragul meu !

— Bine, bine. Gîtul alb, mlădios licări în faţa ochilor săi şi el simţi imediat broboane de transpiraţie pe frunte. Şi din nou începu să se îndoiască dacă judecata i-a mai rămas sănătoasă. Sufăr din pricina Lionginei, dar cînd ea e lîngă mine nu-mi pot dezlipi ochii de gîtul Anei, de catifeaua lui caldă, fremătătoare.

— Culcă-te, ce tot umbli de colo-colo ? se răsti Liongina la

musafiră. Aceasta era plină de voioşie, ca şi cum cea mai mare plăcere pentru ea era să colinde fără rost in fiecare dimineaţă prin apartamentul străin.

— Ei, parcă nu vezi că ţin receptorul ?

Şi, într-adevăr, strîngea receptorul parc-ar fi fost mina unui partener.

— Culcă-te, culcă-te !

— Mie dacă-mi sare somnul, s-a zis cu el! Şi cînd îmi dau drumul — oho-ho !

— Hai, dă-mi-1! O fi ceva serios. Şi Liongina îi luă Anei receptorul. Alo, Hubertaviciene la aparat.

— Mare scandal, tov. directoare ! Mare scandal ! chi- ţăia un glăscior subţirel, căruia lingăii ii proorociseră odinioară scena. Inspectoarea Agenţiei de impresariat artistic, Audrone J., era teribil de agitată. N-a venit Igerman, tovarăşă directoare ! Ralph Igerman !

— Cine ?

Ce belea ! Am ştiut eu că o să aibă destule necazuri cu Igerman ăsta.

— Igerman ! Ralph Igerman ! Cine altul ar mai fi fost în stare de o asemenea porcărie ? ! se indigna Audrone dramatizînd situaţia.

— Dar, ia spune, fetiţo, tu ce-ai făcut pînă acum ?

— Cum ce-am făcut ?! Ara degerat la aerodrom, am aşteptat cursele de noapte.

— Ascultă, dragă, culcă-te şi dormi. N-are rost să intri în panică. Doar nu-i stafie Igerman ăsta. Acuma e ora şase, la zece te aştept la Agenţie.

—- Dar cine e Igerman ? se interesă, surprinsă, Anea.

— Un artist în turneu.

— Din străinătate ?

— De-al nostru.

— Și-atunci, ce se mai dă ea de anul morţii ?

— E cu nervii zdruncinaţi, nu ştie să lucreze.

— Da’ ia spune, tu n-ai avut prilejul să dai gata vreun străin ? Anea o trase pe Liongina în odaie la ea. Că doar voi nu duceţi lipsă de artişti în turneu.

— La ce anume te referi ? ŞL pentru orice eventualitate, Liongina închise uşa.

— E posibil să nu te fi îndrăgostit pînă acum chiar de nimeni ? Nu neapărat ca Julieta de Romeo... Mai simplu spus, nu ţi s-a întîmplat să-ţi petreci noaptea cu cineva ?

— La mine la slujbă? Liongina ridică din umeri.

— Nici cu de-ai noştri ? nu se lăsă Anea. Cu de-ai noştri se pare că-i permis.

— Termină, Anea. Ce, încă nu te-ai trezit de-aseară ? Unde te-ai distrat — la un bar de noapte ?

— Ba bine că nu, toate barurile le-am trecut în revistă, unul nu ne-a scăpat ! Intîi, încercasem să organizez un mic banchet. Am încălzit pîrjoalele, le-am tăiat felii, am pus la bătaie serviciul tău cel mai frumos. Am pus muzică. Mă rog, am făcut o prezentare de înalt nivel. Din pă-

cate, însă, cavalerul meu a șters-o. Mă dezaprobi ? Uite, Lionge, să nu te superi, dar vreau să-ţi spun deschis ce gîn- desc. Ești o fire a naibii de ascunsă. Eu însă am următoarea convingere : în fundul sufletului — iubești tu pe cineva. Ţii însă un secret atît de mare despre taina ta, că nici singură n-ai ști să spui unde-ai vîrît sentimentul ăsta. Iartă-mă dacă te-au jignit cumva cuvintele mele !

Investigaţia întreprinsă de fosta prietenă, deşi cam îndrăzneaţă, îi făcu plăcere.

— Posibil să fi vîrît ceva, cum spui, doar că nu ştiu ce. Fapt este că, în genere, nu simt nimic. Parcă-s de lemn. Tu nu păţeşti aşa ceva ?

— Eu sînt liberă precum pasărea. N-are rost să mă prefac.

— Şi după părerea ta, eu mă prefac ?

— Ei, nu te mai lega de vorbe, Lionge. Mai bine hai să stăm puţin şi să ne spunem ce-avem pe suflet. Mie, oricum, nu-mi mai e somn. Şi se rezemară una de cealaltă — ceea ce le apropia era haosul vremurilor şi condiţiilor în care trăiau, nu sentimentele. Ştii doar că am plecat fără să termin facultatea. Cum, de ce, o ştii şi pe asta. La ce-am mai îndruga poveşti ?

Apele rîului negru se revărsară, părea că le vor acoperi pe amîndouă, le vor îneca în vrajba acelor zile de demult, vrajbă care prin puterea, prin impetuozitatea ei, era egală cu nespus de sincera prietenie ce le legase înainte de asta. *Dar ţînţarul, are şi el nume de familie ?*

— Chiar singură-singurică trăieşti ? Ca pasărea cerului ?

— N-am să-ţi ascund. Fără bărbat nu pot trăi. Doar sînt femeie normală. Da' parcă ce, trebuie neapărat să te măriţi ca să ai un partener ?

— Mulţi sînt de părerea asta. Liongina surîse cu ipocrizie, sinceritatea Anei nu-i prea era pe plac.

— Omul e însurat şi tată a doi copii, înţelegi ?

— Oho-ho ! îşi felicită ea prietena. Iar tu nu vrei să distrugi o familie, nu-i aşa ?

— Drept să-ţi spun, e puţin probabil că asta mă reţine, deşi tragediile nu-mi plac. Nu pot să sufăr tragediile.

— Atunci, ce altceva te reţine ?

— Un semn dacă i-aş face, ar alerga cu limba scoasă la mine. Dar e gelos. Cînd nu sînt lîngă el îşi închipuie dumnezeu ştie ce. De cîteva ori a dat buzna în puterea nopţii căutînd rivali. A trebuit, bineînţeles, să-l dezvăţ, eram gata să apelez la miliţie.

— Nu te înţeleg, Anea.

— De ce ? Totul e cît se poate de simplu. Nu sînt convinsă că l-aş mai iubi, dacă ar fi bărbatul meu legitim. E frumos, înalt, bogat, însă leneş şi răsfăţat, îi place să fie slugărit. Mă rog, odată pe săptămînă — în nici un caz mai mult ! — sînt de acord să-i aduc papucii de casă, cămaşa să i-o calc, ba chiar să-i prepar şi nişte papanaşi. Te şochează mărturisirile mele ?

— Aş putea oare să te consider mai rea decît eşti de fapt ?

Şi din nou începu să plescăie apa neagră, rece ca gheaţa.

— Crezi poate că am împînzit maternităţile cu plozii mei ? Nu,

n-am făcut așa ceva. Două avorturi, atît.

— Deci... trebuie într-un fel să plătești totuși, nu-i așa ?

— In schimb, sînt liberă ! După al doilea avort am devenit mai deșteaptă. L-am obligat să ia măsuri de prevedere. El e inginer-șef la o mare uzină. Nu la a noastră, la telesubansamble unde lucrez, la uzina învecinată. în cuibul tău nu se cuvine să faci murdărie — dacă nu ești ultima dintre toante — așa socot eu. Uzina lor întreține relații cu firme din străinătate, cei de acolo pleacă adesea și ei în Occident. Așa că îmi aduce el și tablete și boarfe ! Anea izbucni in rîs și rîsul îi displăcu Lionginei mai mult chiar decît vorbele ei, cu toate că le sorbea cu nesaț, deslușind în umbrele acestei vieți străine ceva din ceea ce-i aparținea și ei, crezînd și totodată refuzînd să creadă că această cinică Anea și acea Aniceț^ — dispărută odată cu trecutul — e una și aceeași : bruneta care răspîndește în jur mirosul greu al nopții de orgie. Reține și altceva: dacă nu era el, nu vedeam eu postul de economist principal cum nu-mi văd ceafa, pentru că diplomă nu am.

— într-adevăr, ai avut noroc, strecură cu răceală printre dinți Liongina și se dădu la o parte. Oare aș mai fi invitat-o aici dacă știam că o s-o văd în oglinda asta murdară ? Și, oare m-am necăjit, recunoscîndu-mă în ea pe mine însămi ? Bine, dar e ridicol ! Ce altceva avem comun noi două, în afară de avort ? Eh, avem mult mai mult, mult mai mult decît aș dori eu.

— Mă dezaprobi, Lionge ? Eu te consideram femeie modernă

— Mă gîndeam doar, cum vor aprecia toate astea ceilalți oameni... [J]

— Ce naivă ești, Lionge. Emanciparea, draga mea ! Epoca emancipării. De ce adică numai bărbaților să le fie permis totul ?

— Bărbați, femei... Eu mă refeream la oameni, la oamenii normali.

— Vai, Lionge, Lionge, oare căpșorul tău mai e și acum ticsit cu romantism ? Ba nu, ești o artistă, te-ai molipsit de la fandosiții ăia de artiști aflați în turneu.

Gura ovală a Anei se întinse pînă la urechi, ca la clovni. Chicoti. Amîndouă, din același aluat sîntem făcute — nu-s nici eu mai brează, o îmboldi gîndul pe Liongina.

— Ah, cred c-a prins de veste Aloyzas că lipsesc. Noapte bună.

în picioare, la căpătîiul divanului, Liongina tremura de frig. Respirația lui Aloyzas nu se auzea, doar pieptul și pîntecele i se ridicau ușor, ritmic. Chiar în mijlocul creștetului îi licărea chelia. Dacă avea ochii închiși sau deschiși, așa acoperiți de întuneric cum erau, nu-ți puteai da seama.

— Aloyzas, dormi ?

Liongina se aplecă deasupra lui cuprinsă de căință. Da, cînd

zbîrnîie telefonul — e pentru mine. Femeia asta străină, care-o face pe stăplna aici în apartament ca la ea acasă — e tot iniţiativa mea. N-are importanţă ce anume am vrut să experimentez invitînd-o pe această Anea, care nu seamănă prin nimic cu Anicetş de pe vremuri — dorinţa de a mă vedea pe mine însămi, sau aceea de a-1 zgîlţîi puţin pe Aloyzas ? L-a început s-au înfiripat luciri de foc plăpînd — Aloyzas şi-a retezat smocurile ţepene ale bărbii, a încetat să-şi mai etaleze cămaşa flanelată groasă — dar foarte curînd focul s-a stins. în prezent, din pricina acestei iniţiative a ei — numai neajunsuri: un om străin în casă, baia veşnic ocupată, halatul japonez părăduit...

Enervat, Aloyzas se întoarse cu faţa la perete. Liongina îşi aruncă papucii şi se strecură sub plapumă. Cu degetele piciorului îi atinse uşurel gamba. Pielea rece o făcu să tresară. Ar fi groaznic dacă la un moment dat el va începe să-mi provoace repulsie ! Ieri nu-mi venea să mă întorc acasă, umblam fără rost prin oraş, vizionam — pentru a cîta oară ? — în săliţa ticsită la refuz, un film ce se întrerupea întruna !.. îşi miji ochii şi se lipi de spatele lui cu pieptul pentru a-şi învinge repulsia. Să stea aşa cît mai mult, în lumina asta crepusculară, simţind cum treptat spatele lui Aloyzas se încălzeşte. E oare cu putinţă ca viaţa să nu-ţi ofere ceva mai bun decît o intimitate calmă, netulburată ?

Aloyzas se trase cu totul lîngă perete.

— Să nu-ţi închipui cumva că mai e noapte. Ceilalţi lucrează deja din plin.

Liongina îşi reţinu la jumătatea drumului mîna care vroia să mîngîie mîna lui. Acum, da, ar fi dezgustat-o muşchii fleşcăiţi, stratul de grăsime ce-i acoperă umerii. In semiîntunericul din jur, ostilitatea lui Aloyzas sporea.

— Da, voi lucraţi cu toţii, numai eu — nu.

— Lasă că nu rămîi nici tu pe dinafară. Ai promis o broşură pentru Casa Corpului Didactic ? Ai promis, nu-i aşa ?

— Aia e broşură ? Curată idioţie! se auzi după o vreme dinspre perete.

— Mă rog, dar conferinţa pentru radio ?

— O s-o fac, se auzi după o prelungită tăcere de astă dată. Nu-mi mai place tema.

— Doar ai propus-o singur.

— Nu-mi amintesc. E o temă idioată.

— Sper că n-ai intenţia să spui că întregul Univers este o idioţie, născocirea unor idioţi ?

— Tu mai ai dubii în privinţa asta ?

— Numai din pricina dubiilor noastre, Aloyzas, n-o să se schimbe nimic. Atîta vreme cît trăim în Universul acesta idiot, cum îi spui tu, n-aş avea nimic de obiectat dacă te-ai mişca un pic mai repede, şi-apoi...

Se întrerupse fără să termine. Oare, într-adevăr, i-ar fi trîntit-o că nu le-ar strica deloc o sută, două în plus ? Fără o sumă rotunjoară n-avea cum să obţină şubuliţă, chiar şi în cazul cînd ar izbuti să răzbească pînă la acest produs, cel mai deficitar dintre produsele deficitare.

Şi în faţa ochilor îi apăru desluşit blana argintie, atît de desluşit că parcă fusese deja expusă în vitrină, pe manechin. îşi văzu şi propriul căpşor înfăşurat într-un mic nor pufos, strălucitor. O să smulg, o să rup cu dinţii şi cu unghiile ! Dacă Aloyzas nu face rost de nişte bani, împrumut eu de pe undeva. Dar banii — nu-s totul! oftă ea. Pretendente or să fie puzderie, mult mai de vază şi mai influente decît mine. Va trebui să mă descurc cum pot. în subconştient se contura deja o oarecare manevă diplomatică, dar deocamdată lipsea mobilul care s-o pună în acţiune

— Nu vreau să mă bag în templu laolaltă cu zarafii. Cînd aceştia vor fi alungaţi de-acolo, eu n-o să fiu nevoit să mă ruşinez. Clar ?

Cuvintele lui Aloyzas aveau o atare rezonanţă, de-ai fi zis că se menajează pentru cine ştie ce realizări grandioase, în timp ce toţi ceilalţi — şi ea, fireşte, printre aceştia — se agită pentru nişte

valori fictive, obţinute din metale abjecte.

— Bine, am înţeles, Aloyzas. Liongina n-avea de gînd să mai asculte deşarta laudă de sine, ce zguduia din cînd în cînd trupul lui tot mai împovărat — gîndirea lui Aloyzas devenea cu fiecare zi mai leneşă şi mai greoaie. Dar, iartă-mă, nu cred că îţi încâlci principiile dacă i-ai răspunde, în sfîrşit, sărmanului A.

Un oarecare A. îi ticluia mereu scrisori plîngăreţe. Il implora să vină şi să-l ajute, fiind la mare ananghie. L-a părăsit nevasta, luîndu-i singurul copil. Şi pe deasupra, rudele ei îl dau afară din casă.

— Asta, neapărat. De mult aveam de gînd s-o fac. Dar în cazul acesta, scrisorile nu ajută la nimic. Ar trebui să mă deplasez personal la faţa locului.

— Păi, deplasează-te. De ce nu te duci ?

— Dacă se face vreme bună, mă duc. Altfel, mi-e groază să scot nasul afară.

— Şi cînd o să se facă vreme bună ? Cînd o să fie nămeţii cît casa ?

Aloyzas tăcu, îi era milă nu numai de el însuşi ci şi de ea.

— Doar e prietenul tău din copilărie.

Dacă rămîi multă vreme lîngă unul ca ăsta, devii şi tu greoaie, nu-ţi mai doreşti nimic şi începi să te îndoieşti de toate. Şi dacă totuşi, istoria cu A. o să-l trezească puţin şi pe el ? Eh, e puţin probabil, de vreme ce nici insistenţa Anei n-a fost în stare să-l învioreze un pic. Şi cu toate astea, cercetarea văicărelilor lui A. ar fi, la urma urmei, un fel de ocupaţie. Iar ea, nemaifiind legată de mîini şi de picioare, ar porni vînătoarea după şubuliţă.

— E timpul să mă scol. Liongina îşi scoase picioarele de sub plapumă.

— Mai stai puţin. Glasul lui părea a-i cere iertare, îşi amintise cum ieri uşa s-a închis cu zgomot anunţînd sosirea ei, cum buzele lui s-au destins aproape pînă la durere într-un zîmbet larg cînd a simţit mirosul parfumului ei.

— Nu pot, motănelule.

— Te rog, mult de tot !...

— Bine, spune. Şi se ghemui din nou alături. Ce-ai vrut să-mi spui ?

— Ce zici, mergem să luăm masa în oraş... amîndoi ?

— Rişti tu să mergi la restaurant ? Tu ?

— Şi, mă rog, de ce nu ?

Ea chibzui în tăcere ce să-i răspundă.

— N-ai noroc. *Zeitnot*[1]. Altceva ?

— Acest A... — Şi cu glas foarte scăzut, adăugă : La drept vorbind, nu-mi amintesc deloc cine poate fi.

1 Criză de timp (la jocul de şah) (lb. germană).

— Cum aşa, ţi-ai pierdut brusc memoria, motănelule ? Doar mi-ai împuiat urechile cu el. Fiul vecinului. Elevul tatălui tău. In plus avea şi fruntea plină de coşuri. Ala care, ascuns în tufişuri, o pîdea pe Gertruda cînd se scălda.

Liongina tăcu speriată de propriile-i cuvinte, sau mai exact de cuvintele Gertrudei. Doar ea mai lipsea aici, cînd şi aşa ziua a început prost. Oare nu-mi ajunge cît m-am chinuit din pricina ei ?

Gertruda intră fără cel mai mic zgomot. Faţa ei imobilă, cu trăsături pronunţate, nici moartea nu i-o făcuse mai blîndă. De jur împrejur se făcu întuneric — ca la o eclipsă de soare — în mod egal peste tot şi fără nici o umbră. Da, chiar acum, după cinci ani de la nenorocire, ea încă se mai amestecă în discuţiile lor. E o veşnică sursă de încordare. Nu s-a schimbat şi nici nu se va schimba. Lionginei îi trecu prin minte că se gîndeşte la Gertruda ca şi cum aceasta ar fi în viaţă.

— N-ai de gînd să-i comanzi, în sfirşit, monumentul funerar ? Trebuia neapărat să vorbească cu voce tare despre Gertruda, pentru că Aloyzas o vedea acum pe soră-sa. Fără îndoială că aşa e, îşi dădu seama după cum s-a îndepărtat de ea şi după respiraţia lui precipitată.

— Iţi mulţumesc că mi-ai amintit...

— Aş fi putut să fac singură toate demersurile, dar Gertrudei... Ea ar fi fericită dacă te-ai îngriji de asta tu, nu eu.

— Ar fi ? Ce-s prostiile astea ? !

— Iartă-mă, m-am exprimat greşit. Dar tu înţelegi ce-am vrut să spun.

— înţeleg, totuşi... Modelele de la Combinatul pentru articole de uz curent sînt greoaie, urîte. Am intenţia să apelez la vreun arhitect pe care-1 cunpsc.

E vie, da, e vie, e nemuritoare Gertruda ta !

— Asta rămîne să hotărăşti tu singur. însă pentru mine e penibil că mormîntul Gertrudei e mereu năpădit de buruieni. Eu nu mai prididesc. în primăvară am sădit flori în două rînduri. Primele mi le-au dezgropat. Celelalte s-au uscat.

— Pe tine nu te învinuiesc în nici un fel.

— Se prea poate. în schimb alţii consideră că o fac dinadins... Pe ea n-am iubit-o, Aloyzas, ce rost are să mă prefac, dar am respectat-o în mod sincer.

— Măcar de-ai fi avut de ce ! bubui în pieptul lui Aloyzas, ca un dangăt trist de clopot, răspunsul.

— Haide, nu mai fi necăjit. Iar eu, motănelule, trebuie să mă scol. A dispărut artistul acela venit în turneu. Ralph Igerman.

— Asta-i vreo celebritate ? E cumva cetăţean străin ?

— Oh, toată lumea parcă a căpiat cu celebrităţile astea ! Nu ştim nimic despre el, habar n-avem. El e musafirul — noi gazdele. Vrei, nu vrei, n-ai ce-i face.

în timp ce vorbea, Liongina devenea din ce în ce mai neliniştită. Tot ceea ce se referea la Ralph Igerman o ocolise pînă atunci — trecuse în mod inexplicabil pe lîngă ea — acum însă, părea că vor începe complicaţiile.

Coborî încetişor din pat, în vîrful picioarelor, se îndreptă spre telefon. îi trosneau încheieturile. Cînd ai în casă un străin, nu prea poţi face gimnastică în fiecare zi. Oare Anea chiar n-are de gînd să plece ? îşi reveni însă imediat, alungind gîndurile străine şi îneercă să se concentreze asupra lui Igerman. Inelul cu piatră şi cărarea din părul retuşat nu-i spuneau mare lucru, iar ceea ce sugera rezonanţa numelui şi prenumelui era cît se poate de banal. Formă un număr în semiobscuritate — se obişnuise cu discul telefonului ca o pianistă cu claviatura. Cifrele le pescuia cu mîna dreaptă, iar cu stînga îşi masa abdomenul. Trebuie să se mai îngrijească puţin, masajul abdominal... Se mîndrea cu supleţea trupului ei. Daci nu faci gimnastică în fiecare dimineaţă, muşchii îşi pierd elasticitatea. Trebuie neapărat să mă pun la punct, să-mi refac silueta.

Hotelurile încercau să se descotorosească de vocea ei impasibil-amabilă şi severă totodată. Nu, nu există nici un Igerman. Nu-i nimic, îl găsim noi, doar Vilniusul nu-i Moscova şi nici New York J Pe umerii, pe pieptul, ca şi pe tot trupul ei se revărsa acum valul dătător de viaţă al activităţii, spălînd neliniştea stîrnită de artistul dispărut, mustrările de conştiinţă din pricina lui Aloyzas — care e cu neputinţă să fie stimulat în vreo activitate, fie şi una măruntă, pentru a nu mai vorbi de ceva mai important -— precum şi sentimentul de vinovăţie pentru faptul că încă nu era rezolvată problema locului de veci al Gertrudei.

In faţa oglinzii depuse eforturi mai minuţioase decît în celelalte dimineţi.

Cînd era chiar pe punctul de a o lua la sănătoasa, se apropie în fugă de Aloyzas şi se aplecă deasupra lui.

— Bagă de seamă, bărbăţele !

— Şefa, ne-am ars !

Audrone J. stătea lipită de uşa cabinetului Lionginei. Mare lucru dacă a apucat să doarmă puţin. Aparent, era încă o fetiţă — micuţă, slăbuţă — şi cu toate acestea avusese timp să se mărite cu un văduv de patruzeci de ani, să divorţeze şi să crească — pînă la vîrsta de grădiniţă — doi copii.

— Ei, ce s-a întîmplat, Audrone ?

Pe ea trebuia mereu s-o fad să se calmeze, şi asta o plictisea grozav, dar fata era devotată muncii şi şefei sale. Lionginei îi venea greu să se obişnuiască cu ideea că femeia asta micuţă, cu ochişori albaştri, buimăciţi şi seducătoarea studentă de altădată — extrem de eleganta şi răzgîiata odraslă a proprietarului vilei de la Palangş — e una şi aceeaşi persoană, aceeaşi Audrone J. care jucase un rol

important în eşecul lui Aloyzas. Ea, împreună cu Aldona J. au declanşat o adevărată răzmeriţă, care se încheiase cu izgonirea lui de la catedră. Adevărat că oficial, Aloyzas Hubertavicius plecase de la institut din proprie iniţiativă. Acesta a fost serviciul — în urma rugăminţii ei, a Lionginei — pe care i l-a făcut lui Aloyzas prietenul din tinereţe Eugenijaus E., actualul rector al Institutului de Cultură.

— Mare scandal! Scandal în toată legea! Nu mi-a scăpat nici un avion. — Pe mutrişoara ofilită bine de tot acum, ochişorii lui Audrone J., la fel de albaştri ca odinioară, aruncau priviri alarmate în toate părţile, de parcă sperau să găsească aici ceea ce le scăpase la aerodrom. Am ţinut floricica sus. Uitaţi-vă, aşa o ţineam ! Şi cu[1] o mişcare repezită ea ridică deasupra capului garoafa mai mult decît veştejită, înfăşurată în celofan. Doar n-a putut să se strecoare fără să-l observ ! Am fost pur şi simplu induşi în eroare !

— De cine, dacă nu-i un secret ?

— De el! De Ralph Igerman ! Ochii albaştri, incapabili să se concentreze asupra unui punct anume, cercetau iscoditori taioraşul din tweed al Lionginei — reverele mici, linia umerilor după ultima modă. Fustiţa era şi ea tot dintr-un tweed verzui Pentru o clipă Audrone uită de scandal. Nu se prea împăca ea cu moda. Nici cu moda şi nici cu ţinuta îngrijită, deşi, ca orice femeie, visa să fie elegantă. E nou taioraşul ? Ce frumoasă sînteţi !

Biata Audrone ! Liongina îşi concentră atenţia asupra ei, pentru a alunga gîndul despre artistul venit în turneu, şi care dispăruse. Ciorapii stropiţi, jacheta atîmînd pe ea ca un sac, nasturii rupţi. Şi cînd te gîndeşti că era extrem de elegantă, că docenţii şi profesorii îi făceau curte — asta pînă cînd tăticuţul ei a fost arestat pentru o afacere necurată cu ţipari. îi transporta peste graniţă, în Suedia, în loc de batog afumat ! Adevărat că în scurt timp izbutise el să iasă din încurcătură înfundîndu-i pe cei ce organizaseră complotul. Şi-atunci cineva, vrînd să se răzbune, a dat foc splendidei lui vile. De supărare, tatăl a făcut infarct, astfel că Audrone a fost nevoită să ia viaţa de la capăt în condiţii mai puţin favorabile de astă dată. A abandonat institutul, cu toate că avea un pic de voce. Şi oricît ar părea de ciudat, abia după ce a trecut prin foarte multe suferinţe, a ajuns şi ea om. Mai are parte şi acum de suferinţe şi încă din belşug — nu prea are, sărmana, noroc la bărbaţi.

— Trebuie amînate spectacolele, anulate locurile rezervate la hotel! Ce mă fac acum ?

— Şi zi, îţi place într-adevăr taioraşul meu ? îţi mulţumesc. Cu chiu cu vai am convins-o pe croitoreasă să-mi ridice puţin umerii. Haide, nu te mai frămînta atîta, Audrone. El poate să apară în orice moment.

— Cine ? Jeronimas ?

— Artistul nostru venit în turneu. Lasă, că-i cunosc eu pe artiştii

ăştia migratori cu turneele lor cu tot! Dumneata încă nu te-ai obişnuit cu ciudăţeniile lor ? Iar ăsta, cum îl cheamă...

— Igerman ? Ralph Igerman ? In privinţa lui Jeronimas nu-mi fac griji! Se tîrăşte el pînă aici, îşi toacă ultimii gologani şi se tîrăşte. Insă taioraşul dumneavoastră e minunat ! — Pentru Audrone nu-i deloc uşor să se gîndească în acelaşi timp la mai multe lucruri. Ea trăieşte numai în clipa prezentă, ba chiar şi acesteia abia reuşeşte să-i facă faţă. S-a îmbolnăvit unul din copii — aleargă, cheamă medicul, s-a însănătoşit — fă-i vînt înapoi la grădiniţă. A dispărut Jeronimas — în ultima vreme trăieşte cu un actor căzut în patima beţiei, dat afară din toate teatrele, Jeronimas S., — fugi şi cutreieră toate bufetele expres pînă dai de el — în zdrenţe — după ce şi-a vîndut ghetele şi costumul cumpărat de ea.

— Nu ne rămîne altceva decît să aşteptăm apariţia lui Igerman, sau măcar vreo informaţie în legătură cu el. Nu ştii, are cumva la Vilnius vreo femeie ? Oare s& fi venit incognito ? Fii cu ochii în patru, Audrone !'

Şi cu o mină dezgustată, Liongina îşi smuci umăruL Presupunerea că în dispariţia lui Igerman ar fi amestecată o femeie i se păru penibilă, nu se ştie de ce. Şi, în genere, se săturase pînă-n gît de toată povestea asta. Auzise pentru prima dată de Igerman în iarnă, rezonanţa ciudată a numelui de familie pătrunsese abia perceptibil pînă în sufletul ei şi dispăruse, spălată parcă de revărsarea apelor primăverii. Totuşi, peste puţină vreme ieşise din nou la suprafaţă această neobişnuită îmbinare exotică dintre nume şi prenume, care, ce-i drept, în loc s-o uimească, mai degrabă o enerva. Telegramele veneau în zbor una după alta. Fel de fel de artişti declamatori, exstele de cinema şi de teatru se prăsiseră cîtă frunză şi iarbă. Igerman ar fi fost refuzat fără menajamente dacă nu erau insistenţele Goskonţertului[1] — îl susţinea cineva de foarte de sus. Or, cum tocmai atunci se duceau tratative cu privire la turneul unui celebru violonist^ Agenţia de impresariat artistic nu vroia să-şi strice relaţiile cu centrul. N-are decît să vină sănătos toamna, cînd publicul odihnit după vacanţă se năpusteşte nesăţios la orice momeală colorată pestriţ. Şi uite că acum, după ce anunţaseră deja spectacolele, Igerman ăsta nu le dă nici un semn de viaţă. Dumnealui n-a catadicsit nici măcar să le comunice pe unde şi-a frînt gîtul.

— Şi ştii ceva, nu mă mai zăpăci atîta cu protejatul dumitale 1 se răsti enervată Liongina.

—Protejatul... meu ? întrebă Audrone ofensată şi mirată în acelaşi timp.

— Da, dumneata o să te ocupi de el...

în urma Lionginei Hubertaviciene uşa se închise cu zgomot. în faţa ochilor ei mai stăruia încă mutrişoara speriată a inspectoarei.

1 Instituţie de stat pentru organizarea de spectacole (concerte).

Oare i-am oferit slujba asta la agenţie doar ca să am pe cine-mi descărca nervii ? îşi reproşă Liongina. Ştia că nu acesta-i adevărul, şi totuşi... greu de spus de ce a scos-o pe Audrone din atelierul acela amărît de fotografiat. Au existat, desigur, multe motive — printre care şi unele interesate — însă nici unul întemeiat. Oare mai continuă ea încă şi acum să preţuiască tot ce e în legătură cu Aloyzas, cu eforturile lui de a urca pe culmea pe care cîndva i-o fixase Gertruda şi către care, mai tîrziu, îl împingea — prin concesiile şi sacrificiile ce le făcea pentru el — ea însăşi ?

Lionginei nu-i plăcea să aibă regrete. Nici nu apucase bine Audrone să-şi rînduiască puţin gîndurile, că uşa biroului se deschise larg.

— Da, era să uit. Pune floricica aia în apă. Crezi c-o să mai arate ca lumea ?

Sertarul se deschide cu un scîrţîit, înăuntru străluceşte un pachet de ţigări „Tallin" desfăcut. Ei drăcie, n-au rămas decît trei. Va să zică, ce avem pentru azi ? Acte financiare. Brrr, nu-mi place. Povestea cu spectacolul pentru şefi care... De clarificat problema cu şubuliţă. Punctul acesta de pe ordinea de zi fiind cel mai important, îl încercuieşte cu roşu. Şi mai ce ? Ralph Igerman. Excelent, nici o grijă, i-o plătim noi cu vîrf şi îndesat. Cînd în cele din urmă are să-şi facă apariţia, va trebui să-şi cumpere bilet de întoarcere pe cont propriu. Poftim ! Tftnfl Ghilels a venit la timp. Tatiana Nikolaeva de asemenea, s-a prezentat fix la ora stabilită. Nici chiar simfonicul din San Francisco, după cîte-mi amintesc, n-a întîrziat. Cu toate trompetele şi timpanele lui. Iar un oarecare actor Igerman, recitator... Gata, Lionge, da ?

Sună telefonul şi ea ridică receptorul.

— A, Vilhelmina ! Bună, bună, Aloyzas îţi mulţumeşte mult pentru limbi ! în realitate el încă nici nu mirosise limbile acelea, dar, mă rog, nu-i o crimă că mai gungureşte şi ea cîte ceva la adresa lui. De unde vorbeşti, Vilhelmina, de acasă ? Brigita e cumva pe aproape ? Parcă o ungi la inimă cînd îi pomeneşti de fiică-sa. Bună ziua, fetiţo, bravo, ai fost la înălţime ! Aici e tanti Liongina. îmi pare foarte, foarte bine că la tine totul e în ordine. Mica ta vioară, sînt convinsă, o să farmece întregul Univers. Fie, fie şi numai Europa, dacă te sperie întregul Univers. O să vină în turneu o excelentă mezzo, o suedeză, una Eriksson. Ţi-am reţinut un locşor în rîndul cinci ! Se poate şi două, te însoţeşte cineva ? Vorbeşti de mica ta vioară ? Ai dreptate, fetiţo, ea n-o să te înşele, atîta timp cît o s-o ţii strîns de tot sub bărbie. S-o strîngi cît poţi de tare ! Acuma, dă-mi-o, te rog, pe mămica, ciao, scumpo ! Plescăie din buze, imitînd un sărut şi cu totul pe neaşteptate îi trece prin minte : Doamne, ce flori pure şi parfumate cresc pe bălegarul nostru ticălos !

— O lauzi, da ? Vezi să n-o copleşeşti cu laudele ! Vilhelmina e acum atît de blajină, că ar fi gata să pună la picioarele interlocutoarei sale bunurile întregului Univers. Ah, ieri, chiar imediat după ce-ai plecat dumneata, mi-a trăsnit prin cap : am uitat să-ţi spun că primim banane. De aceea te-am şi deranjat cu noaptea în cap. Cît să reţin pentru dumneata, Liongina ?

— Banane ? Liongina nu rîvnea cîtuşi de puţin la banane. Reţine-mi vreo trei kile. Avem o musafiră. Şi, mă rog, într-un fel sau altul, o să le consumăm noi.

— Și altceva, nimic ?

— Nimic, poate doar...

— Spune, Liongina, nu te jena. Doar ştii că pentru dumneata, noi... Brigita, drăguţa de ea.... Eu...

In glasul Vilhelminei se desluşesc, tremurînd înfiorate, rezonanţele unicei sale lacrimi şi Lionginei nu-i vine la îndemînă să-i spună aşa, de-a dreptul, despre şubuliţă de vulpe. încă de la început, cînd abia o auzise pe Vilhelmina pufăind în receptor, îi trecu prin minte : uite unde-i capătul firicelului !

— Incîntătoare — fetiţa dumitale ! dezmiardă iarăşi Liongina urechea mamei, după care, pe un ton oficial, se interesează : Spune-mi, Vilhelmina, dumneata întîmplă- tor nu cunoşti pe cineva la Casa de mode ?

— Trece uneori pe la noi inginerul-şef de la fabrica de încălţăminte „Aulo". îi fac rost de scrumbii. îţi convine ?

— Mă rog, ar fi ceva, dar...

— Mai cunosc un ginecolog. Vine să ia ţigări şi bere cehoslovacă. Toate femeile de vază sînt cliente de-ale lui. Fără îndoială că e şi tovarăşa director de la Casa de mode.

— Nu-i rău, nu-i rău deloc.

— Lasă, dragă Liongina, că de relaţii nu duc lipsă. Dacă nu mă sileştfsă sar un gard prea înalt, poate reuşesc să-l trec.

— E înalt, Vilhelmina ! Dar, de fapt, alţii vor trebui să se cocoaţe pe el, nu dumneata. Rolul dumitale o să se limiteze la informaţii.

— La ce, la ce ?

— O să trebuiască numai să afli cîte ceva.

— Ah, plesnesc de curiozitate !

— Ei, nu-i ceva nemaipomenit, o să fii dezamăgită cînd o să-ţi spun. Vocea încordată ar putea s-o trădeze şi Liongina nu mai scoate o vorbă, doar îşi face vînt cu palma un timp. Uite despre ce este vorba. Zilele trecute au fost prezentate la Casa de mode nişte modele aflate în producţie, printre care — o şubuliţă din deşeuri de blană de vulpe argintie. în mod confidenţial însă, s-a spus c& n-ar fi din deşeuri ci din blăniţe întregi, aşa au anunţat modelorii. în cazul ăsta preţul — trei sute şi ceva
— e pur şi simplu ridicol!

— E frumoasă ?
— Mai întrebi !
— Şi o vrei pentru dumneata ?
Liongina se fîstîceşte. Nu chibzuise totul pînă la capăt. Dar de fapt, Vilhelmina mi-e foarte devotată. îi spun şi gata.

— Da, Vilhelmina, o vreau. Că e din deşeuri sau nu, n-are importanţă. Ceea ce e cu adevărat important este cine anume a pus ochii pe ea !

— Aha, va să zică aici e buba ! Eh, nu-i nevoie de studii superioare ca să pricepi.

— Fireşte, eu nu-mi fac prea mari speranţe. — In caz de nereuşită, Liongina vrea să se pună la adăpost. — Deocamdată m-aş mulţumi doar cu informaţii.

— O să-mi dau toată osteneala, de asta să nu te îndoieşti.

— Da, numai că trebuie acţionat fără întîrziere, cîtă vreme încă nu s-a evaporat şubuliţă.

— Vai, îmi închipui ce bine o să-ţi şadă cu ea ! Că dacă e cineva vrednic de o podoabă ca asta, apăi aceea eşti numai dumneata, Liongina. Iţi sînt atît de recunoscătoare pentru Brigita, drăguţa de ea !

— Brigita e încîntătoare. Aştept telefonul dumitale. Cu bine, Vilhelmina, aştept! -

Aşadar, un pas a fost făcut, prima săgeată a mers direct la ţintă. Liongina îşi aprinde o ţigară şi trage cu atîta nesaţ fumul, că se aud uşoare trosnituri. Privirea i se înseninează, fereastra devine dintr-o dată mai luminoasă ; iată, au început să cadă primii fulgi şi pe stradă trece o doamnă zveltă într-o şubuliţă pariziană pudrată de zăpadă. Cine să fie ? N-o fi cumva, Hubertaviciene, ha-ha ? Nu, nu e bine, sînt prea emoţionată. Trebuie să mă potolesc, să devin aceeaşi, să fiu la fel ca în oricare altă dimineaţă. Dar cum să fac ? O bucurie neprefăcută, indecentă aproape, o împiedică să se liniştească.

— Alo ! Bună dimineaţa ! Şi, abia înghiţindu-şi un chicotit : Eşti liberă, tovarăşă contabil-şef ?

Cu mişcări încete, de parcă şi-ar fi lăsat jumătate din trup de cealaltă parte a uşii, se prăvăleşte în birou con- tabila-şefă a agenţiei. Obrajii încinşi, plini de pete, demonstrează că nu are la dispoziţie nici măcar o secundă liberă.

— Ia loc, te rog, ia loc. Pe chipul Lionginei — un zîmbet binevoitor şi blînd. De fapt acum şi ea este pe jumătate în alt loc — în acea zi din viitor scăldată în scînte- ierile primei zăpezi.

— Mulţumesc, tovarăşă director. Rămîn în picioare.

Aşa, deci ? Dacă n-o invitam să se aşeze, şi-ar fi trîn-
tit bubuind fundul ăla imens ! Ei bine, atunci n-o să mă grăbesc nici eu, o să mă mai plimb puţin pe bulevardul alb, iar tu, sperietoareo, n-ai decît să stai în picioare.

Ca şi cum nu i-ar fi observat ostilitatea, Liongina o gratifică pe contabilă cu un zîmbet şi mai amabil.

— Sper că ai adus actele ?

Şi Liongina începe să răsfoiască fără grabă hîrtiile. Adulmecă micile coloane de cifre ca pe nişte capcane. Ar putea să nu-şi dea chiar atîta osteneală, căci e calculat şi verificat totul, dar ea îşi poartă unghia lungă ba ici, ba colo, pînă cînd contabila-şefă începe să fiarbă. Pe una din foi — o licărire, un nume cunoscut care apucase deja s-o sîcîie destul de mult. Din nou Igerman.

— Ce-i asta ?

— O scrisoare de garanţie. Către hotelul „Gintaro".

— Cu atîta întîrâere ?

— Avem cu ei o înţelegere verbală. Şi de fapt el, ori cum, n-a venit.

— Asta nu te priveşte pe dumneata. Liongina îi zîm- beşte fermecător, ca şi cum în faţa ei s-ar afla un celebru maestru concertist şi nu contabila-şefă a Agenţiei de impresariat artistic, care roşeşte şi fornăie furioasă.

— Şi cine-o să plătească, dacă nu tot eu ?

— Agenţia, nu dumneata. Trimite imediat curierul.

— Nu mai avem curier, tovarăşă director.

— Ce glumă mau e şi asta ?

— S-a angajat ca infirmieră la spital. Era în ultimul hal cu nervii.

— Sper că nervii dumitale nu sînt în ultimul hal, nu-i aşa ? Liongina îşi desface buzele doar atît cît să-şi arate dinţii sănătoşi din faţă, fără însă a-şi dezveli coroanele. Contabila-şefă detestă dantura frumoasă, a ei e oribilă. — Trimite-o pe Audrone. — N-ar fi vrut s-o pună pe drumuri pe Audrone, dar n-avea încotro.

— Are copiii bolnavi.

— In cazul acesta, o s-o duci dumneata, îi propune cu voce melancolică Liongina, clătinîndu-şi cochet căp- şorul.

— Asta-i bună ! Atunci o să rămîneţi fără salarii! Şi contabila-şefă îşi iese din sărite. Era mult mai bine dacă nu vă făceaţi de lucru cu tot felul de escroci!

— La cine te referi dumneata ?

— La Igerman ăsta, la cine altul ?

— Ce-ar fi să facem schimb de atribuţii, noi două ? Sînt sigură că într-o clipă s-ar rezolva toate problemele agenţiei şi o dată cu ele — şi problema curierului.

Liongina rîde în gura mare, invitînd-o şi pe contabila- şefă să-şi descleşteze buzele. Tocmai la timp sună şi telefonul.

— Ia loc, e mai comod. Şi Liongina îi arată femeii, care răsuflă greoi şi fornăie, fotoliul. Fie-ţi milă de venele dumitale !

Picioarele contabilei şefe, strîns înfăşurate în bandaje elastice,

sînt ca nişte butuci. Ca răspuns la invitaţia mea, ea evident, n-o să se aşeze. E o întruchipare a subordonării ierarhice şi a datoriei de slujbaşă.

— Bună dimineaţa, Liongina, răsună vocea binecunoscută, profundă şi plăcută auzului, a celui care este directorul şi conducătorul artistic al agenţiei, prin urmare şeful ei direct, Leonas B. îl deranjez cumva pe geniul meu comercial dacă îl rog să vină o clipă pînă aici ? E o dimineaţă al naibii de cenuşie, care pur şi simplu ucide inspiraţia, brrr !

— Da de unde, tovarăşe director. Mie, dimpotrivă, mi se pare că e o dimineaţă splendidă ! Un pic de romantism şi veţi vedea ceea ce văd şi eu... — Mare lucru nu vedea nici ea — ziua cenuşie linsese zăpada inexistentă de pe mînecile şubuliţei inexistente. — Grafia crengilor dezgolite e superbă!

De cealaltă parte a ferestrei e o porcărie — nu grafie, cîţiva copaci înlăcrimaţi, plini de umflături reumatice, însă conducătorul artistic asculta cu plăcere modulaţiile glasului ei, în timp ce faţa contabilei şefe devenea din roşie-vineţie.

— Eşti tare, tare ocupată, dragă Liongina ? Şi numele îi face plăcere să i-l rostească. — La drept vorbind, nu-i nici o grabă, o să mai aştept. O să mă delectez cu grafia dumitale. Păcat însă că nu eşti şi dumneata aici.

— Dacă e absolut necesar... Azi e ziua noastră de bancă, tovarăşe director. Salariile şi aşa mai departe ! — Liongina aruncă o privire complice femeii care stă acolo cu pleoapele tremurătoare, lăsate în jos. Dacă ar putea, şi-ar astupa urechile, să n-o mai audă cum flirtează în timpul orelor de serviciu, fără să se jeneze de oameni străini!

— Nu, nu, te rog, nu te deranja. A sunat unul, cum îi zice ? Igerman. Rafael Igerman.

Rafael ? De ce Rafael ? A existat cîndva un Rafael — dar într-o altă viaţă, în vremuri imemoriale, cu o sută, sau poate chiar cu o mie de ani în urmă.

— Ralph, tovarăşe director, îl corectează Liongina. ca şi cum pentru ea n-ar fi fost totuna. Ralph Igerman !

Ralph şi Rafael — nu e deloc acelaşi lucru. între ei doi e o distanţă uriaşă, ca cea de la pămînt la lună şi totuşi... e o consonanţă înrudită, planetele-s şi ele, de fapt, înrudite. Rafael, repetă ea fără glas, ca şi cum i-ar fi teamă să nu uite. Ralph — e doar ca, zăngănitul trist şi banal al unui ciob de nume.

— O, iartă-mă, Ralph. Se auzea foarte prost. Ţiuituri, trosnete. A telefonat de la Tiumen.

— Nu cumva din lună ?

— Te rog să mă scuzi, Liongina, e foarte posibil să fi făcut eu o confuzie. — Da, se vede treaba că nu unui oarecare Igerman i se

aplecase — ci chiar lui, directorului. — Era foarte emoţionat, ne-a comunicat că e la Tiumen — da, da, la Tiumen ! — unde i s-a decernat titlul de petrolist de onoare.

— Va să zică, şi-a udat de zor titlul şi a pierdut avionul, nu-i aşa ?

— Eşti rea, Liongina. Cine te-a supărat ? Ce s-a în- tîmplat ?

— Totul e cît se poate de normal. Rafael, iertaţi-mă, Ralph Igerman, n-a sosit în turneu. Curiera a spălat putina. Iar spectacolul de la raion pentru şefi — a eşuat.

Liongina asculta cu atenţie ecoul din ce în ce mai stins al unui nume. Ralph ! Ralph Igerman ! Nu există şi n-a existat niciodată nici un Rafael!

— A eşuat ? De ce a eşuat ? Directorul, conducătorul artistic şi compozitorul Leonas B. regreta că liniştea sa fusese tulburată.

— O să mă strădui să clarific problema, tovarăşe director... Vocea Lionginei e serioasă, rezervată, cum se şi cuvine să fie în orele de serviciu. Dar şi puţintel supărată, pentru că pe director îl luase gura' pe dinainte şi pronunţase greşit numele artistului. Combinaţia asta — Rafael Igerman — sună cît se poate de bizar !

— Acţionează în numele meu, Liongina. Ca de obicei. Nu ştiu, zău, ce m-aş face fără dumneata !

Suspinul jalnic al lui Leonas B., care face să vibreze receptorul, se înalţă spre bolţile străvechi de lemn ale biroului, se izbeşte în teracota verde a căminului — împodobit cu amoraşi zburdalnici — şi, prin ricoşeu, în trupul mătăhălos, fierbînd de mînie, al contabilei-şefe. Aceasta continua să stea în picioare ca o martoră zeloasă în faţa instanţei, neţinînd seama de durerea surdă a venelor sale varicoase. O rochie închisă la culoare, o basma roşie cu buline albe, legată aşa fel ca să-i mascheze gîtul gras. Te pomeneşti că o imită pe vreo fîşneaţă de la teatrul de estradă ? Nu are pic de fantezie, dar asta n-o împiedică să-şi închipuie foarte clar cum eu şi directorul ne facem de cap tolănindu-ne în ambianţa candelabrelor şi a mobilei empire. Altfel, la ce-ar putea servi divanul ăsta mare de lîngă perete, capitonat şi îmbrăcat în piele, dacă nu păcatului ? Un singur lucru, probabil, i-a rămas confuz : unde ascundem perna ?

— Cecul ăsta şi, uite, ăstălalt — nu le semnez.

Şi, înainte să-şi vină în fire contabila, zboară cît colo întîi unul din formularele verzui şi îndată după el, al doilea.

— Şefa, glumiţi! Puteţi să verificaţi, e calculat foarte exact !

— Nu pun la îndoială conştiinciozitatea dumitale. Dar uită-te în ce hal arată ! Marginile înnegrite, murdare...

— Pentru petişoarele astea două ? Contabila-şefă tremură de necaz, în clipa asta seamănă cu un sac legat la gură cu o cîrpă colorată, pe care nici o forţă din lume nu l-ar putea ridica din loc. E prost indigoul. Doar nu-1 facem noi !

— Nu mă interesează cine-1 face.

— Banca le primeşte. Controlorul de acolo ne cunoaşte. Vă rog mult, tovarăşă director, semnaţi-mi-le ! imploră ea.

— Indiferent dacă le primeşte sau nu, fă bine şi dă-le la redactilografiat. Noi sîntem cei care oferim maselor frumosul. Estetica trebuie să domnească la noi pretutindeni. In sălile noastre de spectacol, în acte, ca şi pe chipurile noastre.

— Poftim ?...

Pieptul contabilei se înalţă, fără însă a fi în stare să inspire aer.

— Da, da, şi pe chipiul ! Resturile de omletă, zău că nu înfrumuseţează chipul dumitale. Şi, fireşte, nici pe acela al agenţiei noastre.

— Iertaţi-mă. M-am grăbit ăşa de tare... m-am grăbit!

— Poftim o oglinjoară, dacă dumneata nu ai.

Contabila-şefă se uită pieziş în oglinjoară, aerul pe care-1 inspiră cu zgomot se împotmoleşte în plămînii ei

şi-apoi se năpusteşte năvalnic afară, dînd impresia că cineva azvîrle dinăuntru nişte pietricele. Se dezlănţuie un torent de lacrimi, şuvoaiele lor spală pleoapele fardate cu neîndemînare şi curg de-a lungul obrajilor. Ducîndu-şi mîna la inimă, clătinîndu-se, ea se rostogoleşte afară din cabinet, mirosul valocordinului — turnat din belşug — răzbate prin uşă.

Exerciţiile de voinţă sînt tot atît de utile ca şi gimnastica. In special pentru o femeie cu funcţie de conducere. Că femeile sînt mai fragile decît bărbaţii, asta-i doar
o născocire. Dar, mă rog, dacă totuşi sînteţi unele, într-a- devăr, mai fragile, vă dau un sfat : ţineţi-vă inimioarele în casa de bani sau la frigider. Liongina strînge ţigara între dinţi, aruncă fumul în sus, spre tavan. Revanşa e deosebit de mică, minusculă. Şi nu e deloc pentru acea primă zăpadă, ninsă şi apoi topită. Nu e nici pentru şubuliţă apărută cu atîta nesăbuinţă în visul ei, şubuliţă care deocamdată nu aparţine nimănui... Nu ştiu nici eu pentru ce e! Ce-i drept, îmi e destul de penibil să privesc namila asta, dar... M-a urît chiar de la început. încă de pe cînd nu apucasem să schimb nici două vorbe cu Leonas B. M-a exasperat cu scrisorile de garanţie, cu rapoartele. Chiar şi acum — învinsă şi umilită — refuză să se predea. Culmea ridicolului este că nu-i geloasă pentru autoritatea care i-a scăpat printre degete — căci ea era aici stăpînă absolută înainte de a deveni eu director comercial! — e geloasă pe atitudinea binevoitoare a lui Leonas B. faţă de mine. Se poate presupune chiar că e îndrăgostită de el. Toate se îndrăgostesc de el. De vocea lui, de acea spontană, puţin dispreţuitoare superioritate a lui, de muzica lui. Idiot lucru şi inima femeii! Chiar şi a uneia care seamănă cu un sac de grăunţe, cu o scroafă, sau cu orice altceva vreţi s-o comparaţi ! Să trăieşti fără inimă e însă cu neputinţă şi, cu atît mai mult, să înfloreşti. Să-i dau voie, deci, să înflorească şi ea odată cu mine, ha-ha ! Rîsul răutăcios care-i sfîşie buzele, n-o înveseleşte. Puţin probabil că a reuşit să demonstreze ceva cu cruzimea ei. In locul ştiinţei anevoioase şi sîcîitoare dobîndită nu prin experienţă, ci intuitiv — ieşise vorba că pentru ea e de ajuns să privească în treacăt umbra unui om, ca să-l înţeleagă pe deplin — s-au instalat deprinderile administrative, tonul categoric, agerimea spiritului practic. Perspicacitatea de odinioară — care, ce-i drept, o obosea şi o speria pe vremea cînd, chiar şi cu ochii deschişi numai pe jumătate, putea vedea cărarea — îi dispăruse. Pe-atunci, cu dt strîn- gea pleoapele mai tare, cu atît vedea mai limpede. Acum însă, chiar şi cu ochii bine deschişi nu mă văd decît pe mine — avantajul meu, capriciile mele. Uite, şi adineaori, am batjocorit o femeie neajutorată, care nu ştie să se apere, asigurîndu-mă în acelaşi timp de atitudinea constant binevoitoare a conducătorului artistic — n-ai decît, adică, să te duci la el şi să mă reclami cît pofteşti, că tot n-o să obţii nimic ! Ce gînduri ticăloase, cumplite îţi trec azi prin minte, se mustră Hubertaviciene, pentru a nu deveni încă şi mai neruşinată. Ia te uită, ce comperaj ieftin, dres cu intelectualism, destinat marelui public. Parcă aş avea de gînd să uzez de poziţia mea profesională şi să dau

buzna pe scenă, în lumina reflectoarelor. M-am lăsat prinsă de joc atît de tare, că mi se face greaţă şi mie — eh, dar acum n-o să mă mai mulţumesc doar cu o floricică înfăşurată în celofan. Cu o şubuliţă de blană de vulpe, însă, poate că da ! Ia hai, s-o mai admirăm odată, înainte de a te lăsa copleşită de treburi. însă oricît se străduie Liongina, minunea- nu mai apare scînteindu-şi steluţele de nea, pare că nu vrea să distrugă sobrietatea plină de cuviinţă a; ora-şului. Nu vede decît şuba aceasta simplă din cuier, atît. Și nici măcar să se mîngîie cu vreo speranţă, nu are cum — o împiedică firul de praf intrat în ochi. Ce-ar putea fi ? Nu cumva, floricica înfăşurată în celofan care n-a apucat să-i fie înmînată lui Igerman ? Trebuie neapărat să-i dea dispoziţie prostuţei aceleia de Audrone — că pe ea singură n-o va duce capul — să arunce garoafa veştedă cît colo... cît colo !

...Şefii, spectacolul eşuat, decada care urmează să aibă loc la Mazeikius. Stop ! Spectacolul ăsta care n-o să aibă loc s-ar putea să miroasă foarte urît ! Mai ales dacă presa adulmecă mirosul. Şi directorul comercial Hubertaviciene începe să învîrtă discul telefonului cu mîna stîngă — mai precis cu degetul mic de la mîna stîngă — ceea ce înseamnă că nu-i vine nici o idee salvatoare. După ce formează cifrele pentru exterior, degetul mic rămîne suspendat în aer, putînd fi astfel cercetat în plină lumină. Oja s-a jupuit, vai ce roşu strident! Trebuie numaidecît să-mi fac manichiura ! Hotărîrea luată nu are, evident, nici o legătură cu artistul venit în turneu — nici o grijă, nu se pierde, vine el ! — însă prenumele lui enigmatic — Ralph, pus dintr-o eroare alături de celălalt prenume — Rafael, o îndeamnă din nou să se preocupe de propria-i înfăţişare.

îşi aprinde o nouă ţigară, se ridică în picioare, aude sub tălpi scrîşnetul covorului nou. Degetul mic se înfige iarăşi în disc. Ei, poftim, ce poţi să le spui şefilor ofensaţi? Oamenii aceştia destoinici, neţinînd seama de noroi, s-au tîrît cu chiu, cu vai, din localitatea lor, împreună cu soţiile
— în rochii de seară şi cu pantofii înfăşuraţi în ziar — iar indivizii cu ghitarele s-au pus pe chefuit, vedeţi dumneavoastră, într-o circiumă de la marginea şoselei! Pentru că autobuzul s-a defectat şi n-a mai pornit. Doar „Latvija"[1] agenţiei a intrat în cel de-al doilea milion de kilometri parcurşi de cînd tot bate drumurile — şi-atunci, ce să te miri ? Iar ghitariştii, în loc să ajungă la destinaţie cu o cursă, s-au îmbătat. Ah, ce le-aş mai ! Tu — lor, şi ei — ţie, cînd o să trebuiască să trimiţi brigăzile la punctele de agitaţie. Aşa că, mai bine abţine-te de la tunete şi fulgere. Dacă şefii mă iau din scurt, le promit pe oricare : Saulius Sondeckis, Vaclovas Daunoras, Giedre Kaukaite ![2] Aşii, fireşte, or să se eschiveze, şi-atunci o să le bag pe

1 Marca unui mic autobuz, fabricat la Riga.

2 Primul — renumit dirijor lituanian, următorii doi — foarte

gît ansamblul Pasagelâ[3] şi pe careva dintre artiştii veniţi în turneu. Dar mai întii — să-l liniştesc pe director. Şi formează numărul lui Leonas B.

— Iertaţi-mă că vă deranjez. — De astă dată îşi studiază degetul mijlociu, ah, au rămas doar nişte fărîme de ojă. Şi constată cu uimire că, de fapt, nu şefii o îngrijorează. — Vreau să fac o precizare în legătură cu Ralph Igerman.

— Şi chiar nu vrei să treci pe aici ? accentele de bucurie din glasul lui Leonas se risipesc.

— Neapărat. însă numai după ce o să-i împac pe şefi. Melancolia lui îi este dezagreabilă aşa că turuie în continuare ca o lecţie învăţată pe de rost : Dacă se supără — nu ne mai repară maşina !

— Ca să vezi în ce încurcătură am intrat şi noi! Şi nu se poate face nimic ?

— Nu vă neliniştiţi, tovarăşe director. Lăsaţi că am eu grijă. Ne-o repară ei fără să crîcnească. Ce ziceaţi că vroia Igerman ăsta, dacă nu-i un secret ?

— Să fie trecut pe afiş şi noul său titlu. Petrolist de onoare.

— Excelent.

— Cum ? E oare cu putinţă, Liongina, să mă văd silit să-ţi explic şi dumitale că uneori publicul nostru nu poate fi atras nici cu titluri mâi impresionante decît ăsta ?

— într-un singur loc titlul acesta va da rezultate bune ! In faţa şefilor noştri.

— Mă rog, procedează cum crezi. E de competenţa dumitale.;

— Nu fiţi îngrijorat. Totul va fi tip-top.

Contabila-şefă intră val-vîrtej în birou :

— Banca ! Dacă întîrziem, oamenii rămîn fără salarii, artiştii — fără onorarii ! Restaurată cu pudră şi fard, faţa ei seamănă cu o vatră de foc bătătorită, peste care s-a presărat nisip.

Directorul comercial nici nu se uită la hîrtii. Cecurile nu sînt murdare, dar nici curate nu-s. Vulpea asta bă- trînă nici gînd să le rebată. Liongina se aşează şi, fără să le cerceteze amănunţit, îşi scrie citeţ numele. Un conducător nu se cade să fie meschin. Nu-i este îngăduit , să distrugă în inima subalternului ultimele fărîme ale încrederii. îi place cum arată propria-i semnătură. Aşteaptă puţin, pînă se usucă cerneala, şi semnează celălalt cec. Literele se înşiruie frumos, cu o grafie ireproşabilă.

— Asta-i tot ?

Contabila îşi adună hîrtiuţele şi dă din cap afirmativ, fără să scoată o vorbă.

— Acum e-n regulă. Estetica şi toate celelalte. Şi Liongina laudă îmbrăcămintea stupidă a contabilei : Cine îţi coase dumitale

cunoscuţi cîntăreţi lituanieni.

3 „JPotcovioara“ (lb. lituaniană).

atît de elegant ?

Femeia se retrage spre uşă cu spatele înainte, emoţionată din pricina complimentului. Dar fornăitul ei, umerii zguduiţi de tremur, mapa ce-i saltă la subţioară, toate vorbesc despre acelaşi lucru pe care-1 ţipa adineaori chipul ei: las'că ştiu eu, ştii şi tu, ştiu şi toţi cei din jur ! Eşti o saltea, asta eşti. Te tăvăleşti cu conducătorul artistic. De nu ţi-ar fi faţa albă şi mijlocul subţire ai frămînta noroaiele străzilor ca biata Audrone. Cît ai fost inspectoare ciripeai precum pasărea paradisului. Blîndă, amabilă, lecuiai de toate bolile — penicilină, nu **altceva** ! Bagă de seamă, nu te umfla prea tare în pene, să nu plesneşti, ca broasca aceea, care avea de gînd să lipăie toată apa din fîntînă. Eu am supravieţuit la trei directori, trei adjuncţi şi, uite, tot mai exist şi o să exist în continuare. Da, o să exist şi-atunci cînd ai să plesneşti tu !

Uf, nemernică muiere ! Nemernică. Liongina închide cu zgomot uşa în urma ei, apoi controlează dacă cele două canaturi sînt bine lipite. Nu se mai poate, trebuie să termin o dată cu ea ! Mototoleşte pachetul de ţigări gol dar nu-1 aruncă — ghemul strîns bine în pumn o face să se liniştească. Şi la drept vorbind, ce-ar fi să-mi petrec o noapte, două cu el ? Ehei, asta ar fi o nimica toată pe lîngă ce ştii tu despre tine şi despre el... Oricum, muierea asta e o nemernică. La pensie cu ea, la pensie !

Nu strigă în gura mare, deşi tare-ar mai vrea s-o facă. Dar un alt cerber care să fie în. stare să apere banul statului la fel ca ea nu găseşti aşa uşor. Seamănă cu răposata Gertruda. Comparaţia o impresionează peste măsură, fiind complet neaşteptată. Parcă o şi vede stînd la o oarecare depărtare de ea ca atunci cînd era în viaţă şi o supraveghea în tăcere pas cu pas. Oare tot nu mă pot gîndi la Gertruda ca la o moartă ? Mă tiranizează şi mai mult acum, cînd a dispărut pînda aceea meschină, privirea mascată furişîndu-se prin cratiţe şi pe sub poale — o fi însărcinată oare, şi dacă da, cu cine, cu Aloyzas sau cu altul, străin ? Gertruda e impunătoare, parcă-i statuie, în special buza ei superioară — energică, puţin plesnită de-a lungul anilor, ca la sculpturile rămase multă vreme în ploaie. Faţa ei devenise buretoasă încă din timpul vieţii
— anii i-o cioplisera fără milă ! — moartă însă, scăpînd din îmbrăţişarea timpului, rămăsese neschimbată. Iată-mă, n-ai decît să te uiţi cît pofteşti, n-am ce ascunde. Tot nu-ţi plac, cum nu-ţi plăceam nici altădată, nu-i aşa ? N-am ce-ţi face, eu însămi nu mă plac.. Ei, acum ce mai vrei, dacă am recunoscut cinstit singură totul ?

Gertruda nu răspunde ; n-a spus nimic nici atunci cînd încă mai putea vorbi. Întîmplarea avusese loc la clinică — după operaţia care durase o veşnicie — chirurgii erau obosiţi şi necruţători: Gertruda, de nerecunoscut aşa înfăşurată cum era toată în pansamente, se trezise cu precizia unui ceas deşteptător pus să sune. De la trupul ei terfelit în accident era imposibil să te mai poţi aştepta la aşa ceva şi de aceea începuse să licărească şi speranţa că, deşi măruntaiele i-au

fost strivite, membrele rupte și capul spart, ea ar putea să scape totuși. Ei bine, cînd Gertruda și-a recăpătat cunoștința și ar fi putut spune printre gemete ce vroia, de ce anume o să aibă nevoie în permanență — indiferent dacă va supraviețui sau nu — ea a întrebat-o pe Liongina un singur lucru : în cîte sîntem azi.

Liongina se așteptase să audă orice altceva desprins de pe buzele supte, însîngerate ca o rană : un geamăt cutremurător, dovedind dureri insuportabile, rugămintea înfrigurată — apă ! — un reproş făcut ei — *fetiței* care nu îndreptățise speranțele puse în ea — orice, dar în nici un caz această întrebare practică, uzuală, prin care Gertruda nădăjduia să restabilească echilibrul zdruncinat al Universului. Așa schilodită, zdrobită cum era, pe ea o zguduise nu atît durerea și prăbușirea în întuneric, cît fUa neîntoarsă din calendarul de pe biroul său. Și dacă dintr-odată toți ceilalți nu vor mai urmări de azi înainte mersul timpului, iar caldarîmul pe care căzuse va rămîne în continuare cabrat, burzuluit — fără să se mai îndrepte vreodată — pînă cînd tot ea, Gertruda, va înnoda capetele firului ce-i fusese smuls din mînă și rupt ? Buimăcită din pricina întrebării, Liongina uită ce dată era și în loc să dea un răspuns exact, începu să bîiguie ceva despre operația izbutită și medicii experimentați, devotați profesiei lor, despre speranța lor — a ei și a lui Aloyzas — că totul are să se aranjeze. Gertruda aștepta însă răspunsul la întrebarea sa stupidă — pe care nu se știe dacă o pusese cînd încă mai era perfect conștientă — iar Liongina își pierduse memoria, oricît se străduia, nu-și putea aminti ce cifră era înscrisă în micul cerc al calendarului de birou. Și în vreme ce ea își mușca buzele, asistenta medicală de la sala postoperatorie, avînd întipărită pe chipul său masca indiferenței, o îndepărtă de lîngă bolnavă, medicamentul curgea din siringă, în pipetă, ca în- tr-o băltoacă. Cînd în cele din urmă Liongina se aplecă din nou asupra Gertrudei cu răspunsul gata pregătit — azi sîntem în 15 martie și e vineri, toți aleargă, se grăbesc și se schilodesc din cauza acestei grabe nebunești, de parcă mîine nu va mai fi o altă zi! — ochii Gertrudei se îngustaseră, se acoperiseră deja cu un văl încețoșat. Și de astă dată ea își bătuse joc de Liongina — așa cum îi plăcea s-o facă de obicei cînd rîdea cu ironie și satisfacție de ea, cea tinerică și neștiutoare — prin faptul că își manifestase brusc indiferența tocmai față de ceea ce prețuia, în fond, mai mult ca orice — armonia și ordinea din Univers — precum și față de nenumărate alte răspunsuri înțelepte care ar fi ascuns minciuna, la fel ca și întrebarea menită să mascheze unica ei grijă. Unica ei durere. Unica ei teamă. Grija, durerea și teama al căror nume era — Aloyzas. Pe toate acestea le-a lăsat Gertruda în locul său.

Liongina ridică din umeri, se așează la birou și începe să foșnească hîrtiile. Doar Gertruda mai lipsea aici, la slujbă. Nu-i ajunge că-i simte mereu respirația de gheață acasă ? Dacă ar avea acum pe cineva de care să-și bată joc puțin, starea ei de spirit s-ar îmbunătăți într-o clipă. Haide, mai bine gîndește-te la ceva plăcut, își ordona ea, de pildă cum o să-ți bagi greblele astea două sub

nasul manichiuristei Augute. Fata nu s-a înscris la institut pentru că o atrăgeau mirosurile plăcute ale salonului de coafură, părinţii şi profesorii îşi frîngeau mîinile disperaţi, iar ea, ţinîndu-şi buzele ţuguiate, lustruia cu degeţelele ei subţirele şi trandafirii unghiile trecute prin foc şi pară ale sexului slab. Poftim, altă floare crescută pe bălegarul nostru ticălos ! Te aşezi în fotoliul din faţa ei şi pentru o clipă ochii ţi se înseninează ca şi cum nu i-ai încredinţa mîinile — ci păcatele tale. Ei, ce altceva i-ar mai fi putut ridica moralul ? Şubuliţă, fireşte. Chiar dacă nu acea nălucă pudrată delicat cu zăpadă, ci astălaltă, şubuliţă din cuier. E dispusă să-şi dea capul la tăiere că asta nu-i din deşeuri ci din pielicele întregi ! Adevărate minuni din nişte rămăşiţe : pilotaj aerian de mare virtuozitate al celor ce-şi păzesc pielea luînd toate măsurile de prevedere. Cele mai bune materiale se transformă pe hîrtie în rebut, rebutul — în produse model. De riscat, nu rişti nimic, iar pe deasupra îţi vine mai la îndemînă să te desocotoroseşti de ele oferindu-le soţiei vreunui personaj influent. Soţul e mulţumit că soţia e elegantă —unde mai pui că l-a costat o nimica toată. Cît despre capodoperă — eterul continua să tacă în mod suspect, buletinul Casei de mode nu comunica absolut nimic. Nimic despre şubuliţă model în vederea expoziţiei ş.a.m.d., ş.a.m.d., dar nici o grijă, la timpul potrivit o să apară lăfăindu-se în ea cine ştie ce vulpiţă cu două picioare. In pofida faptului că altcuiva, ei de pildă, directoarei comerciale de la Agenţia de impresariat artistic
— care nu-i deloc urîtă — şubuliţă asta i-ar fi cu mult mai necesară ! Estetica trebuie să domnească la noi pretutindeni — in sălile noastre de spectacol, în acte ca şi pe chipurile noastre — da-da şi pe chipuri, cum pe bună dreptate i s-a atras atenţia astăzi contabilei şefe. Cu atît mai mult e necesar ca îmbrăcămintea noastră să fie estetică. Doar la noi vin şi străini, iar unii dintre aceştia cînd se întorc în parisurile şi romele lor, le povestesc corespondenţilor de presă fel de fel de întîmplări — trăite sau născocite — despre femeile noastre. Din păcate în întîm- plările trăite se vorbeşte despre cosmetică, despre mode. Dar artiştii noştri veniţi în turneu ? Cu ei ce facem ? Ce, lor nu sîntem obligaţi să le arătăm, prin înfăţişarea noas- tră, respectul ce li se cuvine ? Iată acum, de pildă, o să-şi facă apariţia acest Ralph Igerman, artist şi — aşa cum ne-a atras atenţia conducătorul nostru artistic — petrolist de onoare. Oare nu sîntem noi datori să-l primim la fel de bine ca pe un străin, să ne îmbrăcăm cu haine frumoase, să ne aranjăm ţinuta ? Dintr-o clipă în alta s-ar putea ca el să intre pe uşă, fie să ne roage ceva, fie chiar să-şi formuleze unele pretenţii. Da, o să vadă cum sîntem îmbrăcaţi, o să creadă că sîntem nişte provinciali amărîţi şi o să-şi arate nemulţumirea ! Fără îndoială, nouă nu ne e frică de nimic, totuşi... Liongina presimte că se vor ivi neplăceri, chiar dacă grija pentru capriciosul oaspete cade în sarcina lui Audrone — da, da, vă rog să-i adresaţi ei toate pretenţiile ! — Nu, Lionginei nu-i este frică, dim- potrivă, ea aşteaptă cu mare nerăbdare, şi are impresia că din pricina acestei aşteptări geamul devenise mai luminos.

Liongina a plecat demult, se grăbea teribil; în amintirea lui mai stăruie acum doar paşii ei grăbiţi, sărutul — acea atingere abia perceptibilă a buzelor ei —, mirosul pătrunzător al cosmeticelor de import, cele cîteva cuvinte aruncate în fugă şi care nu exprimă nimic. Dar dacă, în ciuda aşteptărilor, cuvintele acestea exprimă totuşi ceva, ba poate chiar exprimă foarte mult ? întreaga eternitate încape exact în foşnetul buzelor ei, în pauza dinainte şi în pauza de după cotidianul „Bagă de seamă, bărbăţele !" cînd pînă şi în carminul dezagreabil de lipicios se simte în special suflul reproşului ei nerostit şi amărăciunea pentru statornica ei fidelitate, pe care, departe de a o afişa în văzul lumii, o tăinuieşte de ceilalţi şi chiar de sine însăşi. Oare l-au atins cu adevărat buzele ei atunci cînd pentru o fracţiune de secundă Liongina s-a desprins din învelişul ei strălucitor — anume lustruit pentru priviri străine — iar el, din carapacea plină de ţepi a neîncrederii ? Au fost oare uniţi laolaltă ca odinioară, ca nici-odată sau i se năzărise doar ? Ea s-a aplecat prea repede, fulgerător, de parcă se temea că el o să pună stăpînire pe fiinţa ei mai mult decît în alte dimineţi, iar după aceea, o clipă a rămas nu se ştie de ce... împietrită. Intre ea şi Aloyzas, între stratul ei de fard şi obrazul lui plin de ri-r duri, pe care-1 atinseseră buzele ei, se afla ceva străin, aidoma unui vălătuc mititel de vată — oare ce putea fi, dacă în adevăr era ceva acolo şi nu fusese scornit de dînsul, supărat că se consumase o clipă de tandreţe, care cine ştie dacă avea să se mai repete vreodată ? Ar fi vrut să-şi scuture violent obrazul, să îndepărteze cu mîna micul vălătuc, dar nu îndrăzneşte, pentru a nu atinge buzele ei, şi astfel, răsuflarea aceea unică — singura din lumea întreagă, chiar şi aşa amestecată cu chimicalele fardului cum era — prinse a se îndepărta, a se risipi. Ea nu mai e aici, nu mai e demult aici, dar micul vălătuc continuă să-I sîcîie, i se lipeşte şi acum de gingii, i se încurcă printre dinţi astfel că nici să-l scuipe n-are cum. Apropiindu-se, măsurîndu-i exact ceea ce îi aparţine în mod indiscutabil numai lui — nimic mai mult nu s-ar încumeta el să-i pretindă ! — Liongina nu era îngrijorată din pricina lui, ci a unui artist oarecare venit în turneu, şi era îngrijorată în aşa măsură, încît se prea poate că nici nu-i atinsese obrazul. Cel puţin aşa i se pare acum : şi-a apropiat buzele fără să se gîndească ce face, fără să simtă cît de tare îl mistuie dorul pe el. Nu se ştia dacă artistul avea să vină sau nu şi totuşi gura ei, acel pripit şi în acelaşi timp prelungit rămas-bun, totul era îmbibat de aşteptarea lui. Akerman, acest comis-voiajor care se străduie să-şi urce cît mai mult preţul, din pricina lui să fi fost Lionge atît de neatentă, de crudă ? Zigerman ? Egerman ? Aloyzas poceşte dinadins numele auzit. Un oarecare Ralph Igerman ! Poreclă dulceagă, răsuflată, nume idiot şi scîlciat probabil, care nu **înse<u>amnă nimir</u>** Dar în cifrul nedecodat al acestuia se ascunde o enigmă ce-i stîrneşte neîncrederea. Pentru un Jonaicio sau Petraicio nu s-ar telefona atît, nu s-ar prăpădi nimeni cu firea pînă şi în toiul nopţii, n-ar vui agenţia ca un stup răvăşit, şi nici Liongina n-ar încălca obiceiul lor cotidian care poate că pe ea o amuză doar ca o joacă de copii

— o joacă de copii a unor oameni în toată firea — dar care sădeşte în sufletul lui speranţa că nu e încă totul pierdut — doar se întîmplă uneori ca ceva să nu aibă nu numai un sfîrşit, ci nici măcar un început, ca de exemplu, acest imens dor de ea, în care s-au adunat cele mai fericite zile din viaţa lor.

Să fie numai zelul profesional al Lionginei, acesta îi răpise clipa cea mai plăcută a zilei, clipa aparţinîndu-i doar lui şi pe care — rămas singur — ar fi savurat-o la fel ca în copilărie ţurţur ele de gheaţă rupt pe furiş ? Ţur- ţurele îi răcorea buzele şi mîna şi, deşi îi era interzis cu severitate — mai ales de Gertruda — prospeţimea umedă după care rîvnise, îi făcea o mare plăcere. Să fie numai simţul datoriei cel care-o scosese din casă pe Liongina mai devreme decît în alte dimineţi, oare nu cumva curiozitatea de femeie, nu cumva dorinţa de impresii noi, pe care el nu i le mai oferă, căci mai presus de orice Aloyzas preţuieşte statornicia, ce-o poţi păstra doar ghemuin- du-te şi ţinînd în pumnul strîns cu putere nisipul — în permanentă curgere — al timpului ? Se vede pe sine privindu-se de la distanţă, — s-a pitit ca un copil părăsit de mama lui. De azi înainte noi n-o să mai avem niciodată încredere oarbă în ea, n-o s-o mai lăsăm să plece înainte de a o chestiona, de a o preveni asupra eventualelor pericole, ca şi a răspunderii sale. Acest „noi“ îl mai linişteşte, ca şi cum n-ar mai fi singur, ca şi cum ar fi înconjurat de prieteni şi cunoscuţi. Să pleci — e uşor, asta o ştie oricine, să te întorci însă, nu-i chiar atît de simplu. Şi pe deasupra, nu ştii ce vei găsi la întoarcere, chiar dacă toate lucrurile or să rămînă la locul lor, chiar dacă aerul are să miroasă, ca şi mai înainte, a parfum prelins din sticlă şi a aşternut.. E chiar ridicol cum pot oamenii, fără a sta mult pe gînduri, să se năpustească afară din casă ! S-o părăseşti e peste măsură de înspăi- mîntător şi periculos, şi poate tocmai de aceea unii oameni — mai cu seamă el —- nu-şi scot nasul din casă decît dacă e absolut necesar s-o facă.

Din vestibul se aude uşa trîntită cu zgomot — Anea a luat-o la picior deci, se duce la cursuri. Dimineţile, ea redevine cenuşie ca un decor înlăturat de pe scenă. Pînă şi gîtul ei pare mai scurt: nu seamănă nici cu cel de girafă şi nici cu un şarpe mlădios. Vrînd să se răzbune pe Liogina, Aloyzas se gîndeşte la Anea un pic mai mult decît în dimineţile trecute. Zîmbetul ei pare să spună că ştie totul, absolut totul, pe cîtă vreme tu — nimic. Zîmbetul sau cine ştie, poate strălucirea gîtului ei lung — e foarte greu să le separi unul de celălalt. Tare-s curios să ştiu, oare zîmbetul ăsta îl dăruieşte ea tuturor bărbaţilor ? Aloyzas are impresia că gîndurile despre Anea îşi croiesc drum exact prin deschizătura îngustă rămasă între buzele Lionginei şi obrazul lui. Slavă Domnului că a plecat Anea : o să-şi poată bea cafeaua fără a fi nevoit să se zgribulească sub privirea ei echivocă. Liongina o să ia o gustare în oraş. Anea — ia te uită, ce i-a trecut prin gînd — a înfăşurat în prosop ibricul cu cafea. N-am rugat-o eu. Oricum, pînă mă dau jos din pat, cafeaua ei are să se

transforme într-un lichid răcoros tocmai bun de adăpat. Ce minunată zi cînd nu trebuie să te duci la cursuri. Pe stradă e ploaie, noroi, iar tu îţi iei micul dejun pe îndelete ţinîndu-1 pe genunchi pe poetul latin :

...Ispitit de chemarea cerului, se avîntă în înalt. Vecină-
nătatea soarelui iute, I-a
muiat ceara miresmată, legătura penelor.

Ceara s-a topit. El agită zadarnic braţele goale

Şi fără aripi, care nu mai întîmpină rezistenţa aerului *.

Excelent, uluitor spus, tema e complect epuizată — şi cu toate astea... Deşi nu cuceresc văzduhul, respir totuşi. Deşi cad, nu mă prăbuşesc totuşi. O asemenea metamorfoză n-a prevăzut celebrul poet — asta e ! Iar Liongina nu ia micul dejun în oraş, face cură de slăbire. Pentru că ea trebuie să placă tuturor : conducerii, confreriei actorilor, igermanilor—zigermanilor. Cîndva avea patruzeci şi nouă de kilograme şi era nefericită, acum însă dacă ar reveni la vechea siluetă ar înebuni de bucurie, deşi e slabă şi aşa... ca o fetiţă. Eu, în schimb, pot spune că sînt propriul meu stăpîn, nu-s obligat să fiu pe placul nimănui şi pot face numai ce socot eu că e necesar — atît şi nimic mai mult. Aloyzas îşi repezi bărbia înainte, deşi n-avea cine să-l vadă. Totuşi a încercat cineva să discute cu el şi recurgînd la argumente necinstite a adus vorba din senin despre Gertruda. Ah, nu mă mai bateţi la cap întruna cu acelaşi lucru, că Gertrudei îi trebuie un monument funerar, asta o ştiu eu şi singur. Dar nu pot da cu nici un chip de urma acelui arhitect cunoscut — de aceea tot tărăgănez ! Că Gertrudei nu se face să-i pui un monument oarecare ! Or, combinatul pentru articole de uz curent toarnă adevărate coveţi. Auzi, să-i pui o covată din ciment! Asta ar însemna să-i pîngăreşti memoria. Ea însăşi era ca un monument.

Incercînd să se debaraseze de gîndurile legate de răposata sa soră, Aloyzas începe să asculte cu atenţie. Cineva horcăie de parcă l-ar sugruma. Ce-i asta ? Horcăie şi şuieră în propriul său piept ! Oare nu tot aşa hîrîiau plă- mînii găuriţi ai tatălui său şi ai fratelui Tautvydas ? Cînd are să intre în ultimul stadiu, va începe să zornăie şi lanţul de bicicletă. Uite, l-au şi trecut năduşelile din cap pînă-n picioare, simte cum îi curg şiroaie de transpiraţie între omoplaţi. Nervii. Fruntea i se acoperă de broboane, sub cămaşa groasă i se umezeşte pieptul, transpiraţia îl înţeapă în regiunea abdomenului. Doctorul l-a asigurat că e bronşită cronică. N-a pronunţat îngrozitorul diagnostic TBC. Strîns cu uşa de întrebarea directă, el a negat clătinîndu-şi cu energie capul, asemănător unui craniu. Eh, azi or să-ţi cînte ceva despre şubrezirea generală a organismului, despre o agravare a bronşitei, iar mîine o să-i auzi vorbindu-ţi de bacilul Koch. Or, în pofida tuturor streptomicinelor, tubacidelor ş.a.m.d. nimic nu poate fi mai înspăimîntător decît acest bacii. Mi s-a recomandat să nu mă surmenez, să mă alimentez cum trebuie...

Aşadar, să începem cu alimentarea. Ieri Liongina se lupta cu o sacoşă cît toate zilele.

Şi tîrşindu-şi papucii, Aloyzas se duce la bucătărie unde, fără să se mai spele, se aşează să mănînce.

Mestecă îndelung, atîta vreme că-1 dor şi fălcile. Pe neaşteptate aude chiar lîngă ureche un hîrşîit zdravăn, de parcă cineva smulsese cu forţa un fierăstrău dintr-un lemn putrezit. Înspăimîntat, se holbează la masa înclinată, la pervazul prăvălit şi la picioarele sale, ce par să se afunde în ceaţă. Oare astea să fie picioarele lui ? Oare el, Aloyzas Hubertavicius, sforăie încetişor — după ce şi-a terminat micul dejun atît de consistent — în loc să-şi croiască drum prin junglele neumblate. ale ştiinţei, pe care hotărîse să le cucerească fără a ţine seamă de nici un fel de tentaţii sau obstacole, rămînînd mereu fidel doar luminii reci, scînteietoare a adevărului ? întrebarea n-a pus-o el ci Gertruda, bine, dar ea a murit — asta o ştiu cu toţii —, ce-ar fi putut ea să spună, şi asta o ştiu toţi, la fel cum ştiut este şi faptul că, retrăgîndu-se aproape intenţionat din rîndul celor vii, ea şi-a pierdut orice drept de a mai cere şi de a mai judeca. Acum nu stă în puterea ei să mai audă vreun răspuns — chiar dacă s-ar afla aci, alături, — uf, sforăie camera, sforăie oraşul, sforăie întregul Univers.

Sună telefonul. N-are decît să sune pînă n-o mai putea ! Universul — e numai lumină, Universul — e plin de viaţă şi energie, numai el, Aloyzas, parcă nu-i în toate minţile. Şi nu din pricina somnului greu — ci a zăcutului cu ochii închişi, înfofolit într-o picoteală plăcută, a cărei căldură mîngîietoare o simte aşa cum simte asprimea brutală a străzii, biciuind chipurile trecătorilor ce gonesc nu se ştie încotro, chipuri printre care putea să fie şi al său. Se îmbrîncesc, se iau la întrecere unii cu alţii în- cercînd zadarnic să se ferească de respiraţia sforăitoare a celor din jur, de ghionturile pline de răutate şi de privirile morocănoase. Cîte unuia nimic nu-i este pe plac

— el se desprinde din masa comună — dar ajuns acolo, în faţă, nu mai ştie ce are de făcut, altul se tot învîrte în cerc fiind pe deplin încredinţat că merge înainte, un al treilea — care se bălăceşte în acelaşi loc, împotmolit pînă la piept — caută să dea impresia că urcă tot mai sus. Total indiferent în faţa acestei pătimaşe competiţii, fără a-i condamna pe concurenţi — mai degrabă compă- timindu-i — Aloyzas se afundă din nou în binefăcătoarea sa odihnă.

Nu mă mişc de-aici, las'că se descurcă ei şi fără mine. încearcă să se instaleze cît mai comod, exact în adînci- tura, devenită atît de familiară, a fotoliului. Ţipătul disperat — acum e ţipăt în toată legea ! — îi sfredeleşte ceafa. Asta-i perseverenţa Lionginei. Se vede nevoit să întindă mîna după receptor, înainte chiar de a se văicări pe săturate !

— Stai şi tragi la aghioase ziua-n amiaza mare, aşa-i ? Să-ţi fie ruşine ! Şi lecţia ? Să ştii că nu mă aşteptam de la tine la o asemenea

surpriză !

In glasul ei răzbat accente triumfătoare, ca şi cum ar fi cîştigat o bătălie, deşi mai mult ca sigur mustrase doar vreo curieră docilă sau o făcuse iar să plîngă pe contabila-şefă. s

— în primul rînd — nu dorm. Stau culcat şi cuget, în al doilea rînd, s-a modificat orarul. Azi am fereastră.

— Nu ţi se pare că ai prea multe ferestre ? Cît despre cugetat... Nu ţi-e teamă că toate ideile vor fi orizontale ?

— Şi cine a stabilit, mă rog, că sînt de preferat cele verticale ?

— Sofistica ! Fie, în regulă. Dar broşura ? Aia, băr- băţele, n-ai cum s-o termini stînd culcat.

Aloyzas tuşeşte de vreo două ori.

— Ce-ai păţit, Aloyzas ? Ai răcit ?

— Mă cam supără gîtul... N-o să fie nici o broşură. Doar ţi-am mai spus asta.

— Perfect ! Dar scrisoarea pentru bietul A. ?

Liogina recurge la felurite stratageme cu abilitatea
unui comandant de oşti, astfel că Aloyzas — luat prin surprindere — începe să tuşească cu şi mai multă rîvnă, extrăgînd din bronhii şi' din pleură argumentele menite să-l apere. îşi scoate batista, scuipă în ea. Flegmă.

— Spune drept, eşti bolnav ?

Aloyzas parcă-1 şi vede pe tatăl său lipindu-şi batista de buze. Petele erau roşii. Ai fi zis că zdrobise zmeură pe pînza albă şi foarte fină a acesteia. Dacă nu sînt încă bolnav, o să mă îmbolnăvesc în mod sigur, meditează el mîhnit. Ce, nu-i acelaşi lucru ?

— Nu, nimic serios. Cît despre A. ăsta, uite, o să-i scriu îndată cîteva rînduri. M-am săturat şi eu de epistolele lui.

— După ce-i scrii, ieşi şi tu pe afară şi plimbă-te puţin, ordonă receptorul. Te mai aeriseşti un pic. Anea încă n-a apărut ?

— Habar n-am, doar nu-s paznicul ei.

— Te rog nu uita că ea e musafirul nostru.

— Nu se ştie cine şi al cui musafir e : ea al nostru, sau noi ai ei.

— Lasă, am văzut eu cît de nefericit eşti cînd îi faci ochi dulci !

— Lionge, cum îndrăzneşti, Lionge !... Aloyzas se sufocă de indignare. Se vede că vrea şi ea să se descotorosească de vălătucul acela mititel de vată lipit azi dimineaţă pe buzele ei, altfel n-ar căuta pretexte. Ai văzut dcar că azi dimineaţă nu mie, ci ţie îţi dădea tîrcoale infidelitatea, şi asta n-ai cum s-o scuipi, s-o ştergi cu buretele. Ba nu, fii cu ochii în patru, nu te da de gol, deşi grozav ţi-ar mai plăcea s-o întrebi de-a dreptul, iar ea, zăpăcindu-se, să mărturisească singură.

— Eh, mai glumesc şi eu, şi Liongina izbucneşte în hohote de rîs. Parcă ce, îmi interzice cineva să fiu geloasă ? Numai tu ai voie, motănelule ?

— Vrei să spui că încă... mă mai iubeşti ? întreabă el cu un efort, jumătate în glumă, jumătate în serios.

— Dar tu ce-ţi închipuiai ?

Şi el se cufundă în aşteptare, ca înainte de pronunţarea unei sentinţe, chiar dacă nu are nici un dubiu : ei doi or să se despartă fără a se mai întîlii, micuţul vălătuc o să-i rămînă în gură în continuare ca şi cînd ar fi dezlegat cu dinţii nodul unei frînghii.

— Bine, atunci hai să-ţi spun, nu de alta, dar văd că eşti gata să-mi ceri declaraţii scrise... Hei, ce faci acolo, ai adormit ? I Iove you !

Receptorul lunecă din palma transpirată a lui Aloyzas. Plămînii i se umflă, dar nu poate inhala aerul. I Iove you ? Să fi renăscut din cenuşă adorabila R., pe care-o uitase ? Cu neputinţă ! Gluma este asociaţia lovită prin ricoşeu de propriile lui mărturisiri pe care, imprudent, i le făcuse. Lionge a ridicat de jos nuiaua aruncată de rivala sa, tocmai pentru a lovi mai dureros. Şi aşa, începuse de multă vreme să fie dezgustat de activitatea ei, de jargonul pe care-l foloseşte la telefon. Uneori i se pare chiar ciudat că buzele frumoase a căror respiraţie o ascultă atent cu atîta nesaţ, nu scot la iveală strungăreaţă. Ea — e R. ? O păpuşă mecanică, vorbind din cînd în cînd engleza şi posedînd la perfecţie rusa germana poloneza ? Şi-atunci, unde a dispărut mica sălbăticiune ce nu-şi lua ochii de la munţi şi delira despre piscuri şi necuprinse depărtări ? Vino-ţi în fire, ce, vrei s-o readuci pe cealaltă care te-a nenorocit, te-a călcat în picioare prefăcîndu-te în pulbere, într-un putregai ? ! Nu, n-am nevoie nici de ea, nici de o alta. Redaţi-mi-o pe Lionge, pe Liongina, care nu uită în nici o dimineaţă să-mi atingă cu buzele ei fruntea, obrazul sau bărbia ! Iar uneori, ca de exemplu astăzi, e neobişnuit de atentă — îşi cere chiar şi scuze pentru sărutarea neglijentă de dimineaţă...

Aloyzas se tîrăşte spre masa de scris. Intr-adevăr sînt extrem de inactiv, ar trebui să fac totuşi ceva. Că doar nici răbdarea Lionginei nu-i veşnică. Uite, deja nu mai poate face efortul de a-mi trînti aşa, pur şi simplu, că mă iubeşte — în lituaniană. A glumit, fireşte. Pentru că nu-i deloc uşor să vorbeşti serios cu unul care se văicăreşte tot timpul, e dezordonat şi se agaţă mereu de pulpana ta. Şi dacă — n-a glumit ? O să-i dovedesc ! O să fac ? Ce ? Cum ? Ehei, aici sînt munţi de cărţi vechi, reviste şi manuscrise. Or să te treacă şapte rînduri de sudori pînă faci ordine în ele. Poftim ! Pe dicţionarul de limbă portugheză tronează coşuleţul cu andrele. Cînd a început revoluţia garoafelor roşii[1] se hotărîse să înveţe portugheza. Dar s-a lăsat păgubaş. Tricotajul e al Anei. Iarăşi Anea asta ? Lionge s-a

1 La 25.4.1974 insurecţia militară din Portugalia (revoluţia „garoafelor roşii"), care înlătură guvernul condus de Marcelo Gaetano, abolind regimul fascist.

apucat de andrele pe vremea cînd era un biet șoricel cenușiu. Atunci i-a tricotat pulovărul ca să nu-i fie frig serile. Acuma n-ar mai fi în stare de una ca asta. Doar are o funcție importantă. E o femeie emancipantă, modernă. Poate să i-o ia înainte oricărui bărbat — şi încă cu brio — rămînînd mai departe feminină, fermecătoare şi atrăgătoare. își mai poate ea permite să umble cu niște degete jupuite de la firele de aţă sau împunse cu acul ? S-o înhami pe ea ca ea în treburile gospodăriei ar fi același lucru cu a-i cere unei ființe aeriene — parcă anume creată să umble pe sîrmă sub cupola circului — să ridice haltere. Pe neaşteptate, în faţa ochilor săi prinde să strălucească ceva, niște puncte luminoase se răspîndesc în toate părţile, iar unul din ele se avîntă scînteind sus-sus de tot şi Aloyzas o vede pe Liongina pe al cărui trup se mulează perfect un tricou. Nu unul obişnuit — ci strălucitor, presărat cu steluţe. In mîinile ei, o nuielușă subţire — e oare doar pentru echilibru ? — şi, deodată încetează să mai semene cu o pă- mînteană de pe Terra. Uşoară, eliberată nu numai de veşmintele pămîntene ci şi de atracţia terestră, făcînd paşi de dans, ea se plimbă pe frînghia ei, execută salturi, face tumbe, se învîrte ca o sfîrlează, fără să cadă, cu toate că sub picioarele sale zvelte — semănînd cu două raze de lumină — sîrma împletită şi foarte subţire se clatină şi scîrţîie. Iat-o executind acum un dublu salt ameţitor, ea

însăşi scoate un suspin şi din înălţimi inaccesibile, se revarsă clinchetul cristalin al unui clopoţel de aramă. Ţi se pare chiar că nu ea şi nu din voinţa ei se saltă aşa, ci frînghia — cuprinsă de-un tremur frenetic — o aruncă în sus : de mult n-a mai vibrat aceasta sub astfel de picioruşe ! Imponderabilă şi imaterială — o strălucire scîn- teietoare şi nimic altceva — ea este în acelaşi timp mai puternică şi mai elastică decît o spirală de oţel, căci e turnată din trei elemente ce se întrepătrund reciproc : rîsul fetiţei foarte tulburată de odinioară, lucirile scîn- teietoare ale adorabilei R. şi supleţea iscusinţei directorului administrativ Liongina Hubertaviciene. Uitînd de toate — de griji ca şi de trecutul său — zburătoarea aceasta gustă din plin fericirea clipei prezente, evoluînd sub ochii spectatorilor vrăjiţi şi doar unuia dintre ei
— peste măsură de perspicace — pierdut în mulţimea înmărmurită de încîntare, omului ce-i cunoaşte pînă şi gîndurile, începe să i se pară că de fapt ea e o somnabulă, că execută în somn uluitoarele sale volte. Ar fi suficient ca *cineva* să scoată un strigăt puternic pentru ca ea să se trezească şi să cadă pe talajul galben, bătătorit al arenei, în zăngănitul dezonorant al clopoţeilor de clovn de pe tricoul său. Acolo se va dezagrega în trei elemente — trei grămăjoare de gunoi. Omul perspicace e prin apropiere, e chiar alături, lîngă Aloyzas. Trupurile lor se ating, la fel hainele, respiraţia. Şi oare nu e el însuşi — acel *cineva* căruia îi e teamă mai mult decît oricui de un eventual strigăt şi care totodată doreşte mai cu sete decît oricine ca strigătul său să sfîşie tăcerea ce creşte în intensitate şi se răspîndeşte de jur împrejur, în timp ce sprintenul fluture metalic continuă să zboare dintr-o parte în cealaltă, iar mulţimea e copleşită de încîntare ? El însuşi ? El, care după plecarea aceea grăbită la slujbă, se mîngîie doar cu atingerea cotidiană — ce nu semnifică nimic — a buzelor ei ? El, care identifică mirosul fardurilor lipsite de personalitate — ce înăbuşesc tot ce e original — ca fiind graiul plin de sfială al sentimentelor ? El, el însuşi ar fi strigat ? *Un fluture din tinichea cromată* — asta *eşti,* chî-chî ! In rîsul lui se năpusteşte tuşea, pentru ca acesta să răsune cît mai sarcastic. Insă, dezmăţata artistă de circ — parcă ce, e cuviincios să faci tumbe în văzul mulţimii ? — n-ar fi putut auzi decît primele sunete din hohotul lui... şi gata. La gîndul acesta inima lui Aloyzas se strînge şi din stomac i se aude un ghiorăit, el îşi mijeşte ochii îngrozit, dar — şi după ce îşi recapătă vederea — punctul plin de lumină mai licăreşte încă undeva în spaţiu. Nici vorbă de arenă, nici vorbă de artistă de circ şi nici vorbă de om furios care abia aşteaptă prilejul să-i joace cuiva o farsă perfidă. Ba nu, furiosul există, se află în el însuşi, dizolvat în picăturile de sînge din venele sale şi în respiraţia sa, iar Aloyzas nu e deloc convins că în clipa hotărîtoare va izbuti să oprească mîna nelegiuitului. Ah, toate astea sînt fleacuri! Nu e nimic, absolut nimic real — o zi banală, începută prost pentru că a scos-o din casă pe Liongina mai devreme decît de obicei. Un simţămînt de singurătate

care-1 mistuie chinuitor, deşi s-a mai atenuat puţin. O senzaţie sîcîitoare că are în gură un vălătuc mititel de cinepă...

Acum, la treabă, apucă-te mai repede de lucru, se zoreşte el, speriat de nălucirea dinainte. Nu-i face plăcere să-şi aducă aminte, dar ştie că pe frînghia întinsă — adevărat, nu sub cupola circului ci în cosmos — cea care se avinta adineaori de colo-colo era Berkeley-ana evoluînd între două farfurii zburătoare, mînuite cu dibăcie. Uf, nici măcar o istorioară stupidă nu eşti în stare să născoceşti. Mai mare ruşinea !

Aloyzas se prinde de marginea mesei. Grele, tremurătoare, mîinile lui înlătură cu dificultate rezistenţa cărţilor şi a revistelor gata să se prăbuşească, a scaunului ce scîrţîie şi se clatină, a nepăsării pereţilor îngălbeniţi. Nu i-a ascuţit nimeni creioanele pentru ca acestea, foşnind uşor, să alerge sprintene pe coala de hîrtie. Şi nici hîrtie de scris de bună calitate nu are, doar cîteva răzleţe sferturi de coală. Aloyzas s-a pregătit atît de multă vreme să se apuce de lucru, încît era cît pe ce să-şi uite intenţia de a-i scrie cîteva rînduri acelui oarecare A. Devenind din nou conştient că e necesar s-o facă, începe să scrijeleze literele cu pixul său cu bile — cît îi e de nesuferit ! — care rupe hîrtia. In fundul sufletului însă îi stăruie ca şi adineaori îndoiala : oare, într-adevăr, acest A, e prie-tenul lui din copilărie ? Ce-i drept, nu are dovezi care să conteste această afirmaţie... Dar cum, în ce fel să i se adreseze lui A. ? Stimate ? Dumneavoastră ? Dragă prietene ? Sau poate că nici n-are rost să-şi mai bată capul cu scrisori. Eh, o să-mi trag într-o zi cizmele de cauciuc în picioare şi o s-o iau din loc. Nu ştiu dacă o să-l găsesc sau nu pe A., dar sînt sigur că locurile natale o să le văd şi prelegerea de la asociaţia „Ştiinţa" o s-o ţin. îmi mai pun şi eu puţin sîngele în mişcare şi poate mai dau jos vreun kilogram, două. Ce plăcut o să fie să trec gonind pe drumul principal şi să privesc copacii, casele cu grădini, cărările zburînd pe alături.

Savurînd anticipat prospeţimea priveliştilor care-1 aşteptau, Aloyzas se înviorează, ca şi cum îşi rezolvase deja jumătate din treburi. Ziua nu i se mai pare acum deznădăjduit de mohorîtă, deşi negura nu s-a risipit, atîrnă ca un linţoliu... Ei, lasă, că nu-i mai rea decît alte zile ! Ore nu am, aşa că e aproape sărbătoare. Brusc îşi aminteşte ceva ce era gata să uite cu desăvîrşire : acuşi începe emi-siunea cu ecranizarea unei nuvele ştiinţifico-fantastice. Da, din povestirile astea ştiinţifico-fantastice poţi extrage uneori un sîmbure raţional. O acţiune pe care-o urmăreşti cu răsuflarea tăiată, o intenţie de idee, nimic mai mult. La urma urmei, eşti liber să nu crezi totul! Zîm- beşte dacă vrei, dar nu scăpa din vedere esenţialul...

Ecranul se luminează, mai trosneşte din cînd în cînd, papucii sînt zvîrliţi cît colo. Ar fi, desigur, şi mai plăcut, dacă alături ar sforăi uşurel o făptură care să nu te sîcîie.

O replică-două, un mormăit aprobator cînd intervine o secvenţă de suspens în acţiune — şi plăcerea devine îndoit mai mare. Anea e la

cursuri — cu alte cuvinte aleargă prin magazine — Liongina umblă de colo-colo printre celebrităţi şi marionete. N-are decît să umble de colo-colo, noi sîntem răbdători, cha-cha ! Deodată însă, Aloyzas are impresia că nu stă de unul singur ziua-n amiaza mare la televizor. Alături, s-a mai instalat încă cineva, care urmăreşte ca şi el plutirea aerienei acrobate. Cineva neglijent, cu o gură mare şi avînd în loc de nas — un ghemotoc dezgustător, diform. Oare asta să fie unica făptură căreia pot să-i încredinţez gîndurile mele ? Şi oare nu sînt chiar eu ? Nu cumva ne-am mai întîlnit amîndoi altădată ? Dar groapa de gunoi a memoriei nu reuşeşte să scoată la iveală nu numai un portret, dar nici măcar o schiţă de desen sumară, făcută în grabă. Unul ca ăsta, care prinde rădăcini pe nesimţite într-un loc anume, e mult mai primejdios decît cel ce se înfiinţează cu totul întîmplător în mulţimea spectatorilor. Unul ca ăsta n-o să renunţe prea uşor la intenţia sa plină de ură — aceea ca prin strigătul lui s-o facă să cadă jos pe pasionata zburătoare. E bine,

e chiar foarte bine că nu-1 las de capul lui. că nu-1 slăbesc din ochi. N-o să am încredere în el nici o clipă, pentru că...

0 să-şi caşte botul şi... Mai bine să se îndoape cu tele- produse.

Acum, statul lui Aloyzas în faţa ecranului — foarte decolorat în plină zi — nu mai e chiar atît de absurd cum

1 s-ar părea de pildă Lionginei — dacă l-ar vedea — şi cum i se pare şi lui cîteodată cînd iese pentru o clipă la suprafaţă din negura ce-1 învăluie...

...Aloyzas s-a cufundat în noua sa situaţie, înfofolită în negură deasă şi identică somnului cu ochii deschişi, cu zece ani în urmă. Evenimentele s-au desfăşurat cu totul în alt chip decît prevăzuse el cînd a decis să declare război propriei sale docilităţi şi bonzilor[1] influenţi de la institut. In acea seară memorabilă de la restaurant, sub scînteierea sărbătorească a lustrelor şi perindarea lină, solemnă a chelnerilor — lui Aloyzas nu-i plăceau ospe- ţele, aşa că incursiuni de felul acesteia i se întipăreau pentru multă vreme în memorie ! — fostul coleg N. des- făşurase o activitate plină de zel numai cu limba şi dinţii, fără să aibă însă cîtuşi de puţin intenţia să se arunce ne- întîrziat în viitoarea care îl ademenise pe Aloyzas Hubertavicius.

— Excelent vinişorul ! Dumneata nu eşti numai un cunoscător în materie de estetică ci şi în domeniul băuturilor de foarte bună calitate. Felicitările mele, felicitările mele ! îl lăuda el pe Aloyzas şi trataţia acestuia, golind pahar după pahar. Lansez chemarea şi-ţi dau să guşti şi dumneata ! Turna, zîmbea şi una-două, pufnea în rîs.

Colegul N. era însoţit de secretara şi colocatara sa, cea cu părul Magdalenei, iar Aloyzas de Liongina, palidă şi indispusă. In seara aceea ea fusese surprinzător de înţelegătoare — Aloyzas observase asta încă de la început, chiar dacă întreaga sa atenţie era absorbită de ofensiva proiectată, pe care însă grupul lor nu izbutea cu nici un chip

1 *Bonz* — preot sau călugăr budist.

s-o declanşeze. Colega sa *Die Weijie Ziege,* nu se ştie din ce motiv, nu-şi făcuse apariţia.

— Gustaţi puţin skilandzio ! Trebuie mirosit ca o floare rară. Are o aromă uluitoare, nu-i aşa ? N. ridica în slăvi gustările, de parcă el urma să plătească totul şi nu Aloyzas, care ardea de nerăbdare să desfăşoare stindardele şi să se transporte în alt spaţiu — deosebit de cel de pînă acum — un spaţiu liber, capabil a-i stimula noi forţe.

Felurile de mîncare se succedau unul după altul, zadarnic încerca Aloyzas să pătrundă în formaţia de luptă, să-şi zornăie pe sub masă pintenii, pentru ca N. să-şi amintească, în sfirşit, pentru ce se adunaseră cu toţii acolo, ba chiar suferiseră deja şi cele dintîi pierderi — Capra Albă, pe semne, renunţase ! Ceea ce îl nelinişteа în mod deosebit însă — pe lîngă atracţia excesivă a lui N. pentru produsele culinare — era chipul delicat al Lionginei cuprins în răstimpuri de tremur, ceea ce se întîmpla extrem de rar cu ea — chipul ei ba era plin de încredere, de absolută supunere, ba se îndepărta izolîn- du-se, acoperindu-se de negura îndoielilor.

In ciuda elocinţei şi a rugăminţilor lui N., lui Aloyzas îi stătea în gît fiecare îmbucătură. Mai sorbea din pahar cîteodată dar aştepta un semn — trei biblice cuvinte de foc apărînd pe perete — dovada că, în sfirşit, au prins să necheze telegarii destinului. Intre timp însă destinul se tîra cu viteza unor mîrţoage sleite de puteri. N. care nu înceta să mănînce şi să bea cu poftă, a divulgat o istorioară necuviincioasă la adresa şefului catedrei şi a unei tinere asistente.

— îţi dau crezare întru totul şi pe deplin, stimate coleg, dar... Aloyzas îşi puse cu asemenea energie cupa pe masă încît piciorul subţire al acesteia se desprinse exact ca la o ciupercă şi pe faţa de masă se revărsă un mic lac trandafiriu — dar consider de datoria mea să te avertizez. Tipul acesta de informaţii este în totală contradicţie cu principiile mele.

Fără să ţină seamă de privirile timide ale Magdalenei sale şi de tăcuta Hubertaviciene, care se închidea tot mai mult în sine, N. tocmai îşi înfigea colţii în puiul tutuniu, mîinile lui pline de grăsime străluceau.

— Bravo ! Vivat ! Sînt din nou nevoit să te felicit, dragă Aloyzas. Mă simt copleşit de uimire şi admiraţie. Şi mă grăbesc să te asigur câ cei drepţi vor mînui săgeţi neotrăvite. Otrava — este arma celor nedrepţi. Lupta are să se întemeieze numai pe adevăr şi de aceea victoria noastră nu va fi nicicînd o victorie a lui Pyrrhus[1]. Să golim deci paharele, dragi colegi ! Şi îşi cufundă mustăcioara în vin.

Acesta fusese splendidul toast care a risipit îndoielile lui Aloyzas şi a conferit serii o anumită notă sărbătorească. Razele luminoase

1 Pyrrhus (319—272 î.e.n.) împăratul Epirului: cele două victorii repurtate de el împotriva romanilor s-au soldat cu imense pierderi, echivalente cu o înfrîngere, de unde expresia „Victoria lui Pyrrhus".

ale acesteia trebuiau să dăinuie însă cam multă vreme, deoarece N. — care-l atrăsese în sfera luptei pe mai tînărul său coleg — nu se grăbea să sune semnalul de luptă. Timpul trecea, iar acesta se limita la bileţele, convorbiri telefonice sau întîlniri — întotdeauna în alt loc şi în special în puncte foarte aglomerate. Apărea aler- gînd radios şi foarte transpirat — îşi ştergea transpiraţia abundentă, pasămite, abia am reuşit să scap, am dat afară o mulţime de solicitanţi ! Pentru unul — se luptă din greu să obţină o locuinţă, pentru altul — pensia de invaliditate sistată pe nedrept, celui de-al treilea — îi trebuie meditatori de limba engleză ş.a.m.d., ş.a.m.d. Nu abandonează nici munca de creaţie : dictează la maşină două cărţi dintr-o dată... Mai tot timpul nu vorbea decît N., care prin gesturi, mimică, precum şi datorită vocii percutante atrăgea asupra sa atenţia oamenilor străini. Aloyzas tăcea stînjenit. Cineva dinafară putea să aibă im- praesia că pe N. nu-l preocupă nici jignirea adusă lui Aloyzas şi nici jignirile sale proprii — venite la timpul lor din partea nemilosului Eugenijaus E. — ci cu totul altceva. Pînă şi bunul plac ajuns la mare înflorire în institut — împotriva căruia se ridicaseră amîndoi — părea să-l impresioneze mai puţin decît atitudinea binevoitoare a respectabilului profesor şi docent Aloyzas Hubertavicius. Se putea crede — şi lui Aloyzas uneori i se părea că de fapt aşa şi era — că N. nu doreşte decît să se întîl- nească, să se plimbe, să-şi afişeze relaţiile cu noul său prieten în văzul tuturor oamenilor cumsecade. Priviţi, cine a trecut de partea mea, cine mă respectă, cine-mi urmează sfaturile ! părea gata să strige N. prin înfăţişarea sa energică, fie bătînd pasul pe loc, fie alergînd înainte sau rămînînd cu cîţiva paşi în urmă, dar surprin- zînd întotdeauna cu precizie momentul în care Aloyzas — pierzîndu-şi răbdarea — intenţiona să se desprindă de el, să restabilească o anumită distanţă între ei doi, sau chiar s-o ia la goană pretextînd diverse treburi urgente.

— Răbdare, colega ! Am noutăţi, delicioase noutăţi, să te lingi pe degete, nu alta ! anunţa el învăluind totul în mister — şi Aloyzas, încruntîndu-se, apuca momeala, pentru ca din nou să rămînă dezamăgit, noutăţile — după cum se lămurea îndată — neavînd nici o legătură cu institutul lor. Undeva forfoteşte un terci dezgustător şi dacă vîntul are să-şi schimbe direcţia, e posibil ca vreo picătură rătăcită să stropească şi ochelarii prorectorului.

Imobilizat astfel, ca musca prinsă în pînza păianjenului, Aloyzas se chinuia mai ales din pricina acestui mister absurd care părea să aibă totuşi o semnificaţie. Chiar dacă în urma şuşotelilor lor lucrurile nu înaintau nici cu un deget, iar el personal avea senzaţia că se bălăceşte în murdărie. Şi cu toate acestea Aloyzas nu renunţase la intenţiile sale de a se adresa opiniei publice, de a apela la ceilalţi colegi cinstiţi şi de bună credinţă.

— Nu-i nevoie de nici un miting dacă tinzi către victorie, mult stimate Aloyzas ! îi respingea propunerile N. Parcă nu ştii cît de

instabile sînt simpatiile gloatei ? Astăzi te poartă în triumf, iar mîine te oândeşte fără cruţare. îngăduie-mi să acţionez pe neobservate, la fel ca şi pînă acum, fără a trăda intenţiile noastre. După ce ai declanşat acţiunea, întreaga artă constă în a intui ora X. Dă-i răgaz fructului să se coacă şi o să cadă el singur, fără ca ramura să trosnească măcar. în prezent Eugenijaus E. îşi termină amenajarea vilei — rămîne să aşteptăm să se ridice valul indignării publice.

Cuvîntul *acţiune* nu-i era pe plac lui Aloyzas — de ce trebuie să dai de o parte factorul moral al luptei ? — însă valul, aşa cum prevestise N., se ridica într-adevăr. Mai întîi în glumă, apoi în mod serios, pe coridoarele institutului începură să circule zvonuri despre nişte minere de aur pentru uşi şi despre vitralii. Se şuşotea chiar că există un scaun de closet, finlandez, de culoare roz, pe care nici chiar membrii familiei nu-1 vor utiliza — acesta fiind în exclusivitate pentru prorector. Torentul de sesizări anonime i-a pus în mişcare pe lucrătorii de la control. Colegul N., satisfăcut şi radios, rîdea în hohote, cu toate că din spusele martorilor rezulta că Eugenijaus E. prezentase revizorilor un dosar întreg cu note de plată. Mînerele se dovediră a fi din bronz, iar pentru cele cîteva curse cu camionul instituţiei — care transportase pe şantier scînduri şi plăci de ardezie — controlul nu se grăbea să sancţioneze un om cunoscut în viaţa publică şi pe deasupra savant. Contribuţia studenţilor ? O singură dată au lucrat voluntar, iar el şi-a ospătat ajutoarele cu o masâ atît de îmbelşugată, încît s-au prezentat nechemaţi şi a doua oară — ce era să facă, să-i alunge ? Calculaţi în ruble cît pot înfuleca şapte tineri care au lucrat în aer liber şi veţi vedea că mi-am plătit cu virf şi îndesat datoria faţă de ei.

Revizia n-a scos la lumina zilei întregul adevăr, cel mult cîteva inofensive surcele. Abaterile lui E. au fost denumite în procesul-verbal încălcări — nu ale legii, ci doar ale eticii. Despre infracţiuni, nici vorbă nu putea fi — cine nu foloseşte vehicolul instituţiei sau, dacă îşi construieşte o vilişoară în afara oraşului, nu-şi cară, atunci cînd are posibilitate, o autobasculantă cu mortar de ciment de la un şantier de stat ? Eugenijaus E. a fost scos de sub acuzare, deşi, prin formulările foarte ocolite, o umbră tot s-a lipit de el şi aceasta i s-a tîrît pe urme pînă cînd toată istoria a fost dată uitării. Dar avea oare asta vreo importanţă ? Cu toate că n-a obţinut mare lucru, opinia publică s-a potolit — doar N. mai continua să bată toba din răsputeri — Aloyzas însâ a rămas decepţionat. Decepţionat nu atît de atitudinea ipocrită a oamenilor faţă de adevăr, cît de el însuşi. Patimile se domoliseră, dar el încă îşi mai amintea că atunci cînd complicii lui Eugenijaus. E. umblau ca nişte curci plouate, el încercase o satisfacţie plină de ostilitate, care nu avea nimic comun cu idealul de dreptate. Foarte bine că vă trec năduşelile, îşi zicea, că daţi din colţ în colţ, că vă justificaţi, aşa cum am avut prilejul să aflu nu demult ! E drept că Eugenijaus E. continua să-şi poarte de colo-colo strălucirea ochelarilor de aur, câ nu-i dispăruseră nici obişnuiţii

bujori din obraji, nici zîmbetul optimist, chiar dacă, neîndoielnic, i se împlîntase un pumnal în spate, fie şi nu prea mare, ci doar un briceag, dar, şi aşa fiind, e cert că atunci cînd nu-l vedea nimeni, Eugenijaus scrîşnea din dinţi. Ei, ia să vedem, o să-şi mai privească şi acum subalternii ca un proprietar — de case, de maşini, de cămine, de destine ? Satisfacţia plină de venin în faţa nenorocirii altuia, deşi în contradicţie cu glasul raţiunii şi cu toate principiile obişnuite de onestitate n-a dispărut imediat, şi Aloyzas a înţeles că se împotmoleşte într-o mlaştină rău mirositoare, din care nu-i va fi uşor să iasă. Ar trebui totuşi să stea de vorbă cu cineva, să analizeze subiectul acesta care-l îngrijora atît, dar cu cine ? După seara aceea de la restaurant nu se mai încumeta să-i facă confidenţe Lionginei — ea, însoţită de toate îndoielile sale se dăduse la o parte — du-te, haide, du-te, şi-o să văd eu dacă merită sau nu să te urmez. Fără să-l ajute, dar şi fără să-l deranjeze în vreun fel, mai mult uluită de noile lui preocupări, ea aştepta izbînda sau măcar unele semne ale acesteia. Cîteodată îi trecea prin gînd că ea s-ar mulţumi cu orice rezolvare a problemei — doar să nu rămînă totul aşa cum fusese înainte. Parcă poţi să-i mărturiseşti că te mustră conştiinţa, înainte de a porni să înfăptuieşti ceva, ci urmărind doar rezultatele obţinute în activitate de altcineva ?

Dispoziţia lui foarte proastă nu l-a speriat pe N.

— Mi-e teamă să nu mă bănuieşti cumva de cinism ! şi N. izbucni iarăşi în hohote vesele de rîs, trăgîndu-l după el pe Aloyzas, pe care-l apucase de reverele paltonului chiar lîngă oficiul poştal central, unde se scurgeau de obicei torente de oameni. — Lupta e captivantă tocmai prin aceea că descătuşează instincte ale individului altă dată înăbuşite. In om se trezesc forţe vitaliste, el nesocoteşte logica, iar simţămintele prezentate în forme estetice definitive nu-l mai satisfac. Ai dintr-o dată impresia că tu însuţi îţi biciuieşti duşmanul, îl bagi cu nasul în murdărie ! E ceva rău în asta ? Toţi oamenii trec prin astfel de încercări.

Duşmani ? Murdărie ? Ei bine, asta nu, asemenea plăceri canibalice sînt incompatibile cu convingerile sale, ale lui Aloyzas Hubertavicius ! Nu pentru a se bucura de nenorocirea altuia intrase el în luptă.

— N-am nimic comun cu filozofia aceasta şi cu cei care o propovăduiesc. Frumuseţea şi binele, e-adevărat, sînt lucruri diferite, dar nu sînt de acord să socot instinctele barbare ca fiind manifestări ale binelui.

— Nu pot să te felicit pentru asta, dragă colega ! N. încercă să-l îmbrăţişeze, dar Aloyzas se feri de degetele lui solide şi de mirosul din gura lui. Lupta e luptă — nu o discuţie academică sterilă, te rog să mă ierţi !

— Nu doresc o astfel de luptă ! Oare n-ar fi mai bine să mă întorc în punctul din care am plecat ? La proble

mele modeste, bine cunoscute mie, privind situaţia din grupa lui N. ?

— O ţii şi dumneata una şi bună cu grupa asta ! şi N. îl privi posac cu coada ochiului. Inlăuntrul lui mai exista un alt om — ferm şi de neclintit, turnat dintr-un material rezistent. N-aş vrea să te necăjesc, dar să ştii că problemele dumitale nu fac nici cît o ceapă degerată.

— Păi, au încercat să mă mituiască, să mă intimideze, după care m-au îndepărtat de la examen ca pe o marionetă ! A ieşit la iveală faptul că unor studenţi li se pun, fără vreun temei, note foarte bune. Parcă asta-i puţin lucru ?

— In primul rînd, dumneata n-ai martori, în al doilea... — N., făcu o strîmbătură şi tăcu.

— Haide, spune-mi pe şleau, spune-mi tot adevărul ! Aloyzas nădăjduia să se descotorosească de influenţa paralizantă a lui N. chiar cu ajutorul acestuia.

— In al doilea rînd, dumneata n-ai procedat prea înţelept cu studenta Almon6 J. I-ai pus un patru, i-ai luat douăzeci şi cinci de ruble.

— Dar m-a rugat foarte mult. Aloyzas lăsă nasul în jos. Iniţial am refuzat să-i vînd scoica. Doar nu-i a mea, aparţine cuiva aflat în prezent dincolo de ocean. In schimbul banilor primiţi aveair» de gînd să trimit acolo nişte cărţi lituaniene.

— Pe mine nu mă interesează de ce ţi-a fost milă de Almone J. şi nu de Aldona sau de Audrone J. îmi dau seama şi sigur că asta e o problemă bărbătească foarte delicată. Chiar te rog să nu te justifici în faţa mea ! Eu te cred şi aşa. Pe dumneata, Aloyzas, te-aş crede chiar dacă ai fi învinuit de crimă. Să zicem că altcineva ucide un om, dar toate probele sînt împotriva dumitale. Ei bine, şi în situaţia asta, în mod indiscutabil, eu te-aş crede pe dumneata ! Eu, prietenul şi tovarăşul dumitale — te-aş crede, însă nu ei — nu mafia. Pentru ei declaraţia lui Almone J. este vălătucul de vată cu care ţi se poate în-chide gura în orice moment.

— E pur şi simplu oribil... Nu, nu se poate ! Şi, la urma urmei, n-are importanţă dacă mă crede sau nu cineva ! In sufletul lui Aloyzas — deprimat de argumentele brutale ale lui N. — se deşteptă orgoliul.

Dar colegul n-avea de gînd să ia în seamă tremu- rul din glasul lui, nici bărbia ridicată puţin.

— Felicitările mele, dar în sens contrar ! Vremea donchişoţilor a trecut demult. N-are nici un rost ca, nevinovat fiind, să-ţi bagi capul sub securea călăului. Renunţă temporar la micile probleme privind situaţia din grupa lui M. şi hai mai bine să tragem noi din flintă asupra călăilor ! Există lucruri mai serioase — ca de exemplu cele care pătrund în institut pe uşa din dos. Cele referitoare mai ales la noile activităţi speciale : turismul, organizarea de spectacole şi expoziţii, îndrumarea instituţiilor culturale de la cel mai înalt nivel. Aici miroase de la o poştă a mită şi, totuşi, în flagrant delict nu poţi

prinde pe nimeni. Se ia de la cei care-s obligaţi să tacă. Se ia de la cetăţenii din alte republici, de la oameni care nu-s dispuşi să declare în gura mare ce venituri realizează. Cine nu-şi cîştigă banii cinstit, nu se apucă să facă tărăboi despre asta. Răbdare, dragă Aloyzas, lasă că tăiem noi doi şi nodul ăsta ! Ş-ş-şt, nici o vorbă nimănui, nici măcar drăgălaşei dumitale soţioare ! — Din seara petrecută la restaurant nu mai avea încredere în Hubertaviciene ■— împotrivirea nemărturisită, tacită a acesteia, i se transmite desigur şi soţului, sensibil şi foarte îndrăgostit de frumoasa sa soţie.

— Totuşi, te avertizez, colega, şi o fac pentru ultima oară. Dacă problemele dumitale... — Aloyzas îi aminti vechea sa condiţie, de care aproape uitase.

— Atîta timp cît o să am unele îndoieli, fie şi numai asupra celei mai neînsemnate probleme, nu vom declanşa acţiunea ! promise solemn N., şi Aloyzas se simţi din nou dezgustat la auzul acestui cuvinţel ce sugera întotdeauna ceva înspăimîntător. Dacă n-o să-mi respect cuvîntul, vei avea perfectă dreptate să mă feliciţi, bineînţeles, în sens contrar.

Curînd după aceea N., porni să-l bombardeze cu noutăţi care, ca de obicei, erau semnificative, dar şi confuze totodată. S-a întîlnit cu cutare şi cu cutare, de la cutare şi cutare a primit declaraţii, pe cutare şi cutare l-a convins să depună mărturie publică, în vreme ce cutare şi cutare au bătut în retragere chiar în ultimul moment. Firele duceau spre periferie şi de asemeni către republica vecină, deci era absolut necesar să plece fără întîrziere acolo, pînă nu s-au şters încă toate urmele — nu-mi poţi împrumuta, colega, nişte bani pentru cheltuieli de deplasare ? Aloyzas nu refuza niciodată cînd i se cereau bani cu împrumut şi cu atît mai mult i-ar fi fost jenă să-şi refuze tovarăşul de luptă. Ora X se apropie — îl anunţă N. revenind dintr-o astfel de deplasare destul de costisitoare — explozia va distruge definitiv tirania lui Eugenijaus E. Niciodată n-o să mai ajungă rector aşa cum visează — fotoliul de prorector are să-l azvîrle catapultîn- du-1 în urzicile de sub gard. Istovit după *misiunea* sa, N. nu i-a mai dat nici o altă explicaţie, şi-a băgat palma transpirată în mîna lui Aloyzas şi s-a făcut nevăzut. Timp de cîteva săptămîni s-a înstăpînit o tăcere absolută, ca- re-1 făcu pe Aloyzas să se împotmolească în mlaştina presupunerilor. Colocatara şi secretara lui N. cu părul Magdalenei, se jura că nu cunoaşte adevăratul domiciliu al suveranului său. îl privea pe Aloyzas — care era foarte tulburat — cu nişte ochi plini de tristeţe. Eu îl iubesc, sînt sclava lui — asta păreau să spună ochii ei. — dar dumneata în numele a ce te-ai lăsat prins în mrejele lui ? Suferinţa nemărturisită a femeii tăinuia şi o anumită justificare pentru ataşamentul lui Aloyzas faţă de N. Abia cînd răbdarea lui ajunse la capăt — misteriosul colega sesiza cu precizie, se pare, apariţia momentelor critice !
— sună telefonul.

Era miezul nopţii. Glasul lui N., împleticit ca al unui om beat, se

auzea de undeva de departe. Ii telefona de pe litoral, cît pe-aci să fie ademenit într-o cursă, dar a scăpat ca prin minune şi a dezgropat un tezaur : jurnalul unei absolvente. Ascultîndu-1 aveai impresia că e fugărit de piraţi. Pentru tezaur i se cerea doar un sutar, banii trebuiau predaţi însă nu mai tîrziu de poimîine. Aloyzas se împotrivi. N. îl implora, se jura că e pentru ultima oară. Aloyzas nu se mai simţea un tovarăş de luptă, ci o victimă a șantajului. Activitatea misterioasă a lui N. se prelungise peste măsură, îl legase de mîini şi de picioare şi-l îndepărtase de ţelul iniţial — protestul împotriva nedreptăţii în numele unei existenţe noi, folositoare. Dar dacă în realitate nu există nici un fel de activitate, dacă totul nu-i decît un imens balon de săpun ?

Și totuși, foarte curînd a răsunat într-adevăr bubuitul exploziei, zgîlţîindu-i pe toţi şi atît de tare, încît presupunerea cu balonul de săpun s-a risipit imediat. Iar a năvălit vijelia în tot institutul, iar le-au căzut pe cap revizorii. Acum nu mai era o singură comisie — veniseră cîteva, val după val — căci sesizarea anonimă cîntarea.

după spusele martorilor oculari, aproape un kilogram şi jumătate ! Pocnetul safeurilor şi al dulapurilor care se deschideau întruna răsuna în tot oraşul, dînd naştere la fel de fel de zvonuri. Unii încetară să-l mai salute pe Eugenijaus E. — aceştia erau în special dintre foştii acoliţi ai prorectorului. Unul din profesori se lăuda în public că n-a dat mîna cu el, cînd acesta, oprindu-se, l-a rugat să-i dea un foc — chipurile, chibrit i-am oferit, dar mîna nu i-am întins-o ! Un altul susţinea cu multă seriozitate că a văzut cum prorectorul a făcut sul o carpetă — după ce aceasta fusese inventariată — a pus-o subţioară şi a plecat cu ea acasă. O studentă isterică, pentru că nu i se acordase nu ştiu ce concediu de studii la care avea dreptul, s-a apucat să scuipe automobilul prorectorului. însă prorectorul, purtîndu-şi în continuare strălucirea ochelarilor, se învîrtea în mod demonstrativ în jurul „Volgii" sale scînteietor lăcuită, în vreme ce tronul său pîrîia din toate încheieturile. Nori negri, posomoriţi au atîmat zile şi nopţi în şir deasupra capului său, deasupra periilor şi periuţelor cu care-şi curăţa maşina şi totuşi, vechea zicală lituaniană s-a adeverit : *norul mare — naşte ploaie mică.* A tunat, a fulgerat, copacii mai instabili s-au încovoiat în toate părţile încercînd să ghicească cine va ieşi învingător, cînd, brusc, cerul s-a înseninat, iar Eugenijaus E. — cum fusese prorector pînă atunci — aşa şi rămase.

Dar la urma urmei, ce se clarificase ? Iată ce...

Se întîmpla să se strecoare în institut şi unii care au dat mită, însă rareori — nu ca o regulă — şi deci contrar celor afirmate de autorii sesizării. Cu atît mai mult, nu există probe că mita ar ajunge în mîna prorectorului. Cît priveşte carpeta, era proprietatea lui Eugenijaus E., o adusese de acasă pentru a acoperi cu ea o gaură făcută în perete în timpul reparaţiilor şi rămasă neastupată. Revizorilor nu le-a fost lene să cerceteze întreaga documentaţie de examene pe mai mulţi ani, descoperind în ea, pe de o parte, existenţa unor lucrări care-şi meritau notele mari, iar pe de alta — unele a căror valoare fusese subestimată, dar asta se întîmplă din vremuri imemoriale şi depinde de temperamentul, starea de spirit sau gustul examinatorului, ba chiar şi de o criză de radiculită. Revizia a dezvăluit sute de neajunsuri, dar faptul că luarea de mită ar fi generalizată, nu s-a confirmat. O parte a numelor amintite în sesizare sînt fictive, iar celelalte aparţin unor absolvenţi răspîndiţi prin toată ţara şi a căror domicilii nu sînt cunoscute. In concluziile revizorilor se desluşea un oarecare adevăr, însă cam plăpînd — el nu preciza nici un nume şi fireşte, nu putea vorbi cu voce tare. Să i se aplice o mustrare severă, care să fie consemnată in dosarul de cadre — aceasta a fost hotărîrea luată.

Dimensiunile acţiunii — dezgustător cuvinţel, nu-i aşa ? — zeci de oameni care, interogaţi de comisii, şi-au întrerupt activitatea — l-au tîrît şi pe dînsul să depună mărturie în public — l-au deprimat grozav pe Aloyzas. Mîncătoriile nu se mai terminau în rîndul colaboratorilor, iar neîncrederea unuia faţă de celălalt, suspiciunea şi invidia se răspîndeau ca o ciumă. A trebuit din nou să-şi biruie

tentaţia de a se bucura de nenorocirea altuia şi să încerce chinuitoare îndoieli în legătură cu locul precis în care se află hotarul dintre bine şi rău, N. însă dimpotrivă, era încîntat de tot tărăboiul şi se vîntura de colo-colo prin institut, prevestind noi furtuni.

— Felicitări ! Felicitări! I-ai văzut, colega Aloyzas ? Se zvîrcolesc ca şobolanii otrăviţi ! Se încolăcesc ca viperele cărora li s-a scos dintele cu venin ! Au început vremuri vitrege şi pentru mafie, uite-i, sînt siliţi să se prezinte, să dea explicaţii, să zîmbească amabil. Dacă nu astăzi — mîine cu siguranţă, le venim noi de hac !

Pe el ii amuza neorînduiala iscată, dar colectivul gemea ca o pădure cuprinsă de uragan. Ba mai mult, N. se socotea el însuşi acest uragan. Mic, firav, un omuleţ strivit parcă sub picioarele celorlalţi, şi ia te uită, ce furtună stîrnise ! Şi totuşi se jura câ, pasămite, n-ar fi el autorul sesizării cîntărind un kil şi jumătate. Adevărat, nu era scrisă de mîna lui, dar fără îndoială el o inspirase şi o şoptise la urechea cuiva.

— Şi ăsta nu-i decît începutul, dragă Aloyzas ! Ehei, la vremea potrivită or să joace ei în faţa noastră şi mai cu foc ! se înfierbîntă N., şi ochişorii lui ieşiţi din orbite ameninţau să incendieze cu scînteierea lor tot ce încă nu ardea. Las' că-i bag eu lui Eugenijaus ăsta o mină să mă pomenească... Nu una simplă — una atomică. Aşa cum se şi cuvine să fie în secolul nostru termonuclear !

Conform planului lui N., Aloyzas trebuia să ateste în scris că tatăl lui Eugenijaus a colaborat cu fasciştii în anul 1941. Că se îmbăta cu vodcă şi făcea comerţ cu bunurile prădate de la evrei şi de la alţi cetăţeni împuşcaţi de ocupanţi. Această învinuire avea la bază renumitul dosar al lui N., despre care — atunci cînd a luat-o gura pe dinainte pe Magdalena lui — aflase şi Aloyzas. în realitate însă — după cîte îşi amintea Aloyzas — tatăl lui Genius bea silit de o imperioasă necesitate. Iarna în izba lor îngheţa apa în găleată, iar şobolanii cocoţaţi pe pereţi cădeau în capul copiilor — iată în ce mizerie trăiau ! Chiar la începutul războiului, într-o casă vecină cu a lor, părăsită de un farmacist, s-a instalat un austriac — inginer militar — care construia nu departe de acolo nişte depozite. Sîngele care curgea în vinele tînărului inginer nu făcea două parale, îi era frig întruna. Mama lui Eugenijaus îi spăla cămăşile, iar tatăl îi spărgea lemne şi-i făcea focul în sobă — asta a fost toată colaborarea lui cu fasciştii. Austriacul, amestecînd cuvintele nemţeşti cu unele poloneze, îi strecura uneori femeii fie o bucată de săpun, fie o cutiuţă cu marmeladă.

— Protestez... E incorect... e respingător... Protestez cu toată fermitatea ! horcăi Aloyzas cu vocea gîtuită de emoţie în momentul în care N., radiind tot şi bătîndu-1 prieteneşte pe umăr, îi expuse detaliile „*minei*" sale. Nu, niciodată nu va consimţi, niciodată nu va intra el în noroiul acesta, dar cum să-şi exprime dezgustul, cum să opună rezistenţă respiraţiei care îl sufoca şi pasiunii acestui fanatic ce încă îl mai fascina şi acum ?

Puţin probabil că N. l-ar fi eliberat din ghearele sale, dacă n-ar fi fost Liongina. Ea încălcă legămîntul tăcerii — în timpul vizitelor lui N. de obicei nu scotea nici o vorbă, ca şi cum aştepta un prilej potrivit anume pentru ea. Şi iată că prilejul acesta se ivi. Strîmbîndu-şi buzele într-un zîmbet ce nu-i ascundea dezgustul, ea puse pe masă un teanc de hîrtii.

— Ce-i asta ? Ce e ? N. se înfurie şi se repezi bătăios cu fruntea înainte.

— Un dosar. Dovezi despre faptul că dumneata îl sileai pe soţul meu să depună mărturii false. Am consultat juristul. Faptele dumitale au un caracter penal.

N. înşfăcă hîrtiile cu cleştele lui.

— Nu te obosi. Sînt copii. Originalele se află deja acolo unde se şi cuvine să se afle. Şi îi zîmbi amabil, de parcă ar fi vrut să-l consoleze puţin, pentru că pe omuleţul redus la tăcere îl treceau sudorile, iar chipul îi devenea tot mai palid. Mai există şi un alt dosar despre cum ai izgonit-o din casă pe fiica colocatarei dumitale.

— E o minciună, o născocire a duşmanilor mei !.. Eu lupt pentru dreptate... pentru sfînta dreptate !.. Dumneata — eşti o viperă, Hubertaviciene, o viperă !...

— Şi dumneata vrei să fie toţi nişte iepuri de casă. da ?

— Colega Aloyzas ! Dumneata de ce taci ? Doar sîntem prieteni... aliaţi... Pe vremea cînd toţi ceilalţi îţi întorceau spatele... te împroşcau cu-noroi... — omuleţul îşi înălţa mîinile a implorare spre Aloyzas.

Palma Lionginei alunecă de-a lungul spinării soţului. El tresări, speriat pînă şi de o povară ca asta.

— Doar nu-ţi închipui că am luat toate măsurile acestea fără ştirea soţului meu !

Alayzas îşi trase şi mai tare capul între umeri. întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi sîngele rece al Lionginei erau pentru el o adevărată surpriză.

Ameninţînd cu pumnişorii, N. spălă putina imediat şi din clipa aceea parcă-l înghiţise pămîntul, ai fi zis că, dispreţuind planeta noastră, el se mutase pe o alta. Ba chiar după o vreme, cînd Aloyzas îşi mai veni în fire, începu şi singur să se îndoiască dacă acesta existase cu adevărat. Cine ştie, poate că N. nu fusese decît o materializare, o personificare a propriei sale seducţii ? Ca Berkeley-ana ? Ca gimnasta cu păr de aur, care dansa pe sîrmă ? Ba nu, nu, gimnasta — e o realitate ! Ea continuă şi acum să-şi execute trucurile cu multă siguranţă.

Reflectînd asupra inutilităţii încercărilor sale, el se decise să nu mai întreprindă absolut nimic. E mai bine aşa. Pentru că şi atunci cînd lupţi pentru dreptate, distrugi fără să bagi de seamă echilibrul sensibil dintre bine şi rău. Şi-apoi, cînd te grăbeşti, cînd fugi mîncînd pămîntul tot înainte, poţi nimeri pe neaşteptate în vreo mlaştină, te poţi murdări foarte tare de mîlul minciunii. Se

vede că nu mie îmi este dat să păşesc ridicîndu-mi sus de tot picioarele şi împroşcînd cu noroi în toate părţile !

Totuşi, în această nouă situaţie — înfofolită în negură şi identică somnului cu ochii deschişi — Aloyzas se pomeni îngrozit nu numai de umbra fostului său coleg N. La o trecere pentru pietoni, un troleibuz a izbit-o pe Ger- trude. A izbit-o şi a strivit-o în adevăratul înţeles al cu- vîntuluî. Era într-o vineri, oameni buimăciţi alergau pe

străzi care încotro — unii la aer curat, alţii la nuntă, alţii aşa, pur şi simplu, fără vreo ţintă, iar cîte unii goneau către moarte, dacă nu a lor, a altora, străini. Printre aceştia, *străini,* a nimerit şi sora lui Aloyzas, care niciodată nu în- călcase vreo regulă. S-ar putea spune chiar că întreaga sa viaţă nu fusese altceva decît un şir de executări a diferitelor reguli şi dispoziţii, mai mult sau mai puţin perfecte. Şi cu toate acestea, anume ei i-a fost dat să moară din cauza respectării oarbe a unei dispoziţii, care stabilea că strada trebuie traversată pe culoarea verde. Faptul că în momentul acela gonea pe carosabil un troleibuz, nu era o vină a regulei respective, ci a şoferului care o încălcase. Şi Gerturda se prăbuşi risipind în toate părţile nişte mere de toamnă autonovka — le ducea lor, mai exact lui, lui Aloyzas — deşi cadourile sorei sale, ca şi alte semne de atenţie din partea ei, îl scoteau întotdeauna din sărite. Merele s-au rostogolit pe asfalt, iar Gertruda a rămas nemişcată aşa cum căzuse. In ajun discutaseră la telefon amîndoi, ea auzise nişte zvonuri despre legăturile lui — ale lui Aloyzas — cu un fel de denunţător şi trebuia deci neapărat să vorbească între patru ochi cu dînsul. Mai tîrziu, Aloyzas avea să se gîndească de multe ori câ, mergînd pe zebră, protejată de ochiul verde al semaforului şi frămîndu-se pesemne din pricina lui, Gertruda n-a observat monstrul care se apropia...

îşi aminti foarte clar copilăria, umbrela, scăunelul pliant, mîinile ei puternice apărîndu-1. Şi totuşi, pierderea unicei surori nu afectase doar sfera emoţiilor. Moartea ei neaşteptată a abrogat unele legi şi a stabilit altele. Iar el se simţea astfel, de parcă brusc se deplasaseră de la locul lor polii pămîntului, sau i se prăbuşise pe umeri, apăsîn- du-i cu toată greutatea, cine ştie ce altă forţă ce dirija mişcarea planetelor. Dispăruse jugul supărător ce-1 incomoda şi din care încerca mereu să se elibereze, dar acum nici zidul, solid şi de neclintit — în spatele căruia se putea ascunde oricînd — nu mai exista. După moartea sorei a devenit clar : tot ceea ce realizase el în viaţă : încercările de a se afirma cumva în ştiinţă, prietenia cu adorabila R., apoi căsătoria cu Liongina, totul nu fusese decît o aducere la îndeplinire a celor stabilite în prealabil de Gertruda şi în acelaşi timp — o permanentă împotrivire din partea lui. Ea a fost singura care a continuat să creadă în el, cînd toţi ceilalţi îşi pierduseră deja încrederea. Atîta timp cît trăia Gertruda, se menţineau şi punctele de reper pe care ea le alesese pentru el încă din copilărie, se desluşeau şi cărările ce duceau pînă la ele, chiar dacă acestea erau năpădite de bălării şi scaieţi. Planurile şi pasiunile lui se păstrau în memoria ei ca într-un frigider. într-o bună zi, uşa acestuia s-ar fi deschis larg şi Aloyzas ar fi putut scoate de acolo şi ridica sus de tot măreţele sale proiecte, la fel ca buchetul de lalele pus la frigider ca să nu se desfacă prea devreme — priviţi, ce flori m-a ajutat să cultiv sora mea, admiraţi-le ! Abia acum a simţit Aloyzas amărăciunea singurătăţii, deşi fusese încredinţat că-i place să fie singur. Abia acum a înţeles că în

Universul nemărginit — care pe zi ce trece devine şi mai mare — nu rămăsese pentru el decît o singură fărîmă de afecţiune — Liongina, dar, spre deosebire de Gertruda, aceasta nu-i va aparţine pe de-a-ntregul lui — niciodată. Iată de ce nu se grăbea să pună pe mormînt monumentul funerar, care ar fi stri- vit-o nu numai pe sora sa, d şi pe el însuşi. Acum Gertruda îi deveni mai apropiată, chiar dacă — la fel ca şi mai înainte — ea nu se putea obişnui cu el, şi mai ales cu Liongina...

Ralph Igerman nu-şi făcuse nici acum apariţia. S-ar fi putut băr.ui că cineva le făcuse o glumă răutăcioasă : nu exista pe nicăieri nici un fel de Igerman, şi chiar dacă exista pe undeva un posesor al acestui nume şi prenume, el nu avea nimic comun cu teancul de telegrame şi cu afişele deja decolorate de pe pereţi. Altădată n-o să permitem să se apropie nici la o bătaie de puşcă asemenea artişti în turneu, se revolta Liongina, furioasă pe ea însăşi că nu-şi putea scoate din cap această fantomă. Totuşi, nu se grăbea deloc nici să amîne spectacolele, nici să taie cu creionul roşu rubrica din plan — şi odată cu ea şi colţişorul acela din conştiinţă ! — deşi pînă la prima reprezentaţie nu mai era decît o singură zi. Ca şi cum simţea că o să-i lipsească ceva cu care aproape că se obişnuise, căci, deşi stranie, această îmbinare, Ralph Iger- man — ciobul acesta zăngănitor de nume, Ralph — îl reînviase din negura uitării pe Rafael. Şi, mă rog, chiar dacă ar fi Rafael, ce-i cu asta ? Nimic. Parcă ce, nu sînt destui Rafael ? Şi chiar dacă ar fi *acelaşi,* ce-i cu asta ? Absolut nimic. O să mă conving doar şi eu că e aşa cum se spune : ciocănitoarea e pestriţă, iar lumea... şi mai pestriţă. Doar atît ? Ei bine, o asemenea confruntare — admiţînd că Ralph ar fi într-adevăr Rafael, ceea ce e mai mult decît îndoielnic ! — n-ar fi putut născoci nici chiar scriitorul care mută cu abilitate figurile de şah ale destinului. Cu toate acestea Liongina îşi dădea seama că nu face decît să se familiarizeze cu această posibilitate — neverosimilă, supărătoare ! — pentru ca în clipa întîlnirii să nu se cutremure pămîntul ca atunci în zorii vieţii sale, cînd fără să vrea rămăsese suspendată deasupra prăpastiei şi cînd singurul măcieş strălucind pe povîrnişul abrupt, o chema, o ademenea în abis. Dacă ar fi auzit ceva asemănător despre alte femei, ar fi rîs în hohote. îşi încleştă buzele simţind cum i se crispau, ca şi cum n-ar fi ameinţat-o o primejdie amuzantă, ci una reală. Trebuia să se dezică de Ralph Igerman. Deocamdată nu exista omul, doar umbra lui, însă umbra aceasta era neliniştitoare. Dacă începe să mă bată la cap, o şterg în delegaţie. La Palang^. Sau la Mazeikius, să pregătesc decada. E timpul s-o deranjez pe Vilhelmina. Ciudat, de ce n-a mai dat nici un semn ? Nu cumva s-a gîndit s-o gătească în şubuliţă pe Brigita ei, drăguţa de ea ?.. E josnic să crezi aşa ceva, totuşi... Dar abia apucase să-şi termine gîndul, că sună telefonul.

— Am ştiri destul de proaste, Liongina, sufleţelule, începu Vilhelmina gîfîind. Şubuliţă e din pielicele întregi, nu din deşeuri.

— Cu atît mai bine.

— Ba nu-i bine deloc. Pentru că o duzină de cuconiţe influente îşi ascut gheruţele. Cele mai periculoase sînt Giedre T. şi Aldona J. Iar astea nu se lasă păcălite cu bucăţele, că doar n-au numai cîte-o şubuliţă !

— Giedre ? Giedre T. ? Soţia directorului de la Teatrul de păpuşi ?

— Ea în persoană, amanta lui B., trebuie să ştii, dirijorul ăla...

— Directorul e cu mult mai în vîrstă decît nevastă-sa, nu-i aşa ? Cu vreo douăzeci de ani parcă ? Mi se pare că din pricina ei a gonit-o pe prima soţie, după ce-au trăit atîta vreme împreună...

— Din pricina ei, din pricina ei! Nici nu bănuieşte moşulică ce coarne are, se-mpiedică tot oraşul în ele! Pleacă toţi trei în excursii — să te strici de rîs, nu alta!

— Ce părere ai, Vilhelmina ? Dacă află soţul, o să se apuce să-i mai cumpere şubuliţă ?

— Păi, crezi că degeaba se spune : bătrînul minios, e mai de temut decît ursul rănit ? N-aş vrea să mă trezesc în locul Giedrei !

Biată, biată Giedre ! O să fii nevoită să renunţi la şubuliţă de bună voie. în caz contrar, cineva — de pildă, micul Pegas ? — are să-l scoale din somn pe ursul adormit... Şubuliţă e încîntătoare. Dar vai, n-o poţi tăia în două.

— Dar Aldona, asta cine mai e ?

Furioasă, Liongina simţi cum i se strîng buzele. în timp ce întreba, aproape că şi ghicise. Din nou trecutul îşi flutura în faţa ochilor ei torţa cuprinsă de flăcări. Credem că o luăm la sănătoasa, că fugim de noi înşine, cînd, de fapt, în orice clipă dăm peste propriile umbre apărute pe neaşteptate în viitoarea vieţii.

— Ei, nuca asta are coaja cam tare. Bărbatu-său e-un papă-lapte, pe ea toată lumea o ştie numai după numele de domnişoară — Aldona J. Se zice că pune laba pe toate noutăţile de la Casa de mode, nu-i scapă nimic.

— Aha, aşa va să zică !

Chicotind, Liongina se strădui să-şi înăbuşe furia ce o scufunda în trecut. Aldona J. a aruncat prima piatră în castelul de sticlă al lui Aloyzas Hubertavicius. Almone J., dispărută fără urmă, şi Audrone J., pe care-a primit-o la agenţia ei, n-au făcut decît să-i cînte în strună acestei bestii hrăpăreţe şi viclene. Văzută de departe mai semăna şi acum cu Nefertite, de aproape, însă, era grasă şi vulgară. O dată, la concertul simfonic al unei formaţii din Budapesta, la care se adunase tot Vilniusul, Liongina se uitase bine la ea. Nasul mic, ascuţit, ochii ca nişte piroane — se înfigeau în fiecare femeie îmbrăcată cu gust. în- vîrtindu-se mereu pe lîngă Casa de mode, luînd la rînd depozitele bazelor şi ale magazinelor s-a banalizat complect şi s-a urîţit. Bagă de seamă, se autoavertiză Liongina, să nu ajungi şi tu ca ea. Nu ! îmbrăcămintea nu e cel mai important lucru pentru tine. Dar atunci, ce anume e mai important ? La întrebarea asta n-a mai fost în stare să răspundă. Pur şi simplu sînt la modă

şubuliţele şi o femeie care se respectă nu are voie să apară fără aşa ceva. Fleacuri ! O şubuliţă e. oricînd, tot şubuliţă, mai ales la preţul ăsta. Dar răspunsul... n-o satisfăcu. Era convinsă de un singur lucru : ar fi extraordinar să-i poată smulge Aldonei prada.

— Asta n-o să se lase prea uşor înţărcată, Liongina, o avertiză bufetiera cu o voce sumbră.

— De ce ? Liongina nu mai adăugă nimic, pentru a nu se trăda.

— E o soţie credincioasă şi mamă grijulie. Are nişte copilaşi — un băieţel şi o fetiţă — foarte drăguţi.

* — Dar drept cine mă iei, Vilhelmina ? Drept șanta- jistă ?

— Nu uita de taică-său. Chiar dacă-i din vechea conducere, găseşte el ac de cojocul Casei de mode.

Liongina oftă în receptor. Da, pe Aldona J. n-o poţi răpune uşor. Aici s-ar potrivi cel mai bine o luptă în toată regula. In care să învingă cel mai abil, mai stăruitor... Ești de-un cinism insuportabil ! Nici vorbă de aşa ceva, mi-e teamă pentru mine şi... pentru Aloyzas. El trăieşte cu statut de copil, un copil îmbătrînit, care dacă n-aş fi eu... Ce uşor e să te ascunzi în spatele incapacităţii lui, cînd ai mustrări de conştiinţă, nu-i aşa ? O sâ fiu mai tandră cu el, îşi făgădui ea în gînd.

— Iţi mulţumesc din suflet, Vilhelmina Informaţiile dumitale îmi sînt de mare folos.

— îmi pare rău că nu pot să te ajut mai mult. Să-ţi opresc nişte mazăre ?

— N-are rost. Dar pentru Brigita am un bilet. In rin- dul cinci, ca de obicei.

— Ce părere ai, Liongina ? Dăm faliment din cauza lui Igerman ăsta al dumitale ? Instalat comod în fotoliul moale, Leonas B. surîdea trist cu buzele sale subţiri, care mai degrabă ascundeau decît spuneau ceva. N-o mai aşteptase să vină, se deplasase singur pînă în biroul ei.

— De ce al meu ? Deocamdată nu-i al nimănui. Să fi fost altcineva, Liongina i-ar fi răspuns şi mai tăios. Chiar dacă nu va avea loc turneul, noi tot n-o să dăm faliment. Nu s-au vîndut decît treizeci şi patru de bilete cu totul.

— Cam puţin.

Conducătorul artistic îşi ridică îngrijorat capul, sprîn- cenele stufoase i se înălţară sus de tot pe frunte. Sprîn- cenele şi părul, deşi tuns şi pieptănat impecabil, îi amintiră de alt bărbat. Leonas nu suporta deloc haosul ce răvăşeşte sufletul şi înfăţişarea cuiva şi totuşi semăna cu fostul şef al Lionginei aşa cum pot semăna unul cu celălalt doar fiii aceleiaşi mame. Era ca şi cum cineva îl băgase în maşina de spălat pe bătrînul uriaş cu glas răsunător şi laba manii stingi pocită şi în locul lui apăruse cel de aici: trist, predispus la melancolie, abătut, cu palmele dezgustător de umede, fapt care-1 stînjenea şi-l obliga să nu dea mîna cu oricine se întîlnea. Uriaşul acela semeţ
— mai în vîrstă — se odihneşte deja în cimitirul din An- takalnî,

ăstălalt, mai tînăr, visează la armonii pe care nu le poate obţine.

— Am în rezervă o companie de cursanţi, tovarăşe director.

— Bravo, bravo ! şi şeful aplaudă fără zgomot. Mi-e imposibil să-mi imaginez măcar, cum m-aş putea lipsi de dumneata fie şi numai o singură zi !

Ei, i se face lehamite de complimente din astea. Amestec de sinceritate şi ironie.

— Ia stai puţin, — şi amintindu-şi de ceva, el îşi frecă fruntea. De ce cursanţi? In vară, cînd a venit saxofonistul din Liege, ai plasat în primele rînduri contabili de la colhozuri.

— S-au terminat cursurile, contabilii au plecat demult.

— Bravo, bravo ! Te pomeneşti că într-o bună zi o să mă anunţi că ai pus ochii pe sectorul copitatelor de la grădina zoologică : măgari, catîri, ponei ?

— Ar necesita prea mari cheltuieli transportul acestui public de la Kaunas. Şi, în afară de asta, avem şi aici destule paricopitate.

— Teribil de ascuţită limba adjunctului meu ! Leonas B. slobozi o repriză de rîs, mai precis nu izbucni în hohote, ci pufni doar în rîs — şi pufnitura aceasta, ce părea a nu-i aparţine, risipi seriozitatea nostalgic-ironică de pe chipul său. — La prima vedere, nu s-ar zice că poţi fi atît de sarcastică.

Şi, imediat, buzele lui livide se lipiră strîns de tot. Părea că şi pe el îl şocase această pufnitură copilărească, ce trăda anumite însuşiri neîngăduite ale sufletului şi caracterului său.

— Asta sînt eu şi gata.

— Degeaba te necăjeşti. Aparent, eşti un înger.

— Găsiţi o altă variantă, mai pămînteană. îngerul e o fiinţă fără sex.

— Regret, dar sînt obişnuit să privesc îngerul drept în faţă.

— E prea banal, şefule.

Ai cam întîrziat cu îngerii. Şi tot în gînd reflectă imediat : m-am răzbunat — deşi, recunosc, cam meschin.

— Nu te supăra pe mine, n-am fost şi nici n-am să devin vreodată poet. Frăţiorul meu, cred că n-ai uitat, el era poet. Chiar dacă n-avea decît o singură temă, un singur motiv. O poezie ca a lui însă putea ucide, după cum putea învia din morţi. Dar în clipa cînd lupta se sfîrşi, fratele meu devenise un copil îmbufnat. Atît. Invidiez temperamentul generaţiei lui. De la mine, vai, n-a auzit nimeni cuvinte din cele pe care ştia el să le rostească !

— Departe de mine gîndul de a fi cîntată de poeţi. Din nou Liongina îşi trimise înţepătura, de astă dată mai dureroasă ; mîinile lui Leonas lunecară în jos, sub masă, ca nişte făpturi neputincioase.

— N-ai dreptate, n-ai dreptate deloc. Şi îşi încruntă fruntea înaltă, frumoasă, în a cărei strălucire se concentra tot ce era bun şi delicat în omul acesta. Dumitale ţi s-ar potrivi foarte bine osanalele, o aureolă de glorie, ce mai ! Din păcate însă, eu nu mă pricep să ridic în slăvi pe cineva. Cuvintele rostite nu-mi inspiră încredere. Şi nici nu m-aş putea ridica pînă la dumneata ! Acum înţepase el şi asta îl

întristă : n-ar fi vrut să obţină o izbîndă măruntă. Cuvintele... Ce pretenţii să mai avem de la cuvinte, de vreme ce pînă şi sunetele ne înşeală ? Şi doar sunetele ... înseamnă muzică !

— Nu trebuie să vă necăjiţi, şefule *f*

— Leonas. Numele meu e...

— Şefule, vă rog !

— Eşti ca de obicei, neîndurătoare, mîndră.

Glasul scăzut era însoţit de un surîs delicat, dojenitor.

Potrivit unui regulament nescris, stabdit între ei doi. Liongina îi răspunse cu un zîmbet distrat, cu toate că nu-1 iertase. Adineauri, deşi cam în glumă, mi-a arătat unde mi-e locul. Locul unui Figaro modern, obligat să-şi slujească stăpînul, care nu încape într-un singur rol, ci apare concomitent în două sau trei personaje. După ce şi-a probat autoritatea, i-a fost teamă ca nu cumva eu, ofensată, să-mi arăt din nou gheruţele. Ah, ce-aş mai avea chef să-l zgîrii ! Nu uita de cine depinzi, se struni ea şi imediat se potoli. Lasă-1 să se mîngîie puţin cu iluzia că relaţiile dintre voi doi sînt cît se poate de oneste. Ca şi cum nu s-a întîmplat nimic, ca şi cum nici el şi nici eu nu avem intenţii josnice. Eu, fără să am pregătire de specialitate, conduc, aşa cum mă taie capul, o instituţie de creaţie, el — instalat în fotoliul de director şi de conducător artistic — încasează o leafa dublă, se bucură de toate privilegiile şi arde gazul de pomană. Cînd simpte că se plictiseşte, sau cînd îl mustră conştiinţa, îşi face apariţia aici să-l consolez. După aceea se lasă din nou absorbit de muzica sa, plină de întristare şi de o chinuitoare năzuinţă către armonie. Muzica lui e bună, dar ar putea fi şi mai bună, mai închegată, mai viguroasă ! Era pentru prima dată cînd Liongina judeca atît de sever muzica lui Leonas B., care, de fapt, îi plăcea. Eforturile lui febrile de a reuni lucruri ce nu puteau fi alăturate — poziţia sa şi inspiraţia, fracul şi libertatea mişcărilor ! — îi sfîşia muzica în bucăţi. Te impresiona în ea, în primul rînd, nu melodia în sine, ci năzuinţa către armonie, care se transformase într-un fel de năzuinţă patologică.

— Cum merge noua dumneavoastră simfonietă, şefule ?

— Urzeala am terminat-o, dar atît, numai urzeala, îmi lipsesc însă firele de bătătură. Nu mi-au fost livrate pe foaia de comandă ! Şi, pufnind iarăşi, se întoarse cu spatele. Rîsul acesta n-o amuza, şi el ştia asta foarte bine. Ai fi zis însă că şi lui parcă-i îndesase cineva pumnul în gîtlej.

— Deci, vă bizuiţi pe lînă din import ?

— Astăzi înţepi ca o viespe. Ce-i cu dumneata ? Eşti hărţuită. Probabil nu ai nici un ajutor de la nimeni... Şi mie mi se întîmplă acelaşi lucru. De muzică vorbesc. Iar dumneata refuzi să mă ajuţi... Şi Leonas B. îşi trecu în mod semnificativ dosul palmei peste frunte.

— Nu sînt mizician. Sînt un simplu amator.

— Lucrezi aici şi mai ai totuşi timp să iubeşti muzica ?

— Asta mi-e munca. Sînt nevoită s-o fac.

— Grozav ştii să te aperi.

— Și asta sînt nevoită s-o fac.

— Şi, pe deasupra, să mai suporţi şi amabilităţile neghioabe ale conducătorului artistic, nu-i aşa ?

Liongina îşi lăsă ochii în jos, să nu-1 mai vadă umi- lindu-se. Acuşi o să plece, o să înceapă să-şi reproşeze că n-a fost destul de stăruitor şi sever — nu i-a amintit ceea ce ea nu trebuie să uite, da, da ! — şi o să se năpus-
tească să lucreze şi, totuşi... simfonieta nu se va clinti din loc.

Fără să-i aştepte răspunsul, Leonas B. se ridică şi îşi masă uşor frumoasele sale mîini. Acum îi era jenă de Liongina, de respiraţia ei abia auzită. Astăzi ea evitase, nu se ştie din ce motive, orice aluzie, oricît de mică, la relaţiile lor neoficiale. Iar această lipsă de înţelegere din partea ei îl împiedicase să-şi încheie vizita frumos şi cu obişnuita solemnitate, astfel ca, într-o atmosferă de deplină înţelegere, să-i fie trecute cu vederea încercările neîndemînatice de a recîştiga, de a recăpăta ceva ce fusese definitiv pierdut. Dacă s-ar fi întîmplat aşa, i-ar fi sărutat mîna, după ce mai întîi ar fi reţinut-o un timp ca pe un gingaş porţelan în palma sa.

Lîngă uşă — pînă acolo păşise necăjit şi furios — se întoarse.

— Ah, era să uit, Liongina : la ora şaisprezece e şedinţă de analiză a repertoriilor, la minister — Era un neadevăr. El nu uita niciodată nimic. Exact pentru asta şi venise să tocească fotoliul din biroul ei, restul — improvizaţie, fantezie muzicală, pentru că nu voia să-şi mărturisească nici lui, nici ei adevărul. Era convins că n-o să-l creadă, dar nu putea pleca înainte de a-şi lua revanşa. — Ştiu, nu e de competenţa dumitale ş.a.m.d., însă dumneata o să poţi raporta mai bine decît mine. De cum te zăresc acolo, toţi birocraţii aceia incorigibili se înseninează, pe cuvîntul meu ! Şi nu mai latră nici o vulpe că trag chiulul.

Vulpe. Blană de vulpe. Şubuliţă de vulpe. Cine ştie, poate va fi nevoie şi de ajutorul lui.

— Dacă asta e dispoziţia dumneavoastră...

— Nici vorbă de dispoziţie, dragă Liongina ! Te implor... Salvează-mă pentru a mia oară. Cea mai răbdătoare dintre muzele lumii — dumneata eşti !

Răbdătoare, îşi zise ea zîmbind cu amărăciune.

Liongina Hubertaviciene se angajase la Agenţia de impresariat artistic imediat după absolvirea secţiei serale a facultăţii de ştiinţe economice. Dacă nu era grija fostului ei şef pentru dactilografa lui care îşi obţinuse diploma, ar fi intrat în reţeaua comercială, ca majoritatea colegelor de curs.

— Ia spune-mi, ce faci tu aici ? o întrebase el foarte sever, într-o zi cînd o surprise bătînd la maşină.

— Lucrez.

— Am să-ţi spun eu ce faci: azvîrli banii statului pe fereastră ! Nişte mii bune ! Asta te-au învăţat acolo patru ani la rînd ?

— Nu pot să găsesc nimic mai bun, tovarăşe şef.

— Ia te uită la ea, nu poate să găsească, ha! Tu ai dat examen la conservator, mi se pare. Ești în stare să deosebești un pian de o tobă ? Dacă ești în stare, te recomand lui Leonas, frăţiorul meu. Nu te teme, el nu-i un căpcăun ca mine. E băiat cu carte, răsfăţat, fire simţitoare, cum se spune ! Ce te zgîiești ? Trebuie să ieși și tu odată în lume, că doar n-ai să stai toată viaţa să dospești aici!

Leonas nu fusese prea încîntat de ea, dar nu avusese puterea să-și refuze fratele mai mare. A încadrat-o ca inspector, funcţie nu tocmai generos retribuită, apoi a uitat de ea. Așa i s-a părut Lionginei. Dar în urmă cu trei ani, cînd Agenţia de impresariat artistic a obţinut un post în schemă — de director comercial, șeful și-a amintit de ea.

— Am intenţia să te avansez într-un post important, tavarășă Liongina. Insă cu o condiţie obligatorie, o anunţă bărbatul elegant, de treizeci și șase de ani, ce nu semăna absolut deloc și totuși, abia perceptibil i-l amintea pe fratele său mai mare, care cu vocea lui tunătoare își dicta la mașină memoriile. Vei fi nu numai adjunctul meu, nu numai conducătorul efectiv al agenţiei, d și muza mea.

Liongina rămase în picioare, cu aerul că fusese udată cu apă de sus pînă jos și scoasă afară în ger. Sînt femeie măritată — răspunse ea cu calm, ca omul sigur de valoarea sa — și de aceea aș vrea să știu la ce anume vă referiţi în a doua parte a condiţiei puse. Și, cu un zîmbet echivoc, dinainte studiat, adăugă : deocamdată nu accept să fiu gata de orice, tovarășe director. Nu te teme, dragă, că doar nu sînt nici eu un căpcăun, se autocaracteriză Leonas B., repetînd expresia fratelui său mai mare. Deci, ce va trebui să fac, să-mi petrec noaptea cu dumneavoastră, cînd o să vă certaţi cu soţia ? Liongina îl privea fără să-și plece ochii și fără să roșească, iar el se gindi că nu greșise deloc promovînd femeia aceasta frumoasă — și în mod evident, excepţională — într-un post important.

Asta n-o să depindă de mine, ci de dumneata ! Și începu să rîdă — rîsul era dezgustător, mai mult niște pufnituri. Din cînd în cînd se auzea același rîs ironic, strident, din fosa orchestrei : politicos și blînd cu toţi ceilalţi, el era întotdeauna aspru și exigent cu muzicanţii. Rîsul lui o scîrbi pe Liongina, dar n-o sperie deloc. De pierdut n-am ce pierde, își zise ea, în schimb am multe de cîștigat. Agăţîndu-și un zâmbet peste masca despre care toţi ajunseseră să creadă deja, că e adevăratul ei chip, îl rugă insistent să-i explice ce înseamnă *muză.* Leonas nu apucase să reflecteze dinainte la toate detaliile și mai cu seamă la răspunsurile lui pentru întrebări naive. Nu pusese în legătură cu ea nici un fel de schimbări speciale, își dorea doar o notă mai picantă, mai condimentată în existenţa sa atît de anostă.

Nu prea știu nici eu, rosti încet, trecînd la un ton mai oficial, în vreme ce dumneata o să te lupţi cu rutina de aici, eu — o să-mi compun muzica. Și o privi ţintă, încercînd să cerceteze cu atenţie începutul viitoarelor lor relaţii pentru a obţine de la ele mai mult decît se hatărîse să spună, dar nu uită să includă totul în paragrafele

convenţiei. O să trec în sarcina dumitale toate treburile de care ar urma să mă ocup singur. Să ştii că te observ de multă vreme — o să faci faţă. Va să zică n-a uitat că m-a angajat în muncă ? se minună Liongina. înseamnă că o urmărise cu atenţie de multă vreme, de pe cînd — în veşnica semiobscuritate a biroului lor — se apucase să lipească afişe pe pereţi. Se străduia, fără să i-o ceară cineva, să facă în aşa fel ca vechea clădire să nu mai pară chiar atît de posomărîtă. E-adevărat că o petrecea cu priviri scrutătoare, însă nu venea niciodată în imediata ei apropiere şi nici mîna umedă nu i-o întindea. Glasul ei îl neliniştea mai mult chiar decît trăsăturile feţei. De cîte ori i se adresau colegii, ea răspundea cu exactitate, cu un aer de o subliniată seriozitate, dar fără a-şi obosi coardele vocale. Pînă atunci glasul ei real dormitase la fel ca sunetele din tuburile prăfuite ale unei orgi. Privirea cercetătoare a directorului o diseca, pur şi smplu, şi Lionginei nu-i scăpă zîmbetul enigmatic de pe chipul lui. Dacă i-ar fi cerut s-o facă, ar fi fost dispusă să se răsucească pe tocuri ca s-o poată vedea cum arată şi din spate. Pe dumneata mă pot bizui, tovarăşe Liongina, eşti un lucrător inteligent, bine pregătit, Nu-ţi ascund, sînt
un egoist — şi o să încarc fără milă în spatele dumitale toată munca ! — dar trebuie să recunoşti că nu te nedreptăţesc : pentru postul de director comercial mi-au fost recomandaţi administratori cu stagiu îndelungat şi cu relaţii, dar i-am refuzat pe toţi şi, uite, numesc în schimb un inspector de rînd. Dar Lionginei Hubertaviciene nu-i convenea să apară în ochii acestui bărbat celebru şi simpatic ca o persoană de rînd, ceea ce se grăbi să-i şi declare. O, m-ai înţeles greşit, se scuză Leonas B., dacă n-aş fi fost ferm convins, dimpotrivă, că nu eşti o femeie de rînd, crezi că aş fi îndrăznit să te stingheresc cu propunerea mea ? I se deschidea o perspectivă ameţitoare la care ea nici nu sperase; sau dacă sperase poate ceva asemănător, o făcuse în mare taină, neîndrăznind s-o recunoască nici în șoaptă. Totodată, insă, propunerea o strivea sub greutatea ei — ca un bloc de granit pus pe mormîntul cuiva drag — deşi Liongina continua să privească fără teamă în ochii omului puţin întristat din faţa ei, care pe neaşteptate îi dezvăluise încă una, sau poate mai multe laturi ale caracterului său. Oare ce-o să mai aibă prilejul să afle despre el ? Simţea cum pielea îi devine rigidă şi aştepta ca dintr-o clipă în alta tot trupul să i se acopere cu solzişori uscaţi de imortele, ca odinioară în copilărie. Mai ai puţin şi ai să te transformi într-un gîndac pitit sub platoşa sa, un gîndac insensibil, pe care o să-l arunce cît colo, sau poate o să-l strivească pantoful modern cu talpa groasă al directorului. Şi totuşi, aici nu pare să miroase a forţă fizică brutală — auzise ea destule şi despre aşa ceva. Iţi dau o săptămînă să meditezi, să chibzuieşti, să te sfătuieşti... Cu cine ? Ea nu avea cu cine se sfătui. încă din vremuri imemoriale, de pe cînd tremura toată pentru cea mai mică nedreptate, chiar şi atunci a trebuit să decidă întotdeauna singără. Pentru o clipă revăzu piaţa încinsă de arşiţă din faţa gării, femeia tinerică pradă disperării intrînd în vorbă cu o

mulţime de bărbaţi şi călcînd exact pe tăişul cuţitului... Leonas B. era generos propunîndu-i o săptămînă, însă într-un astfel de răgaz se ascundeau primejdii. Liongina Hubertaviciene ardea de nerăbdare să scape de biroul inspectorilor şi să urce mai sus cu cîteva trepte. Să poată respira nestingherită şi să poată privi cît mai departe. Săptămînă aceasta — era duşmanul ei. Chiar şi o singură zi, tot duşman îi era. Poate să apară o altă femeie... ba nu, Leonas B. o alesese pe ea. De altceva îi era însă teamă. Cînd o să mă aplec deasupra lui Aloyzas, care abia aşteaptă atingerea matinală a buzelor mele, şi... Şi chiar aşa fiind n-am dreptul să risc ! Loteria vieţii nu face risipă de numere cîştigătoare. Accept ! Leonas B. îşi înălţă sprîncenele entuziasmat, se înclină şi sărută mîna inspectorului Liongina Hubertaviciene, ridicînd-o astfel mai sus, mai aproape de stele.

Debutul noii sale activităţi coincise cu plecarea unui grup de instrumentişti la Riga. Liongina n-ar fi putut bănui că Daugava e atît de mare şi că podurile pe deasupra ei sînt atît de lungi. Deci, de azi înainte, o să poată vedea desfăşurîndu-i-se la orizont în faţa ochilor, ca nişte fundaluri de decor, privelişti după privelişti, cu singura deosebire că de astă dată distanţele şi întinderile vor fi autentice şi nu imaginare. Chiar în prima seară bătu în uşa camerei ei de hotel Leonas B. Avea o înfăţişare mai simplă ca de obicei, nu era prea dichisit, cu toate că nu-şi lepădase fracul elegant, bine strîns pe trup. Mirosul de coniac dovedea că făcuse eforturi să-şi risipească neîncrederea sau cine ştie ce altă grijă copleşitoare, fără nici o legătură cu turneul. în realitate l-a indispus şi l-a silit să pună mîna pe pahar o întîmplare nenorocită. în timp ce dirija orchestra a leşinat flautistul, al cărui motiv delicat — al speranţei — trebuia să răsune ca o replică la finalul subru şi apăsător al lucrării. Acum Leonas B. îşi agita nervos mîinile, îşi făcea de lucru cu poalele fracului, iar gura lui, din care în răstimpuri îşi lua zborul — ca un stol de vrăbii — rîsul său, nu se închidea nici pentru o clipă. Da, e căsătorit, aşa cum bănuise şi ea şi, pe deasupra, cu o femeie mai în vîrstă, cu fosta lui profesoară de compoziţie. Fără îndoială, m-a ajutat, în multe privinţe, dar..., Să nu te însori niciodată din recunoştinţă, o să-i poruncesc fiului meu !.. Se înţelege de la sine că soţia are dreptate. Iar dreptatea ei a devenit şi mai sacră, din ziua în care i s-a pus în sfîrşit, diagnosticul. O boală a sîngelui, o boală incurabilă, aşa că orice aş face, oricît mi-aş ieşi din piele recunoscîndu-mi micile păcate, impulsurile de bărbat şi lipsa mea de atenţie, ea întotdeauna o să aibă de o sută de ori mai multă dreptate decît mine. Brusc, îşi dădu seama că vorbeşte doar el, iar ea, Liongina, stă înlemnită — în mijlocul gătelilor împrăştiate peste tot, a diferitelor tuburi viu colorate şi a altor mărunţişuri ce influenţează năucitor asupra bărbaţilor aflaţi în deplasare — stă şi nu scoate o vorbă. Unde e glasul ei, glasul ei real care răsună din adîncul pieptului, glasul pe care el îl percepe ca o fugi născută în cumplite încleştări din haos — dar nu o fugă consacrată deja. ci una pe care încă n-a compus-o

nimeni — unde e glasul ei ? Nu trebuie să-ţi fie teamă de mine — sînt un om bun, priveşte-mi mîinile ! Sînt un om bun, da, şi foarte nefericit, nu numai din pricina, vieţii de familie, care a devenit un infern... Nimeni nu mă iubeşte şi nici eu nu iubesc pe nimeni, nu iubesc decît muzica, iar ea e geloasă, e de-o gelozie diabolică ! Pe ea n-o poţi înlocui cu o rivală mai îngăduitoare. Sau îi jertfeşti totul, sau te alegi din partea ei cu un bobîmac... şi Leonas B. lisă fraza neterminată. Ceea ce spunea era adevărat, însă, oricum, îi spusese deja mult mai mult decît altora, cînd, în fond, venise să-şi petreacă noaptea cu ea.

— Mi-e milă de dumneavoastră. Vă sînt recunoscătoare. Dumneavoastră mă atrageţi mai mult decît alţi bărbaţi, dar, nu vă supăraţi, şefule...

— Leonas, Leonas !

— ...nu vă supăraţi, şefule, nu pot 1

Liongina nu şi-ar fi putut imagina că îi va fi atît de greu să se culce cu bărbatul de care depindea şi situaţia şi reuşita ei în viaţă. Că îi va fi insuportabil de greu s-o facă după ce tot ce era înlăuntrul ei arsese, ier undeva în adînc, nu rămăsese, în afara unor cicatrici invizibile, nimic altceva decît necesitatea conştientă de a avea grijă de cel mai slab decît ea, de cel complet neajutorat, de Aloyzas. Să fie doar o necesitate, o obligaţie ? Ei asta-i ! In fond, şi mîinile care mîngîie un bărbat străin pot servi o ceaşcă de ceai. La urma urmei, întreaga ei fiinţă, întreaga ei feminitate, deşi zdrobită, n-a fost definitiv învinsă, dată la o parte de viaţă şi acum se răzvrătea împotriva tranzacţiei care umilea omul şi femeia din ea. Să fi fost oare achiziţionată, prin acea învoială prealabilă, pentru anumite obligaţii foarte precise, urmînd ca restul

— care era tot o parte din ea — să fie retezat fără milă şi aruncat la coş ? Din clipa aceea avu senzaţia că nu-şi mai aparţine. Cînd mîinile lui Leonas B., care n-a vrut să dea crezare refuzului ei, au atins-o, ele au întilnit doar o platoşe, o carapace rigidă de gîndac, ce îi acoperea sînii şi pîntecele. Vrei să spui că nu-ţi plac ? Că nu-ţi plac chiar deloc ? Mîinile lui delicate se strecurau fără succes pe sub carapace şi mîngîiau zadarnic gîndacuL Ţurţurele de ghiaţă. Păpuşa de lemn.

— Ascultă, Liongina, să ştii că eu nu pot să fiu brutal! Şi începu s-o implore, apoi se indignă.

Dar cine-şi închipuie că e dumneaei de îndrăzneşte să-şi bată joc de el ? Doar a fost în prealabil de acord cu toate ! Ce altceva era decît o slujbaşă de rînd, avansată prin bunăvoinţa lui ! Dar greşea — ea nici nu se prefăcea şi nici nu încălca vreuna din promisiunile date. Pur şi simplu, nu era în stare să se biruie pe sine, deşi părea ridicol în situaţia ei, ca şi în perspectiva întregii sale* vieţi. Şi, de fapt, regreta sincer în sinea ei că nu i se poatp supune.

— Nu fiţi supăî-at... Poate că mai tîrziu, şefule...

— Leonas, Leonas !Bagă-ţi bine în cap — Leonas ! Cînd mai tîrziu... mîine, poimîine ?

— Nu ştiu. Vă sînt foarte recunoscătoare, dar... mi-e şi jenă să vă mărturisesc... Mă simt o insectă. Dumneavoastră aveţi nevoie de o

femeie, nu de un gîndac dociL..

Sincopele acestea capricioase distonau cu curgerea de mare profunzime a fugii — cu polifonia ei plină de expresivitate. Şi cu toate acestea, el se simţi copleşit de recunoştinţă şi speranţă.

— Ei bine, o să aştept. Dar să ştii, Liongina, că de mine nu scapi. O să aştept ! el se înclină şi îi sărută mîna rece.

— O să trebuiască să vă înarmaţi cu multă răbdare. Şi, înviorată din nou, ea îi zîmbi, cu zîmbetul său echivoc, dinainte studiat.

I

— Nu m-aţi uitat, măicuţă-şefă ? îşi croi drum în cabinet un bărbos temător, plin de sfială.

— Micul Pegas ? Bună, bună. Eşti cumva pe patru roţi ? Nici pînă azi nu mi-au trimis maşina de la reparat.

— Roţilor le-am dat catran, şi căluţii-s puşi în ham !

Tocmai la timp, nici că se putea mai la timp, micul meu Pegas ! îşi zise Liongina şi se abandonă în mîngîie- toarele îmbrăţişări ale Volgii. Artiştii în turneu — chiar dacă mai întîrzie, nici o grijă — îşi fac ei apariţia, Leonas B. poate să mai treacă şi altădată pe aici, cu palmele lui umede cu tot, ca să se gudure pe lîngă sufletul tău, dar şubuliţă n-o s-o auzi fşnind în cuier dacă nu acţionezi mai rapid. Maşina agenţiei nu corespunde pentru proiectata deplasare. Deocamdată, aşa cum rezultă din informaţiile deţinute, şubuliţă nu s-a vîndut, dar trag de poalele ei şi Gierdre T. şi Aldona J. Pe prima o poţi speria luînd-o cu binişorul, de a doua însă, nici vorbă să te poţi descotorosi uşor.

— în ce parte porunciţi s-o iau ?

— Lumea e bîntuită acum de criza energetică. Ge rost are s-o mai agravăm şi noi ? Du-mă pînă pe-aici, prin apropiere, şi-i spuse adresa.

O casă dărăpănată, de pe vremuri, înghesuită într-un şir de alte case la fel cu ea. O scară mohorîtă, cam întunecoasă. In spatele uşilor înguste şi înalte, îmbrăcate în piele sintetică, se aflau, desigur, apartamente mari şi întinse ca nişte lacuri. De fapt, nu apartamente — muzee ticsite de mobilă veche, covoare şi veselă.

Liongina apăsă îndelung butonul soneriei ce ţîriia asurzitor. De partea cealaltă a uşii — nici o mişcare. în lumina zgîrcită ce pătrundea pe scară, se desluşea luciul plăcuţei de alamă. Asta H., artistă emerită, maestru emerit al artei pe republică.

— Asta, deschide ! Ştiu că mai eşti la micul dejun, deşi toată lumea a mîncat deja de prînz.

— N-ai ghicit. Sînt în pielea goală, de aceea nu-ţi pot da drumul înăuntru, miorlăi dincolo de uşă glăsciorul răsfăţat al Astei.

— Asta, draga mea, nu te mai prosti. Ce, ţi-e teamă de mine ?

— Nu sînt numai eu în pielea goală.

Se auziră zgomote, cineva încercă s-o tragă de lîngă uşă pe gazda care opunea rezistenţă.

— Draga mea, iartă-mă. El se jenează ! Uşa se întredeschise cu un pocnet, lanţul zăngăni şi rămase întins. O făptură plinuţă şi

trandafirie, cu năsucul cîm şi ochişori albaştri, rotunzi, apăru în deschizătura uşii. Părul blond, ondulat îi cădea pe umerii şi sînii albi, complet goi.

— Ah, neruşinato ! Puteai să-ţi pui pe tine măcar un şal ! bombăni stînjenită Liongina, de parcă ea însăşi s-ar fandosi goală puşcă în faţa unor oameni străini.

— Neruşinată ? Asta izbucni în hohote de rîs şi rîsul ei strident, deloc potrivit cu silueta plinuţă, părea gata- gata să spintece liniştea adîncă a casei care, bănuitoare, trăgea cu urechea.

— Iartă-mă, nu te invit înăuntru. Bărbaţii sînt nişte fricoşi !

— Ia zi, pe cîţi i-ai înghesuit în baie ? Hai, recunoaşte !

— Numai pe unul, pe unul singur.

— Cine-i, ocrotitorul tău ?

Asta — aşa cum ştia toată lumea — avea un ocrotitor. Director la o mare uzină, un bărbat remarcabil, robust, dar care demult îşi sărbătorise — în mod festiv — aniversarea a şase decenii de viaţă. De aceea uneori îl înlocuiau alţii, mai tineri.

— Mă plictiseşte bătrînul. N-o să mă crezi : mă îndeamnă foarte serios să studiez.

— Ce?

— Orice. O ţine una şi bună să mă las de scenă şi să intru în învăţămînt. Inchipuie-ţi, să fiu profesoară ! Eu numai dacă îmi aduc aminte de şcoală şi simt că mi se face rău !

— Şi n-o să se supere al tău, dacă află ?

— N-o să afle. E plecat la Moscova. Cred că n-ai să te apuci tu să-i spui ! Glasul Astei deveni penibil de tăios, la fel ca şi rîsul. Bine, haide, intră ! Desprinse lanţul şi o trase pe Liongina în vestibul. Se vede că ai o treabă serioasă cu mine. Abia aştept să-mi spui ce ţi s-a putut întîmplă ţie, care eşti aşa de căpoasă ?

Liongina trase adînc aer în piept, pregătindu-se parcă să plonjeze într-o apă tulbure, stătută, duhnind a pisoi înecaţi.

— Ascultă Asta, vrei să ai o şubuliţă ?

— Cojocel din piele argăsită ? Foarte mulţumesc, mi-a adus bătrînul unul, din Iugoslavia. A mîncat numai salam gol, dar mi-a adus.

— Ei, acuma toate mucoasele au cojocele din piele argăsită. Şi Liongina făcu un gest dispreţuitor cu mina. Eu îţi propun ceva mai elegant.

— Haide, nu mă mai ameţi ! Doar n-o să-mi spui că tu n-ai nevoie de aşa ceva ?

— Am nevoie. Am mare nevoie, Asta • E o şubuliţă scurtă, de vulpe argintie. Dacă o vezi, leşini — e un vis, nu altceva !

— Şi atunci de ce mă prosteşti pe mine ?

— Nu pe tine, pe mine ! Mi-o doresc al naibii de mult, însă mie n-or să mi-o vîndă. E unicat, expus la Casa de mode. Iar eu — cine sînt ? Un tehnician, un zero.

— Şi ai nevoie de marca firmei mele ?

— Asta dragă, eşti adorabilă ! Eşti nu numai o cîntă- reaţă minunată cu voce de argint, dar şi un nesecat izvor de înţelepciune ! Şi Liongina, rostind cuvinte care nu erau ale ei — poate mai degrabă ale micului Pegas — porni s-o linguşească pe femeiuşcă această uşuratică, ce cînta modest şi în schimb flirta din plin, fiind înzestrată cu toate însuşirile femeilor uşor accesibile.

— Bineînţeles că o şubuliţă de vulpe nu mi-ar strica nici mie, şi Asta îşi miji ochii, cu un aer răsfăţat, ima- ginîndu-se cu umerii învăluiţi în norişorul pufos — cît de graţios ar arăta căpşorul ei înconjurat de blana argintie ! — Dar nu sînt o hrăpăreaţă, Lionge. Chiar dacă-s o zgripţuroaică, o destrăbălată, un suflet negru cu pielea albă — cum mă caracterizează în scrisori nevasta directorului meu — eu zău că nu invidiez niciodată pe nimeni. Şi mai ales pe tine, Lionge. Pentru că tu nu m-ai dispreţuit nici atunci cînd nu aveam plăcuţă strălucitoare pe uşă, aşa că de dragul tău — renunţ la şubuliţă !

— Să ştii că nu pierzi mare lucru : pînă la ea — drumu-i la fel de lung ca pînă la Ţara lui Franz Joseph.

— Şi, mâ rog, unde domiciliază Franz ăsta ? Nu cumva în apropiere de Vilkaviskio ?

— Mai departe, mult mai departe, exact — nu ştiu nici eu unde. Hai să convenim aşa : eu, dacă reuşesc, mă zbat să obţin şubuliţă pentru tine — tu mi-o vinzi mie. Mă rog, găseşti un pretext : e prea mare, prea mică sau nu-ţi convine modelul. De acord ?

— Mare şmecheră mai eşti, Lionge ! Cu un cap ca al tău, ministru ajungi ! în regulă ! La revedere ! Te pup ! Nu de alta, dar cred că tipul meu a degerat în baie.

Asta îşi întinde guriţa de bun-rămas, iar pe Liongina o fulgeră gîndul: eh, şi eu tot goală sînt ! Mai goală chiar decît ea, deşi port taioraş de tweed şi cizmuliţe înalte pînă la genunchi...

Ţara lui Franz Joseph e încă departe, grozav de departe, însă prin ceaţă încep deja să i se distingă contururile.

— Şi-acum, încotro porunciţi s-o luăm, măicuţă şefă ?

Micul Pegas e gata să pornească în goana mare oriunde i s-ar cere. Cu alte cuvinte, am acum la dispoziţie propiul meu şofer. Pe care-1 pot mînui, fără nici un efort, cum doresc. Pentru că e gata să facă orice l-aş ruga. Asta o poate face kn'ock-out fără să stea la gînduri pe frumoasa Giedre T., dacă dumneaei nu-şi bagă minţile în cap la vreme şi nu părăseşte ringul.

Un indicator pentru sens interzis — ieri nu era aici. Micul Pegas drăcuie. Dă maşina înapoi şi lumina farurilor cade pe un panou cu afişe. Pe unul din ele, cam rupt, chipul retuşat al unui bărbat cu un inel gros — ca un gîndac de aur — pe deget. IGERMAN. în gînd, Liongina ridică uşurel colţul dezlipit ca şi cum are intenţia să-l lipească la loc şi citeşte în fugă inscripţia, de astă dată însă de la dreapta la stînga. NAMREGI. Combinaţia neaşteptată a literelor îi

împlîntă un junghi violent în piept. îi este peste putinţă să mai respire. Namregi ? Huţuev-Namregi ? Rafael Huţuev-Namregi, cel de odinioară — a devenit acum Ralph Igerman ? Respiraţia i se zbate dureros în coşul pieptului. Cîte momeli mai născocesc şi artiştii ca să atragă publicul ! Deci nu e pseudonim — e o farsă, îi prosteşte pe spectatori fără a se dezice nici cu o iotă de el însuşi. Deci — el e Rafael, cine altul ar putea fi ?

— Micule Pegas, opreşte !

Dacă dispare acum, nu se vor mai întilni niciodată ! Da, acolo nu e un afiş dezlipit de vînt, acolo e Rafael care păşeşte cu capul descoperit sub cerul străin al oraşului !

— Aici, la intersecţie ?

— Nu, nu ! Mergi mai departe şi cît mai repede !

— V-am supărat cu ceva, măicuţă-şefă ? Am să risc totuşi. Poate îmi ajută Dumnezeu şi n-o să mă jupoaie controlul circulaţiei.

— Mergi, mergi mai departe ! Mă grăbesc ! Ţi-am spus doar că mă grăbesc !

Liongina îşi dă seama că spune prostii. în glas îi răsună un fel de bucurie triumfătoare, dar ochii i s-au întunecat de mînie şi teamă. Trebuie să mă stăpînesc ! Să-mi liniştesc bătăile inimii. Ce ridicol, nimeni, absolut nimeni în afară de tovarăşa viaţă, n-ar fi izbutit să născocească o asemenea batjocură. Ei bine, să ne comportăm deci şi noi aşa cum ne-o cer timpurile. Să-i dăm peste bot vieţii — cu viaţă.

— Ascultă, micule Pegas ! Dumneata nu te superi că-ţi spun aşa ? Bun, îmi pare bine că nu te superi! Liongina îşi netezeşte glasul ca pe o sîrmă, să nu mai vibreze în el extazul. Doar sîntem prieteni, nu-i aşa ? Ia spune-mi, aşa prieteneşte, cum ai reuşit să aduni banii pentru „Volga“ asta ? Că după cîte ştiu onorariile voastre nu sînt prea grozave, nu ?

— Deşeuri, nu vă supăraţi că spun aşa, maicuţă-şefă. Deşeuri, nu onorarii. Cum am reuşit să-i adun ? Păi, ăştia au fost bani de la Dumnezeu.

— De la Dumnezeu ?

— Amelioraţiile. Banii ne-au picat ca din cer. Anul trecut i-au dărîmat soacrei gospodăria de la ţară. Casă cu dependinţe, grădină, stupi. A căpătat de la stat peste opt mii.

— Şi cu soacra ce-aţi făcut ?

— A stat la noi, cît a trăit.

— Acum nu mai trăieşte ?

— Iarna trecută a murit. De pneumonie.

A murit ? Sau poate — ai ucis-o tu ? Cum am făcut eu cu mama izgonind-o în instituţia de irecuperabili ? Ah, de-ai şti cît te detest, micule Pegas ! La fel cum mă detest pe mine însumi!

Iar cu voce tare, fără a uita să zîmbească prietenos şi protector, rosteşte :

— Iţi mulţumesc pentru sinceritate. Te asigur **că** Zilele culturii de la Mazeikius vor beneficia de **vocea** dumitale !

— Vă mulţumesc din inimă, măicuţă-şefă ! Se apleacă să-i sărute mîna, dar ea şi-o retrage. Să nu credeţi câ mă linguşesc. îmi place să mînuiesc volanul şi îmi place s& am de-a face cu oameni cumsecade. Să ştiţi că vă servesc din toată inima !

— Şi eu o fac din toată inima, micule Pegas ! spune ea pe un ton vesel.

— Sînt aşa de bine dispus, că aş zbura pînă la capătul pămîntului! Şi micul Pegas începe să fredoneze ceva cu jumătate de glas.

Liongina îi spune adresa salonului de coafură. Trebuie neapărat să-şi vopsească părul, au început să fie vizibile firele cărunte.

Trebuie să fiu frumoasă, funcţia mea, munca mi-o cere, încearcă ea să se convingă pe sine. Nu-i adevărat, vreau să fiu frumoasă cu orice preţ ! Mai ales acum, zilele astea. Da ! Are nevoie de strălucire, de un înveliş nou, în locul acestuia, care-i tot numai plesnituri. Um- blînd mereu după şubuliţă de vulpe s-a neglijat complet. Ba nu, şubuliţă n-are nici o legătură cu toate astea. Şi totuşi, Liongina se simte foarte tulburată, de parcă cineva
— dar nu oricine, ci el, cel al cărui nume refuză să-l rostească, pentru că tot ce se întîmplă e absolut absurd ! — şi-a pus în gînd s-o surprindă pe nepregătite. Ar fi fost şi mai tulburată dacă şi-ar fi amintit de promisiunea făcută : s-o şteargă la Mazeikius, la Klaipeda, sau în altă parte !

Pe jumătate sufocată iese în sfîrşit afară din jungla umedă şi parfumată a salonului. E o seară tîrzie, cufundată în întuneric şi singurătate. Ce bine că are o casă !

— încotro pornim ? şi cu un gest amabil micul Pegas deschide larg portiera.

— Acasă, dragul meu, acasă !

Are impresia că pînă acasă e un drum lung — foarte lung. Mult mai lung decît pînă la misterioasa Ţară a lui Franz Joseph, răsărită aşa, pe nepusă masă, dintr-un uitat manual de geografie.

— Aici Inspectoratul orăşenesc al Miliţiei, ofiţer de Berviciu, maior... skas. Vă rugăm să vă prezentaţi de urgenţă la noi, pentru a-1 lua în primire pe cetăţeanul Ralph Igerman. Unitatea noastră nu-i hotel pentru artişti ambulanţi ! Vocea stridentă şi severă a maiorului se fărîmiţa din pricina rîsului abia stăpînit.

— Igerman ? Ralph Igerman e la miliţie ? Cît e ceasul, tovarăşe maior ? Liongina nu-i reţinuse numele spus la repezeală.

— Patru şi jumătate. Mai precis : patru treizeci şi trei, pe ceasul electronic !

Din receptorul strîns lipit de ureche ţîşneau ace micuţe înfingîndu-i-se în cap şi în ceafă. Sub cămaşa de noapte — largă şi lungă pînă în podea — picioarele i se muiaseră. Jos nu era parchet ci lespede încinsă. Dar ea nu-i simţea căldura. Trupul rece ca gheaţa îi era scuturat de un tremur nervos, iar senzaţia de vomă, care a încercat-o adineauri, abia i-a trecut.

— Trebuie să fie o eroare, tovarăşe maior. Liongina întreba şi răspundea, dar vocea ei era răguşită, de nerecunoscut. Nu credeţi că ar fi mai bine să lămurim situaţia dimineaţa ? Cum a ajuns acest Igerman la dumneavoastră ? Şi ea simulează un căscat, senzaţia de vomă ii revine.

— In împrejurări de necrezut! — E cert că maiorului îi făcea plăcere să stea de vorbă cu o femeie — judecind după glas, trebuia să fie un bărbat tînăr. Vroia şi el să se amuze puţin în timpul serviciului de noapte. In mod sigur şi-o închipuia caldă şi pe jumătate adormită.

— Păi, staţi că vă spune chiar el. Să nu vă mire cînd o să aflaţi că a sosit aici pe calea aerului, cu un O.Z.N. Un obiect zburător neidentificat. Nu mă taie capul cum aş putea să-i spun în lituaniană. Pe scurt, cu o farfurie zburătoare ! Băieţii mei se tăvălesc de rîs. E un mare poznaş !

— Acesta e artistul pe care-1 aşteptăm noi ? Sînteţi convins de asta, tovarăşe maior ?

Liongina nu avea nici un dubiu — el trebuia să fie ! Soneria telefonului o trezise brutal din somn — un* somn adînc şi fără vise, un fel de leşin în care stăruia senzaţia, presentimentul unei mari nenorociri sau al unei boli grele — însă chiar şi în somn, în subconştient, ea îl aşteptase pe Rafael. Trăgea cu urechea, gata să-i deschidă dacă ar fi bătut la uşă. Afişul ud, dezlipit, se zbuciuma în bătaia vîntului. El e ! Un fulger — proptit cu unul din capete în pămînt şi cu celălalt ameninţînd beznele negre ale cerului — prăvălise peste casa lor şi peste întregul univers — întunericul. La lumina orbitoare a fulgerului Liongina văzu drumul — noroios şi plin de gropi — pe care a tot mers ani lungi de viaţă. Crezuse că l-a parcurs pînă la capăt. E cu putinţă să nu se fi terminat încă ? O splendidă pajişte imaculată ce se întinde de cealaltă parte a drumului o cheamă — s-ar năpusti în goana mare acolo dacă n-ar fi totul inundat de o paloare cadaverică. O iarbă albă — absurditate, şi la fel de absurdă avertizarea care-i vuieşte în creier : *păzea, începe !* Ce începe ? în jur e întuneric, aşa cum e normal să fie la ora patru şi jumătate — cînd reţeaua de electricitate nu s-a trezit încă — astfel că orice fascicul de lumină ce se tîrăşte dincolo de geam te orbeşte. Urmăreşte cu atenţie spusele interlocutorului şi îi răspunde, însă întreaga sa fiinţă stă pitită undeva lîngă gîndurile ei şi nu se decide să pună piciorul pe iarba albă. Brusc, pajiştea iluzorie dispare, degetele de la picioare i se crispează ca nu cumva să atingă fără voie vreo pietricică — da, se află sub un cer străin pîrjolit de arşiţa soarelui, la marginea unei prăpăstii ce se cască, din nou se cască, în faţa ei !

— înainte de a verifica, miliţia nu dă alarma niciodată. Este artist emerit al R.S.S. Turkmenia şi R.S.S.A. Iakuţia. Petrolist de onoare al Tiumenului. Şi, chiar dacă n-ar fi oaspetele nostru, permiteţi-mi să vă spun un lucru : într-o noapte de toamnă nu-i prea plăcut să nu ai un acoperiş deasupra capului.

— Bine, dar noi nu avem la dispoziţie itinerariul G.Z.N.-urilor, tovarăşe maior !

Tremurul nervos şi o vagă senzaţie halucinantă persistau. Mai continua încă să fie o observatoare pasivă, deşi respinsese cu dibăcie atacul.

Maiorul trecu la un ton mai moderat.

— Dacă n-a avut timp să-şi anunţe sosirea, n-avem nici o

pretenţie.

— Ce pretenţii poate avea cineva la ora patru şi jumătate din noapte ? Tovarăşului Igerman i s-a reţinut o oameră la „Gintaro“. Noapte bună, tovarăşe maior.

— Noapte bună şi vă rog să mă scuzaţi pentru deranj, tovarăşă Hubertaviciene !

— Ia te uită, aţi aflat şi cum mă cheamă ! Nu vroia să rămînâ cu întunericul şi pustietatea din jur.

— Miliţia ştie totul, tăvarăşă Hubertaviciene. Nu vă gîndiţi la nimic râu, glumesc şi eu. Am luat legătura cu directorul Agenţiei de impresariat artistic şi mi-a dat numărul dumneavoastră de telefon. Mi-a făcut plăcere să discut cu dumneavoastră. Noapte bună !

— Cu bine, tovarăşe maior ! în glasul ei răsuna zornăit de gheaţă. Sînt încătuşată toată — de sus pînă jos — într-o crustă de gheaţă cu neputinţă s-o spargi dintr-o singură lovitură, se tîngui Liongina continuînd să rămînă lîngă telefon.

Şi-acum, ce se va întîmpla ? Brusc, uită totul : de ce stă în picioare aici, unde se afla înainte de asta, şi mai ales — unde trebuie să se ducă acum. După o clipă — o întreagă eternitate — se mută de pe un picior pe celălalt. Nu mai erau picioruşele sprintene, fără bătături şi vene proeminente, cu care se mîndrea, ci nişte buturugi greoaie, care-i tremurau, ca şi cum cineva a lovit-o sub genunchi cu un obiect greu. îndată ce se va mişca din loc — o s-o înghită pămîntul. Şi cu toate acestea se mişcă.

Şi în aceeaşi clipă îşi auzi dinţii clănţănind — cineva îi înfipse în ceafă un tăiş ascuţit şi o împinse în beznă. Pietrişul aspru, crăpat, cu muchiile ţepoase o să se împrăştie transformat în pulbere, iar ea ridicînd mîinile va începe să bată din aripi ca o pasăre. încă un pas mic de tot. Şi încă unul. Bine, dar eu am fost deja acolo, daţi-mi drumul! N-o împingea nimeni de la spate — se avînta singură într-acolo, unde cîndva se oprise înmărmurită de spaimă şi fericire. Mîinile întinse dădură peste ceva tare şi rece. Liongina aşteptă cuvintele care trebuiau s-o trezească definitiv : de ce orbecăi pe întuneric ? Aprinde lumina ! Dar nu auzi decît o mormăială nedesluşită.

Fără să aprindă lumina, o luă în direcţia glasului. Aşadar, nu era singură în tot acest spaţiu care-o făcuse să înţepenească. In aceeaşi clipă îi pătrunse în nări mirosul parchetului dat cu ceară. Plăcut, liniştitor. Suprafeţele lustruite ale mobilei luciră îmbietor, întunericul era însufleţit de nenumăratele pete de lumină venite din stradă. Aceasta e casa ei, covoarele ei şi, prietenoase ca nişte animale domesticite, fotoliile ei. Dar iată şi respiraţia accelerată, anevoioasă, gîtuită parcă de mîna cuiva. Con- topindu-se cu întunericul, ascunsă în el se află o masă nemişcată, însufleţită doar de respiraţie. Stă ascunsă în întuneric şi o cheamă, o cheamă cu căldura ei dogoritoare.

Acolo e patul meu. E Aloyzas al meu. Dimineaţa o să mă piseze reproşîndu-mi că m-am ambalat în discuţia de la telefon. Deci totul e aşa cum a fost. Uimitor : în jurul ei nu se schimbase absolut nimic, deşi teama îi răscolise toate măruntaiele. Nu, nu i se întîmplase nimic. Se vede că a mîncat prea mult aseară.

— Dormi, dragul meu.

Şi ea mîngîie umărul soţului ca să nu înceapă s-o sî- cîie cu întrebările şi să-i spulbere astfel impresia că îşi regăsise liniştea sufletească. Simplă iluzie ? Fie şi iluzie, numai s-o ajute să se menţină pe marginea prăpastiei fără fund. Dar, de fapt, nici prăpastia nu-i reală, i s-a părut doar, fireşte că i s-a părut! Şi-atunci, de ce vrea ea cu tot dinadinsul să se arunce acolo cu capul în jos ? ! Ah, da, a apărut artistul venit în turneu, care dispăruse — atîta tot.

Liongina îşi băgă nasul în umărul lui Aloyzas. Inima lui bătea ca un ciocan mînuit de un braţ neîndemînatic, deşi se prefăcea că doarme. Oare şi pe el îl alarmase chemarea venită din abis ? Da de unde, el respiră întotdeauna greu, iar dacă se trezeşte pe neaşteptate, întîi şi-ntîi îşi pune în ordine gîndurile şi simţămintele. Nu-şi poate schimba starea sufletească cum schimbă alţii vitezele la automobil.

— Lunatico, bombăni el.

— Dormi, dragul meu. Şi ea se lipi şi mai tare de el, legănîndu-1 ca pe un copil trezit din somn şi pregătin- du-se ea însăşi să adoarmă. Să uite totul, să nu-şi mai amintească ce-a fost... destul, ajunge...

Dar nici n-a apucat să închidă pleoapele ca lumea, că telefonul iar a început să zbîmîie.

— Ei, las' că le arăt eu lor ! Aloyzas se smuci gata să sară din pat, dar ea, vrînd să-l liniştească, îi puse mîna pe umăr.

— Ssst, să nu răspundem, şi începu să mîngîie tandră pieptul care se zbuciuma al soţului. Dacă se obişnuiesc aşa, o să ne pierdem şi ultima clipă de linişte.

Dar în casa cufundată în întuneric nu erau doar ei amîndoi. Pipăind mobila, măturînd parchetul cu poalele halatului, Anea se tîra spre telefon. Supărată, Liongina începu să tragă cu urechea. Musafira nu trebuia să se amestece în toate astea.

— E pentru tine, Lionge. Un maior de miliţie foarte simpatic.

Anea se legăna la picioarele patului ca şi cum soneria telefonului îi dădea dreptul să fie impertinentă. încerca să distingă prin întuneric poziţia în care stăteau culcaţi ei doi, sau poate că Lionginei i se părea doar. Chipul aplecat deasupra lor duhnea a alcool.

— Du-te în patul tău, neastîmpărato. E încă noapte, bombăni Liongina.

— E dimineaţă, s-a făcut dimineaţă! Doamne, ce plăcut a fost! Ne-am întors cu un furgon de „Pîine“. Tu ai avut vreodată ocazia, Lionge, să te plimbi într-o ladă de pîine ? Ne-am umplut de făină ca nişte stafii.

— Gata, Anea, la culcare, hai la culcare ! Liongina se ridicase din pat şi îşi agita mîinile de parcă ar fi gonit
o găină în coteţ. Pe tăcute, dar cu insistenţă, o îndepărtă din dormitor pe musafiră.

Nici halatul ăsta n-o să-mi mai placă de-acum înainte.
Zău ! O să trebuiască să-l dezinfectez, decise ea, şi deodată se simţi mai stăpînă pe ea, ca şi cum îndepărtase deja una din primejdiile ce i s-au năzărit adineaori.

— Hubertaviciene la telefon. Tot dumneavoastră sînteţi, tovarăşe maior ? Aveam o părere mai bună despre miliţieni. Un gentlemen nu se comportă aşa !

— Vă rog să mă scuzaţi! N-am fost eu cu ideea — artistul Igerman ! Refuză să se deplaseze la hotel însoțit de băieții noștri. Fără reprezentantul Agenţiei de impresariat artistic, zice el, nu mă mişc de-aici.

— Scuzele dumitale nu-mi sînt de nici un folos. Pe Igerman noi l-am aşteptat. La timpul stabilit şi chiar cu flori. El însă n-a venit. Iar noi nu avem la dispoziţie maşini de serviciu şi nici personal de serviciu cum are miliţia.

— Vă rog foarte mult să nu vă supăraţi, tovarăşă Hubertaviciene. Maiorul se străduia s-o împace cumva, glasul lui nu mai era acum strident, sfredelitor. I-am oferit tovarăşului artist cabinetul meu — îl refuză.

— Regret, dar nu vă pot ajuta cu nimic ! Liongina încerca să-şi aţîţe mînia. Avea nevoie de cuvinte deslușite, pline de hotărîre. Care să nu permită pămîntului să i se clatine sub picioare.

— Vă rog să mă înţelegeţi şi pe mine, tovarăşă Hubertaviciene. Eu răspund pentru liniştea întregului oraş, iar tovarăşul Igerman o tulbură într-o măsură foarte mare.

— Dar ce face ? întrebă, neputînd să-şi învingă curiozitatea.

— N-ai să te duci nicăieri, auzi ?

Aloyzas îşi lăsase picioarele goale pe covor şi îşi căuta papucii.

— Scamatorii cu o sforicică, gajuri, anecdote. Băieţii se prăpădesc de rîs. Maşina noastră de patrulare se află în raionul Antakalni. Ce părere aveţi, s-o trimitem după dumneavoastră ?

— Nu e nevoie. In aproximativ o jumătate de oră sînt la dumneavoastră. Pe curînd, tovarăşe maior !

— N-ai să te duci nicăieri ! Clocotind de mînie, Aloyzas îşi agita o mînă în care strîngea spasmodic unul din papucii săi. Ajunge ! Destul cu comediile astea !

— Da, da, o să vin neapărat! — Receptorul ţiuia deja, cuvintele le rostise nu pentru Aloyzas, ci pentru sine.

— Iar eu am spus — nu ! Aloyzas îi smulse receptorul şi acum îl ţinea ridicat ca pe un tăciune fumegînd, nefiind în stare să găsească un loc în care să-l arunce.

— Ai să rupi firul. Să-ţi dau valocordinul ?

— N-am nevoie de ajutorul tău ! Şi făcu un pas înapoi fără să lase din mîini receptorul — care ţiuia în mod suspect — şi nici papucul. Mai bine ai avea grijă de tine ! De tine să ai grijă ! Şi, după ce puse receptorul în furcă, continuă să strige fără a ţine seama de musafira care auzea totul şi fluiera cu multă neobrăzare, cum i se păru lui. Le îngădui să te alerge cum vor, ca pe-o puştoaică sau ca pe o curieră de cincisprezece ani ! Doar eşti femeie măritată şi tu, ai familie ! Ce, o să te duci să hoinăreşti noaptea cine ştie pe unde ? Nu ştii ce păţesc cei neprevăzători ?

Aloyzas răspîndea mirosul de transpiraţie al neputinţei. Se străduia să mascheze cu strigăte propria-i spaimă, pentru că din nou adulmecase mirosul infidelităţii. De astă dată mult mai percutant decît atunci cînd avusese pentru prima dată senzaţia că un vălătuc mititel de vată împiedica buzele Lionginei să se apropie de ale sale.

— Aloyzas, te rog, Aloyzas...

Şi ea se apropie cu un aer vinovat şi spăşit, deşi nu greşise cu nimic şi nici prin minte nu-i trecuse să-l necăjească ; orice s-ar întîmplă — de-ar fi să se răstoarne cu susul în jos întreg pămîntul — ea va rămîne aceeaşi. Tot ce se petrecea acum era absolut ireal, — ah, asta ar mai lipsi să mă molipsesc şi eu de spaima lui şi să intru în panică — şi totuşi calmul pe care-l afişa i se părea pînă şi ei, Lionginei, artificial.

încerca să-l înduplece pe Aloyzas ca pe un copil, respiraţia ei îi învolbura barba, iar palma îi mîngîia umărul. Nu are nici un rost să-i aţină calea, soţioara lui se ducea doar să conducă pînă la hotel un scandalagiu venit în turneu, un oarecare Ralph Igerman şi foarte curînd o să se întoarcă în patul cald, doar s-a mai întîmplat aşa şi altădată, asta e munca ei. Nu-i vorba de nici o furtună
— nu-i decît un vînticel obişnuit care-o scoate din casă pentru un ceas, două. Atît. îi vorbea tandru, convingător. Nu ţi-ar strica deloc să respiri măcar o lună aerul uscat de la Ialta — ce-ar fi să ne facem bagajele şi s-o ştergem acolo, vrei ? însă cu cît se străduia mai mult să-l convingă pe Aloyzas, cu atît mai puţin credea ea însăşi că e purtată doar de un vînticel — şi nu de un vîrtej puternic. In viaţa ei ceva se clintise din loc sau era pe punctul de a se clinti — despicătura ce sfîrtecase pămîntul rînjea ameninţător şi existenţa ei nu mai putea fi tăinuită, chiar dacă n-aveai de gînd să te arunci cu ochii închişi în ea.

— Haide, Aloyzas, nu fii ridicol, te rog foarte mult ! Liongina îi mîngîia obrazul cuprins de tremur, fără să ştie că şi mîna ei tremura, deşi buzele contestau spaimele născocite de el. Doar nu mă duc pe jos. Il chem pe colaboratorul meu cu „Volga". Hai, caută-mi cizmuliţele, da ?

Un spasm zgudui maxilarul lui Aloyzas, de-ai fi zis că se furişase acolo cineva invizibil şi-l trăsese de barbă. De fiecare dată cînd îl ruga

Liongina, el o ajuta să se îmbrace şi întotdeauna aceste mici servicii netezeau asperitatea unor cuvinte nesocotite sau răutăcioase. In momentele acelea simţea că ea îi aparţine întreagă numai lui. Pe cînd acum — doar nu-i orb ! — nu cizmuliţele o interesează, ştie ea foarte bine unde le-a pus aseară cînd s-a întors de la coafor. A împuţit toată casa cu loţiunile ei. De aceea Aloyzas tăcea cu încăpăţînare. Iar ea încetă să-l mai înduplece.

— Nu te supăra, trebuie să chem maşina.

Dar abia schiţă o mişcare în direcţia aparatului, că el e înşfăcă de umăr.

— Te porţi ca ultima... ! Şi n-am să-ţi permit să mă tratezi ca pe un idiot! Ce pot eu să ştiu ? ! Poate te-ai înţeles cu maiorul sau cine ştie cu cine ! în fiecare zi primiri — ba cocteil, ba o ceaşcă de cafea ! Ce pot eu să ştiu pe unde-mi umbli haimana cînd lipseşti de acasă ? Toată viaţa ţi-am suportat răbdător fel de fel de capricii: delirul de somnambulă, îndată după căsătorie, chinurile îngrozitoare cînd învăţai la seral, veşnicile fandoseli de la Agenţia de impresariat! Mi-am abandonat şi munca ştiinţifică şi cartea scrisă pe jumătate, şi în cele din urmă şi activitatea mea interesantă, ca nu cumva, Doamne fereşte, să te împiedic pe tine să respiri în voie, şi-acum poftim, a ce miroase ea, respiraţia asta a ta ?

Liongina îşi ieşi din sărite.

— Să ştii că de la tine din gură miroase urît, nu de la mine ! Şi începu să formeze numărul. Mai bine te-ai duce să-ţi clăteşti gura şi te-ai băga în pat.

Aloyzas, care se aşteptase la o ripostă plină de mînie — de altfel pe deplin meritată — rămase perplex în faţa dispreţului ei rece. O vreme, încercînd zadarnic să tragă aer în piept, continuă să-şi mai audă propriile cuvinte grosolane, pe care le răcnise adineaori. Aşadar, ca şi cum nu s-a întîmplat nimic, ea azvîrle cît colo indignarea lui — fără a încerca măcar să-i demonstreze că ea are dreptate — şi îi serveşte în schimb probă certă a intenţiilor ei de infidelitate. Da, acum nu mai e vorba de un vălătuc mititel, ci de o funie în toată legea, bună pentru spîn- zurat un om ! Şi să vezi că acuşi — tot ca şi cum nu s-a întîmplat nimic — o să plece, deşi ar putea trimite acolo pe oricare dintre inspectorii ei. O clipă se surprinse însă gîndind că dacă ea şi-ar arunca cizmuliţele într-un colţ şi ar proceda într-adevăr aşa, în primul rînd el ar fi cel decepţionat. Bineînţeles, pentru faptul că n-ar mai putea suporta o nouă prefăcătorie din partea ei.

— Aha, aşa va să zică, aşa va să zică ?

Aloyzas îşi încleşta cu putere pumnii şi îi repezi în sus, lucru pe care pînă atunci nu îndrăznise să-l facă niciodată. Liongina scoase un geamăt — nu de teamă sau de indignare că o s-o lovească ! — aidoma unui fier înroşit

o arse aceeaşi presimţire ca şi pe el : plecarea aceasta a ei era cu totul ieşită din comun. In vreme ce pumnii lui Aloyzas i se agitau deasupra capului — n-o să lovească, nu va cuteza să lovească ! — îi trecu prin minte că iras- cibilitatea lui permanentă, ajunsă la punctul culminant, ar putea declanşa o nenorocire — pe care în realitate şi-o provoacă singur — iar ea n-avea idee cum să-l determine să se stăpînească... Poate doar să-l flambeze printr-o flacără care l-ar arde şi l-ar calma totodată. Simţea înlă- untrul ei o astfel de flacără, o simţea în trupul ca şi în braţul ridicat — gata să răspundă loviturii.

— Hei-hei, gata, stop, copilaşi ! şi Anea, care urmărise ce se petrece, intră alergînd în odaie. Vă propun alt joc mai amuzant. Gajuri de pildă, vreţi ?

— Iţi mulţumesc, Anea. Şi Liongina, revenindu-şi de-a binelea, se duse să se îmbrace. Oare l-ar fi lovit, intr-adevăr, pe Aloyzas ? Numai pentru a avea posibilitatea să-l vadă fără întîrziere pe Rafael, care acum nu mai era Rafael Namregi — ci Ralph Igerman, un scamator, un fragment de afiş bătut de vînt ? Ah, Dumnezeu mi-e martor, cred că mi-am ieşit din minţi!

— Dumneata să nu te amesteci în treburile altora ! Auzi, Anea ? Pumnii lui Aloyzas frămîntau aerul, fără a ţinti pe cineva anume şi erau mai curînd ridicoli decît ameninţători.

— Asta ce vrea să însemne ? O invitaţie să-mi strîng catrafusele ? Cred câ vei continua să fii un gentleman şi-mi vei permite să mă car de-aici dimineaţa, nu-i aşa ?

Gura Anei rîdea neauzit ca o gură de clovn, iar gîtul

i se unduia — alb, plin de căldură, ademenitor, chiar şi într-un

moment lugubru ca acesta, în care se comportau cu toţii ca nişte descreieraţi.

— Nu-1 asculta, Anea, îi luă apărarea prietenei sale Liongina, care se afla acum în dormitor. Are febră.

Şi eu am febră. Se îmbrăca fără grabă. Adinauri, în vreme ce se luptau amîndoi înfruntîndu-se, arsese ceva, se consumase ceva. îşi plesni uşurel sînii bine strînşi în sutien. Nu mai sînt o tinerică, e timpul să duc o viaţă liniştită fără să-mi pierd capul, fără să lărgesc şi să adîn- cesc brazda trasă, pe care mulţi mi-o invidiază. Pentru că, dacă. Doamne fereşte, te avînţi prea tare şi sari dincolo de brazdă...

La uşă Liongina zăbovi din nou, deşi maşina care trăsese la intrare claxona — din pricina grabei nu făcuse ceva necesar şi la fel de obişnuit ca o respiraţie. Aloyzas se băgase iarăşi în pat şi încerca să ghicească dacă ea se va apropia — aşa cum era stabilit dintotdeauna între ei

— dacă îl va atinge cu buzele fardate şi străine, care acum erau şi mai străine din pricina cuvintelor grosolane rostite mai înainte. Dacă îndrăzneşte să se apropie — mă întorc cu spatele ! Insă ea nu se apropie, tocurile îi ţăcăneau acum pe scară şi cu toate acestea el îşi simţi pieptul invadat de satisfacţie : în mod cert Liongina şi-a amintit de dînsul, dar mai important era faptul că ea înţelesese că greşeala comisă nu şi-o poate răscumpăra cu un sărut. De aceea se considera el însuşi acum mai matur şi mai plin de importanţă decît celălalt, insul înspăimîntat care se năpustise la telefon să-i aţină calea soţiei şi să n-o lase să plece de acasă. Stătea culcat pe locul lui obişnuit, dar avea sen-zaţia că nu mai încape în situaţia obişnuită cind îşi dorea cu ardoare să uite de toate şi, lăsîndu-se absorbit de liniştea din jur, să-şi afle consolarea în vreo veche înţelepciune, ca de pildă ■— Rousseau **:** ***mai de preţ este onestitatea pentru oamenii cinstiţi, decît erudiţia pentru oamenii instruiţi.***

N-o să mai permită nimănui să-i folosească onestitatea ca pe o cîrpă. Şi socotea că pe Liongina o şi avertizase deja. Desigur, s-a înfierbîntat prea tare şi a spus fel de fel de neghiobii, dar greşeala iremediabilă s-a abţinut s-o comită. Şi pentru că s-a abţinut — pentru că n-a lovit-o pe Liongina — şi-a păstrat dreptul de a striga la ea atunci cînd o va vedea cocoţîndu-se prea sus şi făcînd, fără nici o jenă, eschibiţii pe sîrma gata să se topească în plasma reflectoarelor. Va avea nevoie de întreaga capacitate toracică a plămînilor, de toată forţa muşchilor săi pentru ca strigătul — dacă împrejurările îl vor sili să strige ! — să nimerească exact în micul punct ce se agită undeva sus, deasupra mulţimii. Nu, n-o să strige, niciodată n-o să strige ! O să tacă şi el încleştîndu-şi dinţii, dar n-o să îngăduie să-şi deschidă gura nici cealaltă făptură, ce pătrunde tot mai adînc înlăuntrul lui, odată cu veninul autosafisfacţiei ! Hei, tu ! Ascultă, am să te hrănesc ou tele-produse, cu cărţulii de

aventuri, o să-ţi dau voie să te holbezi la gîtul Anei, dar bagă de seamă, nu te apuca s-o pîndeşti pe Liongina ! Ah, oare unde anume te-am mai văzut, om nelegiuit ? Totuşi, ar trebui să se mai păzească şi Lionge. Să înţeleagă cel puţin că el nu glumeşte impunîndu-i să fie mai rezervată — evident, trebuie să-şi impună şi el o comportare la fel de rezervată. Iată, în zilele imediat următoare sau poate chiar astăzi — nu, astăzi are cursuri ! — o să plece la A. Pînă nu lămureşte problema asta, nu se poate apuca de altceva. De exemplu, de monumentul funerar pentru Gertruda. Căci orice grijă, oricît de măruntă, îl stinghereşte din rosturile lui. De aceea, întîi deplasarea la A., pe urmă monumen- tui pentru Gertruda, şi abia mai tîrziu... manuscrisele, peste care s-a aşternut praful şi şi-au întins pînza păianjenii... Intr-adevăr, de ce să nu facă un drum pînă la A., cumpărîndu-şi un bilet în staţia de autobuz ? De ce ? Păi, pentru că nu există nici un A., tu singur l-ai născocit, singur ţi-ai adresat cîteva scrisori ca din partea lui, pe vremea cînd erai un pic mai întreprinzător. Şi, mă rog, cine mă calomniază atît de dezgustător ? Nu cumva aceeaşi sinistră făptură, nu cumva ticăloasa mea umbră ? Şi totuşi, se pare că şi ea are dreptate...

Nu se mai auzea din stradă duduitul „Volgăi" care a răpit-o pe Liongina cine ştie pentru cîtă vreme — pentru o oră sau pentru totdeauna, asta nu putea şti precis niciodată şi cu atît mai mult acum... — deodată un cerc de metal încins îi încătuşă cu atîta putere pieptul, că Aloyzas nu mai putea nici măcar să geamă şi încet, prin micile şanţuri de pe obraji începură să i se prelingă în desişul bărbii picături calde, pe care o durere imensă, de neînvins, i le storcea cu mare greutate din ochii înceţoşaţi.

— V-am spus eu ! V-am spus ! Uf, acest Igerman ! se perpelea Audrone J.

— Mergem la miliţie, măicuţă-şefă ? se informă posomorit micul Pegas.

Liongina îi salutase cu capul pe amîndoi. La ora aceea i se părea ciudat să-i salute în alt fel. Şedea foarte ţeapănă. Sînt prea încordată, se mustră ea. Trebuie neapărat să scuip zăbala. Mai bine să mă gîndesc ce plăcut e aici în maşină, la căldură.

— V-am spus eu ! continua să se tînguie Audrone. Cine ştie ce încurcătură o să mai iasă şi din asta ! Un artist reţinut la miliţie ca orice vagabond de rînd. Ce ruşine pentru întreaga agenţie !

— Ei haide, încetează, că doar n-a omorît pe nimeni. Văicărelile inspectoarei o mai calmau pe Liongina. Totul ar putea fi ca de obicei. Dacă în locul felinarelor, cam lugubre la ora asta, ar bate în geamul din faţă soarele.

— Şi după părerea dumneavoastră, dacă n-a omorît pe nimeni, nu

are nici o vină ? Nici una ?

— După cîte înţeleg, dumneata Audrone n-ai dormit destul.

— Eu pot să nu dorm trei zile şi trei nopţi la rînd, dar... cine e el, mă rog ? Cine ?

— Nu ştiu ce părere are şoferul nostru, dar pe mine una reacţia dumitale nu mă surprinde. Liongina nu-şi întoarse capul spre Audrone. Găina, dacă o stîrneşti din cuibar cînd nu trebuie, nu te mai înţelegi cu ea.

Liongina închise ochii. Iartă-mă, fetiţo, după ce o să-mi arunc povara asta grea de pe umeri, o să fiu din nou bună cu tine. Iţi promit.

— Bravo, măicuţă-şefă, bravo ! Zguduit de rîs, micul Pegas fu nevoit să încetinească puţin.

— Iţi laşi copii dormind, alergi nopţile de colo-colo şi poftim — găină ! se văită Audrone.

— Nu încerca să ne înduioşezi cu copiii, făcu povăţui- tor micul Pegas, trăgînd cu coada ochiului la Liongina, care tăcea. Copii avem cu toţii. Nu-i aşa, măicuţă-şefă ?

Ea nu răspunse, încerca să găsească o explicaţie pentru comportarea sa lipsită de orice logică. Mă înfurii, mă reped la oameni — şi toate astea pentru un oarecare Igerman ? Merită escrocul acesta altceva decît o săpu- neală zdravană ? A pus în mişcare miliţia unei capitale de republică şi o Agenţie de impresariat artistic. Din cauza ambiţiilor lui au de suferit şi Audrone şi bietul meu Aloyzas. Exact, oare de ce nu l-am sărutat azi pe Aloyzas ?

Totul era limpede, cît se poate de limpede şi totuşi Liongina ştia că şi acum l-ar fi redus la tăcere pe Aloyzas, la fel cum o repezise în modul cel mai ordinar pe Audrone ! Aceasta, simţindu-i ostilitatea, s-a smiorcăit niţel, dar apoi s-a potolit. Maşina străbătea oraşul pustiu care, cufundat în întuneric, părea lugubru. Felinarele electrice licăreau reunindu-şi laolaltă luminile ; ţîşnind pe neaşteptate din străduţele laterale, farurile automobilelor te orbeau. Rarii trecători se lipeau de ziduri ca nişte fantome şi făcea impresia că maşina condusă de micul Pegas goneşte printr-un misterios megapolis care nici nu doarme, dar nici de veghe nu stă. O oră tocmai potrivită pentru farfurii zburătoare şi alte drăcovenii. Buzele Lionginei nu se destinseră, deşi gîndul era pueril. Nu mai sta ca o mumie, haide, zîmbeşte puţin.

— Nici nu ţi-am mulţumit că ai acceptat să ne transporţi, pe mine şi pe Audrone. Şi făcînd un mare efort, îi zîmbi micului Pegas, iertînd astfel şi păcatele lui Audrone. Dumneata eşti cu adevărat un prieten devotat.

Satisfăcut, micul Pegas scoase un fel de guiţat — vedea în faţa ochilor Mazeikius şi numeroase alte oraşe, cu zidurile pline de afişele viitoarelor turnee. Semeaţă, „Volga" trase la marginea trotuarului. In faţa şi în spatele maşinii lor se înşiruiau, aidoma unor pete întunecate, cîteva autofurgonete negre cu geamuri micuţe. Lătratul ciinelui de pază, istovit de atîta vigilenţă, părea a răzbi de undeva de sub pămînt. Reflectînd lumina unui felinar şi risipind totodată negura ireală din jur, strălucea in faţa lor — firma miliţiei.

— Sînt Ralph Igerman, îmi cer scuze că am atentat la odihna dumneavoastră ! Mă predau, mă predau. Capitulare necondiţionată ! îndrăznesc să sper însă că nu voi fi nevoit să regret gestul acesta. Nici Alexandru Macedon n-ar fi visat o captivitate atît de fermecătoare !

Cu mîinile ridicate, pornit pe ştrengării, venea în în- tîmpinarea lor un bărbat negricios, înalt şi solid. Trupul ^velt părea şi mai înalt datorită părului zburlit ce stătea vîlvoi şi fremăta în tactul fiecărui pas — un păr cîndva negru, acum încărunţit pe alocuri şi dînd impresia că fusese stropit cu o vopsea de culoare incertă. Pe fruntea adîncită în părţi de pleşuveală se învîrtejeau zbîrci- turi adînci, alte zbîrcituri, şi

mai adînci, îi despărţeau obrajii de nasul puternic arcuit — osos şi cu nările mari
— iar buza superioară nebărbierită avusese timp să se învineţească datorită ţepilor aspri ce-i crescuseră, ca de altfel şi gîtul care părea înfăşurat într-un vaporos fular albastru închis. Datorită acestei unde întunecate ce i se revărsa pe faţă, buzele cărnoase păreau că ard, dinţii foarte albi străluceau orbitor, iar ochii negri scînteiau ca iluminaţi pe dinăuntru, încercînd lacomi să absoarbă, să cuprindă cît mai mult cu putinţă : pe cele două femei, intenţiile lor, starea lor de spirit — acum cînd fuseseră scoase din aşternut în puterea nopţii — şi în funcţie de asta, perspectivele turneului său. înghiţea rînd pe rînd totul, cu aviditate şi fără să aleagă.

— Am fost atît de îngrijoraţi din pricina dumneavoastră, maestre ! Unde aţi dispărut ? începu să ciripească cu un glăscios mieros Audrone. Era clar că noua cunoştinţă o fermecase. încruntată, Liongina tăcea.

— Asta n-am reuşit să stabilim nici noi, păzitorii or- •dinei ! interveni maiorul uscăţiv cu vocea lui metalică, în timp ce-şi netezea părul blond. Era înconjurat de cîţiva miliţieni cu chipiul pe cap, care fie că se pregăteau să meargă în patrulare, fie că îşi încheiaseră serviciul.

— Vă dau cuvîntul meu de onoare că n-am să vă ascund nimic, scumpe doamne, dar vă rog, nu totul dintr-o dată, de acord ? şi Igerman îşi lăsă mîinile în jos.

Privirea lui scăpărătoare, observînd totul şi risipind imediat în toate părţile ceea ce reţinuse, dovedea că are o încredere nelimitată în propria-i persoană, în farmecul său masculin, care — în pofida gesturilor exagerat de teatrale — se făcea simţit atît în silueta solidă ce-şi păstrase supleţea, cît şi în costumul scump, de o croială impecabilă, ce nu se şifonase deloc în urma hoinărelilor sale nocturne. Mîinile-i neastîmpărate, de astă dată întinse către ele două — vrea să se laude cu strălucirea inelelor masive cu pietre preţioase ? — arse parcă de flăcări sau de substanţe chimice, erau lipsite de fineţe şi pline de pete roşii, însă nu alterau impresia favorabilă, alcătuită din gesturi impulsive poate puţin vulgare şi o eleganţă înnăscută.

— Vi-1 predau pe artistul dumneavoastră aflat în turneu, viu şi nevătămat. Nu e cazul să întocmim proces-ver- bal de predare, nu-i aşa ? glumi maiorul, grăbindu-se să încheie întreaga aventură, căci tăcerea posomorită a directoarei de la Agenţia de impresariat artistic îl îngrijora.

— Ah, abia acum am înţeles ! Ralph Igerman îşi răsuci pe degete întîi unul, apoi celălalt inel, admirînd în mod evident licărirea pietrelor. Te pomeneşti că din cauza acestor pietricele am fost păzit de miliţie ? îndată ce am bătut la uşa dumnealor mi-au inventariat inelele

şi nu m-au mai lăsat să plec, ca să nu mă înjunghie răufăcătorii pe stradă... Cum se explică atunci că la Marsilia am rămas în viaţă ?

— Aţi făcut turnee în Europa ? Audrone îl privi cruciş — cînd era emoţionată întotdeauna se uita cruciş.

— O.Z.N.-urile, fetiţo, sau farfuriile zburătoare ! Ai auzit de aşa ceva ? Una din ele m-a prins din zbor pe drumul de la Tiumen. Cum itinerariul acesteia nu trecea direct prin Vilnius, a trebuit vrînd-nevrînd să călătoresc şi peste graniţă.

— Glumiţi, desigur, maestre ! Iar noi am fost atît de îngrijoraţi din pricina dumneavoastră, îl mustră Audrone. Ar fi fost ea şi mai afectuoasă faţă de artistul venit în turneu, dar se cam temea de şefa încruntată.

— Ba nu glumesc. Eu nu ştiu să glumesc absolut deloc şi datorită acestui lucru, te rog să reţii, am rămas celibatar pînă în prezent ! Şi în ochii lui Igerman, inteligenţi şi uşor bulbucaţi — care nu-şi pierduseră interesul nepotolit faţă de tot ce se afla în jur şi totodată văzuseră destule pentru ca stăpînul lor să ştie ce anume îl aşteaptă în fiecare loc nou — se aprinseră scînteieri poznaşe. Poate tocmai de aceea privirea lui pătrunzătoare scînteia doar în răstimpuri, atunci cînd răzbea prin umbrele oboselii adunate, nu numai în noaptea care trecuse, ci de-a lungul întregii sale vieţi zbuciumate şi pline de aventuri.

Toţi cei de faţă trăgeau cu coada ochiului spre Liongina — era cu neputinţă să-şi prelungească tăcerea, doar n-avea să-nceapă să se sfătuiască pe şoptite cu ea însăşi: e el — nu e el, e el — nu e el ! Pentru că, chiar dacă e el — oricum, nu mai e el, hotărî ea. Iar dacă admitem totuşi, că nu e el — oricum, tot el e, îşi schimbă ea imediat hotărîrea. Şi la urma urmei asta nu mai prezintă prea mare importanţă după ce s-au scurs atîţia ani, după ce s-au întîmplat nenumărate evenimente, dintre cele mai diverse, şi după ce aventura din anii tinereţii a fost demult dată uitării.

— Vă urez bun-venit în oraşul nostru, tovarăşe Iger- man... Mă numesc Hubertaviciene şi sînt directorul comercial al Agenţiei de impresariat artistic. V-o prezint pe colega mea, inspectoarea Audrone J. Vă salutăm în numele agenţiei noastre şi în numele nostru personal î Vorbise oficial, pentru a nu lăsa să se strecoare nici o notă — cît de mică — de cordialitate, căci omul acesta străin, care le dăduse atîta bătaie de cap, în ciuda glumelor sale ieftine, îi stîrnise simpatia.

— Permiteţi-mi să mă prezint şi eu conform protocolului: Ralph Igerman, artist emerit al R.S.S. Turk- menia şi R.S.S.A. Iakuţia, petrolist de onoare al Tiume- nului ! Oaspetele se înclină cu graţie, o mică părticică din el — cel de odinioară — se ghicea totuşi, răzbind prin licărirea neastîmpărată a ochilor, prin vorbele şi gesturile sale emfatice.

— Am aflat, cum să nu ! Nădăjduiesc, tovarăşe Iger- man, că

reprezentaţia dumneavoastră de la miliţie a luat sfîrşit, da ? Şi, de vreme ce a luat sfîrşit...

— Iată unde se află adevărata severitate, deşi, cum ştiţi, toată lumea învinuieşte de severitate miliţia ! şi maiorul începu să ridă, ceilalţi miliţieni alăturîndu-i-se.

— Mulţumesc pentru compliment, tovarăşe maior, dacă v-aţi referit la mine ! izbucni Liongina, simţind nevoia să zgîrie pe cineva ca să scape de obsesivul : *e el* — *nu e el* ce-i sfredelea creierul.

— Poftim, poftim ? încearcă oare cineva de aici să le jignească pe doamne ? şi Igerman începu să se foiască învîrtindu-se în toate părţile. Limba lituaniană are o rezonanţă neobişnuită, dar iertaţi-mă, e la fel de bizară ca şi graiul omuleţilor de pe Orion care m-au plimbat cu farfuria lor zburătoare.

— Dacă sînteţi gata, — Liongina nu luă în seamă remarca lui — inspectoarea noastră o să vă conducă la hotel. Vi s-a reţinut categoria lux, aşa cum aţi dorit.

— Şi dumneavoastră aveţi cumva intenţia, stimată doamnă, să ne părăsiţi ? Să-mi împlîntaţi în inimă pumnalul ?

Mîna plină de inele se lipi de pieptul mare şi puternic, deşi poate cam prea lat. Probabil că-şi bătea joc şi singur de gestul de operetă, pentru că în ochii inteligenţi, ce o implorau să nu se supere, porniră să ţopăie veseli — spiriduşii.

— Fie, de acord, tovarăşe Igerman, o să vă conducem amîndouă, ca să nu vă răpească din nou farfuria celor de pe Orion. Intenţia Lionginei de a-şi lua fără întîrziere rămas-bun deveni mai puţin fermă din pricina mîinilor pline de arsuri şi cicatrici ale oaspetelui. Dacă nu erau inelele — urmele rănilor n-ar fi sărit chiar aşa în ochi. Oare şi le expune spre examinare în mod intenţionat ? Ce făcuse cu greblele astea ale lui ? Hrănise fiarele sălbatice de la grădina zoologică ? Scosese cu ele smoală fumegîndă ?

— Cei de pe Orion nu răpesc pe nimeni, stimată doamna! Vocea lui de o aroganţă poznaşă deveni serioasă.

— Singur aţi spus-o, adineauri.

— Am spus că m-au plimbat, adică m-au transportat. Dar de urcat la bordul lor, am urcat din propria mea voinţă. Ei nu fac uz de violenţă fizică. Şi tocmai lucrul acesta, credeţi-mă, mi s-a părut extraordinar!

— Vă cred, tovarăşe Igerman. Excelent jucat. Dacă izbutiţi şi diseară aceeaşi performanţă, sînt convinsă că succesul vă este asigurat.

— Nu sînt clovn. In ochii lui se revărsară două mici lacuri de mîhnire. Recit din clasici. Lermontov. Vă place Lermontov ? Cît priveşte omuleţii din cosmos, aceştia sînt la fel de reali ca...

— Bine, bine, tovarăşe Igerman. Să mergem.

— De ce atît de oficial. Spuneţi-mi Rafael Alexan- drovici. Dar dumneavoastră, stimată doamnă, cum am onoarea a mă adresa ?

— Liongina, sau după obiceiul rusesc — Liongina Ta- dovna.

Alături de numele lui cu totul străin şi necunoscut amintindu-1 pe celălalt care cîndva o interesa în asemenea măsură încît de dragul lui ar fi renunţat la toate — numele ei suna bizar. Ca şi cum era vorba de o alta, moartă de multă, multă vreme. Aşadar, nu-i nici o primejdie că, atunci cînd vor amuţi vorbele goale, se va ivi cealaltă ea, cea incapabilă să-şi stăpînească glasul şi respiraţia. Degeaba i-a fost frică, degeaba căutase să-şi facă curaj vărsîndu-şi furia pe Aloyzas — Aloyzas cel neputincios şi cinstit, pe care nu-1 murdărise vreodată nici cea mai mică pată de noroi. Aşadar există Liongina Hubertaviciene, există — d^că împrejurarea o cere — Liongina Tadovna, există femeia capabilă îndeplinind obligaţii de muză şi director abil de instituţie — cu care nu orice administrator-bărbat poate rivaliza — dar nu mai există cealaltă Liongina, care-şi pierdea capul, şi era gata să-şi calce în picioare numele, onoarea, absolut totul. De fapt nu mai exista nici el, omul ce aprinsese în ea flacăra nebuniei sau lăsase doar să cadă din întîmplare în sufletul ei un pumn de scîntei divine. în locul lui a rămas doar un înveliş, o momîie prea puţin semănînd cu originalul, îşi pironi privirea ameninţătoare pe chipul artistului de-ai fi zis că e gata-gata să-l înşface de nasul osos, întocmai ca o profesoară luată peste picior de vreun şcolar de-al ei, trecut de vîrstă corespunzătoare clasei. Zadarnic încerci să descoperi în ochii aceştia acea sfîntă naivitate însoţită de pufuşorul juvenil — bine, dar tu nu l-ai cunoscut cînd era foarte tînăr, începuse deja să se dichisească teribil şi să se îngraşe, iar mica potcoavă întipărită lîngă gură luase locul pufuşorului. Desigur, şi pe atunci tot aşa îl treceau sudorile cînd se enerva izbin- du-se de vreo piedică neaşteptată. Dar acum ? Este oare acesta chipul plin de mîndrie al unui tînăr om al munţilor ? Dimpotrivă, e un bărbat istovit, uzat. Un continent presărat cu mici cratere, brăzdat în lung şi în lat de urmele întretăiate ale succeselor şi insucceselor, ca şi ale tuturor capriciilor şi pasiunilor.

— Lon-gina ? Lon-gina Tadovna ?

Învingînd cu dificultate prima silabă, Igerman le pronunţă perfect pe următoarele, la fel ca şi Rafael Huţuev- Namregi atunci, în acel îndepărtat ţinut, unde acum te-ar mai putea transporta doar vreo farfurie zburătoare, în stare să străbată liber prin timp în toate direcţiile, chiar şi înapoi, în trecut. Numele nu-i spuse nimic oaspetelui, se poticni doar la „l“-ul moale, atît. Preţ de o clipă, în vreme ce îşi adapta în tăcere cerul gurii cu rezonanţele numelui ei, o străpunse pe Liongina cu o privire insolentă şi îngăduitoare totodată, ce nu exprima mare lucru. în micile crăpături ale ochilor îngustaţi nu se aprinse nici o scînteiere — cît de mică — de aducere aminte care să poată mistui cu văpaia ei crusta anilor, sau măcar să încălzească ritualul rece al întîlnirii.

— Incîntat, Longina Tadovna. Ca să fiu sincer, sînt fericit că mi-

am luat rămas-bun de la omuleţii aceia cosmici.

— Din nou omuleţii cosmici, din nou locuitorii de pe Orion. Vă repetaţi, tovarăşe Igerman.

— Spuneţi-mi Rafael Alexandrovici sau, simplu, Rafael. Vă implor !

La auzul acestui nume inima ei ţîşni în sus, oprin- du-i-se în gît, vocea însă — de o maliţioasă amabilitate — nu trădă cîtuşi de puţin că îşi adusese aminte de *acel Rafael.*

— Rafael Alexandrovici, în curînd se face ziuă. N-o să vă rămînă timp să vă odihniţi.

— Iertaţi-mă, mă tem că băieţii tovarăşului maior vor fi ispitiţi să complecteze pe seama contribuţiei mele trusa cu medicamente pentru trezirea din beţie. N-am dreptate, tovarăşe maior ?

— E absolut exact ! şi maiorul încuviinţă cu capul, aruncînd o privire spre ceasul din perete, căci dintr-o clipă în alta urma să apară celălalt schimb şi nu-i va fi prea uşor să explice de ce subalternii săi, în loc să se afle pe la posturi, stau şi îl ascultă cu gura căscată pe palavragiul acesta.

— Vă mulţumesc pentru adăpostul oferit temporar şi îi invit pe toţi simpaticii dumneavoastră tineri la spectacolul meu de diseară. îmi permiteţi să-i invit gratuit, Longina Tadovna ?

— Indiscutabil. Noi întîmpinăm oricînd cu bucurie legăturile strînse ale maeştrilor artei cu masele !

Şi nu numai că le întîmpinăm cu bucurie, am fi chiar gata să le plătim noi ceva colaboratorilor maiorului ca să vină. în felul acesta e posibil ca la spectacolul tău sala să se mai completeze cu câţiva oameni. Liongina îşi scutură puţin capul şi zîmbi, dar acesta nu era zîmbetul femeii care, afectată de un şoc puternic îşi pierduse capul, ci un zîmbet profesional, directorial, conform protocolului.

Maşina micului Pegas, gemînd sub greutatea ce se adăugase, o luă din loc. înăuntru era sufocant din cauza omului înfierbîntat, tolănit pe banchetă fără nici o jenă, şi atît de bine dispus, că nu-şi mai încăpea în propria-i piele. Vorbea fără încetare, asediind cu întrebările sale pe unul sau altul dintre însoţitori. Nu avea răbdare să asculte răspunsurile, le ghicea singur. Vroia să se împrietenească imediat, să afle într-o clipă totul despre noul ţinut fără a se obosi să-l cerceteze cu atenţie, iar observaţiile lui abile, de călător cu experienţă, sesizau întot- deuna cu exactitate esenţa, miezul fenomenelor. Igerman mai continua încă să se afle în călătorie, era absorbit de nenumărate întîmplări şi imagini şi răspîndea un amestec de mirosuri — greu de definit — păstrate din voiajul său şi care numai dintr-o eroare fuseseră atribuite oboselii, fumatului sau transpiraţiei de pe urma băuturii. Chiar dacă era şi asta — în ţepii aspri din barbă se vedeau într-adevăr urme cenuşii de scrum şi, orice s-ar spune, un vag iz de alcool tot se simţea ! — totuşi aveai impresia că adie şi suflul depărtărilor, al spaţiilor întinse, care-i

justificau delirul şi te obligau să-i asculţi absurdităţile debitate.

— V-aţi interesat de omuleţii de pe Orion, nu-i aşa ? Nu-1 întrebase nimeni despre asta, era evident că le răspundea altora — cine ştie căror tovarăşi de călătorie înghesuiţi în alt automobil, vagon sau salon de avion. Să ştiţi că sînt nişte fiinţe admirabile, cu totul excepţionale ! Inginerii lor sînt stîngaci, băgaţi de seamă, toţi sînt stîngaci ! Şi nu fabrică nici un fel de arme — cu excepţia unora miniaturale, un fel de jucărele !

— Stîngaci, spuneţi ? Ce nostim ! şi Audrone rămase cu gura căscată de uimire.

— Asta-i de necrezit ! replică, bănuind ironia, micul Pegas. Păi atunci, mîna dreaptă la ce-o folosesc ?

— Mîna dreaptă o sug, cum se sug bomboanele ! Şi Igerman izbucni într-o cascadă de hohote, parcă cerîn- du-şi prin rîsul acesta asurzitor iertare pentru gluma sa. Ei, nu-i chiar aşa, treaba e mai serioasă. Odinioară, omuleţii au meşterit cu mîna dreaptă foarte mult armament din cel mai înfiorător, datorită căruia au izbucnit războaie cosmice distrugătoare. Aşa se face că acum cei de pe Orion nu mai lucrează cu mîna dreaptă.

— Şi farfuriile zburătoare, tot cu stînga le mînuiesc ? se ţinea scai micul Pegas cu întrebările.

— Cu stînga ! Fac totul cu stînga ! Doar v-am mai spus, sînt extraordinari. Printre altele, trebuie să adaug, că farfuriile lor nu ascultă de mînuirea volanului, sau de cea a autopilotajului, ci doar de energia, de capacitatea de gîndire. Dacă aici e gol — şi Igerman îşi ciocăni puţin fruntea — nu poţi zbura mai mult decît o găină !

— Nu prea pricep, cum se face că aţi nimerit tocmai în civilizaţia asta de găini ? remarcă Liongina cu răutate.

— Da, într-adevăr, cum aţi nimerit ? îl întrebă cu cochetărie Audrone privindu-1 cruciş.

— Dumneavoastră, Longina Tadovna — pe inspectoare n-o luă în seamă — o să vă dezvălui secretul : omuleţii de pe Orion sînt extraordinari nu numai pentru că sînt stîngaci şi au capul mare. Ei sînt nemuritori, imagi- naţi-vă ! Şi totuşi, omuleţii aceştia nemuritori — trase aer în piept, dar nu-1 expiră — nu cunosc două dintre cele mai uluitoare lucruri, lucruri fără de care viaţa e lipsită de orice sens.

— Grozav de interesant ! Şi care sînt aceste lucruri, spuneţi-ne ! se precipită Audrone.

— Dar pe dumneavoastră, Longina Tadovna, nu vă interesează deloc ? Igerman se străduia s-o atragă în discuţie, ca şi cum în maşină s-ar fi aflat numai ea.

— De ce aveţi impresia asta ? E interesant ce spuneţi. Răspundeţi-i lui Audrone la întrebare.

— Mă tem că n-o să mă credeţi, stimate doamne. Ei, aceşti omuleţi înţelepţi de pe Orion nu cunosc nici dragostea şi nici arta. Un

destin hărăzit nemuritorilor !
Audrone se ghemui şi pufni neîncrezătoare. Ce viaţă o mai fi şi asta... fără dragoste, fără artă ?
Nici micul Pegas nu se putu stăpîni şi întrebă :
— Vă rog să mă iertaţi, maestre, nu ştiţi, omuleţii de pe farfuria zburătoare cunosc banii ?
— Nu ştiu. Nu m-am interesat, declară Igerman în- cruntîndu-se. După cîte am observat, nu aveau nici ruble şi nici dolari prin buzunare. Şi, în genere, ei nu au buzunare. Adevărat însă că mi-a sărit în ochi un detaliu. Toaleta de pe farfurie — era ornamentată cu pietre preţioase.
Evident, Igerman îşi bătea joc de micul Pegas ca şi de ceilalţi.
— Precum pre Pămînt — aşa şi în cer ! De altceva, ca de altceva, dar de comori se vede treaba că au nevoie cu toţii, conchise filozofic micul Pegas.

La hotel, în faţa gemuleţului de la recepţie se înghesuia o mulţime de oameni. Igerman îşi croi drum printre cei ce asediaseră gemuleţul, fără ca nimeni să se supere. Persoanele asupra cărora se oprea în treacăt privirea lui scăpărătoare îi zîmbeau voioase, sau în orice caz cu bunăvoinţă. Nu trecură nici cinci minute şi el avea deja cheia, pe care o aruncă în sus şi o prinse cu dibăcie.
— Şi-acum poftiţi în bordeiul meu. Vă rog să-mi faceţi onoarea de a fi oaspeţii mei.
Superbul său geamantan, bine strîns în nişte curele late, era atît de greu de parc-ar fi fost plin cu pietre. Micul Pegas gîfîia şi gemea, tîrîndu-l pe scară.
— Nişte coniac, nimic altceva. Un dar modest din partea petroliştilor. Şi-i făcu cu ochiul micului Pegas, care îşi ştergea fruntea de transpiraţie. — Gustăm ?
— Nu pot, sînt la volan. La noi e mare stricteţe în privinţa asta.
— Nu-i nimic, o să te ospătezi după slujbă. Şi Iger- man îi îndesă în mînă o sticlă cu etichetă aurie.
— Nu credeţi ce spune, doar e solist ! adăugă încet Audrone.
— în cazul ăsta îmi cer scuze. Pentru un solist, o sticlă e prea puţin. Igerman îi aruncă micului Pegas încă una, pe care acesta o prinse cu îndemînare.
îi strecură o sticlă şi lui Audrone, care ciripea veselă privindu-l cruciş.
Se pregătea să-i întindă una şi Longinei, dar obser- vîndu-i faţa severă, se abţinu. Deci, nu-i destul că eşti un măscărici, mai eşti şi beţiv, pe deasupra ? — asta ar fi putut citi pe chipul ei oricine, cu mai puţini experienţă decît Igerman.
— Aveţi nevoie de un acompaniator ? întrebă ea. Se prefăcuse că n-a observat aerul lui stingherit.
— înainte nu aveam nevoie, mă acompaniam singur.

— La ce instrument ? se informă pe un ton profesional Liongina.

— La flaut, ghitară. Nici acordeonul nu-l dispreţuiam. Mă rog, orice aveam la îndemînă.

— Vai, doamne, ghitară ! Grozav îmi place ghitara ! se entuziasmă Audrone. Vreţi să vă împrumut ghitara mea ? Am cumpărat-o de la un fost emigrant, reîntors din Brazilia. O ghitară de prima mînă !

— Cu greblele astea ? Și Igerman îşi puse pe masă mîinile roşii, semănînd cu nişte crengi jupuite de coajă.

— Dar ce s-a întîmplat cu mîinile dumneavoastră ? Vai, Doamne Dumnezeule ! începu să se tînguie Audrone plină de compătimire.

Liongina, care urmărise cu amabilitate şi indiferenţă totul, cu excepţia acompaniamentului, tăcea.

— Mai tîrziu, stimate doamne. Cînd o să am dispoziţie pentru asta.

— Și ce fond muzical anume aţi dori ? Inspectoarea noastră e o pianistă destul de bună.

— O, ar fi o mare cinste pentru mine ! şi Audrone se îmbujoră. Sînt dispusă oricînd, chiar şi acum.

— Tovarăşul Igerman trebuie să se odihnească. Iar dumneata. Audrone, ar fi timpul să te duci să-ţi vezi de copilaşi.

Liongina nu ştia nici singură de ce s-a apucat să vorbească de copiii lui Audrone, ca despre nişte obiecte furate şi dosite.

Încercînd să-i reţină cînd ajunseseră cu toţii la uşă, Igerman îşi desfăcu mîinile cu un aer rugător :

— Cîte un păhărel, oameni buni ! Vă rog foarte mult ! Dumneavoastră nu puteţi înțelege ce înseamnă să te trezeşti iarăşi pe pămînt, după nesfîrşite zigzaguri făcute cu farfuria zburătoare. Eşti dornic să vorbeşti, să rîzi în hohote, să simţi alături prezenţa unor făpturi pline de căldură, pămîntene şi supuse păcatului ! Nu trebuie neapărat să beţi — doar să ciocniţi cu mine !..

— Judecind după bagajul dumneavoastră, n-aș putea spune că pe farfuriile zburătoare este interzis comerţul cu băuturi alcoolice, tovarăşe Igerman !

— Sînteţi foarte aspră, Liongina Tadovna, dar dumneavoastră nu v-o iau în nume de rău.

Igerman prinse mîna Lionginei — înainte ca ea să aibă timp să şi-o retragă — şi i-o sărută la încheietura braţului.

La atingerea buzelor fierbinţi, Liongina tresări ca arsă cu fierul înroșit.

Și dacă el i-a simţit tresărirea ?

N-a simţit-o, fii pe pace, nu putea s-o simtă, acoperit cum e din cap pînă în picioare cu crusta aceasta rigidă, cu pielea asta groasă de rinocer cu neputinţă de străpuns.

După ce o urcă în maşină pe Audrone şi îşi împachetă sticlele, micul Pegas demară în viteză. Liongina le făcu un semn de încurajare cu

mîna. Mergea privind cum licăreau pe asfaltul umed reflexele felinarelor, mistuindu-se în lumina palidă a dimineţii. Cerul întunecat se ridica tot mai sus deasupra acoperişurilor. Luminile de semnalizare ce încingeau de jur împrejur, aidoma unui colier roşu, turnul înalt al televiziunii, scînteiau. Ce părere ai, Longina Tadovna, cui semnalizează turnul, nu cumva farfuriilor zburătoare ? Și zîmbi strîmb — imitase în gînd pronunţia oaspetelui. Mai bine te-ai uita pe unde calci, că uite, bate iama la uşă. Azi-mîine o să-nceapă să ningă şi tu n-ai cu ce să te îmbraci. Ehei, pînă la şubuliţă rîv- nită... e cale lungă, cam tot atît de lungă ca pînă la farfuria zburătoare cu care a venit Igerman. Trebuie neapărat să acţionezi, chiar dacă acum eşti cu mîinile legate. Nu vroia să recunoască nici măcar faţă de ea însăşi că Ralph Igerman o stînjenea, nu propriu-zis persoana lui ci faptul că venise, ba mai precis : nu atît faptul de azi ci celălalt, întîmplat cîndva, demult, sau cine ştie ? poate i s-a părut doar că se întîmplase. O enerva în mod special dedublarea, cele două chipuri ale lui ce se excludeau reciproc. Nu, nu-i adevărat, interesul meu este pur ştiinţific, aidoma aceluia al arheologului care a descoperit urme preistorice, încerca Liongina să se justifice nu se ştie faţă de cine. Și e de-a dreptul amuzant : comoara vie descoperită de mine debitează fel de fel de prostii şi are pretenţii la laurii unui geniu, deşi între timp simţurile i s-au tocit, iar memoria îi e găurită ca un ciur. De altminteri, e o mare fericire că nu-şi mai aminteşte nimic ! Altfel ar fi fost un chin pentru mine. Căci de la el te poţi aştepta la orice — mi-ar fi căzut în genunchi fără să clipească măcar şi s-ar fi pornit să debiteze faţă de toată lumea :

— Ah, minunată Longina, fără dumneata nu mi-am putut afla fericirea nici măcar o singură zi ! O veşnicie te-am căutat, aşa cum caută drumeţul rătăcit... steaua călăuzitoare ! Ah, Longina ! Ah !..

E un procedeu neserios — să născoceşti pe seama cuiva care tace. Și ea se întrerupse, opri torentul vorbelor. Fireşte, elogiile lipsite de conţinut nu i-ar fi produs nici o bucurie, dar la fel de adevărat e că şi nepăsarea lui. mascată de stratul subţire, străveziu al flirtului n-ar fi satisfăcut-o. însă faptul că pronunţîndu-i numele exact ca odinioară, artistul acesta în turneu n-a recunoscut-o, n-a copleşit-o cu complimente mirosind a apă de colonie bărbătească de proastă calitate, n-a cercetat-o cu privirea nici măcar ca pe un arbore răsărit din negurile dimineţii, sau ca pe o umbră pe care o aşterne amurgul, asta este, într-adevăr, o insultă. Ar trebui să recunoşti însă că vina este a ta, Ralph Igerman nu are nici un amestec aici, o îmboldi cu răceală gîndul lucid, te-ai acoperit toată cu un înveliş de solzi foarte rigid, prin care nu mai poate răzbi nici una din trăsăturile de altă dată, nici un crîmpei, cît de mic, de lumină.

Și Hubertaviciene îşi aţinti ochii în geamul unei vitrine. Acolo i se reflecta chipul ca într-o oglindă — o pată albă. în fond, continuă ea să

se chestioneze, nu ştiu, zău, ce mă necăjeşte mai mult, faptul că nu m-a recunoscut, sau că sînt de nerecunoscut ? în fundul sufletului o rodea şi una şi alta, dar şi mai mult îi părea rău de o a treia situaţie, care nu se referea nici la ea cea de azi, nici la artistul în turneu ce-i căzuse pe cap. Iar în privinţa asta nu-şi putea exprima necazul prin cuvinte sau sentiment, ci poate doar prin lacrimi, însă vadul lor secase de multă vreme. Nu te mai amărî — că doar şi el a ajuns complect de nerecunoscut ! Asta o demonstrează tot ce ţine de persoana lui : pseudonimul răsunător — amintind de numele artiştilor de circ din occident — întîrzierea care a intrigat pe toată lumea, palavrele despre farfuriile zburătoare. Ce spera să obţină cu extravaganţa sa, cu efortul de a-i epata pe cei din jur ? Evident nimic, în afară doar de un profit propriu. Ah, nu-i bine să gîndești așa, Longina Tadovna ! — şi văzu parcă aievea strîmbătura dispreţuitoare a buzelor fragede, a căror prospeţime tinerească nu se irosise nici pînă acum, cu cîtă ironie tremurau ele pe chipul lui înăsprit, ars de toate vînturile şi amărăciunile vieţii. Urmele încercărilor prin care trecuse sînt atît de numeroase că nici nu le poţi sesiza pe toate dintr-o dată, însă în mod inexplicabil, lipseşte cicatricea în formă de mică potcoavă. Mai exact... lipseşte în parte, căci o oarecare urmă din ea a mai rămas, totuși. Dacă priveşti de aproape cu atenţie, fără idei preconcepute şi dispreţ, poţi vedea adîncitura ei. 0 mică potcoavă netezită de trecerea timpului ! Oh, nu e posibil! Nu trebuie să fie posibil.

Grăbi pasul. Se îndepărtă în mare grabă, năpustin- du-se în cu totul altă direcţie, cît mai departe de locul în care îi apăruse celălalt — altul decît Igerman cel de azi.

Auzi pocnetul cheii răsucită în broască, ah, scăpase de urmăritor. Strînse cu toată puterea cheia cu ornamente pînă cînd simţi că o doare palma şi abia după aceea îşi reveni. Mirosea a mobilă veche şi a afişe. Liongina stătea în cabinetul ei luxos, cu lambriuri din lemn înnegrit de vreme şi ornamente sculptate. In sfîrşit, se afla aici, unde totul e limpede — obligaţiile, relaţiile dintre oameni, sentimentele, înlocuitorii acestora. Să luăm de pildă divanul de piele : e atît de scump, că dacă ar ști biata contabilă șefă, într-o zi, două ar face infarct. Dar cine ar cuteza să te sîcîie cu asemenea lucruri, de vreme ce și ei îi este teamă ! Așadar, ia să vedem de ce ai alergat aici cu sufletul la gură ? Cum adică de ce ? Pentru şubu- liţa de vulpe ! Dacă o mai lungesc mult, o să se fălească cu ea Aldona J. E timpul să-ţi sufleci mînecile. Să transformi ideea în realitate. Să acţionezi în mod perseverent şi cu curaj pentru atingerea scopului urmărit.

După ce mai trase odată de ușă — o încuiase oare ? — Liongina scoase mașina de scris din dulap. Nu pe cea portativă, pe cealaltă. O „Optimă“ greoaie. De cînd ajunsese directoare n-o mai folosea decît rareori, doar cînd lucra în biroul inspectorilor ţăcănea ore în şir. Atît în interes de serviciu, cît şi pentru propria-i plăcere. Cîteodată, degetele ei tînjeau după oboseala cu care se obişnuiseră. în timp ce scotea învelitoarea şi ştergea praful de pe claviatură simţi o strîngere de inimă. E oare cu putinţă ca atunci să mă fi simţit bine ? Introduse un formular cu antetul instituţiei şi mîngîie claviatura vrînd parcă să-i împrumute o parte din căldura mîinii. Imediat, micuţele braţe se înlănţuiră şi în loc de „M“ mare, apăru celălalt, mic. Smulse foaia stricată şi introduse alta. Mîinile îi erau înţepenite. Strică din nou coala şi. furioasă, o mototoli. Intîi să mă liniştesc, doar n-o să încep că ciugulesc literă cu literă. Diferenţa dintre dactilografa bună şi una slabă este tocmai degajarea, independenţa. Cum adică, parcă pe vremea aceea eram independentă ? Eram fericită ? Haide, acum concentrează-te, impune-ţi să nu vezi nimic altceva în afara claviaturii. Să devii, pentru cîteva minute — robot. Căci trebuie să iasă din mîna ta o capodoperă, deoarece fiece cuvînt l-ai chibzuit deja în taină şi foarte temeinic.

Mult stimate tovarăşe ministru !

Una dintre solistele de frunte ale Agenţiei de impresariat artistic, Asta H., maestră emerită a artei pe republică şi artistă emerită, se pregătește să facă un turneu prin marile orașe din Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă (Gorki, Suratov, Volgograd). Socotim că nu mai este necesar să demonstrăm aci că spectacolele susţinute de artiştii noştri dincolo de hotarele R.S.S. Lituania au menirea să contribuie, din toate punctele de vedere, la ridicarea prestigiului republicii. în acest sens, noi depunem toate eforturile ca repertoriul artistei să satisfacă cele mai înalte exigenţe artistico-ideologice. Din păcate, însă, tov. Asta H. nu este pregătită pentru această călătorie de mare răspundere, datorită unor împrejurări de altă natură, și acestea la rîndul lor deosebit de importante, dacă se are în vedere sensibilitatea oamenilor de artă. Dînsa nu posedă un palton care să corespundă acestui turneu reprezentativ.

C\inoscînd, tovarăşe ministru, statornica grijă şi cordiala atenţie a domniei-voastre faţă de nevoile noastre, ■permiteţi-mi ca în numele Agenţiei de impresariat artistic şi al meu personal, să vă adresez o mare rugăminte. La începutul lunii septembrie, la o expoziţie a Casei

de mode a fost prezentată o şubuliţă din deşeuri de blană de vulpe argintie. Dînd dispoziţie ca această şubuliţă să
i se vîndă tov. Asta H., Domnia Voastră ne-aţi sprijini

— Spre culmi, dus-lntors

să rezolvăm o ***problemă serioasă legată de acest turneu de mare răspundere pentru noi.***

Vă ***mulţumeşte cu anticipaţie, al***
dumneavoastră Leonas B.,
directorul şi conducătorul artistic al Agenţiei
de impresariat artistic, artist al poporului al
R.S.S. Lituania.

Liongina parcurse tot textul întîi în gînd, apoi îl citi cu voce tade. Brr ! Mîrşavă mîzgăleală. De fapt, cu cît e mai rău, cu atît mai bine ! Leonas va fi mai dispus să semneze o mîrşăvie decît o capodoperă. Aloyzas ar rupe-o în bucăţele şi n-ar mai vorbi cu mine trei zile şi trei nopţi. Din pricina formei, din pricina conţinutului, din pricina... Gîndindu-se la Aloyzas, simţi că o apasă o mare greutate pe suflet. El a fost mereu undeva înlăuntrul ei tot timpul cît se zbătuse ca o şopîrlă cu coada strivită ce încearcă să se smulgă de sub apăsarea grea a pietrei. Fleacuri, nu exista nici o piatră, nici un fel de avalanşă
— poate doar vreo farfurie, din întîmplare venită în zbor, de pe o altă planetă ! — totul nu-i decît o născocire a eL, pentru a-i fi mai uşor să-i strecoare la semnat unui om cumsecade, acest opus respingător, degradant. Ei bine, nu-mi pasă ! Doar n-am să renunţ din pricina acestui altist... uşuratic şi ratat, venit în turneu — la o splendidă şubuliţă ! Şi pe deasupra, de ce ? Numai ca să-i fac plăcere acaparatoarei Aldona J. ? Se aplecă deasupra chiuvetei aflate în nişa cabinetului şi deschise robinetul. îşi frecă mîinile foarte minuţios, de parcă le mînjise cu cine ştie ce.

Pe directorul, conducătorul artistic şi amantul său fictiv îl găsi îngropat într-un maldăr de partituri. Fredona, mai scotea cîte un răcnet, mai batea din cînd în cînd cu degetele lui osoase în tăblia biroului.

— Astăzi aş fi terminat în mod sigur simfonieta asta blestemată, dacă nu era finalul! Nu-mi place deloc, ia ascultă ! Făcu un pas în direcţia pianului şi răsturnă un scaun. Acum nu i se mai părea nici frumos, nici elegant — avea o faţă umflată şi plină de pete, ca şi cum pielea îi fusese jupuită, dar nu numai o singură dată, ci de cîteva ori consecutiv. Nu-i rău, nu-i aşa ? Şi, fără să-şi desprindă mîinile de pe

claviatură, se întoarse spre ea cu ochi plini de speranţă şi de nemulţumire, totodată.

— Nu-i rău, dar seamănă prea mult cu finalul concertului dumneavoastră pentru oboi. Şi Liongina fredona, dar fără a lăsa să răsune orga somnolentă a vocii sale.

— Nu aud deloc ce tot mormăi dumneata acolo. Mai tare ! Şi imitînd-o, luă înadins o notă falsă.

Atunci ea se îmbujoră şi conectînd toate registrele vocii, repetă din nou.

— Intr-adevăr ! Şi mie mi se părea că a mai fost undeva ceva asemănător. Ceva de-al meu sau nu, n-are importanţă. Hotărît lucru, eşti o femeie uluitoare, Liongina. Ce reacţie spontană ! Păcat că nu te ocupi de critică muzicală !

— Dacă eram critic, v-aş fi lăudat întotdeauna.

— De ce ?

— Ce critic ar îndrăzni să-l înţepe pe conducătorul Agenţiei de impresariat artistic, care totodată este şi membru în colegiul ministerial, ca şi în fel de fel de alte colegii de redacţie ?

— Atunci nu te mai face critic. Dar vocea dumitale... De ce o ascunzi mereu ? Bine, bine, gata, mă abţin de la complimente. Rămîi aşa cum ai fost şi pînă acum : adjunctul meu şi, — era puţin tulburat pentru că tot mai continua să-i audă vocea — muza mea.

— De acord. Cu un oftat, ea îi întinse hîrtia adresată ministrului industriei uşoare a republicii. Iar dumneavoastră o să rămîneţi şi de acum înainte prietenul meu ?

— Bineînţeles, bineînţeles !

Şeful îşi aruncă în fugă ochii peste hîrtie fără s-o atingă. Nu-i plăcea să adreseze nici un fel de rugăminţi forurilor superioare, nu putea suporta grijile ce decurg din astfel de situaţii şi mai ales nevoia de a se înjosi.

— Hm, Asta H. moarte de frig ? Nu-mi prea vine să cred. E cu putinţă oare ca ocrotitorul ei să nu-i fi oferit în dar o şubuliţă ?

— O *astfel* de şubuliţă nu are.

— Şi mă rog, despre ce fel de minune — care i-a scăpat Astei H. — e vorba ?

— O şubuliţă supermodernă şi superieftină. Confecţionată din deşeuri de blană de vulpe argintie.

— Dar mi se pare că nici dumneata, Liongina, nu ai o haină din asta, nu-i aşa ?

Mare şmecher ! Cîtă inteligenţă, cîtă perspicacitate ! Intr-o clipă a spintecat — cu briciul parcă — abila ei născocire. Vede totul, înţelege totul — şi nu numai în treaba asta murdară ! — e pur şi simplu inexplicabil cum de îşi poate duce existenţa în această dublă piele a sa atît de sensibilă ? Oare nu-l mănîncă deloc, nu se scarpină niciodată pînă-i dă sîngele ? Sau, mai ştii, poate că, în- tr-adevăr, cîteva acorduri

— chiar dacă a scris muzică cu toptanul ! — constituie pentru el cel mai important lucru de pe lume ? Dar în cazul acesta, ce valoare mai are toată bodogăneala lui Aloyzas — pardon, a lui Rous- seau ! — *mai de preţ este onestitatea pentru oamenii cinstiţi, decît erudiţia pentru oamenii instruiţi* ? Dacă nu-mi semnează, îi scot ochii. N-o să-mi fie milă de pielea lui delicată. Opreşte-te ! Vino-ţi în fire ! Că doar nu tu zbori de colo-colo cu farfuriile zburătoare. In timp ce diverşi venetici şi instigatori la încălcarea liniştii se vor căra de-aici ca şi cum nu s-a întîmplat absolut nimic, tu o să dai de belea.

— Parcă eu mă pot compara cu Asta ? răspunse ea rezervată. Ea e una din stelele scenei.

— între noi fie vorba, o stea de mărimea a treia sau poate chiar a patra.

— E favorita publicului şi în special a jumătăţii masculine a acestuia.

— Să ştii că dacă era pentru dumneata, semnam cu cea mai mare plăcere. Apropos... Ce se aude cu valuta pentru noul pian de concert ? Tot nu s-a clarificat nimic ? De fapt toate instrumentele noastre sînt sub orice critică. In curînd n-o să mai putem atrage aici pentru nimic în lume un pianist de valoare.

Să fi găsit prilejul să mă lege şi mai zdravăn de căruţa lui ? Să vezi că mă înhamă la chestia cu pianul de concert, care fără un tractor nici gînd să poată fi transportat. Şi totuşi, oricît ai scormoni nu-i chip să desluşeşti vreo vorbă sau vreo grimasă de încuviinţare la el — prudenţă excesivă. Grozav de corect, directorul. Da. Plin de cordială atenţie şi înţelegere. Un om aproape ideal.

— Importantă e semnătura dumneavoastră — nu starea de spirit, tovarăşe director. Cît despre pian, nu are cum să dispară.

— Bine, bine, îţi semnez. Leonas B. îşi frecă palmele umede şi începu să învîrtă între degete pixul cu bile. Ia stai puţin, cînd am decis noi s-o trimitem în turneu pe Asta H. ?

— Eu am intenţia s-o propun în locul lui K., ea pleacă prin decret.

— Ei, dacă asta-i situaţia... Capitulez !

— Atîta doar că, pînă ajunge adresa, pînă îşi face stagiul pe biroul referentului... Şi după o pauză, continuă : N-aţi putea să vorbiţi dumneavoastră personal cu ministrul la telefon ?

Şi îl privi fix, cu ochi ce nu clipeau. Sînt de o neruşinare crasă.

— Bine, bine... Insistenţa ei îl surprindea, chipul i se crispă. Spune-mi... Nu cumva între timp ţi-a trecut prin minte vreo idee în legătură cu finalul simfonietei ?

— Aţi schiţat adineauri un mic fragment copilăresc, vă amintiţi ? Liongina se apropie de pian şi însăilă cîteva note. Atunci nu mi-a plăcut, mi-am zis că e prea complicat pentru o partitură de copii. Totuşi, mă gîndesc că
— înglobat în tema simfonietei — acelaşi motiv ar suna firesc... dacă,

evident, ar fi introdus puţin mai devreme.

— Şi să continuie cam aşa ? Cu o mînă, Leonas B. strînse puternic degetele Lionginei, iar cu cealaltă, pi'in- tr-o mişcare grăbită, trezi sunetele grave ale instrumentului. Ai dreptate, nu-i rău deloc ! S-ar părea că am reuşit. Acum îi trimitea respiraţia direct în faţă, fără să se gîndească la comportarea sa nepoliticoasă şi la impresia dezagreabilă pe care o produce. Ascultă, Liongina. nu te-ai gîndit niciodată că la patru mîini, noi doi — eu şi dumneata — am putea muta şi munţii din loc ? Şi asta în toate, nu numai la pian ! ?

— Posibil. Dar s-ar destrăma un joc frumos. Şi. cu mare precauţie, ea îşi eliberă degetele din strînsoare.

— Un joc, zici ? Un simplu joc ? Mîna lui rămase suspendată în aer.

— Bine, dar un joc frumos, tovarăşe director, valorează şi el destul, nu-i aşa ?

— Da, Liongina, da. Şi directorul îşi împreună mîinile într-un gest de rugă, lipindu-şi-le de piept. Ca de obicei, dumneata ai dreptate.

— Aşa, acum daţi-mi voie să vă felicit pentru noua dumneavoastră lucrare şi să fug. încă nu v-am raportat ? în sfirşit, a apărut fantoma.

— Cine, cine-i fantoma ?

— Igerman. Ralph Igerman.

— Şi în ce fel, cum a apărut ?

— A sosit cu o farfurie zburătoare, condusă de nişte astronauţi din constelaţia Orion. în clipa de faţă se odihneşte.

— îndrăzneţ băiatul. Umblă după ciubuc, aşa-i ? şi directorul pufni în rîs.

— Nu-i băiat. E coşcogeamite bărbatul, foarte prezentabil, doar puţin cam trecut. Probabil are peste cincizeci. Şi în aceeaşi clipă Liongina regretă că adusese vorba despre Igerman.

Leonas B. sesiză brusca ei reţinere.

— Şubuliţă dumitale, pardon, şubuliţă Astei... Ce părere ai, vor fi suficiente telefonul şi adresa noastră ? Hm. dacă şubuliţă e ieftină şi frumoasă, se vor găsi destule rivale periculoase.

— Adresa înseamnă doar una din mutările posibile... Ca la şah.

— Splendid, splendid. Spune-mi, cum e cu putinţă să se reunească în dumneata două făpturi, una practică şi cealaltă... romantică ? Ba îţi e căpşorul plin numai de şubuliţă, ba, printr-un simplu gest al mîinii, îmi salvezi
o lucrare ! Te rog, nu te supăra pe mine. Te respect şi te iubesc foarte mult.

— Iar eu o să vă răspund, de asemeni, respectîn- du-vă şi iubindu-vă. Făptura romantică — a murit. Şi a murit atît de demult, că dacă aş încerca s-o caut acum. n-aş izbuti să mai găsesc micul ei mormînt... totul a fost năpădit de ierburi.

Nu ridica nimeni receptorul. Aloyzas era plecat probabil la cursuri. în timp ce forma numărul, se gîndea la Aloyzas, ii vedea chipul schimonosit de o grimasă melancolică. Doamne, cu cîtă ardoare își dorea ea acum un perete de care să se rezeme, fie şi unul mai puţin durabil, dar care să poată opri obiectele din jur — mutate de la locul lor obişnuit — să se mai clatine, iar pe ea s-o determine să pună capăt ezitărilor şi să nu se mai simtă tentată să facă fel de fel de confidente riscante. De pildă, ce nevoie avea să înceapă cu destăinuirile ? Dacă şefului ei i se pare că e mai deşteaptă şi mai frumoasă decît în realitate, să fie sănătos ! în clipa asta însă n-o preocupau relaţiile reciproce dintre director şi ea — ca subalternă, după cum nici şubuliţă n-o mai preocupa, deşi izbutise deja să se apropie, şi încă bine de tot, de ea.

Liongina îşi aprinse o ţigară şi expedie fumul direct în imaginea chipului său, reflectat pe suprafaţa lustruită a biroului. E cu putinţă oare ca nici măcar şubuliţă, pentru obţinerea căreia te-ai făcut luntre şi punte să nu-ţi mai trebuiască ? Să ştii, Lionge, nu mă aşteptam la una ca asta din partea ta ! Poţi oare, după aşa ceva, să te mai consideri un autentic director comercial ? Aici, unde mulţi te privesc de sus, numai pentru că vin să urle pe scena luminată de reflectoare, aspectul tău exterior în-semnă... fortăreaţa ta. Unghii şi pieptănătură îngrijite, pantofi moderni şi din cînd în cînd — dar cît mai des posibil ! — boarfe noi, moderne, iată care trebuie să fie aliaţii tăi cei mai de nădejde. A fi la înălţime pentru o femeie, înseamnă a fi mereu în pas cu moda. Haide, repetă ! Nu, n-are rost. Nu mai vreau nimic ! Nici chiar să fumez. Ba nu, totuşi aş vrea ceva... Aş vrea să discut cu Aloyzas ! Doamne-Dumnezeule, despre ce ? Nu ştiu. Dar simt că trebuie să discut. Şi nu aşa, cine ştie cînd, ci acum, imediat! Bine, dar e o prostie ca, lăsînd totul, să alergi pentru a sta de vorbă nu se ştie despre ce. Iarăşi despre A., care de fapt nu există ? Iarăşi despre Gertruda, care de fapt, n-a murit — te mai priveşte chiorîş şi în ziua de azi ? ! In regulă, n-o să vorbim. Doar să mă uit şi eu odată cum arată el la lumina zilei. Fiindcă noi nu ne vedem decît fie dimineaţa foarte devreme, fie seara tîrziu de tot, la o lumină ireală, artificială, ce ne schimonoseşte vocile, chipurile şi intenţiile şi cînd orice cuvînt de prisos ne irită, deşi, de fapt, acestea sînt cele mai importante — cuvintele de prisos — căci le spui fără să te gîndeşti, iar mai tîrziu eşti silit să-ţi faci reproşi din pricina lor. Azi dimineaţă ne-am certat oribil şi încă de faţă cu Anea. Uf, de s-ar căra o dată şi Anea asta ! E drept, că dacă nu era ea, ne-am fi încăierat. Eu ridicasem deja mîna... Oare l-aş fi lovit ? Pe el, pe care cîndva l-am mai lovit, şi încă atît de violent că s-a încovoiat şi nu şi-a mai putut îndrepta spatele toată viaţa ? Acolo, în munţi, în munţii aceia blestemaţi ! Deşi, de fapt, atunci nu l-am lovit pe el — am lovit în mîndria lui, în sentimentul demnităţii lui de bărbat, fără de care el e la fel de neputincios ca un prunc. Blestemaţi, blestemaţi au fost munţii aceia, cum a spus-o

Aloyzas de-atîtea ori. Ne-au strivit, ne-au zdrobit viaţa prăvălind peste ea o avalanşă rece de gheţuri. Şi-acum ce mai vor ? Plata căror datorii ne-o mai pretind ? Fii pe pace, ţie nu-ţi mai pretinde nimeni nimic, deşi grozav ai mai vrea — din vanitate feminină — să ţi se mai pretindă. O, tu, fărîmă de stîncă, brăzdată de crăpături... Bun-venit şi rămas-bun ; o floare la venire — (n-a mai avut parte de ea), şi o garoafă la plecare — pe asta nu are cum s-o evite. Da, acum ştiu, trebuie neapărat să-i spun lui Aloyzas să nu fie îngrijorat ! In graba de azi dimineaţă nu mi-am luat rămas-bun de la el omeneşte, aşa cum îi place lui şi cum ne-am obişnuit s-o facem. Toată primejdia n-a fost decît o închipuire. Prevestirea cea rea a licărit doar o clipă şi-apoi a dispărut. Iată-mă — sînt tot eu, iată-te — eşti tot tu, Aloyzas — s-a schimbat oare ceva între noi ? Uite, te sărut — aşa, în plină zi — cum n-am făcut-o niciodată. Nu mai sperai, da ? Nici eu, dragul meu. Haide, să trăim alături mai departe cum am trăit şi pînă acum — nici bine, nici rău, cam pe la mijloc — aşa cum trăiesc majoritatea familiilor.

Liongina sări brusc în picioare. Pe culoar, zîmbitor, micul Pegas. 11 ocoli, făcîndu-i semn să nu se apropie. Găsi fără dificultate un taxi. Străbătu în goană oraşul care-i era drag, atît de drag încît nici nu-l mai observa. Acum admira dealurile şi povîrnişurile devenite deja cenuşii, care se înălţau deasupra văii rîului, ce-şi tîra alene apele aduse de prin păduri. Oraşul mirosea a frunze moarte, a cetină şi chiar a ciuperci tîrzii.

Clădirea mare, roşie ieşea în relief pe dealul învăluit în verdele întunecat al pinilor. Copacii creşteau parcă direct din acoperişul acesteia, laolaltă cu antenele. Dar impresia de frumuseţe şi confort se risipi îndată ce trecu dincolo de porţile de fier, unde se căscau, încremenite
— ca albeaţa pe ochiul omului — petele gazoanelor şi ale straturilor de flori călcate în picioare. Un coridor lung, aproape kilometric, se încrucişa cu un altul, deopotrivă cu el. Pereţii vopsiţi în ulei de un verde strident, podeaua dată din belşug cu ceară şi zgîriată de nenumărate tocuri de pantofi... Liongina alunecă aşa cum aluneci pe calda- rîmul îngheţat. Hubertavicius este la grupa a noua, i-au explicat la cancelarie şi au privit-o cu nişte ochi... încît a fost nevoită să-şi spună numele. Aşa de tinerică, au măsurat-o compătimitor aceeaşi ochi iscoditori, ehei, Hubertavicius... e mult mai în vîrstă.

Liongina înainta ţăcănind cu tocurile pantofilor de-a lungul nesfîrşitului coridor — urmînd indicaţiile primite, citea plăcuţele de pe uşile sălilor de curs. Din dosul acestor uşi numerotate se auzeau în răstimpuri ba glasul vreunui profesor dictînd ceva, ba cîte o explozie de rîs colectiv. Aici erau stăpîni adolescenţii, dorinţele lor greu de ţinut în frîu, pornirile lor arzătoare. Ştrengarii cu mîinile pansate sau înfăşurate în cîrpe, care-i ieşeau în cale, o fixau cu privirea ca pe una

de o vîrstă cu ei.

La un moment dat coridorul se ramifica, Liongina se rătăci şi tocmai se pregătea să întrebe unde e grupa a noua, cînd auzi din depărtare o larmă, de-ai fi zis că e vreo cascadă prin apropiere. Lîngă uşă, rezemaţi de perete şi trăgînd agale din ţigări, doi tineri înalţi, în blugi. Unul din ei expedie o dîră de fum în direcţia ei.

— Aici e grupa a noua, băieţi ? Şi Liongina ocoli fumul.

— Exact, a noua. Cei pe care-i numise băieţi nu se arătau deloc miraţi din pricina larmei.

— Pentru voi cursul nu-i obligatoriu ? Şi Liongina, reprimîndu-şi enervarea, îi privi sfidător.

— E obligatoriu, răspunseră cei doi într-un glas, fără nici o ezitare.

— Aţi ieşit să luaţi puţin aer ?

— Nu. Să facem pi-pi !

Găliganii începură să rîdă zgomotos, dîndu-şi coate unul altuia. Şocată întrucîtva, Liongina o luă înainte, petrecută fiind de replicile lor. Făceau aprecieri relativ la silueta ei. Favorabile, deşi cam vulgare.

Larma o făcea chiar grupa a noua. Era atîta zgomot ca într-un atelier de reparaţii de la vreo uzină mai mică — cîteva zeci de băieţi ţipau, se băteau, mestecau mişcîn- du-şi voiniceşte fălcile, sau îşi găsiseră fel de fel de alte ocupaţii. Primele bănci erau goale, doar ici-colo răsărea cîte un cap stingher, în schimb pe băncile din spate se dădeau adevărate lupte pentru un locşor, exact ca într-un troleibuz ticsit la refuz în orele de vîrf. O bandă pitită sub masă juca cu înfocare cărţi, vocea profesorului care-şi ţinea lecţia la catedră nu se auzea. Aloyzas mormăia ceva nedesluşit, foşnind nişte foi de hîrtie mici, foarte îngrijite, păstrate încă de pe vremea cînd preda la institut, însă auditoriul nu-i acorda nici o atenţie, ca de altfel nici el acestuia. Se uita cînd într-o parte, cînd în alta, abia mişcîndu-şi buzele şi mîngîindu-şi barba ca să nu i se înfoaie, însă nu-i observa nici pe cei ce dădedu din fălci, nici pe înfocaţii jucători de cărţi. Cel care pierduse era acum tras de urechi şi băieţandrul bubos, cu gîtul subţire, răcnea cît îl ţinea gura, în rîsul general al întregii bande. Oare Aloyzas, după ce urcă la catedră, doarme cu ochii deschişi, apărîndu-se prin mişcări automate de strigătele asurzitoare ce sfîşie cîteodată monotonia larmei ? Nu, nu doarme. O neaşteptată hărmălaie şi un urlet indecent l-au silit să tresară şi să apeleze la toată lumea, ţipînd :

— Linişte, dragi colegi! Fiţi amabili, vă rog, faceţi linişte !

Zgomotul deveni mai înverşunat şi Aloyzas, tînjind după ţîriitul soneriei, se întoarse cu spatele, aţintindu-şi ochii spre fereastră. Liongina încremeni, observînd pe spatele lui un desen făcut cu creta. Reprezenta pînă în cele mai mici detalii — o muscă. O uriaşă muscă de bălegar. Ce înseamnă asta ? Sîngele i se urcă la cap, lumina zilei se

întunecă — Liongina nu mai văzu nimic în afară de muscă. Cum îndrăznesc ţîncii aceştia laşi să batjocorească bunătatea ? Cu greu se stăpîni să nu se năpustească in sala de curs. Aloyzas scoase din nou un ţipăt ascuţit, reacţionînd la o pocnitură — era ca şi cum un dop sărise cu zgomot dintr-o sticlă — cum însă de astă dată în glasul lui se furişase o notă de bună dispoziţie, Liongina începu imediat să se îndoiască dacă resemnarea, indiferenţa. pasivitatea — toată această stare de spirit căreia nici nu ştii ce nume să-i dai! — sînt, într-adevăr, bunătate. Să fie răzbunare ? Da, Aloyzas își bate joc de el însuși, vrînd, se pare, să provoace altcuiva o durere de o sută de ori mai mare. Oare nu cumva se răzbună pe mine? Sau pe menirea, pe vocaţia lui, care l-a dezamăgit în asemenea măsură încît nu se mai simte în stare nici măcar să alunge singur, cu mîna lui, musca de bălegar ? Sau se răzbună pe viaţă, prin care se tîrăşte împins de la spate doar de împrejurări ? Cu cît îl umilesc ceilalţi mai mult, cu atît mai mult se convinge el însuşi de propria-i dreptate şi cu atît mai mult are impresia că ponderea argumentelor sale e din ce în ce mai mare, în sensul că totul e zadarnic şi dinainte sortit pieirii ? Sau poate sînt doar încercări să te menţii la înălţime, cînd nu există un ţel ce te atrage — care la unii e doar un paravan pentru violenţă şi incapacitate, la; alţii pentru slăbiciune şi supunere
— şi cînd musca reală arată identic cu cea de bălegar, cu cea desenată, sau poate că e şi mai respingătoare — ce, parcă nu observă ea lucrul acesta în timp ce tot bîzîie nepăsătoare, îşi vopseşte părul şi se străduie să-şi croiască drum la parada modei ? Liongina rămase pe loc — nu se putea decide nici s-o ia la goană şi nici să atragă atenţia asupra sa în vreun fel.

— Vai, doamna nu se simte bine ? S-o conducem acolo unde fac fetele pi-pi ?

Găliganii chiulangii se prăpădeau de rîs.

Se lăsă înserarea şi el avea tot mai mare nevoie de ea. Sau, mă rog, dacă nu apărea chiar ea, ar putea cel puţin să-i dea un semn de viaţă ca să-i spună că va veni, aşa cum s-a mai întîmplat de-atîtea ori pînă acum, cînd îl împresurase acelaşi vid cumplit, în care e cu neputinţă să găseşti ceva durabil, rezistent, pentru a-ţi rezema fruntea şi a te convinge : da, tot ce a mai rămas din viaţa lor, continuă să existe şi in realitate, nu-s doar aduceri aminte, nu-s doar viziuni halucinante. Insă pereţii, mobila, îmbrăcămintea şi mirosurile (aroma lăcrămioarelor s-a evaporat demult, învinsă de mirosurile parfumurilor costisitoare!) — tot ce ar fi putut însemna o dovadă a prezenţei Lionginei, orice fărîmă din sufletul sau din trupul ei, se dădea la o parte din calea lui imediat ce se apropia, se dădea la o parte şi se mistuia, se prefăcea în vidul în care nu există nimic, în afara acelui avertisment ce anunţă primejdia — vălătucul mititel desprins de

pe buzele ei. Cufundat în vid, devenea şi el imponderabil, nu-şi simţea nici mîinile, nici picioarele, nici inima — nici măcar mustaţa nebărbierită, care i se băga în gură ! — nimic în afara bacteriilor încuibate în plămîni, ce nu conteneau să-şi înfigă colţii tot mai adînc, perforînd acolo găuri pentru viitorul lanţ de bicicletă — moştenirea dinastiei sale — chî- chî-chî !

...Apropie-te, o nefericită soţie, apropie-te

Şi atinge-te de mine, cît timp rămîne încă ceva din mine.

Primeşte mîna, cît este încă mînă,
Cît timp nu devin în întregime Şarpe...[1]

Dacă ea va refuza să i se supună, dacă nu va alerga în întimpinarea lui şi nu-i va întinde mîna, vidul se va lăţi la nesfîrşit, se va contopi cu spaţiul cosmic în care pluteşte blînda, preafrumoasa — dar uşurateca şi asexuata — Berkeley-ana, despletindu-şi părul său de aur alcătuit din antene şi născocit de cine ştie ce pseudo-scriitor. Lionginei nu-i place Berkeley-ana, teribil nu-i place
— chiar dacă le despart sute de ani lumină — aşa că, îndată ce aude trosnetul uluitorului păr, ea se grăbeşte să risipească — cu rîsul, cu respiraţia ei — vidul îngheţat fără de care fecioara cosmică nu-i decît un jalnic peşte aruncat de ape, o pasăre fără cuib.

— Vai, ce bine-mi pare că te-am găsit, Aloyzas ! Liongina nu se mai alinta, aşa cum cerea obişnuitul jargon telefonic, nu-i mai spunea *motănelule.*

— Păi, trebuie să păzească cineva apartamentul, chî- chi ! Aloyzas tuşi o vreme simulînd indiferenţa, în realitate însă pur şi simplu jubila. îşi simţea sîngele pulsîndu-i în vine. muşchii membrelor elastici şi plini de vigoare — nu mai era vlăguit ca mai înainte, era un bărbat conştient de valoarea sa — gata oricînd să-l înhaţe de guler şi să-l zgîlţîie pe autorul desenului cu *musca de bălegar* atît de zdravăn, încît acesta să-i înveţe minte pînă şi pe copiii copiilor săi să nu îndrăznească să deseneze vreodată pe spatele cuiva.

— Aloyzas dragă, lasă totul şi vino ! Mergem la spectacol !

Nu-i răspunse imediat, simţea că îl sufocă aerul dătător de viaţă care-i umpluse adineauri plămînii, făcîndu-i să vibreze. Acum însă nu bucuria îi făcea pieptul să tresară, dimpotrivă, ciuda că n-a dat dovadă de vigilenţă muşcînd momeala aruncată, şi bănuiala sumbră că ea îşi bate joc de nesfîrşita, de istovitoarea lui aşteptare.

— Unde, unde ? N-am înţeles.

— Ei, nu încerca să scapi, mergem la un spectacol literar !

— Chî-chî ! îşi rîcîia bronhiile, în speranţa că va începe să

---

1 Ovidiu — „Metamorfoze" (Cartea IV). Traducere *David* Po- p*eseu.* Edit. Ştiinţifică, 1959.

tuşească. Nu-mi place cînd cineva încearcă să-mi bage pe gît interpretarea sa. Chî-chî !

— Hai, Aloyzas, fă-o pentru mine, te rog, da ? Şi Liongina rîse, pentru ca rugămintea ei să nu sune prea grav. Ca să fiu sinceră, mă tem că n-o să avem spectatori. Şi pe cine altul vor da vina dacă nu pe mine ?

Intr-adevăr, se temea că nu va veni lume, dar se temea mai ales de altceva, despre care nu se putea hotărî să vorbească cu glas tare. Simţea că inevitabilul se apropie, că fulgerul globular stă gata să i se rostogolească la picioare şi să pîrjolească tot ce e neadevăr. Dar ce anume este adevăr — şi ce este neadevăr în viaţa lor ? Fireşte, în seara asta nu prea se simţea în largul ei ca să stea singură, dar însemna oare asta că ar vrea să fie cu el ? Va fi el în stare s-o apere de ea însăşi, de acest haos de simţăminte, care s-a stîrnit din nou cu totul pe neaşteptate, ameninţînd să distrugă falsa lor armonie ? Şi totuşi trebuie s-o însoţească cineva, nu se cuvine să se ducă singură.

— Ce locuri avem ? Ştii că nu-mi place să stau în primele rînduri, bombăni el.

— Păi, o să stăm în colţişorul nostru, în spatele coloanei. Acolo poţi să tuşeşti în voie. Iţi sînt foarte recunoscătoare, Aloyzas !

— Ţine cont de un lucru : nu-s dispus să suport prostii!

Dar Liongina închisese deja, aşa că ameninţarea, ros-
togolindu-se prin apartamentul gol ca printr-o piaţă pustie, tot pe el îl izbi.

După spusele Lionginei, Sala Mică semăna în seara aceea cu o tablă de şah pe care partida se jucase pînă la jumătate. Sau cum i se părea lui Aloyzas, cu un cîmp de luptă, după ce primele şiruri pornite la atac trecuseră deja în iureş de-a lungul lui. In primele rînduri se proţăpiseră cîţiva pensionari cu vederea şi auzul slabe. Pe lîngă pereţi se rezemau perechile de tineri — care se simt bine oriunde — iar în fund luaseră loc spectatorii veniţi din în- tîmplare — goniţi din casă de plictiseală — dacă nu le place, se ridică şi părăsesc sala.

După ce numără publicul — capetele celor prezenţi — Liongina o zbughi în spatele coloanei. Treizeci şi unu de spectatori. Al treizeci şi doilea se foia în uşă, nu era prea clar dacă se va înfunda în vreun scaun sau îşi va lua tălpăşiţa. Compania de cursanţi plecase în pas victorios la baia comunală, iar băieţii de la miliţie aveau de îndeplinit o misiune operativă— trebuiau să-i reţină pe toţi speculanţii de vodcă. Deprimată din pricina sălii pustii, Liongina făcea tot posibilul să nu se întoarcă cu faţa, pentru a nu întîlni privirile celor ce o cunoşteau. înţepenită în scaunul ei — fără a întoarce capul — văzu totuşi năvălind nişte adolescenţi în uniforma P.T.U. ‘-ului — care însă după ce s-au înghesuit o vreme pe interval, au dat buzna afară — şi mai văzu într-un tîiziu cum au intrat abia tî- rîndu-se două bătrînele cu aspect de intelectuale, ieşite pesemne de la biserica catolică aflată în

apropiere. Șovăind, ele ajunseră în primul rînd. Ce bătrînele cumsecade, gîndi ea. Gata, a treia sonerie, acuşi o să apară pe scenă prezentatoarea cu chipul ei împietrit, pentru a anunţa cu o voce puternică de contralto : artistul emerit al R.S.S. Turkmenia şi al R.S.S.A. Iakuţia — Ralph Igerman !

— Ce-i cu tine, Lionge ?

Aloyzas trase cu coada ochiului spre Liongina, care se ghemuise în fundul fotoliului: nu se răsucea în nici o parte, nu-şi etala gîtul dezgolit foarte graţios în jurul căruia se încolăcea un mic şarpe de aur. In ceea ce îl privea pe Aloyzas, numărul mic de spectatori contribuia la buna sa dispoziţie — n-o să mai sforăie nimeni în ceafa lui. Ea însă era atît de îngrijorată, de parcă se aștepta cai prezentatoarea — ce urma să apară dintr-o clipă în alta — să anunţe că... spectacolul nu va avea loc, întrucît artistul refuză să se producă în faţa unei săli goale. Răspunzător de acest scandal s-ar fi făcut, fireşte, directorul comercial şi de aceea nu Liongina Huberteviciene ardea de dorinţa refuzului, ci cealaltă — fetișcana inimoasă de odinioară, răsărită nu se ştie de pe unde şi care habar n-avea ce este îngăduit şi ce nu e. Mica sălbăticiune nu auzi întrebarea lui Aloyzas. **Intre** timp însă prezentatoarea cu voce răsunătoare făcu foarte curgător comunicarea respectivă, ba chiar adresă publicului un zîmbet, ceea ce rar se întîmpla. Ralph Igerman ieşi în pas grăbit, fără să privească pe nimeni, ca şi cum se pregătea să meargă undeva foarte departe.

Tu, generaţie tînără, salut![1]

înainte de a ajunge în dreptul pianului se opri, îşi desfăcu larg braţele, cuprinse într-o privire publicul şi mîinile lui cu inele scînteietoare rămaseră suspendate în aer. Apucase să le arunce înainte şi să le ridice în sus — să le coboare, însă, nu mai avea forţă fizică şi nici tărie sufletească. Adevărat că în culise fusese avertizat că sala nu va fi ticsită la refuz, dar la vidul acesta nu se aşteptase. Arăta, de acolo de la distanţă, ca un prestidigitator care are nevoie de o pauză pentru a-şi scutura din mînecă florile de hîrtie şi panglicile multicolore. Situaţia lui amintea în clipa aceea de situaţia unui boxer făcut cnocaut chiar din prima repriză de către un adversar necunoscut sau în orice caz nu tocmai redutabil. în sfîrșit, o forţă invizibilă — sau mai exact ambiţia redeșteptată — îi izbi mîinile şi ele căzură ca nişte beţe, lovindu-i cu zgomot coapsele. în pieptul lat, bine strîns în plastron, începu să clocotească aerul adunat şi se auzi zornăitul coardelor vocale. Cîteva secunde Igerman trebui să lupte cu gîtul, care se astupase şi nu lăsa să iasă de-acolo nici un sunet. în schimb, după ce

1 Profesiooalnoie Tehnicescoe Ucilişce : Şcoală tehnică profesională. (lb. rusă)

vocea îşi croi drum în aii ară, bubui ca o tobă. Lirica lui Puşkin şi toba ? Nefiind în stare să suporte o asemenea persiflare a poeziei, Aloyzas începu să bombănească şi se uită chiorîş, dojenitor la Liongina. Ea continua să aştepte. Poate, după ce termină cu tunetele — revărsîndu-şi decepţia şi furia — toba o să se domolească ? Strălucirea umedă a ochilor şi cei cîţiva paşi nesiguri pe care-i făcu pe scena scîrţîitoare în direcţia pianului, erau dovada unor năvalnice simţăminte pe care Ralph Igerman reuşea cu mare greutate să şi le stăpînească. îl copleşea ciuda şi indignarea, de parcă n-ar fi avut în faţa sa nişte fotolii goale, îmbrăcate în catifea — şiruri întregi de perniţe roşii ! — ci o piaţă pustie cu o ghilotină la mijloc, cu care oamenii urmau să-i reteze capul, după ce îşi vor bate joc de el cît vor pofti. Pe măsură ce încruntatul recitator se apropia de ea, Audrone se ghemuia tot mai speriată deasupra claviaturii, deşi adineauri şedea pe scaun foarte degajată, cu spatele rezemat de spetează — doar era gătită cu o rochie din şifon roz şi cu o fundă enormă de aceeaşi culoare, în mod evident închiriată de la fiică-sa în virstă de cinci ani.

Liongina încremeni în fotoliul ei, stoarsă de pateri. Așadar, iată de ce zîmbise cu atîta neruşinare prezentatoarea, păpuşa aceea cu chipul lipsit de expresie ! E cu putinţă oare să se încheie cu un eşec atit de stupid întregul proiect început de Igerman, încă din primăvară, apariţia lui miraculoasă, scînteietorul foc de artificii de la miliţie ? E cu putinţă oare ca totul să nu fie altceva decît autoreclamă, ademenire pentru creduli ? Nu, nu e posibil să se termine atît de lamentabil şi altceva dinlăuntrul ei, ceva ce nu era în stare să-şi clarifice pe deplin nici eai însăşi, deşi bănuia deja că neliniştea — care-i pătrundea adînc, tot mai adînc în suflet — nu avea legătură cu succesul sau insuccesul nu ştiu cui pe scenă, ci doar cu ea şi cu Aloyzas, chiar dacă în mod inexplicabil — nu ştia de ce şi nu ştia în ce fel anume — era cert, totuşi, că asta depindea şi de scena pe care în clipa de faţă îşi agita mîinile fără pic de har artistul venit în turneu.

Versurile sunau emoţionant, declamatorul suspina întristat şi cu toate acestea mihnirea lui nu se potrivea cu întristarea firească, nealterată a lui Puşkin, nu se armoniza deloc cu duioasa reverie a lui Chopin, care picura de sub degetele lui Audrone... Căci ea, fiinţa aflată acum la pian, de obicei atît de superficială, cînta bine, or, tocmai dez-acordul acesta dintre muzică şi cuvintele rostite sublinia odată în plus deznădejdea evidentă a simţămintelor ascunse ale Lionginei.

— Asta-i curaj demn de invidiat, te rog să mă crszi.

— Poftim ?

— Să tulburi în felul acesta memoria lui Puşkin !

Aloyzas bombănea aplecîndu-se la urechea ei, dar nu
părea decepţionat. Dimpotrivă, aproape că nu reuşea să-şi ascundă satisfacţia.

Aş vrea eu să-l văd cît de curajos ar fi *dacă s-ar afla el* într-o

asemenea situaţie, îl înfruntă în gînd Liongina şi se trase mai la o parte, pentru ca Aloyzas să nu-i deranjeze pieptănătura. Brusc, o săgetă o bănuială, care-i adună tot sîngele în obraji. De fapt, pe ea n-o interesa cîtuşi de puţin succesul actorului şi nici de versurile lui Puşkin nu-i prea păsa. Ea căuta în el, în acest insignifiant Ralph Igerman, trăsăturile reale sau doar născocite ale celuilalt — ale lui Rafael Huţuev-Namregi. Căuta ceva

real, autentic, ca de pildă urmele prafului de pe stînci rămas pe ghetele grosolane ale omului munţilor. Dar strălucirea pantofilor de lac ai actorului te orbea.

Și acesta îi dădea zor înainte. înduioşare, dispreţ, scrîşnetul dinţilor unui om chinuit de sete şi neavînd posibilitatea; să şi-o potolească. Ultimul vers al poeziei *„De mine amintindu-şi“* răsună pe buzele lui ca o ameninţare pentru generaţiile viitoare, a căror indiferenţă şi ingratitudine deveniseră de pe acum insuportabile. în sala aproape goală răsunară cîteva aplauze — aplaudaseră, mai mult ca sigur în bătaie de joc, doi gură cască, nişte ştrengari. Igerman îşi smuci gîtul, vrînd parcă să-şi salveze capul de sub cuţitul invizibil al ghilotinei, fruntea şi obrajii începură să-i strălucească, iar în colţul gurii, în stînga. se adună o picătură mare de transpiraţie. în clipele acestea, copleşit cum era de o chinuitoare tulburare, i-1 amintea Lionginei într-o mai mare măsură pe acel Rafael Huţuev- Namregi al tinereţii ei, decît semeţul din zorii zilei, care-i uimise pe cei din jur cu năvalnica lui imaginaţie, bărbatul plin de sine şi diabolic de încrezut. Mîna plină de ci- catrici scoase din buzunarul fracului o batistă, recitatorul îşi şterse faţa şi încet, apatic, ca şi cum nu-1 mai interesa nimic — de vreme ce nu izbutise să captiveze sala cu manifestul lui Puşkin — începu : *Toamna.*

Acesta-i anotimpul ce-mi place ; primăvara Mă supără
dezgheţul; mă simt bolnav de dor,
De miros şi noroaie...[1]

Se înăbuşă, nu mai are aer ? 0 să mai facă o încer- care-două şi-apoi o să se dea bătut ? Glasul stins se înălţa încet acum, aidoma; unei mlădiţe ce-şi face loc răzbind cu greu printr-un sol pietros, notele patetice nu mai pretindeau cu atîta înverşunare atenţia ascultătorilor, şi totuşi, chipul îmblînzit prin mari eforturi de voinţă şi pumnii strînşi, tremurînd de neastîmpăr, negau iubirea ipocrită pentru vremea urîtă de toamnă şi gerurile iernii, şi susţineau altceva : iubirea pentru soare, pentru arşiţa amiezelor, pentru chiparoşii a căror falnice siluete se înalţă de-a lungul drumurilor. Igerman nega şi totodată confirma, polemizînd în mod conştient cu poetul.

— Ce bărbat cutezător, — şi Aloyzas făcu o strimbă- tură — ar face mai bine să arunce cu pumnalele !

— Ce pumnale ? tresări Liongina.

Cînd aplauzele anemice încetară, Igerman îşi scoase din nou batista. Picătura de lîngă buze dispăruse, dar el îşi mai trecu odată batista peste colţul gurii. Ce vroia ? Să-şi atingă în clipele acestea cumplite faţa, pentru a-şi aminti lui însuşi cum arătase cîndva, mai demult ? Involuntar, mina ei imită mişcarea mîinii artistului, atingîndu-şi şi ea faţa. Ce fac ? Şi, speriată, lăsă să-i cadă mîna pe unul din genunchi. Lui îi e rău, îi e foarte rău şi ea, în loc să-i sară în ajutor fără să stea la gînduri — aşa cum făcuse el odinioară în munţi — cînd

1 Poezia „Toamna" (Puşkin — „Versuri", E.P.L., 1964. Traducere : *Ştefan Aug. Doinaş).*

gonea în salturi ca un cerb, fără să se teamă de întuneric, de pietrele alu- necoaise, de tufişurile ţepoase ca sîrma ghimpată, ce-l torturau ! — ea se ascJunde ca o laşă în dosul coloanei... Dacă ar fi putut, dacă între ei doi nu s-ar fi aşternut acei şaptesprezece ani care i-au răpit dreptul să rîdă cînd e bucuroasă şi să geamă cînd o doare, i-ar fi strigat : hei, Rafael ! Aruncă cît colo batista, nu ştii că batista — e totuna cu steagul alb ?! Şi, parcă auzind avertizarea mută, Ralph Igerman băgă înapoi batista, însă cu o mînă nesigură, şovăitoare. Nu, el — nu e Rafael, căci pe obrazul lui stîng nu există mica potcoavă. Se vede că n-a fost decît o părere, el — nu e Rafael Namregi, deşi îi seamănă grozav, probabil aşa ar fi arătat Rafael după şaptesprezece ani : puţin mai greoi, dar încă bine făcut, foarte dotat şi naiv, nemanierat şi vulnerabil ca un copil. Ei bine, chiar dacă e aşa cum nu l-aş fi vrut eu (îndrăzneşti tu să vrei ceva, tu?), oricum, e cert că omul acesta iubeşte viaţa şi doreşte pătimaş, cu nerăbdare de copil : atenţie, consideraţie, glorie. Nici cînd recită din Puşkin nu se poate dezice de el însuşi, de jignirea ce i s-a adus şi totuşi succesul rîvnit de el rătăceşte fără ţintă cine ştie pe unde, ocolindu-i mîinile gata desfăcute pentru îmbrăţişare. Ah, de ce n-o fi recitind altceva : *„Tu să nu cînţi în faţa mea, frumoaso, cîn- tările-ntristatei Gruzii“* — sau *„Har inutil, har neaşteptat, o, viaţă ! de ce mi-ai fost tu dată mie ?“* Versurile acestea l-ar fi adus mai aproape de soare, de chiparoşii, de munţii lui încinşi de arşiţă, şi-atunci glasul i-ar suna la unison cu al poetului, n-ar ţopăi alergînd prea repede, şi nici nu s-ar tîrî rămînînd prea în urmă şi bubuind ca o tobă.

Cînd pierdu orice speranţă că ar mai putea obţine ovaţii, Igerman îşi fixă privirea asupra micuţei insule de spectatori. Ca şi cum ar fi răsfoit în mare grabă o carte, ochii lui scotoceau primele rînduri. Căuta oare oglinda în care să vadă reflectîndu-se dimensiunile eşecului său, sau vreun detaliu care să-i explice prin ce anume se făcuse el vinovat ? Căuta, cuprins de o mare emoţie din pricina liniştii glaciale din jur, ca şi cum farfuria zburătoare nu-l aruncase pe Pămînt, ci pe o altă planetă, invadată de o teribilă dezolare şi de o neîncredere generală. Probabil, încercă să ghicească Liongina, tînjeşte după nişte ochi plini de căldură, după o minusculă scînteie pentru butoiul său de pulbere, căci e copleşit de inspiraţie şi devotat poeziei, arde de dorinţă să dăruiască tot ce-a adunat de-a lungul vieţii sale agitate, însă contactul cu publicul rebel — care nu-i iartă nici unul din rateurile sale, dar în schimb rămîne indiferent la tragerile ce nimeresc cu precizie ţinta — acest contact nu se stabileşte deloc. Ai fi zis că e un surdomut — cum surdomuţi erau şi ei toţi cei aflaţi în sală. Simţind apropierea privirii lui nesătule, Liongina se trase şi mai la o parte, pentru a rămîne complect ascunsă în spatele coloanei, deşi era puţin probabil ca el s-o maâ recunoască — doar era îmbrăcată şi pieptănată altfel decît de dimineaţă. Şi, în fond, ce mă priveşte pe mine, se justifica ea, acum nu mai e ca altădată, publicul de astăzi nu se lasă tîrît la spectacole de valoare îndoielnică. Cei treizeci şi trei de spectatori n-au nici o vină că în sală nu sînt trei sute. Ei vor să

le oferi calitate, asta-i tot! Spectatorul are întotdeauna dreptate, aşa spunem de obicei noi, funcţionarii. Şi totuşi era penibil, aveai senzaţia că cineva adusese un orb pe care-l abandonase apoi, fără călăuză, în mijlocul unui oraş aglomerat.

Cum adică, filfizonul acesta încîntat de propria-i persoană, e doar un biet orb ? Liongina inspiră adînc şi simţi deodată că o gîdilă ceva în coşul pieptului, încercă să tuşească încetişor, ca să înlăture senzaţia neplăcută, însă nu reuşi — aerul îngrămădit înăuntru o apăsa şi din cauza asta începu s-o usture în gît — încă o clipă, şi are s-o pufnească rîsul, care va ţîşni în sus lovind lustra şi făcînd să zăngăne micuţele ornamente de cristal suspendate pe ea. Aloyzas îl asculta acum cu atenţie pe recitator şi nu observă că starea de spirit a soţiei sale se schimbase brusc.

Îşi dădu seama abia după ce o adiere lină, aproape imperceptibilă îi învolbură barba. In deschizătura îngustă a uşii laterale se legăna uşor perdeaua de pluş în spatele căreia licări pentru o clipă ceva albastru, iar rochia albastră a Lionginei nu se mai afla lîngă el. Nici lîngă el, nici în dosul coloanei. îşi luase zborul pe nesimţite ca o păsărică, pe cînd el doar un pic dacă s-ar mişcai ai zgudui tot şirul de scaune. îşi imagină cum s-ar aţinti toate privirele asupra lui — şi mai ales cele furioase ale recitatorului — astfel că preţ de un minut rămase nemişcat, leoarcă de transpiraţia care-i curgea şiroaie şi sufocat de cravata legată prea strîns. Dacă mai zăboveşti puţin, gata, o să fii ţintuit locului de o voinţă străină şi-atunci în orice parte o să apuci te vei izbi pretutindeni de bare de fier. De fapt, el se şi află deja într-o cuşcă — singur în cuşcă — asta îi trece deseori prin minte, de fiecare dată cînd e printre oameni necunoscuţi. Şi. mă rog, cît ai de gînd să zaci aici, să căşti gura ? Poate începi să şi aplauzi ca să-ţi baţi joc de mitocanul, de ratatul ăsta ? Bagă de seamă, după o ispravă ca asta n-o să te mai poţi mîngîia cu gîndul că n-ai avut nici un amestec. Şi totuşi, oricît ar părea de ciudat, el se simţea vinovat întrucîtva, chiar dacă nu încercase să-l deranjeze în vreun fel pe artist. Pentru că de fapt îi prevestise eşecul încă înainte de a-l vedea — asta din pricina intoleranţei sale faţă de orice puteai atenta, într-un fel sau altul, la Liongina, unica lui speranţă, fărîma de căldură, mica rază de lumină în întunericul şi absurditatea acestei lumi. Insă dorinţa ca Igerman să-şi dezvăluie singur propria lipsă de talent pusese stăpînire pe întreaga sa fiinţă din clipa în care în gesturile şi glasul acestuia îl recunoscuse pe Rafael. A privit-o pe Liongina şi a înţeles : da, absolut sigur, acesta era fluşturatecul Rafael! Şi chiar dată nici n-a deschis gura, i-a cobit mereu să i se întîmple o nenorocire.

— în sfîrşit ! Acum cred că eşti satisfăcut! îl întîm- pină Liongina clocotind de mînie.

Accesul de rîs, din pricina căruia i se urcase sîngele la cap, îi trecuse şi acum era mai palidă ca de obicei. Îşi aştepta soţul învîrtindu-se nerăbdătoare de colo-colo prin faţa panoului cu afişe,

îmbibat de apă — vîntul zgîlţîia, scuturînd ca pe o cîrpă, un fragment dintr-un afiş : o mînă cu degetele pline de inele.

— Un recitator ca oricare altul. Aloyzas nu ţinea ca vorbele lui. să cadă ca nişte picături de apă pe o piatră încinsă.

Pe Liongina o podidi din nou acelaşi rîs care-o gonise adineauri ca pe o nebună pe scară în jos, o îmbrîncise în stradă şi o silise să se înfioare de o dulce satisfacţie.

— Ha-ha. bărbăţele ! Nu te mai preface, erai gata încă de la început să-l mănînci cu fulgi cu tot !

— Tu ai fost prima care n-ai mai suportat. Eu am ieşit după tine din spirit de solidaritate.

— Ce puteam să fac ? Ce, mă obligă cineva să stau la toate spectacolele numai pentru că sînt director ? Nu uita că eu sînt director comercial !

— Şi eu ce sînt ? Soţul directorului comercial !

Aloyzas întinse mîna vrînd să-i mîngîie tandru umărul, pentru că era, într-adevăr, încinsă pînă la incandescentă, ca piatra sau ca metalul scos din foc. Acum, după ce rămăsese pe scenă agintîndu-şi neputincios mîinile, ne- fiind în stare să cîştige interesul unei săli aproape goale, Ralph Igerman nu mai prezenta nici un pericol. Şi-apoi, era imposibil ca, dată fiind situaţia, să nu pălească şi legenda despre acel... alt Rafael, ce se prăbuşise peste viaţa lor ca o avalanşă din munţi. Teribilul vuiet al pietrelor rostogolite amuţise, ploaia torenţială culcase la pămînt norul de praf şi dintr-o dată a devenit clar că, de fapt, nu muntele îi ameninţase, ci un minuscul bulgăraş de tină desprins de pe povîmiş.

— Ce-i cu tine ?

Furioasă Liongina se feri de mîngîierea lui.

— In calitate de soţ al directorului comercial, propun o acţiune culturală neplanificată. Hai să-l aşteptăm, vrei ? Şi să mergem toţi trei la cafenea. Doar omul nu are nici o vină că nu-i un geniu.

— Nici tu nu eşti un geniu !

înţelese imediat că era prea devreme să-şi sărbătorească victoria. Pericolul nu trecuse încă, suflul păcii deocamdată nu se simţea, dar înfrîngerea artistului aflat în turneu confirma odată în plus şi în mod cu totul neaşteptat un lugubru principiu al lui Aloyzas : de ce să mai năzuieşti către ceva, dacă totul este zadarnic, dacă pe fiecare din noi îl pîndeşte eşecul ? Din păcate, însă, nu toţi cei care au suferit un fiasco sînt dispuşi să admită că ambiţiile şi speranţele lor s-au năruit.

— Nici nu pretind că aş fi.

— Aha, deja nu mai pretinzi ? Atunci n-o să te întreb r.ici eu cum îţi merg treburile la şcoala tehnică.

----Ca să fiu sincer, prost. Dar am o scuză, una singură. Nu-mi doresc aplauze cu orice preţ.

— Dar ce-ţi doreşti ?

— Retribuţia lunară.

— Şi lui i se asigură onorariul. Aşa că nu te mai fră- mînta din pricina lui Igerman.

— Mă frămînt din pricină că tu nu eşti deloc în apele tale.

— Şi, mă rog, de unde anume ai tras concluzia asta,, dragul

meu ?

— Chiar şi din acest glacial *dragul meu* pe care mi-'! spui. Apoi din faptul că aruncîndu-mi cuvinţelul ăsta de îndoielnică tandreţe, nu mi-ai adresat nici măcar obişnuitul tău zîmbet automat şi, în fine, din faptul că ai ieşit glonţ din sală...

— Poftim, îţi zîmbesc. Automat. Eşti mulţumit ? Și printr-o mişcare repezită Liongina îşi apropie faţa de el : încă acolo, în sală, în bătaia bubuitoare a tobei îşi luase ea rămas-bun de la un trecut care, de fapt, nu existase.

Aloyzas se dădu înapoi din faţa chipului plin de încordare semănînd cu un pumn încleştat. Albeaţa; lui ca de cretă amintea de masca de odinioară, la vederea căreia Iui i se strîngea inima de milă şi-l cuprindea dorinţa de a face ceva pentru ea, mă rog, orice, fie şi doatr să-i fiarbă un ceai, de pildă, cînd venea acasă atît de istovită. Dar acum, ce-ar putea face ?

— Să ştii că propunerea mea rămîne valabilă. E pe aici prin apropiere o cafenea foarte agreabilă. Probabil după spectacol maestrul nu se va simţi prea grozav. Ar fi o cruzime să-l lăsăm să rămînă singur.

Masca de pe chipul ei nici nu tresări.

— Și cum anume îţi imaginezi tu toate astea ? Desprs ce o să discutaţi ?

Aloyzas nu-şi dorea cu ardoare să stea faţă în faţă cu Igerman, omul acesta cu pretenţii şi gesturi de ratat. Nu încape nici o îndoială că va începe să se lamenteze ca un învins, lăsînd lacrimile-i de beţiv să picure în paharul cu coniac şi se va lăuda cu fel de fel de succese inventate. Va debita nimicuri amabile — despre menirea Lionginei ca administrator de înaltă ţinută. Totuşi, dacă e necesar...

— Din fericire s-a stricat vremea. Aşa încît... Iată o temă excelentă de interes internaţional !

— Iţi baţi joc, da ? Nici de astă dată chipul Lionginei nu tresări, vocea însă da.

— De ce crezi asta ? Vorbesc absolut serios, şi cît se poate de sincer ! Imaginează-ţi: tu şi cu mine, absolut singuri într-un oraş străin... Or, pentru un artist al cărui spectacol n-a reuşit, e şi mai dramatic. Și-apoi, desigur, n-o să discutăm exclusiv despre vreme !

Aloyzas vorbea cu însufleţire, aproape cu voioşie, dar în fundul sufletului său mocnea părerea de rău. La un moment dat, cînd încă mai era în sală, îi trecuse prin minte că, într-un fel, el era de vină pentru eşecul artistului. Omul era gata să plîngă pe scenă din pricina neputinţei, a jignirii — iar tu jubilai. Dacă dădea cu ochii de mutra ta ironică, s-ar fi fîstîcit şi mai mult. Și cînd te gindeşti că întotdeauna mi-am zis că eu n-aş fi în stare să jignesc pe cineva, dar uite că totuşi... Urît, foarte urît am procedat amîndoi şi în special eu. Pe ea, sărmana, mai poţi s-o înţelegi, dar eu...

— Iţi baţi joc, da ?

— Nu trebuie să te superi, Lionge. Zău că sînt sincer... Necăjit din cauza bănuielilor ei, acum se îndoia şi singur de intenţiile sale

caritabile.

— Nu de el — de mine îţi baţi joc !

Şi fără a întoarce capul, se năpusti într-un colţ întunecat, părăsind micul spaţiu iluminat. Cîte unul sau cîte doi, spectatorii plecau fără să mai aştepte sfîrşitul spectacolului. Liongina avea mereu impresia că fuge de lîngă un om doborît la pămînt de o maşină, un om care-o imploră să-l ajute. Cel doborît nu e altul decît Igerman şi nu-1 doborîse altcineva, ci ea, răzbunîndu-se astfel în mod perfid pentru iluzia care mocnise ani lungi de zile înlăuntrul ei — cu toate pierderile suferite, cu toate situaţiile disperate prin care trecuse, cu toată abrutizarea lăuntrică şi docilitatea exterioară — iluzia care abia acum fusese nimicită de gesturile şi exclamaţiile lui teatrale.

Cînd se lovi de gîndul acesta chinuitor ca de un stîlp de felinar, se întoarse şi privi în urma sa. îl auzi pe Aloyzas gîfîind — nu era obişnuit să alerge — şi se opri.

— Omul a eşuat din cauza mea, cum e posibil să nu pricepi asta ? Nu i-am asigurat o sală de spectacol ca lumea, asta e !

Despre adevărata ei culpă, insă, nu suflă o vorbă şi asta nu numai pentru că începuse să-i pară rău de soţul care respira greu şi se ţinea cu mîna de inimă. Nici chiar în clipa aceasta ea nu credea încă pe deplin că de azi înainte nu se va mai întîmplă nimic miraculos în viaţa ei. Raţiunea dădea crezare acestui lucru, sentimentele însă nu. Ele mai fremătau încercînd să se elibereze de sub tutela apăsătoare a raţiunii. Chiar dacă acum nu mai cutezau să evadeze, să iasă la suprafaţă. Da, vor trebui să se obişnuiască cu lada de gunoi în locul abisurilor acoperite de bolta cerească. Ar fi o prostie să sapi pină la fund, acum, după ce s-a scurs o întreagă eternitate care a schimbat totul şi pe toţi. Liongina călcă într-o băltoacă şi strănută. Da, nu şi-a pus cizmele, era cam frig pentru pelerina subţire şi pantofiorii de gală. Mai strănută odată. Da, nu era rău să fi avut o şubuliţă ; ce plăcută, ce sănătoasă căldură trebuie să fie în ea ! Şi... să ştii că o să dispară dacă mai alergi mult după himere ! îşi impunea să se gîndească la obiectul acesta rîvnit, pentru a-şi înăbuşi alte gînduri, legate de o pierdere ce nu-şi avea egal în viaţa ei. Dar, de fapt, e îngrozitor nu să pierzi, ci să înţelegi într-o bună zi că pierderea propriu-zisă e doar o plăsmuire, că acolo unde sperai să vezi un miraicol scînteietor, nu licăreşte decît o înşelătoare luminiţă rătăcitoare.

— E departe cafeneaua aceea a ta ? Văd că m-am ales cu un guturai. Ce rost are să ne frămîntăm pentru eşecui nu ştiu cărui gură-cască ? Dar să ştii, motănelule, că numai cu vin n-o să scapi. O să trebuiască să comanzi coniac.

Şi ea îi dădu voie lui Aloyzas s-o ia la braţ.

încă de la intrare îi izbi în faţă fumul de tutun şi bubuitul instrumentelor electronice. Aloyzas îşi netezi bine barba — n-au decît să-şi etaleze bărbile infoiate tinerii. De pe vremea cînd mai venea el pe aici, totul se schimbase de nenumărate ori : şi interiorul, şi muzica, şi publicul. Pe vremuri se aşeza la una din măsuţe cu adorabila R.

Oare pe unde-o mai fi ea acum ? Zi mai bine pe unde ești tu, care îți puseseşi în minte să uimeşti lumea ? Fum, numai şi numai fum. Bagă de seamă, nu cumva în fumul ăsta să dispară şi Lionge !

— Ce minunat e aici, nu-i aşa, motănelule ?

De obicei *motănelul* îl făcea să se crispeze, acum însă îi plăcea să-l audă, ca o dovadă a celei mai mari afecţiuni. Atîta timp cît el mai e *motănelul,* nu se poate întîmpla nimic rău, nu se poate schimba existenţa lui iluzorie
— cînd nici nu trăieşte cu adevărat, nici nu moare — condamnat cum e la o permanentă aşteptare. In nici un caz nu trebuie s-o piardă ! Să nu rămînă singur pentru totdeauna ! Dar nici să nu accepte un tribut mai mic, decît acel sărut de fiecare dimineaţă !..

In timp ce căutau un locşor mai retras, apăru ca din senin Anea. Veselă, cherchelită, cu gîtul ei lung cît un catarg de corabie.

— încotro aţi pornit-o ? Veniţi la noi, haideţi la noi ! şi îi trase pe amîndoi spre fundul sălii în direcţia unor măsuţe apropiate una de alta.

Aloyzas se proţăpi în loc și — nici un pas mai departe!

— Nu-i nimic de făcut. Al meu nu se lasă ademenit decît dacă-i legat fedeleş, zise Liongina nemulţumită de refuzul încăpăţînat al soţului. Ia loc, Anea. Tu cu cine-ai venit ?

— Cu o bandă întreagă. Toţi profesorii, plus colectivul de cursanţi ! Şi ea le făcu semn cu mîna celor de la măsuţele apropiate una de alta. Vin imediat! le strigă. Ştiţi, dăm examen.

— Aici... examen ? Aloyzas se zgîi nedumerit.

— Păi, unde în altă parte ar dori domniile voastre ? întrebă calmă Anea.

— Aici, la restaurant ? continuă el să se informeze, sperînd să-l susţină şi Liongina. Ea însă îşi bătea joc de amîndoi.

— Pardon : la cafenea. Aşa se numeşte localul. Majoritatea îşi dau examenul aici, şi numai aici. Ce vrei, oamenii s-au perfecţionat !

— Şi... notele, notele tot aici se pun ?

— De ce atît de riguros ? Formalităţile legale se efectuează... mîine.

— Şi ? Cum e ? Gata, l-ai dat ? întrebă Liongina veselă, fără să se mire de nimic.

— Aha, deci asta era, vreţi să scăpaţi cît mai repede de mine ? îi răspunse Aneia în acelaşi fel. încă nu le-am dat pe toate. Ehei, nu vă descotorosiţi voi de mine aşa repede.

— Vai, Anea, se poate ? ! De când eşti tu la noi, Aloyzas a înflorit ca un bujor.

— Vreţi, nu vreţi, eu tot o să mai rămîn. După ce scap de ultimul examen, probabil că...

— In acelaşi... mod ? Pe Aloyzas îl sufoca fumuL gălăgia, buna dispoziţie deşănţată din jur.

— Nu. Soţia examinatorului s-a înfipt ca o căpuşă în preaiubita ei jumătate. Aşa că trebuie să cărăm acasă lada cu coniac.

— Nu-1 mai speria şi tu pe motănelul meu, zise Liongina cu seriozitate.

Aloyzas tuşi, fumul îl îneca. Liongina îşi trimitea ro- tocoalele cenuşiu-albastre exact în direcţia lui. Pînă acum nu fumase niciodată de faţă cu el, chiar dacă venea acasă cu hainele îmbibate de miros de tutun.

— Pe vremea mea aici nu era așa... nu era și gata ! Pe Aloyzas nu-1 tăia capul unde ar putea el să se ascundă de discuțiile impertinente, de fumul impertinent.

— Păi, tot înainte! De ce atîta uimire ? Ochii Anei scînteiară, nasul ei lung se încovoie, ca ciocul unei păsări de pradă

Cei de la măsuțele apropiate una de alta îi strigau ceva și îi făceau semne cu mîna. Mai agitat dintre toți era un bătrînel rotofei cu părul scurt și des ca o perie. Una-două el sărea în picioare și—i tot arăta ce dor îi era de ea.

— Ăsta-i profesorul nostru. Mi-e așa silă de labele lui stăruitoare, necuviincioase. Anea se întoarse și îi trimise o bezea. Mi-a mînjit toată fusta cu grăsime pipăin- du-mă pe sub masă. Ei, ce ziceți, scumpi frățiori și surioare, veniți la noi ? Eh, ce-o să-l mai pun eu pe porcul ăsta borțos să grohăie și să mi se tîrască în patru labe la picioare !

— E cu neputință... așa... — Aloyzas își agita mîinile, gonind fumul.

— Ei asta-i ! Ce, crezi că n-o să mi se supună ? Și Anea își plimbă dintr-o parte în alta nasul hrăpăreț. N-ar fi primul — s-au mai tîrît destui și au mai grohăit destui.

— Nu te supăra, Anea, dar motănelul meu nu se simte bine de loc. Ți-e rău, motănelule ?

Aloyzas se agăță cu putere de cotul ce i se oferea cu amabilitate.

Telefonul suna fără încetare. Iar o solicită noctambulii pe Anea, care acuși o să sară din pat, o să flecărească puțin și — apoi din nou or să se cufunde cu toții ia somn. Așa gîndea Liongina încercînd zadarnic să deslușească ceva prin întuneric. Un singur lucru era clar : încă nu se luminase de ziuă.

In camera de alături, Anea răsufla ușor, trăgînd cîte-un sforăit la intervale regulate, piciorul lui Aloyzas tresări și se încordă ca străbătut de curent electric. Scoțînd un geamăt abia auzit, Liongina coborî încet pe dușumea.

— Lon-gina ! Alo, dumneata ești, Lon-gina ? Te rog răspunde, Lon-gina Tadovna ! Glasul puternic și puțin răgușit se întrerupea pronunțînd cu dificultate prima silabă a numelui ei. Părea că ceva e gata să se sfarme, dacă nu chiar în receptor, atunci neapărat pe undeva pe cablu — atît de năvalnică era forța ce clocotea la celălalt capăt al firului. De ce n-ai venit la spectacolul meu ? ISu-i frumos, Lon-gina !

— Ba am venit, dar cred că nu m-ai observat. Totuși, dumitale nu ți se pare, tovarășe Igerman, că e cam tîrziu să telefonezi unor oameni aproape necunoscuți ?

— Dar eu îți telefonez dumitale, nu unor oameni aproape necunoscuți ! Haide, nu mai încerca să te eschivezi, Lon-gina ! N-ai venit în sală, Lon-gina !

— Probabil am făcut o mare greșeală că m-am dus...

— Nu-i adevărat, Lon-gina ! Nu-i adevărat ! Glasul lui Igerman o plesnea peste degetele care țineau strîns receptorul, peste creștet ! După întoarcerea acasă adormise tîrziu, tot așteptînd vreo reacție din partea

lui — reproşuri, învinuiri — poate că în cenuşa rece îşi va aprinde totuşi licărirea o mică scînteie ? Te-am căutat tot timpul ! Mi-a rămas întipărit în minte fiecare chip aflat în sala pustie şi rece ca gheaţa. Nu-i adevărat ! N-ai venit !

— Mă rog, dacă dumneata nu mă crezi... — Ar fi vrut să se justifice în vreun fel, ca şi cum asta mai putea atenua eşecul lui şi răspunderea ei. Bine, uite, o să-ţi confirme soţul meu, pentru că am fost împreună acolo. Să-l chem la telefon ?

— Naiba să-i ia pe toţi ! Iartă-mi grosolănia, Lon-gina ! N-am nevoie de soţul dumitale, ci de dumneata, numai de dumneata !

Insă nu glasul lui Igerman, suferinţa adîncă ce răzbea din el înlătură toate justificările — posibile şi imposibile — ale Lionginei. Acum pînă şi ei i se părea că nu fuseseră în sală, că nu se necăjise din pricina insuccesului lui. Tot timpul n-a făcut decît să fugă de lîngă afişul ud, încercînd să se descotorosească de toate gîndurile legate de el. încă din primăvară, de cînd începuseră a se înfiinţa pe biroul ei primele telegrame, ea fugise întruna de el.

— Uite, îţi dau o şansă ca să-ţi repari greşeala ! Şi deodată, satisfăcut de impresia produsă, izbucni în hohote de rîs, rîdea din toată puterea plămînilor săi. Eu te aştept. Te aştept la hotel ! Numărul camerei îl ştii. Şi să nu crezi cumva, Lon-gina, că glumesc ! Iţi las la dispoziţie o jumătate de oră.

Să se fi îmbătat de necaz că n-a avut parte de aplauze ? Avea dreptate Aloyzas, trebuiau să-i ridice puţin moralul după concert, nu să-l lase singur. Cîteva cuvinte cordiale, amabile, i-ar mai fi domolit mîhnirea. Indiferent dacă e un artist bun sau rău, noi eram obligaţi să-i întindem mîna. Chiar dacă din miracolul acela mistuit de înflăcărare, n-a mai rămas decît un tăciune fumegînd : din Rafael — Ralph...

— Te sfătuiesc, tovarăşe Igerman, să te culci şi să te odihneşti cum trebuie. Mîine totul are să ţi se pară altfel.

— Nu mîine, acum trebuie să vii — imediat ! Mă auzi, Lon-gina ? Trimit după dumneata un taxi gata achitat.

— Dumneata ştii cît e ceasul ? Nefiind în stare să respingă pretenţia lui absurdă, nu mai putea nici să se revolte cu adevărat, deşi invitaţia era de-a dreptul jignitoare. Te anunţ că ziua mea de lucru s-a terminat demult.

— Şi ziua mea, naiba s-o ia ! Dar ce ne pasă nouă de timp ? ! O să-ţi recit Puşkin, Lon-gina, dar altfel decît pentru cei cîţiva pensionari. Ba nu, Lermontov o să-ţi recit ! Poetul meu preferat e Lermontov !

— Bine, dar acuma culcă-te, tovarăşe Igerman şi odihneşte-te. Ne vedem mîine. li era milă de el, dar şi mai mult de ea, pentru că nu mai era capabilă de sentimente fireşti — să se supere, sau să ceară ceva în mod deschis ! — aşa cum făcea el, care deşi suferise un eşec. refuza să capituleze.

— Haide, nu te mai eschiva ! Eu nici dacă m-ar legăna maică-mea n-aş putea adormi, mai ales în noaptea asta... nicăieri nu mi s-a întîmplat o ruşine atît de mare. La exploatarea petroliferă de la Tiumen, oamenii m-au ascultat stînd în ger, sub cerul liber şi au plecat încîntaţi. Mă crezi un impostor ? îţi închipui că

degeaba m-au făcut petrolist de onoare ?

— Mîine o să găsim noi o soluţie, tovarăşe Igerman. Invităm un public receptiv, umplem sala cu spectatori. Haide, că mor de somn, nu mai pot. Şi simulă un căscat, mirată ea însăşi cît de prost îşi joacă rolul.

— Minţi ! Iar spui minciuni ! Eu insist să vii. în caz contrar...

— Mă ameninţi ?

— Te înşeli ! Vreau doar să te înştiinţez ce fel ds acţiuni voi fi nevoit să întreprind dacă...

— Spune drept, ai băut mult ?

— Da, sînt beat. Dar nu din pricina coniacului, Longina. Ori vii dumneata aici, ori... — în respiraţia lui zgomotoasă se năpusti vocea răguşită a unui saxofon şi rîsul cuiva. N-o fi singur în cameră ? îşi bate joc de ea în compania unor beţivi ? — ...ori mă arunc pe geam !

— Ce glume mai sînt şi astea ? Simţi un fior în spate, dacă era undeva lîngă el, nu s-ar fi abţinut, i-ar fi ars impertinentului o palmă.

— Nici vorbă de glume, buna mea Lon-gina ! îi risipi Ralph Igerman bănuiala cu o voce voioasă şi tandră, de parcă nu el drăcuise adineauri. Căldura care-i amintea de glasul lui de odinioară o învălui, o îmbrăţişă cu putere şi o făcu să tresară. Oare m-a recunoscut ? Simţi cum o lasă puterile, cum i se moaie genunchii de slăbiciune. Prietena şi acompaniatorul meu, Audrone Kaetanovna, nu m-ar lăsa să mint acum cînd stau sus, urcat pe pervazul geamului. Hei, dumneata mă auzi ? Pot să-ţi spun pe rînd tot ce văd de aici, de la etajul cinci. Două „Ji- guli“ stînd nas în nas, un camion „Autosovtrans“, un morman de plăci prefabricate pentru construcţii. Nu-i prea grozavă priveliştea. Geamul dă în curte.

— Igerman, nici dumneata nu eşti copil, şi nici eu. Cu glume din astea nu poţi obţine nimic. Vorbea răspicat, cu multă seriozitate, dar tînjea după clipa aceea în care glasul lui o înfăşase cu grijă şi o ridicase, purtînd-o parcă pe braţe puternice. Cu tot regretul, te anunţ că mîine va trebui să informez conducerea „Goskonţertului“ despre comportarea dumitale. Şi de azi înainte porţile oraşului nostru vor rămîne închise pentru dumneata.

Să mă fi recunoscut într-adevăr ? Mai pot eu oare să fiu recunoscută încă ? Chiar cînd cineva îşi dă foarte, foarte multă osteneală s-o facă ? Mă rog, n-are importanţă dacă e aşa, eforturile lui nu mai pot schimba nimic.

Nu mai există nici Rafael, nici eu. Nu există şi nic; n-au existat vreodată. Există doar nişte tăciuni stinşi, cenuşă, atît...

— Mare scofală, ce să spun, teribil m-ai înfricoşat! Pe mine nu mă interesează ce se va întîmpla mîine sav poimîine, dragă Lon-gina. S-ar putea ca mîine chiar, sâ nu mai existe nici un Ralph Igerman, înţelegi ce spun ? Sâ ştii că nu glumesc — deşi rid, şi nu sînt beat — deşi beau ! Vorbeşte, te rog, cu devotata dumitale ajutoare Audrone. Ea pur şi simplu îmi smulge receptorul din mînă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, şefa, veniţi numai- decît !... Mi-e frică, şefa... O să se arunce... Are nişte ochi — o să se arunce... Vă

trimit maşina cu micul Pegas, veniţi numaidecît ! In afară de dumneavoastră nimeni nu-1 poate linişti !

— Acum te-ai lămurit, dragă Longina ? Igerman vorbea calm şi ironic, ai fi zis că înţelesese lituaniana. Aşadar, Longina, — nu se mai poticnea pronunţîndu-i numele — te aştept !

— Te rog, însă, nu mai face pe măscăriciul! Dacă o să mai faci pe măscăriciul... — Şi puse receptorul în furcă.

— Iartă-mă motănelule, trebuie să mă îmbrac şi să fug.

In lumina veiozei ochii lui Aloyzas luceau metalic. Părea că din cauza privirii febrile vor începe să-i fumege — dintr-un moment în altul, — şuviţele de păr din barbă. Era convins dinainte că Liongina îi va vorbi cu nepăsare şi impertinenţă. Cam aşa, sau ceva pe aproape prevăzuse şi el, chiar dacă uneori se mai înşelase. De fapt, adevărul era altul: accepta să fie indus în eroare, sperind că ea o să-şi slăbească puţin coarda vigilenţei, o să-şi reducă în parte statornicia preocupărilor administrative şi, în sfîrşit, mai spera că o să-i joace festa (fie şi numai o clipă) iscusinţa aceea care-i permitea să nu se trădeze niciodată şi să scape nevătămată din orice drăcovenie, aşa cum scapă barca manevrată cu dibăcie din îngrămădirea blocurilor de gheaţă şi din mugetele fluviului. Din pricina vuietului şi a bubuitului prelung malurile fluviului se cutremură, proptită cu chiu cu vai, viaţa lor de-abia mai rezistă, nu-ţi rămîne să faci altceva decît să aştepţi izbitura ce va sfărîma, va face ţăndări nu numai zidurile ci şi fundamentul ei. Ce, gata ? S-a decis să sară din vreme de aici, astfel ca ruinele să mă îngroape doar pe mine ?

— încotro ? mormăi, de parcă abia se trezise — în ochii lui însă nici urmă de somn.

— Doar ai auzit foarte bine, nu te mai preface. Iger- man face pe măscăriciul.

— N-are decît. Ce, e treaba ta ?

— Şi dacă vorbeşte serios ? îţi imaginezi ce consecinţe vor fi ?

— L-a apucat, se vede, o criză de euforie alcoolică. Poftim, un artist de estradă şantajează, iar oamenii serioşi...

— Indiferent ce ar fi acest Igerman... Realitatea este că un om stă suspendat pe pervazul unui geam de la etajul cinci, pricepi ?

— Pentru tine, toţi sînt oameni. Cu excepţia unuia singur, pe care nici nu-1 observi.

— Să-ţi fie ruşine, Aloyzas. Plină de compasiune, Liongina se lipi toată de el. Poftim, se ţine de mine ca un copil înspăimîntat de poala maică-â. Tu eşti acasă, în patul tău, pe cînd acolo e un om care a suferit un fiasco şi şi-a pierdut echilibrul. Uite, nici n-o să apuci să aţi-peşti ca lumea, că eu m-am şi întors.

Aloyzas îşi cobori picioarele pe covoraş, un crac de la pantalonul de pijama i se ridicase în sus, dezgolindu-i coapsa lipsită de vigoare.

— Şi dacă o să am o criză ? strecură el printre dinţi, neîndrăznind s-o implore să nu-1 lase singur.

Ce îngrozitor e cînd ea se furişează de lîngă el, se cocoaţă nu se ştie pe unde şi începe să se legene pe sîrma foarte subţire, fără să vadă

ce se petrece jos şi nebănuind măcar că tocmai de acolo e gata să ţîşnească strigătul care o va trezi — da, brusc, o să plesnească sîrma ce vibrează de întinsă ce e, iar ea se va prăbuşi jos, devenind din ce în ce mai grea, mai mare şi transformîndu-se dintr-un mic punct strălucitor într-o femeie foarte fragilă. Dar şi mai îngrozitor e cînd privind în jur nu vezi nici un fel de mulţime, nici o gură căscată larg şi gata de strigăt — te vezi doar pe tine şi înţelegi că strigătul e gata să ţîşnească dinlăuntrul tău, ba chiar simţi cum acesta îţi sfîşie plămînii şi creierul...

— Nu mă mai speria, Aloyzas. Ea se aşeză lîngă el, deşi în gînd alerga deja spre maşină.

— Ia-mi pulsul, hai, ia-mi-1 ! Şi îi întinse mîna, Liongina o strînse la încheietură, dar la început nu simţi decît cum pulsează sîngele ei în vine şi cum ticăie ceasul lui.

— E-n ordine, zise, deşi pulsul lui într-adevăr alerga în trap dezordonat.

— Sînt convins că îndată ce-o să închizi uşa după tine...

— Anea e în camera de alături. Strig-o pe ea. Eu trebuie să plec, Aloyzas.

— N-am nevoie de Anea asta a ta... N-am nevoie ! Aloyzas se apăra din răsputeri de invizibila Anea.

— Nu mai face gălăgie. Cu ce te-a nemulţumit Anea ?

— E odioasă, odioasă ! Cum se poate ca ea şi porcul acela... profesorul ?

— Dragul meu, gusturile... Aloyzas, sînt foarte grăbită. Din clipă în clipă trebuie să vină maşina să mă ia.

Liongina se îmbrăca zorită, trîntea cu zgomot sertarele dulapului. îşi trase cu greu pe ea un furou nou, ca şi cum acolo unde se ducea acum va trebui să se dezbrace. Apoi luă în primire fardurile. Aloyzas urmărea cu privirea cum Lionge, care încă adineaori, caldă şi destinsă, răsufla încetişor lîngă el, se transformă în Liongina Hubertaviciene, directorul comercial al Agenţiei de impresariat artistic şi devine uimitor de asemănătoare cu o altă femeie — pe care el o cunoscuse cîndva foarte bine, o mîngîiase şi o iubise — cu adorabila R. Pentru ca asemănarea să fie perfectă, ar fi fost suficient ca Liongina să surîdă cu buzele vopsite şi să gîngurească afectat :

— I Iove you !

Exact aşa o să devină ea imediat, într-o secundă : o să-şi aranjeze pieptănătura, o să-şi potrivească în faţa oglinzii taioraşul nou de tweed, iar în următoarea străfulgerare de eternitate, intorcîndu-se cu spatele la el şi ridicîndu-şi sus de tot căpşorul cu părul bine netezit, o să se preschimbe în gimnasta aeriană, cu mişcări de somnambulă şi în schimb trăsăturile şi formele ei specifice vor dispărea dizol- vîndu-se în fîlfiirea scînteietoare a unui fluture metalic. Nu-i nimic, o accept şi aşa, gîndea cu febrilitate Aloyzas, o accept şi aşa, deşi frigul pe care îl răspîndeşte mă îngheaţă.

— Da, dragul meu, eu şi la miezul nopţii trebuie să arăt la fel ca în miez de zi. Uf, halal slujbuşoară mai am, nimic de zis ! Şi surîse cu un vag aer de vinovăţie. Aloyzas stătea în spatele ei, cercetîndu-i bănuitor în oglindă chipul ce se schimba văzînd cu ochii.

— Da, da. Eşti obligată să primeşti tot felul de oaspeţi, să-i distrezi, ba chiar să le încălzeşti şi aşternutul dacă vreun escroc ar pretinde că îi este frig. N-ai avut prilejul ? N-are a face, trebuie să te obişnuieşti şi cu asta.

— Aloyzas, — glasul ei vibră — uită-te în oglindă cum arăţi. Uită-te !

— De ce ? Ştiu şi aşa cum arăt : chel, gras, bătrîn. Un molîu, un trîndav, un parazit, nu-i aşa ? Nu există nici un epitet, din cele meii dezgustătoare, pe care să nu-1 merit. — Din pricina transpiraţiei, fruntea cheală şi pieptul gol îi străluceau. — Chiar şi acum, cînd îţi spun fără ocol tot adevărul despre mine, sînt vrednic de dispreţ. Dispreţuieşte-mă, haide, dispreţuieşte-mă !

— Autocrtica... e un medicament eficace. Atîta doar : nu crezi că te-ai decis prea tîrziu să urmezi tratamentul ? Liongina aruncă o privire în jur căutîndu-şi poşeta. îşi zise : trebuie să am o înfăţişare acceptabilă, în nici un caz să nu par speriată de ameninţările lui Igerman. De altminteri, parcă m-a ameninţat ? Sau, mă rog, am şi uitat că m-a ameninţat.

— Dar, la drept vorbind, de ce sînt eu... aşa cum sînt ? La asta te-ai gîndit ? Şi cu o smucitură, Aloyzas o întoarse pe Liongina cu faţa spre el — auzi trosnetul încheieturii de la umăr şi speriat îi dădu drumul, dar imediat o trase din nou lîngă eL Mă învîrteam ca o giruetă pe urmele vîntului schimbător. Vîntul acela erai tu ! Firea ta instabilă, preocupările tale neserioase, zdrăngăneala unei existenţe lipsită de conţinut ! Cît îţi închipui că o să rezişti, dacă toţi te îmbrîncesc de colo-colo şi trag mereu de tine ?

— Asta de unde-ai mai născocit-o ? După cîte ştiu, eu am fost nevoită să te opresc să nu dai de belea călcînd pe-alături cu drumul. Da, să te opresc. Ce, n-ai auzit ? Omul s-a urcat pe pervazul geamului... Haide, zău, să amî- năm discuţia pînă mîine.

— De dragul tău am făcut-o... Eu n-am nevoie de nimic... pentru tine... numai pentru tine... Așa cum ești tu... dacă ai fi... numai pentru tine... Lionge, nu pleca !

Cu bolboroseala lui, cu mîinile tremurătoare, cu respirația sacadată mirosind neplăcut, el încerca s-o rețină, deși înțelegea că nu procedează bărbătește, dimpotrivă — urît și nedemn. Doar știa că e obligată sâ se ducă la fața locului. Pentru că ea, Lionge — unica particulă plină de căldură din întreg Universul — este în același timp și funcționar administrativ, iar de răspundere, chiar dacă ziua de lucru a luat sfîrșit, nu are s-o scutească nimeni !

— Dă-mi drumul, Aloyzas, îmi faci vînătăi, spuse ea foarte calm, de parcă se vedea și pe ea și pe el de la distanță, și indiferența aceasta a ei rupse ultimul zăgaz.

— Vrei să-i placi lui, da ?.. lui! țipă Aloyzas ascuțit, isteric, zgîlțîind-o ca pe o păpușă uriașă cu zîmbet artificial. Doar nu-s orb. L-am recunoscut imediat... pe vagabondul ăsta... pe seducătorul... pe pungașul ăsta blestemat, dracu să-l ia... La el alergi, la Ra-fa-el !...

Silabisi numele care-i era odios de parc-ar fi prins-o pe soția lui mințind cu nerușinare, deși înțelegea foarte bine că numele nu rezolva nimic — nici cel actual, Ralph, nici cel de odinioară — pentru că nu acest recitator ticălos ce se discreditase singur era vinovat de nenorocirea lui, ci munții, munții aceia lugubri care muriseră și au reînviat din nou, sau mai precis nu muriseră cu adevărat, pîn- diseră doar prilejul de a evada din negurile de nepătruns ce le învăluie piscurile, pentru a i-o răpi din nou pe ea.

— Vino-ți în fire, Aloyzas. Doar știi foarte bine că între mine și el n-a fost nimic, niciodată. Buimăcită de suferința soțului, Liongina îi îngădui s-o învinuiască.

Aloyzas înțelese că a mers prea departe, dar nu se mai putea liniști. Avea impresia că cineva îi sugerează cuvinte cumplite, că stă lingă el și i le îndeasă în gîtlej. Să fie oare același tip funest, respingător, care se ține scai de el ca un cîine afurisit ? Și doar i-a interzis să mai vină, sâ șușotească, ba chiar să și respire acolo unde se află ea, Liongina !

— Fel de fel de vagabonzi, de mistificatori, de oratori buni de gură... Nu sînt în stare să recite ca lumea nici măcar un vers cît de mic, dar dau năvală cu toții în Par- nas, la adăpătoare... Hei oameni ai artei, suverani ai ideilor... Vă salut și vă felicit pentru extraordinara voastră victorie !

— Pe tine însă, sînt sigură că nimeni n-ar putea să te felicite pentru vreo victorie ! Liongina se dădu la o parte și își aranjă puțin părul, de-ai fi zis că cel mai important lucru pentru ea acum este să aibă o înfățișare cît mai atrăgătoare.

— Știu și singur cum sînt — ți-am spus deja ! Te rog însă, nu uita un lucru, — și Aloyzas ridică un deget așa cum făcea Gertruda cînd își ieșea din fire — eu nu mi-am vîndut conștiința. Nici măcar un dram !

— Și vrei să spui că eu mi-am vîndut-o cu kilogramele ? Ei bine, ai dreptate, bărbățele. De zece ani încoace trăim amîndoi pe seama conștiinței mele. Un singur lucru nu înțeleg : de ce n-ai protestat mai demult ?

Pe buzele ei fardate se undui un surîs studiat, care nu exprima absolut nimic. Da, acum ea se afla la altitudini înalte, acolo unde şi cuvintele şi sentimentele sînt de gheaţă. Altminteri, dacă vorbele rostite ar fi făcut-o să sufere, le-ar mai fi pronunţat ea oare cu calmul acesta teribil ?

— Gata ? Ne-am lămurit ? Pot să plec ? Şi Liongina îşi băgă umbrela pliantă în poşetă. Să ştii că nu-mi plac scenele. în special în toiul nopţii. E de-ajuns că la hotel mă aşteaptă o scenă dezagreabilă.

— Uite ce e, eu întotdeauna am cedat în favoarea ta, acum însă — spun : nu ! Nu pleci nicăieri ! Ştiu că pe urmă o să-mi pară rău. însă îţi spun hotărît : nu !

— Nu mă îndoiesc că o să-ţi pară rău, Aloyzas...

— Sînt obligat să te reţin înainte de a fi prea tîrziu ! Presimt că încă o noapte ca asta, încă un turneu de felul acesta şi vei decide că nu mai ai absolut deloc nevoie de mine. Adevărat, eu sînt cel care nu pot trăi fără tine, Lionge, dar faci o mare greşeală. Pentru că ştii tot atît de bine cum ştiu şi eu, că ai nevoie de mine. Fie doar ca un balast, ca nişte cătuşe la picioare... Ha-ha !

— Ţi-ai pierdut minţile şi vrei să-ţi urmez şi eu exemplul ! Vino-ţi în fire, Aloyzas. Dacă în viaţa mea există ceva autentic, nealterat, acestea sînt relaţiile dintre noi. Ah, a venit maşina ! Liongina auzi claxonul „Volgăi". Acum nu se mai gîndea la Aloyzas.

O chema Rafael care, imprudent, călcase pe marginea prăpastiei şi se rostogolea în abisul ei. înainte de a-l strivi întunericul şi singurătatea, el trebuia neapărat să vadă mica flacără a speranţei.

Acum delira tremurînd de frică şi de durerea coastelor zdrelite de pietre, fetişcana cea nechibzuită. Dar respiraţia ei precipitată se oprea în ceafa Lionginei Hubertaviciene, căreia nici prin minte nu-i trecea să alerge, cuprinsă de panică, în ajutorul nimănui. închise poşeta, dar o deschise din nou, verifică dacă era acolo şi pieptenele. Nu putea să arate oricum, trebuia să fie de-a dreptul superbă, deşi era o oră atît de tîrzie. Fetişcana nu mai avu răbdare s-o aştepte şi, scoţînd un suspin, se năpusti înainte.

— Lionge, stai puţin dacă vrei să am încredere în cuvintele tale ! *Relaţiile* — e un termen respingător. Există un altul. îl mai ţii minte, Lionge, sau l-ai uitat ?

O înşfăcă iarăşi de umeri ; eliberîndu-se din strîn- soare, Liongina îi atinse faţa cu cotul.

— Aşa va să zică, aşa ? horeai Aloyzas acoperindu-şi faţa cu palmele — alături, chiar lîngă el, micul omuleţ se cutremura de un rîs ostil şi făcea mare zarvă.

Aloyzas se smiorcăi multă vreme ştergîndu-şi nasul cu mîneca pijamalei. Nu-i curgea sînge, dar faţa îi ardea. Faţa lui chiar şi aşa buhavă, îmbătrînită şi năpădită de şuviţele încărunţite ale bărbii e unică prin originalitatea ei, ea îşi probează mîndria şi intransigenţa prin orice fibră oricît de mică, ea nu suportă nici cea mai neînsemnată violenţă, camuflată sau făţişă. Ah, sînt atît de singur, mai singur ca oricînd ! suspină el, deşi în odaie se mai afla cineva. Tipul acela nesuferit se foia în preajma lui.

— M-a lovit, m-a lovit şi a fugit, halal să-mi fie ! se tînguia Aloyzas, iar tipul, cuibărindu-se alături îi demonstra — prin întreaga sa înfăţişare veninoasă — ce se va întîmplă dacă Aloyzas o să-l lase să strige — zidurile se vor prăbuşi, bolta cerului se va despica, iar pămîntul se va sfărîma trosnind ca o coajă de ou goală pe dinăuntru !

De unde-ai apărut, făptură respingătoare şi mîrşavă ? în liniştea care-l înconjura, Aloyzas se lovi de propria-i umbră. Se lovi şi tot atunci uită de ea rămînînd în aşteptarea inevitabilului ce se apropia cu paşi gigantici. îşi dădea seama foarte limpede că ar fi fost nemulţumit, dacă n-ar fi putut aştepta cu atîta îndîrjire şi exuberanţă, uitînd tot restul, pînă şi jignirea de moarte ce i se adusese adineauri. Acum nu-şi mai dorea ca Liongina să se răzgîn-

dească şi, cu un aer vinovat, să vină înapoi. Doar o secundă, o fracţiune de secundă a aşteptat casa părăsită întoarcerea ei, în vreme ce el se tînguia cuiva şi totodată îi ierta toate păcatele. După aceea, chicoti răutăcios şi îşi descleştă pumnii. Infamul omuleţ care s-a aflat tot timpul lîngă el rămase cu gura căscată de nedumerire.

— Ce ţi s-a întîmplat, Fiu al Pămîntului ?

Sus, în tavan, se lumină ecranul unui televizor şi se auzi vocea melodioasă a Berkeley-anei.

— Nimic, m-a zgîriat o pisică, mormăi Aloyzas.

Ea îl auzi cu toate că plutea în altă galaxie.

— Ce înseamnă o pisică ? De ce n-ai tras în ea cu pistolul atomic pe care ţi l-am dăruit la aniversarea ta ?

— M-a zgîriat şi a fugit, şmechera.

— Eşti rănit, Fiu al Pămîntului ? Aşteaptă-mă ! Pieptul Berkeley-anei începu să freamăte. Văd cît de mult suferi. Traiectoria zborului meu a şi atins Sistemul vostru solar. Atenţie, mă catapultează un modul incandescent !

Timp şi spaţiu se contopiră laolaltă, modulul incandescent se apropie şi, brusc, se mistui în întuneric. Aloyzas îşi pironi ochii asupra unui oval ce licărea şi din care se revărsau sunete melodioase, asemănătoare limbii spaniole sau poate portugheze. Gîtul Berkeley-anei se întindea tot mai mult, devenea identic cu gîtul unei femei pămîntene
— cu gîtul alb, catifelat al Anei — şi nu se afla undeva departe, la mii de ani lumină, ci foarte aproape, chiar alături. Zveltă şi caldă, femeia se lipea tot mai strîns de el, abandonîndu-se îmbrăţişărilor lui, împreună cu halatul înflorat de pe ea. Nu era o zeitate asexuată, ci un trup suplu şi viguros de femeie, căreia îi puteai pipăi şi număra toate coastele.

Şi, brusc, inevitabilul se produse. Anea ba ţipa, ba rîdea, el însă n-a scos un sunet şi cu toate acestea a auzit strigătul neîntrerupt ce sfîşia gura înspăimîntătorului omuleţ, chircit înlăuntrul lui, şi a văzut cum undeva în spaţiu, se zvîrcolea, prăbuşindu-se şi devenind din ce în ce mai mare, un punct — un fluture metalic rănit...

— Ai făcut-o de oaie, Anea ! şi Aloyzas o îndepărtă de lîngă el.

— Ba tu ai făcut-o de oaie, afurisitule! Aloyzas îl căuta cu febrilitate pe perfidul instigator, pe complicele său.

Mai-mai să nu-1 recunoască pe micul Pegas : şepcuţa ti alunecase pe o ureche, în ochi... scînteieri poznaşe, în colţul gurii... un trabuc. Maşina sărea ca o minge dintr-o parte în alta a străzii. Noroc că nu veneau altele din sens opus.

— Şi, mă rog, de cînd te pasionează trabucul ? îl iro- niză Liongina, nefiind în stare să se abţină.

— Igerman ! Al naibii om, Igerman ăsta ! Cu, sau fără voie, el le bagă tuturor porcăria asta.

Lionginei nu-i era teamă că putea nimeri intr-un stîlp pentru firele de troleibuz, sau în vreun automobil lăsat pe timpul nopţii în stradă. Pe-acolo pe unde acum gonea nebuneşte „Volga", pămîntul se legăna împreună cu tot ce prinsese în el rădăcină de-a lungul a şaptesprezece ani. Ani sterili, de care nimeni nu avea nevoie. Nu meritau altceva

decît regretul că i-ai trăit... au fost nişte ani absurzi, la fel ca şi această goană nocturnă de care, fireşte, o să facă haz întreaga atenţie. Brusc, îşi aminti cît de penibil îl atinsese cu cotul pe Aloyzas. Oare ar fi fost în stare să-l lovească ? Nu, pentru nimic în lume !

— Hi-ho-ho ! nechează din răsputeri mînzeşte micul Pegas ţîşnind pe lîngă botul unui camion sub care se cutremura tot asfaltul.

Liongina fu proiectată direct în portieră. In urma botului înfricoşător de adineaori se tîra o remorcă, tot atît de impresionantă, încărcată cu plăci prefabricate de beton armat. Pe Liongina o pufni rîsul, mai zgomotos decît s-ar fi cuvenit într-o astfel de situaţie nu tocmai hazlie. Sînt beată şi eu, sînt beată — deşi n-am băut. Ba nu, te-ai ticnit pur şi simplu ! In noaptea asta toată lumea a înnebunit !

— De azi înainte nu mai urc niciodată în maşina dumitale, strecură ea cu asprime printre dinţi, ceea ce însemna : la Mazeikius o să te iau, dar în altă parte — să faci şi pe dracu-n patru — că tot n-o să mergi !

Cu totul pe neaşteptate, micul Pegas se indignă :

— Doar nu vă închipuiţi că eu am născocit raliurile astea. Igerman ăsta, naiba să-l ia ! Pe el să-l luaţi la întrebări !

Uşa de intrare a hotelului se deschise larg, înainte ca vreunul din ei să-i fi atins măcar minerul. Portarul se clătina pe picioare şi sughiţa.

— La mister... mister Iger... Eger... Egerman ?

Din buzunarul vestonului său de uniformă ieşea în afară o sticlă de coniac.

In spatele despărţiturii cu geam, îi saluta prieteneşte mînuţa cu manichiură impecabilă a administratoarei.

— Musafirii tovarăşului Ig-ger-ma-an ? Po-of-tiţi, poo-of-tiţi !

îngrijitoarea de la etaj se învelise cu nişte ziare şi aţipise pe canapea. De sub ziare răsăreau ţepene nişte picioare groase ca butucii şi o claie de păr vopsit galben ca paiul.

— Pe toţi i-a îmbătat Igerman ?

— îhî, e plin de gologani ! confirmă micul Pegas cu un respect sfielnic. Cred că omuleţii cosmici l-au umplut de bani, asta mai mult ca sigur.

Ralph Igerman stătea exact în pătratul geamului, de-ai fi zis că e gata Să smulgă rama de la locul ei şi să se arunce jos împreună cu ea. Ar fi fost suficient să se lase puţin de tot pe spate, sau să facă vreo altă mişcare imprudentă, pentru a se prăbuşi în întuneric, în noaptea străpunsă ici-colo doar de luminiţe temătoare. Ochii lui pironiţi asupra uşii ardeau, faţa îi strălucea aidoma unui ogor arat pe care o binecuvîntată ploicică îl stropise chiar atunci. Venea dinspre el un miros puternic de transpiraţie şi de mînie. Audrone, cu chipul de o paloare cadaverică — din pricina şampaniei şi a emoţiilor — imobi-lizase, într-o încleştare spasmodică, un picior al lui Iger- man.

— Slavă domnului, şefa ! Cînd o văzu pe Liongina, Audrone izbucni în plîns, dădu drumul pantofului de lac şi, sleită de puteri, se aşeză pe podea.

— Scoală, vaco ! şi un uriaş cu o chică arămie încîl- cită, ajuns dintr-un salt lîngă ea, ridică pumnii.

Liongina îl recunoscu pe Jeronimas S., colocatarul Audronei. Jucase cîndva rolul lui Petras Kurmeli sau Topyli [1] — nimeni nu mai ţinea minte exact pe cine şi unde anume jucase — iar acum poza în geniu neînţeles şi trăia pe spinarea unora ca Audrone. Un bărbat solid şi nu prea înalt, purtînd un sacou modern de catifea — matematician şi iubitor al sportului hipic — îl împinse într-un colţ pe Jeronimas, care începu să înjure birjă- reşte.

— Daţi-mi să beau ceva, mor de frică ! scînci jalnic Audrone şi bărbatul cu veston de catifea, serviabil, îi turnă în gură un pahar.

— Dormi, sărăcuţa de tine, destul te-ai chinuit, sărăcuţa de tine, dormi, rosti el cu smerenie molitva peste ochişorii ce se închideau fericiţi.

In cele două camere ale categoriei lux fumul stăruia ca deasupra unei gropi cu gunoi căruia i se dăduse foc. Din norii deşi ai fumului da trabucuri ieşeau la suprafaţă în mod dezordonat şi fără nici o legătură între ele, fel de fel de haine, instrumente muzicale, chipuri cunoscute şi necunoscute, toate atrase laolaltă de un magnet puternic în aceeaşi grămadă comună. în acest furnicar, în afara matematicianului-jocheu şi a ex-artistului Jero- nimas, Liongina îl mai recunoscu — discutînd cu un aer plin de importanţă — pe un profesor de fizică, poate unicul fizician din Europa răsăriteană, care încă mai purta galoşi. Prin camere se foiau de colo-colo scoţînd ţipete stridente şi cîteva fete de la restaurant — nişte graţii cu păr blond de vîrstă incertă — tîrîte aici împreună cu or- chestranţii şi instrumentele lor.

— Te rog, maestre, poţi începe. Am venit special pentru fantasticul dumitale număr de iluzionism ! Liongina se aşeză şi strecură încetişor sub capul lui Audrone vestonul făcut ghem al cuiva. E un public suficient de numeros, nu-i aşa ? De ce să-l laşi să aştepte ?

— Ţi-ai şi găsit prostul ! Nu, nu, de astă dată n-o să mă mai tîrăşti de căpăstru în bazinul cu crocodili ca pe
o mîrţoagă prăpădită ! Cîte nu mi-a fost dat să văd acolo ? ! Pe cînd aici am un avantaj, sîntem totuşi la etajul cinci. Faţa lui Ralph Igerman strălucea ca luminată de reflectoare. Dar, de vreme ce dumneata eşti aici, Longina, Longina Tadovna, pe cer scînteiază din nou stelele şi în suflet a pogorît din nou primăvara ! Hei, să vină aici toată lumea ! Dar zadarnic încercă el să-i adune la un loc pe participanţii la ospăţ răspîndiţi care încotro. Propun să ridicăm paharul în cinstea frumoasei invitate I

— Bravo ! Ura ! Valio [2]! răsună un cor dezordonat — se striga şi de la masă şi de sub masă, ba chiar şi din baie, de unde, uşa fiind deschisă, se auzea cineva bălăcindu-se.

— Linişte ! răcni Igerman. Behăiţi ca o turmă de oi !

— Nu-i mustra pe ei, dumneata meriţi mustrările. Şi termină odată să faci pe măscăriciul, Ralph Igerman ! Te porţi ca un copil. Ba, nu te supăra, încă şi mai rău : ca un ciubucar extravagant. Ei, fireşte, e

1 Personajele din povestirile lui *Zemaitijos,* clasic al literaturii lituaniene.

2 Ura I (lb. lituaniană).

mai uşor să organizezi orgii... decît să reciţi cum se cuvine versuri.

Liongina îşi impuse să spună dintr-o răsuflare cuvintele acestea cumplite, le pronunţase desluşit şi tare ca să le audă cu toţii, dar mai ales ca să creadă ea însăşi în ele. Cînd a intrat în apartament era plină de curaj, vorbise cu şi mai mult curaj şi cu toate acestea avea senzaţia că a căzut în noroi. O jignise nu atît banda beţivanilor de aici şi gălăgia lor, cît mai ales atitudinea lui Igerman, osanalele lui banale ce murdăriseră — întocmai ca o cîrpă de şters podelele — amintirile îngropate adînc în sufletul ei, amintiri care încă nu muriseră şi pe care, în mod inexplicabil, le tăinuise ani lungi de zile, nu numai de Aloyzas ci şi de ea însăşi. Nu, nu e esenţial faptul că eu, tu, sau el nu mai sîntem aşa cum am fost cîndva, sau aşa cum credeam că sîntem. Liongina nu ştia ce anume este esenţial, bănuia însă că există ceva deosebit de important pe care îl regreta mai mult decît trăsăturile schimbate ale chipului sau ale caracterului, şi decît viaţa a doi-trei oameni care, alunecînd, s-au prăbuşit de pe munte.

— Vrei să-i trimit la mama dracului pe toţi ? Pe toţi, unul să nu rămînă, vrei ? Cu degetele răşchirate, Igerman îşi ciufulea chica rărită şi se foia bătînd pasul pe loc, ne- ştiind cum să-i intre în voie musafirei.

— Mai bine trimite-mă la mama dracului pe mine !

Oare pentru groapa asta cu gunoi fumegînd, pentru

fericirea îndoielnică de a-1 privi cu propriii ochi pe tipul acesta decăzut, îi aruncase lui Aloyzas cuvinte atît de jignitoare ? Ba mai mult, era cît pe ce să-l şi pălmuiască. Sau poate îl şi pălmuise ? Căci nu-şi mai aducea aminte cum anume ieşise din casă năpustindu-se ca vîntul.

Se întoarse, vrînd să plece. Dar Igerman o aşeză cu de-a sila într-un fotoliu, oferit imediat cu amabilitate de cineva.

Proasto, prostuţo, îşi zise surîzînd întristată, mulţu- meşte-i lui Dumnezeu că n-a început să se vaite şi să se plîngă de soarta sa. Nici nu bănuieşte sărmanul cît curaj îţi insuflă prin felul cum se comportă. Da, da — îţi in-

 suflă încredere în propriile forţe, te îmbărbătează. Pentru că altfel, cu inima sfîşiată de plînsetele lui, fie şi clov- nereşti, cine ştie ce-ai fi fost în stare să-i arunci în obraz ! ? Şi, cu toate acestea, o rodea dezamăgirea, simţea că o usturǎ gîtul.

— Să inviţi o femeie la o petrecere atît de desfrî- nată ? Nu-i deloc cavaleresc, dimpotrivă, e de-a dreptul josnic.

— Ei asta-i! Ai pretenţii la bunele maniere ? Dumneata ? — Strălucirea de pe chipul lui Igerman se risipi îmbătrînindu-1, în jurul ochilor lui se adunară nenumărate riduri. — Dar dumneata, cum ai procedat cu mine ? M-ai azvîrlit pradă fiarelor, ca pe un stîrv... Şi

fiarele m-au sfîşiat în bucăţi !

— Exagerezi, maestre.

— Şi nu-mi mai spune maestre ! Şi el scrîşni din dinţi.

— Vino-ţi în fire, doar ştii şi dumneata că ţi s-a oferit cea mai bună sală din oraş !

— Exact, măturată, tocmai bună pentru dans ! Petroliştii, dacă vrei să ştii, m-au purtat pe braţe.

— Aşadar, se cuvenea s-o facem şi noi ?

— Destul cu sarcasmele, tovarăşă Lon-gina ! Ştii unde se întîmplă asta ? La sondele de ţiţei, în tundra pustie, în ţinuturile îngheţului veşnic, unde nici ciorile nu-şi fac cuib. Acolo, — oare ai cunoştinţă de asta ? — metalul se sfarmă din pricina gerului, iar inima omului — de singurătate şi de dor. Căci oamenii au venit acolo din văi însorite, din cîmpii pline de verdeaţă, din grădini înfloritoare. Or, omul viu nu se îndestulează numai cu rubla şi carnea alterată din conserve, vrea şi hrană pentru spirit. Pentru ei, urcat pe o estacadă de foraj, am recitat din Puşkin. Puşkin şi Lermontov !

— Haide, amice, dă-i drumul cu Lermontov ! zise, apropiindu-se dintr-un salt de el, un tînăr tuns chilug, isteţ în aparenţă, în realitate, însă, un impertinent notoriu. Avea o faţă micuţă — măr pădureţ stafidit — motiv pentru care, probabil, îl porecliseră Valka Iablociko [4]. Vrei să te acompaniez eu la ghitară ?

— Măgarule ! Să nu cutezi să mînjeşti cu limba ta spurcată nici măcar numele lui Lermontov ! zbieră Iger-man pălind de furie şi Valka Iablociko o zbughi de acolo făcîndu-se nevăzut după spinarea lată a prietenului său, Jeronimas.

— Votez pentru Lermontov fără ghitară, declară fizicianul.

— Da' cine-i Lermontov ăsta, mă rog ? Compune texte ? gînguri una dintre fete.

— Toanto, a scris „Un erou al timpului nostru" şi „Aşa s-a călit oţelul" [1], preciză cu aplomb vocea de bas a lui Jeronimas.

— Potoliţi-vă odată, lepădăturilor ! Sau vreţi să vă astup eu gura ? Igerman îşi ridică încet de tot mîinile şi pumnii lui plini de arsuri, de cicatrici şi pete, ieşind la lumină, îi obligară pe cei de faţă să amuţească.

Mîhnitul Demon, singuratic,
Peste pămînt zbura tăcut,
Şi fruntea lui ca de jăratic [2]...

Igerman începu să recite din „Demonul". Nu recita totul la rînd, strofă cu strofă, ci desprindea doar cîte o bucăţică, se căţăra pe povîrnişul abrupt şi plin de măreţie al poemului, oprindu-se în răstimpuri şi întrebîndu-se mereu, cuprins de îndoială, dacă va fi în

1 In realitate romanul „Aşa s-a călit oţelul" aparţine scriitorului sovietic N. A. Ostrovski 1904—1936.

2 Traducerea poemului: George Lesnea (Lermontov — „Versuri", E.P.L, 1964).

stare să ajungă pînă sus, pe culme. Vocea nu-i mai bubuia ca acolo, în sală, ci prudent, pe pipăite, urca pe cărările primejdioase, luptînd cu pietrele alunecoase ale grohotişurilor, cu teama că se va rostogoli în jos, ba chiar luptînd cu însuşi viaţa

— zbuciumată, ratată, ce apucase să colinde prin nenumărate înfrîngeri răzleţe, lăsînd pretutindeni în urma ei o murdărie de nedescris — da, cu viaţa care de altminteri se asemăna foarte mult cu propria-i viaţă. Şi totuşi, el se afla acum în munţii săi, era înconjurat de stînci ameninţătoare, posomorite şi simţea în nări, clipă de clipă, mireasma pămîntului. După cîte o strofă apăsătoare — plină de îndoieli şi suferinţă — brusc, ţîşnea

de undeva şi începea să alerge pe culmile ciclopicilor coloşi, o mică şi poznaşă rază de ironie, atît de neaşteptată, că Liongina trebuia să-şi ţină respiraţia.

Şi multe, multe... dar ce-a fost Nu
7nai putea ţi n-avea rost In voie să-şi
aducă-aminte !

Nici atunci cînd se poticni în mijlocul frazei, ajun- gînd în acel celebru loc în care... „Kazbekul în omături, ca diamantul scînteiază...“, iar prin trecătoarea „Darialu- lui luminos..." „Terekul urlă...“, vocea lui Igerman nu începu să bubuie şi să vuiascâ, cu toate că măturase deja şi îndepărtase din ea toate impurităţile, astfel că nimic n-ar mai fi împiedicat-o să se avînte in galop. Nu, vocea lui îşi concentra forţele, păstrîndu-le pentru clipa cînd va apare Tamara, care nu bănuia nimic nici despre existenţa Demonului, nici despre întîmplările propriului său destin şi cu atît mai mult despre avertismentul desprins din acest destin şi rămas să licărească de-a pururi peste veacuri — acel cumplit avertisment adresat neamului omenesc, ce cutează a năzui la stăpînirea boitei cerului.

— Mai tare ! Nu se aude nimic ! se năpusti în liniştea deplină din jur glasul dogit al lui Jeronimas.

— Gura, lepădătură ! îl repezi şoapta unuia dintre instrumentişti.

...Sălbatică şi minunată Era
divina lume, toată...

Părea că Igerman vedea aievea acea lume, aici, în fumul şi veselia murdară din jur, în eleganţa îndoielnică a apartamentului de lux cu draperiile lui arse de ţigări. O vedea şi pe ea, pe Liongina, aşa cum fusese cîndva foarte demult — cînd încă nu se ascundea în dosul zîm- betelor şi a cuvintelor afectate şi lipsite de viaţă — vedea forţa teribilă a spaimei din propria-i voce, spaima ce i-o stîmea lupta sa înverşunată cu tot balastul de fapte trecătoare şi compromisuri adunate de-a lungul a zeci de ani.

— Mi s-a uscat gîtul, rosti el pe neaşteptate, oprin- du-se şi dezlipindu-se de perete.

Spatele fracului îi era de sus pînă jos alb de var. Micul Pegas sări să i-1 cureţe.

— Piei din ochii mei ! Bem un pahar, Longina da ? După ce-l goni pe micul Pegas, Igerman turnă în două pahare — ei şi lui. Ah, Lon-gina, Lon-gina ! Dumneata plîngi... ai remuşcări ? Pentru ce, o, Dumnezeule, pentru ce ?

— Ţi se pare dumitale, Igerman ! Şi, furioasă, ea îşi trecu mîna peste ochii umeziţi, încercînd să gonească vocea stranie, fascinantă a acestui om. Pină şi vulgaritatea şi egoismul lui o fermecau. — Mi s-au iritat ochii de la fumul ţigărilor de foi. Spune-mi, de ce fumezi mizerii din astea ? Vrei oare să-ţi urci preţul ? Văd că şi aşa te pricepi să nu rămîi în pierdere, să nu te vinzi prea ieftin.

— Nu pot să sufăr ţigările de foi, ca şi dumneata de altfel. Ei — mi le cer ! Şi Igerman îşi repezi mîna în direcţia musafirilor săi. Ei îmi pretind să-i uimesc mereu cu cîte ceva, ca un Aii Baba din „O mie şi una de nopţi". Peste un ceas o să fiu nevoit probabil să înghit chiar şi flăcări pentru ca banda să nu se împrăştie.

— Păstrează-ţi scamatoriile pentru scenă.

— Crezi că la voi am făcut scamatorii! Pe mult lăudata voastră scenă am recitat Puşkin. Dar dumneata n-ai cum să ştii asta ! Pentru că nici măcar n-ai pus piciorul acolo !

— Eu am un loc preferat. Ţi-am mai spus-o. Dar dumneata nu asculţi pe nimeni, cu excepţia propriei persoane.

— Atunci cum se face că nu te-am observat, deşi te-am căutat tot timpul ? Dacă aş fi descoperit acolo ochii dumitale, Lon-gina... lacrimile din ochii dumitale — fie şi din cauza ţigărilor de foi, sau a guturaiului, ha-ha ! — oare mi-aş fi pierdut eu curajul ? Dar.... ce să-i faci... e scump oul la sărbătoarea Paştelui... Spune-mi, şi-acum, după ce m-ai auzit recitind din Lermontov, care-i preferatul meu, tot te mai îndoieşti că puteam să turui şi din Puşkin la fel de bine ? După cîte văd, nu te îndoieşti deloc !

— înfumurarea dumitale n-are limită, Ralph Iger- man. Cum ai văzut că nu ţi-a reuşit spectacolul, dumneata, gata, fără să şovăi o clipă, te-ai şi pus pe treabă, ai ridicat în picioare tot oraşul... ai îmbătat-o pe biata Audronă, ai trezit în puterea nopţii conducerea Agenţiei

de impresariat artistic. Haideţi, veniţi cu toţii, să-l consolaţi pe nefericit! Şi asta în timp ce dumneata eşti plătit pentru fiecare spectacol. Fă bine deci şi achită-te prin muncă cinstită pentru banii primiţi, iar pe ceilalţi lasă-i să se odihnească după sfînta lor zi de muncă.

— Vrei să mă expediezi din nou pe pervaz ? bombăni el posac.

— Dacă îţi place mai mult pervazul decît scena... — şi ea înălţă din umeri.

— Asta-i înţepătură de tăun ! Iar eu, sărman pribeag, mă mîngîiam cu gindul: asta zic şi eu femeie, ăsta zic şi eu suflet minunat! De-ar fi să cauţi cu toate radarele din lume, n-o să găseşti una ca ea. Şi-a luat zborul pe nesimţite, ca pasărea ţîşnită de sub picior, o clipă doar te-a fermecat, ţi-a luat ochii şi s-a ascuns din nou — poftim de-i mai pune sare pe coadă ! De dumneata, de dumneata vorbesc, Longina Tadovna ! Şi cînd mă gîndesc... mi se păruse că semeni cu o femeie pe care am întîlnit-o în anii tinereţii. Numele i l-am uitat — au trecut atiţia ani ! — numele şi glasul. Nu, cu neputinţă ! Şi îşi agita mîinile alungind fantoma anilor de demult. Cea de atunci
— astăzi nu şi-ar fi bătut joc de un om nefericit. Poate că a îmbătrinit, are riduri, e urîtă, dar nu e aşa, hotă- rît nu...

— Nu ştiu despre cine vorbeşti dumneata, tovarăşe Igerman, şi ce fel de femei îţi plac. îmi închipui că ai cunoscut destule. Mă îndoiesc însă dacă faptul că mă compari cu una dintre ele mă onorează.

— Pentru Dumnezeu, nu mă med muştrului ca orice lady bătrînă şi neputincioasă !

— Atunci poate-mi spui singur cum doreşti să mă port cu dumneata ?

Cu o mînă lipsită de energie — trupul îi era moleşit de parcă o lovise cineva în moalele capului — Liongina se străduia să alunge fumul trabucurilor. Dar bolovanul albăstrui şi rău mirositor nu se risipea, nici măcar nu s-a clintit din loc, de ziceai că-i turnat din metal. Masa aceasta metalică o strivea, o strivea tavanul foarte jos, sticlele pline şi goale, chicotitul de prin colţuri. O chinuia în egală măsură şi propriul înveliş — deosebit de strălucitor — ce adăpostea făptura fragilă şi uitată de toţi care, auzind tuvintele neghioabe ale acestui imbecil, începu să palpite înlăuntrul ei, să scoată din cînd în cînd ţipete stridente, jalnice, cerînd să fie eliberată din captivitate. Aşadar, nevolnica făptură trebuie neapărat îmbrâncită şi mai în adînc, acolo de unde nu se mai aud chemările şi rugile fierbinţi

— fără îndoială ipocrite — iar dacă exaltarea lui e totuşi sinceră, ai un motiv în plus să-ţi astupi urechile şi să zîmbeşti cu zîmbetul acela afectat, atoateînţelegător, şiret şi amabil totodată.

— Faptul că declami acceptabil „Demonul" nu-ţi dă dreptul să priveşti lumea de sus. S-ar fi cuvenit să ai o atitudine autocritică şi să recunoşti că noi am dovedit faţă de dumneata incomparabil mai multă bunăvoinţă decît ai fi meritat-o ! Liongina îi vorbea jignitor şi făptura miloasă dinlăuntrul ei suspina din cauza jignirilor şi a durerii — e oare cu putinţă ca, într-adevăr, să nu fi rămas în ea absolut nimic din tinereţea trecută sau doar născocită, ori să fi rămas un nimic atît de deplin, încît să arate acum de nerecunoscut ? — în loc să-ţi reziliem contractul pentru că ai întîrziat să te prezinţi, noi ţi-am pus la dispoziţie o sală. Una dintre cele mai bune săli din oraş. De acustica ei nu s-au plîns nici artiştii veniţi în turneu din străinătate.

— Pe dracu, n-am eu nevoie de acustica voastră ? Asta-i acustica mea !

Şi se izbi cu pumnul în pieptul care dudui, punînd atîta vulgaritate şi trufie în gestul său, încît Liongina se înfioră. Halal individ, nimic de zis ! Nici urmă de rafinament. Ce vrei — actor de bilei! De fapt, la ce te poţi aştepta de la un clovn de duzină ? La nimic. Ei bine, da, sînt mulţumită de viaţa pe care o duc ! Şi n-am nevoie de nimic altceva. Ar trebui totuşi să-i fii recunoscătoare că nu se plînge de soarta lui şi nu apelează la îngăduinţa ta, lăsîndu-se purtat pe panta îndepărtatelor amintiri, pînă la care — ai văzut doar — era gata-gata să ajungă. Iar patosul acesta de comediant — ce mană cerească ! — o să te ajute s-o scoţi definitiv la capăt şi cu nemîngîiata făptură ce nu mai isprăveşte cu bocitul, făptura aceea pe care nimeni nu vrea s-o ia în seamă şi să-i spună pe nume.

— Ah, am uitat că viaţa dumitale se conduce după alte legi fizice decît a noastră, a muritorilor de rînd. Doar ai ajuns la noi purtat de o farfurie zburătoare, nu-i aşa ?

— Şi ce anume nu-ţi place la farfuria asta ? Că e obiect zburător neidentificat ? E oare contraindicat faptul că, încercînd să dezlege enigma, creierul dumitale anchilozat se va pune puţin în mişcare ? Igerman coborî vocea, îşi îndreptă spatele şi-i aruncă Lionginei o privire de sus, ca şi cum n-ar fi fost altceva decît o furnică zorind pe cine ştie ce cărăruie. — Lumea e plină de taine, de speranţe, de dorinţe, Lon-gina, să fi uitat oare lucrul acesta ?

— Oamenii înţelepţi... — Liongina încercă să-i riposteze, dar îşi dădu seama că o va face în mod stupid — altfel decît era obişnuită să reacţioneze — şi de aceea tăcu.

înciudată pentru lipsa sa de abilitate, sorbi din coniac.

— Care sînt, mă rog, aceşti oameni înţelepţi ? Haide, arată-mi-i şi mie ! Nişte pietre năpădite de muşchi, laşii cărora le tremură fără încetare genunchii, tîrgoveţii pur- tîndu-şi în spate cochilia călduţă de melc, sau neputincioşii pe care, chipurile, i-a dezamăgit totul pentru că la timpul potrivit n-au avut curajul să-şi măsoare puterile

— o, nu, nu cu furtunile, nici vorbă de aşa ceva ! — cu curentul din propria sufragerie. Să fie oare omul condamnat numai la pijama şi papuci de casă, la năucirea minţii cu nesfîrşitele absurdităţi debitate la televizor ? Ar fi al naibii de plictisitoare viaţa dacă farmecul întregii lumi s-ar reduce doar la tabla înmulţirii, la cibernetică şi altele de felul acesta, care sînt, evident, lucruri necesare, asta n-o contestă nimeni !

— Şi totuşi, e interesant de ştiut, cum anume ai zburat ? Sînt o femeie practică şi aş vrea să ştiu cît te-a costat călătoria. Probabil că n-a fost o plăcere prea ieftină ! Liongina ar fi vrut să-l umilească, dar simţea că nu va izbuti

— M-a costat destul! E-hei, ce m-a mai costat! Dar nu regret! De altminteri trebuie să-ţi spun că astronauţii de pe Orion nu ştiu ce înseamnă plată în interpretarea pe care o dăm noi acestui cuvînt. Aurul, banii sînt pentru ei o materie lipsită de orice valoare. Iartă-mă că ţi-o spun, Longina Tadovna, scaunul closetului de pe nava lor era încrustat cu pietre preţioase. De acolo am desprins şi eu cîteva briliante — nu te-a informat încă pînă acum micul Pegas despre asta ? — cîteva briliante cu care hrănesc toată gaşca asta de şacali, ha-ha !

Satisfăcut de răspunsul său, Rlaph Igerman izbucni în hohote de rîs, obrajii lui, deveniţi vineţii din cauza ţepilor aspri nebărbieriţi, tremurau, îi tremurau pieptul încordat din răsputeri şi burtica ce se bomba pe deasupra curelei, dar în faţa ochilor Lionginei, în pofida voinţei şi dorinţei sale, apăru Rafael Huţuev-Namregi — tînăr şi bine făcut, cu ochi arzători şi cu un cîntec de o mare gingăşie desprinzîndu-i-se de pe buze.

— In cazul acesta, de ce n-ai rămas acolo, pe farfuria aceea ? spuse în şoaptă Liongina.

— Te interesează cu adevărat sau vrei doar să-ţi iei revanşa ? O privi încruntat pe sub sprîncene, bănuind că vrea să-i joace o festă. N-am rămas dintr-un singur motiv.

— Cc motiv ?

— Ţi-am mai vorbit despre asta la miliţie sau cind ne întorceam de la miliţie, căreia de fapt mă adresasem pentru că nu aveam nici un

adăpost. Dar se vede că ai uitat, Longina. Omuleţii de pe Orion nu cunosc dragostea.

— Ce interesant, hi-hi ! scoase un ţipăt strident una dintre blondele de la restaurant.

— Nu e deloc o variantă neconvenabilă. înseamnă că soţiile şi amantele lor nu sînt ameninţate de avorturi ! sări altă blondă.

— Sst, gura, frumoaselor ! se răsti nepoliticos Iger- man. Nu vă spuneam vouă asta. Mîncaţi şi beţi sănătoase, dar, vă rog, nu vă băgaţi în discuţia noastră. Dragostea m-a reţinut pe Pămînt, da, Longina, dragostea.

— Şi dumneata oare crezi cu adevărat în dragoste ? Dumneata, un... om atît de uzat, de obosit... — puţin a lipsit să nu spună un *„individ“.*

Temîndu-se de o admonestare plină de mînie, Liongina îi trecu paharul său micului Pegas, iar acesta, neatent, vărsă pe degetele ei o parte din conţinut.

— Ai dreptate, Longina. Sînt uzat, obosit. Pe unde n-am hălăduit, ce n-am făcut, fel de fel de năzbitii — chiar şi în cap am umblat — la cîte uşi străine n-am bătut! Igerman dădu o nuanţă tragică vocii sale şi îşi întinse mîinile acoperite de cicatrici şi arse de flăcări sau substanţe chimice. Am dat uitării ţinutul în care m-am născut. Căci fiecare din noi ne naştem undeva, nu-i aşa ? Am trecut o dată pe-acolo, dar n-am mai putut recunoaşte nimic. Peste tot conducte, halde conice, vago- neţi... Cascada Namregi a fost băgată într-o conductă, oamenii munţilor de pe la noi s-au transformat în mineri. Şi-atunci, în loc să-mi pun o tichie de clovn, m-am împopoţonat şi eu cu un pseudonim care atrage oamenii creduli întocmai ca numele unui maestru de peste hotare, nu-i aşa ? Soarta m-a azvîrlit de colo-colo şi m-a schilodit, nu încape vorbă, dar crede-mă, Longina, n-a fost zi din viaţa mea să nu tînjesc după dragoste, să nu sper că pînă la urmă am să întîlnesc femeia...

— Bea, Igerman, ca să-ţi fie somnul mai dulce. Altfel, mai ştii, ai să începi să te lauzi cu aventurile dumitale amoroase ? ! Mai bine bea !

Il îndemna sâ bea, mirîndu-se ea însăşi de comportarea sa, ce nu se deosebea prin nimic de comportarea bandei pestriţe din jur. In larma asta stîrnită de voci fără număr, rîs de cheflii şi zăngănit de pahare, toţi discutau cu toţi. Jeronimas se străduia s-o înviorează cu coniac pe Audrone, care dormea liniştită.

— Picură-i în ureche, în ureche ! Să vezi, o să sară ca arsă ! îl îndemna cu perfidie Valka Iablociko, care nu încăpea îndoială că ar fi procedat exact aşa.

— Aventuri ? Fireşte că au fost, cum să nu fi fost cînd am

pribegit toată viaţa, rătăcind de colo-colo prin ţara asta atît de imensă ! Dar dragoste, crede-mă, Longina... Pe nimeni n-am iubit pînă acum, chiar dacă mi-am pierdut capul de zeci de ori. Doar ieri, cînd am aterizat cu farfuria zburătoare aici, în oraşul acesta străvechi şi-atît de minunat, am văzut o femeie care...

— Audrone ? Doarme... aşa că nu te poate auzi.

— Ah, Longina Tadovna, Lon-gina. Mai bine ia un cuţit şi împlîntă-mi-1 în piept!

— Regret, cu cuţilele de la restaurant nu poţi tăia nici măcar un măr.

— M-ai salvat aşadar, ca să mă distrugi din nou ? Dacă nu erai dumneata, m-aş fi aruncat de-aici cu capul în jos, pe cuvînt de onoare ! De ce eşti atît de crudă ?

— Nu-s deloc crudă, Igerman. Dimpotrivă, vreau să organizez pentru dumneata un spectacol grandios. La clubul şefilor noştri. Să ştii că la noi în provincie e un public admirabil. Răbdător, plin de încredere, şi nici pe departe atît de răsfăţat ca aici. Aşa că succesul dumitale va fi asigurat.

— Mergi şi dumneata cu mine ?

— Simţi neapărat nevoia să fiu martora triumfului dumitale ? Cred că e timpul să plec şi eu acasă. Soţul meu probabil e îngrijorat. Şi, de fapt, ar fi cazul să te odihneşti şi dumneata. Alungă-i de aici pe toţi. Pe Audrone o luăm cu noi, pentru că pe ea o aşteaptă copilaşii.

— Mergi şi dumneata cu mine ? Spune, mergi sau nu ?

— Bine, bine... lasă că detaliile le analizăm mîine.

— Nu mă mai duce cu vorba. Doar nu-s copil !

Cu totul pe neaşteptate, Igerman o prinse în braţe şi o învîrti pînă ce ameţi şi i se tulbură privirea. Totul se rotea cu ea : pereţii, televizorul, flautul — în care cineva turna vin — licăreau în răstimpuri geamurile aburite, brăzdate de picăturile ce se scurgeau în jos, se învîrtea hotelul şi se învîrtea întreaga lume parcă presimţind că dintr-o clipă în alta — invingînd atracţia terestră — omul acesta nesupus uitării se va înălţa în spaţiu, deasupra imensităţii timpului şi a distanţelor, după care va încremeni în haosul stelar şi va rămîne să scînteieze de acolo, trimiţîndu-şi din înalturi lumina.

— Dă-mi drumul! Ia-ţi labele murdare de pe mine ! Liongina scotea ţipete stridente de groază proptindu-şi pumnii în pieptul puternic al lui Igerman, deşi nu ardea de dorinţa să se elibereze, dimpotrivă, ar fi vrut ca labele astea înspăimîntătoare să n-o lase din strînsoarea lor, să strivească înlăuntrul ei tot ce se împotrivea fascinantei fantasme ce-o atrăgea irezistibil, şi care, din clipă în clipă, acolo, în noaptea neagră a uitării, putea izbucni în flăcări.

— O să te îmbrace în aur ! Ce te mai împotriveşti atîta ? îi strigă în ureche Valka Iablociko.

— Marş de-aici, ticălosule ! Șterge-o cît îţi spun cu binişorul, că de nu — te dau de-a dura pe scări ! urlă Iger- man. O aşeză cu grijă pe Liongina în fotoliu şi dintr-un salt fu lingă şmecherul tuns chilug.

— Nu-1 bate, te rog, îl imploră Liongina.

— E un sfat înţelept. In mîna lui Valka luci ceva metalic. Ascunzînd cuţitul, el băgă mîna în buzunarul de la pantaloni. — Nu vă neliniştiţi, doamnelor şi domnilor, nu folosesc prea des cuţitaşul ăsta.

— Las' că nici mîinile mele nu-s obişnuite să aştepte ! Fără să se sperie de cuţit, Igerman îl înşfăcă de guler pe Valka Iablociko, îl ridică sus de-asupra duşumelei, apoi
— mai ducîndu-1 pe sus, mai tirîndu-1 — îl cără pînă la uşă. Deschise larg ambele canaturi şi-l azvîrli cît colo pe derbedeul ce se împleticea pe picioare.

— O să-ţi pară rău, tuciuriule ! Vai, cît de rău o să-ţi mai pară ! răsună de pe coridor.

Clătinîndu-se, se apropie de Igerman... Jeronimas, care scoase un geamăt, pregătindu-se parcă să izbucnească în plîns :

— Ce se petrece aici, fraţilor ? Gazda îşi ia la bătaie musafirii ?

— Tu eşti — actor ? în cazul ăsta n-o să te pocnesc, dar dacă-1 mănîncă pielea pe careva, îi stau la dispoziţie !

Ochii lui Igerman aruncau fulgere, pumnii încleştaţi şi faţa lui transpirată, năpădită de o tinerească şi nestă- pînită îndîrjire, iradiau forţă. Pentru o clipă Lionginei i se păru că în faţa ei se află, stînd cu mîinile în şold, nu un oarecare Ralph Igerman, ci Rafael Huţuev-Namregi, personificare a mîndriei şi a mîniei. Simţi că puterile o părăsesc şi se făcu mică, mică de tot, în timp ce el crescu dintr-odată, iar capul i se înălţă acum şi mai sus.

— Te rog să mă ierţi, Longina Tadovna. Am fost nevoit să-i dau o lecţie tînărului. Nu e singurul din viaţa mea pe care am avut prilejul să-l instruiesc. Unii devin după aceea ei înşişi adevăraţi profesori, ha-ha ! Din nou se lăuda, teribil îi mai plăcea să se laude şi asta era insuportabil.

In timp ce ea se amuza în societatea aceea bizară, înjghebată probabil în restaurantul hotelului, afară ninsese şi zăpada se aşternuse pe străzile oraşului. Trotuarele se desfăşurau în faţa ochilor curate, neatinse, ea era unica făptură ce imprima pe covorul lor pufos şi delicat urme urîte, întunecate. în imperiile de întuneric din jur, cu umbrele lor tot mai palide acum la revărsatul zorilor, avea senzaţia că e o instigatoare la năruirea liniştii — doar murdăreşte tot ce atinge ! — nedemnă de albul acesta foşnitor, de puritatea aceasta

sfielnică ce făgăduia un nou început. Da, în timp ce căuta să-l ţină în frîu pe Iger- man, se schimbase ceva, se schimbase atît în sufletul ei cît şi în destinul celor ce-i erau apropiaţi. Ba nu, nu s-a întîmplat nimic — căuta ea să se convingă pe sine — absolut nimic, e foarte adevărat că m-am lăsat, pentru o clipă, atrasă de o vrajă amăgitoare, acum însă am reintrat din nou în făgaşul meu obişnuit. Fireşte, dacă îl voi mai găsi nerăvăşit. La gîndul acesta îi veni să rîdă. Liongina se opri din mers şi respirînd cu nesaţ aerul proaspăt şi rece se porni să rîdă în hohote, pînă cînd se sperie singură de rîsul său penibil. Mai auzea şi acum, obsedantă, larma petrecerii, avea impresia că ţine strîns lipită de ureche o imensă scoică, — aveau şi ei cîndva acasă una asemănătoare ! — şi deodată aproape că o copleşi frica, un fel de spaimă primitivă că e beată. Oare, în realitate, se dusese acolo pentru că trebuia să silească un om să coboare de pe pervazul geamului ? Acum, după ce evadase din aerul înăbuşitor, îmbibat de alcool şi fum de tutun, motivul vizitei sale nocturne — teama că, fără s-o mai aştepte, Ralph Igerman, o să se arunce de la etajul cinci ! — se risipi ca o născocire naivă, puerilă. Ehei, nu pentru el ţi-ai făcut tu apariţia în apartamentul de lux al hotelului — pentru tine ! Pentru mine ? Uf, cum de n-a început încă să ţi se facă greaţă de propria-ţi persoană ? Visai să te reîntorci la tine însăţi, ai ? Dar oare poţi sili o mumie să revină la viaţă ? Tot ce se referă la ea, absolut totul e cunoscut — compoziţia chimică a tegumentelor, coxartroza de care' a suferit cu mii de ani în urmă — dar ia încearcă s-o învii, poţi ? Şi cu toate acestea, scînteierea zăpezii albe, imaculate, care a însoţit-o pe drumul de întoarcere acasă, a impresionat-o, iar după aceea scîrţîitul uşii i-a străpuns dureros tot trupul — i-a deschis Anea şi nu Aloyzas, deşi aceasta era o obligaţie a lui liber consimţită, dovada permanentă că, totuşi, pămîntul se învîrteşte.

— Şşşt, încet, porumbiţo ! încet, să nu-l trezeşti pe Aloyzas. Vai, ce duhneşti! Ca un tăciune. Ce-ai fumat ? o iscodi Anea.

— Trabuc, draga mea.

— Oho, da' ştiu că ai succes ! Duhneşti... dar foarte şic ! Şi ce-ai băut ?

— Şampanie şi coniac.

— Trebuia să începi cu coniacul. Mai încet... Aloyzas nu vroia deloc să adoarmă. A trebuit să-l legăn ca pe un copilaş. Uite, dacă te interesează părerea mea... Să ştii, necesităţile de felul acesta trebuiesc rezolvate pe ascuns. De ce să-i aţîţi pe bărbaţi, să stîrneşti fiara din ei ?

— Ce fel de necesităţi, draga mea ?

— Sexuale. Ce, te scandalizează ? Orice femeie, pînă şi cea mai cumsecade se întîmplă ca o dată, de două ori, să calce şi ea alăturea cu drumul. însă cel mai bine e s-o facă pe tăcute, în taină, fără să se afişeze ! Abia am reuşit să-l liniştesc.

— îţi mulţumesc, Anea. Ştiam.

— Ce ştiai ? Nu pricep.

— Că tu ai să poţi să-l linişteşti.

— N-a fost deloc uşor. Nu-mi spunea Anea, ci... Stai puţin, nu-mi aduc aminte cum îmi spunea. Parcă Liliana ?

— Berkeley-ana.

— Aa, va să zică tu ştii totul ? Şi... n-o face pentru prima dată ? Păcat! Eu eram mîndră că făcusem, chipurile, o faptă eroică. Crede-mă, n-a fost deloc uşor.

— Şi mie mi-a fost greu, Anea. Imaginează-ţi, un om vroia să se sinucidă.

— Nu mai spune ! Vai, ce ţi-e şi cu bărbaţii ăştia neputincioşi din ziua de azi ! N-aveam de gînd să-ţi spun, dar, mă rog, să ştii că şi bărbatu-tău bîiguia ceva despre moartea cuiva.

— Cred însă că tu l-ai liniştit, nu-i aşa ?

— Eh, în cele din urmă miorlăia ca un pisoi.

— încă odată, îţi mulţumesc, draga mea.

— N-ai pentru ce. Am făcut-o din solidaritate. Noi, femeile...

— Bine, şi acum, din solidaritate — să facem nănică ! Abia mă mai ţin pe picioare.

— Ooo, dar discuţia noastră e-aşa de sinceră, că mi-ar părea rău s-o întrerupem. Altădată nu ştiu dacă vom mai avea ocazia.

— Nu vom mai avea. Chiar de mîine începem reparaţia apartamentului.

— Oho-ho-ho ! Atunci îţi spun fără să aştept altă ocazie.

— Sper că nu ai de gînd să-mi comunici că l-ai liniştit pe Aloyzas în pat ? ! Glasul Lionginei răbufni surd, ca un vas de sticlă plin, cioburile se risipiră fără zgomot. Noapte bună, draga mea.

— Nu, stai puţin ! Şi Anea o reţinu cu o mişcare bruscă, autoritară a mîinii. — încă n-am vorbit despre Vangute.

— Care Vangute ?

— Ei haide, nu te mai preface. Despre Vangute, care n-avea seamăn pe lume. *Da' de ce e cerul albastru — nu galben ? Hai să-l vopsim în galben !*

Ah, Dumnezeule, Vangute !... Un vis... Plăsmuit în taină, neştiut de nimeni din lumea asta şi rămas neîmplinit. Strigăt înăbuşit înlăuntrul meu. Cel din urmă prag pe care l-am trecut călcindu-mi în picioare puritatea. Acum vezi şi tu, fetiţo, cît de deznădăjduit de absurdă ar fi fost împotrivirea ta. Abia de te-ai clătinat puţin pe picioare şi gata ! ţi s-a şi zvîrlit sub nas nota de plată. Vangute, o

Doamne ! Şi bagă de seamă, aceasta e prima, nu însă şi ultima. O să înceapă să curgă şi celelalte. Pentru expedierea de acasă a bunicii Prudencija trimisă să moară printre străini... pentru mama Ligija, care a avut aceeaşi soartă... pentru tatăl Tadas, care a trebuit să-şi afle căldura şi uitarea de sine lîngă butoiul de bere... pentru şeful acela căruia doar din calcul îi oblojeai mustrările de conştiinţă... pentru contabila pe care o toci fără cuţit... pentru Leonas B., de slăbiciunea căreia te foloseşti şi-acum, fără să rupi firul speranţelor lui zadarnice... Nu, nu se mai poate, n-ai cum să coteşti din drumul tău, chiar dacă acesta nu duce nicăieri !.. Hai, zîmbeşte-i Anice- tei-Anei cu superbul şi fermecătorul tău zîmbet.

— Ia stai puţin... Vangute ? Parcă-mi amintesc ceva... Era nepoata ta, nu-i aşa ?

— Nu nepoată, era fiică.

— Serios, fiică ?

— Doar ştiai asta, ştiai! Hai, nu te mai preface.

— Nu ţin minte.

— Ştiai ! Vă minţisem pe toţi că Vangute e copilul fratelui meu. Ea nu avea tată. Fratele a înfiat-o, şi fetiţa îi spunea mamă... cumnatei mele. Iar tu ştiai, ai înţeles totul din privirea, din glasul meu. Şi ai îndrăgit-o fără s-o fi văzut vreodată. Căci fiind şi nefiind a mea, Vangute, le aparţinea tuturor şi deci şi ţie. După operaţie nu mai puteai avea copii, dar ţi-i doreai nespus...

— Se prea poate să-i fi dorit. Nu-mi amintesc...

— Erai de-a dreptul nebună după copii! Nu mai puteai de admiraţie pentru Vangute, pe care n-o cunoşteai, dar mă puneai să-ţi vorbesc la nesfîrşit despre ea. întotdeauna aceleaşi lucruri. Cînd nu aveam expresii noi de-ale ei — *Da' ce nume de familie are ţmţarul* ? — le născoceam singură. Da, din cauza lui Vangute te-ai împrietenit cu mine !

— Da, parcă-mi amintesc şi eu ceva vag despre asta. Dar de altfel, chiar dacă a fost ceva, acum nu mai are nici o importanţă.

— Lasă-mă să termin, vreau să termin ce am de spus. Cînd a căzut pe capul meu nenorocirea aceea înspăimîn- tătoare, cînd a călcat-o maşina pe Vangute — cumnată- mea nu avea deloc grijă de ea : să îmbraci, să încalţi, sâ hrăneşti un copil srtăin ! — ai fugit de mine, de parc-aş fi fost ciumată. Nici la înmormîntare n-ai venit. Or, cînd e vorba de un necaz ca ăsta, cea dintîi datorie a unei prietene e să fie alături... Oameni pe care abia dacă-i ştiam din vedere au venit cu flori. Alţii, complect necunoscuţi, îşi scoteau pălăriile... Tu de ce-ai fost atît de crudă ? De ce ? Asta n-am fost în stare să înţeleg şi nici pînă în ziua de azi nu înţeleg.

— Nici eu însămi nu înţeleg.

— Dacă te-ai fi purtat atunci altfel cu mine... dacă ai fi fost alături cînd o jeleam pe Vangute şi m-ai fi ajutat s-o aşez în sicriu... Cine ştie ? Poate nu ajungeam azi să fiu o căţea ! Pentru că sînt o căţea, Lionge ! O căţea. Şi tu tot o căţea eşti. Chiar dacă te prefaci a fi o femeie de treabă şi familistă virtuoasă, chiar dacă te-ai cocoţat foarte sus pe scară ierarhică. De ce taci ?

— Tac, pentru că tocmai probez o şubuliţă nouă.

— Cefei?

— De căţea.

— Ohoho şi încă de cinci ori ohoho ! Trebuie să recunosc, mai am mult pînă să te ajung din urmă, Lionge.

Anea îi aruncă o privire uimită, fără a-şi ascunde admiraţia. Nu vrei să amîni reparaţia apartamentului ? Poate ne împrietenim din nou ca altădată.

— Reparaţia trebuia făcută demult. Iţi închipui cumva, Anea, că eu n-am cu ce să mă justific ? Pe atunci duceam în spinare o povară insuportabil de grea : pe de o parte Aloyzas, care-i atît de neajutorat, pe de alta mama paralizată. Credeam că n-am să rezist, că o să mă frîng ca un firicel de iarbă. Iată de ce nu aveam dreptul să mai adaug la povara mea încă un pietroi : doliul tău. Liongina tăcu o vreme şi trase adînc aer în piept. — Nu, să nu crezi nici una din justificările mele, Anea ! Mă mint eu însămi. De fapt nu mai puteam suporta să te văd în faţa ochilor, asta e ! Pentru că de moartea Vangutei te-ai făcut vinovată tu, nu cumnata ta cea rea ! Să ai o fetiţă ca ea, o rază de lumină ca ea şi s-o bagi pe gît unor oameni străini, ruşinîndu-te că-i a ta ! Impresia mea a fost că i-ai dorit moartea, pentru a ucide în mine cea din urmă bucurie cinstită, autentică...

— Eşti nebună, Lionge...

— Exact, eram ca şi nebună. Asta însă nu înseamnă că pot fi absolvită de vina de a nu fi venit la înmormîn- tarea Vangutei. Să ştii că simţămîntul acesta de vină m-a ros fără încetare. Ca o boală incurabilă pe care o tăinuieşti. Şi, mă rog, o să crezi sau nu, dar vreau să-ţi spun, Anea. că numai acesta-i motivul care te-a adus în casa mea. Doar nu-ţi închipui că abia de azi am început să adun la un loc cioburile vieţii mele. Pentru că, dacă stai să te gîndeşti bine, ce rămîne din toate ? Putea fi oare altfel ? Ce rost au toate suferinţele, pierderile, mârşăviile ?

— Hobby-ul acesta al tău nu interesează pe nimeni! Pe mine, dacă vrei să ştii, m-a adus aici dorinţa de a mă răzbuna, de a te face să suferi. Să suferi în asemenea hal, incit să te zvîrcoleşti muşcînd pămîntul, aşa cum mă zvîrcoleam eu atunci...

— Iţi mulţumesc ! Dar află că nu tu — eu însămi m-am răzbunat

pe mine. De azi înainte, reţine, n-o să mai suport nici o venire a ta în casa mea. Să fiu în locul tău, m-aş muta imediat.

Și se surprinse gîndind : e pentru prima dată, de mulţi ani încoace, că am vorbit omeneşte cu cineva, ca şi cum m-aş fi aflat într-un loc deschis, bătut de toate vînturile, unde nu ai cum să te ascunzi, pentru că totul se vede ca-n palmă. Ah, de ce oare la început de drum, cînd ai nevoie în mod special de limpezime, de repere precise şi de prietenie, adesea iţi închid orizontul hăţişuri de nestrăbătut ?

— O să mă mut cînd încep să meargă troleibuzele. Peste o oră.

— Exclus. Să ştii că doar pînă în clipa asta m-a călăuzit raţiunea lucidă. Iar aceasta nu eşte inepuizabilă. Aşa încît, Anea, fă bine şi ia-ţi tălpășița fără întîrziere. Chiar acum !

Și ea intră în dormitor.

Cînd Liongina s-a întins în pat lîngă el, Aloyzas nici nu s-a clintit. Părea că nu doarme, deşi avea pleoapele bine închise. Mare şi greoi, se lipea de perete ca nu cumva să-l atingă şoldul ei, respiraţia ei, perspicacitatea ei necruţătoare. Perna mirosea a transpiraţie de bărbat şi a şampon de damă. Şamponul de bere folosit de Anea pentru spălatul frumosului ei păr. Brusc, pereţii începură să se clatine şi unul din papucii lui Aloyzas — un papuc imens — fu proiectat undeva sus, în tavan. Liongina se simţi înhăţată cu brutalitate şi azvîrlită pe cărbunii încinşi ai unui rug — focul acestuia mai ardea încă... Era gata să înceapă să strige că i se scrumesc unghiile şi părul, că n-o să suporte durerea, că o să-şi iasă din minţi, dar constată că papucul se afla din nou la locul lui şi pereţii încetaseră să se mai clatine. Acum regreta din toată inima că nu luase foc, pentru ca mirosul dezgustător al părului şi al unghiilor arse să înăbuşe mirosul celeilalte, miros care cu timpul avea s-o sufoce, chiar dacă cealaltă nu se va mai afla aici.

Eu sînt vinovată, numai eu. O cuprinse mila — pentru ea şi pentru Aloyzas — şi Liongina mîngîie umărul soţului. El însă nu se mişcă, nu se bucură de îngăduinţa arătată — dimpotrivă, se crispă şi mai mult — eforturile lui de a se ghemui, de a deveni mic, străveziu, fără volum, invizibil şi imperceptibil, o determinară să-şi retragă mîna. O vreme îşi privi palma. Armă cu care puteai bate, plesni, distruge. îşi imagină că îl ciomăgeşte cu îmblăciul acesta pe Aloyzas, care nu izbutea deloc să se ghemuiască. Tresări cînd el scoase un geamăt. Gemea în somn. Aşadar dormea, dormea cu

adevărat cînd ea se aşezase lingă el, dormea cînd ea se culcase strivită de cruzimea vieţii şi pîrjolită pe cărbunii încinşi ai rugului. In întunericul din dormitor plîngea cu sughiţuri un prunc, se cuibărise în mod neverosimil In trupul greoi, moleşit şi epuizat al lui Aloyzas şi plîngea. Mai auzise ea cîndva scîncetul aceluiaşi prunc, răzbind prin bubuitul prelung al roţilor de tren ce le făgăduia viitorul. Aloyzas se ferea de o contralovitură. Se retrăgea ascunzîndu-se în vechea ofensă, ca şi cum văzuse sub un strat subţire de zăpadă chipul ei schimonosit de mînie şi suferinţă.

Zăpada atenua întunericul. Era deja timpul să se scoale şi ea, la fel ca ieri şi ca în orice altă dimineaţă. Trupurile lor se îndepărtau unul de celălalt pentru a nu se atinge cumva. Tot astfel se îndepărtau şi privirile şi gîndurîle lor. Din cînd în cînd însă, distanţa dintre ei se reducea în mod riscant şi-atunci ea putea vedea desluşit cum, înconjurate de barba ciufulită, buzele lui tremurau, la fel ca la o sălbăticiune înspăimîntată.

In vreme ce-şi aduna în mare grabă lucrurile — uitase ce şi pe unde aruncase noaptea — Aloyzas se învîrtea în jurul ei încercînd să se apropie. Dar camerele erau prea mari, aveau prea multe colţuri şi ea scăpa cu uşurinţă din laţul remuşcărilor şi al duioasei lui afecţiuni. Se prefăcea că nu observă cu cîtă deznădejde îi cere el ajutorul, cum se clatină pe picioarele lui trupul voluminos care-şi pierduse echilibrul. în cele din urmă, renunţînd la speranţa că o să-i poată atrage atenţia, Aloyzas o lăsă în pace. Odată cu el, tîrîndu-se în urma sa se îndepărta şi strigătul lui de spovedanie şi de remuşcare. Liongina îşi ţinea palmele strîns lipite de urechi pentru a nu-1 mai auzi.

Nu, nu se întîmplase nimic deosebit. Absolut nimic ! Cîteva mişcări îndemînatice ale mîinilor şi obrajii — palizi, pleoştiţi — vor semăna din nou cu nişte mere rumene. Apoi, o stăruitoare manipulare, de asemeni mecanică şi cearcănele negre din jurul ochilor — pe care i le pirogra- vase mîhnirea — vor dispare sub stratul optimist de fard verde. Dar nu se grăbea s-o facă fiindu-i parcă silă să intre în strălucitorul înveliş cotidian şi să-şi pună harna- şamentul incomod ce emite de obicei scîrţîieli încurajatoare. Făptura palidă şi ciufulită care-o privea din oglindă, era mult mai pe placul Lionginei. Ei bine. da, una ca ea ar fi fost în stare să-şi arate colţii la nevoie, sau să rostească vreo vorbă necuviincioasă, dar în nici un caz nu s-ar fi apucat să mintă. Şi deodată auzi o înjurătură cumplită rostită cu glasul ei şi încă multe altele, pe care nu le strigase în urma Anei şi a lui Aloyzas.

Făptura veninoasă şi neglijentă i-o amintea pe cea care nu se afla aici, pe cea de a cărei respiraţie precipitată o despărţeau şaptesprezece ani — pînă şi în gînd ţi-e teamă s-o spui! — şaptesprezece ani nesfîrşit de lungi. Şi ea începu să-şi plimbe degetul pe ovalul chipului din oglindă, încercînd parcă să mai reţină un timp imaginea fragilă ce se şi mistuise în ceţuri a fetiţei de-acolo. Aiureli, prostii! Cealaltă — cea delicată, cu contururi abia schiţate — nu existase nicicînd ! Există doar aceasta — iat-o, fiinţa plină de hotărîre, mereu neînduplecată, ce nu poate fi răpusă.

Şi Liongina începu să-şi maseze cu îndemînare faţa şi gîtul, devenind din nou Liongina Hubertaviciene, directorul comercial al Agenţiei de impresariat artistic.

Florile, viu colorate, se vedeau şi miroseau de la distanţă. In faţa uşii de la cabinetul Lionginei Hubertaviciene se afla un coş cu trandafiri roşii. Fără nici o carte de vizită. Bineînţeles, Ralph Igerman ! Cine altul, dacă nu el, ar fi putut căra tufa asta, coşul acesta enorm ?

Liongina aşeză trandafirii pe măsuţa din biroul său pentru vizitatori. Lasă-i să se veştejească aici. Nu-i duc acasă. Acţiunea, aşa cum era şi de aşteptat, se desfăşoară deci după un scenariu banal. Simularea unei încercări de sinucidere, un ospăţ de o abundenţă împărătească, iar dimineaţa — cînd vraja nopţii păleşte şi ţi se face greaţă amintindu-ţi de petrecerea din ajun — un morman de trandafiri costisitori. Povestea nu s-a terminat, fetiţo, ia- tă-te eroina unei istorii pe care nu ţi-ai dorit-o ! In spaţiile nemărginite ale bolţii cereşti se înghesuie misterioase farfurii zburătoare, iar diverşi trubaduri-igermani, transportaţi de acestea, cutreieră pămîntul în lung şi-n lat, mistuiţi de dor şi turmentaţi de dragoste ! Pun pariu pe şubuliţă din blană de vulpe — pe care n-o am — că dintr-o clipă în alta o să apară în goana mare trubadurul meu să-şi primească avansul.

După ce citi corespondenţa şi rezolvă problemele urgente — printre care şi viitoarea apariţie a lui Igerman la clubul şefilor — Liongina dădu o fugă la Ministerul de finanţe. Fusese chemată în legătură cu pianul de concert din R.F.G. Argumentele ei au fost respinse cu ajutorul singurului, al unicului cuvînt pronunţat cu pioasă emoţie : *Valuta.* Pînă la urmă s-a săturat şi ea să tot zîmbească şi să demonstreze că au nevoie de un pian întreg — nu doar de o jumătate de pian.

— Din partea noastră n-aveţi decît să cumpăraţi chiar şi unul

jumătate, glumeau cu frumoasa femeie sacerdoţii măriei-sale Valuta. — V-am propus noi, oare, să cumpăraţi doar o jumătate de pian ?

— Bine, dar dumneavoastră alocaţi doar jumătate din suma necesară.

— Asta e valută, stimată tovarăşă. Va-lu-tă !

— Pe mine nu mă interesează toate astea ! Şi începu s-o facă pe fetiţa naivă care nu pricepe nimic în probleme de schimb comercial internaţional. — Să ştiţi că am să vin şi am să tot vin aici, pînă cînd o să vă plictisiţi de mine.

— Consilierii mei atîta aşteaptă, interveni unul dintre bărbaţii aflaţi acolo, care tăcuse pînă atunci — avea faţa obosită şi nişte mîini mari, greoaie — era chiar ministrul. Nu am nimic împotrivă să vă văd mai des, tovarăşă Hu- bertaviciene, dar n-avem încotro, trebuie neapărat să vă dăm şi pentru cealaltă jumătate.

— N-am să uit niciodată bunătatea inimii dumneavoastră. Fraza aceasta, ce nu mai era a unui administrator stăruitor, ci a unei păstoriţe naive, rătăcită cu totul în- tîmplător prin capitală !, precum şi o mică reverenţă, i-au dezarmat definitiv pe necruţătorii sacerdoţi ai valutei. Aveau acum senzaţia penibilă că au scos banii din propriul lor buzunar şi i-au oferit pentru ca, în schimb, frumoasa femeie să le zîmbească fericită.

‘ în drum spre Agenţie, Liongina încerca să-şi imagineze în ce fel îi va comunica noutatea aceasta conducătorului artistic ! Victorie ! Victoria e de partea noastră ! Vă felicit, maestre ! Zîmbetul va fi acelaşi, ca la finanţe fireşte, dar reverenţa mai adîncă. Şefii, chiar şi cei mai cumsecade dintre ei, nu suportă aroganţa subalternilor. Ducea vestea cea bună ridicînd-o sus, sus de tot, ca pe o torţă, şi repeta din cînd în cînd micul ei discurs, pentru ca nu cumva să uite de ce se bucură atît. Vă felicit, maestre ! Iar dumneavoastră felicitaţi-mă pe mine. Victorie !

Leonas B. nu se afla în cabinetul său. Zîmbetul ei o străpunse pe secretară, o jună roşcată, cu mutra veşnic indispusă.

— Cum vine, mă anunţaţi imediat. E o problemă foarte importantă !

Secretara se făcu mică, mică de tot.

Şi doar i-am zîmbit — de ce s-o fi speriat aşa ? Liongina trase cu coada ochiului spre geamul dulapului şi încremeni. Doamne, ce zîmbet, parcă aş fi gata să mă reped şi s-o muşc de nas ! Ce s-ar fi întîmplat dacă-1 găseam în cabinetul lui pe Leonas B. ? Cîteva clipe rămase pe loc leoarcă de transpiraţie. Fantastic ! Un pian de concert ! De la cea mai bună şi cea mai veche firmă din Germania

occidentală ! S-a împlinit anul de cînd ne luptăm, ne străduim să convingem, ne milogim... pe mine cel puţin, mă doare gura...

— Am reuşit să obţinem un pian de concert. îţi dai seama dumneata ce înseamnă asta ? Asta-i aur curat, valută !

Roşcata o privea de parc-ar fi văzut un şarpe boa gata s-o înghită.

— Ah, numai de n-aş uita. Să repet şi să repet mereu. Un pian de concert de cea mai bună calitate ! Singurul din Vilnius şi unul dintre cele cinci existente în întreaga ţară ! Toată lumea o să invidieze Agenţia noastră de impresariat artistic ! Toată lumea, fără excepţie !

în vreme ce, ţăcănind cu tocurile pantofilor, se îndrepta spre cabinetul său, Liongina începu din nou să Zîinbească amabil.

Contrar calculelor sale, Igerman n-o aştepta. Păcat, intenţionase să-i servească o lecţie care i-ar fi produs un şoc teribil. In locul artistului însă, în faţa cabinetului se plimba încolo şi încoace, tîrîndu-şi cu greu trupul, Aloyzas. Chipul lui crispat, de parcă ar fi ţinut în mînă haltere sau cine ştie ce alte greutăţi incomode, era o dovadă evidentă că de-a lungul celor cîteva ore nu se schimbase nimic. Ba nu, nu-i adevărat, se schimbase. Aloyzas e deosebit de demoralizat, povara e peste puterile lui şi aceasta devine din clipă în clipă tot mai grea şi mai grea. Lui nu-i plăcea să vină la Agenţie, tot ceea ce era aici, tot ce atesta funcţia importantă a soţiei — cabinetul luxos, telefoanele, plecăciunile subalternilor — totul îl enerva. Iar cînd, datorită vreunei necesităţi imperioase, venea totuşi, îşi dădea toată silinţa să nu se adreseze nimănui, să nu atingă nimic, să nu lase nici un fel de urme. Avea senzaţia că pînă şi ecoul paşilor săi, ori de cîte ori intră în cabinetul ei, răsună, sub tavanele sculptate, ca un reproş. Judecind după înfăţişarea lui de acum, Liongina pricepu imediat : chiar de la prima salvă verbală avea să transporte greutatea celor comise de el — în spatele ei.

— Iată-mă, am venit aici ! Nu ţi se pare ciudat că am venit aici ?

Se grăbise din răsputeri să ajungă la ea, la ea cea nefericită şi umilită — ca dealtfel şi el însuşi — şi cînd colo, poftim, dumneaei străluceşte ca o monedă jubiliară. Cîteva clipe reînvie în memoria lui adorabila R., pentru a cîta oară în ultimul timp ? Le compară pe cele două şi rămase uluit. Iar Liongina profită de uimirea lui.

— Scuză-mă că te-am făcut să aştepţi. Am fost plecată la Ministerul de Finanţe.

— De ce ? făcu el nedumerit.

— M-am luptat ! Printr-un efort, izbuti să-şi transforme zîmbetul victorios într-unul mai tandru şi îşi luă soţul de braţ. — Nu-i deloc

uşor să le smulgi celor de la finanţe sacul cu valută.

— Valută ? Ce valută ? Nu pricepea deloc cum poate ea să vorbească despre probleme de serviciu, cînd pe el îl mistuia o durere cumplită şi cînd n-avea idee unde şi cum să-şi ascundă trupul, să-şi tăinuiască respiraţia. Ştii că Anea... n-o să mai stea la noi !

— Imaginează-ţi, dumnealor aveau intenţia să-mi bage pe gît doar jumătate din pianul de concert! continua Liongina cu ale sale, rîzînd şi stringîndu-i cotul. Dar nu le-a mers ! Le-am stors eu şi cealaltă jumătate.

— Tu auzi ce-ţi spun ? Aloyzas încercă să-şi smucească braţul din mîna ei, modul ocrotitor în care i-1 strângea îi era de-a dreptul penibil. — Spuneam că Anea... Anea,,.

— Ştiu, ştiu. Şi, fără a-1 elibera, deschise larg uşa cabinetului său. Da, ştiu, pentru că noi incepem reparaţia apartamentului !

— Ce fel de reparaţie ? Ce tot spui acolo ? Felul lui de a vorbi cu vocea întretăiată se transformă într-un soi de şuierat.

— Ar fi cazul să mă feliciţi ! Să ştii că nu cumpărăm un fleac oarecare, ci un pian de concert. De la o veche şi cunoscută firmă din Germania occidentală. Pe valută. Trebuia o sumă frumuşică şi dacă nu eram eu... Vai, dar pur şi simplu nu pricep cum a fost posibil, motănelule, să uiţi că ne-am înţeles în privinţa reparaţiei ?

— Eu am uitat ? l-a speriat evident şi memoria slăbită, dar mai ales petele de var şi căratul mobilei care din cauza acestor pete va trebui acoperită cu ceva. Cînd auzea fie şi numai unele aluzii la un apropiat haos de acesta, pur şi simplu se îmbolnăvea.

— Nu ţii minte că a venit omul cu nişte modele de tapete ? Ţi-a plăcut atunci un cafeniu deschis, cu romburi mari alternate de altele micuţe.

— Mie mi-a plăcut ? Mie ? — Deci să nu mai rămână în casă nici un colţişor liniştit, în care măcar din cînd în cînd să te ascunzi ca să te vaiţi încetişor ?

— Dacă tu nu vrei...

— De ce eu, ce amestec am eu ? Tu ai născocit chestia cu reparaţia — tu s-o faci. Şi să nu contezi pe mine, să ştii că nici prin gînd nu-mi trece să te ajut, un deget n-am să mişc ! Aloyzas începu deodată să ţipe strident. Da, acum e furios pe sine — că s-a ambalat în discuţia cu reparaţia în loc să-i plaseze încă de la început că se culcase cu Anea.

— Să ştii, Aloyzas, că aici e o acustică perfectă, ca pe vremuri. Aşa că nu e cazul să-ţi soliciţi prea mult coardele vocale. Liongina ridică receptorul şi începu sâ rîdă înăbuşit, îndepărtînd astfel dinlăuntrul său alt glas şi alte cuvinte. — Scoate-ţi haina şi ia loc cîteva clipe să bem o cafea.

El se trînti greoi în fotoliu. Genunchii îi ajungeau pînă la barba care-i tremura din pricina respiraţiei dezordonate.

— Nu vreau cafea.

— Eu însă vreau ! şi Liongina o sună pe secretară. Zahăr nu mai avem ? Nu-i nimic, merge şi fără zahăr. Iartă-mă puţin, îi aruncă

ea lui Aloyzas şi, punînd receptorul în furcă, se adînci în citirea unei hîrtii. E ceva urgent. Ah, nu mai pot, îmi joacă totul în faţa ochilor. Doar ştii şi tu că n-am dormit.

— Tu eşti vinovată ! Tu, tu, tu ! Aloyzas prinse imediat firicelul care, în mod intenţionat sau doar întîm- plător, scăpase din mîna ei. Pentru că nopţile sînt făcute pentru dormit, da, da ! Dacă r.u fugeai la ăla... al tău...

- Da, avea neapărată nevoie să se agaţe de ceva care să confirme legătura ei cu artistul în turneu şi tocmai atunci, privirea lui absentă dădu peste coşul cu trandafiri purpurii. — Sînt de la el ? De la geniul acela neînţeles ? Nu-i de mirare, aventurierii dubioşi — sînt slăbiciunea ta ! Furia stîrnită de amintiri îl proiectă în cu totul altă direcţie decît cea pentru care era pregătit, că doar nu alergase aici într-un suflet ca să acuze, ci dimpotrivă, ca să depună la picioarele ei infidelitatea sa şi să-i ceară umil iertare. — Era cît pe ce să mă părăseşti la cîteva zile după nuntă pentru o puşlama cu chica neagră ! Ce, nu-i adevărat ? Ţi-ai ieşit complet din minţi, te-ai în-drăgostit pătimaş de un oarecare Gabriel, pardon, Rafael ! Ra-fa-el — fac vreo confuzie ? Taci ? Nu vrei să mă ajuţi să mă lămuresc, nu-i aşa ? Se vede că nu l-ai uitat nici pînă acum de vreme ce după şaptesprezece ani i-ai organizat un turneu !

— Mă rog, fie, ai dreptate, dar spune-mi, Aloyzas, merită oare să răscoleşti un trecut atît de îndepărtat ? In- lăuntrul Lionginei totul încremeni de groază — dintr-o clipă în alta are să se spulbere acel ceva, care mai dăinuia încă în viaţa ei ! — şi cu toate acestea, zîmbetul artificial adus de la minister, zîmbetul adecvat pentru tratative, compromisuri şi victorii, stărui mai departe pe chipul ei. — Cît despre flori, degeaba te legi de ele. E doar gestul unui gentleman. Atît ! Pesemne Ralph Igerman se jenează de scandalul nocturn pe care l-a provocat. Asta-i o formă de a-ţi prezenta scuzele, dragul meu.

— Formă, formă... Dacă nu era forma asta a ta şi această aşa-zisă activitate a ta — Aloyzas aruncă o privire plină de ură tavanului cu ornamente sculptate şi mobilei stil — nu s-ar fi întîmplat nimic... Nimic !

— Nici nu s-a întîmplat nimic, dragul meu ! Uite, a sosit şi cafeaua. Liongina se ridică şi o porni spre uşă în întîmpinarea secretarei. Intră o fată tînără cu părul blond, ducînd pe o tavă un mic ceainic de ceramică şi nişte ceşcuţe la fel cu acesta.

— După cum ţi-am spus deja... Anea... Anea a plecat... Tu ce crezi, de ce a plecat ?

— Eu am rugat-o să elibereze camera. La noi începe reparaţia. Asta-i hotărîrea mea de neclintit, Aloyzas ! Liongina surprinse pe chipul durduliu al secretarei o expresie de teamă şi nedumerire. Iţi mulţumesc, Maryte, poţi pleca.

— Pe dumneata te cheamă Maryte ? Stai puţin, Maryte. Nu asculta ce spune soţia mea ! Aloyzas se smulse din îmbrăţişarea fotoliului şi se năpusti s-o reţină pe fată. Maryte n-o să plece nicăieri de-aici !

Tînără se dădu puţin îndărăt, ridicînd drept pavăză tava.

— Să fie martoră... Vreau să spun totul de faţă cu martori !... Trebuie să audă cu toţii... Maryte, cheamă toată lumea aici !

— îţi mulţumesc pentru cafea şi reţine : nici un fel de şedinţe ! Şi Liongina îi deschise secretarei uşa. Soţul meu este grozav de tulburat. Adineauri, pe stradă, era gata să nimerească sub o maşină.

— De unde... ştii ? Şi Aloyzas îşi holbă ochii înroşiţi, brăzdaţi de vinişoare roşii. Intr-adevăr, nu observase pericolul : văzu la un moment dat un taxi care oprise nu se ştie de ce de-a curmezişul străzii, iar taximetristul

— stînd cu portiera întredeschisă — îl înjura şi-I ameninţa cu pumnul.

— Uite că ştiu, eu ştiu totul ! Liongina îşi înăbuşi un suspin — i se păru că acolo, în coşul pieptului e o făptură vie, care tocmai în clipa aceasta se furişează afară — şi auzi un fel de trosnet în gîtlej. — Eşti foarte neatent. Mergi pe stradă şi vorbeşti singur... Altădată să nu mai caşti gura. Asta ar putea să ne coste mult prea scump pe amîndoi !

Trebuie cu orice preţ să nu-i permită să mărturisească, să nu-1 lase să deşerte conţinutul găleţii de gunoi... Lui. fireşte, o să-i fie mai uşor, mult mai uşor după ce îşi va vi spălat cu lacrimi de căinţă noroiul care l-a năclăit. Dar mie ? El începuse să aibă remuşcări încă de cînd dormea cufundat în nirvana pruncieі. Dar eu, cum o să mai pot trăi după ce voi fi plină din cap pînă în picioare de lături ? Şi Liongina revăzu trecîndu-i în goană prin minte

— parcă anume concentrată în cîteva clipe — întreaga ei viaţă. Una din aceste clipe dispăruse undeva în trecut, alta — o mai pîndea încă rînjindu-şi colţii. Cu mulţi ani în urmă, tînără şi fără experienţă fiind, îşi pierduse capul. Nu ştie nici ea care a fost motivul — munţii sau tînărul muntean, omul munţilor. Se înflăcărase atît de tare încît puţin a lipsit să nu se facă scrum şi, totuşi, a reuşit să se stăpînească. De unde a avut atîta putere ? Doar era aproape degerată, îşi pierduse aproape complect cunoştinţa şi în jurul ei nu se aflau decît pietre învăpăiate de soarele dogoritor. Cine era ea, a cui era şi de unde venise nu mai ştia, dragostea pătimaşă îi întunecase mintea, o doborîse la pămînt şi, totuşi, a fost în stare să înţeleagă că dacă ar mai face orbeşte un singur pas, unul cît de mic, l-ar distruge pe Aloyzas. O fată naivă, neştiutoare, ce nu cunoştea viaţa, rămăsese neclintită în picioare atunci cînd pămîntul de sub ea se zbuciuma cutre- murîndu-se, pe cînd el... Nu, nu trebuie sări permită lui Aloyzas... nu trebuie să-l lase să mărturisească... **să-i** povestească cum el şi Anea... **In** fond, lucrul cel mai înspăi- mîntător nu este că s-a culcat cu altă femeie, chiar dacă **şi asta e** destul de îngrozitor **şi** respingător. Lucrul cel mai înspăimîntător **este** că din nou, ca **şi** atunci în vremuri
aproape preistorice, întreaga povară e aruncată în spatele ei — nu a lui. Ei i se dă posibilitatea să decidă, ea e silită să opteze, ea — nu el. Oh, oameni buni, cum aş mai putea eu oare să trăiesc cu Aloyzas, dacă în loc să-mi fie milă de el, aş începe să-l dispreţuiesc ? Pentru că aşa cum e acum : gras, cu obiceiuri retrograde, bătrîn — da, bă- trîn! — el a făcut ceea ce nu şi-a

îngăduit să facă o fetiță de optsprezece ani peste măsură de exaltată, pentru ca imediat, biciuit de durere şi mustrări de conştiinţă, să alerge aici şi să le treacă pe toate asupra ei... Asupra aceleiaşi fetiţe nechibzuite — care în curînd împlineşte treizeci şi şapte de ani — şi a cărei coloană vertebrală, ne- maiavînd flexibilitatea de altădată, ar putea să nu mai reziste unei noi lovituri. Viaţa a deposedat-o de multe — nu numai de credinţa în minuni, ci şi de onestitatea lipsită de compromisuri ! — şi cu toate acestea ea a ştiut întotdeauna ce face şi n-a încercat niciodată să fugă de răspundere. De aceea nu are motive să se dispreţuiască, chiar dacă uneori se urăşte pe sine. Şi atunci, şi acum — în toate vremurile ! — important este să te opreşti la o anumită limită, deşi multe din cele ce-ţi aparţin sînt deja murdărite, pîngărite, amanetate, sau vîndute chiar. Şi totuşi, încleştîndu-ţi dinţii, trebuie să găseşti ceva de care să te rezemi, fără să speri în clipa respectivă la nimic, fără să scontezi pe nici un profit, pe nici o consolare, nu-i aşa că trebuie s-o faci ?

Nu, n-o să-i dea voie lui Aloyzas să-i mărturisească, cum el... cu Anea.

— Ah, am uitat cu desăvîrşire. Mă aşteaptă directorul. Alerg să-i raportez despre victoria noastră că vom căpăta un minunat pian de concert! Și se ridică cu greu — de alergat nici vorbă, firește — cu chiu cu vai, însă, o să izbutească ea să se tîrască totuși pînă acolo. — Și ai grijă, te rog, fii mai atent pe stradă... motănelule !

Aloyzas ieșise din birou clătinîndu-se, sprijinindu-se de pereți. Acum în fața lui se întindea piața — pustie, aidoma unei scene gata să devină loc de acţiune pentru o nouă tragedie sau tragicomedie umană. Din cerul albastru cad rare boabe de măzăriche. Cînd soarele își anină raza în vîrful săgeţii turnului, în înalt se aprinde un punct luminos. Atunci, în azurul fără de pată scînteiază o aşchie de tinichea strălucitoare. Din nou ea ? Din nou gimnasta aeriană ? Da, se leagănă pe o sîrmă invizibilă şi uneori e străpunsă de cîte o rază de soare. Dar ea nu numai că se leagănă, ea sare în sus şi face tumbe, ba chiar se aşază şi în cap — pe căpșorul micuţ cu părul pieptănat lins — iar picioarele ei ţin... un pian de concert... lustruit cu un lac roşu orbitor de lucios, pianul nu se ştie de unde a apărut acolo. Hei, ascultă, fii mai atentă ! Ştii doar că omuleţul acela furios, clocotind de ură şi gelozie, a mai strigat odată, şi că atunci, supusă atracţiei terestre, ai căzut de la înălţime. Urma să-ţi zdrobeşti trupul, să te transformi într-o grămăjoară de pulbere, într-o floare funerară de tinichea. Sau ai simulat doar că eşti gata să cazi, iar în realitate te-ai

avintat în zbor şi mai înalt, pentru ca să faci acum tumbe din nou ? Sau poate că nimeni nici n-a strigat ? Poate că omuleţul acesta respingător, care stă ghemuit înlăuntrul meu, nu s-a încumetat să-şi deschidă botul ? Ba nu, a urlat din răsputeri, a strigat, şi acum mă doare tot trupul, muşchii şi creierul din pricina strigătului lui. Ţipa, se văicărea, dar gelozia şi răzbunarea sînt mult prea neputincioase pentru a face să dispară depărtarea ce ne desparte pe noi doi. Cînd urmăreşti zborul în spaţiu al unui fluture de argint, uluitoarele lui piruete, ţi se opreşte respiraţia. E un spectacol frumos, excepţional de frumos ! Aşadar, fă tumbe, pluteşte în văzduh, draga mea, iar eu îţi voi urmări zborul cu veneraţie şi recunoştinţă... şi mai ales în tăcere, în deplină tăcere.

Intre timp, Liongina Hubertaviciene privea de la fereastră cum se îndepărta Aloyzas. O dureau maxilarele din cauza zîmbetului spasmodic. A zîmbi — e şi asta o muncă, o muncă istovitoare. Bietul Aloyzas. Biată Lionge. Bieţii de ei. Deodată îi pătrunse în urechi un ţiuit subţire, de-ai fi zis că cineva atinsese o coardă întinsă la maximum — şi undeva, în interiorul craniului plesni ceva, se rupse. Ar fi mai cuminte să mă aşez, îşi zise Liongina şi porni spre masa de lucru, dar capul i se învîrtea ca după o explozie şi picioarele n-o mai ţineau, avea senzaţia că e beată şi gata să se prăbuşească. Masa se îndepărta, a trebuit să se prindă zdravăn cu mîinile pentru ca aceasta să nu-i facă vînt cine ştie unde şi-apoi, cabrîndu-se, s-o izbească peste capul care-i vuia. La un moment dat, în ţiuitul strident, ce nu mai contenea, se năpusti soneria telefonului.

— Ai reuşit să obţii şi cealaltă jumătate de pian ? Te felicit !

Liongina tăcea. Leonas B. avu impresia că fusese zgîr- cit cu complimentele.

— Te felicit ! Te felicit ! E o mare victorie ! Ce ne-am fi făcut noi fără dumneata, Liongina ? Eu unul n-aş putea suporta să rămîn nici măcar o singură zi fără dumneata !...

— Eh, nimicuri... Astea-s nimicuri... — răspunse ea strecurînd vorbele printre dinţi.

— înţeleg, înţeleg. Te-au stors de puteri birocraţii aceia ! Acum stai liniştită, odihneşte-te ! Printre altele, pot să-ţi spun că şi eu am pentru dumneata o noutate, care nu e deloc neglijabilă. Şubuliţă din blană de vulpe
— îţi aminteşti ? — pînă în prezent nu i-a fost dată încă nimănui. Şi-ţi comunic confidenţial : există o speranţă ! Acum însă odihneşte-te, haide, odihneşte-te...

— Vă e rău ? Să vă aduc puţină apă, tovarăşă director ?

Deasupra Lionginei se aplecă o coloană masivă — contabila şefă. Ce, gata ? Jubilează deja că îşi vede şefa răpusă, da ? Totuşi, pe chipul ei încruntat se citeşte uimire şi compasiune. Brusc, ţiuiutul strident se transformă în nişte rezonanţe îndepărtate ce nu-i mai vibrează în cap, ci pretutindeni : în trup, în mîini, în picioare.

— Ptiu, ce mult s-a fumat aici ! Liongina îşi agită de cîteva ori mîna prin faţa ochilor, deşi în cabinet nu era nici urmă de fum. Mîna şi-o simţea ca de plumb. Te pomeneşti că o aşteaptă soarta mamei ? Nu, nu, nu ! Pereţii nu se mai clatină. îşi desprinse trupul de tăblia mesei

— picioarele acesteia erau acum bine fixate pe duşumea.

Şi chiar dacă o aşteaptă — asta nu va fi prea curînd. Găci sînt rezistentă, puternică. La fel ca furnica ce cară firul de pai de cîteva ori mai greu decît ea. Iar cînd o să mă înfăşor în şubuliţă din blană de vulpe, o să devin şi mai puternică. Da, mai puternică !... — Ce doriţi ? Să semnez ceva ?

— Ne cere bani numerar, tovarăşă director.

— Cine ?

— El. Şi întrebă din nou, pe un ton sumbru dar plin de compătimire totodată. — Nu cumva vă e rău ? sT- gur nu ?

— Cine — el ?

Contabila trase cu coada ochiului întîi la trandafiri, apoi îşi mută privirea pe chipul de o paloare cadaverică al Lionginei.

— Păi, ăsta... Egerman.

— Igerman, stimată tovarăşă. Daţi-i omului aşa cum doreşte el.

— Dar cere foarte mult. Şi privirea ei aruncă iarăşi o punte de legătură între coşul cu flori şi directoarea suspect de atentă faţă de' artistul aflat în turneu.

— Cît ?

— O sută cincizeci.

— Daţi-i banii. Liongina se lăsă în fotoliu şi îşi în- cleştă cu putere mîinile pe braţele acestuia. în orice caz, e mult mai uşor să şezi decît să stai în picioare. Şi simţea cum sîngele îi revine în obraji, cum încep să i se încălzească membrele. Dar ce-a fost cu mine ? Am leşinat ca o cuconiţă rîzgîiată. Pentru că, de fapt, nu s-a întîmplat nimic deosebit. Exact, o rugasem pe Anea să se mute din apartament

— dat fiind că la noi începe reparaţia, atît, ah da... şi s-a prezentat Aloyzas cu obiecţiile lui...

— Nu credeţi că ar fi bine să dau o fugă după nişte medicamente, tovarăşă director ? Dar picioarele groase, pline de vene noduroase ale contabilei nu se clintiră din loc. — Am picături pentru inimă, dacă aveţi nevoie.

— Spune-mi, după părerea dumitale, cît să fi costat florile astea ? Şi Liongina făcu o mişcare cu capul în direcţia coşului.

— De, luate prin virament, au un preţ, — la piaţă, altul.

— La piaţă. E clar că-s luate de-acolo. Deci, cît ?

— Păi, cam şaptezeci de rublişoare, nu mai puţin.

— Bine. Daţi-i lui Igerman cei o sută cincizeci de ruble, plus şaptezeci. Pe care-i reţineţi din salariul meu.

— E foarte frumos din partea dumneavoastră, dar înseamnă că la salariu n-o să vă mai rămînă decît nişte copeici acolo.

— Nu-mi purta dumneata de grijă.

— Mă rog, cum doriţi dumneavoastră !

Contabila ieşi trîntind uşa şi Liongina îşi aprinse o ţigară. Fumă cu nesaţ trăgînd fumul adînc în piept, pentru ca amăreala puternică a acestuia să i se răspîndească în tot trupul. Eh, rău ai mai ajuns, Lionge, dacă pînă şi duşmanilor le e milă de tine. Ia uită-te puţin în oglindă. Nu, nu, lasă, nu acum, altă dată !

— Refuză să încaseze două sute douăzeci, — obrajii congestionaţi ai contabilei apărură din nou în uşa întredeschisă.

— De ce ?

— Strigă, înjură, zice că n-are nevoie de pomană !

— Dar dumneata i-ai spus că restul sînt pentru trandafiri ?

— Vai, tovarăşă director, drept cine mă luaţi ?

— Spune-i direct şi cît se poate de lămurit treaba asta.

— Ce să-i spun ?

— Ce-ai auzit. Şi nu mă mai plictisi pe ziua de azi. In timp ce contabila mai bătea pasul pe loc în faţa uşii — cine ştie, poate se răzgîndeşte directoarea ? — se strecură în cabinet cu faţa buhăită după beţia din noaptea trecută, micul Pegas.

— Tu ai cărat florile ? Liongina nu-i dădu voie să-i sărute mîna.

— Domnul Dumnezeu mi-e martor că nu ! El singur le-a adus.

— Nu minţi ?

— El singur. A venit pe jos cărînd coşul. N-a dormit, nu s-a

odihnit deloc, arată groaznic. Nu ştiu unde o fi găsit frumuseţea asta de trandafiri...

— Unde ? făcu ea cu ironie şi tărăgănat. In farfuria zburătoare, deşteptule.

— Tot ce se poate, şi micul Pegas încuviinţă cu capul. După toate cele petrecute ieri, nimic nu mă mai miră. Faptele vorbesc de la sine.

Faptele sînt bine înfipte în buzunarul de la piept al hainei sale : trei trabucuri dolofane.

— Dar lui Audrone a noastră, cum îi mai merge ? Ce anume vorbesc faptele despre Audrone ?

— Zace în culcuşul ei. Intoxicaţie cu alcool. Ea, sărmana, nu suportă coniacul şi ăştia au adăpat-o ca pe un cal. Oh, cred că o s-o jupoaie Jeronimas... Vă spun cinstit că şi eu în locul lui...

— Brută.

— Jeronimas ? Asta spun şi eu că-i o brută.

— Nu interesează pe nimeni ce spui tu. Acum cine o să mai plece la spectacolul şefilor ? Cine o să-l acompa^- nieze pe Igerman ?

— Să mergem noi acolo, măicuţă-şefă, ce ziceţi ? Facem o plimbare pe cinste ! îmi umplu rezervorul şi gonesc fie şi pînă la capătul pămîntului. Ca vîntul! Ne mai distrăm şi noi puţin.

— Şi, adică, n-o să mai ai nici o pretenţie la Mazeikius?

— După aceea, măicuţă-şefă, Malzeikius, după aceea ! Asta-i o ocazie rară — ne facem puţin de cap şi ne mai amuzăm şi noi, de, ca oamenii.

— Bine. O să plecăm toţi cinci. Dar pînă atunci, nici măcar un strop, ai înţeles ? Bagă de seamă !

— Vai de mine, se poate, cînd transport o asemenea comoară, nişte oameni atît de scumpi !

— Piei din ochii mei !

Acum e rîndul lui Igerman. Să intre ! Acesta dădu buzna înăuntru — purta un cojocel din piele argăsită descheiat de sus pînă jos şi cizme din blană întoarsă de ren. Era roşu şi congestionat la faţă de mînie. Obrajii şi fruntea îi ardeau ca şi cum venise pînă acolo alergînd pe un ger de patruzeci de grade. între timp însă zăpada de pe străzi se topea, scurgîndu-se în mici pîrîiaşe prin grătarele de canalizare. Degetele musafirului strîngeau ca nişte cleşti un pachet

de bancnote roşii şi foşnitoare.

— Ce vreţi să-mi băgaţi pe gît, Longina Tadovna ? In- trînd, Igerman nu salutase.

— Fii te rog amabil şi ia loc.

— Să lăsăm amabilităţile pentru mai tîrziu ! Şi cu o mînă brăzdată de cicatrici, ce semănau cu urmele unor crengi tăiate, numără şi îi azvîrli pe masă cîteva hîrtii. Ce vrea să însemne ăst gest nobil din partea majestăţii- voastre ? De ce i-aţi dat dispoziţie contabilei, mahalagioaicei ăsteia, să-mi toarne atîta bănet ? Eu n-am cerut nimic în plus !

— Bine, dar noi îţi datorăm.

— îmi permiteţi să întreb, pentru ce ?

— O sută cincizeci — avansul pentru spectacole. Uneori, plătim şi în numerar, în mod obişnuit însă numai prin virament. Şi şaptezeci pentru coş. Nu spuse nici un cuvînt despre trandafirii care, desfăcuţi acum, îşi revărsau scîn- teierile. — La contabilitate nu ţi s-a spus nimic ?

Cît despre femeie, mahalagioaica cum i-a spus el — uite că e mai bună, mai delicată decît bănuiam eu că este. O să-i cer scuze... îmi închipui ce-o să se mai mire!

— Dumneata vorbeşti serios ? Igerman se propti cu palmele în biroul ei de parcă ar fi avut de gînd să-l răstoarne cu fotoliu cu tot. Se aplecă mult deasupra ei, pentru a-i surprinde privirea ochilor reci, aţintiţi asupra lui.

— Scamatoriile le poţi face oriunde în altă parte, Iger- man, aici nu vei avea succes cu ele. Astăzi urmează să plecăm cu dumneata la şefii noştri. O să fie un auditoriu muncitoresc, dar foarte exigent. Te sfătuiesc deci să-ţi vii în fire şi să mai repeţi puţin.

— Dumneata, îndrăzneşti ? După ce m-ai jignit... de moarte ? După ce mi-ai mînjit toată faţa... nu ştiu cum să spun... cu balegă ? îndrăzneşti să-mi dai sfaturi ? Tremura din tot trupul, degetele lui îndoiau pur şi simplu tăblia mesei de scris, aveai impresia câ o s-o smulgă de la locul ei împreună cu teancurile de hîrtii, călimara decorativă, telefoanele, iar pe Liongina, dacă ar cuteza să riposteze în vreun fel, are s-o strivească. — Iar eu mă gîn- deam... asta zic şi eu femeie, o femeie ca ea... — Nu se mai bîlbîia ca în tinereţe, însă şirul vorbelor i se frîngea, se fărîmiţa ca sticla care se taie prost. —

Mă gîndeam... o femeie ca; ea... de-ai cutreiera lumea întreagă... n-o să găseşti... Da, mi s-a năzărit... că[1] e ea... aceeaşi... cea întîlnită cu mulţi ani în urmă... în munţi... şi dispărută... Dispărută? Dar este oare cu putinţă să dispară fără urmă... bunătatea binele... şi să propăşească... numai răutatea, răul... este cu putinţă ? Iat-o, ea e... mi-am zis... acum se află sub vraja unui duh rău, orbită de scînteierea unor paiete fără valoare... rosteşte-i numele şi ea... o să tresară... o să se tre- - zească din vraja năprasnică... şi o să-ţi răspundă... Longina... Ei, Lon-gina !... Lon-gina !

— Aud, doar nu-s surdă. Şi ea se depărtă atît cît îi permitea spătarul fotoliului, pentru ca să n-o dogorească răsuflarea fierbinte, în care mai stăruia încă mirosul băuturii din ajun. — Starea dumitale de euforie alcoolică mă lasă rece, aşa că, încetează, te rog ! Cred că şi eu am cunoscut... da, am cunoscut un tînăr care aducea puţin cu dumneata. Dar oare semăna tînărul de-atunci cu actorul de bîlci, care transformă în circ nu numai scena, ci şi viaţa ? Cu o mînă oferi un coş cu trandafiri, iar pe cealaltă o întinzi să-ţi primeşti avansul, recompensa.

— Sînt banii mei ! Nu i-am furat... I-am agonisit prin muncă... doar i-am agonisit, nu-i aşa ? Mă rog, fie cum zici dumneata... făcînd circ. N-aţm invidiat niciodată... maimuţele dresate de la estradă, sau... şarlatanii care pupă microfonul... Eu... sînt un om viu... în orice clipă vreau să simt... freamătul vieţii... Focul este foc.-., apa este apă... Cuvîntul — de asemenea... Cînd spun :

Spargeţi zidul închisorii!
Luminoase zări mă cheamă.
Daţi-mi fata cu ochi negri Calul
meu cu neagră coamă.[1]

sînt gata să-mi dau viaţa, să mor pentru această clipă...
Să mor de zece ori!... Rîzi de mine, îţi baţi joc, nu-i aşa ? Spune-mi, întotdeauna îţi baţi joc aşa ?

Singur, fără alinare Zidurile greu
m-apasă; într-un colţ o luminare
Abia arde, fumegoasă ;[2]

Şi-acum... o să rîzi ? Tot eu sînt şi acesta... Nu-i aşa că sînt tot eu ? De ce taci, răspunde !..

Liongina nu mai avea unde să se retragă, decît dacă s-ar fi mutat cu fotoliu cu tot. Avea senzaţia că fusese legată şi suspendată

deasupra unui rug ale cărui flăcări
— cînd mai potolite, cînd, dimpotrivă, puternice — îi lingeau trupul cu limbile lor de foc. își mijise tare de tot ochii, să nu-i ardă văpaia şi repeta mereu în gînd : ţine minte : eşti Hubertaviciene, nu eşti Longina, eşti Hubertaviciene ! De la apariţia lui Igerman eul ei s-a dedublat — cineva descoperise într-un subsol întunecos şi ticsit de vechituri chipul ei de odinioară şi îl scosese la lumină. Iar ea, în vreme ce îndepărta de pe acesta pînza de păianjen a uitării, începu să nu se mai încreadă în judecata lucidă a celei care era Hubertaviciene, şi mai ales refuza să se încreadă în simţămintele reînviate ale Lion- ginei. Pentru ea, Igerman încetase de a mai fi un erou, el nu mai flutura acum un stindard de luptă ci mai curînd — un steguleţ de turist. Și cu toate acestea, puternicul torent al rîului de munte, presărat cu paiete fără valoare, continua să vuiască.

— **In orice caz, monoloagele dumitale ar fi mai nimerite pe scenă. îi veni neînchipuit de greu să rostească**

***, * „Captivul** de Lermontov („Versuri", E.P.L. 1964. Traducere : Al. Philippide).**

aceste cîteva cuvinte. Și îi mulţumi în gînd lui Lionge Hubertaviciene, care-i sărise la timp în ajutor.

— La naiba... cu scena ! Ştii dumneata unde am declamat eu ? Acum se contopiseră laolaltă, erau una — siguranţa de sine şi o cumplită suferinţă. Aseară te-ai arătat uimită văzîndu-mi mîinile... El îşi desprinse de pe tăblia mesei degetele aidoma unor cleşti de rac, le strînse pumn, iar pumnii şi-i azvîrli pe birou ca pe nişte buşteni — poftim, retează-mi-le, poceşte-le şi dumneata ! Ştii de unde sînt petele, cicatricile ?... Sînt urmele unei ticăloşii... a unei crîncene ticăloşii.... După un spectacol dat într-o aşezare din taiga... m-am dus să vînez, nu de unul singur... cu cîţiva tovarăşi de chef... După ce au supt şi-au tot supt din spirtul meu, aceştia mi-au propus... chipurile, să mergem în taiga... Eu îndată ce am dat de urma unei fiare, m-am luat după ea... ceilalţi însă s-au înţeles între ei şi au plecat înapoi, să sugă mai departe spirtul... Cînd mi-am dat seama că au dispărut... am început să strig... să tiag cu arma de vînătoare... Dacă se rătăciseră şi aşteptau să le sar în ajutor ? Da de unde... Și-au pus în gînd, vedeţi dumneavoastră, să facă o glumă... aşa au explicat după aceea... iar eu... am rămas paisprezece zile şi paisprezece nopţi singur în taiga... fără gloanţe... fără hrană... Mă

crezi ? încălţămintea mi se făcuse ferfeniţă... A trebuit să-mi bag picioarele în mănuşile cu un deget... Cu greu am reuşit să mă salvez de un urs hoinar... de nişte lupi... Dar mai înspăimîntător din toate n-a fost nici foamea şi nici frigul... Singurătatea ! Poţi să plesneşti, să-ţi ieşi din minţi, nimeni... n-are să te caute... Omenirea asta, care e aşa de uriaşă... bărbaţi, femei... albi, galbeni, negri... Toţi născuţi din cîte o mamă... Şi nimeni, nimeni !.. Iată de ce mîinile mele... ca şi picioarele de altfel.... Să mă descalţ ?

— Nu, te rog, nu-i nevoie. Şi Hubertaviciene îşi ridică palmele — drept pavăză.

— M-a salvat un helicopter... Observaseră de sus o haită de lupi... fiarele erau adunate în jurul unui stîrv... care eram eu... mai mult mort decît viu... Nemernicii aceia urmau să fie judecaţi... I-am iertat — nu sînt răzbunător din fire... A început să-mi fie milă de soţiile, de copiii lor...
Parcă pedeapsa legală poate compensa o jignire ? M-au jignit cumplit... pînă-n adîncul sufletului...

— E oare cu putinţă să fi făcut nişte oameni aşa ceva ? îşi exprimă îndoiala Hubertaviciene, pe care în general mîrşăvia oamenilor o mira rar, mult prea rar.

— De ce te holbezi aşa ?... Doar şi dumneata... mi-ai aruncat în obraz bani... pentru un gest pornit din inimă... Crezi că nu m-ai jignit ?... Pînă în adîncul sufletului... la fel ca şi ceilalţi... da, ca şi ceilalţi!...

— Păi, se compairă ?! sări furioasă Hubertaviciene, în timp ce Liongina se ghemuise toată, astfel că nu mai auzi nimic în afara bătăilor propriei inimi. Totuşi, cred că ar trebui să-ţi păstrezi monoloagele pentru scenă. Astăzi o să mergem la nişte spectatori admirabili. Lor să le povesteşti aventurile dumitale teribile din taiga. Şi nu încerca să strîmbi din nas — la clubul şefilor noştri se produc pe scenă cei mai celebri dintre maeştri.

— Aventuri ? Va să zică eu ţi-am povestit aventuri ? Nu, cu dumneata n-o să merg... nicăieri n-o să merg... nicăieri ! Ascultă... eşti o femeie rea... în aparenţă semeni... cu femeia... pe care... am căutat-o toată viaţa ! Dar dumneata nu eşti demnă... de ea... Rămîi aici în... colivia asta frumoasă... Cit despre mine, o să declam... unde şi cui... o să vreau. O să-mi aleg singur auditoriul... Puşkin... Lermontov le sînt dragi tuturor... tuturor popoarelor... Oamenii ascultă., şi-mi mulţumesc... oamenii simpli, nu snobii... Lor nu le e silă de mine... de mîinile mele... Pe dumneata, mîinile mele te

dezgustă... nu florile... nu-i aşa ? Eh... Lon-gina ! Rămîi cu bine. De-acum înainte... noi doi... n-o să ne mai vedem niciodată !

— Vrei să-ţi iei zborul fără îndoială, tot cu farfuria zburătoare, nu-i aşa ? îi mai expedie o săgeată Hubertaviciene.

Ralph Igerman azvîrli pe masă banii pe care îi mai strîngea încă adineauri în pumnul său şi ieşi alergînd din cabinet, fără a întoarce capul.

— Va să zică, asta-i tot. Şi, istovită, Liongina Huberta- vicienâ îşi acoperi ochii cu palmele. Rugul nu mai ardea cu vîlvătăi, limbile flăcărilor se micşoraseră, lăsînd în urma lor doar scrum. Totul erai acum presărat cu scrum cenuşiu. Ah, da, o să am o şubuliţă...

Nu-şi putea da seama deloc unde se află — ceea ce era în jur nu părea a fi nici grădină, nici pădure. Printre merii bătrîni şi prunii uscaţi, printre grămezile de turbă aduse probabil de multă vreme acolo, dar neîmprăştiate pe sol şi năpădite acum de bălării, se înălţau cîţiva brăduţi. Ceva mai departe, o construcţie gîrbovită — o casă ce nu semăna nici cu casele de ţară, nici cu cele de la oraş — şi care, dacă n-ar fi avut fereastra mare, dintr-o singură sticlă, şi fără cercevele, tăiată de-a lungul faţadei, putea fi socotită o străveche *peatistenka* *. Aloyzas nu se îndoia că a mai fost pe aici, posibil chiar să fi locuit suci, dar cînd ? — nu-şi amintea. Lucrul cel mai uimitor era că pe acoperiş se legăna un mic mesteacăn, iar altul identic, îşi fremăta frunzişul, înfipt fiind în acoperişul putred al altei construcţii, cu destinaţie incertă — magazie sau grajd. In jur — nici ţipenie, nu avea pe cine întreba unde nimerise aşa, pe neaşteptate, şi mai ales pentru ce. Un singur gînd, cam nedeslușit, îi apărea din cînd în cînd în memorie : avea nevoie de ceva, avea nevoie de ceva foarte serios, şi nevoia aceasta fusese atît de imperioasă, încît a trebuit să lase totul şi s-o pornească peste cîmpuri. Transpiraţia îi curgea şiroaie, dar el se cocoţa prin carierele părăsite, ocolea uneori mici lacuri cu luciri sumbre, alteori bălţi şi mlaştini, pînă cînd ajunse la conac. Da, fără îndoială e un conac acesta, s-a bucurat el dîndu-şi seama imediat, dar discul uzat al memoriei, de pe care nu-şi mai lua zborul nici un motiv cunoscut, îl exaspera. Dacă pe neaşteptate s-ar înfăţişa stăpînul domeniului şi l-ar întreba ce caută aici, nu i-ar putea răspunde. îşi rotea ochii de jur împrejur şi în acelaşi timp apăsa cu gheata un bulgăre de pămînt ce nu vroia deloc să se sfarme, deşi înăuntrul lui, în pămîntul îngheţat, se afla o mică minge albastră — una din rotunjimile ei era vizibilă. Mica minge îi era cunoscută, poate cîndva o aruncase şi o prinsese chiar

1 Izbă mare, cu cinci pereţi, despărţită în două de un zid de sprijin.

el, şi dacă acum ar lua-o în mînă, foarte posibil, că totul s-ar putea lămuri, dar 11 obseda altceva : cum anume, în ce fel se rostogolise mingea aici şi de ce încremenise în pămîntul îngheţat ? In clipa aceea ajunse pînă la el un fornăit zgomotos, discul din cap începu să se învîrtă mai repede şi vălul cenuşiu se ridică puţin. Iar el îşi aduse aminte de ce plecase din oraş. Avea neapărată nevoie de cai! Poftim, era mort de oboseală de cînd tot caută cai şi cînd colo, undeva aici, foarte aproape, fornăie un cal şi se aude scîrţîit de ştreanguri. Aloyzas o porni încetişor în direcţia din care veneau zgomotele şi mirosul de cal. Curînd se trezi într-o grădină de zarzavat, care avea o culoare roşcată din pricina verdeţurilor şi a tulpinilor de plante veştede, a cartofilor nedezgropaţi din pămînt, precum şi a pelinului şi lobodei, ce acoperiseră în întregime gardul. Dar iată şi calul, şi încă nu unul, ci o pereche înhămată la un car mortuar. însă vai, doamne, ce mîrţoage jalnice : cu coastele supte, cu coamele pline de scaieţi, cu nişte ochi urduroşi şi bătrîni care e puţin probabil să vadă făgaşul drumului. Pielea ambilor cai era numai plăgi umflate, iar năsălia tremura de încordare, deşi nu se afla nimic pe ea. Nici carul mortuar nu arăta mai grozav, de fapt nu era propriu-zis un car sau o căruţă, ci doar două scînduri mînjite de bălegar, aşezate pe osiile de deasupra roţilor, iar lîngă car, ţinînd într-o mînă hăţurile, şi cu cealaltă scărpinînd în răstimpuri crupele căluţilor — ascuţite ca brăzdarele — bătea pasul pe loc un om. Era chior, avea faţa plină de vînătăi iar pe trup îi atîrnau zdrenţe murdare. Găvanul ochiului lipsă părea să vadă ceva şi îi făcea semn lui Aloyzas, ca unui cunoscut: chipurile, apro- pie-te.

— Nu, nu ! Aloyzas începu să-şi agite mîinile şi o rupse la fugă neţinînd seama de drum, gonind cît mai departe de scîrboasele mîrţoage, de căruţa duhnind a bălegar şi de omul chior care, — o, cum e cu putinţă ? — nu trebuia să se afle acolo. Lucrul acesta, în mod inexplicabil, era pentru el foarte limpede : e imposibil să fie aici chiorul, deşi nu încape nici o îndoială că palmele cu pielea înăsprită, ce nu mai pot fi spălate de murdărie, palmele acestea care strîng hăţurile, nu sînt ale altcuiva — îi aparţin lui.

Croindu-şi drum prin desişul prunilor degeraţi — ţepii lor se agăţau rupîndu-i barba şi hainele — Aloyzas alergă, pînă cînd în cele din urmă ieşi pe o mirişte de secară îngrijit cosită, de-a lungul căreia

se unduia un drum de ţară, uscat şi plin de praf, avînd toate gropile nivelate, astupate cu pietriş. Mergînd înainte pe drumul acesta, dădu peste un gard cochet, vopsit într-un galben viu, prin şipcile căruia licăreau nişte trandafiri, dar— ciudat ! — aceştia erau fără miros, iar de cealaltă paîrte a gardului alţi cai îşi agitau capetele făcînd hamurile să scîrţîie. Tocmai de astfel de cai avea el nevoie, iată după ce fel de cai plecasej Şi nu era acolo doar unul sau o pereche — ci o troică, trei cai înhămaţi alături, negri ca pana corbului, bine hrăniţi, a căror coaste, crupe şi coame străluceau în bătaia soarelui, ca şi hamurile cu plăcuţele lor scînteietoare de tablă aurie. Exact, de ei am nevoie, repeta el întruna, ferindu-se puţin de caii ce scurmau pămîntul cu copitele, însă micile şănţuleţe de pe discul memoriei lui se astupaseră acum cu desăvîrşire, astfel că Aloyzas nu înţelegea — să-l fi tăiat şi n-ar fi înţeles — de ce îi trebuiesc caii. Pe lăturaş îl ţinea de frîu chiorul, care nu se ştie în ce mod apăruse aici înaintea lui Aloyzas. Acum nu mai era în zdrenţe, purta o pălărie neagră şi un frumos gheroc tot negru, ca şi cum era gata să meargă la sinagogă sau la vreo altă solemnitate, iar găvanul nevăzător îi făcu din nou un semn prietenesc : zi, dragul meu, ce-ţi trebuie. Pentru Aloyzas deveni clar dintr-o dată că frumoşii cai negri, hamurile sărbătoreşti de mare gală îi trebuiesc pentru a o conduce la'locul de veşnică odihnă pe Gertruda, încă neînmormîn- tată. Da, e încă şi atum neînmormîntată, dovadă că aşa e — faptul că încă nu are monument funerar. îndată ce-şi aminti de Gertruda, o şi văzu stînd în picioare printre cactuşi. Acum se lămuri de ce trandafirii nu aveau miros — nu erau trandafiri, ci cactuşi, şi fiecare din ei îşi avîntase în sus cîte o imensă floare roşie. Gertruda, fără să se teamă de ţepi, se aplecase deasupra unuia din ei, pipernicit şi noduros, care nu înflorise, şi îi şopti ceva. îl certa oare pe el, pe Aloyzas, că lăsase în paragină vechiul conac ca să-l năpădească bălăriile ? — Dar conacul nu-i al meu, se pregătea el să riposteze, cînd îşi dădu seama că, de fapt, îl preocupa mult mai mult o conjunctură ciudată : el caută cai pentru înmormintarea fastuoasă a sorei sale şi cînd colo, poftim, dînsa e vie ! Gertruda îşi ridică din nou capul, ca şi cum, fără să se aştepte, observase ceva. După aceea, amîndoi — evreul cu un singur ochi, împuşcat de fascişti la carieră, dar viu, şi Gertruda, care pierise sub roţile troleibuzului, vie şi ea — pînă şi mustăcioara de pe buza superioară i se învolbura din pricina respiraţiei ! — îl priveau ţintă pe el, de parcă undeva în spatele lui ar mai fi stat cineva. El întoarse capul — nu, nu era nimeni, absolut nimeni, în afara lui, doar umbra lui neagră tremura în răstimpuri pe cărarea albită de praf — şi-atunci, de ce îl străpungeau cu privirea cei doi ? Brusc, alături de soră-sa şi de chior începu să se

înalţe şi un al treilea, degetele lui slabe ţineau o batistă albă, toată numai pete de fragi. Mirat, Aloyzas îşi recunoscu tatăl, deşi îi uitase chipul, ba mai mult, nu-şi mai amintea nimic despre degete şi batistă. Citeşitrei îl priveau ţintă cu mare atenţie şi deodată Aloyzas sări ca ars — ah, de caii aceştia are nevoie pentru propria sa înmormîntare, care va avea loc foarte curînd, poate chiar imediat, deşi el n-a murit, pe cîtă vreme ei au murit, cu siguranţă că au murit şi nu mai au nevoie de nimic, nici măcar de umbre ! Copleşit de groază, îşi adună toate forţele şi o luă la goană, îndepărtîndu-se în salturi. Pe cărare se ridicară nori de praf, ce acoperiră totul : pe sora lui, pe omul cu un ochi şi pe tatăl său ; dispăru şi gardul galben şi cactuşii, doar caii mai alergau în urma lui — auzea din ce în ce mai tare în spatele său zgomotul copitelor. Deşi Aloyzas fugea cît îl ţineau puterile, distanţa dintre el şi troică se micşora întruna. Acum se auzea nu numai tropotul copitelor, ci şi huruitul roţilor, scîrţîitul arcurilor, zgomotul hamurilor de pe cai. Cupeul era tot mai aproape, avea chiar impresia că răsuflarea fierbinte a cailor îi ciufuleşte deja părul ridicat măciucă pe cap. Aloyzas căzu, dar imediat sări în sus. Inima îi bătea să se spargă, ochii, larg deschişi, nu mai vedeau nimic. O, dar e acasă, acasă în patul său. A fost vis ? A fost doar un vis ? Ar fi vrut să izbucnească în rîs, uşurat că toate spaimele s-au mistuit în negurile visului, dar nu-şi putea stoarce din gît nici un sunet. Stătea încremenit, simţind cum îi zvîcneşte sîngele în tîmple şi asculta cu atenţie — oare nu vor începe să tropăie din nou neîndurătoarele copite ? Va să zică — asta-i tot ? N-o să mai urmeze nimic altceva, n-o să mai am timp să fac nimic, trebuie să stau şi să aştept atelajul negru ? Caii sînt ai mei... caii mei negri, îl fulgeră gîndul plin de mîhnire, deşi pricepuse deja că aţipise după masă, iar în camera vecină bocăneau şi făceau zgomot zugravii. Da, caii mei negri ca pana corbului se află deja foarte aproape !..

Murdară şi ciufulită — în apartament reparaţiile erau în toi — Liongina se strecură la telefon. Era maiorul de miliţie, recunoscu vocea stridentă ce-i sfredelea urechea.

— Vă rog să mă scuzaţi, tovarăşă director, e o problemă importantă. Iar e vorba de artistul dumneavoastră aflat în turneu !

— Turneul s-a terminat demult. Acum nu mai răspundem noi pentru ei. Făcu o pauză şi întrebă cu nepăsare : Dar ce s-a mai întîmplat ?

— Multe ! încep prin a vă spune doar că în prezent el se află la spital.

— A fost obligat cumva să facă un tratament de dezal- colizare ?

Era de aşteptat.

— Nu vă grăbiţi, tovarăşă director, nu mi-o retezaţi aşa scurt. După cum probabil ştiţi, Igerman s-a deplasat pe la cîteva uzine şi sovhozuri. Cu poiezioare, povestioare. Intr-unul din magazinele de pe şosea a tras la măsea împreună cu nişte tipi. Au băut, s-au luat la ceartă pentru ceva şi, drept urmare, Igerman s-a năpustit în stradă numai cu ce era pe el .Ceilalţi au alergat după dînsul luînd cu ei cojocelul din piele argăsită. Pe el, însă, parcă îl înghiţise pămîntul. Ei, şi-atunci băieţii au crezut că, oprind vreun camion, omul plecase, şi s-au întors să-şi termine băutura. Igerman însă fugise doar pînă undeva prin apropiere şi se băgase într-un stog de paie. Dimineaţa l-au găsit acolo îngrijitorii de vite.

— Nu pricep ce amestec are aici miliţia.

— Vai, cum se poate, tovarăşă director ! In plină iarnă, un om sumar îmbrăcat, sau poate complet dezbrăcat...

Delira ceva într-o limbă neînţeleasă şi nu permitea nimănui să-l ducă undeva la căldură. Maşina miliţiei l-a transportat la spital.

— La spital ?

— Da, pneumonie — nu era de glumit ! "Viaţa cetăţeanului Igerman atîrna de un fir de păr. Dar în prezent, sănătatea lui se restabileşte...

■— Vă mulţumesc pentru informaţii. Dar eu cu ce v-aş. putea fi de folos ?

■— Asta vroiam tocmai să vă spun, şi-a amintit de dumneavoastră... Poate, zic eu, n-ar fi rău să-i faceţi o vizită?

■— Bine, o să-i fac o vizită. Cu toate că, aşa cum v-am mai spus, turneul s-a terminat demult.

Cînd se duse împreună cu Audrone la spital — Audrone luase o pungă cu portocale — Igerman nu se afla în salonul său. Inşelînd vigilenţa infirmierei de serviciu, ieşise afară pe un geam de la etajul doi. Altceva nu reuşi să lămurească nimeni, nici chiar miliţia, sosită imediat la faţa locului. Cele două vizitatoare stătură de vorbă cu infirmiera, cu un plutonier de miliţie şi tocmai se pregăteau să plece, cînd se rostogoli pe deasupra acoperişurilor un bubuit prelung, ca şi cum ar fi trecut în zbor razant un avion supersonic. Acoperişurile blocurilor începură să vibreze, geamurile de la toate etajele să zăngănească, deşi nimeni nu văzuse nici un fel de avion. Ochii lui Audrone se deschiseră larg de tot, iluminaţi de scînteierea unei duioase nostalgii, ea îşi dădu capul pe spate şi strigă :

— Farfuria ! Farfuria zburătoare de pe Orion ! Cum a venit, aşa a şi plecat! Aţi văzut ?

■— Ce Orion ? Ce farfurie ? şi Liongina se stăpîni cu greu să nu pălmuiască buzele pline de nesăbuinţă ale fetei.

Îşi mai auzea încă glasul mînios cînd, deodată, în faţa ochilor ei ţîşni o puternică strălucire, pereţii, casele, oraşul, se dădură în lături şi undeva departe, foarte departe, pînă unde nu ajungea privirea lui Audrone — ci doar a e; — pămîntul se cutremură, îşi arcui spinarea, însă nu doar într-o singură cocoaşă, ci într-un nesfîrşit lanţ de ridicături.

Era ca şi cum la orizont se ivise o caravană de cămile, şi ridicăturile acestea, legănîndu-se domol şi înălţîndu-se întîi încetişor, apoi tot mai repede, începură să-i alerge în întîmpinare, înainte de a deveni un zid compact, elastic şi ameninţător, care, pe neaşteptate, zguduit de o putere nepămîntească, se burzului, se cabră şi acoperi cerul, rete- zînd tot ce nu erau munţi, piscuri, zbor...

Liongina vedea din nou munţii, munţii tinereţii sale.

gj ;tr^ «'-* * - fljj|j|gjgji iî«*|g1 i ucno» glljl

CUPRINS

[1] Frigărui din came de berbec.

„prieten"*, alteori şi cu nuanţă de alint: prieten drag.

4 [1] Apă minerală de Borjomi — după localitatea cu acelaşi nume din Republica Sovietică Socialistă Gruzină (Georgisiţă). .

7 — Spre culmi, dus-lnlors

[1] Un fel de chifle sau de plăcinte cu brînză.

9 — Spre culmi, dus-Intors

[1] Căciulă caucaziană.

[1] Idee fixă (lb. franceză).

[1] De drept (lb. lat.).

[1] Ovidiu — „Metamorfoze" (Cartea VIII). Traducere *David Pope seu.* Edit. Ştiinţifică, 1959.

[1] „Vers din poezia „Din nou am colindat" de Puşkin („Versuri". E.P.L. 1964, traducere : Nina Cassian).

[1] Merişor, măr mic (lb. rusă).